

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
Мішкольцький університет (Угорщина)
Магдебурзький університет (Німеччина)
Петрошанський університет (Румунія)
Познанська політехніка (Польща)
Софійський університет (Болгарія)

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ:
НАУКА, ТЕХНІКА, ТЕХНОЛОГІЯ, ОСВІТА, ЗДОРОВ'Я**

Наукове видання

**Тези доповідей
XXIV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**У чотирьох частинах
Ч. III**

Харків 2016

ББК 73
I 57
УДК 002

Голова конференції: Сокол Є.І. (Україна).

Співголови конференції: Торма А. (Угорщина), Марку М. (Румунія), Стракелян Й. (Німеччина), Лодиговськи Т. (Польща), Герджиков А. (Болгарія).

Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: Тези доповідей XXIV міжнародної науково-практичної конференції, Ч.ІІІ (18-20 травня 2016 р., Харків) / за ред. проф. Сокола Є.І. – Харків, НТУ «ХПІ». – 394 с.

Подано тези доповідей науково-практичної конференції за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок, які виконані викладачами вищої школи, науковими співробітниками, аспірантами, студентами, фахівцями різних організацій і підприємств.

Для викладачів, наукових працівників, аспірантів, студентів, фахівців.

Тези доповідей відтворені з авторських оригіналів

ББК 73
© Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
2016

ЗМІСТ

Секція 14. Сучасні технології в освіті	4
Секція 15. Застосування комп'ютерних технологій для вирішення наукових і соціальних проблем у медицині	19
Секція 16. Сучасні технології в економіці та менеджменті	61
Секція 17. Навколоземний космічний простір. Радіофізика та іоносфера	357
Секція 18. Нові технології захисту навколишнього середовища та утилізації відходів	368

СЕКЦІЯ 14. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Бившева Т.Ф.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія, г. Харків

Оцінюючи педагогічну практику з позицій самовизначення, необхідно вказати на можливість самореалізації власної професійної позиції, усвідомлення її життєвої значущості, вибору стратегії діяльності. Цей процес пов'язаний з об'єктивною необхідністю приймати на себе відповідальність за глобальні наслідки конкретних педагогічних дій.

Питання вдосконалення педагогічної практики пов'язані зі суттєвими змінами практичної підготовки в системі музично-педагогічного навчання. Активне залучення студентів-практиків у навчально-виховний процес, спонукає до інтенсивного практичного оволодіння інструментарієм своєї творчої професійно-педагогічної роботи. Підтримуючи думку вчених про необхідність удосконалення змісту педагогічної практики в системі музично-педагогічної освіти, ми визначаємо її зв'язуючу сутність з теоретичним навчанням студентів та перевіркою набутих знань безпосередньо у ході педагогічної діяльності.

Реалізувати процес підготовки до педагогічної практики можливо лише при сформованості комплексу взаємопов'язаних професійних умінь. Враховуючи той факт, що професійна діяльність майбутнього вчителя музики має відбуватись у своєрідному інформаційно-мистецькому середовищі вважаємо, за доцільне провести аналогію між мистецтвом та педагогічною діяльністю. Так, філософи, психологи (Ю. Борев, І. Джидар'ян, М. Каган) доводять, що комплексність і різноманітність впливу мистецтва досягається завдяки різноманітності його функцій: гностичної, соціальної, виховної, аксіологічної, комунікативної, естетичної, емоційної, діяльнісної (виконавська), гедоністичної, рефлексивної тощо.

Процес оволодіння професією, зокрема засвоєння теоретичних знань, практичних умінь і навичок, на нашу думку, безпосередньо пов'язаний із формуванням нового якісного утворення у структурі особистості майбутнього педагога-музиканта. Це утворення може бути охарактеризовано за такими якісними показниками: мотивація (проявляється у ставленні до виконання професійних обов'язків як до потреби); рівень знань психолого-педагогічного та методичного циклу, які відповідають рівню складності виконуваних завдань; ставлення до навчально-виховного процесу; виконання функціональних обов'язків вчителя музики та якості виконуваної роботи; активність у професійному самовдосконаленні, самоосвіті; прагнення до збагачення духовної та професійної культури.

Отже, формування творчої особистості майбутнього вчителя музики в умовах педагогічної практики є її базисною основою. Педагогічна спрямованість, творчі здібності студента-практиканта мають велике значення під час педагогічної практики.

ТВОРЧЕСКАЯ САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МУЗЫКИ

Бывшева Т.Ф., Булгакова В.А.

Харьковская гуманитарно-педагогическая академия, г. Харьков

Приоритет творческой активности, утверждаемый в общественном сознании, вызывает к жизни новое творческое мышление и требование смены традиционно-исполнительской деятельности учителя на проблемно-поисковую, отвечающую запросам общества и создающую условия для самосознания и самореализации личности. Профессионально-творческое развитие личности будущего учителя, его субъектность выступают основной целью высшего, в том числе музыкального образования.

Творческая самореализация будущего учителя музыки способствует организации музыкального образования в соответствии с современными требованиями к нему, повышению эффективности предстоящей профессиональной деятельности учителя музыки, обеспечению систематического профессионального роста педагога-музыканта.

Достижение данных результатов возможно при наличии комплекса личностных и педагогических качеств. К специфическим качествам следует относить музыкальность, эмпатию, профессиональное мышление и самосознание, отражающие сплав художественного и педагогического аспектов. Немаловажное значение в профессиональной деятельности играет педагогическая интуиция, артистизм, а также личностная профессиональная позиция, являющаяся необходимой и важной частью мастерства учителя музыки.

Успешная профессионально-творческая самореализация будущих педагогов-музыкантов осуществляется в синтезе трёх компонентов образовательно-воспитательного процесса: обучения, развития, воспитания. Обучение, как первый компонент, предполагает поиск и овладение знаниями. Это достаточно важный этап на пути становления и развития педагога-музыканта. Полученная и ассимилированная студентами информация преобразовывается в умения, практическая реализация которых определяет уровень профессионализма будущего педагога. Обучение служит базой всех последующих процессов саморазвития личности.

Несмотря на то, что основы профессионально-творческой самореализации будущих учителей музыки закладываются в вузе, её осуществление невозможно вне социума. Значимость данного утверждения конкретизируется функционированием различных форм музыкально-просветительской деятельности будущих педагогов-музыкантов, активизирующих их «самость» и иницирующих личностный потенциал обучающихся. Коллективная концертная деятельность, сольное музыкальное исполнительство, музыкальное просветительство – разновидности самоосуществления будущих педагогов-музыкантов за пределами вуза, актуализирующие глубинный сущностный смысл их профессионально-творческой самореализации.

ВПРОВАДЖЕННЯ ВЕБІНАРІВ В СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Газдюк К.П.^{*}, Нікітіна О.М.^{**},

^{*}Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,

***^{**}Чернівецький факультет Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Чернівці***

Новою та прогресуючою технологією впровадження інтерактивних методів навчання у сучасний дистанційний освітній процес є вебінари, які реалізуються за допомогою комплексу апаратних засобів, що складається з комп'ютера, пристроїв зв'язку (Веб-камера, система передачі даних, адаптер тощо) та спеціально створених мережових платформ.

Вебінар є технологією, яка передбачає проведення інтерактивних занять у віртуальній аудиторії, що надає необхідний функціонал для дистанційного колаборативного навчання.

При цьому віртуальна аудиторія – це програмне забезпечення, яке моделює середовище реальної навчальної кімнати в мережі Інтернет. Кожен учасник вебінару виконує свою роль, яка визначає інтерфейс віртуального класу і право на використання функцій, що може передаватися іншим учасникам.

Залежно від конкретної програмної платформи вебінар може мати різні можливості та функціональні особливості, які дають підстави рекомендувати застосування вебінарів у навчально-виховному процесі та реалізації дистанційної освіти. Цю технологію доцільно використовувати для виконання і захисту навчальних телекомунікаційних проєктів; проведення занять видатними педагогами; консультацій з різних предметів; підготовки студентів до олімпіад та конкурсів; дистанційного навчання тощо.

Отже, вебінари мають значний педагогічний потенціал для впровадження елементів дистанційної освіти. Це пов'язано з тим, що використання лише асинхронних технологій вимагає високої самоорганізації та навичок самостійної роботи, яких не мають всі суб'єкти навчального процесу. Тому проводити дистанційні заняття ефективніше у реальному часі за допомогою вебінарів.

Таким чином, використання технології вебінарів у дистанційному навчанні – новий метод навчання, який відрізняється від звичних форм організації освіти. Цей метод припускає упровадження інноваційних освітніх інформаційно-комунікативних технологій, що забезпечують віртуальну форму взаємодії учасників освітнього процесу. Він спрямований на істотне підвищення якості освіти та одночасно на розвиток інформаційної культури суб'єктів навчального процесу. Досвід упровадження вебінарів, як технології системи дистанційної освіти, показав, що ця веб-технологія ефективна, має реальні перспективи при застосуванні в навчальному процесі інтерактивних методів навчання та при підготовці професійних кадрів за широкого застосування спеціально розроблених веб-моделей у навчальному процесі, особливо для заочного навчання. Вони можуть бути використані для співпраці як з іншими навчальними закладами країни, так і міжнародної співпраці.

ПРО ВІДКРИТИЙ ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС «КУРАТОР ЗМІСТУ-4»

Главчева Ю.М., Кухаренко В.М., Рибалко О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

У 2015 році за підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні Проблемна лабораторія дистанційного навчання та Науково-технічна бібліотека НТУ «ХПІ» в четверте провели відкритий дистанційний курс «Куратор змісту». Особливості курсу та його програма наведені у роботі [1].

У курси брали участь 91 особа (чоловіків – 33%, жінок – 67%), серед яких було освітян - 42%, студентів - 8%, представників культури та мистецтва - 43%, громадського сектору - 2%, бізнесу - 5%, кандидатів наук - 21%.

Теоретичний матеріал курсу надавався українською та російською мовами, користувачі у більшості використовували україномовні матеріали. Слухачі багато працювали з темами про куратора змісту (557 відвідувань), пошуку в електронних бібліотеках (523 відвідування) та наукових виданнях (543 відвідування), найменшою популярністю користувалися теми методів курування (257 відвідувань), створення персонального навчального середовища та персональної навчальної мережі (278 відвідування).

Для звітування про виконані завдання та обговорення використовувався Форум. Найбільш популярними були теми знайомства, питання до тьюторів, відео фрагменти з теми курування.

У ході виконання завдань слухачам пропонувалися тьюторіали до різних хмарних технологій, які користувалися великою популярністю.

Щотижнево для слухачів проводилися вебінари, на яких розглядалися результати виконання завдань та надавалися тези теоретичного матеріали для подальшого опрацювання. Слухачі активно працювали у вебінарах або переглядали їх запису (наприклад, <http://www.wiziq.com/online-class/3191245-curator-week1>).

Виконували завдання курсу 41% слухачів, повністю виконали програму курсу та отримали сертифікат – 20% слухачів.

Блоги учасників курсу дозволяють переглянути хід виконання завдань курсу та будуть використані для подальшого курування змісту.

Впливовість підготовлених кураторів змісту оцінювалась за критеріями <http://klout.com>, декілька учасників мають індекс понад 40, що вказує на високий рівень впливовості у соціальних мережах.

Найкращі проекти захищалися через вебінари (<http://www.wiziq.com/online-class/3378254-zvit-curator-2015>), інші готували відео звіти, які були розміщені на YouTube, а посилання надані у соціальних сервісах FaceBook та Google+

Література:

1. Кухаренко В. М. Методи роботи куратора змісту. Інформаційні технології в освіті. Випуск 16, Херсон, 2013 - с. 100-107.

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Кравченко Г. Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Характерною рисою сучасного менеджменту є перехід від сталої функціональної структури до варіативної мінливої цільової структури управління. Процес управління в системі освіти є невід'ємною складовою управління соціальними системами і з наукової точки зору його можна визначити як цілеспрямовану взаємодію керованої та керуючої системи щодо регулювання освітнього процесу з метою переведення його на більш високий рівень розвитку. Кожна окремо взята педагогічна система є складною і реальною тому, що вона в своєму складі має підсистеми: вищий навчальний заклад – факультет, кафедри, центри, лабораторії тощо. Оскільки функціонування соціально-педагогічної системи відбувається в умовах постійних змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, то управління такою системою повинно реагувати на ці зміни та своєчасно забезпечувати її перебудову. Управління розвитком кафедральної системи інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО) ефективно тільки тоді, коли застосування сучасних освітніх технологій, інноваційних методів викладання і навчання, становлення відповідних організаційних структур і форм, розробка нових економічних механізмів здійснюються в єдності і взаємодії. Взаємоузгодження дій управлінців та виконавців забезпечується зміною їх стосунків в управлінському процесі. Діяльність кожного з них набуває варіативності відповідно до реальних умов, які складаються в процесі досягнення спільно визначеної реальної мети. Відбувається довільна взаємоадаптація учасників управлінського процесу, що забезпечує самовдосконалення людини й одночасне вдосконалення оточуючого її середовища, а це безпосередньо приводить до *адаптивного управління*.

Незважаючи на широке коло досліджень учених, які розвивають різні аспекти *адаптивного управління соціально-педагогічними системами*, дотепер не існує цілісного, об'єктивного дослідження теорії і технологій адаптивного управління розвитком кафедральної системи ІППО. Сам *процес адаптивного управління розвитком кафедральної системи* як соціально-педагогічної системи розглядається як система, що складається з багатьох підсистем: *підсистеми внутрішнього управління – адміністрації, науково-педагогічних працівників кафедр, педагогічних колективів методичних підрозділів, студентського та громадського колективів, підсистеми зовнішнього управління – державних органів управління тощо*

Важливим для реалізації *адаптивного управління розвитком кафедральної системи* є визначення якості кінцевого результату на основі *кваліметричного підходу*.

Література:

1. Єльнікова Г. Адаптивне управління соціально-педагогічними системами / Галина Єльнікова // Адаптивне управління середньою освітою на муніципальному рівні: зб. наук.-метод. праць за результатами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Адаптивне управління середньою освітою на муніципальному рівні» (20–21 травня 2004р.). – Запоріжжя: НМЦ УОН. – С. 3–10.

АКТУАЛЬНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Левицкий А.Н.

Горецкий педагогический колледж

*УО «Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова»,
г. Горки*

В организации современной образовательной практики необходимо осмысление современных тенденций сохранения и укрепления здоровья обучающихся, поведенческих характеристик, социально-гигиенических факторов и факторов учебного процесса, влияющих на здоровье. Особое значение в данном контексте приобретает проблема использования в условиях образовательной деятельности здоровьесберегающих технологий.

Здоровьесберегающие технологии являются одним из эффективных средств по преодолению внешних (вне образовательного учреждения) и внутренних (в образовательном учреждении) факторов риска нарушения здоровья в современном образовательном процессе.

Под здоровьесберегающей образовательной технологией понимается система, создающая максимально возможные условия для сохранения, укрепления и развития духовного, эмоционального, интеллектуального, личностного и физического здоровья всех субъектов образования (учащихся, педагогов, родителей учащихся и др.) [1].

Цель здоровьесберегающих образовательных технологий – обеспечить субъектам педагогического процесса возможность сохранения и укрепления здоровья в период нахождения в учреждении образования, сформировать у них необходимые знания, умения и навыки по здоровому образу жизни, научить использовать полученные знания в повседневной жизни.

В систему здоровьесберегающих технологий включаются следующие компоненты: использование данных мониторинга состояния здоровья обучающихся; учет особенностей возрастного развития обучающихся и разработка образовательной стратегии, соответствующей особенностям памяти, мышления, работоспособности обучающихся данной возрастной группы; создание благоприятного эмоционально-психологического климата в процессе реализации технологии; использование разнообразных видов здоровьесберегающей деятельности, направленных на сохранение и повышение резервов здоровья, работоспособности обучающихся [2].

Здоровьесберегающие образовательные технологии можно рассматривать как технологическую основу здоровьесберегающей педагогики – одной из самых перспективных образовательных систем XXI века.

Литература:

1. Петров О. В. Здоровьесберегающая деятельность в школе / О. В. Петров // Воспитание школьников. – 2005. – № 2. – С. 19 – 22.
2. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н. К. Смирнов. – М.: АРКТИ, 2006. – 167 с.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО АГРАРНОГО ЗАКЛАДУ

Логвіненко В.Г

Сумський національний аграрний університет, м. Суми

Головними завданнями вищої освіти є постійне удосконалення змісту освіти та якісна підготовка фахівців. Гнучким інструментом в цьому виступає запровадження змішаної технології навчання. Мета роботи – розглянути особливості організації змішаного навчання студентів вищого аграрного закладу у процесі вивчення комп'ютерних дисциплін.

Різні тлумачення терміну «змішане навчання» подано у [1]. Змішане навчання поєднує традиційне навчання з дистанційним. Змішане навчання з вивчення комп'ютерних дисциплін відбувається у п'ять етапів: дистанційне вивчення матеріалу заняття, аудиторне інтерактивне заняття за тематикою робочої програми, індивідуальне самостійне виконання завдання, дистанційна перевірка виконаного завдання, дистанційне тестування знань. Змішане навчання поєднує і формальне, і неформальне навчання на робочому місці. Дистанційні курси розроблено в системі e-learning Moodle [2]. За допомогою цієї системи викладачами виконується подання навчального матеріалу за допомогою внутрішніх ресурсів. Це дозволяє реалізувати ознайомлення та вивчення матеріалу студентом у зручний для нього час та полегшить його багаторазове повторення. За допомогою системи Moodle викладач надає студенту різноманітні завдання: від репродуктивного до творчого. Це дозволяє реалізувати індивідуальну траєкторію вивчення матеріалу кожним студентом. За допомогою системи Moodle викладач надає студенту пройти тестову перевірку з опрацьованого матеріалу та отримує інформацію про типові помилки при проходженні тестування студентами, а прогалини у знаннях коригуються на заняттях. Взаємодія студента та викладача відбувається як дистанційно, так і в аудиторії.

Застосування технології змішаного навчання дає змогу значно покращити ефективність навчальної роботи майбутніх фахівців, впливає і на рівень пізнавальної самостійності та активності, і на рівень мотивації до навчання, і на розвиток комунікативних умінь, і на рівень самоорганізації і самодисципліни, і на рівень співробітництва між студентом та викладачем.

Література:

1. Кухаренко В.М. Системний підхід до змішаного навчання / В.М.Кухаренко // Інформаційні технології в освіті. - 2015. - № 24. - С. 53-67. - Режим доступу: http://ite.kspu.edu/Issue_24/p-53-67.
2. Логвіненко В.Г. Самостійна робота студентів у середовищі дистанційного навчання Moodle / Логвіненко В.Г.// Сборник научных трудов международной конференции «Современные инновационные технологии подготовки инженерных кадров для горной промышленности и транспорта 2015». – Д.: НГУ, 2015. – С.348 – 355. - Режим доступу: <http://okmm.nmu.org.ua/ua/2015/Логвіненко.pdf>

МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ АНАЛІЗУ ДАНИХ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Пасічник В.В., Шестакевич Т.В.

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

Розроблення інформаційних технологій супроводу інклюзивного навчання є актуальним науково-практичним завданням, вирішення якого дасть змогу розширити доступ до освітніх послуг особам з особливими потребами. Створенню засобів інформаційно-технологічного супроводу інклюзивного навчання передуює математичний опис етапів такого навчання.

Модель процесу аналізу даних [1, 2] для визначення особливостей освітньої траєкторії інклюзивних учнів складається із чотирьох підпроцесів, $M=(M_1, M_2, M_3, M_4)$, де M_1 – формування предметної області, M_2 – попереднього опрацювання даних, M_3 – виявлення залежностей, M_4 – оцінювання та інтерпретації результатів аналізу.

Модель *підпроцесу формування опису предметної області* опишемо як $M_1=(X, A, d, \mu(x,a), \eta(x,d))$, де X – множина осіб, які брали участь у педагогічному діагностуванні, A – результати контрольних заходів, d – атрибут прийняття рішення. Функції $\mu(x,a)$, $\eta(x,d)$ використовують для обчислення значень атрибутів таблиці. Елементами множини властивостей $A=\{A_1, \dots, A_n\}$ є A_i – результати i -го контрольного заходу. Атрибути прийняття рішень є елементами множини $d=\{d_1, \dots, d_m\}$, де d_j – властивості контрольного заходу. Таблицю прийняття рішень, створену у процесі формулювання опису педагогічного діагностування опишемо як $T=(X, A \cup d)$.

Модель *підпроцесу попереднього опрацювання даних* освітньої траєкторії із застосуванням методів наближених множин (*rough set*) матиме вигляд $M_2=(T, Discr(vik), EscC(a))$, де функція $Discr(vik)$ виконує дискретизацію неперервних значень vik із використанням алгоритму булевого виведення (*Boolean reasoning*), функція $EscC(a)$ усуває несуттєві атрибути шляхом побудови редуктів із використанням алгоритму Джонсона [1].

Модель *підпроцесу виявлення залежностей у даних* педагогічного тестування набуває вигляду: $M_3=(T, S, Pat(x))$, де функція $Pat(x)$ будує класифікатор у формі множини класифікаційних правил.

Модель *підпроцесу оцінювання та інтерпретації* розглядаємо у вигляді $M_4=(T, Test(x), F(x), Evl(d))$, де функція $Test(x)$ створює тестову множину об'єктів X^T , на яких обчислено оцінки їх значень F . Для оцінювання якості класифікації будують функцію $Evl(d)$.

Література:

1. Литвин В. В. Аналіз даних та знань : навч. посібник / В. В. Литвин, В. В. Пасічник, Ю. В. Нікольський. – Львів: Магнолія-2006, 2015. – 276 с.
2. Shestakevych T. Structural Modeling of Inclusive Education of Persons With Special Needs // Shestakevych T., Pasichnyk V. / Proceedings of the IX-th International Scientific and Technical Conference «CSIT'2014», Lviv, Ukraine, 18-22 November 2014 p. P. 110-112.

КОМПЬЮТЕРНЫЙ КУРСОВОЙ ПРОЕКТ (ККП) ПО РАСЧЁТУ ДОЗИРОВОК КОМПОНЕНТОВ ЦЕМЕНТНОГО ПРОИЗВОДСТВА.

Рассоха А.Н., Сендеров А.А., Дмитренко И.В.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт»,
УкрНИИЦемент, г. Харьков*

Данная работа является реализацией задачи, поставленной нами в работе [1] и конкретным выполнением пунктов 3 и 4 общего описания данного курсового проекта, описанного в работе [2]. А именно, предлагается студентам конкретный алгоритм расчёта цементно-сырьевых смесей, по которому следует написать и отладить компьютерную программу для расчёта дозировок смешиваемых компонентов. В этой программе «Расчёт сырьевых смесей» по заданным значениям исходного химического состава сырьевых компонентов и заданным значениям модулей KH , n , p определяют требуемые дозировки. Дополнительно выполняется расчёт уноса золы топлива и расчёт прогнозируемого минералогического состава клинкера.

Пример: Исходные данные для расчёта представлены в таблице 1:

Химия	П.П.П	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	CaO	MgO	SO ₃	R ₂ O
Известняк.	42,76	0,84	0,14	0,25	54,99	0,80	0,16	0,06
Глина	10,00	51,90	5,50	6,82	7,10	3,17	1,77	3,30
Добавка	12,80	20,00	3,40	7,28	6,61	0,10	7,80	0,87

Результаты расчётов представлены в таблице 2::

Компоненты	Дозировки (в %)	Расход сырья на 1т клинкера (по сухому)	Расход сырья на 1т клинкера (по мокрому)
Известняк	71,10	1069,20	1069,20
Глина	21,41	322,07	322,38
Добавка	7,47	112,47	115,14

Литература:

1. А.Н. Рассоха, А.А. Сендеров, И.В. Дмитренко, А.И. Здоров, Д.В.Сендеров. Задача приготовления цементно-сырьевых смесей и пути её реализации. В сб. тезисов докладов XX международной научно-практической конференции Микрокад-2012, часть III, с. 23, Изд-во НТУ «ХПИ», 2012 г.
2. А.Н. Рассоха, А.А.Сендеров, И.В.Дмитренко, Курсовое проектирование системы автоматизации корректировки процесса приготовления цементно-сырьевых смесей. В сб. тезисов докладов XXIII международной научно-практической конференции Микрокад-2015, часть II, с. 300, Изд-во НТУ «ХПИ», 2015 г.

ТЕНДЕНЦИИ В ИСПОЛЬЗОВАНИИ ПРОГРАММНЫХ ПРОДУКТОВ В ПРЕПОДАВАНИИ ЭКОНОМЕТРИКИ.

Решетняк Ю.Б.

Национальный фармацевтический университет, г. Харьков

Сегодня в мире существуют множество программных комплексов, в которых реализованы те или иные статистические методы. Как правило, при изучении эконометрики используются следующие программные продукты: электронные таблицы (Excel); математическая среда MathCAD; статистические программы общего назначения, содержащие широкий набор статистических процедур (Statistica, SPSS); программы, ориентированные на решение эконометрических задач (EViews, Stata); проекты, ориентированные на программирование (проект R и др.). Дадим им краткую характеристику.

Excel используется повсеместно в качестве простейшей и наиболее дешевой автоматизированной системы. К его недостаткам можно отнести сложности в работе с очень большими массивами данных, а также трудности в реализации сложных алгоритмов

Система MathCAD имеет широкие возможности для выполнения наиболее массовых символьных вычислений и преобразований.

STATISTICA и SPSS представляют собой электронные таблицы, ориентированные на работу с пространственными данными и временными рядами. Разработчики программных продуктов предлагают однопользовательские и многопользовательские лицензии для образовательной деятельности.

Пакеты Eviews и Stata -предоставляют широкие возможности для анализа временных рядов и панельных данных. Одним из преимуществ этих программ является наличие недорогой студенческой версии.

Проект R: R - это язык программирования и одновременно полноценное программная среда для выполнения статистических вычислений и построения графических объектов. R является программным обеспечением с открытым кодом и распространяется бесплатно. Язык R предоставляет пользователю практически неограниченные возможности для визуализации данных. Поскольку на R работают профессиональные статистики, то все последние достижения статистической науки очень быстро становятся доступными для пользователей R во всем мире в виде дополнительных библиотек. Эти библиотеки (их насчитывается уже несколько тысяч) можно свободно скачать с сайта проекта R, или с сайтов авторов соответствующих библиотек. Ни одна коммерческая система статистического анализа не развивается сегодня так быстро как R.

Можно считать целесообразным использование в учебном процессе программной среды R, которая сегодня является де-факто стандартом в области статистических вычислений.

УЧЕБНАЯ КОМПЬЮТЕРНАЯ ПРОГРАММА ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ ТЕМЫ ПО ФИЗИКЕ «БАЛЛИСТИКА МЕХАНИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ».

Сендеров А.А., Тупчий Я.Р., Тимошенко Д.А.

С/ш № 164, 158, Математическая Школа «2+2», г. Харьков

БАЛЛИСТИКА – *Ballo* (греч. – бросаю) – это раздел механики, изучающий движение тел в поле тяжести Земли. Зачинателем этой науки поправку считают Галлилео Галилея, изучавшего движение тел, при бросании их с наклонной Пизанской башни. Математическая модель движения тела, брошенного под углом к горизонту, является парабола. При этом, само движение раскладывается на две составляющие, т.е. движение по горизонтали и движение по вертикали. Параметрами движения являются: **дальность полета; время полета; высота подъема**. Доказано, что дальность полета будет максимальна при угле бросания $\alpha=45^\circ$; а скорость минимальна в точке максимального подъема и равна

$$V=V_0\cos(\alpha). V_x=V_{0x}+a_x t; V_y=V_{0y}+a_y t;$$

$$S_x=V_{0x}t+(a_x t^2)/2; S_y=V_{0y}t+(a_y t^2)/2.$$

Время подъема равно времени падения/

Ниже приведен пример расчёта траекторий движения мячика, брошенного под углом α к горизонту с начальной скоростью V_0 и результаты расчётов – (рис.1). Расчёт выполнен с помощью электронной таблицы EXCEL. Как видим, во всех вариантах решения этой задачи – траекторией полёта мячика является парабола.

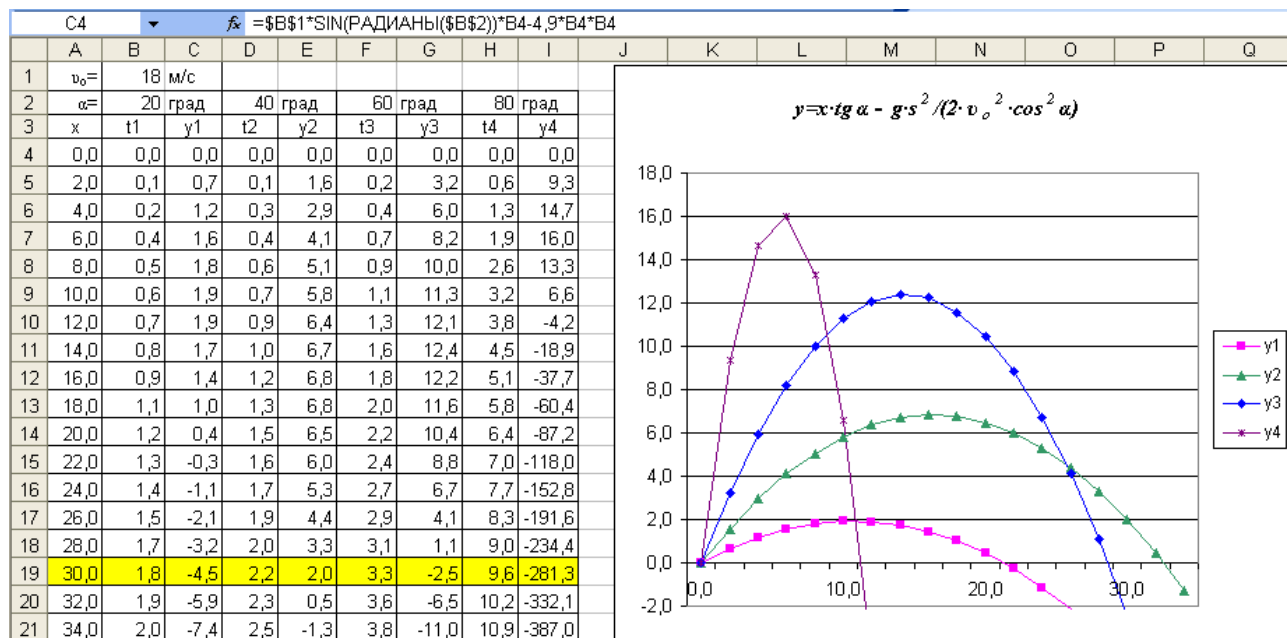

Рис. 1. Координаты и траектории движения мячика для четырех углов бросания: 20 град., 40 град., 50 град., 60 град..

МАТЕМАТИКА И ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЕ ИСКУССТВО: ОТ ЭФФЕКТА ДРОСТЕ К DEEPRDREAM

Столяревская А.Л.

г. Харьков

Математика и изобразительное искусство как дисциплины очень удалены друг от друга: математика является строго аналитической, а изобразительное искусство эмоционально. Математика не играет очевидной роли в большинстве работ современного искусства [1]. Но есть темы, которые используются художниками, среди них - эффект Дросте, фракталы.

Эффектом Дросте называется рекурсивная художественная техника, известная как *mise en abyme* (принцип матрешки). Термин был введен в конце 70-х годов XX века для названия голландской марки какао Droste, которая использовала эффект «картина в картине» в своей рекламе. Одной из наиболее известных работ, использующих эффект, является Print Gallery М.Эшера [2]. Есть много работ, созданными последователями этой техники [3]. В них эффект Дросте порождается преимущественно с помощью Adobe After Effect.

Объекты, имеющие дробную размерность, названные в 1975 году математиком Б.Мандельбротом [4] фракталами и проиллюстрированные им же на компьютере, широко изучаются и используются в различных областях [5], в том числе, в компьютерном зрении [6].

В последние годы специалисты Google работают над созданием новой программы компьютерного зрения DeepDream [7]. Программа использует специальную архитектуру искусственных нейронных сетей - сверточную нейронную сеть [8], чтобы найти и совершенствовать паттерны в изображениях с помощью алгоритмической зрительной иллюзии. Компания Google опубликовала свои методы и сделала свой код открытым [9]. В сети появился целый ряд инструментов в виде веб-сервисов, мобильных приложений и приложений для настольных компьютеров [10]; они дают пользователям возможность трансформировать свои собственные фотографии. При этом обрабатываемые изображения преобразуются в сказочные картины [11].

Далее в работе поднимается вопрос о том, возможно ли считать изображения, полученные с помощью алгоритмических средств, произведениями искусства.

Литература:

1. Fathauer R.W. Some Common Themes in Visual Mathematical Art. <http://vismath6.tripod.com/fath/>
2. Escher M.C. Print Gallery. <http://www.mcescher.com/gallery/lithograph/print-gallery/>
3. 50 Stunning Examples of the Droste Effect. <http://www.webdesignerdepot.com/2009/09/50-stunning-examples-of-the-droste-effect/>
4. Mandelbrot B. The fractal geometry of nature. Macmillan. 1983.
5. Практическое применение фрактальных алгоритмов. <http://m-rush.ru/theory/item/184-fraktaly-na-praktyke.html>
6. Farmer M.E. Application of Chaos and Fractals to Computer Vision <http://ebooks.benthamsience.com/book/9781608059003/>
7. DeepDream. <https://en.wikipedia.org/wiki/DeepDream>
8. https://en.wikipedia.org/wiki/Convolutional_neural_network
9. Mordvintsev A., Olah C., Tyka M. DeepDream - a code example for visualizing Neural Networks. Google Research. 2015-07-08. <http://googleresearch.blogspot.co.uk/2015/07/deepdream-code-example-for-visualizing.html>
10. <http://deepdreamgenerator.com/>
11. <https://dreamscopeapp.com/>

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ»

Твердохлебова Н.Є., Твердохлебова А.С.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Сучасний розвиток науки й техніки, а також ринкові відносини привносять у сучасне виробництво суттєві зміни. Праця людини протікає в умовах надмірного емоційного напруження, впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Враховуючи підвищення професійних вимог до фахівців щодо попередження виробничого травматизму, забезпечення промислової безпеки та охорони праці, країні вкрай потрібні фахівці з охорони праці.

З метою ефективного залучення абітурієнтів на спеціальність "Цивільна безпека" співробітниками кафедри "Охорона праці та навколишнього середовища" НТУ "ХПІ" розпочата робота над створенням і впровадженням дистанційних освітніх технологій у профорієнтаційну роботу.

Дистанційний курс "Цивільна безпека для абітурієнтів" створений для школярів старших класів, випускників шкіл. Метою навчання в курсі для абітурієнта є отримання інформації про спеціальність, практичних навичок безпечної щоденної поведінки, оволодіння прийомами здійснення долікарняної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях.

Системою управління дистанційним навчанням абітурієнтів обране середовище Moodle, яке дозволяє виконувати основні адміністративні функції: стежити за навчанням користувачів, контролювати у часі процес їх навчання й успішність, зберігати характеристики учасників, відстежувати кількість відвідувань сторінок сайту, визначати час, витрачений учасниками на проходження окремої частини навчального матеріалу і всього курсу.

Дистанційний курс "Цивільна безпека для абітурієнтів" включає 4 теми:

1. Охорона праці - головна задача забезпечення безпеки життя людини (розкрита актуальність питання щодо необхідності захисту життя людини у повсякденні, наведена статистика нещасних випадків, надані основні рекомендації щодо безпечних дій працівника на виробництві).

2. Де і як готують фахівців з охорони праці (аналіз відомостей щодо напрямів діяльності кафедри "Охорона праці та навколишнього середовища", наведені прийоми безпечної поведінки людини в екстремальних ситуаціях).

3. Прийоми долікарняної допомоги постраждалому у надзвичайних ситуаціях.

4. Будь першим фахівцем з базовою освітою з цивільної безпеки на підприємстві (надані поради, рекомендації щодо вступу до вищого навчального закладу НТУ "ХПІ" за спеціальністю "Цивільна безпека").

Навчальний матеріал курсу представлений у вигляді теоретичних сторінок, презентацій, відеофільмів, мультиплікаційних сюжетів, практичних завдань, тестів, форумів. Інформація подається в логічній послідовності, чітко, лаконічно, просто.

КОМПЬЮТЕРНЫЕ МОДЕЛИ НЕОЧЕВИДНЫХ ФИЗИЧЕСКИХ ЯВЛЕНИЙ

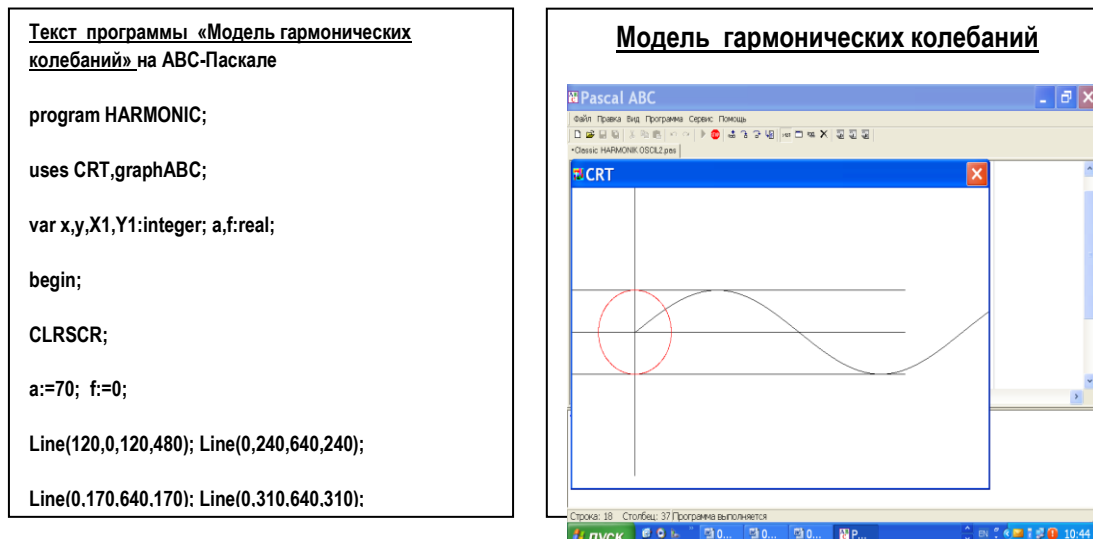
Тимошенко Д.А., Сендеров А.А.

С/ш № 158, Математическая школа «2+2», г. Харьков

Физика, как наука, ещё далека от совершенства, так как она бурно развивается. Люди хотят знать о природе всё больше и больше. Все эти сложности сказываются и на процессе обучения физике, поскольку на многие природные явления накладываются случайные возмущающие факторы, делая их неочевидными. Любой учебный процесс, в идеале, является диалогом между преподавателем и учениками (или студентами). Однако уже давно доказано, что каждый ученик (или студент) воспринимает новую информацию на 80 % зрительно (т.е. глазами) и лишь на 10-15 % через органы слуха (т.е. ушами). Следовательно, преподаватель должен так строить каждое своё занятие, чтобы максимум информации сопровождать наглядными зрительными примерами. **Поэтому надо дополнять традиционный метод преподавания физики современными наглядными примерами, поднимая уровень образовательного процесса на более высокую качественную ступень.**

Ранее для этого в распоряжении преподавателя были доска, мел, плакаты, маркеры и т.д. Потом появились диапроекторы, наборы слайдов к ним, а в последнее время – интерактивные доски. **Но всё это не давало «динамического эффекта движения», т.е. все рисунки и слайды были статичны.** И лишь появление современных персональных компьютеров позволило сопровождать занятия на уроках и лекциях демонстрацией динамических примеров, причём управляя ходом экспериментов.

Ниже приведен пример реализации учебной компьютерной модели для наглядной демонстрации темы «Гармонические колебания».

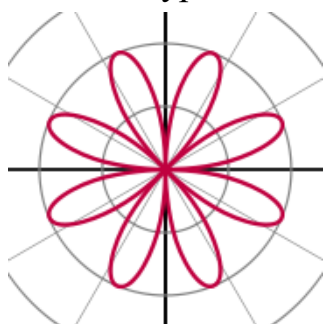
КОМПЬЮТЕРНЫЕ МОДЕЛИ В ПОЛЯРНЫХ КООРДИНАТАХ

Тупчий Я.Р., Сендеров А.А.

С/ш № 164, Математическая школа «2+2», г. Харьков

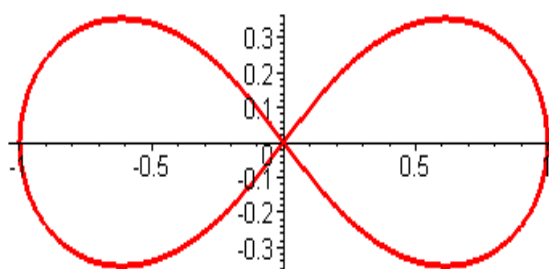
В докладе рассматриваются особенности древнейшей системы определения местоположения каждой точки в пространстве, т.е. полярных координат. Весь доклад состоит из 3-х частей: I-я часть - это рассказ о применении и изучении полярных координат в древности; II - я часть – это полярные координаты в современности; III – часть – это настоящее применение полярных координат в природе и технике.

В древности и в средние века многие математики изучала свойства кривых, описываемых уравнениями в полярных координатах (Рис. 1)..

Полярная Роза:

$$R(\varphi) = A \cos(k\varphi + \varphi_0)$$

Декартов лист:

$$R(\varphi) = (\cos 2\varphi)^{1/2}$$

В частности, Я. Бернулли изучал логарифмическую спираль, которая так понравилась ему, что он завещал изобразить её на своей могиле, сопроводив девизом **«Исчезая, возрождаюсь вновь»**. Но к сожалению мастер-каменотёс, изготавливавший надгробную плиту для Якоба Бернулли, не знал математики и изобразил вместо спирали Бернулли — спираль Архимеда (т.е. спираль с равно-мерными витками) (рис.2.).

Таким образом, данная работа может служить наглядным пособием для изучения специфики полярной системы координат и её применения.

СЕКЦИЯ 15. ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ НАУКОВИХ І СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У МЕДИЦИНІ

МЕТОД ЦИТОЛОГИЧЕСКОЙ ВЕРИФИКАЦИИ В РИНОЛОГИИ

Аврунин О.Г., Хушам Фарук, Носова Я.В.

Харьковский национальный университет радиоэлектроники, г. Харьков

В работе рассмотрены вопросы цитологической верификации эффективности лечения в ринологии при лечении риносинуситов с применением метода автоматизированного анализа микропрепаратов.

Для проведения независимой верификации результатов лечения в ринологии, состояние слизистой оболочки носовой полости необходимо оценивать по цитологическим показателям. Сравнительный анализ зачастую проводят в динамике: до лечения и после лечения (на 10÷14-й день), учитывая длительность лечебных мероприятий (оперативное вмешательство с целью изменения архитектоники носовой полости и контрольных показателей по восстановлению носового дыхания) [1-2].

Разработанная процедура цитологической верификации заключается в следующем: на первом этапе изображение микропрепарата передается с цифрового микроскопа в компьютер и разработанное программное средство компенсирует неоднородности освещенности фона изображения препарата. Далее выполняется построение гистограммы для красного канала изображения микропрепарата и определяются пороговые уровни для сегментации микрообъектов на изображении. Существенная неоднородность уровней красного канала фона затрудняет анализ гистограммы изображения, которая, фактически, является одномодовой со слабо выраженными локальными максимумами, что не позволяет использовать метод пороговой сегментации. Поэтому построение гистограммы целесообразно выполнить только для однородных областей изображения по критерию не более 10% величины коэффициента вариации, для значений интенсивности в красном канале. Также выполняется построение бинарных характеристик функций и осуществляется разметка и определение количества микрообъектов для последующего анализа. Отображение рассчитанных параметров изображения показывает основной диагностический критерий, которым является величина отношения количества клеток цилиндрического эпителия и мукоцинозных бокаловидных клеток, которая в норме составляет не менее 5÷10 к одному.

Таким образом, разработан алгоритм и соответствующее программное обеспечение для процедуры автоматизированной сегментации микропрепаратов для определения соотношения между количеством мерцательных и бокаловидных клеток слизистой оболочки носовой полости. А также при выполнении исследований проводился точный расчет и согласование оптической системы микроскопа и параметров ПЗС матрицы цифровой камеры.

Литература:

1. Функциональная анатомия и хирургия носа и околоносовых пазух / С. З. Пискунов, Г. З. Пискунов, В. В. Харченко, А. А. Должиков // Курск: КГМУ. – 2004. – 115 с.
2. Аврунин О. Г. Опыт разработки биомедицинской системы цифровой микроскопии / О. Г. Аврунин // Прикладная радиоэлектроника. – 2009. – Т.8. – № 1. – С. 46-52.

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ТЕОРИИ НЕЛИНЕЙНЫХ ДИНАМИЧЕСКИХ СИСТЕМ К АНАЛИЗУ ВРЕМЕННЫХ РЯДОВ

Антонова И.В., Чикина Н.А.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

В представленной работе рассматриваются вопросы, связанные с анализом временных рядов, характеризующих динамику заболеваемости в Украине различными кожными патологиями.

Применение методов теории нелинейных динамических систем (НДС) к анализу временных рядов основано на предположении, что имеющийся ряд описывает поведение изучаемой системы, и это единственная доступная информация о ней. По известной теореме Такенса для адекватного описания динамической системы в целом достаточно единственного временного ряда.

Анализ временных рядов методами НДС приобретает все более широкое распространение. По терминологии теории НДС процесс, описываемый временным рядом, содержит в себе детерминированный хаос, или, проще говоря, является хаотическим. С точки зрения линейных методов анализа – это стохастические процессы. Нелинейный анализ показывает, что с одной стороны, эти процессы нельзя причислить к детерминированным, с другой стороны, абсолютно случайными они также не являются. Другими словами, прогнозирование состояния системы с определенной точностью возможно, но лишь краткосрочное.

К формальным характеристикам хаотических процессов в теории НДС относятся, в первую очередь, фазовое пространство и аттрактор. Одной из особенностей хаотического поведения системы является неустойчивость траекторий, принадлежащих аттрактору. Количественной мерой этой неустойчивости являются характеристические показатели Ляпунова. Поскольку критерием хаотической динамики является наличие положительного старшего показателя Ляпунова, то естественный интерес представляет возможность его оценки на основании обработки заданного временного ряда.

Эта оценка осуществлялась авторами по методу сравнения точек эволюции фазовой траектории. В соответствии с этим методом оценку старшего показателя Ляпунова $h(x_1)$ для траектории $x_i = x(t_i)$, $i = \overline{1, n}$, дискретного временного ряда $x_{t+1} = f(x_t)$ авторы проводили по формуле

$$h(x_1) = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \ln |f'(x_i)|, \text{ соответствующей определению } h(x_1) \text{ при условии,}$$

что предел справа существует. Проведенные расчеты показали, что для заданного временного ряда показатель $h(x_1) \approx 1,18$, то есть $h(x_1) > 0$, а значит, есть основание считать, что траектория хаотическая.

ПОСТРОЕНИЕ И ОБУЧЕНИЕ НЕЙРОННОЙ СЕТИ ДЛЯ РАСПОЗНАНИЯ ХРИПА В ДЫХАТЕЛЬНОМ ПАТТЕРНЕ

Апикова А.Е.

Харьковский национальный университет радиоэлектроники, г. Харьков

В работе рассматривается способ решения задачи распознавания акустического феномена в дыхательном паттерне на примере распознавания влажного хрипа.

Для влажных среднепузырчатых хрипов характерен частотный диапазон для незвучных хрипов 180-355 Гц, для звучных 355-710 Гц. [1]

Оцифровка аналогового сигнала дыхательного паттерна осуществлялась с частотой дискретизации 11025 Гц. Далее сигнал был разбит на фреймы – каждая секунда исследуемого участка разделена на 20 фреймов. В свою очередь каждый фрейм содержит 512 отсчётов или 2^9 бит информации.

Для распознавания сигнала (рис.1а, 1б) была выбрана нейронная сеть прямого распространения (рис.2). В ней количество входных нейронов будет равно количеству фреймов, умноженных на число анализируемых спектральных составляющих. Количество выходных нейронов равно одному в соответствии с количеством анализируемых объектов.

Так как топология сформированной сети соответствует типу сети прямого распространения, то для обучения многослойного персептрона был выбран алгоритм обратного распространения ошибки.

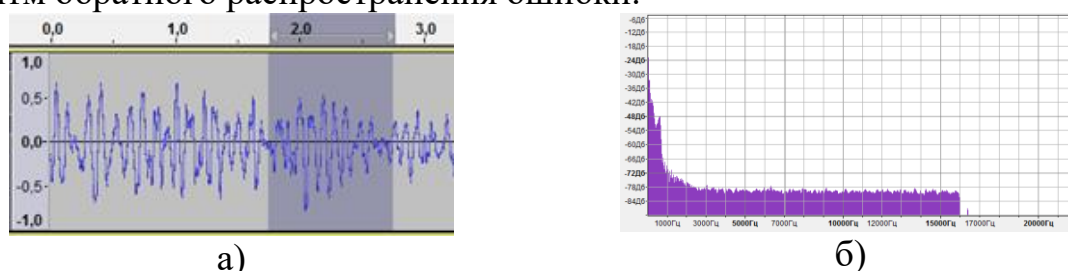

Рисунок 1 – влажный среднепузырчатый хрип: а – форма сигнала на временной диаграмме; б – спектр влажного среднепузырчатого хрипа

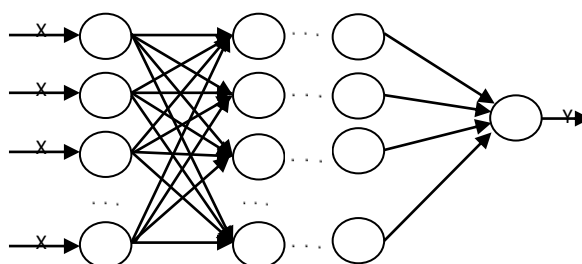

Рисунок 2 – Структура используемой нейронной сети

Построенная сеть, экспериментальным способом, показала способность к обучению и распознаванию указанного сигнала.

Литература:

1. Вовк И. В. Шумы дыхания человека: объективизация аускультативных признаков / И. В. Вовк, В. Т. Гринченко, С. Л. Дахнов и др./ Акустичний вісник. 1999. Том 2. № 3. С. 11-32

ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ВИЗУАЛИЗАЦИИ МАММОГРАММ

Бойко Д.А., Филатова А.Е.

***Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков***

В настоящее время одним из самых распространенных онкологических заболеваний у женщин является рак молочной железы. В структуре онкологической заболеваемости женского населения рак молочной железы составляет свыше 26%, при этом в структуре смертности от онкологических заболеваний – более 17%. Интеграция современных цифровых маммографов и информационных технологий с дальнейшим получением высококачественных маммографических снимков, содержащих максимум диагностической информации при минимальной лучевой нагрузке, позволяет обнаружить даже мельчайшие новообразования или отклонения от нормы, что во многом определяет эффективность лечения и прогноз в целом. Для систем цифровой маммографии необходима специальная оценка качества маммографических изображений, которые необходимы для выявления отклонений в состоянии молочных желез. К оценке качества изображений возможны два подхода: объективная оценка с помощью использования математических методов и субъективная оценка на основе экспертных оценок.

К субъективной оценке относятся критерии визуального восприятия изображения, оцениваемые в процессе экспертизы некоторой группой экспертов (врачей-рентгенологов). Наибольшее распространение получил метод оценок, при котором эксперт оценивает качество рентгеновского изображения в баллах по определенной шкале, считая, что идеальное изображение имеет максимальный балл. Однако, субъективная оценка – это довольно трудоемкий процесс, который существенно зависит от многих факторов (условий наблюдения, остроты зрения и квалификации врача и т.д.), требует опытных экспертов и не является объективным и универсальным.

Объективные критерии оценки качества изображения используются для уменьшения влияния субъективного фактора, позволяющие объективно оценить качество и эффективность цифровой обработки, различие или идентичность анализируемых изображений. Объективные оценки могут быть абсолютными или относительными. При использовании относительных оценок качество рассматривается как мера близости двух изображений: реального и эталона. Отсутствие эталонного изображения молочной железы исключает возможность применения данной группы методов. Для задачи определения качества рентгеновских изображений по результатам одной экспозиции логично применять методы абсолютных оценок.

Таким образом, в дальнейшем для решения задачи оценки качества изображений молочной железы планируется применить абсолютные количественные оценки, которые во многом помогут избавиться от трудоемкой и неточной современной методики оценки изображений посредством субъективной экспертизы. Кроме того, на основе количественных мер можно развивать методы оптимизации систем обработки изображений.

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ТЯЖКОСТІ КОЛОРЕКТАЛЬНОГО РАКУ

Висоцька О.В., Порван А.П., Козюк А.С.

Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків

Колоректальний рак (КРР) – одне з найбільш частих онкологічних захворювань в розвинених країнах. За даними ВОЗ, щорічно в світі реєструється близько 1 млн. нових випадків хворих на КРР, який має дуже високі темпи зростання. За останні 10 років за рівнем захворюваності КРР піднявся з 6-го місця на 4-е, а серед чоловіків і жінок відповідно зайняв 2 і 3 позиції. Через несвоєчасну діагностику КРР показник смертності хворих, які помирають протягом одного року після встановлення діагнозу, в Україні становить більше 40%. Одним із пріоритетних напрямків в боротьбі з розповсюдженням КРР у пацієнтів є розробка принципово нових методів та інформаційних систем ранньої діагностики КРР.

Існує ряд інформаційних систем, які дозволяють визначити КРР, за допомогою виявлення факторів ризику та проведення анкетування населення з подальшою побудовою прогностичних моделей. Але такі системи не дозволяють виявити КРР на ранній стадії розвитку, що ускладнює подальше лікування.

Авторами була розроблена інформаційна система визначення ступеня тяжкості КРР, яка дозволяє підвищити ефективність визначення даної патології, що сприятиме своєчасному лікуванню та зменшенню відсотка інвалідизації працездатного населення України. Розроблена інформаційна система визначення ступеня тяжкості КРР складається з п'яти взаємопов'язаних модулів. Лікар через модуль «Пацієнт», реєструє паспортні та антропометричні дані, а також результати опитування пацієнта. Діагностична інформація за результатами рентгенологічних, гістологічних досліджень поступає в модуль «Клініко-інструментальні дослідження». Результати клінічного і імунологічного аналізу крові та метаболічні маркерні показники обміну речовин у сироватці крові вносяться в модуль «Клініко-лабораторні дослідження». Лікар безпосередньо може впливати на процес діагностики і коригувати його. Взаємодія між пацієнтом і лікарем являє собою діалог під час огляду першого. У модулі «Аналіз даних» проводиться розрахунок необхідних діагностичних параметрів і визначення ступеня тяжкості КРР відповідно до розроблених авторами моделі і методу діагностики. Результати діагностики надходять в базу даних, після чого формується звіт, який за допомогою модулю виведення інформації передається до лікаря.

Розроблена інформаційна система дозволяє автоматизувати процес визначення КРР на ранніх етапах розвитку захворювання та провести коректну диференціацію ступенів тяжкості хвороби, що значно підвищує якість та ефективність роботи медичного персоналу та сприяє покращенню точності діагностики. Інформаційна система може бути використана у державних та комунальних медичних установах, що займаються проблемами діагностики та лікування хворих на КРР.

АНАЛИЗ ИНФОРМАЦИОННЫХ ПОТОКОВ СИСТЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОГНИТИВНЫХ И ЭМОЦИОНАЛЬНЫХ РАССТРОЙСТВ

Высоцкая Е.В.¹, Рисованая Л.М.²

¹Харьковский национальный университет радиоэлектроники

²Харьковский национальный медицинский университет, г. Харьков

Проблема когнитивных расстройств (КР) и эмоциональных расстройств (ЭР), в связи с их высокой распространенностью, с преимущественным поражением лиц трудоспособного возраста, занимает одно из ведущих мест в отечественной неврологии, психиатрии и психологии [1]. Корректная диагностика данных расстройств относится к числу приоритетных задач, направленных на предупреждение прогрессирования психологических нарушений и снижение риска развития цереброваскулярной патологии.

Для исследований КР и ЭР необходимо проанализировать большое количество лабораторно-диагностической, клинико-психопатологической и психодиагностической информации о человеке, что требует статистического анализа большого объема данных.

Несомненно, что одной из основных составляющих информационного процесса являются информационные потоки, от упорядоченности которых зависит корректность и своевременность выявления когнитивных и эмоциональных расстройств, и конечно, предупреждение развития цереброваскулярной патологии.

Прежде всего, первичная информация поступает от пациента. Она регистрируется в медицинской карте стационарного больного (форма №003/0) или амбулаторного больного (форма № 025-6/0). Затем заполняется лист врачебных назначений (форма № 003-4/0) и проводятся лабораторно-диагностические, клинико-психопатологические, психодиагностические, инструментальные исследования, а также консультации других специалистов и вся информация записывается в соответствующие формы (№ 028/0, № 028-1/0, № 030-1/0 и др.). Вся полученная информация хранится в базе данных. Для эффективной работы с информационными потоками нами разработана информационная система определения КР и ЭР.

Анализ информационных потоков системы определения КР и ЭР позволяет оптимизировать работу медицинского персонала, минимизировать время затраченное на одного пациента, что несомненно приводит повышению качества оказания медицинских услуг.

Литература:

1. Дамулин И.В., Парфенов В.А., Скоромец А.А., Н.Н.Яхно. Нарушения кровообращения в головном и спинном мозге. //В кн.: «Болезни нервной системы. Руководство для врачей». Н.Н.Яхно, Д.Р.Штульман (ред.). –М.: «Медицина». –2005. –С.231–302.

АЛГОРИТМ ОЦЕНКИ И ФОРМИРОВАНИЯ ПРОГРАММЫ КОРРЕКЦИИ СОЦИАЛЬНОГО ЗДОРОВЬЯ ЧЕЛОВЕКА

Гонтарь Т. М.

*Международный научно-учебный центр информационных технологий и
систем НАН и МОН Украины, г. Киев*

В центре внимания наших разработок – исследования информационного поля знаний о социальном здоровье человека как управляемой системы, разработка алгоритмов его оценки и синтез информационно-технологической основы оздоровительной стратегии практически социально здорового человека.

Здоровым в социальном аспекте можно назвать такого субъекта, который обладает способностью активно адаптироваться к постоянно изменяющимся условиям социальной среды при поддержании высокой персональной дееспособности. Социальное здоровье связано с экономическими условиями жизни, с взаимоотношениями индивида со структурными единицами социума – семьей, с социальными организациями, а также с работой, бытом, социальной защитой, охраной здоровья и т.д. Социальная неудовлетворенность личности положительно коррелирует с формированием антиобщественных форм социальной адаптации, увеличивает риск физических и психических заболеваний. А включенность личности в разноуровневые социальные связи и отношения, удовлетворенность ими определяют, как известно, способность общественной системы к самоорганизации, саморегуляции, сохранению и устойчивому развитию. Важным моментом при оценке состояния социального здоровья, по нашему мнению, должен являться не только уровень способности человека к приспособлению к социальной среде в широком смысле этого понятия, но и уровень его фактического приспособления, его самоощущения в этом мире.

Информационная технология исследования и управления состоянием социального здоровья человека в общем виде включает три этапа: диагностический этап – проведение анкетирования с использованием разработанных нами вопросников; этап оценки – расчет всех составляющих и общей оценки социального статуса здоровья; этап формирования комплексного диагностического заключения и персональной программы коррекции состояния социального здоровья. Такая программа включает набор рекомендаций, направленных на сохранение и поддержание зоны социального здоровья человека в границах условной нормы. Для создания информационного пространства управляющих воздействий на социальное здоровье был проведен анализ большинства из имеющихся систем оздоровления, проведена экспертная оценка отдельных управляющих воздействий, оказывающих преимущественное влияние на тот или иной статус здоровья человека. Автоматизировав процесс тестирования и обработки результатов, мы дали возможность каждому обследуемому самому оценить уровень своего здоровья, получить необходимые практические рекомендации разработать алгоритм синтеза персональных систем оздоровления в зависимости от состояния резервов здоровья и с учетом предпочтения самого человека по его поддержанию, сохранению и восстановлению.

ПРИМЕНЕНИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ НЕОДНОРОДНОСТИ ПОЛОВЫХ КЛЕТОК

Горбунов Л.В., Мажарова Е.Н.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Разработана имитационная математическая модель, позволяющая оценить сохранность и оплодотворяющую способность сперматозоидов животных учитывая исходное состояние половых клеток и эффективность стадий их криоконсервирования. Модель построена на базе аналитического выражения, которое учитывает основные факторы выживаемости сперматозоидов в онто-, техно- и филогенезе. Уменьшение резистентности репродуктивных клеток обуславливается такими биологическими характеристиками, как качество полученного биологического материала, вид животных, используемых в эксперименте, их физиологическое состояние, а также такими технологическими характеристиками, как эффективность методов криоконсервирования и оплодотворения яйцеклеток реципиентов. Эффективность созданной модели подтверждается тем, что разброс между значениями подвижности сперматозоидов, полученными с помощью математической модели и в результате эксперимента, не превысил 2% для собственных опытов и составил меньше, чем 5% для результатов экспериментов, взятых из литературы. Преимуществом данной математической модели является то, что значения эффективности исследуемых технологий не зависят от гетерогенности полученного биологического материала.

В результате проведенного компьютерного эксперимента установлено, что разброс между исходной сохранностью и оплодотворяющей способностью сперматозоидов в зависимости от различия биологических характеристик варьирует от 50 до 100%, в то время как показатель эффективности используемой методики при этом составляет погрешность, близкую к 1%. Также был проведен сравнительный анализ нескольких методик криоконсервирования половых клеток, что позволило определить наиболее эффективные методики на каждом этапе криоконсервирования, включая стадию применения криопротектора, режима замораживания и культивирования объекта в условиях *in vitro* и *in vivo*. Так, сравнительный анализ различных способов криоконсервирования сперматозоидов показал, что максимальная жизнеспособность деконсервированного объекта соответствует применению низких скоростей охлаждения. Уровень сохранности деконсервированных сперматозоидов карпа составил $44,6 \pm 3,5\%$, $n=6$, а оплодотворяющая способность - $30 \div 50\%$.

Использование математического моделирования позволяет значительно уменьшить расхождение между показателями сохранности сперматозоидов, полученными в разных экспериментах, вследствие чего многократно уменьшается время и ресурсы, которые требуются для получения точного результата.

ИССЛЕДОВАНИЕ ЭМБРИОНАЛЬНОЙ СМЕРТНОСТИ МЕТОДАМИ КОМПЬЮТЕРНОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ

Горбунов Л.В., Чернявская Е.Г.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Разработана имитационная математическая модель, описывающая зависимость жизнеспособности деконсервированных эмбрионов млекопитающих от их начального состояния и эффективности этапов криоконсервирования. В основе данной модели лежит ряд аналитических выражений, которые отражают основные причины снижения жизнеспособности эмбрионов в процессе онто- техно- и филогенеза. На состояние эмбрионов влияет ряд биологических и технологических факторов. К биологическим относят вид животного, физиологическое состояние донора и реципиента, качество эмбрионов; к технологическим - эффективность способов криоконсервирования и трансплантации эмбрионов. Результаты проверки жизнеспособности эмбрионов мыши и коровы, полученные расчетным и экспериментальным способом, имеют расхождение с данными приведенными в литературе не более чем на 5%. В качестве особенности модели можно отметить то, что значения эффективности исследуемых технологий не зависят от гетерогенности исследуемых эмбрионов.

В результате проведения эксперимента установлено, что значение жизнеспособности, в зависимости от изменения биологических параметров, варьируется от 0 до 100%, в то время как показатель эффективности используемой технологии имеет погрешность около 1 %. Начальная жизнеспособность эмбрионов коровы для высокой продуктивности донора – 66%, средней – 99%, а для проблемных животных – 60%. Сравнение технологий криоконсервирования эмбрионов продемонстрировало максимальную эффективность этапов применения криопротектора, режима замораживания и культивирования объекта в условиях *in vitro* и *in vivo*. Показатель сохранности деконсервированных эмбрионов составил 83 – 86%, а жизнеспособности – 77 – 80%.

Применение технологии математического моделирования многократно повышает воспроизводимость результатов исследования. Также, оно предполагает большую сопоставимость при использовании различных технологий и состояний объекта исследования. Использование данной модели при проведении криобиологического исследования позволяет определить необходимые условия решения уже на этапе проведения поисковых опытов.

Таким образом, использование компьютерного моделирования позволяет сократить время, средства и количество используемых лабораторных животных при получении достоверного результата за счет учета гетерогенности жизнеспособности эмбрионов.

НЕПЕРЕРВНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБМІН ПК - ПЕРИФЕРІЙНИЙ ОПТИКОЕЛЕКТРОННИЙ ПРИСТРІЙ ТЕСТУВАННЯ ПАЦІЄНТА

Готра З.Ю., Кожухар О.Т., Кучмій Г.Л.

Національний університет "Львівська політехніка", м. Львів

Для забезпечення обміну інформації між пристроями використовують системи передавання даних, які визначають способи, протоколи та узгоджують роботу пристроїв. Щодо обміну інформацією медичних периферійних пристроїв (МПП) з ПК найпопулярнішим є застосування USB шини, що типова для сучасних ПК і забезпечує достатню швидкість інформаційного обміну [1].

Для вирішення задачі його неперервності при тестуванні пацієнта впродовж лікувальної процедури із застосуванням МПП, зокрема на оптикоелектронному принципі [2], доцільно використовувати спеціалізовані компоненти із вбудованими інтерфейсами зв'язку. Особливої уваги заслуговує високопродуктивний послідовний інтерфейс USB. На даний час доступними для його реалізації є значна кількість спеціалізованих мікроконтролерів, які в одному чіпі об'єднують функції оброблення та обміну інформації. На їх основі можливо реалізувати блок спряження МПП-ПК із мінімальними затратами та здійснити його налаштування для роботи з різноманітними МПП.

Згідно рис. 1 у запропонованому блоці входні сигнали через узгоджувальний дільник поступають на мультиплексор, який здійснює почергове перемикавання аналогових портів мікроконтролера відповідно до входної напруги.

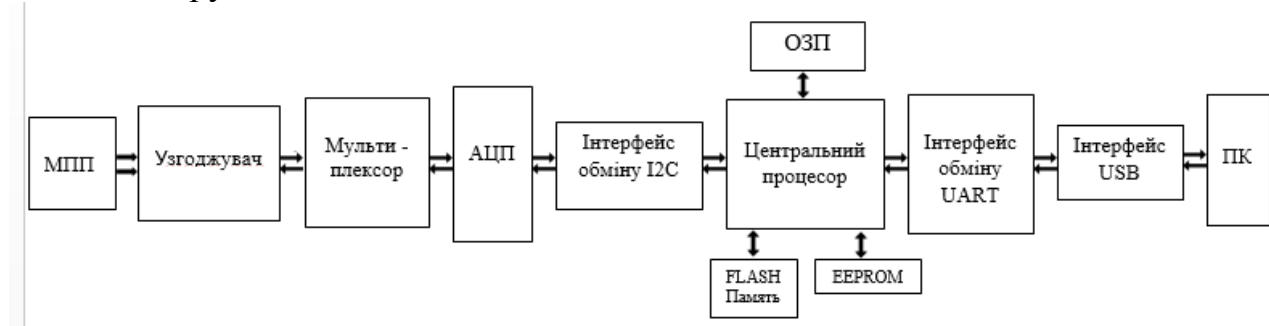

Рисунок 1 – Функціональна схема блоку спряження, стрілками ліворуч показано сигнали тестувального МПП

Усі логічні функції мікроконтролера здійснюються за допомогою арифметико логічного пристрою, розташованого в області центрального процесора. На основі пакету програм Proteus ISIS здійснено проектування схеми, моделювання та дослідження окремих вузлів запропонованого блоку спряження. Пропозиція значно розширить можливості медичних приладів щодо інформативності про ефективність проведення лікувальної процедури.

Література:

1. Агуров П.В. Интерфейсы USB. Практика использования и программирования. //: БХВ-Петербург, 2004, 576 с.
2. Барило Г.І., Готра З.Ю., Зауляк А.М., Кіцера О.О., Кожухар О.Т., Кус Н.І. Апаратно-програмне забезпечення лікувального процесу в оториноларингології з неперервним оптико-електронним тестуванням біооб'єкта. Оптико-електронні інформаційно-енергетичні технології. – 2012. – №2(24) . – С.81-85.

ОСОБЕННОСТИ ОБРАБОТКИ РЕЧЕВОГО СИГНАЛА В ИСКУССТВЕННЫХ ГОЛОСОВЫХ АППАРАТАХ

Дацок О.М., Мукановская И.В.

*Харьковский национальный университет радиоэлектроники,
г. Харьков*

В работе рассмотрены особенности спектральной обработки речевого сигнала как одной из составляющих повышения эффективности функционирования искусственного голосового аппарата. Применяя спектральную обработку сигнала возможно добиться коррекции неправильно произносимых звуков, путем использования вычисленных усредненных значений и сравнения их с эталонными значениями для этого звука [1].

Спектр речи – зависимость среднего в течение длительного времени спектрального уровня речи от частоты, которая показывает распределение энергии по различным частотам. На первом этапе обработки сигнала, предполагается применение динамического шумоподавления, суть которого заключается в том, что выбирается определенный порог сигнала – порог шума, а все сигналы ниже данного уровня считаются шумом и отсекаются. Далее, для правильной коррекции звука, поступающего в голосообразующий аппарат необходимо определить спектр исходного сигнала, после чего сформировать спектр эталонного сигнала [2]. Для корректности воспроизведения звуков необходимо добиться максимально правильной дискретизации спектра во времени, что позволит сравнивать отдельные звуки с эталонными и уменьшит погрешность воспроизведения. После нахождения эталонного значения звука, происходит сравнение его с исходным спектром (например, можно использовать вычисление разности спектральных составляющих соответствующие отдельным точкам спектра, чем больше будет этих точек, тем выше будет точность). Далее, используя сигналы сравнения, необходимо воздействовать на исходный сигнал для изменения соотношений между его спектральными составляющими.

Такая обработка речи позволит определить наиболее информативные параметры сигнала, выделить полезный сигнал и, что немаловажно, правильно подобрать частоту дискретизации сигнала. Реализация описанного способа обработки сигнала в искусственном голосовом аппарате позволит существенно повысить качество восстановления речи.

Литература:

1. Вольф Д. А. Модель сингулярного эстиматора частоты основного тона речи [Текст] / Д. А. Вольф // Техн. науки в России и за рубежом: материалы IV межд. науч. конф. – М.: Буки-Веди, 2015. – С. 5-9.
2. Колоколов А. С. Предварительная обработка и сегментация речевого сигнала в частотной области для распознавания речи [Текст] / А. С. Колоколов // Автоматика и телемеханика. – 2003. – № 6. – С. 152–162.

ИСКУССТВЕННЫЙ НЕЙРОННЫЙ СЕТЬ И МОЗГ ЧЕЛОВЕКА

Дидманидзе И. Ш., Кахиани Г.А.

*Батумский Государственный университет Шота Руставели,
г. Батуми*

В работе рассмотрены вопросы сходства искусственной нейронной сети и мозга человека.

Как известно мозговая ткань человека состоит из большого числа связанных друг с другом однопольных узлов - нейронов. Все нейроны, независимо от типа, имеют схожую организационную структуру.

Искусственный нейрон имитирует в первом приближении свойства биологического нейрона. На вход искусственного нейрона поступает некоторое множество сигналов, каждый из которых является выходом другого нейрона. Каждый вход умножается на соответствующий вес, аналогичный синаптической силе, и все произведения суммируются, определяя уровень активации нейрона. Хотя парадигмы нейронных сетей весьма разнообразны.

Прорыв в области искусственных нейронных сетей будет требовать развития их теоретического фундамента. Теоретические выкладки, в свою очередь, должны предваряться улучшением математических методов, поскольку исследования серьезно тормозятся нашей неспособностью иметь дело с такими системами. Успокаивает тот факт, что современный уровень математического обеспечения был достигнут под влиянием нескольких превосходных исследователей. В действительности аналитические проблемы являются сверхтрудными, так как рассматриваемые системы являются очень сложными нелинейными динамическими системами. Возможно, для описания систем, имеющих сложность головного мозга, необходимы совершенно новые математические методы.

Несмотря на существующие проблемы, желание смоделировать человеческий мозг не угасает, а получение зачаровывающих результатов вдохновляет на дальнейшие усилия.

Объединение научных дисциплин для изучения проблем искусственных нейросетей принесет эффективные результаты, которые могут стать беспримерными в истории науки. Биологи, анатомы, физиологи, инженеры, математики и даже философы активно включились в процесс исследований. Проблемы являются сложными, но цель высока: познается сама человеческая мысль.

Задать нейронную сеть, способную решать конкретную задачу, - это значит определить модель нейрона, топологию связей, веса связей. Нейронные сети различаются между собой в меньшей степени моделями нейрона, а в основном топологией связей и правилами определения весов.

Поведение искусственной нейронной сети зависит как от значения весовых коэффициентов, так и от функции возбуждения нейронов. Известны три основных вида функций активации: пороговая, линейная и сигмоидальная.

Именно на этих вопросах заостряется наше внимание в данной работе.

МОДЕЛЬ БИЗНЕС-ПРОЦЕССА «ОПРЕДЕЛЕНИЕ ТЯЖЕСТИ СОСТОЯНИЯ ПАЦИЕНТОВ С ОЖИРЕНИЕМ»

Добродородная А.С., Высоцкая Е.В.

Харьковский национальный университет радиоэлектроники, г. Харьков

Одним из самых распространенных заболеваний на сегодняшний день в мире является ожирение. Согласно эпидемиологическим прогнозам, при сохранении таких высоких темпов роста заболеваемости к 2025 году ожидается двукратное увеличение числа больных ожирением и этим заболеванием будет страдать около 40% мужчин и 50% женщин [1].

Определение тяжести состояния пациентов с ожирением является сегодня актуальной задачей, поскольку данная патология, часто бывает связана с серьезными сопутствующими заболеваниями, среди которых: сахарный диабет, ишемическая болезнь сердца, инсульт, артериальную гипертензия и другие. Решение такой задачи возможно с использованием новых математических методов и информационных технологий, которые становятся неотъемлемой частью современной медицины. Их создание представляет собой сложный процесс, решение которого требует применение специальных инструментов. Наибольшее распространение в последнее время получило CASE средство моделирования бизнес-процессов BPwin, которое дает возможность представить структуру процесса в виде модели. Построение такого вида моделей позволяет повысить эффективность и оптимизировать разрабатываемые информационные технологии. Важную специфическую роль при описании бизнес-процессов играет контекстная диаграмма, которая дает общее представление о системе.

Нами создана контекстная диаграмма "Определение тяжести состояния пациентов с ожирением" в нотации IDEF0, в ходе построения которой были определены механизмы управления, ресурсы, входная и выходная информация.

На вход разработанной модели поступают паспортные данные пациента, значения его антропометрических характеристик, клинических показателей обмена углеводов, липидов и адипокинов, а также результаты измерения периферической гемодинамики. При управлении с помощью законодательных и нормативных актов, а также целей и задач медицинской диагностики получаем на выходе: диагностическое заключение, направление пациента на дополнительные обследования. Определение тяжести состояния осуществляется при помощи следующих механизмов: медицинский персонал, информационная система.

Разработанная модель бизнес-процесса «определение тяжести состояния пациентов с ожирением» дает общее структурированное представление о функциях информационной технологии определения развития ожирения, отражает информацию и объекты, связывающие эти функции, позволяет повысить качество диагностики пациентов, минимизировать информационную нагрузку.

Литература:

1. Мищенко Т. В. Ожирение – новая неинфекционная «Эпидемия» [Текст] / Т. В. Мищенко, Звенигородская Л. А. // Экспериментальная и клиническая гастроэнтерология. – 2011. – №11. – С. 9-14.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ МОБІЛЬНИЙ НАВІГАТОР ДЛЯ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ТА ПОКРАЩЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ

Дорош О.І., Степанюк О.Ю.

Національний університет «Києво-Могилянська академія», м. Київ

В роботі розглянуто актуальні питання розроблення методів і цифрових апаратно-програмних засобів, що дозволяють за допомогою сучасних мобільних технологій оперативно визначати і контролювати психоемоційний та фізичний стан здоров'я молодих людей, своєчасно надавати їм необхідну допомогу і проводити профілактичні заходи для зміцнення їх здоров'я.

Для вирішення цього завдання розроблений інтелектуальний (смарт) мобільний навігатор для визначення та аналізу ментальних функцій і когнітивного резерву молодих людей, і тривалої стабілізації їх здоров'я. Він надає можливість визначення інтегрованих вербально-фізіологічних показників, що характеризують психоемоційний та фізичний стан здоров'я молоді за допомогою медичних гаджетів, сучасних засобів мобільного зв'язку (смартфонів, планшетів з ОС Android) і спеціалізованого алгоритмічного (методики аналізу ментальних функцій і їх корекції) і програмного забезпечення. Функціональні можливості навігатора дозволяють визначати, контролювати і проводити порівняльний експрес-аналіз об'єктивних (фізіологічних) і суб'єктивних (вербальних, отриманих шляхом комп'ютерного опитування) даних і визначати поточний стан здоров'я користувача і ймовірні ризики, а також зберігати і передавати отримані дані для комплексного професійного медичного аналізу та формування корегуючих і профілактичних програм, спрямованих на стабілізацію і зміцнення здоров'я.

На основі аналізу - прогнозування створюються корегуючі програми, які передаються на мобільні пристрої користувачів в режимі зворотного зв'язку. Враховуючі, що мобільні гаджети активно використовуються молоддю в повсякденному житті, розробка мобільного смарт-навігатора ментального здоров'я з функціями експрес - аналізу і комплексного фахового аналізу зі зворотним зв'язком дозволить своєчасно виявляти негативні зміни і застосувати корегуючі програми для стабілізації і зміцнення психічного здоров'я. Незважаючи на те, що зловживання комп'ютерними іграми, як правило, негативно впливає на стан здоров'я, корегуючі програми з елементами комп'ютерних ігор краще сприймаються молоддю і, іноді, можуть бути ефективними для поліпшення їх самопочуття.

Розроблений мобільний смарт-навігатор ментального здоров'я можна адаптувати для людей різних вікових груп і проведення скринінгових досліджень в різних країнах.

Аналіз когнітивного резерву молодої людини може бути корисним для прийняття превентивних заходів, щодо попередження ментальних розладів у старшому віці, що є важливим фактором активного довголіття.

ДИСКРЕТНЫЕ МОДЕЛИ ДИНАМИЧЕСКИХ СИСТЕМ ОТНОШЕНИЙ РАЗМЕРНЫХ КЛАССОВ В ПОПУЛЯЦИИ ТРЕСКИ

Жолткевич Г.Н.¹, Высоцкая Е.В.², Носов К.В.¹, Беспалов Ю. Г.¹

¹*Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина,*

²*Харьковский национальный университет радиотехники, г. Харьков*

Промысел трески играет заметную роль в мировой экономике, с чем связана и роль биопродукционных процессов, обуславливающих динамику численности ее популяций в социальном и экономическом плане; резонансным пример - канадский "тресковый кризис" 1992 года, среди последствий которого следует назвать стимуляцию применения в промысловой ихтиологии математических методов, описывающих, в частности, связь динамики популяции рыб с обеспеченностью их кормом. Применение подходов, интерпретирующих отношения между размерными классами трески как показатель влияния ее роста на обеспеченность кормом позволило бы, в ряде случаев, использовать более простые и дешевые методы сбора фактического материала, чем и обусловлена актуальность разработки соответствующих математических моделей.

Предметом настоящей работы является исследование в контексте указанной проблематики, с использованием оригинального, имеющего мировую новизну класса математических моделей – дискретных моделей динамических систем (ДМДС), структуры отношений размерных классов популяции трески [1]. Исследования проводилось путем формализованного описания указанной структуры с помощью ДМДС: с использованием корреляции по Спирмену, либиховского подхода и литературных данных (Маслов, 1957) о соотношении размерных классов популяции трески южной части Баренцова моря.

Полученные результаты показывают принципиальную возможность на основе анализа структуры графов отношений размерных классов трески с применением ДМДС, дать объяснение периодов: а) с высокими значениями вылова на рыболовное усилие (ВНРУ) – высокие значения более мелких классов вызывают рост численности более крупных, высокие значения численности самого мелкого класса не подавляют рост самых крупных; б) с низкими значениями ВНРУ – высокие значения более крупных классов вызывают рост более мелких, высокие значения численности самого мелкого негативно влияют на рост самых крупных. Эти, рассматриваемые авторами как предварительные, результаты открывают, на наш взгляд, возможности разработки методов оценки состояния популяции рыб – сравнительно грубых, но базирующихся на относительно простом и дешевом получении исходного фактического материала (коммерческая отчетность и цифровая фотография с борта легких беспилотных летательных аппаратов).

Литература:

1. Zholtkevych, G. N., Bespalov, Y. G., Nosov, K. V., & Abhishek. Discrete Modeling of Dynamics of Zooplankton Community at the Different Stages of an Antropogeneous Eutrophication. Acta Biotheoretica, – 2013 –61(4), p.449–465.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АПАРАТНОГО КОНТРОЛЮ РІВНЯ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

Заполовський М.Й.¹, Лавриненко О.С.¹,

Запорожченко О.Є.², Сазонова М.С.²

¹Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків

²Національна металургійна академія України, м. Дніпропетровськ

При сучасному рівні розвитку науки і техніки задача реєстрації рівня іонізуючого випромінювання з метою контролю його впливу на біологічні об'єкти придбала надзвичайно важливе значення.

Метою даної роботи є підвищення ефективності процесу реєстрації іонізуючого випромінювання за рахунок підвищення якості пластмасових сцинтиляційних детекторів.

Сцинтиляційні детектори на основі полімерної матриці і люмінофорів у якості наповнювача успішно застосовуються в багатьох галузях науки і техніки. Прикладом їхнього ефективного застосування може служити успішне використання даного типу детекторів типу "tile" у Великому Адроні Колайдері (БАК) у Центрі ядерних досліджень (CERN), Женева, Швейцарія, а саме в найбільше відповідальній його частині Калориметрі, де, власне, реєструють іонізуюче випромінювання, що виникає внаслідок зіткнення елементарних часток.

Основними напрямками підвищення ефективності роботи пластмасових сцинтиляційних детекторів є:

1) підвищення якості вихідної сировини для полімерної матриці і сцинтиляційних наповнювачів (люмінофорів) при виробництві пластмасових блоків;

2) підвищення якості поверхневого шару що збирають і відбивають поверхонь блокового полімерного детектора за рахунок створення регулярної мікрогеометрії і забезпечення шорсткості поверхні по параметрі середньоарифметичного відхилення профілю в межах $Ra = 50...150$ нм;

3) збільшення довговічності пластмасових сцинтиляторів за рахунок релаксації внутрішніх напружень після формування функціонального поверхневого шару за допомогою спеціальних методів фізико-хімічного впливу на виріб перед початком його експлуатації (теплові або криогенні впливи, інгібування вільних радикалів та ін.);

4) удосконалювання апаратної бази для реєстрації та контролю іонізуючого випромінювання (принципів пристроїв посилення і реєстрації однократних імпульсів, схем збору й обробки комплексних сигналів від детекторів, пристроїв відображення і збереження інформації, засобів зворотного зв'язку й елементів контролю і керування та ін.).

Засобам розв'язання технічних питань та вирішенню виникаючих проблем у наведених напрямках підвищення ефективності апаратної реєстрації рівня іонізуючого випромінювання з метою контролю його впливу на біологічні об'єкти присвячена дана робота.

ОЦЕНКА БЕЛКОВЫХ ФРАКЦИЙ С ПОМОЩЬЮ КОМПЬЮТЕРНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Климова Е.М., Звягинцева О.В., Апальков Б.Р., Кутько П.И.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Сегодня в научной и практической медицине все больше применяют компьютерные технологии для диагностики и изучения особенностей разных видов заболеваний, постановки диагноза, подбора медикаментозных средств и др. Данная работа посвящена разработке компьютерной методологии качественной и количественной оценки соотношения белковых фракций методом электрофореза в полиакриламидном геле (ПААГ).

Как известно, кровь является основной внутренней средой организма, а ее компоненты отражают все процессы, происходящие в тканях. Определение белковых фракций – важнейший диагностический параметр, отражающий состояние белкового обмена, поскольку нарушение нормального соотношения белковых фракций при многих заболеваниях встречается чаще, чем изменение общего количества белка. Электрофоретическое разделение белков позволяет изучать их биологические и физические характеристики, являясь индикатором заболеваний печени и почек, иммунной системы, злокачественной опухоли, острых, хронических инфекций и других видов патологий [1].

Оценка результатов электрофоретического разделения белковых фракций во многих случаях происходит путем визуальной оценки или для более достоверных

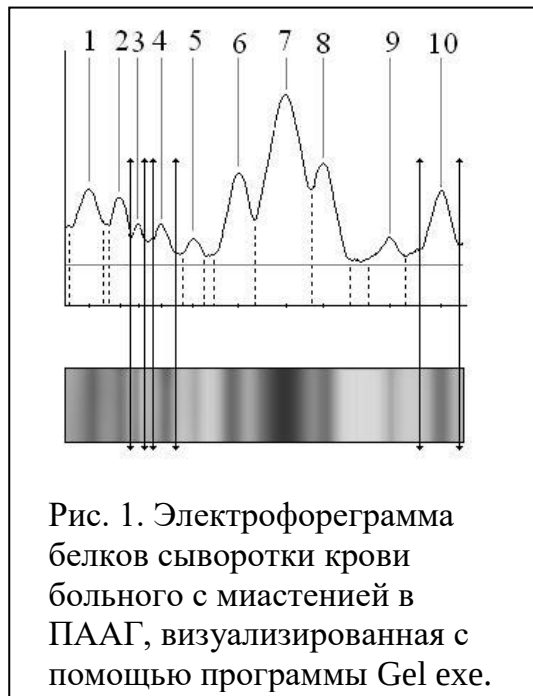

Рис. 1. Электрофореграмма белков сыворотки крови больного с миастенией в ПААГ, визуализированная с помощью программы Gel ehe.

данных используют метод денситометрии. Но в современной медицинской диагностике все чаще применяется программное обеспечение, позволяющее качественно и количественно визуализировать полученные данные.

В данной работе исследовали белковые фракции сыворотки крови здоровых доноров и больных с миастенией с целью выявления закономерностей изменения соотношения белковых фракций у последних методом электрофореза в градиентном ПААГ. Верификацию белковых фракций осуществляли в автоматическом режиме с помощью компьютерной программы Gel ehe (рис.1).

Таким образом, применение компьютерных программ в медицине способно помочь в решении научных и социальных медицинских задач.

Литература:

1. Остерман Л. А. Методы исследования белков и нуклеиновых кислот: Электрофорез и ультрацентрифугирование / Л. А. Остерман – М.: Наука, 1981. – 288 с. – (практическое пособие).

ИССЛЕДОВАНИЕ ДИСПЕРСИОННОЙ ЗАВИСИМОСТИ ДИЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ ПРОНИЦАЕМОСТИ БИОЛОГИЧЕСКИХ СРЕД

Кожешкурт В.А., Антоненко Е.А.

*Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина,
г. Харьков*

Внедрение радиофизических методов медицинской диагностики возможно при известных электрофизических показателях живой материи. Достоинством этих методов является прежде всего неинвазивность и наличие средств регистрации ЭМП в широком диапазоне длин волн.

В работе представлены результаты исследования дисперсии диэлектрической проницаемости различных образцов живой материи (жир, костная, мышечная и эпителиальная ткани) в диапазоне 0,1 - 10,5 ГГц. Предложен простой метод вычисления активной и мнимой составляющих комплексной диэлектрической проницаемости жидкостей по экспериментальным данным коэффициента отражения от открытого конца коаксиального волновода, нагруженного на исследуемое вещество.

Для измерения комплексного коэффициента отражения использовался однопортовый анализатор цепей Anritsu S810D. Получены значения действительной $\text{Re}S_{11}$ и мнимой $\text{Im}S_{11}$ составляющих коэффициента отражения S_{11} в широком диапазоне частот.

На рис. 1 представлены полученные дисперсионные зависимости для жировой и мышечной тканей. Отличие формы кривых объясняется разным содержанием воды в биологических тканях.

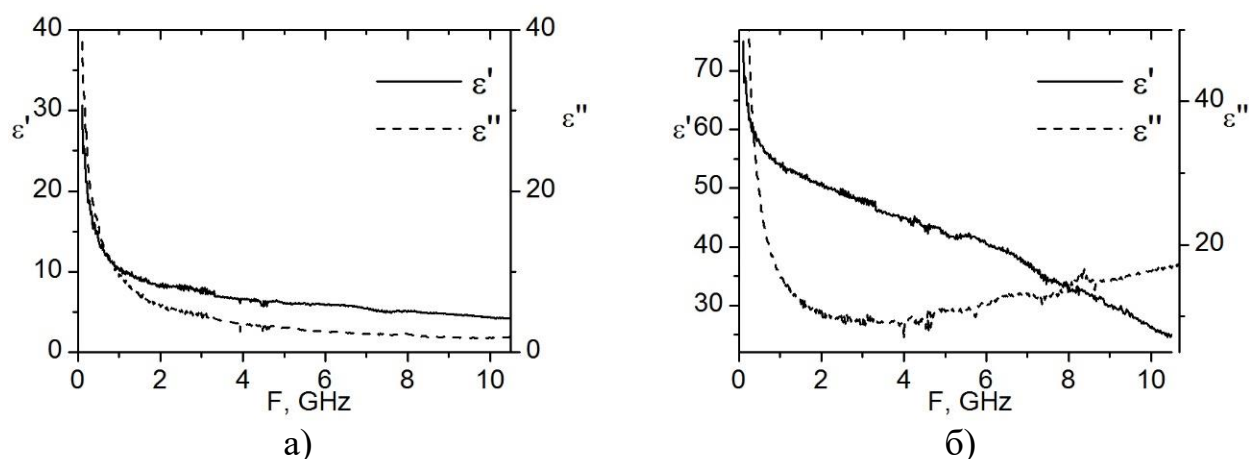

Рисунок 1 – Графики зависимости действительной ϵ' и мнимой ϵ'' части диэлектрической проницаемости жировой (а) и мышечной (б) тканей.

Измеренные электрофизические параметры биологической ткани используются для моделирования распространения электромагнитных полей в живой материи при наличии точечных температурных аномалий.

ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ МОНИТОРИНГА И КОРРЕКЦИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ СТУДЕНТОВ

Козак Л.М., Лукашенко М.В.

Международный научно-учебный центр информационных технологий и систем НАН Украины и МОН Украины, г. Киев

Деятельность системы образования направлена на профессиональное становление молодежи, формирования высококвалифицированных специалистов в сочетании с сохранением их здоровья. Проведен анализ особенностей исследования функционального состояния (ФС) студентов в течение учебного года, определены и реализованы следующие принципы формирования информационной технологии мониторинга этого состояния и конструирования индивидуализированных программ психологического сопровождения для поддержания должного уровня здоровья молодых специалистов при возрастании интенсивности учебной нагрузки.

Выделение информативных показателей ФС для минимизации исследовательского массива с использованием корреляционного анализа без потери информации осуществляется по информационной модели, включающей интеллектуальную, эмоциональную и мотивационную составляющие.

Мониторинг иерархических интегральных оценок ФС студентов - анализ интегральных оценок, полученных при аддитивном свертывании нормированных индексов выделенных составляющих и их функций, завершается при выявлении сниженного ФС определением конкретной составляющей (ее функции), обуславливающей ухудшение ФС.

Индивидуализация программ психологического сопровождения – учет конкретных психофизиологических функций, ухудшение которых вызвало снижение ФС у данного учащегося, при формировании индивидуализированной программы психологического сопровождения с использованием конструктора тренинговых программ.

Необходимое разнообразие групповых и индивидуальных тренингов при формировании программ психологического сопровождения. В зависимости от учебной группы, этапа обучения и выявленного уровня ФС используются тренинги: управление эмоциональным состоянием; управление временем (развитие умения планировать); управление конфликтом; партнерское общение; тренинг ассертивного поведения (формирование навыков уверенного неагрессивного поведения); функциональные интеллектуальные тренинги (развитие памяти, внимания, мышления, креативные тренинги) и другие.

Выводы. Формирование информационной технологии мониторинга и коррекции функционального состояния студентов основывается на принципах информативности исходных показателей, иерархического анализа интегральных оценок ФС с выявлением сниженных индексов нижних уровней (составляющих и их функций) и индивидуализация программ психологического сопровождения для коррекции ФС конкретного студента в процессе обучения.

МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНАЛУ ЕЛЕКТРОМАГНІТНОГО ВПЛИВУ В ТЕЛЕМЕДИЧНОМУ КОМПЛЕКСІ

Корсунов А.Р.

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків

На підставі даних, отриманих з використанням табличного методу моніторингу, в роботі запропонована модель об'єднання безлічі значень фізіологічних показників, що залежать від аномального стану органів і стану функціональних систем організму, визначають як функціонал електромагнітного коректуючого впливу, утворений у біоструктурі.

Для побудови моделі класифікації показників монофункціонала (об'єкт) або поліфункціонала (об'єкти) була розроблена графічна модель поліфункціонала у виді графа, де вершини графа:

$\{a_j\}$ - безліч органів;

$\{c_n\}$ - безліч поразки органів, що характеризує;

c_n - характер поразки органа;

$\{p_i\}$ - безліч фізіологічних показників (3-, 2-, 1-, N. 1+, 2+, 3+ - ступінь відхилення показників від норми N), а дуги - вагові коефіцієнти

Вказаний граф орієнтований, оскільки містить вершини і дуги, що відповідають направленим зв'язкам між парами вершин, інцидентних однієї і тій же дузі. Вершина і дуга інцидентні, якщо остання входить у вершину або виходить з неї. Шукані функціонали будуть відповідати замкнутим контурам графа. Тим самим у загальному масиві даних будуть виділені локальні утворення найбільш піддані впливові обраного режиму електромагнітного впливу. Тут під контуром розуміється замкнута сукупність одного напрямку, уздовж якого кожен вузол зустрічається не більш одного разу.

На підставі теорії графів розроблена математична модель функціонала при електромагнітному впливі на один орган (1) і при впливі на кілька органів. Наявність зазначених контурів дозволить прийняти рішення про масштаб захворювання з загальною ознакою і призначити курс сочетаного впливу на біооб'єкт з урахуванням найбільш виражених ознак аномалії стану.

У випадку поліфункціонала велика кількість рівноправних класів, відкритість класифікації і можливість об'єкта належати до декількох класів складають набір вимог, запропонованою специфікою задачі, що вирішуємо одним з можливих методів шляхом пошуку функціоналів у виді замкнутих контурів. Наявність зазначених контурів дозволить прийняти рішення про масштаб захворювання з загальною ознакою і призначити курс сочетаного впливу на біооб'єкт з урахуванням найбільш виражених ознак аномалії стану.

Надбанням подібних систем є їх як програмне, так і інтерактивне функціонування.

БАЗА ДАНИХ КОРЕКЦІЇ РУХОВИХ РОЗЛАДІВ У НОВОНАРОДЖЕНИХ

Костішин С.В., Лепьохіна Г.С., Криворучко І.О., Козоріз О.С.
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

База даних автоматизованої системи управління адаптивною корекцією рухових розладів новонароджених (АСУ-АКРРН), як і кожен з її блоків, спроектовані за певними принципами, що забезпечують її цілісність і сумісність з іншими компонентами системи.

1. Відкритість і доступність. БД повинна бути доступна з різних програмних засобів без використання спеціальних засобів експорту-імпорту.

2. Сумісність. Збережена в базі даних інформація повинна дозволяти формувати всі істотні види звітності.

3. Наступність. Проектована база даних повинна забезпечувати можливість застосування програмних засобів, які використовують свої (часом неузгоджені і різноманітні по виконанню) довідники і формати передачі даних.

4. Оптимальність структури. У розробленій БД дублювання інформації повинно бути виключно повністю, а її надмірність зведена до мінімуму.

5. Розширюваність. При розвитку МІС та включення до неї нових видів АРМ, база даних повинна дозволяти накопичувати будь-які нові види інформації.

Інформація, яка зберігається в базі даних АСУ-АКРРН класифікована наступним чином: амбулаторні дані матері і дитини, анамнез життя, сімейний анамнез, ризики захворювання, об'єктивні інструментальні дослідження, біохімічні дослідження, стан серцево-судинної системи, архів, графічна імпортована інформація, дані про первинні і поточні обстеження та інші.

Слід відзначити, що база даних амбулаторних хворих є центральним інформаційним контейнером, оскільки всі інші об'єкти прив'язуються саме до неї. Це дає можливість оперативно управляти базою даних, архівуючи інформаційні записи пацієнтів, які пройшли дослідження. Також це дозволяє оптимізувати навігацію по базах даних, оскільки звернення до певного запису з бази даних амбулаторних карток пацієнтів дозволяє швидко знайти дані, які відносяться до цього ж пацієнта в інших базах даних.

Зв'язок між окремими таблицями БД який необхідний для оптимізації її роботи і зменшення рівня зайвої технічної надмірності, виконується за допомогою спеціального ключового поля (ID-номер), де співвідносяться дані, що стосуються одного і того ж пацієнта, але знаходяться в різних предметних таблицях. Ця прив'язка організована за принципом «один-до-багатьох», коли один запис у головній таблиці може зв'язуватися з багатьма записами в підрядній таблиці.

База даних створена за принципом дворівневих баз даних і технологією реляційних баз з використанням системи управління MySQL, яка є швидкодіючим, простим і надійним сервером баз даних SQL. Використання MySQL зумовлено необхідністю одночасної роботи з декількома потоками від багатьох комп'ютерів локальної мережі.

ИНДЕКС ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ РЕАКЦИИ ОПЕРАТОРА НА АФФЕКТИВНЫЕ ВИДЕО СТИМУЛЫ

Кривова О.А.¹, Козак Л.М.¹, Чайковский И.А.²

¹*Международный научно-учебный центр информационных технологий и систем НАНУ и МОНУ, ²Институт кибернетики НАНУ, г. Киев*

Для решения задач экспресс-диагностики состояния человека-оператора, в частности степени эмоционального напряжения, проводится поиск информативных характеристик по результатам анализа вариабельности ритма сердца (ВРС). Для практического применения этой методики остается проблемой выбор оптимального набора показателей ВРС, которые являются чувствительными индикаторами эмоциональных реакций.

В предыдущих работах нами была разработана методика и вычислительная процедура отбора информативных показателей ВРС для классификации эмоциональных реакций (ЭР) на тестовые видео стимулы. Индикаторами ЭР являются комплексные изменения среднего значения RR интервалов, индекса напряжения регуляторных систем, мощности спектра в среднем, длинном диапазоне, а также показателя внутренней структуры динамики сердечного ритма.

Цель: провести верификацию и валидацию разработанной методики определения информативных характеристик ВРС для распознавания эмоциональных реакций человека-оператора.

Результаты. Индекс эмоциональной реакции (ИЭР) рассчитывали на основе классификационной модели как комбинацию значений информативных показателей ВРС оператора во время просмотра тестовых видеоклипов. Верификация модели, а также валидация результатов проводилась путем сравнительного анализа значений ИЭР группы (50 операторов) с показателями методик диагностики эмоциональных состояний: шкала дифференциальных эмоций (DES, К.Изард) и шкала положительных и отрицательных аффектов (PANAS, Уотсон, Л. Кларк, А. Теллеген).

Среднее и максимальное значение ИЭО во время просмотра клипов коррелируют с оценками вызванных эмоциональных состояний (интенсивностью выраженности в баллах) по шкалам DES и PANAS. Знак коэффициента корреляции соответствует позитивной или негативной эмоциональной окраске переживаний по шкале PANAS. Максимальные абсолютные значения коэффициентов корреляции соответствуют как вызванным положительным переживаниям ($r=0,96$), характеризующим «эмоцию интереса» (по К.Изарду), так и сильным отрицательным эмоциям (DES и PANAS).

Выводы. Проведена экспериментальная проверка разработанных моделей и алгоритмов для классификации индуцированных эмоциональных реакций человека-оператора по результатам анализа вариабельности ритма сердца. Разработан индекс эмоциональной реакции, который может использоваться для оценки степени эмоционального напряжения оператора при работе с визуальной информацией.

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ МЕХАНИЗМА РЕГУЛЯЦИИ СИСТЕМЫ КРОВООБРАЩЕНИЯ

Межерицкий С.Г., Шеин А.Н.

***Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков***

В работе рассматриваются вопросы автоматизации диагностики возможного функционального нарушения работы механизма кровообращения. Исходными данными для анализа и последующей диагностики являются результаты комплексного электрофизиологического обследования, включающего в себя синхронную запись сфигмограммы сонной артерии, фонокардиограммы и одного отведения электрокардиограммы. Результаты этого обследования используются в дальнейшем для определения временных параметров и интегральных показателей фазовой структуры сердечного цикла. Актуальность разработок в данном направлении обусловлена тем, что традиционное электрокардиографическое обследование не позволяет детально и в полной мере оценить функциональное состояние миокарда. Что, в свою очередь, затрудняет диагностику на ранних стадиях таких заболеваний системы кровообращения, как, например, аортальная недостаточность или стеноз аорты. Данные, полученные в ходе комплексного электрофизиологического обследования, могут быть искажены в силу различных факторов, как объективных, так и субъективных. Поэтому перед определением параметров и показателей сигналов, полученных в результате обследования, производится, при необходимости, их предварительная обработка. Для минимизации влияния внешних воздействий на полезный сигнал производится цифровая фильтрация. При этом оператор после предварительного просмотра сигналов и, учитывая характер и амплитуду помех, может выбрать один из предлагаемых типов фильтров и его апертуру. На этапе предварительной обработки при необходимости также производится компенсация дрейфа изонувлевых линий, использующая методы кусочно-линейной аппроксимации. На следующем этапе определяются параметры сигналов, которые позволяют вычислить продолжительности фаз сердечного цикла, межфазовые и комплексные показатели кардиодинамики. Для каждого из этих показателей существуют физиологические нормы, имеющие допустимые границы изменения. В результате сравнения параметров и показателей, полученных в ходе обработки результатов обследования, с физиологическими нормами формируется диагностическое заключение о возможном наличии одного из пяти фазовых синдромов. Для получения диагностического заключения используется один из методов теории распознавания образов, в данном случае – метод сравнения с эталоном (прототипом). Диагностическое заключение носит рекомендательный характер для врача-кардиолога. Для реализации описанной методики разработано программное обеспечение, реализующее все этапы обследования. Разработанное программное обеспечение испытано на тестовых сигналах и выработаны рекомендации по его дальнейшей модификации.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ РЕГУЛЯТОРНЫХ ФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ПОДСИСТЕМ В СИСТЕМАХ ТЕРАПИИ

Мустецов Т.Н.

*Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина,
г. Харьков*

Эффективность физиотерапевтического воздействия зависит от адекватного выбора параметров воздействия и информационных показателей контроля состояния физиологической подсистемы. Решение этой задачи возможно наличии модели физиологического процесса. Процесс внутреннего регулирования (рис. 1) многих физиологических процессов можно описать используя методы компартментального моделирования.

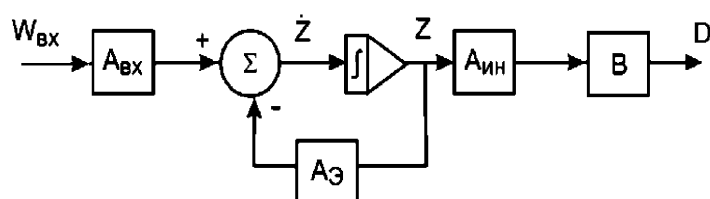

Рисунок 1 – Модель внутреннего регулятора физиологической системы

Данная модель описывается следующей системой уравнений

$$\begin{cases} \dot{Z} = -A_э Z + A_{вх} W_{вх} \\ D = Z A_{ин} B \end{cases}$$

где Z – матрица состояний компартментов; $W_{вх}$ – матрица возмущающих воздействий; D – матрица диагностических показателей; матрицы коэффициентов: $A_э$ – внутренней регуляции, $A_{вх}$ – возмущающих воздействий, $A_{ин}$ – преобразования в информационные параметры, B – преобразования информационных параметров в диагностический показатель.

Таким образом, физиологическая подсистема, входящая в БТС терапии, содержит в своей структуре внутренний и задачей технического звена является создание влияния, которое должно складываться с внутренними факторами регулирования.

В докладе приведены результаты моделирования процесса поддержки уровня сахара в крови методами компартментального моделирования и методику формирования требований к технической подсистеме системы терапии сахарного диабета.

Литература:

1. Акулов С.А., Федотов А.А. Основы теории биотехнических систем / С.А. Акулов, А.А. Федотов. - М.: ФИЗМАТЛИТ. – 259 с.

СИСТЕМА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ВРОЖДЕННЫХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ НАКЛОННОСТЕЙ ЧЕЛОВЕКА

Мустецова Е.В., Прасол И.В.

Харьковский национальный университет радиоэлектроники, г. Харьков

В докладе представлены результаты разработки системы определения врожденных профессиональных наклонностей человека. Подбор персонала, практически в любой отрасли, определяет успешность работы производства. Вместе с тем уровень подготовки кадров не соответствует уровню насыщенности техническими средствами на современном производстве. В связи с этим остро стоит задача подбора кадров с учетом врожденных наклонностей человека и его психологического портрета.

Решение этой задачи традиционными методами психологии невозможно. Существуют три метода формирования оценки профпригодности и наличия психических отклонений: эмпирический, аналитический и совещательный. Исходными данными в любом случае служит результат по координатного сравнения эталонного текущего значения перечня показателей положенных в основу формирования диагноза.

При этом выделение функциональных показателей, характеризующих психику и возможности человека крайне сложно в силу большого числа афферентных (неопределенных) связей при формировании поведенческой мотивации, зависящей как от состояния всех систем организма, так и от влияний внешней среды.

Разработанная авторами система позволяет, при формировании заключения, учитывать практически все факторы, влияющие на мотивацию поведения (рис. 1). Предлагаемый набор показателей для оценки психической устойчивости и профессиональных наклонностей включает в себя показатели состояния организма (анамнез, параметры системы гемодинамики), внешние признаки человека (по методике Ануашвили) и традиционный набор тестовых заданий (опросники-тесты).

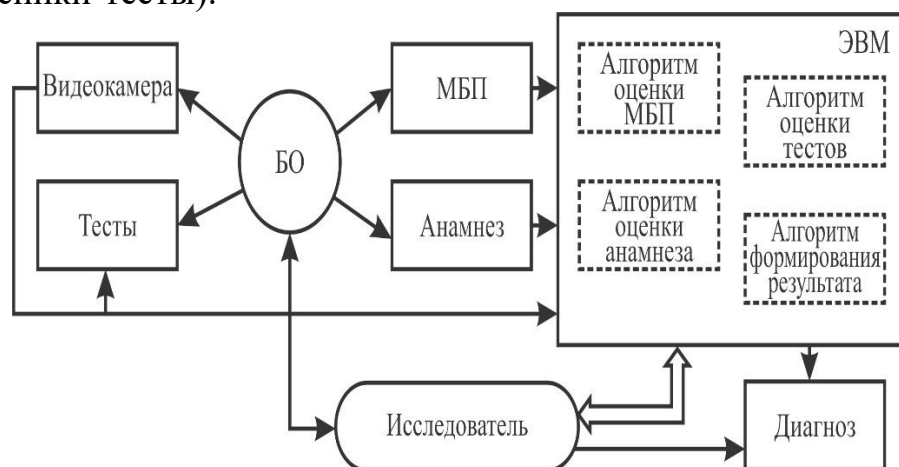

Рисунок 1 – Структура системы определения врожденных профессиональных наклонностей человека

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ СИСТЕМЫ В РАМКАХ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ОБРАБОТКИ ДАННЫХ ДЛЯ МЕДИЦИНСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Наджафиан Тумаджани М., Коваленко А.С., Кухарев А.В.

Международный научно-учебный центр информационных технологий и систем НАН и МОН Украины, м. Киев

Так как подобная автоматизированная информационная система создается для обработки и анализа цифровых медицинских изображений в рамках деятельности врачебного персонала лечебного учреждения, то к этому классу систем также применима и теория П.К. Анохина.

В данной работе рассматриваются теоретические и практические вопросы определения и моделирования функциональных систем на рамках систем интеллектуальной обработки данных для медицинских учреждений. Для того что построит автоматизированы информационный систем (АИС) с применением теория (ФС), для каждого медицинский лечебный-диагностический оборудование создается подсистемы и все подмножества соединяются на центральной базе данных. Под какой-либо функциональной системой (подсистемой) ФС в структуре АИС понимается единство трех составляющих – $F, S, R, S = \{U, K\}$.

$\forall U. obs. S(U', K) \leftarrow F(db, pro) \leftarrow R(U', db)$

$U \in u, U' \subseteq S, F \subseteq R$

Пример подсистема в АИС интеллектуальной обработки данных для медицинских учреждений показано на рис.1

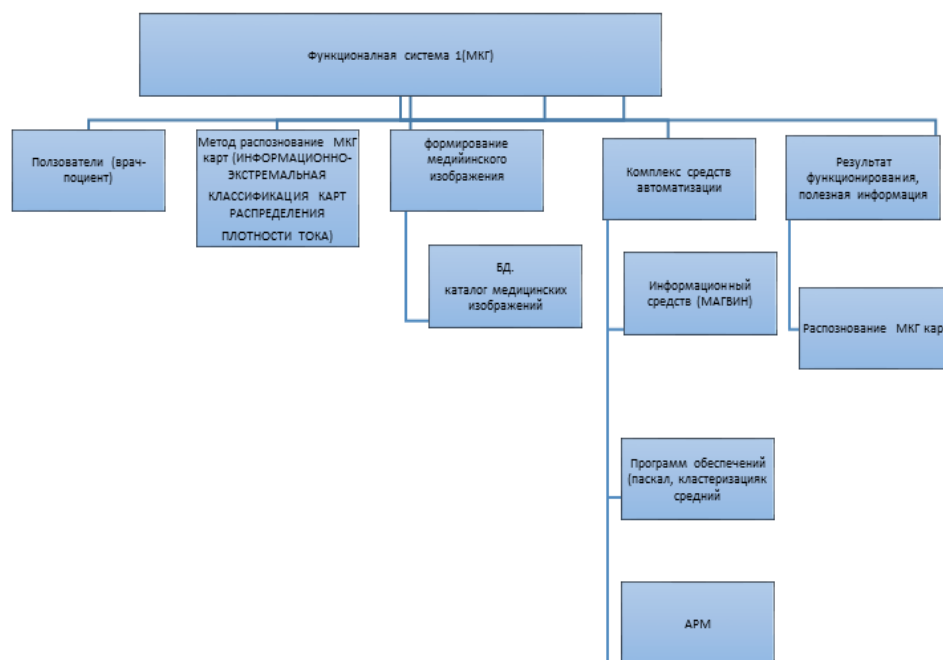

рис1. Подсистема распознавание МКГ изображения в медицинских учреждений

ТЕСТ ЛЮШЕРА ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ВОДИТЕЛЕЙ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ

Наконечная А.А., Поворознюк А.И.

Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», г. Харьков

Человечество пребывает на пике развития компьютерных дисциплин. На данный момент электроника стала неотъемлемой частью жизни современного индивидуума, она используется практически в каждой отрасли науки. Но одной из самых важных отраслей ее применения является, прежде всего, медицина. Диагностика психологических отклонений, несомненно, занимает важную роль в изучении здоровья человека, поскольку психическое состояние отражает уровень восприятия мира в целом, предполагаемое поведение и т.д.

Методика цветowych выборов Люшера – психологический тест, относящийся к проективным методикам и изобретённый швейцарским психологом Максом Люшером. Характеристика цветов включает в себя 4 основных и 4 дополнительных цвета. Поскольку выбор цвета основан на бессознательных процессах, он указывает на то, каков человек на самом деле. Результаты цветовой диагностики позволяют произвести индивидуальную оценку и дать профессиональные рекомендации о том, как можно избежать психологического стресса и физиологических симптомов.

Тест Люшера активно применяется при приеме на работу в правоохранительные органы, так как психологическое состояние, наличие депрессии или внутренних конфликтов в значительной степени влияет на работу сотрудников, деятельность которых связана и постоянным риском, напряжением и ответственностью за человеческие жизни.

Каждые сутки в Украине происходит в среднем около 477 дорожно-транспортных происшествий (ДТП), в которых погибает около 10 человек. Главная причина ДТП в Украине – это проявление «человеческого фактора». Если бы одним из условий получения водительских прав являлось прохождение теста Люшера, то можно было бы распознать потенциально опасных водителей транспортных средств, что, в свою очередь, привело бы к снижению количеству ДТП и смертности в результате аварий на дорогах по причине проявления.

Модернизация и перевод теста в простой электронный вид в значительной степени облегчит процедуру тестирования, так как единая база данных будет хранить результаты каждого испытуемого, а с помощью специальных запросов можно будет получить необходимые выборки, быстро анализировать показатели.

Мы живем в веке информационного прорыва. Компьютеризация теста Люшера даст возможность предотвратить множество ДТП. Перед нами стоит цель обезопасить окружающих через выявление потенциально опасных операторов транспортных средств.

ЧАСТОТНО-ЧАСОВИЙ АНАЛІЗ ФОНОКАРДІОГРАМ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЕРЕТВОРЕННЯ ГІЛЬБЕРТА-ХУАНГА

Поворознюк Н.І.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

Аускультация, тобто прослуховування звуків серця, є одним з недорогих і ефективних засобів ранньої діагностики серцево-судинних захворювань, які складають значну частку всіх захворювань. Прогрес в області електроніки, мікропроцесорної техніки, цифрової обробки сигналів дають змогу підняти аускультацию на якісно вищий рівень.

Одним з найважливіших етапів діагностики захворювань серцево-судинної системи є аналіз фонокардіограм – звукових сигналів діяльності серця. Ці сигнали є нестационарними і нелінійними, тому аналіз доцільно здійснювати у частотно-часовій області. Одним із перспективних методів частотно-часового аналізу є перетворення Гільберта-Хуанга [1–3].

Перетворення Гільберта-Хуанга складається з двох етапів. На першому етапі сигнал розкладається на систему внутрішніх власних коливань (*Implicit Mode Functions – IMF's*), які не залежать від вибору системи базисних функцій (синусоїди, вейвлети, тощо), а визначаються властивостями самого сигналу.

На другому етапі здійснюється перетворення Гільберта складових сигналу, отриманих на першому етапі

$$y(t) = \frac{P}{\pi} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{x(\tau)}{t - \tau} d\tau.$$

Із сигналів $x(t)$ та $y(t)$ формується аналітичний сигнал $z(t) = x(t) + j y(t)$ зі змінною амплітудою $a(t) = \sqrt{x^2(t) + y^2(t)}$ і фазою $\varphi(t) = \arctg[y(t)/x(t)]$.

У середовищі MATLAB/Simulink була створена програма аналізу фонокардіограм за допомогою перетворення Гільберта-Хуанга. За допомогою цієї програми було проаналізовано фонокардіограми найпоширеніших захворювань серця з бази даних госпіталю. Результати такого аналізу містять широкий набір діагностичних ознак, що дасть змогу значно підвищити точність діагностики захворювань серця.

Література:

1. Huang N. E., Shen Z. et al. The empirical mode decomposition and the Hilbert spectrum for nonlinear and nonstationary time series analysis, *Proceedings of Royal Society, London*, 1998, Vol. 454, pp. 903-995.
2. Huang, N.E; Shen, S.S.P: Hilbert-Huang Transform and its Applications, World Scientific Publishing, 2005.
3. Ari S., Saha G. Classification of heart sounds using empirical mode decomposition based features. *International Journal of Medical Engineering and Informatics* 2008, Vol. 1, pp. 91-108.

СИСТЕМА МНОГОКРИТЕРИАЛЬНОГО ПОДБОРА ЛЕКАРСТВЕННЫХ ПРЕПАРАТОВ

Поворознюк А.И., Белоконь В.А.

Национальный технический университет

"Харьковский политехнический институт", г. Харьков

В условиях постоянных динамических изменений фармацевтического рынка, и врачи, работники аптек часто испытывают дефицит актуальной, а иногда и объективной информации о доступных лекарственных препаратах. Данная информационно - поисковая система назначения лекарственных средств призвана облегчить выбор необходимого препарата из большого перечня лекарственных средств, доступных на сегодняшний день в Украине.

В разработанной системе группы пациентов представлены профилями Ω_j . Каждый профиль имеет соответствующие противопоказания и матрицу парных сравнений критериев, определяет веса этих критериев при подборе необходимых лекарственных препаратов. Причем каждый i -й пациент характеризуется входным вектором его индивидуальных характеристик (X_i – возраст, пол, анамнез, социальный статус и т. д.) и развернутым диагнозом D_i , который включает в себя основное заболевание, его нозологическая форма, стадия, дополнительные заболевания, противопоказания. Эти данные служат для определения принадлежности пациента к профилю.

Многокритериальный подбор осуществляется следующим образом: выбираются из множества всех препаратов y_k $k = \overline{1, n}$ фармакологические действия которых $F_d(y_k)$ соответствуют D_i , и формируется множество возможных препаратов $M_1 = \{y_1^v, \dots, y_m^v\} \forall y_k : F_d(y_k) \in D_i$. Затем формируется подмножество допустимых препаратов M_2 для однородной группы, к которому принадлежит исследуемый пациент. Элементы множества M_1 y_k^v проверяются на наличие в аптечной сети данного региона, а также совместимость для данного пациента с противопоказаниями. В результате проверки элементов выполняется усечение множества M_1 и формирования подмножества $M_2 = \{y_1^d, \dots, y_m^d\} \forall y_k^d = y_k^v \in \Theta(\Omega_j, A, y_l^v) \quad k = \overline{1, m}$ допустимых препаратов.

После чего, выполняется многокритериальная оценка и ранжировка элементов M_2 с помощью метода анализ иерархии. Для реализации которого, заранее в режиме обучения в базу знаний (БЗ) вносятся экспертные оценки альтернатив w_{ik} относительно локальных критериев q_r (эффективность, цена, доступность в аптечной сети и активность фармакологического действия). Формируется подмножества $M_3 \subset M_2$ рекомендованных препаратов i -му пациенту.

Удобный и интуитивный понятный интерфейс компьютерной системы, позволяет эффективно назначить лекарственный препарат при многокритериальном сравнении препаратов-аналогов.

СИСТЕМА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ВОДІЇВ
Поворознюк А.І., Черних О.П., Двараковська О.В., Стрюков А.О.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

На сьогоднішній день діяльність водія пов'язана з постійно змінною дорожньо-транспортної ситуації. На нього впливають як фактори зовнішнього середовища, так і ергономічні характеристики автомобіля. Зміни цих факторів негативно впливають на психофізіологічний стан водія, викликаючи погіршення його функціонального стану і ряду психічних властивостей, призводить до зниження працездатності і швидкому настанню втоми. ДТП на наших дорогах спричиняють настільки значні соціальні та економічні втрати, що спонукають керівництво Держави визначати їх як загрозу національній безпеці України. А чи існують ефективні технології боротьби з високим рівнем аварійності, травматизму і смертності на дорогах?

Щоб забезпечити надійне керування транспортним засобом з огляду на «людський чинник», потрібно реалізувати декілька пріоритетних заходів, а саме: 1) визначити придатність особи до управління транспортним засобом на підставі медичних оглядів і психофізіологічної експертизи; 2) навчити кандидата водійським навичкам; 3) мотивувати водіїв на усвідомлення своєї ролі в безпеці дорожнього руху і неминучості особистої відповідальності за скоєння ДТП.

У сфері психофізіологічних досліджень особлива увага повинна бути приділена на розробку:

- методичних рекомендацій відносно застосування психофізіологічного контролю з метою підвищення безпеки дорожнього руху;

- програмно-апаратного комплексу тестування за психофізіологічними методиками. Цей комплекс повинен забезпечити можливість легкого доопрацювання та адаптації до умов тестування, що змінюються.

Комплекс повинен забезпечити фіксування інформації під час тестування, попередню обробку, оперативне зберігання та передачу результатів тестування до центральної бази даних, а також оперативну видачу протоколу тестування.

Оцінка та опис обстежуваного повинні виконуватися з точки зору:

- а) інтелектуального розвитку і процесів пізнання (когнітивних процесів);
- б) особливостей особистості, в тому числі таких, як здатність діяти в складних ситуаціях, і соціальна зрілість; в) психомоторних характеристик.

Застосування психофізіологічних заходів сприяє зниженню помилкових дій працівників від 40 до 65% (у залежності від умов і специфіки професійної діяльності) та гарантовано знижує рівень аварійності більше, ніж на 25%. В умовах дефіциту часу водій повинен вміти своєчасно і правильно оцінити дорожньо-транспортну ситуацію і виробити адекватну стратегію поведінки. Від цього залежить безпека дорожнього руху.

ПРОБЛЕМЫ СЕГМЕНТАЦИИ МЕДИЦИНСКИХ ИЗОБРАЖЕНИЙ

Родин С.И., Поворознюк А.И.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Большая работа была проделана в области сегментации изображения, но все еще есть место для совершенствования. Сегментация медицинских изображений является методом обработки изображений в цифровом виде, которая имеет много важных моментов в перспективе анализа медицинских изображений и диагностики. В этой работе описаны различные подходы сегментации медицинских изображений.

Сегментация представляет собой процесс, в котором изображение делится на несколько субрегионов на основе конкретной функции для того, чтобы выделить интересующую область. Процесс сегментации имеет огромное применение в медицинской сфере. В области научных исследований и разработок много работы было сделано для преодоления проблем, с которыми сталкиваться при процессе сегментации и тем не менее существует необходимость более эффективной и эффективной работы.

Сегментация медицинских изображений сталкивается со многими проблемами, причиной которых качество процесса сегментации получается неудовлетворительным. В большинстве случаев на исследуемом изображении присутствуют шумы, искажения, текстурные области, схожие с областями, принадлежащими исследуемому объекту. Все это затрудняет процесс выделения объектов и корректного отображения их границ, поэтому алгоритмы оконтуривания и сегментирования играют очень важную роль в процессе автоматизированной обработки. Эти проблемы могут быть проанализированы на рис. 1.

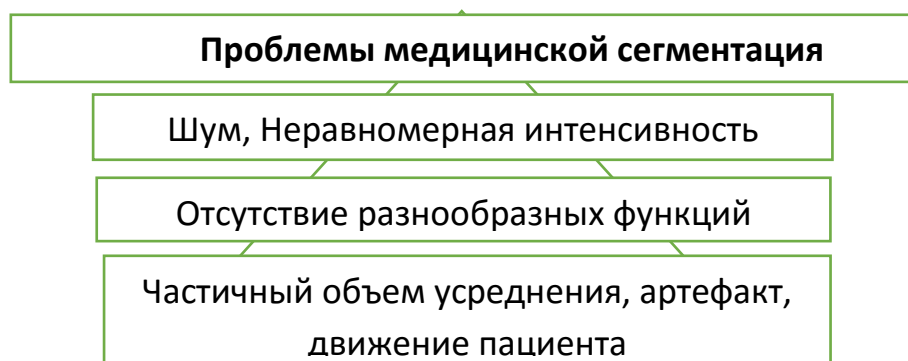

Рисунок 1 – Проблемы сегментации медицинских изображений

Хотя большая исследовательская работа была проделана на улучшение качества сегментации, но можно сказать, что есть огромные возможности для более эффективных и действенных методов сегментации изображений. Разработка улучшенных алгоритмов сегментации даст лучшие показатели при обработке медицинских изображений.

СИСТЕМА ИССЛЕДОВАНИЯ СОСТОЯНИЯ ПОЗВОНОЧНИКА ЧЕЛОВЕКА

Рудыка Д.А., Мустецов Н.П.

Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина, г. Харьков

Заболевания позвоночника широко распространены во всех возрастных категориях и представляют собой сложную диагностическую проблему, решение которой производится на основе субъективных методов исследования.

В настоящее время существуют множество методов оценки состояния опорно-двигательной системы – от обычного осмотра пациента врачом до сложных систем компьютерной оптической топографии, рентгенологического исследования, магниторезонансной и рентгеновской компьютерной томографии, сцинтиграфии и артрографии. Создание новых неинвазивных методов состояния позвоночника без использования сложных многоцелевых систем является актуальной задачей.

В качестве нового метода исследования опорно-двигательного аппарата предлагаются результаты разработки системы по исследованию структуры позвоночника неинвазивным методом. Основой для разработки системы являются микроэлектромеханические датчики, управляемые микропроцессорной системой. Система позволяет быстро и с достаточной степенью точности оценить общее состояние позвоночника. Полученные результаты могут служить дополнением к физикальному исследованию, как первому этапу диагностики.

Сущность метода заключается в сканировании спинного и шейного отделов позвоночника путём простого перемещения устройства в области исследуемого участка с дальнейшей визуализацией и обработкой полученной информации на компьютере. Применение системы позволило значительно увеличить информативность объективной информации, что позволяет повысить качество диагностической оценки.

Использование разработанной системы исследования позвоночника позволяет существенно уменьшить время, требуемое для обследования пациента, снизить нагрузку на сложные диагностические энергозатратные системы и повысить качество диагностики состояния опорно-двигательного аппарата человека.

Литература:

1. Заболевания позвоночника. Полный справочник / А. В. Авдеев, А. К. Вешкин, В. Ф. Гладенин; под ред. Ю. Ю. Елисеева. – М.: Эксмо, 2008. – 608 с.
2. Альберт, Т. Д. Физикальное исследование позвоночника / Т. Д. Альберт, Р. Александер. – М.: Арнебия, 2006. – 144 с.
3. Труфанова Г. Е. Лучевая диагностика / Г. Е. Труфанова. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 416 с.

СИСТЕМА ДИСТАНЦИОННОГО КОНТРОЛЯ МЕДИКО-БИОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ

Савченко В.В., Антоненко Е.А.

*Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина,
г. Харьков*

В медицине проблема непрерывного контроля диагностической информации занимает особое место, так как слежение за текущим состоянием пациента может иметь жизненно важное значение. Методы исследования физиологических процессов, используемые в аппаратуре клинического мониторинга, должны обеспечивать непрерывность регистрации биологических сигналов в реальном времени в сочетании с их высокой диагностической ценностью. Традиционно для мониторинга состояния используют методы позволяющие контролировать показатели сердечно-сосудистой системы и функцию внешнего дыхания,

В докладе приведены результаты разработки системы мониторинга позволяющая передавать данные с различных датчиков, с помощью технологии Wi-Fi. В качестве первичных датчиков используется фотоплетизмограф, блок регистрации электрокардиограммы по отведению S₅, датчики дыхания и температуры. Основой системы служит миниатюрный модуль Wi-Fi, управляемый микропроцессором. Для функционирования системы разработано программное обеспечение, обеспечивающее предварительную обработку информации и вычисление коэффициентов, характеризующих показатели гемодинамики. Система позволяет одновременную регистрацию и передачу информации от десяти первичных датчиков.

Преимуществом разработанной системы является устойчивость к различным помехам и сетевым наводкам, при передачи данных. Система обеспечивает передачи данных до 150Мбит/с, что позволит одному оператору следить за показателями нескольких пациентов одновременно.

Литература:

1. Шурыгин А. И. Мониторинг дыхания: пульсоксиметрия, капнография, оксиметрия / А. И. Шурыгин СПб.: «Невский Диалект», 2000.- 301с.
2. Калакутский Л. И. Аппаратура и методы клинического мониторинга / Л. И. Калакутский, Э. С. Манелис: Уч. пос. - Самара: Сам. гос. аэрокосм. ун-т, 1999. - 161 с.
3. Росс Джон - Wi-Fi. Беспроводная сеть / Росс Джон М.: НТ Пресс, 2007. - 320 с.

ЗМІНИ БІОЕЛЕКТРИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ГОЛОВНОГО МОЗКУ ХВОРИХ НА ЕНЦЕФАЛОПАТІЇ В ПЕРІОД ГЕОМАГНІТНИХ БУР

Сербіненко І.А.

*ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України»,
м. Харків*

За даними численних досліджень при магнітних бурх зафіксоване збільшення частоти інфарктів, інсультів, суїцидів, гострих психоневрологічних розладів. Серед хворих на серцево-судинні та зокрема цереброваскулярні захворювання, які посідають одне з перших місць за розповсюдженістю і смертністю в Україні та світі, в періоди магнітних бур кількість інфарктів міокарда та гострих порушень мозкового кровообігу зростає у 2-3 рази.

Мета роботи. Виявити зміни біоелектричної активності головного мозку хворих на енцефалопатії під впливом геліогеомагнітних бур. Дослідження здійснювалось за допомогою програмно-технічного комплексу для реєстрації та обробки електроенцефалограми і викликаних потенціалів – DX-NT 32 Standard фірми «DX-Complexes» та комп'ютерного комплексу "НЕЙРОН-СПЕКТР+".

Встановлено, що у хворих на енцефалопатії 1 стадії визначається підвищення спектральної потужності альфа-, тета-, бета-ритмів в лобно-центральному та скроневому відділах мозку; збільшення індексів коливань альфа-, бета-, тета-діапазонів в лобних і скроневих відділах; генералізація альфа-ритму з втратою його регіонарних відмінностей; посилення пароксизмальної альфа-активності; підвищення представленості коливань тета-діапазону в передніх відділах мозку.

У хворих на енцефалопатії 2 стадії на ЕЕГ підвищується спектральна потужність коливань тета-діапазону в лобних та скроневих відділах; посилюється представленість локальної та дифузної пароксизмальної активності у вигляді гострих хвиль, спайків, складних комплексів; збільшуються індекси коливань бета-діапазонів та тета-діапазону в лобно-центральному та скроневому відділах мозку. У хворих на енцефалопатії 3 стадії на ЕЕГ відзначалась значна дезорганізація основних ритмів, різке згладжування регіонарних відмінностей, зростання вираженості міжпівкульової асиметрії, посилення активації вогнищ епілептиформної активності з високоамплітудними дельта-, тета-коливаннями, високоамплітудними комплексами пік – повільна хвиля, тривалими епохами епілептиформних спалахів.

Висновки. Комп'ютерний аналіз змін біоелектричної активності головного мозку хворих на енцефалопатії під впливом геліогеомагнітних бур дозволив виявити особливості реорганізації церебрального електрогенезу на різних стадіях захворювання.

МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ В ДЕРМАТОЛОГИИ

Солошенко Э. Н.

ГП «Институт дерматологии и венерологии НАМНУ», г. Харьков

В работе рассмотрены вопросы применения математического моделирования в дерматологии, поскольку до сих пор имеются значительные трудности верификации диагноза дерматозов, оценки тяжести их течения, прогноза и профилактики с помощью традиционных подходов. Эти трудности объясняются многообразием клинических проявлений, дифференциально-диагностических признаков и отсутствием обобщенных диагностических критериев. **Цель работы** – разработка математических моделей для дифференциальной диагностики, оценки тяжести течения, прогноза и профилактики дерматозов.

Результаты исследований. Для дифференциальной диагностики дерматозов со сходной клинической симптоматикой, но с разным механизмом развития, что соответственно диктует разную тактику лечения, использовали дискриминантный анализ. Математическую модель диагностики разрабатывали в виде линейной дискриминантной функции, что позволяло отличать аллергодерматозы от дерматозов неаллергического генеза, а также истинные аллергические реакции от псевдоаллергических реакций и быстро ставить диагноз при наличии результатов обследования больного не только по данным клинических проявлений, но и по минимуму лабораторных тестов. Для оценки тяжести течения дерматозов применяли факторный анализ, с помощью которого были обработаны 48 иммунно-биохимических показателей, характеризующих состояние иммунного гомеостаза у больных на различных уровнях интеграции организма. Для решения задачи профилактики лекарственной болезни использовали регрессионный анализ. Общую тенденцию динамики заболеваемости – тренд – определяли с помощью аналитического выравнивания рядов по методу конечных разностей, при этом предпочтение отдавали линейным моделям. Для прогноза риска развития лекарственной болезни составляли анкеты экспертного опроса пациентов, включающие 63 наиболее вероятных факторов риска. Экспертный анализ с помощью 7 экспертов (лучших специалистов-аллергологов) позволил сформировать минимизированное пространство (до 52 признаков) факторов риска. Понятие «относительной оценки степени риска заболеваемости лекарственной болезнью» или возможности развития её рецидива определяли центрированной и нормированной балльной оценкой, получаемой при анкетировании обследуемого, в связи с простотой применения метода анкетирования при массовых обследованиях.

Выводы. Анализ проведенных исследований показал, что на современном этапе в дерматологии эффективно применение математического моделирования с помощью дискриминантного анализа (дифференциальная диагностика дерматозов со сходной клинической симптоматикой), факторного анализа (оценка тяжести течения дерматозов), регрессионного анализа (профилактика лекарственной болезни), метода анкетирования (прогноз риска развития лекарственной болезни).

КОМП'ЮТЕРНА ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОГРАФІЯ В ГОСТРОМУ ПЕРІОДІ ЛЕГКОЇ ЗАКРИТОЇ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЇ ТРАВМИ У КОМБАТАНТІВ

Сухоруков В.І., Коршняк В.О., Бовт Ю.В., Забродіна Л.П.
*ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України»,
м. Харків*

Метою даної роботи було визначення особливостей церебрального електрогенезу в гострому періоді закритої черепно-мозкової травми (ЗЧМТ), обумовленої вибуховою хвилею у постраждалих під час бойових дій в зоні АТО.

Реєстрація електроенцефалограми ЕЕГ здійснювалась за допомогою комп'ютерного комплексу "НЕЙРОН-СПЕКТР+" з використанням 20 стандартних монополярних відведень за системою "10-20". Проведено візуальний, спектральний та когерентний аналіз фонові ЕЕГ.

Відповідно до особливостей неврологічного синдрому всі обстежені комбатанти були поділені на 2 групи. У комбатантів 1 групи виявлені незначні зміни на ЕЕГ, що проявлялись деяким посиленням представленості коливань бета-діапазону та наявністю гострих хвиль в структурі альфа-ритму, міжпівкульова асиметрія та локальні зміни або не проявлялись, або були виражені мінімально. У комбатантів 2 групи на ЕЕГ реєструвалась дифузна або локальна з переважанням лобово-скроневих відведень пароксизмальна активність альфа-, бета-діапазонів, а також відзначалась висока наявність в лобово-центрально-задніх відведеннях низькочастотної низькохвильової активності.

Аналіз відмінностей показників спектральної потужності ритмів ЕЕГ в обох досліджених групах довів, що у комбатантів 2 групи достовірно ($p \leq 0,05$) підвищувалась спектральна потужність тета- та альфа-ритмів в лобових, центрально-задніх та скроневих відведеннях, визначалась також більш висока спектральна потужність дельта-, та бета1-ритмів в лобових відведеннях, але ці дані не досягли рівня достовірності.

Визначено, що у комбатантів 1 групи в діапазоні бета1-ритму достовірно ($p \leq 0,05$) підвищувалась міжпівкульова когерентність в лобових відведеннях та внутрішньопівкульова когерентність в скроневих відведеннях обох півкуль мозку. У комбатантів 2 групи виявлено достовірне ($p \leq 0,05$) підвищення як міжпівкульової, так і внутрішньопівкульової когерентності в діапазоні тета-ритму в лобових, тім'яних, потиличних та скроневих відведеннях ЕЕГ, а також достовірне підвищення внутрішньопівкульової когерентності в діапазонах бета1-, бета2-ритмів в центрально-задніх та скроневих відведеннях з переважанням правої півкулі мозку.

Таким чином, за допомогою комп'ютерної ЕЕГ у комбатантів в гострому періоді ЗЧМТ, обумовленої вибуховою хвилею були виявлені деякі особливості зміни корково-підкоркових, міжкортикальних та внутрішньокортикальних відносин, що вказують на іритацію лобово-скроневих відділів неокортексу внаслідок вираженої активації діенцефально-стовбурових неспецифічних структур, що превалювала у комбатантів 2 групи.

КОМП'ЮТЕРНИЙ АНАЛІЗ ЗМІН СТРУКТУРИ НІЧНОГО СНУ ХВОРИХ НА ЕНЦЕФАЛОПАТІЮ ПІД ВПЛИВОМ ГЕЛІОГЕОМАГНІТНИХ БУР

Сухоруков В.І., Сербіненко І.А., Бовт Ю.В., Забродіна Л.П.

*ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України»,
м. Харків*

Серед факторів ризику декомпенсації гіпертонічної та атеросклеротичної енцефалопатії значне місце належить змінам геомагнітного стану в період магнітних бур, коли кількість інфарктів міокарда зростає в 2,5 рази, а гострих порушень мозкового кровообігу у 2 рази. Тому актуальність визначення механізмів декомпенсації хворих на енцефалопатії судинного генезу під впливом геомагнітних збурювань не викликає сумніву.

Метою даної роботи було виявлення змін структури нічного сну у хворих на енцефалопатії гіпертонічного та атеросклеротичного генезу під впливом геліогеомагнітних бур. Дослідження нічного сну проводилось за допомогою комп'ютерного комплексу «Нейрон-Спектр+» з одночасною безперервною реєстрацією електроенцефалограми, електроокулограми, електроміограми та електрокардіограми.

Встановлено, що у хворих на енцефалопатії 1 стадії навіть при відсутності скарг і клінічних проявів порушень сну в період зростання напруженості геомагнітного поля реєструються зміни структури нічного сну (скорочення глибокого повільнохвильового сну, особливо стадії С4, збільшення числа коротких пробуджень, що не фіксуються в пам'яті хворого). Скарги хворих на погіршення сну корелюють вже з більше вираженими порушеннями структури нічного сну (збільшення часу засинання, часті тривалі пробудження, за рахунок яких реєструється зменшення індексу ефективності сну). У хворих на енцефалопатії 2 стадії навіть при відсутності яких-небудь скарг під час зміни напруженості геомагнітного поля реєструються порушення структури нічного сну (значне скорочення дельта-сну, скорочення фази швидкого сну, часті тривалі нічні пробудження, що призводять до зменшення індексу ефективності сну). За 1-2 доби до магнітної бури виразність порушень структури нічного сну ще більше зростала й зберігалась протягом 2 діб після магнітної бури. При 3 стадії енцефалопатії спостерігалось порушення циркадних ритмів із подрібненими епізодами сну протягом доби й реєстрацією виражених перебудов функціонування сомногенних механізмів мозку.

Комплексний аналіз змін структури нічного сну у хворих на енцефалопатії гіпертонічного та атеросклеротичного генезу при зміні геомагнітних впливів дозволив обґрунтовано вважати, що в цей період відбувається виражена зміна балансу функціонування сомногенної системи механізмів та активуючої системи з превалюванням механізмів активації, що наростає за ступенем вираженості залежно від стадії енцефалопатії та від стану адаптаційно-компенсаторних механізмів.

ОЦІНКА ІНФОРМАТИВНОСТІ ВХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ НЕВРОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Телішевська А.В.

Чернівецький факультет НТУ «ХПІ», м. Чернівці

Попередня обробка діагностичної інформації базується на формалізації вхідних ознак [1] і виділенні множини діагностично інформативних ознак. Для цього використовуються традиційні методи, засновані на дисперсійному, регресійному, кореляційному аналізах [2].

Метою роботи є дослідження особливостей розподілу аналізів хворих і здорових для виявлення найбільш інформативних ознак.

Для побудови інформативного простору НЗ виконуються спеціальні етапи обробки медико-біологічної інформації [3]: від збору медичної інформації до синтезу діагностичного вирішального правила.

Попередній діагноз ставиться основуючись на первинний огляд пацієнта. Для остаточного діагнозу потрібно провести клініко-лабораторні дослідження. Тому найбільшу значимість мають клініко-лабораторні та нейровізуальні дослідження.

Для рішення задачі діагностики НЗ було сформовано 7 груп Y_i ($i = \overline{0,6}$) в кожній з яких по 50 чоловік (здорові, хворі з діагнозом ішемічний інсульт і т.д.). Всього представлено 350 історій хвороб, які складаються з 89 аналізів $X = \{x_1, x_2, \dots, x_{89}\}$ ($x_1 - x_{16}$ – показники загального аналізу крові, $x_{17} - x_{54}$ – показники біохімічного аналізу крові та ін.). При відсутності даних аналізу по всім групам він виключається із розгляду.

Для пониження розмірності вхідних даних були проаналізовані всі клініко-лабораторні показники здорових і хворих. Для виявлення залежності між змінними і результатом (здоровий – хворий) був проведений кореляційний аналіз. По показникам аналізів побудована кореляційна матриця. Для цього використовується статистичний пакет SPSS 17.0.

Відповідно з критерієм t-Ст'юдента визначені значимі коефіцієнти кореляції в побудованій матриці.

Висновки. Для зниження розмірності вхідного простору НЗ необхідно сформулювати групи тісно зв'язаних між собою показників (кластеризація) і перехід вхідної множини НЗ до більш лаконічного простору шляхом деякого їх перетворення. А також відібрати найбільш інформативні ознаки. При цьому дані дії направлені на підвищення якості комп'ютерного діагнозу.

Література:

1. Формалізація вхідної інформації для діагностики неврологічних захворювань. / Телішевська А.В., Поворознюк А.І. // Матеріали науково-практичної конференції «MicroCad 2011». – Харків. – 2011. – С. 162 – 167.
2. Руденко В. М. Математична статистика. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.
3. Поворознюк А.И. Формализация этапов проектирования ИКСМД // Электронное моделирование. – К.: ИПМЕ, 2006. – Т.28. – № 1. – С. 85–97.

ВИЗУАЛИЗАЦИЯ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ ДИАГНОСТИЧЕСКИХ ПРИЗНАКОВ В ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ КОМПЬЮТЕРНЫХ КАРДИОЛОГИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ ПОДДЕРЖКИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ

Филатова А.Е.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

С развитием производства отечественных цифровых электрокардиологических телеметрических комплексов, таких как транстелефонный цифровой 12-канальный электрокардиологический комплекс «Телекард», разработанный ООО «Компания TREDEX» (г. Харьков), актуальной является научно-практическая задача создания интеллектуальных компьютерных кардиологических систем поддержки принятия решений.

Традиционно при диагностике состояния сердечно-сосудистой системы по электрокардиограмме (ЭКГ) выполняется морфологический анализ, то есть выделение зубцов и комплексов, определение их амплитудно-временных характеристик, а также анализ формы выделенных структурных элементов. ЭКГ относится к биомедицинским сигналам (БМС) с локально сосредоточенными признаками (ЛСП). Для решения задачи морфологического анализа БМС с ЛСП в [1] автором предложен метод, основанный на построении многоканального нелинейного фильтра, задачей которого является обнаружение структурных элементов заданного вида, а также их локализация на рассматриваемом сигнале.

В работе предлагается наряду с традиционным представлением ЭКГ-сигнала предоставить врачу-кардиологу альтернативные диагностические признаки в удобном для восприятия графическом виде.

Альтернативные диагностические признаки формируются в результате преобразования исходного пространства признаков, описывающего структурные элементы БМС с ЛСП, с помощью опорных функций, которые учитывают свойства моделей полезного сигнала. Например, в случае обнаружения комплексов QRS по трем опорным точкам с использованием в качестве опорных функций разделенные разности 1-го порядка каждый структурный элемент в новом признаковом пространстве описывается двумя признаками. Тогда для ЭКГ с наличием желудочковых экстрасистол двумерная картина в новом пространстве признаков значительно отличается от аналогичного представления ЭКГ в норме.

Дальнейшие исследования направлены на анализ информативности альтернативного пространства признаков и синтез диагностических правил в этом пространстве при проектировании интеллектуальных компьютерных кардиологических систем поддержки принятия решений.

Литература:

1. Поворознюк А.И. Проектирование нелинейного фильтра в задаче структурной идентификации биомедицинских сигналов с локально сосредоточенными признаками / А.И. Поворознюк, А.Е. Филатова // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2014. – № 1. – С. 69-80.

СИСТЕМА МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ, БАЗОВАНА НА НЕЧІТКІЙ ЛОГІЦІ ТА БАЗІ ЗНАНЬ

Харченко Є.С., Поворознюк А.І.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

В останні роки обчислювальний інтелект широко використовується для вирішення багатьох складних проблем шляхом розробки інтелектуальних систем. Нечітка логіка є потужним інструментом для побудови систем прийняття рішень, таких як експертні системи і класифікаційні системи. Теорія нечітких множин вже використовується в деяких медичних експертних системах.

Медична діагностика повна неточностей, адже нечітке судження може бути вірно в деякій мірі. Стандартні приклади нечітких висловлювань використовують лінгвістичні змінні, такі як вік, з можливими значеннями молодий, середній, старий або інше. Судження "пацієнт молодий" вірно в деякій мірі, чим нижчий вік, тим більше судження відповідає правді. Істинність нечіткого судження є питанням міри.

В медичних системах заснованих на нечітких правилах, фахівці часто формулюють свої судження з точки зору правил типу: якщо x дорівнює A і y дорівнює B , то z дорівнює C .

Якщо описати формалізації таких правил в базі правил експертних систем, то для кожного правила отримаємо: якщо x_1 відповідає A_1 , ..., x_n відповідає A_n , тоді z відповідає C .

Ми можемо обчислити ступінь умови як:

$$\mu_{cond} = \mu A_1(x_1) \wedge \dots \wedge \mu A_n(x_n)$$

Для кожного можливого z , ми можемо обчислити ступінь, в якій правило виконується:

$$\mu_{rule} = \mu_{cond} \wedge \mu C(z)$$

Якщо у нас є кілька правил, то ступінь $\mu(z)$ матиме вигляд:

$$\mu(z) = \mu r_1(z) \vee \dots \vee \mu r_n(z)$$

Таким чином необхідно приділити більше часу на дослідження, що полягають в формалізації медичних даних при застосуванні в якості нечітких множин. Дане дослідження допоможе формалізувати міркування в системах, заснованих на правилах в області медицини. Подальша робота полягає у застосуванні методів м'яких обчислень, таких як нечітка логіка, нейронні мережі, генетичні алгоритми та навчання експертних систем з метою розробки інтелектуальних систем в діагностиці і терапії.

ИССЛЕДОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ЗОНДИРОВАНИЯ БИОЛОГИЧЕСКИХ СРЕД В МИКРОВОЛНОВОМ ДИАПАЗОНЕ

Штода Д.А., Антоненко Е.А., Мустецов Н.П.

*Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина,
г. Харьков*

Существующие средства визуализации внутренней среды биообъектов оказывают вредное влияние на исследуемую среду (ионизирующее излучение, сильные магнитные поля). Поэтому представляет интерес получения информации при помощи микроволнового излучения, не оказывающего вредного действия на среду. Кроме того, микроволновое зондирование дает возможность получать качественно новую информацию [1, 2]. Это обусловлено тем, что оценивается не плотность тканей, а их электрофизические параметры.

Для исследования возможностей метода микроволнового зондирования была создана экспериментальная система, позволяющая исследовать возможности микроволнового зондирования различных объектов в диапазоне частот 1МГц ÷ 10 ГГц с динамическим диапазоном 55dB. Система позволяет проводить измерение как прошедшего, так и отраженного зондирующего излучения. Приемная антенна совместно с логарифмическим детектором оборудована двух координатной системой позиционирования с минимальным шагом перемещения 0.05 мм.

Разработанное программное обеспечение обеспечивает управление СВЧ генератором на базе синтезатора частот ADF4350 и двух координатной системой позиционирования и выполняет первичную обработку, нормирование и визуализацию полученных данных.

В докладе приведены результаты исследования различных модельных объектов с помощью разработанного микроволнового сканера. Проведенные исследования материалов с различными физическими свойствами (диэлектрической проницаемостью и электропроводимостью) и различной конфигурации показали принципиальную перспективность метода. Радио изображение объектов получено на частоте 3800 МГц при размерах зоны сканирования 240x150 мм.

Литература:

1. Zamani A. Lung cancer detection using frequency-domain microwave imaging / A. Zaman., S. A. Rezaeieh, A. M. Abbosh // Electronics Letters. – 2015. – Т. 51. – №. 10. – С. 740-741.
2. Rezaeieh S. A. Feasibility of Using Wideband Microwave System for Non-Invasive Detection and Monitoring of Pulmonary Oedema / S. A. Rezaeieh // Scientific reports. – 2015. – Т. 5. – P.231. – 236.

СИСТЕМА НЕУЛЬТРАЗВУКОВОЙ ДИАГНОСТИКИ СОСТОЯНИЯ ПЛОДА И МАТЕРИ В ХОДЕ БЕРЕМЕННОСТИ

Шульгин В.И., Антончик О.Н.

*Национальный аэрокосмический университет им Н.Е. Жуковского «ХАИ»,
г. Харьков*

Гипоксия плода и преждевременные роды составляют наиболее серьезные проблемы протекания беременности как в Украине, так и в странах с высокоразвитой медициной, и статистика этих нарушений, к сожалению, имеет тенденцию к росту. Своевременная диагностика и постоянный мониторинг состояния матери и плода в ходе беременности позволяют существенно снизить риски при наличии данных нарушений.

Действующие на сегодняшний день протоколы наблюдения за течением беременности основаны на применении ультразвука (УЗИ, КТГ), но они имеют ряд недостатков, и, к тому же, не абсолютно безопасны [1]. В связи с этим не прекращается поиск новых, более точных и безопасных методов мониторинга системы мать/плод.

Альтернативой ультразвуковым методам мониторинга плода и маточной активности (МА) может служить так называемый абдоминальный мониторинг – новая технология, быстро развивающаяся в последние годы, и основанная на обработке электрических потенциалов микровольтового диапазона, регистрируемых на поверхности тела беременной женщины в абдоминальной области [2]. Технология является абсолютно безопасной, пассивной, то есть не связанной с какими-либо излучениями, воздействующими на плод, может применяться в течение продолжительных интервалов времени (суточный и многосуточный мониторинг), как в условиях клиники, так и на дому. Однако эта технология требует разработки новых методов и достаточно сложных алгоритмов и компьютерных программ для обработки многоканальных биоэлектрических сигналов, регистрируемых на поверхности тела беременной женщины, а также устройств регистрации и беспроводной передачи этих сигналов, обладающих высокой разрешающей способностью и нановольтовым уровнем шума.

Настоящая работа посвящена вопросам обработки многоканальных абдоминальных сигналов для выделения и оценки параметров сигналов ЭКГ матери, ЭКГ плода, а также МА, и имеет конечной целью создание отечественной системы для не ультразвукового мониторинга матери и плода в ходе беременности [3].

Литература:

1. Wladimiro J. Ultrasound and the Fetal Heart / J. Wladimiro, G. Pilu // New. York, NY: Parthenon Publishing. – 1996.
2. Rabotti C. Characterization of uterine activity by electrohysterography: Ph.D. thesis / Chiara Rabotti // Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven. – 2010. – 145 p.
3. Shulgin V., Shepel O. Computer Diagnostic System for Fetal Monitoring During Pregnancy / V. Shulgin, O. Shepel // Proceedings of the International Conference TCSET'2014 "Modern problems of radio engineering, telecommunications, and computer science". – Lviv-Slavske, 2014 – P. 709-711.

СЕКЦІЯ 16. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ ТА МЕНЕДЖМЕНТІ

LEADING VIRTUAL TEAMS

Kliuchnikov Artem, Ph. D.

National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv

Indiana Institute of Technology,

Fort Wayne, Indiana, USA

Globalization and telecommuting, empowered by advances in information technologies, are two overlapping trends that have created a new environment in which leaders need to learn to function, and while in the Western hemisphere virtual environment has become rather standard context for work, in Ukraine and other Eastern European countries this trend is only beginning to gain momentum.

Leading virtual teams is quite different from co-located team leadership. There are number of unique challenges that are connected to this dynamic. They include:

Lack of information richness, which comes with face-to-face interactions

Difficulties in developing trust among team members

Greater complexity: expanded geography, multiple time zones, different cultures, laws, regulations and business practices (diversity)

Protecting personal life of a leader as s/he tries to function in multiple time zones.

Telecommuting adds to the challenge by working from home

These and other challenges require new sets of competencies from a leader to ensure the successful functioning and performance of the team. However, actual issue of leadership over virtual teams has been neglected compared to the discussion of other issues pertaining to virtual environment. Initially, the focus was on using the right technology, later, as the research in this field evolved, the primary focus was on setting the right processes in place, finally, the discussion shifted to building trust and managing and leading virtual teams (Powell & Piccoli, 2004; Caulat, 2010).

Ukraine has chosen its vector of development, and as a country it is striving to have westward orientation. This implies opening more opportunities of global partnerships as well as integrating western organizational practices, one of which may be telecommuting. Therefore, the issues of leading in virtual environment are becoming more pertinent to organizational context in the country. Businesses in Ukraine may have a better chance of success if they understand and integrate the best practices developed for virtual teams. As stated above, the solution is not only in getting the right technology, or setting up the right processes. The most crucial component of success in virtual environment are leaders who know how to lead in this particular context.

The presentation will consider the challenges the virtual environment presents to the leaders and will provide possible solutions to them. Best practices highlighted in Western research literature will be presented and analyzed in the context of Ukrainian culture and technological advancements.

THE PURPOSE AND CHARACTERISTICS OF FINANCIAL INFORMATION FOR SME: EUROPEAN EXPERIENCE

Kovács Levente¹, Poberezhny Roman²

¹*University of Miskolc, Faculty of Economics, Miskolc*

²*National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv*

The need to extend the credit system leads to the need to review some of the key positions of information component. The fact that the rules for accounting of various European countries are governed by their own specific standards. That information, which is understandable for an accountant, should be supplemented with information that will satisfy the information needs of a wide range of stakeholders in the above privacy - creditors.

The financial information of the SMEs they choose and how they provide information is crucial. While standard business reporting may be encouraged, it should not be enforced. The aspect of standardization of financial information of SMEs extensively and subject to different views has been discussed.

Very important qualitative information about features of the entrepreneur and the team as relevant, besides standard information on the SMEs business performance. However, sometimes it is difficult to find relevant information on these aspects, while financial data is easier to obtain.

Besides financing, it could also be used in B2B (customers and suppliers) relationship, such as in the case of trade credit. One important aspect was also the timing of information, which needed to be as updated and accurate as possible. This is often not the case for SMEs.

Nevertheless, the classification of data might be of value (common data definitions, and data types to be shared for lending purposes) but only really have relevance for larger SMEs, whose in-house capacity should already be able to provide the information. Micro-SMEs which make up 90%± of the SME lending market in most states will not be obvious candidates for cross-border lending/investment. Regarding cross-border data sharing, it is very unclear how banks can handle the divergent legislation that applies in each state.

Banks' assessment of SME information (scoring/rating) should not be standardized across European banks as the diversity of SME customers and markets within and between Member States does not support a one-size-fits-all solution.

Very small firms are the ones which are more difficult to be assessed, due to lack of information. Micro-companies count for the largest number of companies (in terms of number of companies belonging to the SME segment). However, most of them are difficult to assess, mainly due to a lack of available information.

Too much standardization financial information of the SMEs is not seen as a good way forward: the risk is that such path would standardized not only definitions of the variables needed to assess the creditworthiness of SMEs, but also the outcomes of the evaluation, thus failing to properly address the distinctive features of the businesses. If to be pursued, any standardization should be based upon what is already in place and should be built on a simple set of data.

THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE LABOR POTENTIAL IN THE CONDITIONS OF THE KNOWLEDGE SOCIETY

Kunos István¹, Poberezhna Kateryna²

¹*University of Miskolc, Faculty of Economics, Miskolc*

²*National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv*

Global economic conjuncture, leads to the formation of the knowledge society, the development of labor potential of staff, is characterized primarily by rapid changes and fierce competition when it is the speed of decision-making can lead to effective results. Information becomes a factor of production, constant updated diagnosis and assessment of the competencies of staff. Business environment increasingly are characterized globalism (global challenge), innovation (high-performance work system challenge; social challenge) and technological (quality challenge) changes. Its organizational components are: part-time, contract system, floating rates of pay; assessment on key performance indicators; assessing work and work outcomes, charismatic leadership; the transition from stable, unchanging knowledge to development, especially, in communication and analytical competencies; formation of client base; take account of leadership, motivation and knowledge base of the organization; partnership and the dominant influence of the human factor.

A market economy requires rapid reorientation of business activities in changing market conditions that in its turn changes the direction of the development and use of labor potential of its employees. Some enterprises have special issues relating to labor management relations and human resource information systems. Moreover often a situation arises in which the level of employment potential not meet the new requirements of the business. In such conditions it is necessary to search using reserve personnel capacity in the labor force by introducing new approaches to human capital management.

The development of labor potential of any company in the conditions of the knowledge economy is a pledge of its competitiveness. This is especially important during rapid informatization economy, when any resource, except for employment may be copied.

Labor potential of personnel in this period is the basis of obtaining new, more compelling, competitive advantages in different structure of market. Allows to effectively organise the work of the enterprise by optimizing the headcount for its high level of quality characteristics. Thus, the quality of measurement component of labor potential company serving the development of its human capital, in the modern demands of the knowledge economy and the gradual transition to innovative development of all industries is plays a crucial role. One option for such purposeful transition stands in its use of competency-based approach to personnel management.

Analysis and forecasting of professional competencies are important for the labor market as one of the main factors in the development of human capital is particularly important for Ukrainian society at the transition to an innovative economy.

PROGRAM DEVELOPMENT OF ENTERPRISES BASED ON PRINCIPLES OF “INNOVING”

Lukianytsia Alina, Savchenko Olga

National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv

Today in Ukraine and around the world in the field of organization and business management, the key and, simultaneously, supercomplex problem is long-term ensuring the effective enterprise activity with positive indexes of economic development and innovative product design. This result can be obtained through the application of innovative management techniques.

The relevance of research work is determined due to fact, that global economic changes request efficient production management, which must be based on the development and application of intelligent innovative technologies. The application of such approaches, the improvement of financial and market position indexes can be achieved. There is proposed to consider as such instrument adaptation features of the enterprise to external environment changes and the formation of enterprise development program on the principles of innoving. In addition, the essential part of scientific work is based on etymology research of definition “innoving”.

The word “innoving” derives from the Latin word “innovare” which means “to renew, to restore”. At the academic literature, D.Sc. Economics, S. Volodin has interpreted it as the scientific method of development of effective scientific and creative activity, which provides the renewal of society through the market mechanism of scientific-technological progress. In his interpretation of the term “innoving” he has proposed its implementation within the framework of society renewal but, in our opinion, it has much broader meaning. Primarily, it can be applied within the microlevel of the enterprise, especially as the key concept for future strategy development. We propose to consider the term “Innoving” from new point of view, which includes the favorable environment creation for the generation of creative ideas and their subsequent implementation in innovative products.

Research is dedicated to: the detail determination of the essence and meaning of term “innoving”; conducting of comparative analysis of European approaches to determination and application of selected research methods and subsequent implementation of European best practices; the overview of key methods of innoving and creation process of product innovations; the research of structure features and order of contemporary strategic development programs; carrying-out of business activity and indicator analysis, and the evaluation of strategic positions at the marketplace; Formation of enterprise development program on the principles of innoving with practical recommendations for researched businesses.

Development strategy with innoving elements must become the innovation breakthrough within the enterprise. As a result of its implementation is forecasted the improving of market flexibility, the acquirement of adaptive features, improving of competitiveness and innovative potential, which generally provide opportunely possibility to take into account and contribute to reducing the negative impact of external factors.

THE STATE OF INNOVATION DEVELOPMENT OF GERMANY

Schimpf Karin

Otto-von-Guericke-Universität, Magdeburg

On most innovation indicators, the Federal Republic of Germany is among the most advanced countries of the world. Its technological efficiency is manifested in the wide dissemination of innovations in manufacturing industries and the service sector.

Almost every second German firm is engaged in innovation. National research policy in Germany is implemented as part of European and global innovation space. Over 5 million people worldwide working in research, production of new knowledge, products and services. In Germany – about 570 thousand people (2012) employed in R & d (0.7% of the population). Priority directions of development of innovation policy Innovation policy in Germany involves four priority areas:

1) increase government funding of research and development with emphasis on science and technology, in which Germany plays a leading role in the world, namely: mechanical engineering, machine-building, automotive, new materials, medical technology and health care, as well as laser, optical, organic and nanotechnology, energy-saving and energy-efficient production technologies, biotechnology and information and communication technologies;

2) improving conditions for innovation in the private sector, improve the mechanism of scientific transfer. To benefit from technological advances in Germany its innovation policy seeks to create a more effective connection between science and business, between technology and their areas of application, to carry out the commercialization of scientific innovations in products and services;

3) the reform of scientific organizations; improving their operation and coordination at all levels domestically and internationally;

4) improving professional qualification of the population. The proportion of German youth with good education inferior to that in advanced countries.

The demographic situation in the foreseeable future will further worsen the situation. Germany is threatened by the shortage of well-trained professionals in the field of high technologies, therefore, the Federal government encourages talented young people to pursue scientific careers at home. In order to consolidate Germany's leaders in scientific progress by the Federal government in 2006 adopted the "German Strategy in the field of high technologies" (the Strategy) is a government document that for the first time brought together all the activities of the state innovation policy.

The first phase of the Strategy ended in 2009, the Highest goal of all efforts identified in the Strategy as the transformation of Germany by 2020 in the most attractive for research and development country of the world.

DUAL DEGREE PROGRAMS: WHAT IS AVAILABLE TO UKRAINIANS

Sikorska Małgorzata, Pererva P.G.

Higher School of Labour Safety Management (WSZOP), Katowice

Double diploma is a joint program of Ukrainian and foreign universities, which give a possibility to Ukrainian students to gain knowledge and diploma of the European sample. The value of dual degree is that the graduate becomes more attractive for domestic employers. But not in every Ukrainian University there are such programs. Although in General this option is possible when training in the public or private school. In any case, to consider the proposals of the universities thoroughly, as their understanding of double degree programs may be different. Most often to participate in the dual degree program can students who are already studying in masters, much less has that opportunity undergraduate. Depending on the agreed terms between the Universities, such programs may be free for students and can be paid independently. To get the opportunity to participate in the dual degree program, usually need to pass a competitive selection. Most often such programs end up excellent. European student become easier if there is a good level of a foreign language. Many universities offer language courses for those who are going to study in the dual degree program. This proposal relates primarily to master's degrees seeking to develop their professional skills as managers, or to acquire such management skills. Program "Double diploma" MBA makes the most courageous expectations of business managers and administrators who decided to use it. Graduates trained in these programs possess the theoretical knowledge and practical skills of highly skilled professionals. Received, during the training, ability of using various marketing tools, as well as excellent language practice and the opportunity to use language skills enable the graduates find a job in companies in the European Union and the United States and other international organizations.

We invite You to study in the School of management of labour protection in Katowice (WSZOP). The training program "Double diploma" is a unique economic proposals – tuition program at University of WSZOP in the Republic of Poland is cheaper than in the U.S. at 70%, which allows listeners to save significant amounts of money. In addition, the presence of the diploma of the American University WSZOP, provides graduates with employment opportunities in businesses and companies of the United States of America, which is the basis for opening a visa to this country for a period of 1 year. WSZOP was founded in 2002. The University is located in Katowice, capital of Silesia. Is a leader in the field of education on security issues and the first University in the country, which created the Department of engineering research, according to the growing demand for specialists in the field of occupational safety and health. The University is equipped with modern system of information technologies for distance learning (e-learning). Educational offerings WSZOP include 5 areas of undergraduate study (bachelor or engineer) and the direction of the second degree (master's degree). The quality of education and educational programs were three times positively evaluated by the National Accreditation Committee of Poland. The University owns equipped laboratories and multimedia halls with modern equipment for simultaneous translation.

ECONOMETRIC MODELS ROBUST ESTIMATION PRACTICAL ASPECTS.

Skvorchevsky A.Y., Larka S.V.

National technical university

«Kharkiv polytechnic institute», Kharkiv.

Despite the big amount of foreign and domestic econometric models robust estimation publications [1-3 and others], the ordinary least squares (OLS) method is continued to be used by researchers even in cases, when Gauss–Markov theorem preconditions fulfillment applying is doubtful. Such status is generated by lack of attention to econometric models robust estimation practical realization methods by modern computers means. Concentration of majority university's econometric courses on classical mathematical statistics methods, based on the sample average quantity conditional expectation estimation, also contributes essentially to mentioned problem existence.

Based on mentioned above, econometric models robust estimation practical aspects research, in particular with median method, is important scientific-applied and methodical task.

In this work interchangeability methodology of “line”-function, which accomplish OLS, and “medfit”-function, which accomplish median method in Mathcad, is proposed [4]. The algorithm of choosing and using of one or another Mathcad function can be as follows:

1. correlation diagram building and visual ascertainment whether the sample has homoscedasticity property and also outliers existence is determining;
2. using of “line”-function in case of homoscedastical sample without outliers, or using of “medfit”-function in opposite case;
3. in equivocal case both models can be built and compared by mian aproximation error, forecasting value and other competing models comparison criteria;
4. to conduct model estimation sensitivity analysis, for example by means of little changing of parameters;
5. to estimate the forecasting value of both models;
6. to estimate how the model fits to economical theory principles.

The proposed algorithm is approximate and can be changed depending on input statistic data samples size, model specified purpose etc.

Nonlinear econometric models parameters robust estimation practical approaches working out is the closest most important research direction in this field.

References:

1. Chen C. Robust Regression and Outlier Detection with the robustreg Procedure/ Chen Colin // Statistics and Data Analysis – 2003. – p. 1-13. 2. Jureckova J. Methodology in robust and nonparametric statistics / Jureckova Jana, Pranab Kumar Sen, Jan Picek. – Boca Raton: CRC Press. – 2013. – 390p. 3. Омельченко А.В. Робастное оценивание параметров полиномиальной регрессии / А.В. Омельченко // Вісник Харківського національного університету. – Харків: ХПУ – 2009 – С. 276-291. 4. Кирьянов Д.В. Самоучитель Mathcad 11. / Д.В. Кирьянов. – СПб. : БХВ-Петербург, 2004. – 560 с.

ECONOMY OF HUNGARY – CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Somosi Mariann
University of Miskolc, Miskolc

In economic terms, Hungary belongs to the medium developed States. In several Central Eastern European countries Hungary is approximately at the same level with Poland, Slovakia and Croatia. However, it remains significant – about 1.5-2 times – lag for most indicators from leading Western States. The country is relatively poor in minerals. Among the major energy – develop small reserves of natural gas and oil, as well as average size of deposits of brown coal and lignites. There are also large deposits of bauxite, industrial deposits of copper, uranium and manganese ores. Accumulated geological data on shale gas reserves. There are great numbers of mineral water sources, many of them have good medicinal properties. Fairly warm climate is conducive to agricultural development. Arable land relative to total land area is quite significant. In recent years, the Hungarian economy is in a rather difficult position due to the negative impact of the global crisis, the backlog of serious internal problems and a worsening geopolitical situation. In General, over the past nine years, the gross domestic product remains close to pre-crisis level. Parity GDP per capita in 2014 – about 23 thousand dollars. The average salary gross of 1050 dollars a month, the average net salary (after all taxes and fees) – \$ 700. Share of Hungary in a world of parity GDP and 0.2%, in the joint GDP of the EU was 0.8%. By the end of 2014, the economy experienced a relative rise. Gross domestic product grew by 3.2%, industry – by 5.5%, agricultural production – 7%, construction – 15%. At the same time investment increased by 13%, the consumption of individuals – 1.2%. Exports of goods and services increased by 7% and imports by 8.5%. The state budget deficit to GDP was 2.9%. Positive foreign trade balance of 6.4 billion euros. The positive balance of the current account balance and capital account is 6.5% of GDP. Inflation fell from 1.7% to 0%. The unemployment rate dropped from 10.2% to 7.7%. Positive change, however, was partially a consequence of the previous long period of decline. The prospects for further improvement are assessed cautiously. In a recent review by the OECD indicates that "the economic development potential of Hungary over the last decade has declined significantly. Actually stopped the growth of production efficiency. Among the main reasons for the deterioration of the business climate, the increased unpredictability of changes in the regulatory system, the aggravation of problems of small and medium enterprises, as well as limitation of competition in the infrastructure sectors".

Monetary and financial balance of Hungary for 2014 on a number of indicators have improved. Interest rates 10-year pointovyh government bonds fell from 6% to 3.5%, Eurobonds – from 2% to 0.8%. CDS quotes fell from 270 to 140. Foreign-currency-denominated liabilities in the debt structure – below 37%. The net outflow of financial resources was reduced, including due to the outbreak of transfers to Hungary of funds from the funds of the European Union. But the overall situation remained unstable overall. Thus, net public debt to GDP has increased, according to official data, from 75.7% to 76.3% (the real value is about 80%).

ECONOMIC METHODS OF WASTE MANAGEMENT IN POLAND AND UKRAINE

Zawartka-Czekaj Monika, Pererva P.G.

Higher School of Labour Safety Management (WSZOP), Katowice

The authors have developed guidelines for expert assessment of competitiveness and investment attractiveness of a particular country. The case of Ukraine audited key provisions of this technique.

The results of expert evaluation of the scheme below shows us the tables and some comments on them.

Step 1: Country Assessment is conducted on 63 factors that are organized into groups and subgroups.

1.1 The political and legal environment:

1.2. Economic environment:

1.3. Socio-cultural environment and motivation:

1.4. Resources and infrastructure:

For each group of factors is proposed taking into account the results of a special form of peer review.

Step 2: Each of the factors assessed by the Group of Experts three times with 5-point system:

Step 3. System and procedure quantify factors:

- unsatisfactory (no, poverty, backwardness, inefficiency and others) - "1";
- bad (failure, poor development, the inability to significantly improve both) - "2";
- (low growth, the presence, but lack of use, the corresponding level in most countries and others) - "3"
- very well (well-developed processes and phenomena, comparative advantages, above average and others) - "4"
- excellent (the highest category of quality, exceptional value, stable competitiveness, etc.) - "5"

Interim evaluation subgroups factors are calculated as the average of assessments of specific factors within the subgroup. Similarly we define the total score for the groups of factors Expert evaluation of the investment attractiveness of the national economy of Ukraine for foreign investors conducted by the authors using 32 individual and collective experts. Among them: foreign trade departments and services of the investment policy of Kharkiv, Donetsk, Lugansk and Poltava state administrations and the relevant departments of the legislature, academic economists Kharkov Polytechnic University, Ukrainian National Academy of Law, Kharkiv Economic University, representatives of international funds TASIS, INTAS, TEMPUS, commercial and state banks , joint-stock companies, representatives of foreign companies, manufacturing, construction and consumer organizations.

The results of peer review on the above diagram shows us the tables and some comments on them.

ОДНА ИЗ ПРИЧИН СНИЖЕНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ ТРУДА

Балабанова Г.Г.

Белгородский государственный технологический университет

им. В.Г. Шухова, г. Белгород

По итогам 2015 г. Россия отставала по уровню производительности труда от США в 3,5 раза, а от стран ЕС в 2-2,5 раза. Относительно того, стоит ли догонять эти страны по данному показателю или нет, мнения экспертов разделились. Одни считают - необходимо, поскольку рост производительности приведет к росту заработной платы. Платежеспособный спрос вырастет и для его удовлетворения предприниматели начнут увеличивать объемы производства, что приведет к росту занятости. Их оппоненты считают, что это совершенно необязательно, несмотря на то, что индекс эффективности рабочей силы у нас один из самых низких (26 долл.), поскольку это стимулирует рост безработицы. Но, несмотря на разногласия по вопросу: стоит ли догонять или нет, и те, и другие едины во мнении: низкий показатель производительности труда свидетельствует не только о нерациональном использовании рабочей силы. Опасность этого несоответствия в том, что быстрорастущие доходы населения, намного опережающие рост производительности труда, стимулируют совокупный спрос, а поскольку совокупное предложение не успевает за этим ростом, то это приводит к росту инфляции и покрытию потребительского спроса за счет роста объемов импорта.

Низкий показатель производительности труда за последние два десятилетия - это следствие многих факторов, одним из которых является игнорирования вопросов научной организации труда и потеря компетенций в вопросах повышения производительности труда в трансформационный период.

К вопросам совершенствования организации, нормирования и оплаты труда руководители предприятий вернулись только после кризиса 2008 г. Но оказалось, что:

- а) прежние нормативы устарели, а новые не созданы;
- б) ни в одном из вузов страны не готовят нормировщиков и специалистов в области научной организации труда (НОТ), а ведь за прошедших более 20 лет этих специалистов почти не осталось.

В итоге, советская школа нормирования полностью уничтожена, а новая не создана. Следствием этого является неэффективная организация труда на многих предприятиях. А именно:

- дублирование функций разными подразделениями;
 - избыточная численность ремонтного и вспомогательного персонала.
- Например, чтобы произвести и передать 1 МВт-ч. энергии в России требуется в 6 раз больше работников, чем в США.

Итак, среди факторов роста производительности труда существенное место занимает НОТ, являющаяся ведущим фактором роста производительности и снижения издержек производства, как основы обеспечения конкурентоспособности.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ

Давыденко Т.А.

*Белгородский государственный технологический университет
им. В. Г. Шухова, г. Белгород*

Актуальность исследуемых проблем обоснована необходимостью дальнейшего совершенствования технологии управления потенциалом человеческих ресурсов в соответствии требованиями новой экономики, ориентированной на инновационно-интеллектуальный тип развития. Изменяющиеся условия экономической деятельности требуют перехода на качественно новый уровень управления человеческими ресурсами.

Это предполагает: ориентацию на стратегический характер деятельности по управлению персоналом и решение HR-задач с учетом состояния и динамики внешней среды; интеграцию сферы планирования человеческих ресурсов со стратегическими целями компании; трансформацию организационной стратегии в стратегию развития управления человеческими ресурсами; интеграцию традиционных кадровых функций в единую кадровую программу, увязанную со стратегией бизнеса; использование профессиональных специалистов по управлению персоналом и специализированных профессиональных HR-служб. Новая система HR-менеджмента предполагает также сильную и адаптивную корпоративную культуру. Однако ни одно из перечисленных направлений корректировки HR - менеджмента в отечественных организациях пока не отличается ни высокой эффективностью, ни активной переориентацией на управление человеческими ресурсами.

Практически не развита система адаптации к рынку труда, как к внешнему, так и к внутреннему. Вне сферы внимания остаются индивидуальное планирование карьеры, подготовка и переподготовка персонала, стимулирование профессионального роста и ротации кадров. Слабо используются новые системы оплаты, построенные на принципах всестороннего учета персонального вклада (в том числе и самими работниками) и уровня профессиональной компетентности (реальные знания, умения и навыки). Затраты на подготовку и переподготовку персонала для многих руководителей выступают как статья экономии. Крайне низок уровень участия отдельных работников в разработке и принятии управленческих решений, практика делегирования полномочий подчиненным применяется лишь эпизодически. С низкой эффективностью функционирует система, обеспечивающая вертикальные, горизонтальные и диагональные коммуникации внутри организации.

Все это свидетельствует о том, что переход к управлению человеческими ресурсами находится пока в зачаточном состоянии и связан с решением многих проблем в области практического менеджмента. Для любой компании, стремящейся упрочить свои позиции на глобальных рынках в XXI веке, - это важнейшее условие успешного предпринимательства.

ЭКОНОМИКА, ЭКОЛОГИЯ, ЧЕЛОВЕК
Журавлева Л.И.
*Белгородский государственный технологический
университет им. В.Г.Шухова, г. Белгород*

Хозяйственная деятельность современного человека оказалась слишком разрушительной для природы. Промышленные и сельскохозяйственные предприятия загрязняют воду, воздух и почву, сокращается площадь лесов, опустынивание земли уменьшает размеры сельскохозяйственных угодий, уменьшается биоразнообразие Земли, изменяется климат, разрушается озоновый слой Земли, ухудшается здоровье человека. Научно-технический прогресс внес в жизнь человека множество новых негативных воздействий: излучение экологически опасных строительных материалов, вредные энергетические излучения, воздействие шума. Возникли новые, ранее не встречавшиеся заболевания.

Процесс деградации природной среды стремительно развивается. В настоящее время выбросы в окружающую среду превышают ее самоочищающую способность. Ни одна страна не может служить примером успешного управления природными ресурсами. Сегодня можно и нужно говорить о глобальном экологическом кризисе.

Все это приводит к необходимости создания экологичной экономики. Эта экономика должна управляться силами мирового сообщества. Было множество конференций и форумов, посвященных сохранению окружающей среды, однако существенных результатов они не принесли. Атмосфера, реки, почва, леса принадлежат всем, а значит никому, поэтому никто не чувствует личной ответственности за отрицательные изменения, произошедшие в окружающем нас мире. На последнем Парижском экологическом форуме была предпринята очередная попытка повышения способности экологической системы адаптироваться к неблагоприятным воздействиям изменения климата. Акцент делается на добровольном участии и нерыночных подходах. К соглашению привлечены 196 стран, как богатых, так и бедных. Следует понимать, что с каждым годом решение экологической проблемы будет сталкиваться со все большими трудностями.

Нерыночные подходы предполагают только один путь - изменение общества потребления. Именно безудержное потребление служит причиной истощения природных ресурсов, загрязнения окружающей среды. Потребительство сегодня - это образ жизни в развитых странах и изменить его, как нам представляется, довольно сложная задача, потому что он базируется на человеческих качествах низшего порядка - самолюбии, эгоизме, зависти, тщеславии.

Преодоление глобального экологического кризиса возможно лишь на пути перехода к новой стратегии экономического развития, именно развития, а не экономического роста. Экономическое развитие предполагает не рост совокупного продукта, а улучшение качества жизни.

ОБ УПРАВЛЕНИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ КАПИТАЛОМ В ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

Кажанова Е.Ю.

*Белгородский государственный технологический университет
им. В. Г. Шухова, г. Белгород*

Интерес к проблемам формирования и использования человеческого капитала обусловлен теми коренными изменениями, которые проходят в обществе в эпоху научно-технической и информационной революции. Человеческий капитал сегодня – это не что иное, как созидательный потенциал человека во всем его многообразии. Именно он становится решающим фактором социального и экономического прогресса. Принципиальные изменения в технике и технологии предъявляют новые требования к рабочей силе, направленности ее подготовки, заставляют корректировать структуру рабочих мест, численность и состав работников. Что, в свою очередь, требует изменений и в структуре человеческого капитала, и в технологиях управления им. В научных публикациях по данной тематике содержатся интересные предложения по совершенствованию механизма управления человеческим капиталом [1]. В свою очередь, полагаем, что эффективность воздействия на совокупную способность человека к созиданию во многом зависит от правильного определения объектов управления в структуре человеческого капитала. В условиях перехода к инновационному типу развития такими объектами должны стать мотивация к непрерывному развитию и самореализации. Для этого необходимы достаточные и качественные инвестиции в такие элементы человеческого капитала, как здоровье, образование и квалификация. В условиях кризиса приоритетами предприятий и государства являются не долгосрочные, а краткосрочные интересы. Вместо ориентации на формирование «капитала развития», ставка делается на «капитал выживания». В связи с этим основными инструментами управления человеческим капиталом стали экономия на оплате и других формах стимулирования эффективного труда, а также на социальных программах и способах обеспечения безопасности жизнедеятельности. Тотальная экономия на человеческих потребностях создает угрозу не только формированию человеческого капитала, соответствующего требованиям современной экономики, но и простому воспроизводству рабочей силы. В бюджетах всех уровней наблюдается сокращение расходов на формирование и развитие основных составляющих человеческого капитала: здоровья и образования.

Подобная тактика, вызванная, безусловно, объективными причинами, не может не отразиться на реализации стратегических целей, обусловленных переходом к инновационному развитию. Необходим поиск компромиссных технологий эффективного управления человеческим капиталом, сочетающих учет как текущих, так и перспективных интересов экономических субъектов всех уровней. Проблемы, вызванные экономическим кризисом, не должны «перекрывать» столбовую дорогу экономического развития.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ: МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ

Кочина С.К.

Белгородский государственный технологический университет

им. В.Г. Шухова, г. Белгород

Стратегическое планирование представляет собой процесс моделирования будущего состояния бизнес-организации, концепции и возможностей ее использования для достижения целей предприятия. Также его можно определить как функцию управленческого процесса, направленного на создание и поддержание стратегического равновесия между целями фирмы, ее потенциальными возможностями и перспективами развития [1, с. 125].

Особенностью стратегического планирования является то, что это комплексный процесс, охватывающий планово-экономическую и организационно-техническую деятельность предприятия; основа для разработки бизнес-планов; основывается на оценке сильных и слабых сторон деятельности фирмы (бизнес-платформе) и концентрации на сильных сторонах и компетенциях.

Стратегический план должен обеспечиваться следующими видами ресурсов:

1) финансово-инвестиционными – для формирования и пополнения капитальных и текущих активов;

2) человеческими ресурсами – для соединения средств производства и предметов труда, они обеспечивают прибыльность производимой продукции на основе удовлетворения потребностей рынка и осуществляют процесс управления;

3) материальными ресурсами (основными и оборотными);

4) информационно-интеллектуальными ресурсами: знаниями и базой данных, продуктами творческой деятельности.

Совокупность указанных ресурсов вместе с умением руководства организовывать реализацию плана и составляющих его производственно-сбытовых процессов можно определить как бизнес-платформу [2, с. 262].

Важно отметить, что стратегический план отвечает своему назначению, если он обеспечивает возможность сохранения максимальной эластичности поведения фирмы. Он формирует общую идею будущего, не затрагивая его деталей и компонентов. Это задача оперативного и тактического планирования.

Литература:

1. *Выборнова, В.В.* Сущность стратегического планирования // Вестник БГТУ им. В. Г. Шухова. 2003. № 7. С. 124-127. 2. *Щетинина, Е.Д., Кочина, С.К.* Совершенствование стратегического управления предприятием на основе сквозных планово-диагностических параметров // Актуальные вопросы экономики, менеджмента и финансов в современных условиях. Санкт-Петербург: Инновационный центр развития образования и науки. 2015. Вып. II. С. 261-264.

АКТУАЛИЗАЦИЯ НИОКР В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ РОССИИ

Столярова З.В., Столярова В.А.

*Белгородский государственный технологический университет
им. В. Г. Шухова, г. Белгород*

Геополитическая ситуация способствует осознанию настойчивой необходимости масштабных структурных перестроек в экономике России. Очевидна безотлагательная важность переноса акцентов с экстенсивного пути развития, предполагающего активное освоение природных запасов, к интенсивному, за счет внедрения новых технологий и эффективной научно-производственной деятельности. Стремительное развитие рыночных отношений в России ставит вопрос повышения конкурентоспособности национальной экономики в качестве одной из приоритетных задач.

Необходима тонкая настройка механизма «наука-производство» и усиление внимания к вопросам повышения конкурентоспособности научной и исследовательской деятельности не только со стороны частных инвесторов, но и привлечение широкомасштабных государственных программ. Очевидно, что одной стимуляции инновационной деятельности недостаточно для увода российской экономики с сырьевого пути развития. Следует активизировать потребление инновационных продуктов. Для этих целей первоочередным условием является повышение конкурентоспособности отечественных разработок, поскольку лишь экономическими мерами протекционистской политики государства эта проблема отнюдь не снимается. Более того, искусственное ограждение отечественного производителя от внешней конкуренции в силу сложившихся обстоятельств создает тепличные условия домашней изоляции, способствует нарастанию отставания в плане создания новых технологий.

Еще один острый вопрос заключается в необходимости жесткого контроля расхода государственных средств. Существует опасность нецелевого использования бюджетных ресурсов на инновационные продукты, которые впоследствии не найдут широкого применения.

Все вышеизложенное позволяет заключить, что при чрезвычайной важности проблемы повышения конкурентоспособности НИОКР, в нашей стране существуют серьезные преграды для внедрения их результатов в производственную деятельность предприятий.

Литература:

1. Куприянов С.В., Столярова В.А., Столярова З.В. Управление конкурентоспособностью научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ, Белгород: БГТУ им. В.Г. Шухова, 2008.-123с.
2. Дедилова, Т. В. Инновационная деятельность как характерная черта экономической глобализации. Глобальная экономика Белгород: Издательство НИУ «БелГУ», 2011. с. 228-237.

ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ ТЕРРОРИЗМА

Чижова Е.Н., Медведев И.П.

*Белгородский государственный технологический университет
им. В.Г. Шухова, г. Белгород*

Подготовка и осуществление потрясающих воображение террористических актов, направленных на максимально возможные разрушения и количество жертв, требует весьма значительных финансовых затрат. С этой точки зрения, терроризм – это бизнес со всеми присущими ему атрибутами: товаром, ценой спросом и предложением. Она направлена на техническое обеспечение террористических операций соответствующим оснащением оборудования и инструментов, формирование кадров (исполнителей, вербовщиков, технических специалистов, информаторов, инструкторов, снабженцев), создание надежных систем коммуникаций и, прежде всего, поиск финансовых средств. Террористические организации финансируются не только извне, за пределами той страны, в которой они осуществляют свою деятельность. В современных условиях в их финансировании значительно большая роль отводится внутренним источникам в виде легальных и нелегальных способов аккумуляции денежных средств. Террористическая деятельность может напрямую финансироваться различными спонсорами:

предприятиями, находящимися в собственности лиц, которые непосредственно связаны с террористами,

благотворительными организациями, различного рода общественными фондами, религиозными объединениями,

частными лицами.

«Легальные» источники и способы финансирования террористической деятельности чрезвычайно трудно раскрыть, так как речь идет в этом случае о процессе «загрязнения денег» т.е. о процессе, противоположном процессу «отмывания денег». Финансовые средства, полученные и аккумулированные легальным способом, посредством манипулирования заключением многочисленных сделок попадают в распоряжение террористических организаций с целью финансирования их деятельности.

Другим способом финансирования деятельности террористических организаций (помимо спонсорства) является официальная хозяйственная деятельность, прежде всего такая, которая позволяет минимизировать риск при получении максимально возможной прибыли. Международный опыт показывает, что осуществляющие свою деятельность в пользу террористических организаций фирмы занимаются чаще всего торговлей недвижимостью, нефтью, золотом, электроникой, поддержанными автомобилями, одеждой, экспортом и импортом продовольствия, биржевыми спекуляциями, страхованием. В случае необходимости их снабженческо-сбытовая деятельность может быть использована с целью контрабанды оружия или как система коммуникаций между различными террористическими группами во всем мире.

ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-НЕКОММЕРЧЕСКОГО ПАРТНЕРСТВА

Шилькова В.В.

*Белгородский государственный технологический университет
им. В.Г. Шухова, г. Белгород*

Состояние внутренней институциональной среды России и среды ее внешнего окружения диктует необходимость развития технологий социального партнерства, среди которых значимое место, по нашему мнению, должно принадлежать государственно-некоммерческому партнерству.

В настоящее время в научной среде очень активно позиционируется «государственно-частное партнерство» в качестве одной из эффективных форм аутсорсинга полномочий государства коммерческим структурам. Однако, при этом явно недооценивается созидательный потенциал другого партнерства - «государственно-некоммерческого», в котором партнером государству будут негосударственные некоммерческие организации (ННКО). Важность этой формы партнерства обусловлена тем, что некоммерческие организации обладают целым рядом специфических конкурентных преимуществ перед коммерческими, а потому их партнерство с государством может стать не только достойным дополнением, но и достойной альтернативой государственно-частному партнерству в отдельных видах деятельности.

Развитие государственно-некоммерческого партнерства, определение его форм и границ, сфер деятельности требует целенаправленной работы, как со стороны государства, так и со стороны самих некоммерческих организаций.

Со стороны государства, прежде всего требуется определенный ряд законодательных инициатив, содействующих правильному институциональному оформлению сектора негосударственных некоммерческих организаций, исключению условий его ущемления и дескредитации. Учет формата собственности и выделение негосударственных НКО в составе сектора некоммерческих организаций (с установлением для них особых организационно-правовых форм) считаем важнейшим условием и предпосылкой становления государственно-некоммерческого партнерства.

В свою очередь, со стороны негосударственных некоммерческих организаций также требуются усилия для продвижению формата партнерства с государством. Здесь, в числе первоочередных задач, на наш взгляд, стоит задача консолидации негосударственных некоммерческих организаций, которая поможет не только объединить их усилия в социально-значимых действиях и исключить ненужную конкуренцию между собой (в том числе и за государственные ресурсы), но и поможет позиционировать сектор негосударственных некоммерческих организаций как единую сторону в отношениях государственно-некоммерческого партнерства.

ВРАХУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ УМОВ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЗАКОРДОННИХ Z-МОДЕЛЕЙ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА

Александров В.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

При здійсненні постійного моніторингу за показниками діяльності підприємства, виникаючі в ньому кризові явища можуть бути виявлені достатньо оперативно, але, принципово важливим є виявлення такого моменту в діяльності підприємства, з якого необхідно кардинально змінювати заходи управлінської дії на ситуацію. Необхідність рішення даної задачі зумовлює необхідність дослідження і вдосконалення методів ідентифікації кризи.

У сучасній практиці фінансово-господарської діяльності зарубіжних фірм для оцінки вірогідності банкрутства найбільш широке застосування отримали Z-моделі Альтмана, Ліса, Таффлера, Бівера і ін.

Не дивлячись на те, що Z-моделі сполучають в собі такі базові показники, як прибуток, виручка від реалізації продукції, власний капітал, нерозподілений прибуток, чистий оборотний капітал і величина всіх активів, ці моделі в українській практиці може використовуватися обмежено, оскільки: 1) існують відмінності у формуванні виручки в Україні і іноземних країнах; 2) формування власного капіталу в Україні в умовах достатньої високої інфляції часто здійснюється за рахунок переоцінки основних засобів і для великого числа українських підприємств і організацій статутний капітал в загальній величині власного капіталу складає часто не більше 10%, а нематеріальні активи рідко враховуються відповідним чином; 3) в українській практиці при склавшийся неплатоспроможності величина оборотних активів формується за рахунок кредиторської заборгованості, а необоротних активів за рахунок переоцінки основних засобів, що має протиріччя з практикою формування активів в зарубіжних країнах; 4) у нормативній вітчизняній економічній літературі немає визначення чистого оборотного капіталу, і він не відображається в бухгалтерській звітності, а за загальним правилом в модель включають показники, розраховані за даними публічної бухгалтерської звітності; 5) у значної кількості українських підприємств і організацій практично немає нерозподіленого прибутку.

Проте, дані Z-моделі можуть бути використані при аналізі діяльності підприємств, але вимагає врахуванню всіх вище перелічених особливостей, оскільки: 1) з моменту їх створення пройшов значний час і моделі, розраховані за статистичними даними 80-90-х рр. 20-го століття можуть неправильно описувати і прогнозувати сучасну ситуацію; 2) не існує універсальних моделей, які б ідеально підходили для всіх галузей економіки навіть окремої країни, оскільки через особливості різних галузей значущість окремих індикаторів істотно розрізняється; 3) не можна покладатися на результати отримані тільки однією моделлю, для більшої достовірності необхідно проводити комплексний аналіз з залученням різних методик.

ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Александрова В.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Сучасний стан умов економічної діяльності підприємств потребує оперативності в ухваленні управлінських рішень, в розрахунку і прогнозуванні варіантів подальших напрямів розвитку підприємства, що повинно здійснюватися із застосуванням складних економіко-математичних методів в аналітичному дослідженні. Використання моделювання в аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства разом з розробкою спеціальних програмних продуктів є однією з передумов широкого розповсюдження статистичних методів. Актуальність завдання визначення прогнозного фінансового стану підприємства та розробки нових або поліпшення існуючих методів такого прогнозування формується користувачами фінансової звітності. За результатами якісно проведеного аналізу стану підприємства можна зробити висновки про напрями власної діяльності підприємства в найближчій або довгостроковій перспективі.

При використанні будь-якого з методів статистичного дослідження початковим пунктом є визначення певної стійкості змін показників фінансово-господарській діяльності від одного звітного періоду до іншого. Перелік показників прогнозування можна варіювати в залежності від потреб фінансової оцінки. У свою чергу, методи прогнозування звітності можна поділити на методи, в яких кожна стаття прогнозується окремо виходячи з її індивідуальної динаміки, та методи, які враховують існуючий взаємозв'язок між окремими статтями в межах однієї форми звітності або різних форм, що характеризують одну економічну систему.

У статистичній практиці економічного аналізу доводиться стикатися із завданнями вимірювання зв'язку між якісними ознаками, до яких параметричні методи аналізу в їх звичайному вигляді непридатні. Тому актуальним напрямом застосування статистичних прийомів в економічному аналізі стає непараметричний аналіз, за допомогою якого можна виміряти зв'язок між явищами, не використовуючи при цьому кількісні значення ознаки, а, як наслідок, і параметри розподілу. Непараметричні методи стають все більш популярними в прикладних дослідженнях.

Таким чином, статистичні методи займають провідне місце з позиції формалізованого прогнозування. Застосування статистичних методів забезпечують проведення глибокого і деталізованого аналізу, вибір конкретного методу залежить від безлічі чинників, зокрема від наявних початкових даних і завдань дослідження. Проте результати прогнозування, отримані методами статистики, схильні до впливу випадкових коливань даних, що може іноді приводити до серйозних прорахунків.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Александровський Д.О., Рудик Є.Ю., Маслак О.І.

*Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського,
м. Кременчук*

Одним з найважливіших аспектів розвитку підприємства є оптимізація витрат. У цій роботі визначимо, як трактують деякі вчені категорію «Управління витратами», а також обґрунтуємо переваги удосконалення системи управління витратами.

Як бачимо у таблиці 1, в формуванні поняття «Управління витратами» деякі науковці дотримуються системного підходу.

Таблиця 1 – Еволюція трактувань системи управління витратами

Визначення категорії «система управління витратами»	Автор
Система принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, заснована на використанні об'єктивних економічних законів відносно формування й регулювання витрат, забезпечення ефективного використання ресурсів і капіталу підприємства в різних видах його діяльності відповідно до стратегічних та поточних цілей розвитку	А. А. Пилипенко [2]
Система, керований блок (суб'єкт управління) якої спрямовано на послідовну реалізацію функцій управління витратами за допомогою певних методів, що дозволяє регулювати чинники та управляти процесами формування витрат з метою оптимізації їх структури та рівня	Л. М. Христенко, Р. О. Мозговий [3]
Система конкретних заходів з оптимізації співвідношення «затрати-результат», забезпечує досягнення підпорядкованих цілей шляхом регулювання процесів, що становлять господарську діяльність	С. Ковтун, Н. Ткачук, С. Савлук [1]

На нашу думку, удосконалена система управління витратами буде позитивно впливати на виробництво підприємства та показувати збільшення динаміки розвитку основних показників. Переваги удосконаленої системи управління витратами:

- 1) Прийняття управлінських рішень з урахуванням їхніх економічних наслідків;
- 2) Контроль витрат у зіставленні з нормами;
- 3) Формування економічної стратегії;
- 4) Оцінка формування собівартості та прибутку протягом виробничого періоду;

Література:

1. Ковтун С. Управление затратами / С. Ковтун, Н. Ткачук, С. Савлук. – Харьков : Изд. дом «Фактор», 2008. – 272 с.
2. Пилипенко А. А. Організація обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства : наукове видання / А. А. Пилипенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 276 с.
3. Христенко Л. М. Побудова системи управління витратами промислового підприємства / Л. М. Христенко, Р. О. Мозговий // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2011. – № 3 (157). – С. 247–253.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Алексєєва Н. Ф.

***Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук***

У сучасних умовах необхідності реформування ринкової економіки в Україні одним з пріоритетних напрямів здійснення соціально-економічної політики є підвищення рівня життя населення. Множинність показників рівня життя населення обумовлює доцільність системного підходу до їх вивчення. Центральним елементом системи є індикатор – інтегральний показник, що кількісно визначає якісні характеристики тієї або іншої події, процесу, явища. Отже, з метою аналізу показників рівня життя населення необхідно виділити індикатори оцінки рівня життя населення.

До числа ключових компонентів рівня життя населення територій (держави, регіонів, міст тощо) і найважливіших напрямів його комплексної оцінки доцільно включити наступні групи індикаторів і показники їх оцінки: 1. Демографічні індикатори (загальний коефіцієнт народжуваності, смертності та природного приросту; середня тривалість життя людей). 2. Соціальні індикатори (темпи зростання зайнятості населення; номінальна середньомісячна заробітна плата; індекс реальної заробітної плати; темп зростання (зменшення) заборгованості із виплати заробітної плати; рівень безробіття населення; чисельність пенсіонерів до середньої кількості постійного населення; забезпеченість населення житлом; рівень оплати населенням житлово-комунальних послуг; кількість дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів; забезпеченість населення лікарями усіх спеціальностей; забезпеченість населення лікарськими лікарняними ліжками; чисельність потерпілих від травматизму, пов'язаного з виробництвом; рівень злочинності). 3. Економічні індикатори (вивільнення працівників з економічних причин; темп зростання (зменшення) промислового виробництва; обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) на одну особу; частка обсягу інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції; темп зростання (зменшення) обсягів введення в експлуатацію житла; темп зростання (зменшення) інвестицій в основний капітал; частка збиткових підприємств у загальній кількості підприємств; темп зростання (зменшення) обсягу експорту товарів та послуг; темп зростання (зменшення) обсягу імпорту товарів та послуг; темпи росту (зниження) прямих іноземних інвестицій; обсяг реалізованих послуг у розрахунку на одну особу; темп зростання (зменшення) роздрібного товарообігу підприємств; кількість малих підприємств у розрахунку на 10000 населення).

За допомогою вищеперерахованих індикаторів в подальшому можна провести комплексну оцінку рівня життя населення територій.

ЗНАЧЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА

Аллаев К.Р., Смоловик Р.Ф.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

В современных условиях кризисной ситуации особое значение имеет процесс рационального управления не только трудовыми ресурсами предприятия, но и системой оплаты и стимулирования их труда. Трудовые ресурсы предприятия являются необходимой составной частью процесса производства товаров, продуктов, услуг: потребления и распределения созданного продукта. Заработная плата является самым большим действенным инструментом активизации человеческого фактора и использования трудового потенциала работников предприятия. При этом имеется в виду использование интеллектуального потенциала трудовых ресурсов. Дело в том, что интеллектуальные способности трудовых ресурсов имеют разные свойства, одним из которых есть уникальное – быть источником повышения эффективности производственной деятельности за счет комбинации научно-технического, социального, этического потенциала. Достаточная обеспеченность предприятий необходимыми трудовыми ресурсами, их рациональное использование, высокий уровень производительности труда имеют большое значение для увеличения объемов производства продукции и повышения эффективности производства. В этих условиях заработная плата является стимулом повышения заинтересованности работающих в результатах своего труда, ее производительности, увеличении объемов произведенной продукции, улучшении ее качества и ассортимента.

В условиях рыночной экономики важнейшими задачами являются ускорение научно-технического прогресса, снижение затрат живого труда, механизация трудоемких работ, улучшение использования трудовых ресурсов, уменьшение потерь рабочего времени. В связи с этим система рационального учета затрат труда, заработной платы нуждается в необходимости создания экономически достоверной и обоснованной информации о выполнении нормативов и динамике показателей труда, соотношения роста производительности труда и заработной платы. На основе такой информации осуществляется контроль выполнения трудоемкости выполняемых работ, внедрением прогрессивных методов труда, позволяющих выполнять оптимальное соотношения между ростом производительности труда и его оплатой. В связи с этим на предприятии организуется оперативный и бухгалтерский учет процесса труда и его оплата. Для оптимального выполнения задачи оперативного и бухгалтерского учета на предприятии осуществляется контроль, как за численностью трудовых ресурсов предприятия, так и за процессом рационального использования рабочего времени; качеством документального оформления выработки рабочих и служащих; своевременным начислением заработной платы, а также ее выдачей; своевременным удержанием сумм налогов и перечислением их в бюджет.

СУЧАСНІ ВИМОГИ РИНКУ ПОСЛУГ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ВНЗ

Аль Мутлак Елаян

*ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Красноармійськ*

Глобалізаційні процеси як фактор прогресивного розвитку сучасного суспільства поступово поширюються на всі сфери життя людини, створюючи тим самим умови для вільного та безперешкодного обміну знаннями, технологіями, ресурсами тощо. Підґрунтям для забезпечення достатньої результативності цих процесів має стати відповідний ступінь розвитку основоположної для інноваційної підтримки економіки галузі – вищої освіти.

Останнім часом науковці все більш активно поширюють думку про те, що на світовому ринку послуг вищої освіти конкурують не окремі ВНЗ, через їх надмірну кількість, географічну розпорошеність та обмежені ресурсні можливості, а безпосередньо країни, на території яких вони розташовані. Такі тенденції ведуть до того, що основні гравці ринку послуг вищої освіти, а саме США, Великобританія та Швейцарія, визначають вимоги і правила гри для інших учасників. Особливий вплив ці вимоги та правила здійснюють на міжнародне співробітництво у сфері вищої освіти. Перша вимога щодо діяльності ВНЗ торкається безпосередньо тих професійних знань, які під час навчання надаються студентам. Для забезпечення конкурентоздатності ВНЗ має прагнути до впровадження та організаційного супроводу тих напрямів підготовки, спеціальностей і спеціалізацій, які за сучасних умов мають високий попит на світовому ринку праці. Дотримання цієї вимоги буде гарантувати достатній контингент слухачів як національного, так і іноземного походження.

Друга вимога стосується вартості освітніх послуг, політика формування якої має базуватися на таких складових, як: компетентність професорсько-викладацького складу; матеріальне забезпечення навчального процесу та побуту студентів; признание та перезалік, при дотриманні загальноприйнятих вимог, навчальних курсів і дипломів ВНЗ інших країн; місце ВНЗ у світовому рейтингу тощо. Рівень вартості навчання є одним з ключових факторів, що визначає бажання слухача отримувати навчання у певній країні та ВНЗ. Саме тому об'єктивний розрахунок вартості має бути покладеним в основу формування результативної політики міжнародного співробітництва.

Третя вимога є пов'язаною із практичною спрямованістю і наповненістю навчання. Йдеться про те, що ВНЗ має докладати зусиль для залучення провідних практичних фахівців до викладання навчальних дисциплін, що відразу дає кілька позитивних моментів: по-перше, студенти отримують безцінний досвід спілкування з практиком та можливість набуття фахових компетенцій; по-друге, представники підприємств під час занять мають можливість відбору найбільш талановитих студентів для подальшого працевлаштування; по-третє, ВНЗ може позиціонувати на ринку навчальних послуг такі практичні курси, що підвищує його конкурентоздатність, та заключати договори про стажування на підприємстві студентів і професорсько-викладацького складу.

ДЕЯКІ НАПРЯМКИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аннамирадов А., Смолоник Р.Ф.

***Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків***

У роботі розглянуті деякі напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства, які ґрунтуються на досягненнях науки і техніки, передового, вітчизняного і зарубіжного досвіду. Наскільки цілеспрямованіше та ефективніше використовуються новітні досягнення науки і техніки, які є першоджерелами розвитку продуктивних сил, настільки успішніше вирішуються пріоритетні (щодо виробничих) соціальні завдання життєдіяльності суспільства.

У сучасних умовах підприємства не мають достатньо коштів, що направляються до фонду розвитку підприємства для придбання прогресивного устаткування, що забезпечує конкурентоспроможність продукції і підприємства в цілому. Якщо врахувати, що в системі господарської діяльності України основні засоби є національним багатством країни, то виникає необхідність пошуку тих резервів підприємства, які сприяли б раціональнішому використанню основних засобів і підвищенню фінансової стійкості підприємства в умовах кризової ситуації.

Покращення використання основних виробничих засобів дозволяє без додаткових інвестицій збільшити випуск продукції, робіт, послуг та покращити техніко-економічні показники виробництва. Саме тому дослідження шляхів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах України є актуальним.

Система планування організаційно-технічного розвитку на підприємстві включає комплекс різноманітних планів, які взаємодіють один з одним та спрямовані на здійснення за цілями, предметом, рівнями, змістом та періодом планування. Важливо виділити фактори, які визначають склад та зміст цього комплексу: організаційна структура та профіль інноваційної діяльності підприємства; склад інноваційних процесів, які здійснюються на вітчизняному підприємстві; рівень кооперації при проведенні інноваційних процесів; масштаби та постійність інноваційної діяльності.

Основним завданням організаційно-технічного розвитку є забезпечення прискорення впровадження перерахованих вище елементів у діяльність підприємства в рамках стратегічних та поточних планів.

План технічного розвитку та організації виробництва повинний охоплювати наступні основні питання: створення й освоєння нових видів продукції та підвищення її якості; вдосконалення планування, організації, контролю та управління; впровадження прогресивної організації праці; капітальний ремонт та модернізація основних засобів; заходи щодо економії сировини, матеріалів та енергетичних ресурсів; науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи соціального розвитку підприємства.

РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗЕД

Апанасенко В.М., Кобзева К.В.

Донбаський державний технічний університет, м. Лисичанськ

На сучасному етапі процеси розвитку вимагають більш широкого залучення вітчизняних підприємств до сфери міжнародних економічних відносин. Для розроблення ефективної стратегії поведінки на зовнішньому ринку слід знати потенціал підприємства до здійснення зовнішньоекономічної діяльності та виявляти найкращі способи його використання.

Потенціал підприємства – це сукупність ресурсів підприємства, які визначають його можливості здійснювати у майбутньому виробництво товарів і послуг, одержувати доходи і прибуток.

На розвиток потенціалу підприємства в умовах ЗЕД, впливають зовнішні та внутрішні чинники. К зовнішнім відносяться соціальні фактори, природні, та політико-правові, рівень впливу цих факторів залежить від розташування підприємства, розміру від виду діяльності. К внутрішнім чинникам відносять трудовий потенціал, фінансовий та інвестиційний потенціал.

Для того, щоб підприємство почало працювати в умовах ЗЕД, йому необхідно отримати право на вихід у світовий ринок, сформулювати та розвивати експортний потенціал, як складову зовнішньоекономічної діяльності.

Перш ніж вийти на світовий ринок підприємству слід провести аналіз іноземних ринків, цінових політик, розкрити економічну стабільність країни-партнера та виявити потенційних конкурентів.

Успішно вийшовши на світовий ринок підприємство потрапляє в умови жорсткої конкуренції. Щоб вижити в цій боротьбі підприємству потрібно використовувати маркетингову діяльність. Саме маркетинг входить до складу функцій, які здійснює підприємство в рамках ЗЕД.

Потенціал підприємства ділиться на об'єктні та суб'єктні складові. До об'єктних складових потенціалу відносяться: потенціал нематеріальних активів інноваційний потенціал, виробничий потенціал, потенціал основних фондів, фінансовий потенціал. До суб'єктивних складових потенціалу підприємства відносяться: науково-технічний потенціал, управлінський потенціал, потенціал організаційної структури управління, трудовий потенціал, інформаційний потенціал інфраструктурний потенціал. Все це пов'язано з функціонуванням і ефективним розвитком підприємства ЗЕД.

Таким чином, розвиток потенціалу підприємства в умовах ЗЕД- це сукупність чинників та складових потенціалу, які дають спроможність ефективно працювати та розширювати на ринці збуту свою продукцію або послуги, залучати іноземні інвестиції з метою отримання прибутку.

Література:

1. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. — К.: Знання, 2012. — 462 с.
2. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Зовнішньоекономічна діяльність: Термінологічний словник. — К.: Кондор, 2014. — 168 с.

ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Артеменко Н.В., Меркулов С.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Правові принципи складання фінансової звітності, регулюються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 (НП(С) БУ) Фінансова звітність визначена НП(С) БУ 1 як бухгалтерська звітність, яка складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Фінансова звітність складається з: балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності.

Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням наступних принципів :

- автономності підприємства, по якому кожне підприємство розглядається як юридична особа, яка відособлена від власників; тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відбиватися у фінансовій звітності підприємства;

- безперервності діяльності, який передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;

- періодичності, який припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди з метою складання фінансової звітності;

- історичній (фактичною) собівартості, який визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво і придбання;

- нарахування і відповідності прибутків і витрат, по якій для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти прибутки звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих прибутків. При цьому прибутки і витрати відбиваються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу вступу і сплати грошей;

- повного освітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити усю інформацію про фактичні і потенційні наслідки операцій і подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

- послідовності, який передбачає постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики

- обачності, згідно з яким методи оцінки, вживані у бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниження оцінки зобов'язань і витрат і завищення оцінки активів і прибутків підприємства;

- переважання суті над формою, по якому операції повинні враховуватися відповідно до їх суті, а не тільки виходячи з юридичної форми;

- єдиного грошового вимірника, який передбачає вимір і узагальнення усіх операцій підприємства в його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці.

ПОРЯДОК РОЗРОБКИ РОБОЧОГО ПЛАНУ РАХУНКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Артеменко Н.В., Таймазов Д.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Відповідно до Наказу Головного управління Державного казначейства України фінансово-господарська діяльність бюджетних установ у системі бухгалтерського обліку має висвітлюватись відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку зазначених установ. Цей план рахунків мають використовувати всі установи та організації, повністю або частково утримувані за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів, а отже, він визначає їхню методологію обліку незалежно від галузевої належності.

Проте використовувати такий план рахунків у повному його обсязі, безперечно, потреби немає, а тому кожна установа чи організація розробляє робочий план рахунків - добірку синтетичних і аналітичних рахунків, призначених для відбиття господарської діяльності конкретного суб'єкта господарювання. Робочий план рахунків розробляється під керівництвом головного бухгалтера.

Розробляючи робочий план рахунків, головний бухгалтер має керуватися такими принципами:

- легітимності (відповідність нормативній базі бухгалтерсько-го обліку бюджетних установ);
- повноти охоплення (суцільне охоплення операцій фінансово-господарської діяльності у їх відбитті);
- аналітичності (розкриття інформації у відповідних до потреб управління межах);
- зручності (логічність побудови).

Кількість синтетичних і аналітичних рахунків має визначатися масштабами діяльності суб'єкта господарювання і може налічувати від кількох десятків до кількох сотень.

Як правило, під час розробки робочого плану рахунків загальний План рахунків, з одного боку, скорочується, а з іншого - дещо розширюється.

Скорочення може зумовлюватися такими чинниками: специфікою галузевої; рівнем розпорядника коштів і порядком обслуговування коштів загального та спеціального фондів бюджетної установи чи організації; масштабами діяльності установи

Наступним кроком у розробці робочого плану рахунків установи чи організації є обговорення відповідного проекту керівниками відділів бухгалтерської служби і його затвердження. Робочий план рахунків включається до наказу про облікову політику бюджетної установи чи організації і затверджується як його складова.

На підставі робочого плану рахунків відпрацьовуються шаблони бухгалтерських проведення типових господарських операцій.

ЕТАПИ ПЛАНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Аширов Г., Смолівик Р.Ф.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

У роботі розглянуті питання планування організаційно-технічного розвитку підприємства, яке проводиться в декілька етапів.

На першому етапі визначаються головні завдання підприємства на плановий період, проводиться комплексний аналіз технічного й організаційного рівня виробництва й економічних показників, уточнюються ресурси, які характеризують технічний розвиток. На другому етапі, виходячи з вивчення досвіду інших підприємств, результатів кінцевих науково-дослідних робіт та першого етапу, виявляються можливості розширення впровадження основних напрямів науково-технічного прогресу: вдосконалення технології, застосування нових технологічних процесів й прогресивних матеріалів, механізація й автоматизація виробництва та ін. На цьому етапі визначається кількісні завдання підрозділами підприємства по технічному й організаційному розвитку. На третьому етапі проводяться інженерні та економічні розрахунки, виконується відбір і техніко-економічна оцінка заходів. На заключному етапі плани підприємства та його підрозділів взаємопов'язуються, документально оформляються, затверджуються й доводяться до виконання.

Для більш ефективного використання основних засобів підприємство може використати наступні заходи: введення в дію невстановленого обладнання, заміна і модернізація старого; скорочення цілоденних та змінних простоїв. Усунення даного недоліку може бути досягнуте шляхом введення прогресивних організаційних і технологічних заходів; підвищення коефіцієнта змінності, яке може бути досягнуте застосуванням оптимального графіка роботи підприємства, включаючи ефективний план проведення ремонтних та налагоджувальних робіт; більш інтенсивне використання обладнання; впровадження заходів науково-технічного прогресу; підвищення кваліфікації робочого персоналу; економічне стимулювання основних і допоміжних робітників, що передбачає залежність заробітної плати від випуску і якості виробленої продукції, надання послуг. Формування фондів стимулювання і заохочення робітників, що досягли високих показників роботи. Наприклад, надбавка у розмірі 2,3%; проведення соціальних заходів, що передбачають підвищення кваліфікації робітників, поліпшення умов праці і відпочинку, оздоровчі заходи, які позитивно впливають на фізичний і духовний стан робітника. Крім того, актуальним є проведення технологічного аудиту, який є не тільки способом обстеження фірми чи організації для оцінки її технологічних можливостей і потреб, але й визначення її стану у сферах менеджменту, маркетингу, науково-дослідної та фінансової діяльності, всіх її сильних і слабких сторін, щоб потім, на основі аналізу отриманої інформації, сформулювати рекомендації, план дій та стратегію розвитку.

ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИМИ ЗАПАСАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Баранова А.О., Олініченко К.С.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Важливою умовою ефективного функціонування роздрібних торговельних підприємств є управління товарними запасами. Обсяг, склад та структура товарних запасів забезпечують ритмічність і безперебійність торгово-операційного процесу, стійкість товарної пропозиції та лояльність покупців. Ефективне управління товарними запасами створює передумови сталого економічного розвитку роздрібного торговельного підприємства.

За ступенем деталізації процедуру проведення оцінки ефективності управління товарними запасами можна визначити як експрес- та поглиблена оцінка.

Експрес-оцінка передбачає оперативну, наочну і просту оцінку ефективності управління товарними запасами торговельного підприємства. Така оцінка не займає багато часу, а її реалізація не передбачає складних розрахунків і складання деталізованої інформаційної бази.

Поглиблена оцінка передбачає більш ретельне дослідження ефективності управління товарними запасами шляхом конкретизації і доповнення окремих процедур експрес-оцінки.

Інформаційною базою поглибленої оцінки є, головним чином, дані синтетичного і аналітичного бухгалтерського обліку, а також норми і нормативи товарних запасів. Етапи проведення поглибленої оцінки ефективності управління товарними запасами підприємства роздрібної торгівлі:

Етап 1. Формування інформаційної бази поглибленої оцінки ефективності управління товарними запасами;

Етап 2. Визначення стану та тенденції зміни товарних запасів, що склалися, за допомогою динамічних показників;

Етап 3. Аналіз ефективності використання товарних запасів за допомогою статичних і динамічних показників (узагальнюючі та часткові показники);

Етап 4. Оцінка впливу товарних запасів на оборотні кошти, товарооборот, прибуток, рентабельність активів;

Етап 5. Обґрунтування заходів щодо стабілізації стану управління товарними запасами.

Для формування економічно обґрунтованої оцінки виявленої тенденції темпи зростання товарних запасів доцільно співставляти з темпами росту товарообороту. Необхідність такого співставлення пояснюється тим, що товарооборот повинен зростати більш інтенсивними темпами, тобто співвідношення між темпом його зростання та темпом зростання товарних запасів повинно перебільшувати 1. Виконання цієї умови свідчить про прискорення товарооборотності, що, у свою чергу, призводить до відносної економії витрат і зростання прибутку, відносного вивільнення оборотних коштів при заданих обсягах діяльності.

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Бедюх О.Р.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Система трансферу технологій в Університеті створена на базі патентно-ліцензійний відділу який є структурним підрозділом Науково-дослідної частини (НДЧ) Університету. Крім того в Університеті почав реалізовуватися новий науково-дослідний прикладний проект «Розробка методів керування системою трансферу технологій», який фінансується за рахунок коштів державного бюджету.

На рис.1 показано місце системи трансферу технологій у загальній схемі управління Університетом та зв'язок із міжнародною мережею трансферу технологій – Європейською мережею підприємств - Enterprise Europe Network (EEN).

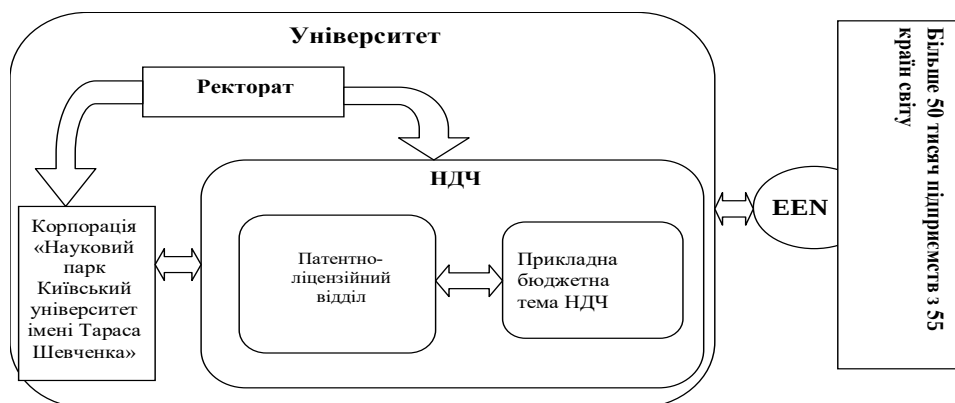

Рисунок 1 - Місце системи трансферу технологій у структурі управління Університетом

Загальне управління Науково-дослідною частиною здійснює проректор з наукової роботи Університету, оперативне керівництво – начальник НДЧ.

Поточна робота системи трансферу технологій відбувається в групах комерціалізації наукових досліджень та комунікацій у тісній співпраці з Корпорацією «Науковий парк Київський університет імені Тараса Шевченка» (далі НП).

Місія НП полягає в просуванні та комерціалізації інтелектуальних R&D і технологічних проектів у галузі теоретичних і прикладних наук. Серед його цілей - організація конференцій і нарад, спрямованих на розвиток і покращення відносин між наукою і бізнес-світом в Україні.

В рамках прикладної бюджетної теми планується розробити підходи щодо удосконалення системи управління технологічного трансферу, реалізація яких уможливить формування стійких конкурентних переваг продукції науково-дослідної діяльності вітчизняних вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА В ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕОСНАЩЕННЯ ВИРОБНИЦТВА

Безугла Д.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

На промислових підприємствах з розвинутою інфраструктурою комплексом робіт з науково – технічної та інноваційної діяльності, в тому числі технічного переоснащення виробництва (ТПВ), займається ряд постійних спеціалізованих підрозділів (відділів): головного конструктора (ВГК), головного технолога (ВГТ), головного механіка (ВГМ), головного енергетика (ВГЕ), головного метролога (ВГМт), технічного контролю (ВТК), капітального будівництва (ВКБ) та інші.

Функції зазначених підрозділів можна розгалузити у дві групи: виробничі (забезпечення поточних потреб підприємства) та інноваційні (перспективне техніко – технологічне та продуктове оновлення виробництва). Для забезпечення координації усього комплексу дослідницьких та інноваційно – впроваджувальних робіт підприємства доцільно створення у його складі спеціального організаційно – управлінського «Відділу інноваційного проектування» (ВІП), який, на основі системного підходу до використання творчого та економічного потенціалу підприємства, здійснюватиме реалізацію цільових проектів (в тому числі – з технічного переоснащення виробництва на основі інновацій). Для виконання кожного проекту пропонується створення тимчасових цільових проектних груп (ЦПГ) за схемою тимчасового подвійного підпорядкування: по вертикалі – управління керівниками постійних функціональних підрозділів, по горизонталі – управління керівниками окремих проектів. Перевагою такої матричної структури є можливість залучення з постійних підрозділів підприємства до кожної ЦПГ саме тих спеціалістів, які потрібні тільки для виконання певного проекту (на обмежений строк), від досліджень і розробок до впровадження їх у виробництво. Здійснення цільової концентрації необхідних інтелектуальних ресурсів у рамках ЦПГ має скорити витрати часу на розробку і впровадження проектних рішень, підвищити якісний рівень технічного переоснащення виробництва.

Водночас доцільно зазначити, що ефективність зазначеного комплексу робіт у значній мірі залежить від належної мотивації та стимулювання високопродуктивної праці кваліфікованих спеціалістів у рамках часових обмежень на виконання проектів та технічних завдань щодо рівня їх інноваційної відповідності.

Основними функціями наведеної організаційної структури є планування, організація, мотивація та контроль процесів технічного переоснащення виробництва, а центральною функцією, що реалізується спеціалістами «ВІП», є координація діяльності окремих складових системного процесу ТПВ.

АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, ФОРМИРУЮЩИХ УСТОЙЧИВОЕ ФИНАНСОВОЕ СОСТОЯНИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В КОНКУРЕНТНОЙ РЫНОЧНОЙ СРЕДЕ

Бердиева Б., Фадеев А.В.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

В работе рассмотрен вопрос устойчивого финансового состояния предприятие, которое достигается: при достаточности его собственного капитала; высоком качестве активов; достаточном уровне рентабельности с учетом финансового риска; достаточности показателей ликвидности, стабильных доходах и широкой возможности привлечения заемных финансовых средств. Для обеспечения финансовой стабильности предприятие должно иметь гибкую структуру капитала, уметь организовать его движение таким образом, чтобы обеспечить постоянное превышение доходов над расходами с целью сохранения платежеспособности и создания условий для дальнейшего развития предпринимательской деятельности. Финансовая устойчивость характеризуется: сбалансированностью активов и пассивов, активов и затрат, денежных и товарных потоков. В современных условиях каждое предприятие решает задачи поиска резервов, направленных на стабилизацию финансового состояния. К основным направлениям можно отнести: увеличение доли рынка, увеличение объема производства, снижение затрат на производство продукции, диверсификацию производства, использование инновационного оборудования, технологий; улучшение качества продукции. Резервы роста прибыли – это количественно измеримые возможности ее увеличения за счет роста объема реализации продукции, уменьшения затрат на производство и реализацию, совершенствование структуры произведенной продукции. При анализе резервов роста прибыли за счет возможного роста объема реализации используются результаты анализа фактического выпуска и реализации продукции. Для более глубокого анализа проблем, которые связаны с реализацией продукции, необходимо детально рассмотреть взаимодействие всего комплекса факторов, которые могут влиять на фактический объем реализации продукции. Анализ и обобщение методов работы промышленных предприятий, литературных источников позволяют определить, что прибыль как финансовый результат хозяйственной деятельности характеризует эффективность всего процесса производства на предприятии, поскольку она отражает уровень организации производственного процесса и производительности труда. Поэтому при анализе себестоимости продукции важное значение имеет состав операционных затрат, а также факторов, которые влияют на снижение себестоимости продукции и позволяют получить большую прибыль. Практика промышленных предприятий позволяет сделать вывод, что наибольший удельный вес в структуре операционных затрат, как правило, занимают материальные затраты и затраты на оплату труда, однако эти элементы могут меняться в зависимости от отраслевой особенности предприятия.

ОБУМОВЛЕННЯ НЕОБХІДНОСТІ СЕГМЕНТУВАННЯ РИНКУ

Беліченко А.О., Янченко Н.В.

*«Харківський національний університет будівництва та архітектури»,
м. Харків*

Дослідження ринку припускає необхідність його розгляду як диференційованої структури залежно від груп споживачів і споживчих властивостей товару, що в широкому змісті визначає поняття ринкової сегментації.

Під сегментацією ринку розуміється поділ ринку на сегменти, що різняться по своїх параметрах або по своїй реакції на ті або інші види діяльності на ринку - рекламу, методи збуту та таке інше.

Сегментування ринку - розбивка ринку на чіткі групи покупців, для кожної з яких можуть знадобитися окремі товари та / або комплекси маркетингу.

З одного боку, це метод для знаходження частин ринку; він служить для становлення об'єктів, на які спрямована маркетингова діяльність підприємств.

З іншого боку, це управлінський підхід до прийняття рішень підприємством на ринку, основа для вибору правильного сполучення елементів маркетингу.

Сегментація проводиться з метою максимального задоволення запитів споживачів відносно різновидів товару, а також раціоналізації витрат підприємства-виготовлювача на розробку, випуск і реалізацію товару.

Об'єктами сегментації можуть бути споживачі, товари, канали розподілу, географічні зони та ін. Виділені особливим образом і, які мають певні загальні ознаки, вони становлять сегмент ринку.

Основна увага в маркетингу приділяється пошуку однорідних груп споживачів. Тому сегментувати ринок можна та по однорідних групах споживачів, що мають подібні переваги та однаково реагуючих на маркетингові пропозиції.

Розглянуті групи критеріїв являють собою загальні об'єктивні критерії сегментації ринку. Однак досить часто однорідні по загальних об'єктивних критеріях сегменти виявляються значно диференційовані з погляду їхнього поведіння на ринку.

Так, дані про перепис населення містять корисні відомості про групи населення, але не пояснюють причин, по яких товари знаходять свої власні «ніші» на ринку, залучаючи до себе якусь частину покупців.

Безперечно, що застосування одних об'єктивних критеріїв явно недостатньо.

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Білінська О.П., Кокорев О.І.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

Оцінка персоналу може бути важливим організаційним фактором задоволення деяких соціальних потреб особистості й колективу, важливою умовою стимулювання підвищення якості праці й особливо професійного розвитку особистості. Основними цілями оцінки персоналу є: адміністративна, яка полягає в прийнятті кадрових рішень щодо розміщення кадрів, їх переміщення та оплати праці; інформативна - забезпечення керівників необхідними даними про кількісний та якісний склад персоналу; мотиваційна - орієнтація працівників на покращення трудової діяльності в потрібному для організації напрямку. Із всієї сукупності цілей і напрямів проведення оцінки персоналу виділяють основну - покращити управління діяльністю організації.

На нашу думку, підтримка трудової активності працівників на високому рівні можлива за умов побудови ефективної системи оцінки персоналу підприємства. Оцінка персоналу являється ефективним мотиваційним фактором, який дозволяє виявити та вчасно відкоригувати дії працівника щодо виконання цілей підприємства. Орієнтування системи оцінки персоналу на мотивованість сприятиме зацікавленості та підвищенні ефективності праці працівників та допоможе у вирішенні стратегічних завдань підприємства. Відповідно, формування системи мотивації з урахуванням оцінки результатів діяльності, зумовить професійний розвиток працівників (рис. 1).

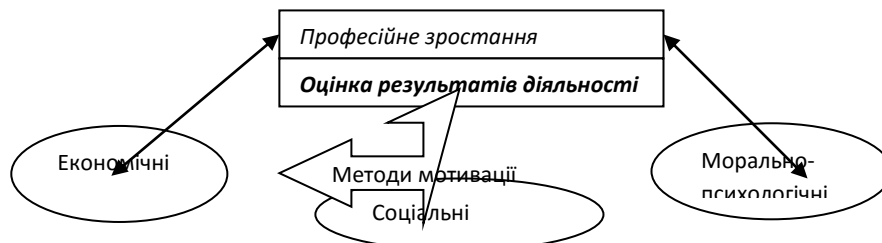

Рис. 1 Мотиваційна сфера та оцінка результатів діяльності персоналу

Оцінка персоналу є досить важливим організаційним фактором задоволення потреб працівника, та стимулювання підвищення ефективності праці та професійного розвитку персоналу. Але використовуючи тільки економічні методи мотивації персоналу, втрачається можливість стимулювання потреби персоналу самовдосконалення та саморозвитку. Отже, ефективний підбір різних методів впливу на персонал організацій, урахування особливостей всіх мотиваційних сфер працівників надасть можливість побудувати ефективну взаємоузгоджуючу стратегію формування системи оцінки персоналу, орієнтовану на результативну діяльність працівників та їх розвиток.

МАРКЕТИНГОВІ КАНАЛИ: СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ

Біловодська О.А.

Сумський державний університет, м. Суми

Маркетинговий канал – це частково впорядкована сукупність посередників (роздрібних та оптових, транспортно-експедиційних компаній) для доведення товарів від конкретного виробника до його кінцевих споживачів. Тобто це система, де продукція і відповідальність за неї або власність на неї передаються від рівня до рівня (від посередника до посередника), в результаті досягаючи споживача, і об'єднує маркетингову та логістичну складову. Маркетингова складова каналу передбачає забезпечення зв'язку зі споживачами з метою найкращого задоволення їх потреб та одночасно досягнення головної мети діяльності підприємства – покращення господарської діяльності за рахунок максимізації її прибутковості. Логістична складова відповідає за доведення готової продукції до споживачів та надання супутніх послуг при переміщенні продукції з мінімізацією поточних витрат, необхідних на виконання цього завдання, що є можливим шляхом оптимізації усіх потоків у маркетинговому каналі.

Поєднання маркетингової та логістичної діяльності в межах маркетингового каналу забезпечує отримання ряду переваг:

- посилення конкурентних переваг маркетингового каналу в очах споживачів і потенційних партнерів;
- маркетингова складова відповідає за створення попиту, а логістична – за його задоволення, тому їхнє поєднання дає змогу найефективніше доставляти цінності споживачу;
- об'єднання маркетингу та логістики дозволяє отримати синергетичний ефект.

Синергетичний ефект від поєднання в межах маркетингового каналу маркетингової та логістичної діяльності проявляється в організації фізичного розподілу продукції з урахуванням принципів маркетингу та з використанням логістичних принципів, що дозволить підприємству отримати додаткову цінність та найкраще задовольнити потреби споживачів. Формування маркетингових каналів повинно здійснюватися на основі таких *принципів*:

- 1) повнота та ефективна відповідність специфічним вимогам та характеристикам конкретних сегментів ринку;
- 2) організації, що функціонують у структурі каналу, можна виключити або замінити, але їх функції не можна виключити, і вони переходять до організацій, що розміщені на більш високому або низькому рівні маркетингового каналу і відповідальність за їх виконання приймають інші учасники каналу.

Маркетинговий канал має свої межі: географічні (сфера ринку), економічні (можливість контролювати продаж визначеного обсягу товарів або послуг) і соціальні (здатність взаємодіяти).

СУЩНОСТЬ И РОЛЬ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ

Блудова О.С., Колесниченко А.С.

Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», г. Харьков

Инвестиции играют одну из ключевых ролей в современной экономике, поскольку выступают одним из важнейших факторов экономического роста.

Практика мирового развития показывает, что эффективная инвестиционная деятельность, осуществляемая на принципах самоокупаемости и рентабельности, служит основным рычагом подъема экономики.

Одними из наиболее известных ученых, в чьих работах исследуется сущность инвестиций и проводится анализ инвестиционной политики, стали: И.А. Бланк [1], М.П. Войнаренко [2], В.С. Кравцов [3], М.И. Мельник [3] и другие. Однако, глобализационные процессы, трансформация взаимосвязей хозяйствующих субъектов, развитие мировых экономических систем подтверждают необходимость дальнейшего изучения проблем инвестирования.

С точки зрения теории денег любые средства можно использовать в сберегательных целях и для накопления. Капитал, который не находится в обороте, теряет свою стоимость под воздействием инфляции и других факторов рыночной среды. В глобальном масштабе уменьшение оборота способствует возникновению кризисных явлений.

Ключевая цель вложения денежных средств в различные объекты инвестирования заключается в получении прибыли. При этом инвестору необходимо учитывать две важные составляющие инвестиций: риск и доходность [1].

Категории риска и доходности взаимосвязаны, что в большинстве случаев носит прямо пропорциональный характер. Так, чем выше потенциальная доходность, тем выше риск понести убытки.

Основополагающая роль инвестиционных процессов в экономической системе обуславливает необходимость эффективного управления ими, осуществляемого как в масштабе целого государства - макроуровень, так и на уровне отдельных хозяйственных единиц - микроуровень.

Таким образом, необходимо подчеркнуть, что для современной экономики инвестирование — один из самых важных и сложных вопросов, от результативности решения которого зависит устойчивое развитие экономики и благосостояние населения государства.

Литература:

- 1) Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс [Текст] / И. А. Бланк [2-е изд., перераб. и доп.]. - Киев : Ника-Центр, Эльга, 2006. — 2006. — 552 с.
- 2) Войнаренко М. П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія [Текст] / М. П. Войнаренко, І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця ; ВНТУ, 2011. – 188 с.
- 3) Кравців В. С. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації : монографія [Текст] / В. С. Кравців, М. І. Мельник, В. Б. Антонов. – Львів : ІРД НАН України, 2011. – 368 с.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Бобровська О.В., Токар Н.Б.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Власний капітал є економічною категорією, широко поширеною в системі фінансового менеджменту підприємства. Процес формування власного капіталу та залучення позикових коштів лежить в основі фінансової діяльності всіх суб'єктів підприємництва.

Динаміка та структура власного капіталу, відображена у бухгалтерських та фінансових звітах, дає змогу користувачам отримати суттєву інформацію. Ефективність використання власного капіталу безпосередньо впливає на стабільність підприємства та формування добробуту його власників, адже власний капітал підприємства є головним вимірником його ринкової вартості.

Вивченню методики обліку власного капіталу присвячені роботи І. А. Бланка, М. В. Батуріної, В. Д. Новодворского, В. Ф. Палія, Я. В. Соколова, В. О. Сопко, Ф. Ф. Бутинця та інших вчених.

Тому детальне вивчення питань ведення бухгалтерського обліку власного капіталу на підприємствах України в умовах ринкової економіки з метою розробки рекомендацій щодо його удосконалення та виявлення проблем є актуальним завданням на сучасному етапі.

При організації обліку власного капіталу необхідно враховувати наступні фактори: форму власності; організаційно - правову форму господарювання, кількість засновників, а також інформацію про власний капітал, що наводиться в наказі про облікову політику. Правильність обліку власного капіталу має велике значення для засновників підприємства та його інвесторів, тому повинна бути удосконалена нормативна та законодавча база, з урахуванням інтересів усіх учасників.

Бухгалтерський облік елементів власного капіталу вимагає особливої уваги, так як ця ділянка облікової роботи найбільш схильна до змін. Також існують складнощі, які безпосередньо пов'язані з відображенням у бухгалтерському обліку господарчих операцій з формування власного капіталу. Проблемні питання фінансового менеджменту щодо впливу неоплаченого та вилученого капіталу вимагають подальшої розробки як в теорії, так і в практиці. Особливу складність при цьому вносять часті зміни у законодавстві щодо обліку статутного капіталу підприємств залежно від форми власності.

Отже, забезпечення раціонального бухгалтерського обліку кожного елементу власного капіталу підприємства можливо тільки при вдосконаленні чинного законодавства України, а також при повному та чіткому уявленні всіх особливостей обліку для підприємств різних організаційно-правових форм господарювання. Процес формування власного капіталу характеризується рядом особливостей як з фінансової, так і з правової точки зору, що впливає на управлінський аспект фінансових рішень на підприємстві.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Бойко О.В., Андрієвич Т.О.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

У сучасних умовах господарювання видавничо-поліграфічна галузь відіграє важливу роль як в житті конкретної людини, так і суспільстві в цілому. Продукція даної галузі різностороння та різнопланова, використовується у різних сферах людської діяльності, тому й потребує постійного вдосконалення і оновлення.

Інноваційний розвиток видавничо-поліграфічної галузі являє собою процес створення та впровадження принципово нових прогресивних технологій, або вдосконалення існуючих, що реалізуються на ринку, у вигляді нового або вдосконаленого видавничо-поліграфічного продукту.

Ґрунтуючись на твердженні науковців [2, с. 105], що поліграфія є дзеркалом економічного та суспільного розвитку країни, необхідно відзначити, що орієнтація підприємств видавничо-поліграфічної галузі на інноваційний розвиток є життєво необхідною стратегією в умовах переходу до інформаційного суспільства та інтеграції в світовий простір.

Як стверджують дослідники Грет Г.П. і Галенко М.Ю. [1, с. 25], механізм підтримки інноваційного розвитку видавничо-поліграфічних підприємств в Україні відсутній. Це пояснюється тим, що розвиток інноваційних процесів в нашій державі стримується такими факторами, як відсутність системності заходів щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки, відсутність дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери, недостатністю фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок у видавничо-поліграфічну діяльність та відсутність механізмів підтримки інноваційної діяльності.

Отже, на нашу думку, вдосконалення інноваційного розвитку виробничо-поліграфічної галузі можлива за рахунок формування інфраструктури ринку інноваційних товарів та послуг, стимулювання інноваційно-активних підприємств, зміни механізмів фінансування наукових та науково-технічних робіт тощо. Так, інвестування капіталу в нові технології дозволить істотно активізувати виробничу активність, сприятиме розвитку інноваційних ідей та проектів, а найголовніше, стимулюватиме інноваційний розвиток видавничо-поліграфічних підприємств.

Література:

1. Грет Г.П. Інноваційна діяльність видавничо-поліграфічної галузі: суть і тенденції розвитку / Г.П. Грет, М.Ю. Галенко // Поліграфія і видавнича справа. – 2012. – № 4. – С. 24-29.
2. Передерієнко Н.І. Фактори активізації інноваційних процесів на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі / Н.І. Передерієнко, О.В. Копайгора // Інтелект ХХІ. – 2013. – № 1-2. – С. 103-113.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бойко Р.В., Латюк Ю.О.

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

У роботі розглянуто сутність якості продукції та її значення для конкурентоспроможності підприємства.

Дослідження сутності поняття «якість продукції» дозволило визначити, що якість продукції – поняття багатоаспектне і комплексне. Така позиція дала можливість запропонувати поняття «маркетингова якість продукції», як ступені відповідності корисності форми, часу, місця, придбання потенціалу привабливості продукції для споживача.

Маркетинг, на нашу думку, має бути принципово орієнтованим, по-перше, на максимально можливе задоволення потреб споживачів шляхом надання їм якісного продукту, що наділений певним ефектом корисності, тобто якістю, оцінюваною споживачем; по-друге, на створення можливості та умов для виробництва такого продукту; по-третє, на пов'язування цілей та інтересів (вигоди) всіх залучених суб'єктів у процес виробництва якісної продукції[1].

Проаналізувавши динаміку зміни основних техніко-економічних показників Теофіпольської філії ПрАТ «Зернопродукт МХП», було доведено, що підприємство функціонує задовільно, оскільки спостерігається збільшення чистого прибутку та рентабельності за останній рік, при значних збитках за два попередні роки.

Отже, підприємство було досить збитковим та неконкурентоспроможним, тому були проведені дослідження споживачів, щоб визначити шляхи покращення діяльності фірми.

За результатами дослідження було виявлено, що підприємству необхідно переглянути цінову політику та працювати над якістю продукції, тому у роботі були розроблені практичні рекомендації щодо вдосконалення маркетингового управління якістю продукції для підприємства «Зернопродукт МХП».

Рекомендовано створити відділ маркетингу, який би відповідав за всебічний контроль якості, також необхідно зосередити увагу на вдосконаленні технологічного процесу виробництва та залученні працівників до управління якістю продукції.

Таким чином, запропоновані рекомендації дадуть змогу підприємству «Зернопродукт МХП» бути конкурентоспроможним та розширювати свої можливості на ринку сільськогосподарської продукції.

Література:

1. Толпежніков Р. О. Маркетингове управління якістю продукції промислових підприємств: автореф. дис. ...канд. екон. наук: 08.06.01 / Р. О. Толпежніков; Приазовський держ. техн. ун-т. – Маріуполь, 2004. – 20 с.

ЗМІНИ В РОЗРАХУНКУ ІНДЕКСАЦІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Бондаренко О.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Наприкінці 2015 року були внесені суттєві зміни до Порядку розрахунку індексації заробітної плати, був також підвищений поріг для індексації доходів громадян.

Починаючи з грудня 2015 р. загальним стає правило, за яким базовий місяць розрахунку буде залежати від дати встановлення (підвищення) в штатному розкладі підприємства окладу (тарифної ставки) за певною посадою. Тому, подальше встановлення чи підвищення інших складових зарплати (надбавок, доплат, премій і т. ін.) вже не вплине на базовість місяця. Для співробітників, які працювали на підприємстві до 1 грудня 2015 р., слід дотримуватися старих спецправил визначення базового місяця.

Таким чином, фактично всім робітникам, які були прийняті на роботу у грудні 2015 р. чи пізніше (чи яким у грудні 2015 року чи пізніше змінені тарифні ставки), та які займають на підприємстві однакову посаду і яким встановлений однаковий оклад повинна нараховуватися однакова сума індексації незалежно від дати, коли працівник прийнятий на таку посаду.

Індексація грошових доходів населення проводиться, якщо значення індексу споживчих цін перебільшило поріг індексації, який встановлений в розмірі 103% (до 01.01.16 р. – 101%). Індекс споживчих цін для індексації грошових доходів, як відомо, розраховується наростаючим підсумком.

При розрахунку величини індексації виділяють суми поточної та фіксованої індексації. Якщо розмір підвищення грошового доходу не перевищує суми індексації, яка була у місяці підвищення доходу, тоді суму індексації в цьому місяці визначають з урахуванням розміру підвищення доходу. Її розраховують як різницю між сумою індексації та розміром підвищення доходу. Тому таку індексацію називають фіксованою. Відповідно, поточною називають індексацію, обчислену в відповідному місяці згідно з розрахованим індексом для індексації.

Оптимізація витрат підприємства на виплату індексації полягає в наступному. При першому способі (коли підприємство ще не нараховувало індексацію) можна щомісяця підвищувати зарплату працівникам, наприклад, на 1 грн. При цьому потрібно щомісяця вносити зміни до штатного розкладу. При другому способі (коли підприємство раніше нараховувало індексацію) можливий варіант, коли достатньо підвищувати зарплату не раз на місяць, а раз на два чи раз на три – чотири місяці (все залежить від того, коли саме процент індексації перевищуватиме 103%). Тільки підприємству прийдеться слідкувати за базовими місяцями, а при появі суми можливої індексації потрібно підвищувати зарплату працівникам. При використанні другого способу доведеться слідкувати за індексами для індексації, тому кращим вважається перший варіант – щомісячне підвищення окладів (тарифних ставок).

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Бортнік С.М.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Для того, щоб посилювати свої конкурентні позиції, підприємству необхідно не лише створювати належні умови праці для працівників, але й дбати про їхню постійну належну підтримку з метою збільшення продуктивності праці. Досягається це шляхом розробки і реалізації соціальної стратегії бізнесу. Питання соціальної відповідальності бізнесу та необхідності формування стратегій соціального розвитку підприємств розглядалися у працях О.В. Сороки, О.О. Затеїщикова, Л.О. Юзик, О. Грішнєвої та ін. Підприємства, які активно реалізують стратегії соціалізації та розвитку власного бізнесу вже сьогодні відчули очевидні вигоди, якими є підвищення продуктивності праці, зменшення терміну окупності бізнесу, збільшення оборотності коштів, зростання загальної ефективності діяльності тощо. Як показує практика, така соціальна політика організації [1]: формує лояльність працівників до підприємства; сприяє встановленню дружніх стосунків в колективі; забезпечує зв'язок між працівниками різних рівнів; збільшує віддачу працівників своїй роботі; позитивно впливає на якість кінцевих продуктів; дозволяє збільшити обсяги виробництва продукції; створює імідж організації, як надійного та соціально-орієнтованого елемента ринку. Поряд з цим, впровадження ефективної соціальної політики на підприємстві, на наш погляд, збільшує рівень довіри персоналу до вищого керівництва організації; дозволяє підприємству встановити партнерські зв'язки з іншими учасниками ринку; зменшує плинність кадрів, що сприяє зниженню витрат на набір, підготовку персоналу та забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Однак отримання таких переваг можливе лише за умови комплексного підходу до розробки і реалізації ефективної соціальної стратегії на конкретному підприємстві з урахуванням специфічних умов функціонування підприємства. Таким чином, розробка та реалізація соціальної стратегії дозволяє [2]: створити передумови для того, щоб підвищити стабільність персоналу та рівень прихильності працівників організації; знизити плинність кадрів і забезпечити зростання продуктивності праці за рахунок активізації внутрішнього соціального капіталу; оптимізувати соціальні інвестиції; збільшити обсяг продажів і капіталізацію компаній на основі формування соціально відповідального іміджу, і, в цілому, дозволить перейти від слабо взаємопов'язаних проектів і програм, що стосуються зовнішніх і внутрішніх соціальних проблем господарюючих суб'єктів, до цілісної, науково-обґрунтованої системи довгострокових інноваційних соціальних перетворень.

Література:

1. Сорока О. В. Соціальна стратегія у системі управління сучасним підприємством / О. В. Сорока, М. С. Кривцова // Соціально-трудові відносини : теорія та практика. – 2014. – № 1. – С. 315-319. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/stvttp_2014_1_52.pdf. 2. Грішнєва О. Соціальна відповідальність бізнесу : сутність, значення, стратегічні напрями розвитку в Україні / О. Грішнєва // Україна : аспекти праці. – 2010. – № 7. – С. 3-8. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uap_2010_7_3.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ГАРАНТІЙНИХ РЕМОНТІВ

Брік С.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуто питання організації бухгалтерського обліку при проведенні гарантійних ремонтів у сервісних організаціях, у виробників, у імпортерів-продавців, та у роздрібних продавців. Сервісні організації безпосередньо здійснюють гарантійні ремонти товарів. У бухгалтерському дохід від виконання ремонтних робіт показується на субрахунку 703, витрати акумулюють на рахунку 23 і списують на субрахунок 903. Прийняті від замовника товари для проведення гарантійного ремонту враховують на позабалансовому рахунку 023, а отримані від виробника безкоштовно запчастини - на позабалансовому рахунку 022. Виробник може або нести витрати з безпосереднього проведення гарантійного ремонту, або компенсувати понесені витрати продавцеві. У бухгалтерському обліку витрати на забезпечення гарантійних зобов'язань відносять до складу загальновиробничих витрат (рахунок 91), оскільки вони безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції. Порядок розрахунку цих витрат розробляє саме підприємство. Імпортер, який отримує компенсацію від нерезидента-виробника, може встановити в обліковій політиці, що забезпечення на гарантійні зобов'язання не створюються. Тоді витрати на гарантійний ремонт в періоді їх понесення імпортер включає в витрати на збут (рахунок 93), а суму отриманої від нерезидента компенсації відносить до доходів, та відображає на субрахунку 719. Є також варіант, при якому імпортер показує суму понесених витрат на рахунку 23, а дохід (у вигляді отриманої компенсації) - на субрахунку 703.

Роздрібний продавець може приймати на себе або солідарні зобов'язання виробника по яким понесені витрати компенсує виробник; або власні зобов'язання, які приймаються за додаткову плату. Вони передбачають забезпечення гарантійного обслуговування протягом продовжених термінів, та витрати на них не компенсуються. Ці витрати можуть враховуватися як надані послуги та відображатися по Дт 23, а отримані доходи у вигляді компенсації по Кт 703, або витрати в періоді їх понесення показують по Дт 93, а суму отриманої компенсації - по Кт 719. Якщо розглядати дані операції саме як послугу, надану роздрібним продавцем виробнику (імпортеру), то перший варіант обліку видається більш обґрунтованим.

Література:

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 г. № 996-XIV. 2. Порядок учета покупателей, которые получили гарантийную замену товаров или услуги по гарантийному ремонту (обслуживание), утвержденный приказом Минфина от 03.12.2012 г. № 1263. 3. Порядок гарантийного ремонта (обслуживания) или гарантийной замены технически сложных бытовых товаров, утвержденный постановлением КМУ от 11.04.2002 г. № 506. 4. Гарантійные ремонты товаров. / Карпова В. // Бухгалтер&Закон, 2016 - №5.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

Буняк Н.М.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Перехід України до інноваційної моделі розвитку обґрунтовує необхідність пошуку ефективних інструментів активізації інноваційних процесів.

Готовність підприємства до провадження інноваційної діяльності часто пов'язують з рівнем розвитку його інноваційної культури, яка визначає спроможність і бажання персоналу генерувати інноваційні ідеї, створювати та використовувати нововведення.

Кожному підприємству з моменту його створення притаманна певна корпоративна культура, яка може як стимулювати інноваційні процеси, так і стримувати їх. Для того, щоб загальноприйняті на підприємстві ціннісні установки сприяли його інноваційному розвитку, їх необхідно цілеспрямовано коригувати в напрямку посилення інноваційної складової.

Інноваційна культура, на думку багатьох вчених, не виникає спонтанно, її формування – це тривалий процес, який потребує прикладання значних зусиль з боку вищого керівництва і передбачає розробку та закріплення бажаних цінностей, норм і моделей поведінки персоналу підприємства, що забезпечують його сприйнятливості до різних інноваційних ідей. Такі перетворення безпосередньо пов'язані зі створенням сприятливих умов для розвитку творчих здібностей і креативного мислення у працівників, готовності впроваджувати інноваційні ідеї.

На нашу думку, процес формування інноваційної культури підприємства повинен охоплювати наступні етапи:

- діагностика поточного стану інноваційного клімату та рівня розвитку корпоративної культури підприємства;
- розробка комплексу норм, цінностей, правил, моделей поведінки працівників, які складатимуть основу інноваційної культури підприємства;
- обґрунтування організаційних, економічних і соціально-психологічних важелів впливу на існуючу корпоративну культуру підприємства з метою створення і закріплення бажаних цінностей та викорінення негативних установок;
- цілеспрямований вплив на поточну корпоративну культуру за допомогою розроблених важелів для забезпечення розвитку її інноваційної складової;
- моніторинг сформованої інноваційної культури і внесення необхідних коректив залежно від змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства.

Отже, формування інноваційної культури безпосередньо пов'язано зі створенням творчої атмосфери в колективі, розвитком творчих здібностей працівників, мотивування їх до розробки, виробництва, впровадження та поширення інновацій.

ВПЛИВ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ НА ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Буткова А.Ю., Токар Н.Б.

Національний технічний університет

"Харківський політехнічний інститут", м. Харків

Економічна нестабільність у світі останнім часом усе більше призводить до погіршення платіжної дисципліни на підприємствах: спостерігається несвоєчасне повернення дебіторської заборгованості, або повернення її не в повному обсязі. Це спричиняє виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Саме тому актуальності набуває процес формування резерву сумнівних боргів та його відображення в бухгалтерському обліку. Необхідність формування резерву сумнівних боргів обумовлена принципом обачності, що вимагає застосування в бухгалтерському обліку таких методів оцінки, які запобігали б заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства. Обов'язковість створення резерву встановлено вимогами П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Доречно буде нагадати, що відповідно до П(С)БО 10, поточна дебіторська заборгованість включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю, яка визначається як різниця між сумою поточної дебіторської заборгованості та резервом сумнівних боргів (РСБ). Тож підприємству, яке має дебіторську заборгованість, слід створювати РСБ як джерело погашення тієї частини заборгованості, за якою минув строк позовної давності або існують сумніви у її поверненні боржником. Нарахований резерв зменшує в балансі активи підприємства на суму дебіторської заборгованості, яку підприємство визнає сумнівною. Це дає змогу користувачам фінансової звітності одержати реальну картину, а власникам підприємств не дасть можливості ввести в оману потенційних інвесторів. На практиці більшість підприємств не створює резерву сумнівних боргів, вважаючи, що в цьому відсутня гостра потреба. Важливо, що РСБ розраховується для тієї дебіторської заборгованості, що відповідає наступним умовам: є фінансовим активом (погашається грошовими коштами, їх еквівалентами або інструментами власного капіталу); не є придбаною і не призначена для продажу, наприклад, придбаний для продажу вексель; є поточною. РСБ не створюють під дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом і під заборгованість, віднесену до безнадійної. Зазначимо також, що вибір методу створення РСД істотно впливає на фінансові показники підприємства, а запропонована П(С)БО 10 свобода вибору методу дозволяє оптимально, відповідно до конкретних потреб підприємства, впливати на фінансові результати в бухгалтерському обліку. Таким чином, резерв сумнівних боргів коригує вартість дебіторської заборгованості у балансі з метою надання користувачам достовірної інформації. Підприємства не завжди формують резерв сумнівних боргів по дебіторській заборгованості, що не надає можливості отримати достовірну інформацію про її реальний стан та ймовірні ризики неповернення боргів, та в підсумку – завищує валюту балансу.

СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА РЕГІОН

Василенко В.М.

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Уявляється, що багато проблем регіонального розвитку могли б отримати іншу змістовну оцінку, якби регіон як економічний феномен розглядався не так спрощено, як це має місце зараз (досить ознайомитися з нормами законів щодо розвитку регіонів). В зв'язку з цим актуалізується необхідність формування знання про сучасний регіон як про економічний феномен, що зв'язане з подальшим посиленням переплетення економічних зв'язків і суспільних відносин як між владними структурами, так і між господарюючими суб'єктами, як між суспільними інститутами, так і між групами і окремими представниками населення тощо. У цих тезах регіон як економічний феномен розглядається через призму основних його складових, а саме: території, економічної системи і економічного простору. Основним посиленням, що викликає необхідність розглядати в такому ракурсі регіон і можливі напрями його розвитку, стала невідкладна необхідність системного підходу до вироблення і вирішення будь-яких заходів (управлінських, виробничих, соціальних, екологічних), спрямованих на зміну у бік поліпшення умов життєдіяльності як господарюючих структур, так і населення в цілому на тій або іншій території.

Регіон як територію запропоновано розглядати як деяку арену, у межах якої відбуваються економічні процеси і спостерігаються економічні явища, а також забезпечується і здійснюється поєднання речовинних і нематеріальних чинників (умов) матеріального і нематеріального виробництва, що виявляється у формі економічного потенціалу. Регіон як економічну систему доцільно розглядати як деяку сукупність різних елементів продуктивних сил прямо або що побічно взаємодіють у сфері суспільного виробництва, географічно розташованих в межах певної (достатньо обширною) території і зв'язаних між собою господарськими, технологічними, інформаційними і іншими зв'язками. Регіон як економічний простір можна представити як деяку конструкцію в тривимірному вимірі, що полягає або містить в собі: по-перше, територію, на якій здійснюються економічні або виробничі процеси; по-друге, господарський комплекс, що складається з різних груп підприємств, видів економічної діяльності, що виробляють різноманітні товари, продукти або що надають послуги; по-третє, населення, що проживає на цій території і бере активну участь у функціонуванні відповідного господарського комплексу. Треба розуміти, що розгляд регіону в такому ракурсі дозволяє стверджувати про те, що він має багатовимірний характер, знання про який повинні реально надавати допомогу у вирішенні практично всіх регіональних проблем, що в тій чи іншій мірі виникають як в цілому в регіоні, так і в окремих його утвореннях (районах, населених пунктах). Така багатовимірність регіону повинна припускати наявність відповідного наукового інструментарію, за допомогою якого могли б бути препаровані поточні проблеми регіонального розвитку.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГУ

Веремченко Е.О.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

В роботі розглянуто питання актуальності використання контент-маркетингу в сучасних умовах економіки. У зв'язку зі зростаючою технологічною оснащеністю людини з'являються нові методи донесення знань про товар, серед яких є й інтернет-маркетинг. Проте його традиційне розуміння («класичне SEO») та використання в сукупності з іншими елементами КМ вже не може забезпечити стрімкий ріст прибутку компаній. Виникає потреба у перегляді напрямків роботи використовуваного інтернет-середовища і одним з її рішень стає контент-маркетинг. Контент-маркетинг - це маркетингова технологія створення та розповсюдження необхідного користувачам контенту для залучення цільової аудиторії [1]. Завдання технології - спонукати споживача до цільових дій, залучити його в конверсійний сценарій компанії [3].

Контент-маркетинг включає в себе підготовку та розповсюдження високоякісної, актуальною і цінної інформації, яка не є рекламою, але яка побічно переконує аудиторію прийняти необхідне розповсюдженню рішення, вибрати його послугу[1].

Отже, основні переваги контент-маркетингу, що зумовлюють його актуальність у сучасних умовах:

- Опосередкований продаж через необхідний цільовій аудиторії контент.
- Контент-маркетинг не працює на бренд безпосередньо, але робить його упізнаваним.
- На розкручування бренду за допомогою контент-маркетингу потрібний менший бюджет, ніж через класичні способи реклами.
- Збільшується пошуковий трафік за рахунок зростання запитів - адже контент-маркетинг включає в себе постійний ріст на сайті кількості нових матеріалів, а значить, збільшується кількість запитів, що просуюються.
- Зміцнюється авторитет компанії чи бренду.
- Контент-маркетинг - це природно. Це не пресинг видачі сайтів за рахунок seo-посилань [2]. А значить, в довгостроковій перспективі це саме те, що буде фактором успіху у видачі пошукових систем.

Література:

1. Стелзнер М. Контент-маркетинг. Новые методы привлечения клиентов в эпоху Интернета / Стелзнер М. // пер. з англ. Манн І., Іванов П., Фербер К. - Москва : Альпина Паблишер, 2012. – 288 с.
2. Почему контент-маркетинг это новый вид SEO-оптимизации (часть 1) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://texterra.ru/blog/pochemu-kontent-marketing-eto-novoe-seo-chast-i.html>
3. Что такое контент-маркетинг [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://texterra.ru/blog/chto-takoe-kontent-marketing.html>

ГЛОБАЛЬНОЕ ИНФОРМАЦИОННОЕ ПОСТРАНСТВО ДЛЯ ПОСТРОЕНИЯ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК

Верескун М.В.

*ГВУЗ «Приазовский государственный технический университет»,
г. Мариуполь*

В исследовании выполнен анализ мирового опыта разработки и внедрения информационного пространства, позволяющего ведущим логистическим компаниям, осуществлять работу в соответствии с принципами концепции 5PL.

В рамках данной концепции предполагается, что компания, работающая в соответствии с указанной концепцией - 5PL-провайдер – логистический аутсорсер, оказывающий весь комплекс услуг за счет использования глобального информационно-технологического пространства. Некий «виртуальный» логистический партнер, у которого в руках вся информация о логистических возможностях участников рынка и высокотехнологичный IT-продукт, позволяющий строить самые оптимальные логистические цепочки. Собственных материальных, финансовых, рабочих и др. ресурсов, используемых непосредственно в организации перевозок, у такого оператора может и не быть.

На сегодняшний день наиболее ярко выраженными примерами 5PL-провайдера являются новозеландская логистическая компания Contract Warehousing Group и немецкая DHL

Основываясь на результатах анализа, предложена концепция создания интегрированного информационного пространства, основной целью функционирования которого является повышение эффективности управления цепями поставок.

Предложенная концепция предполагает развертывание IT пространства компании на корпоративном веб-портале, который, используя модули «интерактив» и «документооборот», интегрированные с базами данных, содержащих актуальную информацию по направлениям «транспорт», «склад» и «страхование», позволяет в режиме реального времени осуществить формирование наиболее эффективных логистических цепей поставок.

В результате использования такого программного продукта клиент получает готовое логистическое решение.

Следует отметить, что в процессе реализации концепции функции отдельных блоков будут конкретизироваться, возможно разделение на отдельные подблоки.

Краткое исследование отечественного рынка разработчиков программного обеспечения позволило выделить компании, способные разработать необходимый программный продукт полностью, так и его отдельные модули. Результаты свидетельствуют, что программный продукт, необходимый для практической реализации концепции 5PL, вполне может быть создан в Украине силами отечественных программистов.

ПРОБЛЕМЫ АКТУАЛЬНОСТИ РАЗРАБОТКИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Винницкая С.Г., Двинских В.Н.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Актуальность разработки инвестиционной стратегии предприятия определяется рядом условий. При этом важнейшими являются следующее:

- интенсивность изменений факторов внешней среды;
- темпы научно-технического прогресса;
- колебания конъюнктуры инвестиционного рынка;
- переход предприятия к новой стадии жизненного цикла.

Разработка инвестиционной стратегии предприятия на современном этапе базируется на методологических подходах новой концепции управления — стратегического управления», активно внедряемой с начала семидесятых годов XX века в корпорациях США и в большинстве стран Западной Европы. Эта концепция отражает четкое, стратегическое позиционирование предприятия (включая его инвестиционную позицию), представленное в системе принципов и целей его функционирования и механизме взаимодействия субъектов и объектов управления. Основанная на новой парадигме управления разработка инвестиционной стратегии базируется на предварительной идентификации достигнутого стратегического инвестиционного уровня предприятия. В процессе такой идентификации должно быть получено четкое представление об основных элементах, формирующих стратегический инвестиционный уровень предприятия:

- уровень стратегического мышления собственников и инвестиционных менеджеров предприятия;
- уровень знаний инвестиционных менеджеров о состоянии предстоящей динамики важнейших элементов внешней среды;
- возможности формирования инвестиционных ресурсов;
- соответствие уровня инвестиционной активности предприятия текущим и перспективным требованиям его развития;
- уровень инвестиционной культуры предприятия.

Разработанная инвестиционная стратегия обеспечивает механизм реализации долгосрочных инвестиционных целей предстоящего экономического и социального развития предприятия в целом и его отдельных структурных подразделений.

Литература:

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. - К.: МП «ИТЕМ», 2010. - 248 с.
2. Бушуев С.Д. Инвестиционные инструменты проектного менеджмента. - К.: Укр. ИНТЭИ, 2009. - 225 с.
3. Верчикова И.Н. Менеджмент. М., «Банки и биржи», 2000. – 432 с.
4. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент. К.: 2011. – 185 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Витвицька О.Д., Виборна А.В.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м.Київ*

Поняття «стратегія» у сучасному розумінні — це сукупність усіх дій управлінського характеру, спрямованих на зміцнення позицій організації (підприємства, корпорації) і задоволення споживачів, які сприяють досягненню місії та цілей організації.

Стратегія — це комплексний план, що орієнтує організацію не на сьогодення, а на перспективу. Метою стратегії є забезпечення не стільки поточного успіху, скільки прискореного постійного розвитку організації в умовах конкуренції, лідерства на ринку[1].

Особливість сучасного підходу до процесу формування інноваційних стратегій полягає у створенні системи так званого «нововвідного конвеєра». Суть цього підходу полягає в тому, щоб забезпечити постійне впровадження у виробництво нових, сучасніших виробів; постійно скорочувати всі види витрат; підвищувати якісні характеристики інноваційної діяльності; забезпечувати конкурентні переваги на ринку. З цією метою, наприклад, японські компанії прагнуть виготовляти будь-які, навіть найскладніші вироби на основі стандартів, легко керованих наборів операцій, які здійснюються на універсальному, гнучкому і в широкому діапазоні переналагоджуваному обладнанні. Американські компанії зробили ставку на прискорення комп'ютеризації всіх видів виробничих і управлінських процесів через створення адаптивних інформаційних систем, складного набору оптимізаційних моделей і кількісних методів, здібних швидко виявити та запропонувати варіант ліквідації будь-якого незапланованого відхилення на будь-якому етапі виробничого процесу[2].

Розроблення інноваційної стратегії передбачає прийняття стратегічних завдань (цілей), оцінку можливостей та ресурсів для їх використання; аналіз альтернатив; підготовку конкретних програм, проектів, бюджетів; оцінку сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів з урахуванням обраних цілей.

Основний принцип формування стратегії розвитку в зовнішньому середовищі — максимальне використання сильних сторін підприємства, що забезпечують переваги порівняно з конкурентом.

Основним принципом формування стратегії розвитку внутрішнього середовища є максимальне використання внутрішніх резервів організації і послідовне усунення слабких сторін, що є «вузьким місцем» на шляху досягнення цілей.

Література:

1. Зайцев Л.Г. Стратегічний менеджмент: підручник/Л.Г. Зайцев, М.І. Соколова. - 2-ге вид., Перероб. і доп. - М.: Магістр, 2008. - 526 с.
2. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник./ Краснокутська Н. В. — К.: КНЕУ, 2003. — 504 с.

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РИЗИКУ

Волинець І. Г.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Діяльність будь-якого господарюючого суб'єкта в умовах ринкової економіки пов'язана з невизначеністю, зі змінами економічного середовища, з політичною та соціальною нестабільністю, а тому завжди ризикована.

Ризик завжди пов'язаний з невідомістю, з невизначеністю майбутньої ситуації. Проте, на думку багатьох науковців, ризик не завжди означає негативний результат подій; ризикуючи, підприємець дуже часто як нагороду отримує більший, ніж очікувалося, прибуток.

Таким чином, ризик можна визначити як можливість будь-якого розв'язування ситуації, яка склалася, що веде до відхилення реальних доходів від запланованих [1].

Інноваційний ризик виникає тоді, коли економічний суб'єкт здійснює інноваційну діяльність та може виникати за таких умов: при реалізації більш дешевого методу виробництва у порівнянні з тим, який використовувався раніше; при виробництві нового товару чи створенні послуги на старому обладнанні; при виробництві нового товару чи послуги за допомогою нової техніки чи технологій.

У загальному вигляді ризик в інноваційній діяльності можна визначити як ймовірність втрат, що виникають при вкладенні організацією коштів у розробку нової техніки і технологій, виробництво нових товарів та послуг, що, можливо не знайдуть очікуваного попиту на ринку, а також при вкладенні коштів в розробку управлінських, організаційних, маркетингових інновацій, які не принесуть очікуваного ефекту.

Природа інноваційних ризиків в умовах формування ринкової економіки визначається наступними факторами:

- неповнотою та нестабільністю законодавчого регулювання інноваційної діяльності;
- залежністю організації від зовнішнього середовища, яке є більш динамічним, ніж внутрішнє;
- конкурентною боротьбою, яка іноді набуває форми недобросовісної;
- недостатньою інноваційною орієнтованістю власників та вищих менеджерів компанії;
- недостатнім рівнем компетентності персоналу та відсутністю інноваційної атмосфери в організації тощо [1].

Література:

1. Управління ризиками в інноваційній діяльності: навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене / О. Є. Кузьмін, Н. Ю. Подольчак, Н. І. Подольчак., Л. Г. Вербицька. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 240 с.

МОДЕЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ НЕФОРМАЛІЗОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ІНТЕГРОВАНОЇ ЛОГІСТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Волоснікова Н.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний університет», м. Харків*

При побудові моделі інтегрованої логістизації процесів на підприємствах необхідно враховувати процеси, що пов'язані зі збором, обробкою та використанням інформації. У відповідності з теорією Ст. Біра модель життєздатної системи – це модель організаційної структури автономної системи, за умови, що вона володіє певними характеристиками. Під економічне поняття «життєздатна система» може потрапити система, здатна підтримувати своє окреме існування в певному інституційному середовищі. Однією з основних характеристик життєздатних систем полягає в тому, що вони можуть адаптуватися до мінливих умов інституційного середовища. З точки зору кібернетичної теорії організацій інтегровані логістизаційні процеси на підприємствах, що входять в модель життєздатної системи слід розглядати як рекурсивні – одні життєздатні системи інтегрованої логістизації процесів на підприємствах містять в собі інші життєздатні системи інтегрованої логістизації процесів на підприємствах, які можна моделювати за допомогою кібернетичних описів, ідентичних як вищестоящим, так і нижчестоящим за рівнем системи в ієрархії. Основне призначення цієї моделі – аналіз функціональної повноти системи управління економічним об'єктом. Традиційний метод її використання полягає в зіставленні блоків моделі і функцій, реалізованих системою управління. Якщо в процесі дослідження не вдається знайти блок моделі, якому немає відповідності в реальній системі, то ця система не визнається життєздатною. Проте трактування моделі життєздатної системи тільки як список функцій, реалізація яких забезпечує життєздатність системи, є не виправдано вузькою, так як будь-яка система за визначенням повинна містити не тільки елементи, а й об'єднує їх в єдиний цілий механізм. У моделі Ст. Біра цей механізм представлений у вигляді зв'язків між функціональними елементами. Якщо в реальній системі інтегрованої логістизації процесів на підприємствах блокам моделі життєздатної системи відповідають підрозділи підприємства, то зв'язку між ними представляють формалізовані та неформалізовані інформаційні потоки необхідні для логістизації процесів, необхідні для забезпечення цілісності та життєздатності системи. Модель життєздатної системи інтегрованої логістизації процесів на підприємствах дає можливість шляхом укрупнення представлених зв'язків виділити необхідні для функціонування системи основні як формалізовані, так і неформалізовані інформаційні потоки. Модель системної динаміки інтегрованої логістизації процесів на підприємствах складається з декількох цілісних непересічних ланцюгів пов'язаних формалізованими та неформалізованими інформаційними потоками.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ

Гаврилова І.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Перехід вітчизняної економіки України до ринкових відносин, створює великий обсяг конкуренції, тому однією з актуальних проблем сьогодення є проблема із забезпеченням економічної безпеки на підприємстві належним чином[1].

Економічна безпека підприємства – це захищеність діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища. Метою системи безпеки є своєчасне виявлення та запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім небезпекам та загрозам, забезпечення захищеності діяльності підприємства та досягнення ним цілей бізнесу.

Основним законом, який регулює фінансову безпеку підприємства в Україні є Закон України «Про основи національної безпеки України»[2].

Для забезпечення успішної фінансової діяльності підприємства потрібно ретельно проаналізувати внутрішні та зовнішні загрози фінансової і економічної безпеки підприємства. До зовнішніх загроз слід віднести: урядові кризи; рівень інфляції і прогноз інфляції; недобросовісна конкуренція на ринку; криміногенні ситуації, тощо. До внутрішніх: некваліфіковане управління, помилки в стратегічному плануванні; низький рівень кваліфікації основного персоналу; недоліки в організації роботи служби безпеки підприємства[3].

Серед умов забезпечення фінансової безпеки підприємства можна виділити: високий ступінь гармонізації й узгодження фінансових інтересів підприємства з інтересами оточуючого середовища та інтересами його персоналу; збалансованість і комплексність фінансових інструментів і технологій, які використовуються на підприємстві[4].

Отже, фінансова безпека підприємства є важливою умовою для розвитку підприємства в нестійкий час. Саме тому, слід приділяти належну увагу розвитку економічної безпеки підприємств, задля своєчасного виявлення та послаблення дій різноманітних зовнішніх та внутрішніх небезпек та загроз.

Література:

1. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навчальний посібник / [Рубцов В.С., Яременко С.М., Гусаров В.Г., Чернов__]; під ред. Зубка М.І.. – К : __, 2012 – 226 с. 2. Закон України «Про основи національної безпеки України» [Електронний ресурс] // Офіційний правовий портал України. – 2015. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>. 3. Фінансова безпека підприємства, внутрішні і зовнішні загрози безпеки [Електронний ресурс] // Інформаційний ресурс: Фінанси, інвестиції, бізнес для студентів. – 2015. - Режим доступу: <http://financy.biz/uk/finansova-bezpeka-pidpriemstva-vnutrishni.html>. 4. Картузов Є.П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти [Електронний ресурс] // Є.П. Картузов // Економічний журнал: Актуальні проблеми економіки №8 (134). – 2012. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Галюк І. Б.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ*

Розвиток економічного середовища висуває нові вимоги до забезпечення ефективності діяльності підприємств. Ресурсний підхід, який широко використовувався до сьогоднішнього часу, зазнає морального старіння. Більшої актуальності набирають підходи, що базуються на розвитку організаційних здібностей та управлінських компетенцій. Відповідно, змінюється бачення процесів забезпечення поточної діяльності та стратегічного планування майбутньої роботи. Перевагу на ринку може отримати лише той, хто активно втілює інноваційні ідеї у різних сферах діяльності. Тому конкурентоспроможність підприємства стає все більше залежною не від матеріально-ресурсного потенціалу, а від ефективності менеджменту.

Практика господарювання доводить, що ефективна економічна діяльність підприємств лише на третину залежить від матеріально-ресурсної складової. Основна роль у забезпеченні бажаних результатів роботи належить організаційно-управлінській складовій і визначається якістю використання управлінського потенціалу.

Термін «потенціал» у перекладі з латині «potentialis» означає здатний, спроможний або можливості, наявні сили, запаси, засоби, що можуть бути використані. Часто його ототожнюють з компетенцією, значенням якої у перекладі з латинської «competere» є відповідати, підходити. Компетенцію визначають як здатність використовувати знання, вміння, успішно діяти на основі практичного досвіду при вирішенні задач різного плану. Таким чином, можна стверджувати, що термін потенціал можна застосовувати як до матеріальних, так і до нематеріальних ресурсів підприємства. Термін компетенції відноситься виключно до управлінської складової діяльності.

Аналіз зв'язку між категоріями «організаційно-управлінський потенціал» та «компетенції» дозволив зробити висновок, що якість результатів роботи залежить виключно від ефективності використання управлінського потенціалу, що визначається інтелектуальним потенціалом управлінської ланки, яка забезпечує оптимальність прийнятих рішень.

Інтелектуальна компетентність, у свою чергу, є якістю, яка може бути використана або невикористана. Невикористана якість з часом втрачає свою цінність. Використана якість переростає у інтелектуальну компетентісну активність, яка в свою чергу сприяє розвитку інтелектуального та управлінського потенціалу підприємства.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що ефективна діяльність підприємства є результатом управлінської діяльності, направленої на застосування інтелектуальних зусиль з метою досягнення відповідного рівня компетентності на основі інноваційно спрямованої діяльності для забезпечення лідируючих позицій підприємства у конкурентному середовищі.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ

Гаркуша В.О., Побережна Н.М.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Для успішного виконання виробничих завдань на сучасному підприємстві необхідно, щоб кожне робоче місце було належним чином організоване. Під організацією робочого місця розуміють комплекс заходів, спрямованих на створення найбільш сприятливих та безпечних умов для високопродуктивної праці робітників. Основними складовими організації робочого місця є його оснащення, планування та обслуговування.

Одним із напрямів організації праці, на наш погляд, є вдосконалення умов праці, а саме – зовнішнього середовища, що оточує працівника в процесі виробництва і впливає на його працездатність та продуктивність праці. Фактори, які визначають умови праці та впливають на здоров'я і працездатність людини, поділяють на такі групи:

- соціально-економічні, які мають законодавчу і нормативно-правову базу, що регламентує умови праці;
- психофізіологічні, обумовлені конкретним змістом трудової діяльності, характером праці (фізичне й нервово-психічне навантаження, монотонність, темп і ритм праці);
- санітарно-гігієнічні, що визначають зовнішнє виробниче середовище (температура повітря, шум, вібрація, освітлення), а також санітарно-побутове обслуговування на виробництві;
- естетичні, які сприяють формуванню позитивних емоцій у працівника (архітектурне, конструкторське, обладнання, оснащення, виробничого одягу);
- соціально-психологічні, що характеризують взаємовідносини у трудовому колективі і створюють морально-психологічний клімат [1, с. 142].

Метою наукової організації праці є зменшення ступеня небезпечного впливу умов праці на людський організм, створення умов для збереження працездатності робітника і стабільно високого рівня продуктивності праці. Створення на робочих місцях нормальних умов праці має такі напрями:

- впровадження у виробництво нової техніки, яка забезпечує збереження здоров'я людини;
- застосування нових прогресивних технологій, які сприяють виведенню людей зі шкідливих робочих зон;
- впровадження сучасних засобів техніки безпеки для запобігання виробничому травматизму;
- проведення організаційних, психофізіологічних і соціальних заходів щодо оздоровлення виробничого середовища, забезпечення санітарно-гігієнічних умов, які запобігали би професіональним захворюванням.

Література:

1. Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / М. Б. Махсма. – Київ. : Атіка, 2015. – 304 с.

КЛЮЧОВІ ЗАВДАННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ В УМОВАХ «ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ»

Гармаш С.В., Дрозд А.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»,

*Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця,
м. Харків*

Проблеми «четвертої промислової революції», так званої «Індустрії 4.0» потребують теоретичного обґрунтування та практичного рішення. На сьогодні необхідно визначити конкретне коло задач у пристосуванні виробництв до нових умов економічного та науково-технічного розвитку.

На цьому етапі практики потребують належного інструментарію для надання відповідних рекомендацій у вирішенні проблем, що виникають. Серед найбільш актуальних проблем слід вирішити наступні задачі:

1. Звісно, що впровадження індустріального інтернету створить робочі місця для спеціалістів в області ІТ-технологій, які будуть працювати на виробництві, але одночасно будуть вивільнені десятки тисяч працівників.

2. Існуючий стереотип організації виробництва суттєво відрізняється від того, який очікується в умовах «Індустрії 4.0». Відбувається переакцентація з точки зору характеру якісного попиту, а саме: зміна попиту викликає зміни у засобах його реалізації на ринку – якісні зміни по характеру попиту та якісні зміни по характеру задоволення цього попиту.

3. Оскільки, тенденції глобалізації на сучасному етапі розвитку світових економік призводять до здешевлення праці і скорочення робочих місць, а, враховуючі індивідуальний характер попиту, можна стверджувати, що буде поширюватися тенденція спонтанного виникнення робочих місць з виникненням індивідуального попиту на певну продукцію або послугу. Однак, ці робочі місця будуть і зникати так саме за відсутністю попиту. Тобто, буде змінюватися характер взаємовідносин між роботодавцями і робітниками.

4. При зміні характеру попиту на трудові ресурси мова вже йтиме про переформатизацію самої системи підготовки спеціалістів (або вузька спеціалізація, або підготовка спеціалістів-універсалів широкого профілю, які б у рамках однієї спеціальності могли б виконувати значну кількість функцій). Зі зміною характеру попиту на ринку і можливостями його задоволення відбувається зміна характеру виробництва та якісного складу кадрів, які будуть відповідати вимогам часу.

5. Необхідно визначити скореговані вимоги до управління якістю, а саме - зміну методів оцінки, технічних засобів контролю якості праці та підвищення рівня обґрунтування прийняття рішень на основі нових механізмів адаптації оцінки критерію якості до умов нового укладу.

Це все повинно враховувати увесь накопичений попередній позитивний досвід у розробці систем управління якістю праці та пристосовувати його до вимог нового технологічного устрою.

РОЗВИТОК ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА У РЕГІОНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Гелеверя Є.М.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури,
м. Харків*

Актуальність представленої доповіді обумовлена необхідністю активізації децентралізаційних процесів в Україні у всіх галузях народного господарства, у т.ч. і в житловому будівництві.

При цьому це стосується не тільки фінансової децентралізації, а й управлінської, організаційної, регуляторної тощо. Такий багатогранний підхід до децентралізаційних процесів відповідає перспективним напрямам наукових досліджень не тільки в галузі економіки, а й державного управління.

Вважаємо, що, насамперед, необхідно визначити етапи стратегічного планування розвитку житлового будівництва в умовах децентралізації на місцевому рівні, представити регіональні індикатори глибини передумов соціально-економічного розвитку житлового будівництва, запропонувати методи, моделі та механізми організаційно-фінансового забезпечення розвитку житлового будівництва у регіоні в умовах децентралізації.

Сьогодні ми маємо безліч особливостей та перешкод економіко-правового, організаційного й соціального характеру, що гальмують процеси децентралізації у житловій сфері, основними з яких ми вважаємо невизначені механізми фінансового забезпечення та недосконала нормативно-правова база.

В епоху інформаційного суспільства особливу роль повинні відігравати регіональні інформаційні ресурси, залучення мережі Інтернет, створення сайтів та громадське обговорення подій у житлово-будівельній сфері місцевих громад, форуми та блоги, використання соціальних мереж тощо, що може і повинне посилити роль громадськості у питаннях регулювання земельних відносин та формування привабливого інвестиційного клімату в житловій сфері.

Система удосконалення існуючої процедури отримання дозволів на будівництво та відновлення житла в умовах децентралізації державного управління в будівельній галузі повинна ґрунтуватися виключно на залученні лише окремих інститутів державної влади на місцевому рівні на передпроектній стадії, стадії розробки та затвердження проектної документації та безпосередньо стадії будівництва житла, що є запорукою сталого розвитку житлово-будівельної галузі у регіонах України та кроком до наближення їх до Європейського рівня життя.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОСНОВА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Герасимьяк Н.В., Василик Н.М.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

В сучасних умовах менеджери-адміністратори ефективно виконуватимуть покладені на них функції лише за умови наявності на підприємстві передових технологій адміністративного менеджменту (Lean Production, автоматизовану систему адміністративного управління шляхом упровадження ERP-систем, сертифікація за системою ISO та «Model of Admin Know-How»). Проте потрібно врахувати, що система адміністративного менеджменту є первинна.

Цікавим є підхід Василюка В.Б. [2, с. 23-25], що запропонував схему рівнів інформаційних систем в організації. Вона включає 4 рівні (стратегічний, управлінський, рівень знань та експлуатаційний) та 4 групи менеджерів (вище керівництво, середня ланка, працівники знань та даних, операційні менеджери). Так, основне призначення системи стратегічного рівня – приводити у відповідність зміни в умовах експлуатації з існуючою організаційною можливістю. На нашу думку, виходячи з класичного менеджменту, менеджерів доцільно поділити на менеджерів вищого, середнього та нижчого рівнів управління. Виділяють п'ять функцій інформаційних систем: операційну, моніторингу, забезпечення прийняття рішень, експертні та комунікаційну. Відповідно до цих функцій створюються однойменні системи [1, с. 740]. Проте усі завдання та функції інформаційних систем адміністративного менеджменту залежать від рівнів та служб управління організацією, на яких їх застосовують [3, с. 212-213]. До переваг впровадження сучасних інформаційних технологій в систему адміністративного менеджменту можна віднести: оптимізація витрат на рутинну та малоефективну роботу, ефективне вирішення проблем, можливість глибоко аналізу ситуації та ефективної організації колективу.

Таким чином, інформаційні технології в адміністративному менеджменті пронизують усю систему управління. Її впровадження дає змогу приймати обґрунтовані рішення, мінімізувати ризики та оптимізувати роботу підприємства в цілому.

Література:

1. Бодди Д., Основы менеджмента: пер. с англ. / Д. Бодди, Р. Пэйтон; [под ред. Ю.Н. Каптуревского – СПб: Издательство «Питер», 1999. – 816 с.
2. Василюк В.Б. Інформаційні системи в менеджменті: інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення / В.Б. Василюк. – Рівне, НУВГП, 2008. – 167 с.
3. Герасимьяк Н.В. Сучасні технології адміністративного менеджменту/ Н.В. Герасимьяк, І.Ф. Лорві // Учет. Экономика. Менеджмент. Проблемы и перспективы развития экономической науки и образования в условиях европейской интеграции: коллективная монография / коллектив авторов под ред. С. Башевой, И. Садовской. – Луцк: Редакционно-издательский отдел Луцкого НТУ, 2015. – С. 209-223.

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Геращенко І.О., Колосова О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Гарантом виживання та основою стабільного стану підприємства в ринкових відносинах вважається його фінансова стійкість.

Кожне підприємство в умовах ринкових відносин зацікавлено в сучасних способах оцінки та аналізу, стабільності, ліквідності, можливості економічного зростання.

При правильній аналітиці, фінансової стійкості відображає такий стан грошових коштів, при якому підприємства, невимусно користується капіталом, здатне шляхом дійсного застосування забезпечити постійний процес обороту продукції. Фінансова стійкість є головним компонентом загальної стійкості підприємства.

Для оцінки фінансової стійкості підприємства необхідний аналіз його фінансового стану, виражене в освіті, розподілі та використанні фінансових ресурсів.

Цей "набір" зумовлює і логіку аналізу: послідовне, поетапне розгляд всіх процесів, пов'язаних з наявністю фінансових ресурсів, їх формуванням, розподілом і використанням.

Фінансова стійкість характеризується певними пропорціями між окремими групами активів і пасивів, а також можливістю поступального розвитку організації без загрози виникнення кризових ситуацій. Основними користувачами результатів зовнішнього аналізу фінансової стійкості організації є її потенційні кредитори і інвестори.

Характеризується фінансова стійкість підприємства співвідношенням власних і позикових коштів їх темпами накопичення власних коштів, в результаті господарської діяльності, співвідношенням довгострокових і короткострокових зобов'язань, забезпеченням матеріальних оборотних засобів власними джерелами.

Здатність організації підтримувати свою діяльність протягом певного періоду часу, в тому числі обслуговувати отримані кредити і забезпечувати виробництво якісної продукції називається фінансовою стійкістю.

Фінансова стійкість - це певний стан рахунків підприємства, яке гарантуватиме його постійну платоспроможність.

Фінансова стійкість є оцінкою реального фінансового стану організації, а пошук внутрішньогосподарських можливостей, засобів і способів її зміцнення визначає характер проведення і змісту економічного аналізу. Тому, фінансова стійкість - це гарантована платоспроможність і кредитоспроможність підприємства в результаті його діяльності на основі ефективного формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, в той же час - це забезпеченість запасів власними джерелами їх формування, а також співвідношення власних і позикових коштів - джерел покриття активів підприємства.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ ТА МЕНЕДЖМЕНТІ ТА ЇХ РОЛЬ У ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Геращенко І.О., Середіна А.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Актуальність теми сучасного стану технологій у економіці та менеджменті полягає у їх стрімкому розвитку та безперервній необхідності оновлення та удосконалення, тому це питання потребує постійного вивчення та уваги.

Інформаційні технології застосовуються все ширше, не тільки в економіці, а й в менеджменті. Управління новими технологіями та процесами виробництва стає складнішим процесом та потребує щільної підготовки, великої кількості профільних знань та чіткого розуміння всього циклу управління. Тому відбувається глобальна комп'ютеризація менеджменту, тобто всього управлінського середовища. Насамперед, це дозволяє поєднати людський розум та велику силу інформаційних технологій, що є незамінним та найбільш ефективним на етапі швидкого розвитку технологій.

Сучасні технології полегшують та удосконалюють процеси в усіх сферах розвитку науки та техніки. Але надзвичайно важливим є їх покращення та оновлення. Тому найважливішим поняттям вже стало поняття «інновація». Саме інновації виступають рушійною силою розвитку не лише економіки та менеджменту, а й усіх сфер розвитку людства. Зв'язок розвитку менеджменту та інновацій є очевидним. Не дивлячись на велику та важливу роль технологічної та інформаційної бази її роль залишається другорядною та поступається організаційній, кадровій та соціальній управлінській діяльності. Саме ефективність та злагодженість системи управління зумовлює середу у інноваційній сфері та дійсно може впливати й заохочувати до активної діяльності у процесі розвитку інновацій. Дії керуючої системи мають сприяти розвитку й створювати сприятливі умови для досягнення максимального результату, яким у інноваційній діяльності є не лише нові продукти, технології та технологічні процеси, але й їх удосконалення, нові ідеї, форми організації і управління різними сферами економіки і її структур. Менеджмент за своєю суттю стає інноваційним та потребує постійного навчання персоналу, освоєння нових прийомів праці та нових підходів до вирішення тих, чи інших завдань. Тому значущою є співпраця в галузях дослідження та виробництва, утворення науково-технічних комплексів на підприємствах.

Нові технології є найбільш цінним ресурсом та фактором конкурентоспроможності для будь-якого сучасного підприємства, який сприяє його розвитку та прибутковості. Виробництво все менше ґрунтується на матеріальному впливі та враховує цінність інноваційної діяльності, у тому числі інноваційного менеджменту, тому межі традиційного менеджменту розширюються й потребують впровадження нових технологій.

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Геращенко І.О., Солодовнікова Т. В., Калюжна А.С.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Прогресивний розвиток економіки України на інноваційних засадах та зміцнення її конкурентних позицій значною мірою залежать від ефективності використання інноваційного потенціалу людського капіталу та спроможності суспільства спрямувати високий інтелект на вирішення поточних і стратегічних завдань соціально-економічного розвитку. Все це зумовлює необхідність удосконалення існуючих підходів до процесів оцінки людського капіталу як вагомого чинника забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Інноваційний потенціал людського капіталу характеризується його здатністю до інноваційних перетворень. При цьому необхідно аналізувати такі аспекти людського капіталу з точки зору його інноваційних здібностей: рівень і унікальність освіти; майстерність; професійний досвід; політика комплектування і плинність кадрів; навчання та підвищення кваліфікації; система оцінки персоналу; система оплати праці і мотивації; рівень згуртованості колективу і розвиток комунікативних зв'язків; відношення праці і управління. Поняття «інноваційний потенціал людського капіталу», пов'язане з розвитком продуктивних сил, при якому знання, інформація, інновації та способи їх застосування стають стратегічним ресурсом промислового підприємства, а їх використання в умовах сучасного ринку - найважливішим джерелом забезпечення конкурентоспроможності організації. Інноваційний потенціал людського капіталу промислового підприємства є складно організованою системою, для його оцінки виділені основні компоненти.

1. Сутнісна компонента. Дана компонента має на увазі наявність або відсутність знань про сутність нововведень, які будуть впроваджуватися на підприємстві, і в найбільш загальному плані несе в собі інформативну і функцію систематизації.

2. Мотиваційна компонента. Дозволяє зрозуміти, які основні мотиви рухають працівниками при організації нововведень. Відповідно основною функцією мотиваційної компоненти є стимулювання персоналу до цілеспрямованого активного здійснення інноваційної діяльності.

3. Комунікативна компонента. Є вираженням і відображенням руху відносин в процесі здійснення інновацій, характеризує функції взаємодії між людьми. Відображає ступінь участі людини в інноваційній діяльності та визначає характер цієї діяльності.

4. Практична компонента. Чи означає володіння технологією розробки і здійснення інновації на підприємстві. Важливе місце тут відводиться наявності у працівників творчих здібностей до здійснення професійних дій, які в умовах інновацій висуваються на передній план. Успіх інноваційної діяльності підприємства багато в чому залежить від активності персоналу і його здатності виявляти нестандартний, творчий підхід до вирішення виникаючих проблем.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗРОБКА МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Главчев Д.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В умовах розвитку ринкової економіки в Україні, на передній план починає виходити проблема забезпечення конкурентостійкості підприємств. Особливу увагу варто приділити цьому питанню у зв'язку з підписанням договору про зону вільної торгівлі з Європейським Союзом та виходом на нові європейські ринки, що вже містять досить сильних гравців. Крім того, зона вільної торгівлі дозволяє не тільки нашим виробникам вийти на нові міжнародні ринки, але й світовим гравцям зайняти внутрішній ринок України, запропонувавши споживачам власні товари. Це може ускладнити життя вітчизняним виробникам.

Для того, щоб підприємство було досить стійким, а його продукція мала попит, вона повинна бути більш привабливою для споживача, ніж продукція конкурентів. Варто зазначити, що споживач приходить на ринок не за певною продукцією, а за задоволенням своїх потреб. Саме на ці потреби і потрібно орієнтуватися. Для цього, пропонується метод, який виконує побудову «дерева людських потреб», яке має розгалужену структуру, велику кількість рівнів, і дозволяє визначити наявні потреби в будь-якій області (галузі життя). Для задоволення наявних потреб існує велика кількість товарів, але в нашому випадку більш доцільно буде представити їх у вигляді функцій, які ці товари виконують. Проаналізувавши ринок та виділивши наявні функції, маємо можливість побачити «вільні місця» (ринкові ніші), тобто потреби, способів задоволення яких ще немає, або вони потребують покращення чи об'єднання декількох функцій в одному товарі. На основі показників ефективності виконуваних функцій і порівнянні їх з базовим товаром, або альтернативним методом вирішення потреби, встановлена методика розрахунку вартості та цінового коридору нового товару. Отримавши результат, фахівці зможуть дати безпосередню оцінку пропонованому товару, спрогнозувати попит на нього, а також майбутні перспективи, пов'язані з його виробництвом та продажем.

Отже, в наш час питання підвищення конкурентостійкості підприємства є актуальним як ніколи. Сьогодні виробникам необхідний універсальний інструмент, який дозволить проаналізувати людські потреби, знайти вільні ринкові ніші, вирахувати майбутню ціну, спрогнозувати попит. Отримання цих даних на початкових етапах дозволяє суттєво зекономити кошти, бо внесення змін та переробка товару на етапі виробництва обходиться в десятки разів дорожче, ніж на етапі проектування.

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Глізнуца М.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуто питання впливу інтелектуального ресурсу на розвиток економіки в сучасних умовах. Потенціал інтелекту, якщо його перевести в інтелектуальний ресурс, виконує в суспільстві ряд важливих функцій і головна з них забезпечення комплексного розвитку (технологічного, економічно-соціального, людського) країни, регіонів, підприємств. Інтелект, поєднує в собі функції пізнання, креативу і діяльності. Він продукує інновації. Інновація як результат інтелектуальної діяльності є ринковим товаром і розвиває споживчі потреби суспільства.

Все більша кількість провідних науковців, фахівців з ділової адміністрації та громадських діячів визнають, що інтелектуальний, а не фізичний капітал, стає головним і вирішальним фактором у створенні вартості в новій інтелектуальній економіці.

Інтелектуальний капітал є базовою категорією нової економіки, яка характеризує найбільш важливий і ефективний ресурс сучасних моделей організації інноваційного розвитку. Інтелектуальний капітал – це особливий ресурс забезпечення економічним системам ринкових переваг за рахунок потенціалу, що включає знання, досвід, здібності та фактор активної діяльності. При цьому інтелектуальний капітал характеризується ознаками інтелектуальної власності, інформаційної природи, людських відносин, соціальної і економічної вартості. Інтелектуальний капітал має ринкову цінність як нематеріальні активи, що не можуть бути однозначно виміряні в вартісному визначенні.

Користувачі інтелектуального капіталу відмінні між собою і в питанні відносин до двох важливих елементів інтелектуального капіталу: людей з втіленими в них «прихованими» знаннями і кодифікованим знанням. Щодо останнього поняття відмітимо, що після того як чийсь невиражені (невиявлені) знання фіксуються в інформаційному просторі (винахід звіт про НДР, електронний або інший носій інформації), вони стають кодифікованим активом фірми. Кодифіковані інтелектуальні активи захищені патентами, свідоцтвами, авторським правом, товарними знаками, комерційною таємницею або іншим способом. Вони захищаються законом і іменуються терміном «інтелектуальна власність». Інтелектуальна власність має особливе значення, оскільки є кінцевим, формалізованим результатом інтелектуальної праці людей, об'єктом ринкових відносин (купівлі–продажу, обміну, передачі в тимчасове користування, застави, страхування і т.д.), безпосередньо беручи участь в генеруванні грошового потоку конкретної економічної системи.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Глухова С.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В умовах суттєвого зростання невизначеності зовнішнього середовища підприємства, мінливості внутрішніх і зовнішніх процесів та підвищеного ступеню ризику пріоритетною стає виважена оцінка інноваційної діяльності. Це обумовило необхідність розробки комплексної системи інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі, яка викладена у роботах автора [1-2].

Для вибору об'єкту експериментального впровадження обрано найбільш інноваційно активне підприємство – АТ «Житлобуд-2». Аналіз результатів використано на основі запропонованої методики інтерпретації [1, с.102-103] (табл. 1).

Таблиця 1 – Інтерпретація результатів оцінювання АТ «Житлобуд-2»

Інтегральний показник ефективності діяльності	показник інноваційної	Значення	Інноваційна діяльність ефективна	Інноваційна діяльність неефективна
<i>Підприємство</i>				
Індекс економічної ефективності		0,28	[0,13; 1]	]0; 0,13[
Індекс науково-технічної ефективності		0,25	[0,13; 1]	]0; 0,13[
Індекс соціальної ефективності		0,14	]0; 1]	
Індекс ефективності інноваційної діяльності з позиції підприємства		0,01	[0,01; 1]	]0; 0,1[
<i>Персонал</i>				
Індекс ефективності інноваційної діяльності з позиції персоналу		0,001	]0; 1]	
<i>Інвестор</i>				
Індекс ефективності інноваційної діяльності з позиції інвестора		0,48	[0,25; 1]	]0; 0,25[

Отримані дані свідчать, що інноваційна діяльність АТ «Житлобуд-2» є ефективною за кожним з напрямів оцінювання та за всіма критеріями.

Література:

1. Глухова С. В. Методика оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі / С. В. Глухова // Комунальне господарство міст. – 2010. – Випуск 96. – С.94-104
2. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства: [монографія] / М. В. Чорна, С. В. Глухова // Харків: ХДУХТ., 2012. – 210 с.

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ВАРТІСТІ ІТ-КОМПАНІЙ

Гнесіна Н.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуті питання оцінювання вартості ІТ-компаній, які є частиною ринку ІТ-технологій в широкому сенсі. В теперішній час ІТ-технології займають суттєве місце в системі управління в цілому. Згідно до даних аналітичного огляду ІТ-сектору економіки України за 2015 рік доля даного сектору у ВВП України досягла 3%, тоді як ще у 2012 році це було тільки 0,8%. Середньорічний приріст обсягів досягає 49% за останні 10 років, що призводить до появи 15 тис. робочих місць в самих ІТ-компаніях, а також додатково на одне робоче місце спеціаліста – 3-4 місця в суміжних виробництвах. Географія ІТ-компаній в Україні включає 5 великих кластерів в Києві, Харкові, Львові, Луцьку та Черкасах. В цілому на Україні зареєстровані більш, ніж 3000 компаній, які виконують різні функції, а саме – розробка оригінального продукту (51,8%), поставка і обслуговування ПЗ та АО, телекомунікаційні послуги, провайдерські послуги, ІТ-навчання, ІТ-управління, ІТ-послуги та рекрутинг. Висока доля, (більш 50%) компаній, які розробляють та обслуговують нові продукти, свідчить про високий інтелектуальний рівень та можливості працівників цієї галузі. Ринок ІТ-послуг є високо конкурентним, динамічним з можливістю появи нових компаній, продуктів, навіть напрямів використання як існуючих, так і нових продуктів та технологій. В цих умовах суттєвими стають питання оцінювання самих компаній, продуктів та послуг. Використання наявних традиційних методів оцінювання, а саме – витратного, аналогового, дохідного та їх комбінацій – не завжди призводять до адекватного результату. Причина в високому рівні впливу зовнішніх ринкових факторів, який важко спрогнозувати. Тут можливі такі підходи. По-перше, треба вести мову не про одне, детерміноване значення вартості компаній, а про зону можливих значень – від максимальної до мінімальної величини (метод *mini-max*), які б обмежували вірогідні значення вартості. По-друге, найбільш прийнятним в даному разі методом оцінювання, на наш погляд, є комбінація дохідного та порівнювального методів. По-третє, для уточнення одержаного результату з урахуванням конкретних умов, в тому числі, і зовнішніх факторів треба використовувати корегуючі коефіцієнти по 4-5 факторах, індивідуальні для кожного випадку. Номенклатура цих коефіцієнтів стандартна, але в кожному конкретному випадку їх набір та значення будуть індивідуальними.

Література:

1. Національний стандарт № 1 „Загальні засади оцінки майна і майнових прав”, затверджено постановою Кабміну України від 10.09.2003 № 1440. 2. Костірко Р.О. Комплексна оцінка вартості підприємства/Р.О.Костірко, Н.В.Тертична, В.О.Шевчук//Х.:Фактор, 2008.- 278 с. 3. <http://idcukraine.com/ru/about-idc/press-center/53665-press-release>. 4. BDO (www.bdo.com). 5. BDO (www.bdo.com). 6. BDO (www.bdo.com).

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧІ ЗАХОДИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гололобова О.М., Ларка М.І.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В умовах зростання вартості енергоносіїв та значної енергоемності сучасних промислових виробництв гостро постає проблема енергозбереження та вибору пріоритетних напрямів інвестування коштів у проекти підвищення енергоефективності підприємств. Одним з найголовніших шляхів ефективного конкурування та підвищення рентабельності підприємств в сучасних умовах є зниження собівартості продукції в тому числі і за рахунок зниження її енергомісткості. Процес енергозбереження потрібно оцінювати комплексно, враховуючи всі наслідки інвестування: економічні, технічні, екологічні, організаційні, комерційні та інші. Аналіз ефективності енергозберігаючих заходів здійснюється з метою визначення його доцільності або для вибору кращого заходу із можливих. Це обумовлено тим, що заходи з енергозбереження потребують інвестицій, і як правило, досить суттєвих. Крім того, ефективність енергозберігаючих заходів оцінюється низкою фінансових показників роботи підприємства, найважливішими з яких є собівартість продукції, що випускається та сумарний прибуток підприємства. Вибір пріоритетних енергозберігаючих заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності підприємства, є складним багатоваріантним завданням, що потребує виважених методичних підходів та ефективних критеріїв оцінювання. У зв'язку з тим, що сучасне промислове підприємство, зазвичай, є обмеженим у власних коштах і вимушеним звертатись до зовнішніх джерел інвестування, то виникає необхідність моделювання наслідків реалізації інвестиційних проектів та детального обґрунтування кожного з застосовуваних критеріїв вибору. Як показують дослідження на сьогоднішній день в нашій країні лише близько 12% діючих промислових підприємств займається інноваційною діяльністю, яка пов'язана з впровадженням новітніх технологічних процесів у виробництво, а частка впроваджених ресурсозберігаючих технологій в загальному обсязі реалізованих інноваційних рішень не перевищує 38%. Різноманітні сучасні інформаційні джерела дозволяють робити пошук та вибір необхідних методів розрахунку економічної ефективності, але не охоплюють всіх наявних критеріїв оцінювання для проведення всебічного аналізу інвестиційних проектів, пов'язаних саме з впровадженням енергозберігаючих заходів і технологічних процесів. Недостатньо дослідженим є також питання оцінювання економічних, організаційних, виробничих, технічних і екологічних критеріїв в їх сукупності, альтернативного порівняння вкладання коштів в інші інвестиційні проекти. Саме тому потребують подальшого дослідження критерії відбору інвестиційних проектів енергозбереження та удосконалення методології визначення ефективності енергозберігаючих заходів.

СУЧАСНА ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОТЕХНОЛОГІЙ

Грабіліна М.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Аналізу та прогнозуванню динаміки розвитку економічних систем належить провідна роль при прийнятті рішень на всіх рівнях економіки. Це обумовлено можливістю за їх результатами не тільки визначати перспективи та варіанти розвитку системи, але й розробляти комплекс адаптивних впливів, виявляти приховані резерви тощо. Особливого значення аналіз та прогнозування набуває на сучасному етапі розвитку суспільства, коли загальними закономірностями економіки в різних країнах є підвищення ролі організаційно-управлінських факторів та інформаційної складової діяльності.

Характерний для сучасних умов господарювання високий ступінь мінливості факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, глобалізаційні та трансформаційні процеси в економіці і, як наслідок, зростання рівня невизначеності та ризику приводять до необхідності використання математичних моделей і методів аналізу та прогнозування процесів, що відбуваються на всіх рівнях господарського комплексу країни та світу, застосування для їх реалізації новітніх інформаційних технологій. Підвищення складності та нестабільності економічних процесів призводить до порушення умов застосування класичних статистичних методів, а тому обумовлює необхідність розробки та використання математичних моделей і методів аналізу й прогнозування динаміки економічних систем, що базуються на методах інтелектуального аналізу даних, методах нечіткої логіки та дозволяють враховувати невизначеність, притаманну процесу розвитку економічних систем.

Важливим напрямком розвитку інтелектуального аналізу даних є широке застосування нейрокомп'ютерних технологій та нейронних мереж.

Нейронні мережі - це адаптивні системи для обробки та інтелектуального аналізу даних, які є математичною структурою, що імітує деякі аспекти роботи людського мозку і демонструє такі його можливості, як здібність до неформального навчання, узагальнення і кластеризації некласифікованої інформації, здатність самостійно будувати прогнози на основі спостереження часових рядів [1].

В даній роботі розглянуто сутність, архітектура, практика побудови та програмні засоби реалізації нейрокомп'ютерних технологій, а також сучасна практика і перспективні напрямки їх застосування в прогнозуванні макроекономічних показників України.

Література:

1. Черняк О.І. Інтелектуальний аналіз даних: Підручник / О.І.Черняк, П.В. Захарченко. –К.: Знання, 2014. -599 с.

ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Гриценко Н.В.

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

У сучасний період в Україні відбуваються процеси, які можна визначити як формування колективного трудового права. Кризовий стан економіки загострив потребу суспільства досягнути соціального балансу між найманими працівниками, власниками (роботодавцями) і державою. Зараз наочно видно, що правовими засобами індивідуального трудового права, в якому основними суб'єктами виступають індивідуальний найманий працівник і окремий роботодавець, не вирішити нагальних проблем. На перший план виходять, умовно кажучи, суб'єкти інших "вагових категорій" - колективи найманих працівників і колективи роботодавців. Узгодження соціально-економічних інтересів між вказаними суб'єктами, а також між ними і державою утворює цілу систему суспільних відносин, які отримали у зарубіжних країнах назву інституту соціального партнерства, котрий пронизує соціально-економічні відносини від національного рівня до конкретного підприємства (роботодавця).

Предметом соціального партнерства в організації праці виступають колективні відносини між соціальними партнерами із участі трудових колективів у встановленні умов праці; з участі трудових колективів в управлінні організаціями, на яких вони працюють; щодо укладення і виконання колективних договорів та колективних угод на галузевому, регіональному, національному рівнях; щодо діяльності професійних спілок та інших представницьких органів трудового колективу в соціально-трудових відносинах; щодо утворення та діяльності об'єднань роботодавців; з вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів. До сфери соціального партнерства входять: досягнення консенсусу з питань забезпечення зайнятості, створення додаткових робочих місць, організації оплачуваних громадських робіт, захисту населення від безробіття; застосування найманої праці з дотриманням техніки безпеки, вимог з охорони здоров'я працівників у процесі праці, оплати праці й забезпечення відтворюючої і стимулюючої функцій заробітної плати, прав працівників на своєчасне отримання заробітної плати; забезпечення нормального режиму праці й відпочинку; забезпечення права працівників на участь в управлінні працею на підприємстві, в розподілі прибутку для забезпечення соціальної діяльності підприємства, у визначенні соціальних стандартів і встановленні їх мінімальних меж, у встановленні порядку проведення колективних переговорів, вирішенні колективних трудових спорів тощо.

Виходячи з вищезазначеного постає питання співвідношення соціального партнерства в організації праці і колективного трудового права. У широкому розумінні предмет соціального партнерства ширший за своїм змістом предмета колективного трудового права. Останнє регулює лише колективні відносини з приводу застосування найманої праці, а предметом соціального партнерства в організації праці можуть бути як окреслені нами питання, так і відносини, що знаходяться поза їх межами, зокрема сфера соціального забезпечення, охорони здоров'я тощо.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Грудачова І. С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В сьогоднішніх умовах господарювання прагнення до підвищення ефективності та дієвості систем управління підприємством спричинили необхідність застосування та розробки сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій для проведення економічного аналізу.

В умовах використання комп'ютерних технологій для оптимальної організації та проведення економічного аналізу, необхідно правильно вибрати порядок його комп'ютеризації, що обумовлено перш за все специфікою різних видів економічної діяльності підприємств.

Особливостям застосування комп'ютерних аналітичних процедур, впливу використання інформаційних технологій при обробці економічної інформації присвячені дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців. Свій вклад в дослідження цих питань внесли В.Б. Ліberman, М.І. Баканов, Є.В. Мниха, І.Д. Лазаришина, Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненко та ін.

Економічний аналіз проведений на основі використання сучасних комп'ютерних технологій має відповідати вимогам комплексності, оперативності, динамічності, системності, тенденцій і закономірностей зміни та розвитку досліджуваного об'єкта та точності пізнання.

Результати аналізу практичної сфери діяльності українських підприємств показують, що на сьогоднішній день спостерігається стійка тенденція до зростання кількості та розширення функціональних можливостей програмних продуктів, які забезпечують комп'ютеризацію аналітичних процедур.

На сьогоднішній день вітчизняний ринок програмного забезпечення економічного аналізу знаходиться на етапі розвитку, проте, програмні продукти, які використовуються в економічному аналізі, значно полегшують здійснення аналітичної роботи в розрахунках фінансових коефіцієнтів.

За дослідженнями українських та закордонних ринків комп'ютерних програм видно, що більшість розробників створюють універсальні комплексні корпоративні системи, де значна увага приділяється аналітичним процедурам. Такими системами є «Галактика» та «Navision Attain».

Нині позитивним моментом на вітчизняному ринку програмного забезпечення економічного аналізу є поетапне заміщення закордонних програм продуктами українських розробників.

Література:

1. Гладчук О.О. Особливості застосування комп'ютерних технологій в економічному аналізі.// Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка» – 2013 – № 10 (48) – с.167 – 174.

ЕТИКА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ФАКТОР УСПІШНОГО РОЗВИТКУ

Грудачова О.С., Александров В.В.
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Проблема етики ділових відносин в нашій країні досліджена не досконало, тому при підготовці менеджерів цьому приділяється недостатня увага. Все це негативно позначається на ефективності ведення бізнесу в Україні та можливості інтеграції на світовий ринок. Для досягнення високих результатів в професійній діяльності вагоме значення має ділове спілкування.

Кожна країна має свою специфіку ведення ділових стосунків і від вибору стратегії поведінки залежить майбутнє компанії. Дослідивши досвід відомих корпорацій світу, можна відзначити декілька стилів ділового спілкування:

1) американський стиль: притаманне вміння визначення і вирішення проблем; значна перевага - високий професіоналізм; вони впевнені у власних силах, наполегливі, відкриті, енергійні та дружелюбні. Прикладом успішності є компанія Apple;

2) китайський стиль: китайці мають чіткі розмежування в етапах проведення переговорів; правильно вміють використовувати чужі помилки; досить велику увагу приділяють неформальній бесіді, що дає змогу позитивно налаштувати партнерів в свій бік. Приклад – ICBC.

3) німецький стиль: німці ретельно підходять до виконання своїх обов'язків та вирішення питань, працелюбні, пунктуальні, бережливі, раціональні, педантичні, організовані. Приклад – Volkswagen AG.

4) японський стиль: у взаєминах з партнерами дотримуються точності та обов'язковості; вміють працювати в команді, для них притаманна колективна солідарність, що є не останнім важелем в досягненні спільних цілей. Приклад – Toyota Motor Corp.

Що стосується внутрішніх заходів зарубіжних компаній задля підвищення культури ділового спілкування свого персоналу, то організації звичайно доводять етичні нормативи до відома своїх працівників у вигляді друкованих матеріалів. Деякі фірми створюють робочі групи або постійні комітети з етики. Інші наймають спеціаліста з етики бізнесу – адвоката з етики, котрий займається напрацюванням етичних положень.

Завдання підвищення рівня етики ділового спілкування в багатьох країнах сьогодні займає одне з перших місць. На жаль, в Україні даній проблемі не приділяють належної уваги. Тому організації, компанії, фірми, керівники та підприємці всіх рівнів повинні підвищити етичний рівень ділового спілкування, використовуючи при цьому різні способи та засоби, не виключено і навчання етиці ділового спілкування. Крім того, існують певні ментальні розбіжності в культурі різних країн, тому опанувати один з вище наведених стилів навряд чи вдасться, українцям необхідно розробити власний стиль ділового спілкування який би відповідав загальноприйнятим світовим нормам.

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ НЕЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОРУПЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ КРАЇНИ

Губарєв О.О.

Харківська державна академія культури, м. Харків

Когнітивне моделювання формування економічної безпеки країни, яке базується на об'єктивному виборі основних факторів з урахуванням їх взаємовпливу, забезпечило досягнення адекватності досліджуваного процесу. Корупція та неефективне державне регулювання впливають на всі соціально-економічні процеси в країні і опосередковано знижують рівень її економічної безпеки. Саме тому, що оцінити вплив цих деструктивних чинників на економічну безпеку складно, для моделювання пропонується використовувати когнітивний підхід, під яким розуміється розв'язання проблем методами, що враховують когнітивні аспекти, в які включаються процеси сприйняття, розуміння, пізнання, пояснення, мислення. При визначенні основних керуючих факторів забезпечення економіки країни було враховано їх взаємовплив, що забезпечило підвищення адекватності висновків з аналізу досліджуваного процесу. У результаті проведеного дослідження була складена когнітивна карта впливу таких деструктивних чинників, як корупція та неефективне державне регулювання, на економічну безпеку країни, що дозволяє систематизувати знання про фактори в їх взаємозв'язку і взаємодії. Когнітивна модель впливу корупції та неефективного державного регулювання на економічну безпеку країни передбачає використання сценарного підходу. В результаті проведеного моделювання було визначено, що основним фактором, який впливає на рівень економічної безпеки України є рівень корупції в державі. Деструктивні чинники було використано для імпульсного впливу з метою визначення необхідності їх зниження для забезпечення економіки України. Використання когнітивного моделювання впливу корупції та неефективного державного регулювання на економічну безпеку країни, реалізованого на основі принципів системності, достовірності, повноти і порівнянності, дозволить регулярно отримувати об'єктивну якісну інформацію і надавати змістовні аналітичні матеріали для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення економіки України. В процесі дослідження було побудовано сценарії забезпечення економіки України. Для України кращим сценарієм є досягнення показників країни-члена ЄС – Словаччини. Для проведення імпульсу обрано найкоротший шлях (значення по модулю). Пріоритетом для України за обраним сценарієм є забезпечення економіки шляхом зниження рівня корупції. Сформовано методичний підхід до визначення впливу корупції та неефективного державного регулювання на рівень економічної безпеки держави, який ґрунтується на когнітивному моделюванні та виборі сценаріїв формування економічної безпеки країни, що дає можливість визначати напрями реалізації концепції формування економічної безпеки України в умовах інтеграції її економіки.

МОДЕЛЮВАННЯ СЦЕНАРІЇВ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Губарева І.О.

*Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України,
м. Київ*

Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» визначено, що інтеграція в політичні та економічні структури ЄС є пріоритетним напрямом для України. Угода про асоціацію між Україною та ЄС передбачає проведення системних соціально-економічних реформ, спрямованих на демократичний розвиток, економічний добробут та зміцнення безпеки країни як основи підвищення стійкості національної економіки та виконання вимог, необхідних для набуття Україною членства в ЄС. Стан національної безпеки все в більшій мірі залежить від стану економіки, що дозволяє говорити про актуальність проблеми забезпечення економічної безпеки країни та необхідність розробки концепції її формування. Найбільш універсальним інструментом моделювання забезпечення економічної безпеки країни є імітаційне моделювання, яке дозволяє вивчити основні закономірності її функціонування та визначити можливі шляхи розвитку. Для аналізу причинно-наслідкових зв'язків при забезпеченні економіки країни пропонується використовувати імітаційну модель, яка враховує розвиток її складових: економічної, політичної, соціальної та духовної. В якості критерію ефективності управління економічною безпекою країни використано комплексний показник безпеки економіки країни. Імітаційна модель процесу забезпечення економічної безпеки країни має такі компоненти: «Економічна складова», «Соціальна складова», «Політична складова», «Духовна складова».

На основі розробленої імітаційної моделі був проведений аналіз різних сценаріїв розвитку процесу забезпечення економіки України за її складовими: економічною, політичною, соціальною, духовною. У процесі дослідження було побудовано сценарії забезпечення економіки України за трьома прогнозами: оптимістичний (покращення стану управління окремими складовими економічної безпеки); базовий (всі змінні моделі залишаються стабільними); песимістичний (погіршення стану управління окремими складовими економічної безпеки). Аналіз побудованих сценаріїв показав, що найбільш перспективним є сценарій одночасного покращення захисту від загроз у всіх сферах.

Запропоновано методичне забезпечення формування економічної безпеки України на підґрунті поєднання сценарного підходу з принципами системної динаміки, що дозволило враховувати розвиток економічної, політичної, соціальної, духовної складових безпеки національної економіки та здійснювати вибір важелів державного регулювання. Розроблено сценарії забезпечення економіки України, які враховують вплив активізації інтеграційних процесів. Найбільш ефективним сценарієм забезпечення економіки України є підвищення захисту від загроз за всіма складовими економічної безпеки: економічною, політичною, соціальною та духовною.

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Гур'єва Ю.М., Безручко О.О.

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

Нині в Україні спостерігається тенденція посилення конкуренції у зв'язку з цим особливого значення набуває питання розробки конкурентної стратегії. Сучасні умови господарювання зумовлюють необхідність посилення стратегічного напрямку діяльності підприємств. Важливе місце в стратегічній діяльності підприємства посідає конкурентна стратегія, яка, використовуючи його конкурентні переваги, забезпечує стратегічну конкурентоспроможність підприємства. Оскільки конкурентна стратегія є однією з найважливіших складових стратегії розвитку підприємства, то важливим етапом її дослідження є розгляд і оцінювання теоретичних підходів до її сутності. Конкурентна стратегія – це комплекс дій, які спрямовані на забезпечення стійких позицій підприємства на ринку, отримання і підтримку довгострокових конкурентних переваг у діяльності підприємства [1, 3]. При розробці конкурентної стратегії глибоко вивчають конкурентне середовище та оперують такими поняттями як конкурентна сила і конкурентна позиція, що визначають конкурентну перевагу підприємства на ринку. Конкурентна перевага – це перевага, що забезпечує міцні позиції підприємства на ринку і доходи на рівні вищому середнього по галузі, завдяки кращій компетенції і можливостям в певній сфері чи напрямку діяльності [2]. Класифікація М.Е. Портера охоплює такі конкурентні стратегії підприємства: стратегія лідерства за витратами; стратегія оптимальних витрат; стратегія диференціації; стратегія фокусування на низьких витратах; стратегія фокусування на попиті [2]. Дана класифікація ґрунтується на концепції про два основні стратегічні напрями, один із яких зосереджує зусилля на якості продукції і послуг, а другий – на зниженні витрат і цін. Значною мірою вони суперечать один одному, адже підвищення якості, поліпшення споживчих властивостей товарів і послуг потребує додаткових витрат. Таким чином, важливе місце в управлінні підприємством займає формування та реалізація конкурентної стратегії. Для забезпечення успіху в сучасній економіці, підприємству слід орієнтуватися на своїх конкурентів, тобто уникати їх сильні сторін і шукати їх слабкі місця, щоб потім почати маркетингову атаку на ці слабкі місця.

Література:

1. Благун І. С. Концептуальні засади формування конкурентної стратегії підприємства / І. С. Благун, Л. В. Гринів // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2007. – № 3 (15). – С. 3–11.
2. Боровських Н. Конкурентні стратегії: методологія формування і розвитку / Н. Боровських // Маркетинг. – 2005. – С. 37-48.
3. Маслак О.І. Стратегічна стійкість машинобудівного підприємства: фактори впливу / О.І. Маслак, І.В. Коробкова // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Серія «Економічні науки». – 2014. – №6 / 2014 / (89). – Ч. 2. – С. 9-18.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ АУДИТУ

Гурський В.А.

Донецький державний університет управління, м. Маріуполь

В роботі розглянуті шляхи підвищення ефективності аудиторської роботи за рахунок використання комп'ютерних технологій.

При здійсненні аудиту дебіторів та кредиторів, особливо на середніх та великих підприємствах, де кількість контрагентів може бути дуже значною, в даному випадку бажано використовувати всі передові інформаційні технології протягом всього процесу аудиту даної частини обліку, зокрема: на етапах планування, контролю та складання аудиторського висновку.

Одним із критеріїв якості при проведенні аудиту - є виконання аудиторами вимог Міжнародних стандартів аудиту, що значно ускладнює аудит. Перед аудитором постає необхідність у зборі, обробці та документуванні додаткової інформації.

В Україні ринок аудиторського програмного забезпечення на сьогодні тільки починає розвиватися. Серед спеціалізованого аудиторського програмного забезпечення, яке представляє собою завершені програмні продукти для продажу, можна назвати лише п'ять таких продуктів, а саме: програмний продукт „Асистент Аудитора” (розробник фірма „Сервіс-аудит”), програмний продукт „Помощник аудитора” (фірма „Гольдберг-аудит”), програмний продукт „Abacus Professional”, програмний комплекс „ЕкспрессАудит: ПРОФ” та програмний продукт „IT Audit: Аудитор” (КСБ „Мастер-Софт”).

При застосуванні інформаційних технологій для підвищення ефективності аудиту на практиці виникають наступні проблеми:

специфіка аудиторської діяльності (щодо неможливості повністю формалізувати процес аудиту, щодо формування професійного висновку);

застосування підприємством, на якому проводиться аудит, різноманітного програмного забезпечення та із використанням численних своїх внутрішніх аналітичних реєстрів накопичення інформації про наявність, склад та розміри дебіторської і кредиторської заборгованостей конкретного підприємства;

аудитори змушені виїжджати на підприємства для проведення аудиту;

різноманітна галузева спеціалізація клієнтів аудиторських фірм (з урахуванням таких динамічних змін, які спостерігаються зараз в Україні, звісно створюються негативні передумови щодо детального налагодження спеціалізованих систем на усі можливі випадки, їх необхідно постійно коригувати на програмному рівні, що призводить до збільшення капіталовкладення в ці спеціалізовані аудиторські програми)..

Для покращення якості аудиторських послуг при аудиті необхідно організувати заходи щодо підвищення кваліфікації аудиторів з розрахунком на впровадження засобів інформаційних технологій.

Українські фірми повинні усвідомити, що тільки якнайшвидше освоєння інформаційних технологій дозволить їм одержати необхідні конкурентні переваги в боротьбі на вітчизняних і закордонних ринках.

УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Гусаковська Т.О., Гордієвич А.О.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

З часу розвитку в Україні ринкових форм управління підприємствами кожне з них, за винятком державних, повинно використовувати сучасні концепції для забезпечення безперервного розвитку, що надасть змогу конкурувати в умовах мінливого зовнішнього оточення на ринку. У той же час практична проблема розвитку вітчизняних підприємств свідчить про те, що більшість із них не здатні бути конкурентоспроможними порівняно з підприємствами розвинутих країн.

Під розвитком більшість учених розуміють ускладнення системи; поліпшення пристосованості до зовнішніх умов; збільшення масштабів явища; кількісний ріст економіки і якісне поліпшення її структури; соціальний прогрес. Розвиток будь-якого явища характеризується: якісними змінами тобто переходом від одного стану до іншого; необоротністю розвитку, а саме розвиток припускає стабільність; специфічність.

Поняття «розвиток підприємства» визначають як процес сукупних змін у соціально-економічній системі підприємства, спрямований на його перехід у новий якісно-кількісний стан у часі під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, причому за напрямом, він може бути як позитивним, так і негативним.

Проблеми забезпечення ефективності розвитку підприємств належать до сфери стратегічного управління. Практичні результати визначення напрямків і кількісних параметрів розвитку підприємств втілюються у їхніх стратегіях, деталізуються у тактичних планах і доводяться до практичних заходів у рамках оперативних вказівок.

Розглядаючи управління розвитком організації як процес, можемо виділити наступні його етапи: оцінювання конкурентного статусу організації, вибір напрямів розвитку організації, планування і регулювання розвитку організації.

На першому етапі встановлюється фаза життєвого циклу підприємства (зародження, становлення, зростання, рання зрілість, зрілість, старіння). Показником оцінювання фази життєвого циклу підприємства може бути конкурентний статус, який характеризується конкурентною позицією, конкурентоспроможністю і конкурентною стійкістю підприємства.

Вибір напрямів розвитку підприємства може стосуватися бізнес-процесів (технічна, технологічна диверсифікація), продукції (спеціалізація, товарна диверсифікація), споживачів (диверсифікація ринків збуту), персоналу (розвиток людського капіталу).

На особливу увагу заслуговує вибір (зміна) виду діяльності, оскільки диверсифікація видів діяльності, як правило, супроводжується синергетичним ефектом.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Гусаковська Т.А., Липовий А.Ю.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

В сучасних умовах високої конкурентної боротьби кожному підприємству необхідно чітко сформулювати стратегічні цілі і конкретні орієнтири їх досягнення, сформулювати свої конкурентні переваги та скоординувати усі напрямки своєї діяльності для їх збереження або посилення. Проблема збалансування внутрішніх можливостей підприємства та змін у зовнішньому середовищі, з метою виживання у конкурентній боротьбі нині та у перспективі є основним завданням керівництва кожного українського підприємства. Саме ці обставини сприяють докорінним змінам певних стереотипів господарювання, появи та впровадженню системи стратегічного управління підприємством, розробці такої стратегії розвитку підприємства, яка сприяла б підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Дослідженню проблем, пов'язаних з формуванням стратегії розвитку підприємства, присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: І. Ансоффа, О.С. Виханського, В.О. Василенко О.П. Градова, В.М. Гриньової, Ю.М. Дерев'янка, В.А. Забродського, А.Т. Зуба, І.А. Ігнат'євої, Б.М. Мізюка, В.П. Мартиненка, А.А. Мазаракі, Л.Г. Мельника, М.Е. Портера, В.С. Пономаренка, О.І. Пушкаря, Т. Сааті, А. Стрікланда, Т.І. Ткаченко, А.А.Томпсона, З.Є. Шершньової та багатьох інших. Проте, ця проблема потребує подальшого комплексного аналізу. Стратегію необхідно розглядати як поєднання запланованих дій та адаптивної реакції на ситуацію, що виникла. Головною сутнісною ознакою стратегії є цілеспрямованість, а її призначення полягає у побудові підприємства, здатного успішно працювати, долаючи непередбачені обставини, виклики конкуренції, внутрішні проблеми, здобувати все нові вигідні позиції на ринку.

Стратегія розвитку - це не окремий підвид стратегії, а та стратегія на різних рівнях ієрархії, якій притаманні наступні ознаки: спрямована на досягнення цілей розвитку підприємства; може бути реалізована не завжди, не в будь-яких умовах; вимагає наявності у підприємства суттєвого науково-технічного потенціалу. Значна більшість спеціалістів зі стратегічного менеджменту виділяють наступні ієрархічні рівні стратегії розвитку: 1) корпоративна стратегія (стратегія росту та обмеженого росту); 2) конкурентна стратегія; 3) функціональна стратегія (лідерство за якістю профільної продукції, оновлення номенклатури виробництва).

Таким чином, стратегія розвитку передбачає розроблення заходів щодо змін якісних параметрів підприємства, створення інноваційної продукції, підвищення її якості, диференціація і диверсифікація виробництва, пошук нових ринкових ніш, вихід на нові зовнішні ринки, що в цілому сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Гусаковська Т. О., Ходієнко О. А.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

В умовах ринкової конкуренції підвищення ефективності можливо досягти переважно за рахунок розвитку інноваційних процесів, що одержують кінцеве вираження у використанні інформаційних технологій.

Сьогодні положення справ області ІТ характеризується крайньою невизначеністю. По-перше, це пов'язано з безперервним збільшенням обсягу технологічних пропозицій, що вимагають високих інвестицій. Внутрішньофірмові асигнування на потреби ІТ ростуть випереджальними темпами в порівнянні з іншими витратами підприємства. Змінюється роль ІТ у господарській діяльності багатьох підприємств.

При виконанні внутрішньофірмових процесів функція ІТ перестала бути допоміжною, перетворившись у найважливішу складову частину продукту або виробничих потужностей.

Останні досягнення у галузі інформаційних технологій надають ефективний інструмент управління - корпоративні інформаційні системи (KIC). Автоматизація управління за допомогою KIC дає підприємству ряд переваг, серед яких, насамперед, раціоналізація виробничого циклу, оптимізація інформаційних потоків, оперативність управлінського обліку. Такі системи призначені для вирішення задач як підприємства в цілому, так і його підрозділів.

Впровадження інформаційних систем здійснюється з метою підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства за рахунок не тільки опрацювання і збереження рутинної інформації, автоматизації конторських робіт, але і за рахунок принципово нових методів управління, заснованих на моделюванні дій фахівців підприємства при прийнятті рішень (методи штучного інтелекту, експертні системи і т.п.), використанні сучасних засобів телекомунікацій (електронна пошта, телеконференції), глобальних і локальних обчислювальних мереж і т.д.

Інформаційна система управління для промислового підприємства не повинна замикатися тільки в рамках управління бізнес-процесами. Дана система повинна об'єднати в собі всі три рівні управління процесами на підприємстві: управління бізнес-процесами; управління проектно-конструкторськими розробками; управління технологічним процесом виробництва.

Єдність інформаційної системи управління підприємством полягає в тому, що дані, отриманому або уведені на будь-якому рівні системи, повинні бути доступні всім її компонентам.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ТЕОРІЙ МОТИВАЦІЇ

Гуцан О.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Існування сучасного підприємства, на сьогоднішньому етапі розвитку економіки України, не можливо уявити без плідної та якісної праці працівників, які перетворюють вхідні ресурси на завершений продукт або послугу.

У зв'язку з цим подальше вивчення теоретичних надбань мотиваційної науки, а саме теорій мотивації, з метою їх подальшого практичного застосування є актуальною та потребує подальшої розробки.

На сьогоднішній день існує велика кількість як класичних так і сучасних теорій мотивації, які розглядають мотивацію з різних позицій. На основі дослідження літературних джерел виявлено декілька підходів до класифікації теорій мотивації, які представлені в таблиці 1.

Таблиця 1–Підходи до класифікації теорій мотивації

Автор	Пропонована класифікація теорій
Завадський Й. [1]	1) ранні; 2) сучасні.
Фролов С. [2]	1) психологічні; 2) соціально-економічні.
Шольц Х. [3 с.89]	Теорії: 1) в основі яких лежить специфічна картина робітника; 2) особистісні; 3) процесуальні.
Колот А. М. [5]	1) школа наукового управління; 2) доктрина людських відносин; 3) змістовні теорії 4) процесуальні теорії; 5) людських ресурсів
Назарова Г.В. [4]	1) змістовні; 2) процесуальні; 3) пізнавальні; 4) сучасні.

Слід зазначити, що перелік зазначених підходів до класифікації теорій мотивації не є вичерпним і постійно поповнюється та розширюється, оскільки мотиваційна наука постійно розвивається. Використання теоретичних здобутків мотиваційної науки в практичній діяльності підприємств України надасть поштовх для подальшого розвитку підприємства.

Література:

1. Завадський Й.С. Менеджмент [Текст]: підруч. у 3 т. / Й. С. Завадський. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – Т. 1. – 537 с.; 2. Фролов С.С. Социология организаций [Текст] / С.С. Фролов. – М. : Гардарики, 2001. – 384 с.; 3. Пугачёв В.П. Руководство персоналом организации [Текст]: Учебник / В.П. Пугачёв. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 279 с. – (Серия «Управление персоналом»); 4. Назарова Г.В. Методика формування трудового потенціалу акціонерного товариства / Г.В. Назарова, Н.О. Панасюк // Економіка розвитку. – 2005. – № 2 (34). – С. 21 – 25; 5. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник [Текст] / А. М. Колот. – Вид. – 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 340 с.

ВИКОРИСТАННЯ РЕТЕСТОВОЇ НАДІЙНОСТІ ЩОДО ПЕРЕВІРКИ МОТИВАЦІЙНИХ ОПИТУВАНЬ

Гуцан О.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Мотивування персоналу займає важливе місце серед ключових задач менеджменту сучасного вітчизняного підприємства. На мотиваційні заходи підприємство може витрачати значні фінансові та матеріальні ресурси, а отже повинно бути впевненим, що фактори яке воно пропонує робітнику є цінними для нього.

Ключовим методом отримання мотиваційної інформації є проведення опитування персоналу. Отже, постає питання щодо перевірки достовірності отриманих анкетних даних. Одним з таких ключових методів є перевірка за ретестовим підходом.

Ретестова надійність ґрунтується на проведенні повторного опитування (анкетування) з використанням того ж опитувального листа і кола респондентів та на основі отриманих даних здійснюється кореляційний аналіз. Для більшості методик мінімальним задовільним значенням коефіцієнта кореляції вважається значення не нижче 0,7. В основу методу закладений розрахунок і виявлення кореляційної залежності індивідуальних оціночних балів респондентів у результаті повторного анкетування того ж числа респондентів із використанням тієї ж анкети. В рамках ретестового методу оцінки використовують коефіцієнт надійності, який розраховується з використанням залежності 1 [1 с.331]:

$$r_n^{pem} = \frac{n \sum_{i=1}^n X_i Y_i - (\sum_{i=1}^n X_i) (\sum_{i=1}^n Y_i)}{\sqrt{n \sum_{i=1}^n (X_i)^2 - (\sum_{i=1}^n X_i)^2} \sqrt{n \sum_{i=1}^n (Y_i)^2 - (\sum_{i=1}^n Y_i)^2}}, \quad (1)$$

де: r_n^{pem} – коефіцієнт надійності;

n – кількість респондентів, які брали участь у двох етапах анкетування;

X_i – бал, виставлений i -м респондентом при першому анкетуванні;

Y_i – бал, виставлений i -м респондентом при повторному анкетуванні.

Ретестовий підхід можливо характеризується певними позитивними рисами, а саме: відносна нескладність розрахунків, наочність отримуваних даних з можливістю порівняння, можливості формалізації та автоматизації в прикладних програмних продуктах. Зазначені переваги цього методу сприяють широкому практичному застосуванню ретестової перевірки мотиваційних даних на вітчизняних підприємствах. Використання цього підходу дозволить підвищити доцільність використання мотиваційно-орієнтованих витрат підприємства та підвищити ефективність економічної діяльності всієї фірми.

Література:

1. Мельникова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов : Учебное пособие / М.Б. Мельникова. – М : Логос, 2002. – 432 с: ил.

СИСТЕМА МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНСЬКИХ ВИРОБНИКІВ ТВЕРДОГО БІОПАЛИВА НА РИНКУ ЄС

Данилова Н.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Україна, перебуваючи в стані глибинної рецесії, потребує пошуку нових внутрішніх й зовнішніх джерел розвитку національної економіки, що можуть забезпечити стійкі конкурентні позиції українських компаній на світовому ринку, однією з яких є галузь твердого біопалива.

Сучасний стан розвитку даного ринку дозволяє здійснити вихід українських виробників на ринок ЄС.

В умовах посилення міжнародної конкуренції ефективність діяльності українських компаній на ринку ЄС залежить від виваженої стратегії виходу. В процесі стратегічного аналізу ринку твердого біопалива ЄС було виявлено потенційно перспективний сегмент ринку (промислові споживачі: ТЕС, ТЕЦ) [1], фактори, які є найбільш впливовими при переході ТЕЦ, ТЕС на використання твердого біопалива та ризики функціонування ринку ЄС [2]. Це дало змогу розробити модель системи маркетингових комунікацій українських виробників твердого біопалива на ринку ЄС, яка передбачає два напрями впливу маркетингових комунікацій з боку українських виробників на промислових споживачів ЄС: прямий вплив (сфера узгодження інтересів українських виробників твердого біопалива з промисловими споживачами, де носієм комунікаційних повідомлень є товар, додаткові послуги, реклама та ін.); опосередкований вплив (сфера узгодження інтересів українських виробників твердого біопалива з промисловими споживачами за допомогою впливу трейдерів або інших посередників, створення платформ у соціальних мережах, участь у заходах PR та ін. [3, с.11-12].

Така системи маркетингових комунікацій дає змогу продемонструвати конкурентні переваги української продукції та створити попит на тверде біопаливо українського походження у довгостроковій перспективі, що є перспективним напрямом у процесі подолання соціально-економічної кризи та можливістю посилити конкурентні позиції на міжнародних ринках для економіки України, яка знаходиться у кризовому стані.

Література:

1) Данилова Н.В. Особливості маркетингових комунікацій на ринку високих технологій [Електронний ресурс] / Н.В. Данилова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 4 (14). – С. 51-56.

2) Danylova N. Trends and Risks for Renewable Energy Business in the European Union / N. Danylova // Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka. – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». – 2015. – №6. – С. 5-12.

3) Данилова Н. В. Стратегії виходу українських компаній на ринок твердого біопалива ЄС : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.02 "світове господарство і міжнародні економічні відносини" / Данилова Н. В. – Київ, 2016. – 19 с.

СОВРЕМЕННЫЙ СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИЗМ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ В УКРАИНЕ

Двинских В.Н.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Актуальность проблемы в том, что идеи создания справедливого общества - вечны. Украина на переломе эпох, поэтому знать, правильно ориентировать людей в направлении создания действительно справедливого общества - задача преподавателей. В Конституции закреплён курс на создание социального государства. Поэтому так важен опыт современной социал-демократии, для которой основными принципами стали: равенство возможностей, справедливого необходимого обществу неравенства, солидарность как поддержка и забота о каждом (вместо солидарности как благотворительности при «государственном социализме»).

Социал-демократизм не имеет собственной теоретической концепции, а опирается на теоретические положения либералов, кейнсианцев, неоконсерваторов, институционалистов, созвучных её программе применительно к сложившейся ситуации. При всех различиях у них есть общее понимание необходимости смешанной экономики. Главная задача социал-демократии - обеспечить равновесие между эффективностью рынка и социальной защищённостью. Государство наполняет новым содержанием частную собственность, социализируя ряд её правомочий.

В Украине взятая за основу неолиберальная модель привела к построению криминально-олигархического-бюрократического капитализма. Практически отсутствует средний класс; идёт деиндустриализация, обнищание, моральная деградация общества, постоянная угроза дефолта. Нет стратегии развития, в том числе внятной промышленной политики. Нет стратегии развития образования, воспитания, культуры, без чего невозможно создать демократические институты. Нет толерантности политического класса, что противоречит логике трансформационного процесса, прогрессу истории. Стратегия должна быть нацелена на строительство качественно новой Украины на основе действительно «устойчивого развития», «экономики знаний» («новой индустрии»), общечеловеческих, демократических, а не узконационалистических ценностей, на основе консенсуса в обществе и при его активном участии.

Литература:

1. История экономических учений: (современный этап): Учебник / Под общ. ред. А.Г. Худакорова. - М.: ИНФРА. - М., 1998. - 733 с.
2. Лісовицький В.М. Історія економічних вчень: 3-тє вид. та доп. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 240 с.
3. Политология: Учебное пособие для вузов / сост. и ред. Н. Сазанова. - Х.: Фолио, 2001, - 831 с.
4. Гальчинский А. Социализм против социализма. Вопросы для размышления // Зеркало недели, 2015, №12 (208), 4-10.04, с. 4-5.
5. Симоненко В. 25 шагов навстречу самоликвидации // «2000», 2015, №8 (761), 26-3.03, с 1, 6, 7.

ПРОБЛЕМЫ СТАНОВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ В УКРАИНЕ.

Демёхина Е.А.

***Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков***

Украина стремится стать частью Европейского Союза, а этот путь связан с решением целого ряда экономических, политических и социальных проблем. Целью Европейского Союза является устойчивое развитие Европы, основанное в том числе на высококонкурентной социальной рыночной экономике, направленной на достижение полной занятости и социального прогресса, защиту окружающей среды. Важнейшими целями являются также устранение недостатков так называемого рыночного либерализма, соединение экономической свободы с социальным равновесием, защита свободы личности.

Европейские страны стремятся создавать и укреплять основы социально-ориентированной рыночной экономики: содействовать развитию конкуренции на всех рынках и не допускать их монополизацию; контролировать рынок труда; обеспечивать стабильность цен, увеличивая объём денежной массы только при увеличении объёмов производства; защищать тех, кто не может получать доход из-за возраста, болезни или безработицы.

Эти проблемы пока не решены в Украине. Существует глубокое имущественное расслоение украинского общества, значительно увеличившееся в последние годы, поскольку основная тяжесть реформ 2015 г. коснулась небогатой, но значительной части общества. Это грозит дальнейшим ростом безработицы, падением уровня жизни населения. Также следует отметить ограниченные возможности стимулирования внутреннего спроса, поскольку Украина должна продолжать программу макроэкономической стабилизации, а это возможно в первую очередь за счёт снижения реального предложения денег. Препятствует росту экономики и решению социальных проблем и состояние банковской системы, самой отсталой в мире при самых высоких ценах за предоставление финансовых услуг.

Для того, чтобы заложить основы социальной рыночной экономики, необходимо всё же демонополизировать все рынки и создать конкурентную среду с равными условиями ведения бизнеса; достичь ценовой стабилизации; обеспечить доступ к кредитным ресурсам; провести налоговую реформу, направленную на уменьшение давления на производство, особенно малого и среднего бизнеса; наконец – проводить взвешенную политику социальной защиты граждан.

ЕКСКУРСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ І СУЧАСНА ІНДУСТРІЯ

Дорожкіна Г.М.

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Зацікавленість туристів до індустріального минулого отримує розвиток в останні роки. Багато компаній усвідомили важливість тісних зв'язків зі спільнотою і відкривають двері промислових підприємств для туристів. Під час екскурсій туристи отримують можливість або безпосередньо познайомитися з виробничим процесом або відвідати конкретний цех чи спеціалізований музей підприємства. Американські виробники автомобілів в свій час оцінили переваги публічності й почали запрошувати потенційних покупців на заводи, де майбутні власники продукції можуть ознайомитися з процесом автомобілебудування. Сьогодні екскурсії на промислові підприємства в США отримали велику популярність, що позитивно вплинуло на розвиток туризму. Це особливо важливо для промислових центрів, які розташовані в місцях, що не дуже привабливі для мандрівників. Як приклад, в літературі з питань туристичної діяльності наводиться завод «Дженерал моторс шевроле корвет» в місті Боулінг Грін, який перетворився в головну туристичну принаду штату Кентуккі. Широко доступний для туристів традиційний центр автомобілебудування «Форд Лінкольн» в Уіксомі, що розташований недалеко від Детройту[1]. Попит на такі екскурсії наскільки великий, що замовляти їх потрібно за декілька місяців. Аналогічна практика має місце в Німеччині, де з'явилися спеціальні тематичні атракціони промислового спрямування.

Запровадження екскурсійної діяльності на промислових підприємствах дозволяє отримувати конкретну комерційну винагороду. Так, у Кременчуцькій виробничо-торговельній фірмі «Лукас» під час проведення екскурсій, в тому числі і для іноземних туристів, солодку продукцію продає спеціальний персонал, який одягнений в українські національні костюми. В списку музеїв, що створенні для популяризації виробів як промислового призначення, так і товарів для широкого вжитку, значаться ПАТ «АвтоКрАЗ», «Кременчуцький завод дорожніх машин», «Кременчуцький колісний завод» та інші промислові підприємства. За прикладом Китаю, де екскурсії на підприємстві використовуються як стимул для покупки продукції [2], основну увагу необхідно звертати на відвідування магазину, де туристам пропонувати продукцію власного виробництва. У ПАТ «Крюковський вагонобудівний завод» впродовж короткого часу стали затребуваними тури з відвідуванням музею підприємства, виробничих цехів з випуску пасажирських вагонів, автогрейдерів, автопричепів, виробів для обслуговування дачних ділянок, магазинів з реалізації товарів побутового вжитку.

Література:

1. Холловей Дж.К., Тейлор Н. Туристический бизнес: Пер. с 7-го англ. изд. – К.: Знання, 2007. – 798с.
2. Beech John The business of Tourism / Management John Beech, Simon Chadwick, - Nov. 2005. – Paperback. – 608 p.

МІСЦЕВИЙ РИНОК ПРАЦІ ЯК ВИРОБНИЧО-ОСВІТНІЙ КЛАСТЕР

Дружиніна В. В.

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Дисбаланс на місцевих ринках праці поглиблюється, оскільки значна частина незайнятих не влаштовує роботодавців внаслідок особливих вимог щодо рівня кваліфікації та досвіду роботи, а вирішення проблеми адекватної зайнятості для висококваліфікованих працівників ускладнюється внаслідок низьких якісних характеристик значної кількості вільних робочих місць. За даних умов доцільним стає регулювання ринку праці в контексті утворення виробничо-освітнього кластеру як сукупності сконцентрованих переважно за територіальною ознакою бізнес-одиниць як однієї, так і різних сфер діяльності, які знаходяться у консолідованій довготривалій багаторівневій взаємодії та взаємозалежності з іншими суб'єктами (освітніми установами, органами влади) з метою досягнення раціональних співвідношень у попиті та пропозиції робочої сили. При цьому до особливостей виробничо-освітнього кластера на місцевому рівні слід віднести стійкі і довготривалі господарські зв'язки, участь в інноваційних програмах підготовки та перепідготовки висококваліфікованих кадрів, удосконалення технологій виробництва і управління, вдосконалення системи контролю, створення і реалізація моделі партнерства в системі «бізнес – навчання – влада», економічна сутність якої заснована на концепції «потрійної спіралі».

В результаті дослідження встановлено, що дисбаланс місцевого ринку праці м. Кременчука продовжує посилюватись внаслідок просторової поляризації формування і розвитку регіонального кадрового потенціалу, що потребує об'єднання зусиль науки, освіти, влади та бізнесу з метою пошуку оптимальних шляхів соціально-економічного розвитку територій. Враховуючи потенційну результативність запровадження кластерних форм організації зайнятості населення (створення регіональних та територіальних науково-освітньо-виробничих кластерів з метою забезпечення мережевої взаємодії установ професійної освіти, органів державної влади та місцевого самоврядування, бізнесу, науки, інститутів громадського суспільства), обґрунтовано доцільність застосування диференційованого підходу до визначення критеріїв розвитку територій, які повинні бути вбудовані в технологію розробки стратегій розвитку місцевих ринків праці (враховувати інноваційні форми інтеграції науки, освіти, влади та бізнесу) з метою ефективного перерозподілу робочої сили відповідно до потреб економічного розвитку територій.

В даному контексті місцевий ринок праці слід розглядати як виробничо-освітній кластер, в якому виникають диспропорції попиту та пропозиції робочої сили, своєчасна ліквідація яких має бути спрямована на ефективний перерозподіл робочої сили відповідно до потреб економічного розвитку територій.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Єгорова Ю.В.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури,
м. Харків*

Однією з важливих передумов реалізації євроінтеграційної стратегії України є здійснення масштабної модернізації економіки з метою підвищення технологічного рівня експорту та якісних характеристик вітчизняної продукції.

Модернізація економіки передбачає формування якісно нової технологічної бази для її розвитку на основі широкого впровадження інновацій. Вона вимагає ефективної взаємодії всіх видів ресурсів, створення механізмів їх акумулювання, відтворення інвестиційного та інноваційного потенціалів економіки в якості основних факторів підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому і на зовнішньому ринках.

Проте, проведення одночасної технологічної модернізації підприємств в усіх секторах національного господарства здійснити практично неможливо. Це пояснюється низкою організаційно-економічних причин, й перш за все, відсутністю належного ресурсного забезпечення. Зокрема, у багатьох підприємств існує нагальна потреба у залученні великих обсягів інвестиційних ресурсів. Крім цього, технологічна модернізація в Україні ускладнюється монополізацією і бюрократизацією економіки, внаслідок чого приватний бізнес не спрямувався в індустріальні сектори, а сконцентрувався у видобувних секторах і галузях переробки.

Вирішення зазначених проблем можна досягти шляхом формування чіткої політики технологічної модернізації, яка передбачає:

- створення відповідних умов і визначення пріоритетних галузей виробничої сфери для проведення модернізації на загальнодержавному рівні;
- наукове обґрунтування секторальної структури виробництва, заснованої на стратегічно важливих галузях, від яких залежить технологічний розвиток та динаміка зростання в інших сферах економіки;
- запровадження інституційних механізмів забезпечення модернізації економіки на основі створення правових умов, які сприятимуть формуванню привабливого інвестиційного клімату і залученню інвестицій у пріоритетні сектори економіки;
- обґрунтування пріоритетних напрямів інвестування для здійснення технологічної модернізації виробництва; підтримка інноваційної діяльності у галузевій науці та впровадження досягнень у виробництво.

Технологічній модернізації на макрорівні сприятимуть: зниження ставок оподаткування на період створення підприємствами інноваційної продукції, надання пільгових кредитів на придбання новітніх технологій, створення сприятливих умов для обміну інноваціями, поставки обладнання та комплектуючих виробів для виготовлення нових видів продукції.

ФІНЛЯНДІЯ ЯК ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Єна Л.С.

*ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Красноармійськ*

Метою дослідження є аналіз досвіду Фінляндії щодо формування та розбудови економіки знань та обґрунтування можливостей його застосування в економіці України. Визначено основні уроки з досвіду Фінляндії.

Будь-яка країна може швидко відновити обсяг ВВП і здійснити велику реструктуризацію, як це зробила Фінляндія. Важливий висновок полягає в тому, що кризу можна перетворити в сприятливу можливість. Однак щоб така можливість з'явилася, можуть знадобитися деякі передумови й високий ступінь гнучкості в економіці. Під тиском світових процесів Фінляндія була змушена постійно поліпшувати свої технології й систему освіти, щоб залишатися конкурентоспроможною в дуже вимогливому глобальному середовищі.

У Фінляндії ключовим елементом гнучкої («еластичної») економіки стала система освіти. Фінляндія давно мала високий рівень освіченості населення, що полегшило необхідну реструктуризацію економіки. Крім того, освітня система виявилася спроможною швидко й гнучко реагувати на нові можливості.

Саме постійне прагнення поступу вперед пояснює перехід Фінляндії до економіки знань, і, що навіть більш важливо, її здатність зберігати високу конкурентоспроможність протягом тривалого часу. Досліджено, що головні відмінності економічного стану України від Фінляндії такі: концентрація нації не на майбутньому, а на минулому — розширення викладання історії, класичної літератури та ін. за рахунок скорочення обсягу викладання точних наук у середній і вищій школах; відсутність суспільного клімату пошани до наукової праці, неусвідомлення провідної ролі науково-технологічних досліджень у створенні основи для сталого розвитку України у ХХІ ст.; хибне уявлення про те, що перехід від централізованого планового управління економікою до ринкової самоорганізації автоматично приведе до трансформації штучно створеного хаосу в досконалу суспільно-економічну структуру; нерозуміння політичною елітою України визначальних рис суспільства знань, звужене бачення прогресу як запозичення зарубіжних технологій та устаткування й поширення в освіті й науці персональних комп'ютерів; низький рівень наукової грамотності більшості населення, брак інформації про можливості надвисоких технологій. Таким чином, досвід Фінляндії показує, що система освіти — це ключовий напрямок інвестицій у створенні економіки знань, оскільки впливає як на попит, так і на пропозицію основного товару цього типу економіки — інтелектуального капіталу. Визначено сутність системного підходу до промислово-інноваційної політики «по-фінськи» — це налагодження перехресних зв'язків між наукою, університетами, підприємствами, промисловими асоціаціями і державними агенціями. Встановлено, що основний результат — пріоритетність інвестицій у НДДКР, ефективна система координації та співробітництва між науково-дослідними інститутами й фінансуючими організаціями.

ПРОФЕСІЙНИЙ ПІДБІР КАДРІВ

Єрмоленко І.Ю.

Донецький національний технічний університет, м. Красноармійськ

Принципові зміни, що відбуваються в останні роки в Україні, вимагають перегляду фундаментальних основ економічного, політичного і соціального життя суспільства, тому серйозним змінам повинна бути піддана як система управління підприємством в цілому, так і система управління персоналом зокрема. У сучасній системі управління існує метод підбору персоналу, який має назву “хедхантинг” — це досить перспективний спосіб підбору особливо цінних фахівців. На сьогоднішній день для українських менеджерів вищої ланки пріоритетним завданням кадрової політики є залучення висококваліфікованих топ-менеджерів і вузькопрофільних фахівців. В Україні затребувані сильні фахівці вищої ланки, які мають багатий синтезований потенціал – не тільки глибоку професійну підготовку, а й великий практичний досвід управління (програмування і керування, опис і реалізація проекту тощо), та компаніям особливо необхідні фахівці середньої ланки з вузькопрофесійними знаннями і навичками. Тому проблема впровадження хедхантингу є актуальною для українських підприємств. В Україні попит на хедхантинг пояснюється браком висококваліфікованих менеджерів і унікальних фахівців. Фахівці впевнені, що саме хедхантинг тримає кадровий ринок у постійному тонусі. Для співробітників це один із шляхів просування, кар'єрного зростання. Для роботодавця це забезпечує шлях знайти потрібного фахівця, та стимул піклуватися про збереження своїх кадрів, підвищуючи їх лояльність і вмотивованість. Сучасні процеси прискорення глобалізації, посилення конкуренції на ринках породжують попит на ексклюзивних фахівців. Це свідчить про те, що у хедхантингу є велике і стабільне майбутнє.

Єдиної системи відбору персоналу на даний час не існує. Кожне підприємство повинно самостійно вибирати ті чи інші методи відбору, спираючись на сформовану ситуацію, у тому числі економічну, корпоративну культуру та багато інших чинників. Важливе завдання менеджерів з персоналу і керівників підприємства полягає в оптимізації цього процесу, необхідно зробити його максимально ефективним і низьковитратним без втрати якості. При відборі кадрів важливо дотримуватися таких принципів, як застосування валідних критеріїв відбору, знання керівником чітких вимог до посади і уникнення суб'єктивного думки наймає до кандидата. Для підвищення якості відбору персоналу доцільно застосовувати багатоступеневі технології, з декількох ступенів, що передбачають послідовне використання взаємодоповнюючих методів, так як тільки комплексне застосування методик може дати необхідні для підприємства результати з найменшими втратами коштів і часу, і тільки в цьому випадку недоліки одних методів будуть компенсуватися за рахунок достоїнств інших.

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Єрошенко М.Ю., Побережна Н.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Управління трудовими ресурсами в умовах інноваційної розбудови країни – система взаємозв'язаних організаційно – економічних і соціальних заходів по створенню умов для нормального функціонування, розвитку і ефективного використання потенціалу робочої сили на рівні підприємства. Тому планування, формування, перерозподіл і раціональне використання людських ресурсів на виробництві є основним змістом управління трудовими ресурсами.

Якщо на підприємстві буде виявлено недоліки у кадровій роботі, а саме – відсутність наявності мотиваційних та стимулюючих програм для працівників, тому, для підвищення продуктивності праці, для підвищення зацікавленості працівників підприємства в результатах своєї праці пропонуємо проведення ефективної роботи щодо підвищення удосконалення системи управління трудовими ресурсами, завдяки якій буде зменшено та виправлено кілька загальних найбільш істотних недоліків у кадровій роботі а саме:

необхідність використання великої кількості матеріальних і нематеріальних стимулів і спроби створення взаємодоповнюючої системи стимулювання праці у виробничому процесі;

широке застосування організаційних і психологічних стимулів, орієнтованих на потреби вищого порядку (у самовираженні, реалізації індивідуальності і тощо);

надання стимулюванню праці у виробничому процесі постійного характеру, а не одиничної акції чи тимчасової кампанії.

Пропонуємо до впровадження комплексну систему мотивування праці персоналу на підприємстві, яка включає впровадження трьох основних методів стимулювання праці персоналу, а саме: методи прямого стимулювання, опосередковані методи та методи «жорсткого» стимулювання.

Основними складовими цих методів пропонуємо обирати наступні:

- розкриття творчої ініціативи працівника;
- зв'язок рівня заохочення працівника з кінцевим результатом діяльності;
- забезпечення персоналу необхідними ресурсами;
- заохочення накопичення нових знань і досвіду;
- розширення неформального спілкування;
- заохочення подання як індивідуальних, так і колективних пропозицій;
- використання моральних стимулів;
- поєднання короткострокових і довгострокових інструментів стимулювання.

Заохочення повинні стимулювати працівника робити самому все необхідне для досягнення намічених стратегічних цілей підприємства.

ОРГАНІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Єршова Н.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Методологія системного підходу визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкту і механізмів, які його забезпечують; на виявлення різних типів зв'язків складного об'єкту і зведення їх в єдину теоретичну картину. Організація, що представляє собою в найбільш загальній абстрактній формі організоване ціле є граничним розширенням будь-якої системи. Поняття «організація» як впорядкований стан цілого тотожне поняттю «система». В системі стратегічного управлінського обліку формується, аналізується і представляється інформація, яка характеризує не тільки особливості внутрішньої структури та функціонування стратегічної одиниці, але численні фактори впливу на неї зовнішнього світу. Тому, організація стратегічного управлінського обліку на основі системного підходу є не тільки загальними вимогами, але й критично необхідними умовами її ефективності. Організація стратегічного управлінського обліку на основі системного підходу передбачає виконання наступних принципів: єдності; зв'язності; ієрархії; функціональності. Організація стратегічного управлінського обліку має відбуватися в тісному взаємозв'язку з іншими обліковими підсистемами і в рамках всієї бізнес-одиниці, для якої вона проектується. При правильній організації стратегічний управлінський облік здатний також відігравати істотну координуючу і навіть інтегруючу роль. На практиці це проявляється в тому, що в якісно і грамотно сформованій системі стратегічного управлінського обліку успішно реалізуються наступні підтримуючі функції: а) доставка менеджеру кожної ланки управління достатньої і необхідною для прийняття ним управлінського рішення інформації; б) надання інформації в тому форматі, який дозволяє менеджеру скласти правильне і повне уявлення про хід процесів, що входять до його компетенції; в) доведення інформації до кожного менеджера в потрібний момент, обумовлений його можливостями прийняти і обробити цю інформацію і необхідністю прийняти для нього відповідне рішення. Надійність системи стратегічного управлінського обліку це її властивість зберігати протягом часу у встановлених параметрах актуальність, достовірність, надійність, повноту інформаційного забезпечення керівництва та менеджерів. Якість організації системи зазвичай виражається в ефекті синергії.

Слід зазначити, що інформаційний аспект системи стратегічного управлінського обліку на певному етапі набуває особливого значення. Якість, оперативність і достовірність інформації, яка формується у системі стратегічного управлінського обліку, забезпечує дисципліну прийняття рішень і управлінську діяльність в цілому. Складний процес систематизації управлінської інформації дозволяє отримати нові знання в області теорії і практики організації управлінського обліку на підприємстві.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ

Жегус О.В.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Одним із найбільш складних аспектів діяльності підприємства роздрібною торгівлі за сучасних умов є формування цінової політики. В умовах зниження рівня платоспроможності переважають раціональні чинники споживчого вибору, серед яких ціна дедалі стає все більше вагомою. Зростання цін на товари, підвищення витрат обігу змушують підприємства роздрібною торгівлі підвищувати ціни. Для запобігання відтоку покупців підприємства намагаються проводити активну цінову політику. При цьому використовують різноманітні інструменти цінової політики, намагаючись утримати покупців та заповнити їх у пропонуванні товарів за найнижчими цінами на ринку. У більшості випадків ці інструменти є ідентичними: цінові знижки на визначені групи товарів (визначаються на певний період), у певний день тижня, визначений час; пропонування певного товару, за ціною, нижче за середню ринкову ціну; використання неокруглених цін; надання сезонних знижок, проведення розпродажу, пропонування наборів товарів; подарунки за купівлю визначеного товару тощо. Більшість підприємств роздрібною торгівлі, зокрема мережеві, дотримуються агресивної тактики, яка характеризується дотриманням низьких цін, швидкою їх зміною. За цих умов загострюється цінова конкуренція, що зумовлює зростання цінового тиску на ринку, за якого все складніше на підприємствах роздрібною торгівлі знаходити баланс між витратами, прибутком та обсягами продажу. У процесі формування цінової політики у роздрібній торгівлі необхідно ураховувати все більшу кількість чинників, особливо тих, що впливають на зміни купівельної поведінки. Серед чинників, що сформувалися останнім часом, та справляють усе більший вплив на покупців слід відзначити розвиток он-лайн торгівлі, яка призвела до збільшення конкуренції на ринку роздрібною торгівлі, надала більші можливості доступу покупців до інформації, які стають дедалі більш проінформованими щодо рівня цін на певні товари. Тому ціновий моніторинг, роль якого в умовах високих темпів зміни цін під впливом інфляційних процесів зростає, має виходити за межі оф-лайн ринку і включати дослідження цін он-лайн.

Усе важчим для підприємств роздрібною торгівлі стає завдання формування власного цінового образу. При цьому зростає необхідність управління сприйняттям ціни, що вимагає цілеспрямованих заходів. Ураховуючи, що кожне рішення щодо купівлі багато в чому залежить від сприйняття ціни покупцями, важливим для забезпечення постійного їх потоку за наведених обставин є зниження цінової чутливості. Важливими аспектами, що надаватимуть підприємствам роздрібною торгівлі конкурентні переваги в ціні, є управління ланцюгами поставок, оптимізація категорійного менеджменту, посилення взаємозв'язку цінової політики з іншими елементами комплексу маркетингу.

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

**Жовтецька А.М., Токарев Д.О., Нотовський П.В.,
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків***

Скоротити витрати на обґрунтування проекту та мінімізувати ризик безповоротних інвестицій у розробку неперспективних проектів без збитків для якості можливо шляхом більш ефективного інформаційного забезпечення процесу розробки інвестиційного проекту, що передбачає прискорення процесу збору та обробки інформації, скорочення витрат на його здійснення, підвищення якості інформації. В якості інструменту скорочення витрат та мінімізації ризику на стадії передпроектних досліджень пропонується застосування циклічного аналізу елементів інформаційного масиву.

Циклічне застосування всіх етапів інформаційного забезпечення (збір, експертиза, прийняття рішення) для кожного елементу інформаційного масиву дозволяє з мінімальними зусиллями визначити та відхилити неперспективний проект, не витрачаючи зайвих коштів на його обґрунтування. Застосування прийому циклічної експертизи може бути більш ефективним при обґрунтованому виборі черговості дослідження елементів інформаційного масиву відповідно до їхнього впливу на подальшу долю проекту. Для визначення порядку дослідження елементів інформаційного масиву запропонований механізм складання рейтингу їхньої пріоритетності, який формується з показників важливості елементу масиву для інвестиційного проекту, доступності інформації для дослідження елементу, простоти дослідження елементу, витратності дослідження елементу інформаційного масиву. Важливість кожного з елементів інформаційного масиву для проекту оцінювалась представниками компаній-інвесторів, решта позицій – представниками консалтингових компаній, фаховим напрямком роботи яких є розробка інвестиційних проектів. Рейтинг складався за методом експертної оцінки.

У відповідності до принципу циклічності на базі визначеного рейтингу пріоритетності елементів інформаційного масиву пропонуємо структуру інформаційного масиву для розробки інвестиційного проекту, яка містить перелік необхідної для експертизи інформації, контрольні показники та критерії прийняття рішень щодо інвестування.

Скоротити витрати на розробку інвестиційних проектів можливо також, застосовуючи зручне та ефективне програмне забезпечення. Враховуючи переваги та недоліки наявного програмного забезпечення для розробки інвестиційних проектів, а також практичний досвід здійснена спроба створити власну версію програми для фінансово-економічної оцінки проекту.

ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Загорянська О.Л., Карпова В.С.

*Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського,
м. Кременчук*

Сучасні умови розвитку ринкової економіки, потужні процеси глобалізації та транснаціоналізації у сфері управління характеризуються наявністю кризових ситуацій, які спричинені як світовою фінансово-економічною кризою, так і процесами формування різних конкурентоздатних ринкових структур та виникненням суперечливих економічних відносин, наслідком яких є розвиток кризових ситуацій на окремих підприємствах. Висока імовірність виникнення і розвитку такої ситуації зумовлює необхідність здійснення спеціалізованого антикризового управління, яке повинно ґрунтуватись на своєчасній діагностиці рівня та причин кризового стану і реалізації адекватних антикризових програм [1]. В умовах кризи вивчення можливостей ефективного управління підприємствами різних сфер господарювання набуває особливої актуальності.

Значний внесок у розвиток теорії та практики антикризового управління промисловим підприємством у нестабільних економічних системах зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені як І.Т. Балабанов, В.О. Василенко, А. Гальчинський, В. Гейць, І. Зятковський, Л.О. Лігоненко, Е. Альтман, Й. Шумпетер, А. Сміт та ін. У своїх наукових працях вони досліджували питання пов'язані з проблемами банкрутства та приділили увагу основним факторам, які впливають на діяльність підприємств та їх фінансове забезпечення [2].

Головною метою антикризового управління промисловим підприємством є попередження кризових ситуацій та підтримання стабільних результатів діяльності суб'єкта господарювання за будь-яких економічних, політичних, соціальних змін у країні, мінімізація ризиків управлінських рішень, що дозволяє досягти поставленої мети і результату за мінімумом додаткових засобів і за мінімальних негативних наслідків, підсилити адаптаційні можливості підприємств і зміцнити їх конкурентні позиції. Антикризове фінансове управління підприємством повинно бути спрямоване на вирішення низки завдань: своєчасне діагностування фінансового стану підприємства, відновлення його фінансової стійкості, усунення неплатоспроможності запобігання банкрутству та ліквідації підприємства. Це в свою чергу дасть можливість сформувати ефективну систему антикризового управління на промисловому підприємстві, адекватну сучасним умовам господарювання.

Література:

1. Калініченко О.О. Кризові явища вітчизняних підприємств / О.О. Калініченко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/eui/2009_2/09koouvp.pdf.
2. Чернишов В.В. Сучасне розуміння поняття антикризового управління / В.В. Чернишов // Механізм регулювання економіки. — 2014. — № 6. — С. 21–24.

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РУХОМОГО СКЛАДУ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ МІНЛИВОГО
РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА
ЗАГОРЯНСЬКА О.Л., СУХОМЛИН Л.В., ГРУМБЕРГ Т.Г.**

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Розвиток залізничного транспорту вимагає постійного підвищення технічного рівня його інфраструктури, швидкостей руху і забезпечення безпеки перевезень. Однією із задач залізничного транспорту є постійне оновлення і модернізація рухомого складу залізниць з метою доведення його до сучасного рівня. Метою дослідження є комплексна розробка теоретичних, методичних і практичних питань підвищення ефективності використання рухомого складу відокремленого підрозділу «Локомотивне депо Кременчук» Державного підприємства «Південна залізниця» в умовах становлення ринкових відносин.

Показники використання рухомого складу характеризують якість роботи залізничного транспорту. Продуктивність локомотивів є основним показником використання локомотивів у вантажному русі. На цей фактор впливають їх середньодобовий лінійний пробіг, що складається з пробігу на чолі поїздів, допоміжного пробігу, і середня вага поїзда брутто. Деякий вплив на рівень продуктивності локомотивів надає також величина тонно-кілометрів брутто, виконуваних при одиночному прямуванні локомотивів. Поліпшення якості використання локомотивів здійснює великий вплив на підвищення ефективності роботи локомотивних депо та в цілому залізниць. Підвищення маси поїзда призводить до скорочення витрат служби локомотивного господарства, пов'язаних з пробігом поїздів та з ремонтом локомотивів і таким чином до зниження собівартості перевезень і підвищенню продуктивності праці, скороченню потреби в розвитку пропускну і провізної спроможності ділянок залізниць, скорочення потреби в локомотивах і капітальних витратах на їх придбання і розвиток постійних пристроїв локомотивного господарства. При підвищенні середньодобового пробігу локомотива при незмінних розмірах руху поїздів зменшується потреба в локомотивах експлуатованого парку і чисельності працівників, скорочуються витрати на утримання локомотивних бригад, ремонт деталей і агрегатів локомотива, що залежать від часу, на паливо і електроенергію, що витрачаються при стоянці на станційних коліях, на амортизаційні відрахування від локомотивів.

На локомотивне господарство припадає майже третина експлуатаційних витрат залізниці України, тому розгляд шляхів покращення економічної ефективності використання його господарських засобів залишається актуальним і потребує подальшого дослідження. Для забезпечення високої ефективності використання наявного рухомого складу, його високої працездатності при мінімально можливому рівні витрат, а також покращення умов і підвищення продуктивності праці фахівців і керівників на підприємствах локомотивного господарства усіх рівнів необхідно створити єдину автоматизовану систему управління локомотивним господарством.

ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Збірник О.М.

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

Інноваційний потенціал характеризує можливості використання виробничою системою власних, позикових і придбаних інноваційних ресурсів, а також організаційних форм взаємодії учасників інноваційної діяльності. Урахування галузевої специфіки підприємства, передбачає оцінювання рівня інноваційного потенціалу. Будь-який достатньо обґрунтований підхід такої оцінки повинен, з одного боку, бути достатньо універсальним, тобто його основні засади повинні надавати можливість використання на підприємствах будь-якої галузі економіки, а, з іншого боку, на стадії практичного застосування він повинен бути адаптованим до конкретного виду економічної діяльності.

Необхідність такої адаптації зумовлена, зокрема, тим, що перелік параметрів якості продукції та способів оцінювання їх значущості в різних галузях є різним. Проведений аналіз та узагальнення відомих з наукової літератури [1,2] та практики підходів до визначення комплексного оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства показав можливість визначення саме його інтегрального показника за п'ятьма складовими:

1 виробничо-технологічна складова діяльності підприємства: коефіцієнт оновлення продукції, частка інноваційної, у загальному її випуску, коефіцієнт результативності інноваційних витрат;

2 науково-технічна складова діяльності підприємства: коефіцієнт наукомісткості продукції, коефіцієнт витрат на придбання результатів НДДКР;

3 фінансово-економічна складова діяльності підприємства: коефіцієнт рентабельності реалізованої інноваційної продукції, частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку суб'єкта господарювання;

4 кадрова складова діяльності підприємства: коефіцієнт персоналу зайнятого в НДДКР, темп приросту середнього розряду робітників підприємства, частка од.

5 управлінська складова діяльності підприємства: коефіцієнт ефективності управління, ефективність управлінських витрат, частка од., результативність управління виробництвом і реалізацією інноваційної продукції, коефіцієнт якості виконання управлінських робіт. Таким чином, комплексне оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств дозволить забезпечити ефективний моніторинг рівня управління інноваційною діяльністю, що сприятиме активізації інноваційних процесів.

Література:

1. Чубай В.М. Аналіз інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства у процесі формування і реалізації інноваційної стратегії / В. М. Чубай // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №8. – С. 183 – 190. 2. Вовчок С.В. Теоретико-методичні основи формування та оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / С.В. Вовчок. – К., 2009. – 20 с.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Зелінська Г.О.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ*

Головним фактором стабільного економічного зростання держави виступає розвиток людського чинника.

За ринкових відносин він стає обов'язковою умовою завоювання стійких та конкурентних позицій на ринку організацій та підприємств зокрема нафтогазових.

Соціальна складова сталого розвитку підприємства може розглядатися в контексті сталого розвитку персоналу, який включає два взаємопов'язані елемента: потреби колективу підприємства (дотримання законодавчо встановлених гарантій для зайнятих, що регулюється нормативно-правовими актами України); обмеження, обумовлені техніко-технологічним рівнем виробництва й організацією праці (проявляється у здатності навколишнього середовища задовольняти нинішні й майбутні потреби працівників підприємства).

Ситуація, за якої обмеження не дозволяють реалізувати потреби підприємства в розвитку персоналу, обумовлює виникнення суперечностей сталого розвитку персоналу.

Основними причинами можна вважати [1, с.255]: завищені вимоги до працівників, які не мають відповідної бази з точки зору соціально-економічного обґрунтування їх необхідності для виконання професійно-службових обов'язків, закріплених у посадових інструкціях; недотримання положень нормативно-правових актів України, що регулюють відносини у сфері управління найманою працею; організаційно-економічні, техніко-технологічні обмеження підприємства щодо задоволення потреб працівників у їх розвитку; низький рівень мотивованості кадрів у підвищенні професійного рівня, розширенні зони компетентностей, відповідальності, кар'єрному зростанні.

Отже, розвиток людського чинника не обмежується тільки потребами конкретного індивіда в самовдосконаленні, він обумовлює ширші можливості і для інших складових сталого розвитку підприємства. Тому перспективним напрямом подальших досліджень є діагностика складових стійкості кадрового потенціалу зокрема інтелектуального, сучасних нафтогазодобувних підприємств як запоруки енергетичної безпеки країни у контексті соціально-економічних процесів. Вона дасть змогу виміряти ефективність соціальної політики, яка проводиться на підприємстві, забезпечить інформаційною базою процес її формування, реалізації та коригування на мікрорівні.

Література:

1.Nazarova G. V. Top Managers' Monetary Reward: an Approach Based on Integration of Competence and Performance Management / G. V. Nazarova, O. V. Achkasova, E. R. Stepanova // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – Vol. 11. – P. 255–259

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО АУДИТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зіньковська Д.В.

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Сучасна економіка України характеризується високим рівнем динамічності та мінливості зовнішнього середовища. Це призводить до того, що підприємствам, які прагнуть утримати вигідні конкурентні позиції, необхідно проводити гнучку маркетингову політику, яка буде адаптуватися до постійних змін середовища функціонування фірми. Для досягнення цієї мети важливо обрати найбільш ефективні інструменти маркетингу, які дозволять детально дослідити мікро- та макросередовище функціонування підприємства, виявити недоліки в його діяльності, а також сильні сторони відносно конкурентів та на основі отриманих даних розробити план оптимізації та розвитку маркетингової політики. Одним із таких інструментів може бути маркетинговий аудит.

На основі проаналізованої інформації щодо сутності маркетингового аудиту, його видів та методів можливим є визначення його основних завдань: аналіз відповідності цілі, місії та стратегії фірми вимогам споживачів та їх корегування при необхідності; визначення відповідності потреб споживачів та продукції, що випускає фірма, рівня їх задоволеністю товаром та можливих шляхів його підвищення; аналіз мікро та макросередовища підприємства з метою визначення негативних та позитивних факторів впливу; розробка заходів із мінімізації впливу негативних факторів, а також комплекс дій з максимального використання сприятливих факторів для отримання додаткового прибутку; аналіз конкурентного середовища та місця фірми на ринку для визначення конкурентних переваг та їх підсилення; діагностування проблем в організаційній структурі підприємства та визначення шляхів її оптимізації; аналіз ефективності маркетингової політики підприємства та її конкурентоспроможності відносно основних конкурентів, а також розробка заходів із оптимізації.

Таким чином, можна зробити висновок, що завдання, які виконує маркетинговий аудит, дозволяють в повній мірі проаналізувати середовище функціонування фірми та розробити комплекс дій із адаптації до постійних змін у ньому. Тому застосування маркетингового аудиту у діяльності українських підприємств дозволить їм займати вигідні конкурентні позиції як на вітчизняному так і на міжнародному ринку.

Література:

1. Андреева Н. М. Роль маркетингу в системі аудиторської діяльності підприємства: сучасний погляд на проблематику / Н. М. Андреева, Д. В. Зіньковська. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – №56. – С. 11–18.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Зотова А.А.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Завдання суспільства - створити умови для реалізації потенціалу кожної людини за допомогою інформації, знань, інформаційно-комунікативних технологій. Але на цьому шляху існують деякі перешкоди це, перш за все, перевиробництво інформації, яка циркулює в суспільстві. За висновками вчених, інформаційний потік нових науково-технічних знань у кілька десятків разів перевищує здатність людського мозку їх сприймати. Виникає так звана „інформаційна криза" - дисбаланс між теоретичними та емпіричними розробками у будь-якій галузі знань. Крім того, багаточисельне тиражування однієї й тієї ж інформації призводить до зменшення цінності отриманих знань. Таким чином, необхідно таким збільшувати місткість знання, для того щоб ліквідувати суперечності між постійно зростаючою кількістю інформації та обмеженістю людської пам'яті для її засвоєння. Ще одним негативним чинником інформатизації суспільства постає так звана негативна інформація, життя людина постійно прагне до пошуку нової, але не вся інформація, яку отримує людина протягом життя, є необхідною та корисною. [1, 241-244]. Негативним чинником інформатизації є також те, що інформація постає як певний механізм маніпулювання суспільством. Можливість вільного доступу до інформації залежить не лише від технічних можливостей певного суспільства, але й від політичних уподобань керівництва держави. До того ж набуває поширення інформаційний тероризм, націлений на злам банківських кодів і не тільки на це. Сучасні терористи зрозуміли особливості теперішніх часів, коли ЗМІ дійсно перетворилися на «четверту владу», владу над громадською думкою. Отже, мас-медіа перетворилися на посередника, на своєрідний передавальний механізм між терористами й адресатами їхніх погроз дією [2, 6-11]. Тому зміни, які відбуваються в суспільстві під впливом інформаційного середовища, призводять до змін як в характері праці, так і в сфері комунікацій, у структурі виробничих відносин. [3, 16-18]. Виходячи із вищесказаного можна визначити, що основою формування інформаційного суспільства повинні бути: інформатизація всієї системи загальної і фахової освіти, а також формування і розвиток індустрії інформаційних і комунікаційних послуг, у тому числі домашньої комп'ютеризації, орієнтованої на масового споживача; забезпечення сфери інформаційних послуг духовним змістом, що відповідають культурно-історичним традиціям.

Література:

1. Зуєва В. І. Аксіологічний аспект гуманістичної спрямованості інформаційних освітніх технологій // Мультиверсум. - К., 2005. - № 49. — С. 241-246.
2. Мандрагеля В.А. Тенденції боротьби з глобальним тероризмом: досвід та перспективи США // Практична філософія. - 2004. - № 2. - С. 5-11.
3. Маруховський О. Переваги і вади інформаційного суспільства // Політичний менеджмент. - 2005. - № 1. - С. 15-19.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗРОБКИ І ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Іванченко М.І.

***ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава***

Основою метою сучасного українського підприємства є формування такої моделі менеджменту, яка забезпечила б йому високу ефективність діяльності та стійке становище на національному ринку, високий рівень конкурентоздатності та отримання додаткових прибутків саме від здійснення господарських операцій. Ефективна модель менеджменту неможлива без раціонального та дієвого організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємства, оскільки система управління приводиться в дію саме організаційно-економічним механізмом, що зумовлює активність досліджень в цьому напрямі. Актуальність проблеми зумовила зацікавленість до її дослідження багатьох вітчизняних і закордонних вчених, а саме: Б. М. Андрушківа, Ю. Я. Вовка, О. О. Веклича, І. Голуб Б. М. Данилишина, М. І. Долішнього, С. І. Дорогунцової, В. А. Жовтянського, С. М. Ілляшенка, І. Іполітової, Н. Б. Кирича, А.В.Куценко, Л. Г. Мельника, І. І. Стойки, І. М. Сотника, В. М. Трегобчука, Д. Медоузи, К. Боулдінга, Р. Солоу, Т. Тітенберга, У. Ростоу, Дж. Форрестера, Г. Дейлі та інших. Проте, незважаючи на наявність вагомій наукової бази, питання розкриття сутності організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємств недостатньо відзеркалено в наукових дослідженнях. Організаційно-економічний механізм слід розглядати як сукупність методів, принципів, правил, прийомів, використовуваних для виконання організаційно-економічних завдань, а також як система елементів організаційного й економічного впливу на управлінський процес.

Основною метою організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємства є реалізація процесу організації та прийняття економічних рішень, що спрямовані на досягнення поставлених цілей та завдань. Реалізація мети та завдань організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємства є можливою за умови використання цілісної системи принципів. До основних принципів формування організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємства відносяться: системність; комплексність; дуалізм; цілеспрямованість; критеріальність; узгодженість та взаємопідтримка; перспективність; гнучкість і адаптивність; інформативність; вмотивованість. Складовими організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємства є його методи, форми та важелі.

Таким чином, організаційно-економічний механізм управління діяльністю підприємства є складною системою, що включає оптимальну сукупність форм, структур, методів, засобів і функцій управління і, перш за все, повинен відповідати основним цілям функціонування підприємства в мінливому зовнішньому середовищі.

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПЦІЙ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Іжевський П.Г.

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

Еволюція, яка відбувається в зміні структури та використанні ресурсів сучасної економіки поступово трансформує класичну економіку в економіку, де основним ресурсом створення вартості виступає знання. Концептуальні зміни нової економіки опираються на дві передумови:

- зростанні ролі знань як ресурсу, який домінує в соціально-економічному розвитку;
- бурхливому зростанні та домінуванні в економіці процесів, що призводять до підвищення значущості знань у процесі діяльності та прийняття управлінських рішень.

Трансформація промислової економіки в економіку, де основою розвитку є інформація та знання, тягне за собою суттєві зміни потенціалів і областей, які відповідають за життєздатність та конкурентоспроможність підприємств (табл.1).

Таблиця 1. – Різниця між класичною економікою (промисловою) та економікою, що ґрунтується на знаннях

Ресурси	Класична економіка	Економіка, заснована на знаннях
Джерело конкурентних переваг	Капітал	Інформація, знання
Оточення	Передбачуване	Динамічне, турбулентне
Зв'язки з клієнтами	Односторонні, через ринок	Інтерактивні, засновані на співпраці
Організація	Ієрархічна, централізована, бюрократична	Еластична, мережева
Ринкова вартість організації	Залежить від розміру матеріальних та фінансових активів	Залежить від інтелектуального капіталу
Стратегія	Налаштована на конкуренцію	Налаштована на співпрацю
Модель управління	Постановка завдань та контроль	Командна, заснована на співробітництві
Працівники	Джерело вартості	Людський капітал, інвестиції
Система мотивації	Переважає фінансове стимулювання	Враховує потреби розвитку співробітників
Сучасні технології	Важливі	Необхідні для функціонування

Таким чином, наведені в таблиці відмінності, між сучасною економікою знань та промисловою економікою, вказують на зростання значення такого ресурсу як знання у створенні доданої вартості по відношенню до ресурсів класичної економіки (праця, капітал, земля), переосмислюють вагу та значення таких ресурсів як інтелектуальний капітал та нові технології. Наведені передумови дають поштовх до розробки нових концепцій і методів сучасної практики управління підприємствами, заснованих на генерації, дифузії і поглинанні знань в організації, а також турбулентній мінливості умов зовнішнього і внутрішнього середовища.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА У КОНТЕКСТІ НАРОЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

Іщук Л.І.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Фінансування природоохоронних заходів, раціональне природокористування, збереження та відновлення довкілля являється важливою умовою забезпечення сталого регіонального розвитку України. Як відомо, охорона навколишнього природного середовища є фінансовоємкою діяльністю, що потребує значних фінансових затрат, акумуляції та належного витрачання коштів на здійснення природоохоронних заходів та відповідних екологічних програм і ресурсозберігаючих проектів.

У загальному вигляді фінансове забезпечення охорони довкілля та раціонального природокористування включає:

- визначення джерел фінансування відповідних природоохоронних заходів;
- створення економічних, політичних та правових умов для здійснення екологічних інвестицій;
- розподіл надходження платежів за спеціальне природокористування та інших обов'язкових екологічних платежів між суб'єктами управління;
- визначення напрямів цільового використання коштів (наприклад, на заходи, спрямовані на раціональне використання природних ресурсів, їх відновлення та охорону; впровадження екологічно чистих технологій тощо);
- надання коштів природокористувачам та господарюючим суб'єктам для здійснення ресурсозберігаючих та природоохоронних заходів.

Складність екологічної ситуації в Україні зумовлено значним посиленням експлуатації природних систем. Неефективно функціонує фінансовий механізм природоохоронної діяльності. Вирішення даних проблем вимагає великих зусиль держави, органів місцевого самоврядування, громадськості, вітчизняної науки, суб'єктів господарювання. що є ключем вирішення складних проблем поліпшення та стабілізації екологічної ситуації: розвиток співпраці з інвесторами у сфері геологічного вивчення й освоєння ресурсів природокористування; удосконалення тарифної політики у всіх сферах природокористування; розроблення та впровадження системи державного екологічного кредитування; створення механізму заохочення екологоконструктивної діяльності.

Література:

1. Василик О. Д. Теорія фінансів: підруч. – К.: НІОС, 2000. – С. 103.
2. Економічні аспекти управління природними ресурсами та забезпечення сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А. Хвеси́ка, д.г.-м.н., проф. С.О. Лизуна]. – К., 2015. – 72 с.
3. Капіталізація природних ресурсів: [монографія] / за заг. ред. д.е.н., проф., акад. НААН України М.А. Хвеси́ка. – К., 2014. – 268 с.

ОПТИМАЛЬНІ РІШЕННЯ БУДІВНИЦТВА І РЕКОНСТРУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ БУДІНДУСТРІЇ

Калініченко Л.Л.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури,
м. Харків*

Для будівництва нових і реконструкції діючих підприємств випереджаючими кроками повинні стати капітальні вкладення в індустрію будівельних матеріалів і виробництва конструкцій.

Широке застосування збірного залізобетону є одним з основних напрямків технічного прогресу в будівництві і в першу чергу, в промисловому будівництві. Інвестиції в промисловість збірного залізобетону доцільні тільки при його високій концентрації. Укрупнення підприємств з 30 до 250 тис. куб. м призводить до економії питомих капітальних вкладень на 30% і зниження собівартості на 25%.

Складання оптимального плану виробництва та поставок збірного залізобетону передбачається на основі рішення багатопродуктової виробничо-транспортної задачі в безваріантній постановці. Задаються не готові варіанти плану, а параметри, на підставі яких за певним критерієм і алгоритму виходить оптимальний варіант. Рішення задачі повинно бути проаналізовано з метою виявлення ступеня ефективності впливу кожного з обмежень і змінних на значення цільової функції. При вирішенні задачі доцільно користуватися різними критеріями оптимальності, тобто використовувати принцип векторної оптимізації. Різних варіантів виробничої програми, обраних за різними критеріями оптимальності, відповідають різні техніко-економічні показники. Їх аналіз дозволяє зробити вибір найкращого з розрахованих варіантів або відшукати компромісний варіант.

Особливістю методики вирішення цієї задачі є те, що пропускна здатність технологічних ліній заздалегідь не визначається як фіксована незмінної величини, а визначається шляхом оптимального підбору і закріплення номенклатури залізобетонних конструкцій для кожної лінії на основі даних про можливу добової продуктивності цих ліній по кожному виду виробів.

Добова продуктивність технологічних ліній попередньо встановлюється за пропускної спроможності основних технологічних переділів: формувального і пропарочного відділень, робота яких пов'язується на основі графіків термообробки. Враховується також пропускна здатність кранового господарства.

Інвестування в реанімації будівельної галузі вимагає наукового підходу до вибору місця розташування нових підприємств по виробництву збірного залізобетону, а також до завантаження виробничих площ з урахуванням ринкового попиту і конкуренції. Ці завдання в умовах відсутності державного регулювання можна вирішувати, використовуючи економіко-математичне моделювання.

ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ДО МСФЗ
Калюжна К.Ю., Токар Н.Б.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Глобалізація світових економічних ринків, широкомасштабний розвиток підприємництва та фінансових установ України поставили на сьогодні актуальним питання входження нашої країни до міжнародної економічної арени, тому введення Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) є найважливішим кроком для створення сприятливого інвестиційного клімату та економічного зростання. Поступовий процес зближення українських положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) вимагає проведення порівняльного аналізу положень задля виявлення основних моментів, котрі різнять способи ведення українського і міжнародного обліків.

Перехід на МСФЗ надає українським підприємствам можливості для ефективного функціонування інформаційної системи. Застосування єдиних стандартів ведення обліку дозволяє об'єктивно оцінити результати діяльності підприємства та забезпечує прозорість та відкритість фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Велику роль у розробці методологій бухгалтерського обліку відіграла Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України, котрі переклали і видали українською мовою міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Також внесок у розробку теоретичних засад внесли такі вчені як С.Голов, В.Пархоменко, В.Костюченко.

МСФЗ та П(С)БО - це стандарти одного порядку, але різних рівнів, та все ж між ними існує певна узгодженість, бо окремі стандарти мають однакову мету, призначення та назви. Основною відмінною рисою МСФЗ є застосування принципу пріоритету економічного змісту над формою. Принцип передбачає, що бухгалтер при роботі зі звітністю повинен відштовхуватися не від законодавчих норм, котрі ще не набули статичної форми, а від економічних реалій.

Незважаючи на схожість П(С)БО і МСФЗ, вони містять ряд суттєвих відмінностей, які слід враховувати при переході до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Процес застосування МСФЗ повинен бути поступовим та цілеспрямованим, щоб під час переходу мати змогу усунути всі недоліки вітчизняного обліку відповідно до ринкових вимог. Також залишається відкритим питання щодо створення системи підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів, котрі працюють згідно МСФЗ.

Ведення бухгалтерського обліку згідно МСФЗ надає змогу українським підприємствам прозорого ведення фінансової звітності та надання зрозумілої інформації інвесторам та кредиторам, що прямо пропорційно має вплив на підвищення привабливості ведення бізнесу на українському ринку.

ЕФЕКТИВНЕ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Карлик Ю.Ю.

*Кременчуцький державний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Основні задачі асортиментної політики сучасного підприємства полягають: у задоволенні потреб споживачів; оптимізації фінансових ресурсів та використання технологічних знань; дотриманні принципів гнучкості за рахунок диверсифікації сфер діяльності підприємств. Своєчасне оновлення асортименту через модернізацію технологічних процесів та обладнання, провадження нових видів продукції тощо, є необхідною умовою для підтримання конкурентоздатності та розширення ринків реалізації продукції.

Сутність формування асортименту полягає в плануванні діяльності спрямованої на відбір товарів для майбутнього виробництва та реалізації на ринку, на доведення характеристики цих продуктів у відповідність до вимог споживачів.

Формування асортименту продукції на підприємстві є складним процесом, який здійснюється з урахуванням дії цілого ряду факторів. Ці фактори поділяються на загальні та специфічні. До загальних факторів відносять споживчий попит та виробництво товарів. Специфічними факторами є умови товаропостачання, чисельність та спеціалізація підприємств або склад населення, яке обслуговується, транспортні умови, наявність інших конкурентних підприємств в зоні діяльності.

Споживчий попит є основним фактором, який впливає на формування асортименту, і направлений на максимальне задоволення попиту споживача і разом з цим – на активний вплив на попит в сторону його розширення. Формування асортименту та споживчий попит в своєму розвитку взаємозв'язані. Суттєві зміни в попиті повинні відбиватися в сформованому асортименті. Виходячи з цього, створення найбільш оптимального переліку продукції, що виробляється дозволить при мінімальних витратах максимізувати прибуток за рахунок зниження оновлення продукції. До того ж реалізація активної асортиментної політики дозволить отримати довгостроковий економічний ефект за рахунок постійного моніторингу сегментів ринку.

Перехід економіки до ринкових відносин веде до створення нової системи управління формуванням асортименту товарів підприємств торгівлі, діяльність якої буде здійснюватись в умовах економічного коливання та зміцнення смаків клієнтів, дії конкурентів, зміні цін, попиту, зміцнення ділової активності на ринку. Це створює необхідність у розвитку товарного асортименту, росту ініціативи підприємства, розробці нових виробів, що відповідають міжнародним стандартам, активної праці відділу маркетингу підприємства.

Наявність глибокого асортименту дозволяє задовольнити потреби різних купівельних сегментів по одному товару, перешкоджати появі конкурентів, пропонувати діапазон цін та стимулювати підтримку дилерів.

ІНФОРМАЦІЙНІ ГЛОБАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОТОКОВИМИ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ЕКОНОМІЦІ

Касян С.Я.

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпропетровськ*

Стрімке накопичення конкурентних переваг економічних агентів з урахуванням глобальної спеціалізації бізнес-процесів посилює увагу науковців і практиків у сфері маркетингу й логістики до управління потоковими логістичними процесами у сучасному інформаційному просторі.

Представники наукової школи маркетингу і логістики Національного університету «Львівська політехніка» Н. Чухрай, Р. Патора досліджують чинники розвитку та проблеми інтеграції інноваційної і логістичної діяльності підприємств. Вони справедливо виокремлюють процеси, що притаманні зміні глобальної ринкової структури: глобалізація ринку, інтеграція економік, поляризація ринків, дерегулювання ринків, невизначеність ринкових та галузевих кордонів, генерування нових сфер економічної діяльності [1, с. 62, 63]. При цьому, дійсно, слід враховувати тенденцію до гомогенізації попиту в ході побудови інтегрованих маркетингових ланцюгів цінностей для споживачів. Науковці слушно зауважують про важливість вивчення гіперконкуренції, що певною мірою опосередковується турбулентністю ринкових процесів. Дослідники підкреслюють складність прогнозування маркетингових подій через таку турбулентність та агресивність ринкової поведінки економічних агентів [1, с. 63]. Вважаємо, що побудова логістичних послідовностей реалізації основних маркетингових процесів потребує комплексного урахування аспектів темпоральності та турбулентності змін конфігурації взаємодії основних ринкових сил.

Відмітимо, що в наукових працях є кілька підходів (позицій) до визначення складових механізму інформаційного забезпечення логістичних потоків. Існує підхід до визначення мезо- і макроекономічних складників функціонування інформаційного механізму логістики. С. Ізмалков, К. Сонін, М. Юдкевич доцільно виокремлюють основоположників теорії економічних механізмів: Лео Гурвіца, Роджера Майерсона і Еріка Маскіна [2, с. 5]. Важливою є введена в науку умова сумісності стимулів, яка слугує оцінці механізмів та ігор при асиметричному характері інформації [2, с. 9]. Отже, важливим є управління логістичними потоками на основі застосування адаптивних інформаційних механізмів формування маркетингових цінностей.

Література:

1. Чухрай Н. Інновації та логістика товарів / Н. Чухрай, Р. Патора : Монографія. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2001. – 264 с.
2. Ізмалков С. Теорія економічних механізмів (Нобелівська премія з економіки 2007 р.) / С. Ізмалков, К. Сонін, М. Юдкевич // Вопросы экономики. – 2008. – №1. – С. 4–26.

СКЛАДОВІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Квятковська Л.А., Діденко Я. М.
*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

На сьогодні інноваційний шлях розвитку є невід'ємною складовою економічного зростання будь-якої країни світу. Визначення інноваційного розвитку підприємства доцільно розглядати в двох взаємопов'язаних аспектах:

1) як цілеспрямоване неухильне підвищення конкурентоспроможності та економічної ефективності підприємства, що має якісний характер і заснований на інтенсивних факторах розвитку – знаннях, інформації, передових технологіях;

2) як цілеспрямоване постійне вдосконалення і підвищення ефективності власне інноваційної діяльності підприємства [2].

Доцільно виділити такі основні складові процесу управління інноваційним розвитком підприємства:

- інноваційна діяльність підприємства. Результати інноваційної діяльності можуть проявлятися в показниках інноваційної активності, інноваційних витрат, ефективності інноваційних проектів, тощо [1].

- інноваційний потенціал підприємства. Під інноваційним потенціалом підприємства необхідно розуміти сукупність процесів, пов'язаних із здійсненням інноваційної діяльності в поточному й стратегічному періодах, що вимагають залучення як традиційних ресурсів, так і інноваційних, які використовуються для забезпечення інноваційного шляху розвитку підприємства [3].

- якісні зміни стану підприємства, що виступають як передумовою інноваційного розвитку, так і метою та результатом інноваційного розвитку (наприклад, підвищенні ефективності його діяльності, укріпленні ринкових позицій, тощо).

Усі перелічені складові тісно пов'язані між собою в процесі інноваційного розвитку, але можуть виступати окремими об'єктами цільового управління в розрізі його функцій.

Література:

1. Вініченко І. І Особливості маркетингового управління інноваційною активністю підприємств / І. І Вініченко // Ефективна економіка. – 2013. - № 2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z...>
2. Волощук Л. О. Інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та проблеми аналітичного забезпечення в умовах індикативного управління / Л. О. Волощук // БІЗНЕС-ІНФОРМ – 2014. - № 11 . - С. 75-79.
3. Шилова О. Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність і механізм управління / О. Ю. Шилова, Є. С. Чермошенцева. // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2012. - № 1. - С. 220-227.

ОЦІНКА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА ПОГАШЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВАНТАЖНОГО АВТОТРАНСПОРТУ

Кильницька Є.В.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури,
м. Харків*

У наслідок нестабільної ситуації в Україні переважна більшість вітчизняних підприємств знаходиться на межі банкрутства або охоплена кризовими явищами, що призводить до нестабільності ринкових відносин між суб'єктами господарювання, погіршення їхнього фінансового стану та платіжної дисципліни. Беручи до уваги багатогранність питання управління дебіторською заборгованістю, більшість вітчизняних праць оминають увагою аналіз управління дебіторською заборгованістю в розрізі процесів її формування та погашення. Метою дослідження процесу формування та погашення дебіторської заборгованості на підприємствах вантажного автотранспорту є виявлення основних тенденцій, визначення перспектив та проблем управління дебіторською заборгованістю, що потребують свого вирішення. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань: визначити специфіку формування та погашення дебіторської заборгованості на підприємствах пасажирського та вантажного автотранспорту; побудувати модель випадкової вибірки для детальнішого дослідження процесу формування та погашення дебіторської заборгованості; провести горизонтальний та вертикальний аналіз загального обсягу та складу дебіторської заборгованості; визначити та проаналізувати місце дебіторської заборгованості у складі оборотних коштів підприємств вантажного автотранспорту; проаналізувати джерела фінансування дебіторської заборгованості; провести аналіз оборотності дебіторської заборгованості; оцінити рівень дебіторської заборгованості; проаналізувати динаміку та рівень простроченої дебіторської заборгованості; провести аналіз симетричності розрахункової політики. Дослідження процесу формування та погашення дебіторської заборгованості дозволило окреслити коло проблем щодо управління дебіторською заборгованістю на підприємствах вантажного автотранспорту, серед яких нагальними є: нераціональна структура оборотних коштів; незваженість авансованої та бюджетної політики; неефективність кредитної політики підприємств вантажного автотранспорту; недостатньо зважена та ризикована політика формування дебіторської заборгованості, оскільки значний дефіцит власних оборотних коштів свідчить про фінансування діяльності виключно за рахунок кредиторської заборгованості; несвоєчасність, неефективність та низька результативність інкасації дебіторської заборгованості, про що засвідчує значний обсяг простроченої заборгованості (47%–67%) та вказує на достатньо неефективну систему управління дебіторською заборгованістю, нехтування превентивних методів управління нею, браком ефективних систем моніторингу та контролінгу дебіторської заборгованості.

МЕТОДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Кириєнко О.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства. В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів економічного аналізу взагалі та фінансового аналізу зокрема. Класифікація розрізняє неформалізовані і формалізовані методи аналізу. [1].

Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не в жорстоких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До неформалізованих належать такі методи: експертних оцінок і сценаріїв; теорії катастроф; деталізації; психологічні; морфологічні; порівняльні; побудови системи показників; побудови системи аналітичних таблиць. Ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки в них велике значення мають інтуїція, досвід та знання аналітика [2].

Формалізовані методи аналізу побудовані на жорстко формалізованих аналітичних залежностях між показниками. Формалізовані методи залежно від використання математичного апарату поділяють на кілька підвидів: - традиційні методи - за їх допомогою здійснюється первісне аналітичне оброблення інформації: групування; порівняння; відносні, середні, модальні та медіанні показники; графічні; - методи детермінованого факторного аналізу використовуються, коли існує функціональна залежність між показниками: елімінування (ланцюгових підстановок, абсолютних різниць тощо); інтегральні; логарифмічні; пропорційного поділу; балансові; індекси; ряди динаміки; простих та складних відсотків; дисконтування;

Отже, у процесі фінансового аналізу широко застосовується традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів та інші) [3].

Таким чином, під час аналізу фінансового стану підприємства та фінансових результатів його діяльності можуть використовуватись найрізноманітніші методи аналізу, їх кількість та широта застосовування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному окремому випадку.

Література:

1. Ковалев В.В. Фінансовий аналіз: методи та процедури. –М.: Фінанси та статистика, 2002. -89с
2. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2005. – 196с.
3. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: Центр навчальної літератури, 2006

РОЗКРИТТЯ СУТНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНІВ ЧЕРЕЗ ПОНЯТТЯ «СИСТЕМА»

Кириченко С.О.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

У сучасних умовах економічної дестабілізації для функціонування соціальної інфраструктури особливого значення набуває розроблення методологічного підґрунтя, щодо її сутності задля подальшого вивчення та розвитку.

Теорія систем та саме поняття «система» досліджувалась такими вченими як Л. Берталанфом, Г. Гегелем, І. Кантом, А. Холлом, Р. Фейжіном та ін. Сьогодні вчені частіше всього трактують систему як певну сукупність та визначають відносини між підсистемами, об'єктами, елементами системами взаємодія яких у свою чергу дає поштовх для виникнення нових якостей, властивостей тощо. Головною ознакою є те, що нові виникши властивості системи не є сумірними з сумою властивостей окремих її складових. По відношенню, до соціальної інфраструктури, можна відзначити:

По-перше, соціальна інфраструктура є підсистемою економіки, функціонуючи при цьому на різних рівнях суспільного відтворення: держави, регіону, підприємства. При цьому необхідно наголосити, що саме на регіональному та муніципальному рівнях відбувається комплексне обслуговування населення галузями та об'єктами соціальної інфраструктури, перетворюючись на систему життєзабезпечення населення, розвитку його потенціалу та відтворення;

По-друге, соціальна інфраструктура виступаючи підсистемою регіонального господарського комплексу, який у свою чергу є самовідтворювальною системою яка складається з сукупності галузей і підгалузей, що взаємодіють у процесі суспільного відтворення маючи вертикальні й горизонтальні зв'язки;

По-третє, соціальна інфраструктура може розглядатися як відносно самостійна підсистема споживчого ринку у складі загальнооекономічного ринку;

По-четверте соціальна інфраструктура є підсистемою інфраструктури в цілому, яка включає в себе також виробничу інфраструктуру та ін.

Отже, соціальну інфраструктуру можна розглядати як мінливу, самоорганізуючу підсистему вищого порядку таких як інфраструктури в цілому, регіонального господарського комплексу, споживчого ринку тощо. У свою чергу соціальна інфраструктура має всі ознаки самостійної системи, а саме: цілісність і складність об'єкту, можливість поділу на складові частини (підсистеми), входження її як підсистеми в систему більш високого порядку, а також вона володіє специфічними та загальними ознаками.

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОГО АСОРТИМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ ЮВЕЛІРНОЇ ГАЛУЗІ

Кітченко О.М., Зозуля А.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Сучасні ринкові реалії наголошують на необхідності формування оптимального асортименту продукції що пропонується споживачу. Кожен споживач шукає саме “свій” товар в широкому різноманітті продукції що представлена на ринку. Тому підприємства які пропонують товари широкого асортиментного ряду особливу увагу приділяють саме цьому напрямку діяльності.

Сучасний споживач вимагає від виробника розширення та збільшення асортименту продукції, але, як свідчать дослідження, не завжди такі рішення приносять значних прибутків виробникам. Це обумовлюється рядом причин.

Перша – психологія споживача, значний асортимент ювелірних виробів дійсно змушує споживача звернути увагу на пропоновану продукцію, але, коли споживач стикається з широчезним вибором пропонованих товарів, частіше за все, він не здійснює покупку в силу того, що просто не може віддати перевагу одному продукту, та невпевнений в тому що його вибір буде вірним. По-друге, негативні наслідки для самих виробників, які пов’язані із збільшенням витрат на управління асортиментом, який збільшується.

Існують певні фактори, які впливають на формування асортименту підприємств ювелірної галузі. Серед них можна виділити наступні: сезонність, позиціонування торгівельної марки, рівень та якість підготовки продавців-консультантів.

Під час розробки та вибору певної асортиментної політики підприємства ювелірної галузі можуть обирати для себе такі напрямки формування асортименту: розширення, скорочення, стабілізація, оновлення, гармонізація, вдосконалення. Кожен з них має свої переваги та недоліки, але не кожен з них може бути використано цими підприємствами. На нашу думку, для таких підприємств слід використовувати: розширення, оновлення та гармонізацію асортименту. Найбільшу увагу слід приділяти розширенню асортименту, використовуючи нарощування, наприклад, продаж біжутерії.

Для формування оптимального асортименту користуються двома основними методами, які надають зручне і наглядне ранжування ресурсів з точки зору їх внеску в прибуток. Це ABC – аналіз, який базується на вивченні показників збуту, та XYZ – аналіз, який надає можливість ефективно керувати запасами і мінімізувати витрати.

Врахування таких складових маркетинг-мікс як: ціна, місцерозташування, сервіс, гарантії, просування надає більше шансів сформувати оптимальний асортимент та отримати максимальні прибутки.

МІСЦЕ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Кобелєва Т.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Електротехнічна промисловість виникла у 80-х рр. XIX ст., швидко розвивалась - в Німеччині і США. В Росії перші заводи по випуску електротехнічної продукції було організовано в кінці XIX ст. в Москві, Петербурзі та Ризі. В електротехнічній промисловості дореволюційної Росії переважав іноземний капітал. За роки Радянської влади було реконструйовано на новій технічній базі й значно розширено старі заводи електротехнічної промисловості, збудовано ряд нових потужних підприємств у Москві, Свердловську, Новосибірську, Харкові, Запоріжжі, Таллінні, Єревані, Ташкенті та інших містах. За виробництвом електротехнічної продукції колишній СРСР посідав 2-е місце в світі. На Україні перше підприємство електротехнічної промисловості (кабельний завод у Києві) – було створене в 1900 році, а в 1916 році засновано електромеханічний завод у Харкові. Однак як галузь промисловості електротехнічна промисловість в основному створена в радянський час. За роки довоєнних п'ятирічок старі підприємства було докорінно реконструйовано, збудовано нові. В післявоєнні роки споруджено ряд великих підприємств галузі. Серед них: з-д «Електроважмаш»- у Харкові, Первомайський електромеханічний завод, Запорізький трансформаторний, завод світлотехнічного електроустаткування в Тернополі, Новокаховський електромашинобудівний, Слов'янський високовольтних ізоляторів, Рівненський високовольтної апаратури, Хмельницькі заводи по виробництву трансформаторів і підстанцій, запорізькі заводи по виготовленню електричних апаратів, високовольтної апаратури, кабельної продукції («Запоріжкабель») і завод «Перетворювач», Полтавський завод газорозрядних ламп, Нововолинський завод спеціального технологічного устаткування та інші. Всього на Україні в цей час діє понад 50 спеціалізованих підприємств електротехнічної промисловості. На базі провідних підприємств і науково-дослідних інститутів створено ряд виробничих і науково-виробничих об'єднань. За обсягом вироблюваної продукції електротехнічна промисловість України знаходиться на другому місці серед країн бувшого СРСР.

Місце електротехнічної підгалузі в структурі вітчизняної промисловості і машинобудування можна розглядати в широкому і вузькому сенсі. В вузькому сенсі до електротехніки слід відносити тільки традиційно електротехнічні товари, виключаючи з них електронне та оптичне устаткування. Такий підхід може і буде більш точним з точки зору чистоти номенклатури електротехнічних виробів, але призведе до суттєвих складнощів при проведенні аналізу поточного стану та перспектив розвитку галузі, так як доступна офіційна статистика по такому напрямку відсутня. Виходячи з цього ми пропонуємо проводити аналіз електротехнічної галузі в широкому плані, тобто з урахуванням електронного та оптичного обладнання.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА АСОРТИМЕНТУ ТОВАРУ

Коваленко Ю.І., Янченко Н.В.

*«Харківський національний університет будівництва та архітектури»,
м. Харків*

Контингент основних покупців визначається на основі аналізу демографічних і соціально-економічних характеристик, робиться спроба зв'язати інтенсивність придбання товару з певними показниками.

Для визначення споживчих переваг застосовуються три групи оцінок: альтернативні, прямі бальні та відносні.

Структура споживчих переваг щодо виробів-аналогів, що випускаються різними підприємствами, визначається за допомогою альтернативних оцінок.

Ці оцінки ґрунтуються на підрахунку позитивної та негативної реакції населення на кожний оцінюваний товар («подобається - не подобається», «так - ні» і т.д.). визначення тієї ж структури за допомогою бальних оцінок проводиться по відповідній шкалі, наприклад п'ятибальної, десятибальної.

При використанні відносних оцінок визначається ступінь відповідності досліджуваних виробів запитам споживачів по наступній шкалі можливих варіантів відповідей: відповідає повністю, відповідає в основному, відповідає частково, не відповідає (виріб може бути оцінене як дуже гарне, гарне, середнє, погане).

Поряд з оцінкою відповідності кожного виробу може проводитися оцінка найважливіших параметрів товару, оскільки набір заданих параметрів виробу по-різному сприймається різними споживачами.

Виявлення споживчих оцінок досліджуваних асортиментів товару дозволить одержати комплексну інформацію про ступінь його відповідності вимогам різних груп споживачів.

Результати аналізу повинні допомогти керівництву підприємства розробити асортименти товарів відповідно до його стратегії та вимогами ринкової кон'юнктури.

У процесі аналізу необхідно також виявити реальних і потенційних конкурентів, провести аналіз показників їхньої діяльності, визначити сильні та слабкі сторони їхнього бізнесу, фінансові можливості, мети та стратегію конкурентів в області експансії на ринку, технології виробництва, якості продукції та цінової політики.

Це дозволить угадати образ їхнього поводження та вибрати найбільш прийнятні способи боротьби по зміцненню своїх позицій на ринках збуту.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Кокоріна Д., Панкова Л. І.

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

В роботі розглянуто особливості управління ризиками в банківській сфері. У кредитній системі нашої держави основна роль належить банківським установам, які виконують різноманітні функції та діють на ринку позичкових капіталів у різних сегментах [2]. Основною метою роботи комерційного банку є отримання якомога більшого прибутку. Але в залежності від збільшення обсягів здійснюваних банком операцій, які приносять банку прибуток, збільшується і рівень банківських ризиків. Як показує практика, ризик є невід'ємною складовою діяльності будь-якої банківської установи, оскільки вона є дуже чутливою не тільки до соціально-економічних чинників, а й до природно-кліматичних, політичних та багато інших умов. Управління ризиками в банківській сфері – це процес, спрямований на управління загрозами та можливостями, що впливають на створення або збереження вартості капіталу. Процес управління ризиками в банку складається з наступних етапів: визначення ризиків та причин їх виникнення; оцінки величини ризику; мінімізації або обмеження ризиків шляхом застосування відповідних методів управління; здійснення постійного контролю за рівнем ризиків з використанням механізму зворотного зв'язку [2]. Система управління ризиками є основою функціонування банківської сфери та має складатися з підсистем в залежності від основних видів ризиків (рис.1).

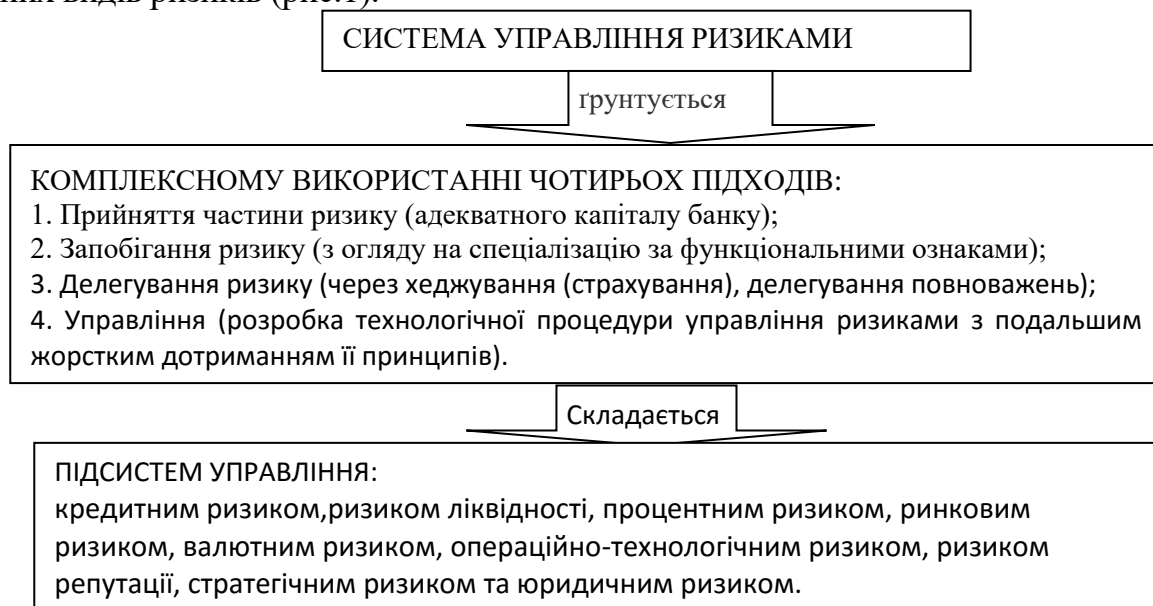

Рисунок 1 – Система управління ризиками

Управління ризиками відіграє одну з ключових ролей у банківській діяльності та операціях банку. На сьогоднішній день основою функціонування ефективної системи управління банківськими ризиками є правильне оцінювання та розробка методів їх зниження, що дасть змогу зменшити або невілювати їх негативний вплив на діяльність банківської системи.

Література:

1. Роуз П. С. Банковский менеджмент / П. С. Роуз. – М. : Дело, 2013. – 768 с.; 2. Карась О.О. Специфіка системи управління ризиками в банківській сфері / О.О. Карась // Ефективна економіка. - 2015. - № 3.

ОСНОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ КОНФЛІКТ-МЕНЕДЖМЕНТУ

Коленда Н.В.

*Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

Конфлікт-менеджмент у практичній діяльності реалізується як процес попередження та уникнення деструктивних конфліктів та стимулювання й ефективне розв'язання конструктивних конфліктів. З цією метою у системі конфлікт-менеджменту використовується ряд технологій, зокрема: інформаційні, комунікативні, соціально-психологічні та організаційні.

Інформаційні технології покликані зменшити дефіцит інформації в конфліктній ситуації, вилучити з інформаційного поля неправдиву, недостовірну, неточну, викривлену інформацію. Це можна досягти шляхом проведення публічних нарад, зборів, формування корпоративних інформаційних сторінок, електронних скриньок.

Комунікативні технології повинні забезпечити формування інформаційних потоків та ефективного спілкування між безпосередніми учасниками конфлікту та їх групами підтримки. З цією метою можна організовувати публічне обговорення конфліктної ситуації із залученням до обговорення її основних учасників та груп підтримки, колективний пошук вирішення конфлікту. Також можна доручити виконання спільного (проте не дуже важливого) завдання для основних учасників конфлікту.

Метою використання соціально-психологічних технологій є зниження соціальної напруги у колективі та формування сприятливого соціально-психологічного клімату, подолання негативного впливу від участі у конфліктній ситуації на кожного працівника. Це передбачає проведення індивідуальних психологічних консультацій, бесід, групових та колективних тренінгів, формування та розвиток корпоративної культури, традицій, ритуалів тощо. Крім того, доцільно вивчати соціально-психологічні характеристики працівників, при розташуванні робочих місць враховувати особливості темпераменту та характеру працівників, можливості колективної діяльності з урахуванням індивідуальних характеристик.

Організаційні технології покликані сприяти врегулюванню конфліктної ситуації організаційно-адміністративними методами. Зокрема, цього можна досягти шляхом заохочення чи покарання, змін умов взаємодії працівників шляхом реформування структури підприємства, внесення коректив до внутрішнього розпорядку роботи підприємства, штатного розпису.

Проте, вважаємо, що розглянуті технології не варто застосовувати окремо один від одного. Ефективне розв'язання конфліктної ситуації або й її уникнення можливе тільки при комплексному використанні розглянутих технологій.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Колесніченко А.С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Одними з ключових напрямів стратегічного розвитку всієї бюджетної системи України виступають: удосконалення системи оподаткування та фінансової звітності, модернізація методології бухгалтерського обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів, підвищення рівня митної безпеки тощо.

За дев'ять місяців 2015 р. доходи місцевих бюджетів, без трансфертів, зросли по відношенню до відповідних минулорічних показників в усіх регіонах в межах від 6,5 % до 60,8 %. При цьому у ряді областей відбулося скорочення податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків.

Деякі аспекти правового регулювання та майбутні перспективи розвитку обліку в державних установах знайшли відображення в роботах: Р. Джоги [1], П. Іванченка [2], І. Кудіної, С. Свірко [3], Г. Норд та інших. Враховуючи значні наукові здобутки за цією тематикою, залишається актуальною проблема нормативно-правового забезпечення функціонування бюджетних установ, що ґрунтується на недостатній структурованості відповідно до специфіки їх діяльності.

Нормативно-правове регулювання обліку бюджетних установ в Україні можна представити таким чином. До першого рівня слід віднести законодавчі акти, накази Президента України і постанови уряду. Окрему групу регулюючих документів складають Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору. Третій рівень включає методичні рекомендації (вказівки), інструкції, коментарі, листи Міністерства фінансів, Державного казначейства та інших відомств. До останнього рівня належать робочі документи з бухгалтерського обліку самої організації [3].

Удосконалення нормативно-правового інструментарію з питань організації та методики ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в бюджетних установах, сприятиме підвищенню дієвості комплексу процедур, спрямованих на збалансування системи фінансового забезпечення й моніторингу виконання кошторису доходів і витрат організацій бюджетної сфери.

Література:

1. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах [Текст]: Підручник / За заг. ред. проф. Р. Т. Джоги. — К.: КНЕУ, 2003. — 483 с.
2. Іванченко П. М. Аудит в бюджетних установах в хронології розвитку нормативно-правового забезпечення [Текст] / П. М. Іванченко // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2014. — № 1(52). — С. 185-189.
3. Свірко С. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація [Текст]: Монографія. — К.: КНЕУ, 2006. — 243 с.

РАЗВИТИЕ ЛОГИСТИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА НА ОСНОВЕ НОВЕЙШИХ IT КОНЦЕПЦИЙ КЛАССА E-SCM

Колосок В.М.

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Эпоха конкуренции отдельных компаний сменилась эпохой конкуренции их цепей поставок. «**Collaborate to compete**» (Взаимодействовать, чтобы конкурировать) — новый принцип, который сегодня является одним из основополагающих для успешного ведения логистических бизнес - процессов на современных динамичных рынках. Концепция управления цепями поставок (SCM, supply chain management) основанная на интеграции всех ключевых бизнес-процессов, используется сегодня подавляющим большинством передовых зарубежных промышленных и торговых компаний в разрезе логистических бизнес-процессов. Она направлена на решение задач интегрированного управления снабжением, производством, распределением и координации логистики фирмы с поставщиками ресурсов, потребителями и логистическими посредниками.

Цепям поставок отведена ключевая роль в конкурентных преимуществах. Самые успешные компании активно пересматривают схемы своих глобальных цепей поставок, если это нужно для успеха дела. В результате анализа SCM управления цепями поставок компаний - лидеров глобальной логистики, установлены три основные направления, отличающие их бизнес- процессы и наиболее способствующие организации высококонкурентной цепи поставок:

Понимание и Контекстный подход к Клиенту;

Взаимосвязь Электронных и Физических Цепей Поставок, повышающая удовлетворенность Клиентов;

Отображение протекания физических и управленческих Процессов в Цепи Поставок при помощи различных методов.

Большое значение для координации и коммуникации контрагентов цепей поставок имеет создание единого информационного пространства, среды интегрированного планирования и управления взаимодействия в цепи. Тенденциями развития информационных SCM-технологий явилась разработка систем класса E-SCM на основе Интернета, а также инструментов обеспечения взаимодействия (Interoperability Tools) между различными классами систем, используемых различными участниками цепи поставок. Сегодня к основным элементам E-SCM относятся: E-Procurement, E-Fulfillment, E-Commerce, E-Collaboration. Идеология интеграции и взаимодействия партнеров в цепях поставок вызвала появление новых концепций:

Efficient Customer Response, ECR — «Эффективная реакция на запросы потребителей»;

Vendor-managed Inventory, VMI — «Управление поставщиком запасами у потребителя»;

«E-Logistics» - Электронная/Виртуальная логистика.

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ЗАЙНЯТІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПЕРСОНАЛУ ІНТЕГРОВАНОГО КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Колосок В.М., Цуркан М.Л.

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Промислові підприємства України зараз знаходяться в кризових складних умовах роботи. Особливий тягар кризи відчувають ті підприємства, які знаходяться в зоні АТО. Фінансова криза, погіршення кон'юнктури на ринку металів, порушення певних торгівельно – економічних зв'язків, складна логістика в умовах АТО, об'єктивне погіршення умов специфічних послуг, наприклад послуг перевезень, що надає Укрзалізниця, - ось неповний перелік макро та мікро факторів, які формують сьогодні умови ведення бізнесу корпорацій гірничо – металургійного комплексу України.

За таких вихідних даних зрозуміло спостерігається скорочення обсягів виробництва, порушення ритмічності виробництва, що призводить до збільшення кількості простоїв, непродуктивного робочого часу працівників, зменшення їх зайнятості. За звичайних обставин, економічно виправданим шагом було б скорочення штатного складу працівників, згортання виробничих потужностей та площ. Проте в умовах кризи, та відсутності альтернативних конкурентоспроможних пропозицій на вітчизняному ринку праці, подібний шлях призведе до погіршення безробіття, ускладнення соціальної напруженості у суспільстві у містах та регіонах присутності підприємств гірничо – металургійних холдингів.

Соціально відповідальні корпорації, такі як СКМ та Метінвест холдинг, що наслідують концепції соціально – етичного та суспільно – відповідального бізнесу, вимушені звертатись до пошуків інструментів управління зайнятістю промислового персоналу, які б в першу чергу були спрямовані на його збереження та стабілізацію виробничих режимів металургійних заводів.

До заходів управління зайнятістю промислового персоналу, які обґрунтовано на основі результатів аналізу використання робочого часу та продуктивності праці, пропонується віднести зокрема: виробничі командировки робітників, що простоюють, до інших структурних підрозділів холдингової групи (того самого, або інших заводів холдингу); встановлення тимчасового режиму неповного робочого тижню, або неповного штатного навантаження (за необхідності, для певних категорій персоналу). Такі заходи забезпечать:

збільшення зайнятості персоналу всередині підприємства;

збільшення зайнятості персоналу основних металургійних агрегатів;

збільшення зайнятості персоналу підприємств дивізіону в межах регіону присутності.

За цих обставин пропоновані інструменти кризи менеджменту сприятимуть збереженню постійного кадрового складу промислових підприємств, мотивації до саморозвитку та самонавчання працівників, скороченню непродуктивних витрат робочого часу, зниженню безробіття та соціальної напруги у суспільстві.

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Колотюк О.І.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Сьогодні в Україні відсутні необхідні умови для комерціалізації результатів наукових досліджень, практично відсутній механізм державної підтримки просування вітчизняних об'єктів інтелектуальної власності, не унормовано захист прав на ці об'єкти за кордоном. Розроблювачі, наукові співробітники, керівники наукових організацій недостатньо обізнані про пріоритети сучасного ринку, потреби споживача, тому й маємо негативну динаміку в освоєнні досягнень науки, про що свідчить зменшення питомої ваги підприємств, організацій, які здійснюють розробку й використання нововведень.

Як наслідок - не використані в господарстві країни продукти творчої праці позбавляють учених, дослідників, винахідників матеріальних стимулів, гальмують творчу активність у створенні нових об'єктів техніки й технологій.

У технічних університетах відсутні структури забезпечення комерціалізації винаходів. Причиною є низька організація науково-технічної сфери, неготовність її до роботи в ринкових умовах, обмеженість фінансування, низький рівень економічних знань новаторів. Подальші дослідження доцільно спрямувати на вирішення проблем із удосконалювання організації та проведення наукових досліджень, підвищення ефективності наукової й науково-технічної діяльності, тому що вони залишаються одними з найважливіших для економічного й соціального розвитку країни.

Доцільним є формування теоретичних основ для використання організаційно-економічного механізму підвищення ефективності науково-технічної діяльності (ОЕМ ПЕНТД), під яким слід розуміти сукупність форм, методів та інструментів, що дозволяють забезпечити найефективнішу науково-технічну діяльність. При цьому, це механізм управління, який включає в себе багато аспектів – таких, як організаційні та економічні, що базуються на існуючій правовій базі.

Слід зазначити, що ОЕМ ПЕНТД є підсистемою традиційного організаційно-економічного механізму і певним чином реалізується через форми і методи управління всією господарською діяльністю взагалі.

Значно підвищити ефективність організації та результативність наукових досліджень можливо за рахунок функціонування організаційно-економічного механізму. Дія такого механізму в організації і проведенні наукових досліджень дає можливість підвищення їхньої ефективності з точки зору пріоритетності напрямку наукового розвитку в державній політиці, а також попиту результатів досліджень з боку зацікавлених інноваційно активних підприємств.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Корнієнко А.А., Панкова Л. І.

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

В роботі розглянуто методи управління витратами в інноваційній діяльності підприємства. Питанню управління витратами присвячено багато наукових праць. Серед яких праці Р.Каплана, Ч. Хорнгерна, Г.Козаченко та ін. Незважаючи на це, недостатньо окреслені особливості застосування методів управління витратами в інноваційній діяльності підприємства.

У світовій практиці управлінського обліку вважається, що система стратегічного управління витратами, до якої належать таргет-костинг, кайзен-костинг, дозволяє чітко та цілеспрямовано здійснювати політику зниження собівартості, раціонально інвестувати грошові кошти в нові види продукції, координувати дії великої кількості людей, задіяних у виробничому процесі, та спільними зусиллями досягати поставлених цілей. Її основу складає зміна погляду на взаємозв'язок ціни, прибутку та собівартості.

Таргет-костинг, передбачає розрахунок собівартості виробу, виходячи із попередньо встановленої ціни реалізації. Усі учасники виробничого процесу працюють над тим, щоб спроектувати та виготовити виріб, який буде відповідати цільовій собівартості.

Кайзен-костинг – це цілісна система управління витратами, що підтримує стратегію оптимізації витрат, спрямована на підвищення ефективності виробничих процесів і приводить до запланованих результатів. Передбачає процес поступового зниження витрат на етапі виробництва продукції, в результаті якого досягається необхідний рівень собівартості та забезпечується прибутковість виробництва. Вибір моделі обліку витрат потребує зосередження на умовах її застосування на підприємстві, а також на визначенні переваг порівняно з класичними моделями витрат (таблиця 1).

Таблиця 1 - Сучасні моделі управління витратами

Назва моделі	Основні відмінності від класичних моделей витрат	Умови застосування
Таргет-костинг	Мотивація співробітників, дослідження ринку, а наліз конкурентів, планування фінансових результатів, визначення продажної ціни та прогноз обсягів продажу, організація постійного контролю рівня витрат.	Проектування нового продукту, надійність маркетингових прогнозів і правильне позиціонування підприємства на ринку, постійне застосування.
Кайзен-костинг	Завдання визначаються на етапі планування виробництва на наступний фінансовий рік як на рівні кожного виробу, так і для підприємства в цілому за окремими статтями змінних витрат; постійна мотивація робітників	Постійне застосування; проведення вдосконалень виробничих процесів; залучення всіх співробітників у безперервне вдосконалення якості діяльності та створення необхідної системи мотивації.

Як результат, кожна обліково-калькуляційних система має свої переваги та недоліки і не може розглядатися ізольовано від супутніх обставин. У сучасних умовах ускладнення виробництва, перевагу варто віддати такій моделі управління витратами, яка принесе найбільш об'єктивний і реалістичний результат.

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК НА СУЧАСНУ СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Корольова О.О., Александров В.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Сьогодні немає жодного значного процесу в світовій економіці, що відбувався б без участі транснаціональних корпорацій (ТНК). ТНК - це міжнародні компанії, які використовують комплексну глобальну філософію бізнесу, що передбачає функціонування компанії як всередині країни, так і за кордоном. Вони є рушійною силою найважливіших процесів сучасної світової економіки. ТНК визначають динаміку, структуру, рівень конкурентоспроможності товарів і послуг на світовому ринку, контролюють міжнародний рух капіталу і прямих іноземних інвестицій. Завдяки своїм виробничим і фінансовим можливостям вони зосереджують у своїх руках найбільш наукоємні виробництва, сприяючи технологічному розвитку виробництва. Вплив транснаціональних корпорацій на економіку різних країн світу невіддільно зростає. Сьогодні найбільші корпорації можуть диктувати умови не тільки своїм конкурентам, а й цілим державам - завдяки своїй фінансовій могутності та політичному лобіюванню на найвищих рівнях. Доходи цих корпорацій перевищують обсяги ВВП багатьох країн світу, вони створюють мільйони робочих місць в кожній державі, деякі з них вже є з економічної точки зору державотворчими. Зі 100 найбільших економік в світі, 52 належать транснаціональним корпораціям, інші - державам. ТНК контролюють приблизно 80% технологічних нововведень і ноу-хау. Верхні рядки рейтингу займають такі компанії як Apple, Google, AT & T, Budweiser, Colgate, eBay, General Electric, IBM і McDonald's.

За основними економічними показниками, такими як товарообіг, дохід, кількість співробітників, ТНК перевершують багато країн, що розвиваються. Саме з цим пов'язані основні побоювання експертів і аналітиків з приводу можливості негативного економічного і політичного тиску компаній на малі країни. Транснаціональні корпорації, представлені в багатьох країнах світу, здатні впливати на всі сфери суспільного життя. А найбільш могутні здатні навіть ухилятися від економічного і політичного контролю. ТНК дійсно представляють собою могутню силу, вони куди менш підконтрольні, ніж держави. Вони також здатні формувати попит, в т.ч. ірраціональний - рятуючись від падіння обсягів, вони йдуть на раніше вільні від їх присутності ринки; ведуть наукові дослідження і, при бажанні, приховують перспективні результати. Це є підставою закликати ТНК до відповідальності за те, що відбувається як мінімум у відповідних галузях, а можливо, і в світі в цілому. Активна виробнича, інвестиційна і торгова діяльність ТНК сприяє економічній інтеграції, створюючи стійкі економічні зв'язки між різними країнами, завдяки чому відбувається поступове «розчинення» національних економік в єдиному світовому господарстві, що, в свою чергу, призводить до створення глобальної економіки.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ДНК-МАРКЕРІВ – ВІЛЬНА ЕКОНОМІЧНА НІША НА УКРАЇНСЬКОМУ РИНКУ

Коршевнюк М. В.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

Розвиток біотехнологій та їх інтеграція у промисловий сектор зумовило створення окремої економічної ніші у сфері медичних послуг. Цей сектор промисловості спирається на біохімічні або інструментальні методи діагностики захворювань та фізіологічний скринінг функціонального стану людини, які є досить дешевими, але відносно неточними і не дають абсолютного результату [1]. На сьогодні існує ряд сучасних маніпуляцій, які дозволяють оцінити схильність людини до ряду, а також здійснити якісний підбір медикаментозної терапії. Такі технології базуються на використанні ДНК-маркерів. Наразі у світі це досить розповсюджена технологія, яка користується значним попитом, адже має широкий спектр можливостей. Авторитетне видання Forbes здійснило огляд 6 успішних російських біотехнологічних стартапів [2]. Було виявлено, що 4 із них використовують технології ДНК-маркерів. Ключові відомості про них подано у Таблиці 1:

Таблиця 1

Назва організації	Основні задачі і можливості	Прибуток станом на 2015 рік, дол. США
Генотек	Діагностика 4400 видів спадкових захворювань (в тому числі онкологічних)	>2 000 000
РосГенДіагностика	Індивідуальний підбір медикаментозної терапії	1 700 000
Геноаналітика	Неінвазивне пренатальне тестування - діагностика захворювань плоду	1 100 000
OncoFinde	Підбір індивідуального курсу хіміотерапії для онкохворих	150 000

Якщо на російському ринку технологія ДНК-маркерів набуває популярності і розповсюдження, то на українському економічному просторі на сьогодні не зареєстровано жодної самостійної організації, яка реалізує послуги з використанням цієї сучасної технології. Проте ця технологія використовується великими клініко-діагностичними концернами, як, наприклад, Sinevo. З огляду на те, що ринок біотехнологій у світі безупинно зростає, розробка і практичне втілення новітніх біотехнологій є одним із найбільш перспективних економічних напрямків. Тому використання ДНК-маркерів як одного із перспективних векторів економічного розвитку в Україні набуває особливої актуальності та є особливо перспективним вектором економічного розвитку.

Література:

1. Обзор рынка биотехнологий в России и оценка перспектив его развития – Москва: Frost & Sullivan, 2014. – 70 с. 2. Бизнес на молекулах: 6 стартапов, зарабатывающих на генетических исследованиях [Електронний ресурс] // Forbes. – 2016. – Режим доступу: <http://www.forbes.ru>.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Косенко А.В., Солодовнікова Т.В., Борисенко Я.І.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Метою наукового дослідження є розроблення теоретичного підходу до комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства, виокремлення його етапів та розроблення методики оцінки інноваційного процесу підприємства на основі врахування як економічного, так і неекономічних ефектів від запровадження інновацій на рівні підприємства. Запровадження ефективних інноваційних технологій дає змогу, з одного боку, підприємству отримати конкурентні переваги: покращити конкурентну ситуацію на ринку свого продукту та фінансовий стан, якісно підвищити виробничий потенціал та потенціал персоналу тощо, а з іншого - потребує значного часу та ресурсів. Щоб забезпечити високу ефективність інноваційних заходів, сьогодні зростає актуальність системного, своєчасного та комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства.[1] Мета комплексного аналізу інноваційної діяльності полягає в обґрунтуванні найбільш ефективних напрямів інноваційної діяльності, інноваційних програм і проєктів підприємства [2]. Основними завданнями комплексного аналізу є:

- 1) визначення відповідності фінансового стану підприємства його цільовим параметрам щодо інноваційного розвитку;
- 2) оцінювання спроможності до інноваційного розвитку;
- 3) вибір інноваційних проєктів;
- 4) оцінювання показників інноваційної діяльності;
- 5) виявлення невикористаних резервів підвищення ефективності інноваційної діяльності;
- 6) оцінювання впливу інноваційних рішень на фінансові результати діяльності підприємства.

Для комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства потрібно використовувати різноманітні джерела інформації: дані спеціальних обстежень, статистичні дані Державного комітету статистики України, звітні дані підприємства, реєстри бухгалтерського обліку, первинну документацію підприємства.[3] Загальним принципом оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності є порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їхнє розроблення, виробництво та споживання. Ефект від застосування нововведень на рівні конкретного підприємства завжди буде вимірятися економічними показниками, зокрема, обсягом збільшення прибутку, отриманого шляхом економії від зниження собівартості і збільшення виторгу від зростання обсягу реалізації інноваційної продукції завдяки її новій якості.

Література:

1. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основи менеджменту : Пер. з англ. -М.: Справа, 1998. 2. Семенова О. До. Менеджмент. - Братськ: Лот, 1993. 3. Ільєнкова С. Д. "Іноваційний менеджмент". М.: - Банки і біржі, 1997.

СУТНІСТЬ ТЕРМІНУ «ТЕХНОЛОГІЯ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Косенко О.П.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Проведені нами дослідження показують, що термін «технологія» має безліч визначень, кожне з яких в певній мірі є вірним. Зміст цих визначень, на наш погляд, також достатньо близький. Однак, у разі використання терміну «технологія» в проектах технологічного аудиту при оцінці комерційного потенціалу інтелектуальних технологій (зокрема об'єктів інтелектуальної власності) слід більш чітко визначити сутність та економічний зміст цього поняття, так як наявність різних тлумачень цього терміну може призвести до певних помилок при його практичному використанні. Ми погоджуємося з думкою, яка стверджує, що для розробки сучасної науково-технологічної політики необхідно оперувати погодженими і стандартизованими поняттями. Термін «технологія» у вітчизняній науковій літературі з'явився в 1970-і роки і означав погоджену єдність технології, техніки і устаткування, організованої праці і механізму управління (рис.1).

Рисунок 1– Сутність терміну «технологія» в умовах планової економіки

До цього в колишньому СРСР мав перевагу термін науково-технічний прогрес, суттю якого був самостійний, незалежний розвиток технологічних процесів, машин і устаткування, матеріалів, пристроїв і систем управління. Слабкість концептуального осмислення технологічного прогресу в промисловості методологічно обумовлювалася недостатньою розробкою теоретико-методологічної бази понятійного апарату. У сучасний період термін «технологія» широко використовується у вітчизняній і зарубіжній практиці, проте різні фахівці і автори вкладають в його поняття різне значення. Найчастіше під терміном «технологія» мають на увазі систематизовані знання, необхідні для виробництва продукції, здійснення технологічного процесу і т.д. Технологія стала взаємопов'язуючою ланкою між наукою, технікою і виробництвом, вона є по суті процесом застосування накопичених досвіду і знань для ефективного здійснення з'єднання науки з виробництвом, а також складових виробництва між собою, без знання яких організація промислового виробництва на рівні останніх досягнень світової науки і техніки стає неможливою.

СИСТЕМА ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Котик В.В.

*Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків*

Важливим фактором здійснення реформування та реструктуризації є Тарифна політика держави. Тарифи на перевезення повинні покривати всі економічно обґрунтовані експлуатаційні витрати; забезпечувати сумарні доходи господарюючих суб'єктів, достатні для формування відповідної норми рентабельності, прибутків; бути єдиними для всіх користувачів і визначатися на підставі затверджених прейскурантів.

Система тарифного регулювання повинна в максимальному ступені сприяти ефективній реалізації змін, передбачених пропонованою регуляторною моделлю. Відповідно до цього закріплені цілі тарифного регулювання доповнюються такими завданнями: передача функцій тарифного регулювання незалежному державному органу; упорядкування існуючої тарифної системи; створення умов для фінансового поділу різних видів господарської діяльності залізничного транспорту, у тому числі: забезпечується рівень рентабельності природно-монопольного сектора, достатнього для його стійкого функціонування й модернізації; послідовна відміна перехресного субсидування різних видів перевезень і здійснення до прямого субсидування; вирішення завдання із забезпечення ефективного функціонування залізничного транспорту; створення умов для розвитку конкуренції й організаційного виділення конкурентних секторів.

Таким чином, тарифна політика в галузі залізничного транспорту повинна будуватися з урахуванням необхідності: створення умов для розвитку конкуренції (внутрішньогалузевої, міжтранспортної, міжгалузевої, міжнародної) і недопущення штучної монополізації в галузі; впливу тарифними інструментами на поліпшення якості послуг залізничного транспорту; раціональної взаємодії різних видів транспорту; відповідності тарифної системи особливостям різних етапів структурної реформи; відшкодування необхідних витрат на перевезення, реконструкцію, технічний і соціальний розвиток залізничної галузі.

З метою впорядкування існуючої практики тарифного регулювання проводиться ряд заходів, що включають уточнення функцій і розподілення відповідальності державних органів, які здійснюють тарифне регулювання й розроблення відповідної нормативно-правової бази, лібералізацію тарифів на залізничні перевезення в конкурентних і тимчасово монопольних секторах; індексацію тарифів для підтримки стабільних фінансових результатів діяльності залізничної галузі в умовах зміни макроекономічних показників; моніторинг і контроль ринку залізничних перевезень.

Література:

1. Офіційний сайт «Укрзалізниці» в мережі Internet.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Котик В.О.

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

Аналіз досвіду подолання економічної кризи в ряді країн Західної Європи показує, що тільки розвиток базових галузей на основі впровадження нової техніки та прогресивних технологій є фундаментом нарощення техніко-технологічного потенціалу і основою зростання національної економіки. Негативні тенденції, які склалися в основних елементах транспортного виробництва внаслідок дефіциту інвестиційних ресурсів, зумовлюють моральне та фізичне старіння основних фондів залізниці, „вимивання” кваліфікованих кадрів з транспортної науки тощо, а в найближчі роки можуть призвести до нової системної кризи. Звідси виникає необхідність цілеспрямованого переходу України до нового стратегічного курсу - інноваційної моделі розвитку економіки. Тому надзвичайно актуальним є пошук шляхів вирішення проблем відновлення транспортного сектора економіки, розробка його теоретичних основ, методологічної бази та організаційно-економічних механізмів.

Для інноваційного розвитку транспортної галузі необхідно створити умови для формування і розвитку інноваційної складової, що ґрунтується на науково-технічному потенціалі, який передбачає: визначення пріоритетів інноваційного розвитку залізничного транспорту як в плані розробки сучасних транспортних технологій, оновлення транспортної інфраструктури, так і створення нових поколінь рухомого складу, їх подальшого технологічного удосконалення на базі інформаційно-комунікаційних технологій; створення дійових механізмів стимулювання інноваційної діяльності, залучення наукових організацій інших галузей та інститутів Національної академії наук України; розширення бази ресурсного забезпечення інноваційної діяльності на основі раціонального використання ресурсного потенціалу ряду машинобудівних, ремонтних та інших підприємств; спрямування розвитку галузі на прискорене відновлення основних фондів. Таким чином, можна зробити такі висновки: інноваційно-інвестиційна система стає дієвим інструментом активізації інноваційного розвитку залізничного транспорту, набуває реального втілення стратегія інноваційного розвитку галузі; для прискореної реалізації такої стратегії необхідно мобілізувати науковий потенціал, забезпечити умови комерціалізації інновацій, розвиток залізничного транспорту залежить від активної економічної політики держави, створення привабливого інвестиційного клімату на базі формування належних умов для венчурного підприємництва, підтримки нетрадиційних методів інвестування, надання відповідних податкових пільг для всіх учасників інноваційно-інвестиційного процесу.

Література:

1. Пересада А.А. Інвестування / А.А. Пересада. – К. : КНЕУ, 2004. – 250 с.
2. Крафт Г. В. Керування інвестиційною діяльністю // Економіка залізниць.-2005.- № 7.- С. 9-16.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Крамської Д.Ю., Купрієнко В.М., Чорний Б.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Ризик – один з ключових елементів підприємницької діяльності. У багатьох випадках ухилитися від ризикованих дій, обійтися без них просто неможливо. У дослідженні розроблено метод оцінки управлінських рішень щодо реалізації інвестиційного проекту в умовах ризику і невизначеності, основу якого складають результати можливих наслідків і очікувані результати реалізації проекту.

Застосування цього методу дозволяє визначити всі можливі управлінські рішення щодо реалізацію інвестиційного проекту. Тим самим зосереджується увага на основних параметрах інвестиційного проекту і за допомогою нормального стандартного розподілу вводяться обмеження, що дозволяють визначити обмежену сферу.

Будь-яка точка в полі очікуваних рішень має свої координати. За допомогою таблиць нормального розподілу можна визначити імовірність досягнення результату за вартістю і тривалістю, що дає інформацію для ухвалення рішення при оцінці ризику інвестиційного проекту.

Наявність основних чотирьох зон у полі очікуваних результатів дозволяє кожному учаснику інвестиційного проекту виявити основні групи управлінських рішень, які за своєю природою є визначеними чи невизначеними.

Розроблено також критерій оцінки ступеня ризику підрядника, за допомогою якого визначено граничні значення (інтервали) сформованих у роботі сфер ризику. Цей критерій представлений у вигляді коефіцієнта КЗМП– коефіцієнт запасу міцності підрядника. Показник визначає ступінь ризику і невизначеності для підрядника, а саме його основні можливості, здатності і резерви для покриття непередбачених витрат при реалізації проекту у випадку, якщо основні параметри проекту з вини підрядника будуть погіршуватися.

При визначенні коефіцієнта важливо знати, які існують граничні показники, що відповідають певним рівням ризику: мінімального ризику $КЗМП > 4,5$; підвищеного ризику $КЗМП > 3$; критичного ризику $КЗМП > 1,5$; катастрофічного ризику $КЗМП > 0$. Використання методики оцінки ступеня ризику проекту дає деякий умовний результат, що регулюється договірним (контрактним) процесом. Цей процес–необхідний і достатній інструментарій узгодження основних учасників проекту–замовника і підрядника.

Отже вибір типу контракту буде залежати насамперед від ступеня надійності реалізації проекту відповідно до встановлених параметрів і від ступеня ризику проекту кожного учасника.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Кузьменко Л.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В процесі переходу економіки України на ринковий шлях розвитку важлива роль відводиться сільському господарству, продукція якого є однією з основних статей експорту.

Актуальною проблемою цієї галузі є забезпечення конкурентоспроможності її продукції на зовнішньому та внутрішньому ринках. Це стосується не тільки якості (відповідності міжнародним стандартам), але й собівартості, яка в значній мірі визначається рівнем техніки, технології та організації виробництва. Як відомо, сільське господарство України включає два сектори – індивідуальний (ІС) та корпоративний (КС). Особливо критичною є ця проблема для ІС та дрібних господарств КС, які, в силу обмеженості фінансових ресурсів, не можуть конкурувати з крупними господарствами КС та агрохолдингами – гігантськими приватними підприємствами, що застосовують високо інтенсивні надприбуткові технології та монополізували право на транспортування, зберігання, переробку та реалізацію продукції, поєднавши в собі всю перелічену інфраструктуру.

Окрім зазначених, до конкурентних переваг агрохолдингів відносяться: реєстрація в офшорних зонах та, відповідно, ведення непрозорої діяльності, мінімізація (або уникнення) сплати податків в бюджет; випуск орієнтованої на експорт продукції та пріоритет на повернення ПДВ в зв'язку з цим; пріоритет на бюджетне фінансування та дотації шляхом лобіювання власних інтересів в вищих органах влади; вища, ніж у інших господарств, що арендують у селян земельні пайові наділи, сплата за пай.

Агрохолдинги орієнтовані на максимально швидке одержання та капіталізацію надприбутків, незважаючи на екологічні, економічні та соціальні проблеми, що виникають в навколишньому середовищі в зв'язку з їх діяльністю. Додамо, що використовуючи конкурентні переваги агрохолдинги швидко поглинають як підприємства ІС, так і КС. Підприємства ІС та більша частина КС сектору не витримують такої конкурентної боротьби, а тому, якщо не буде змінено хід подій, в недалекому майбутньому країну чекають невтішні перспективи: спустошення земельних угідь, критичне загострення екологічної кризи, як наслідок – зникнення сіл та загроза втрати продовольчої безпеки країни.

На сьогодні держава безсила протистояти такому розвитку сценарію, про що свідчить хід виконання нині діючого Закону України про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року.

Таким чином, нині в сільському господарстві України беззаперечний лідер – агрохолдинги, вони забезпечують експортний потенціал та конкурентоспроможність аграрної продукції. Питання лише в тому якою ціною.

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ – ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Кузьменко Л.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Успіхи реформування аграрного сектору України в значній мірі зумовлюють успішність реформ економіки в цілому.

Як відомо, сільське господарство України не є однорідним та поділяється на два сектори – індивідуальний (ІС), що включає домашні (ДГ) і фермерські (ФГ) господарства та корпоративний (КС), до якого входять агрохолдинги та різної величини підприємства-виробники. Агрохолдинги – гігантські приватні об'єднання (олігархічного типу), що містять в собі підприємства виробничої, транспортної, переробної та збутової діяльності. Вони тяготіють до швидкого одержання надприбутків завдяки монопольному положенню в указаних сферах, максимальній капіталізації цих прибутків, нарощуванню масштабів виробництва, в тому числі за рахунок поглинання інших підприємств.

Заслужують уваги підприємства ІС та КС, що забезпечують продовольством як себе, так і внутрішній ринок. Основні засоби цих господарств не відповідають вимогам часу. Перехід на зарубіжну техніку та технології для них обмежені фінансовими можливостями, а тому встає питання оновлення парку сільськогосподарської техніки (СГТ) на основі системи лізингу або придбання вітчизняної та зарубіжної техніки, що була вже в експлуатації (вторинний ринок) і пройшла відновлення та капітальний ремонт.

Ефективність використання такої техніки визначається її надійністю, яка може бути забезпечена шляхом удосконалення технології обслуговування та ремонту (ТОР), тобто, технології забезпечення працездатності (ТЗП).

Розробка удосконаленої ТЗП базується на вирішенні таких завдань:

аналіз теорії й практики вдосконалення технічної експлуатації (ТЕ);

удосконалення методики забезпечення працездатності СГТ за технічним станом (ТС);

розробка методики планування заходів ТОР на основі аналізу динаміки ТС СГТ;

розробка методики планування процесів постачання запасних частин на основі аналізу динаміки ТС та теорії управління запасами;

розробка методики організації процесів ТОР і МТЗ (матеріально-технічного забезпечення) за допомогою автоматизованої інформаційної системи управління технічною експлуатацією (ІАСУ ТЕ): оптимізації процесів планування ТОР і МТЗ.

Таким чином, на сьогодні для підприємств ІС і частково КС, альтернативним рішенням оновлення парку сільськогосподарських машин може служити придбання СГТ вторинного ринку при умові удосконалення технології забезпечення працездатності.

КРИЗОВИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ – НАСЛІДОК НЕДОСКОНАЛОСТІ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМ

Кузьменко Л.В., Шапран О.Є.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Сьогодні, після тривалого чвертьвікового реформування, економічна криза в країні досягла небувалого рівня. Вона супроводжується втратою довіри суспільства до органів влади, що обумовлена тотальним рівнем корупції та безупинним падінням рівня життя переважної більшості населення.

Виникає питання, що є первопричиною всіх негараздів.

Аналіз наукових публікацій провідних експертів в галузі економіки дозволяє припустити наступне. Нинішній стан економіки країни є наслідком недосконалості стратегії переходу на ринковий лад, яка не враховувала належним чином вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

До внутрішніх факторів, перш за все, слід віднести:

- неготовність вищих органів влади до суттєвих інституціональних перетворень, що обумовлена недостатньою компетентністю та відповідальністю за долю суспільства, недостатністю політичної волі;
- нерозуміння вищим керівництвом ролі людського фактору в сучасних умовах;
- пріоритет власних інтересів над державними, а звідси – всездозволеність та розквіт корупції у владних структурах;
- неготовність суспільства до ринкових перетворень, що обумовлена менталітетом радянського образу життя ряду поколінь: психологічне неприйняття капіталістичного способу життя та відсутність історичного досвіду підприємницької діяльності;
- ізоляція переважної більшості суспільства від засобів виробництва шляхом ліквідації колективної власності сільськогосподарських підприємств (КСП) та запобігання її створенню в промисловості за допомогою «ваучеризації» та подальшої тіньової приватизації;
- неприйняття суспільством таких реформ, що приводять до зубожіння переважної більшості населення при одночасному збагаченні державних чиновників та олігархів;

Найбільш важливими зовнішніми факторами слід вважати:

- загострення конкурентної боротьби за ринки ресурсів (сировини, робочої сили, фінансові) та ринки збуту, що обумовлені зворотною стороною процесу глобалізації;
- зростання впливу й економічного тиску більш розвинутих країн й транснаціональних корпорацій на економіку менш розвинутих країн, на економіку України.

Отже очевидно, що стратегія перебудови економіки України на ринковий лад без врахування вказаних факторів не може бути успішною.

УКРАЇНСЬКА МОДЕЛЬ АГРАРНОГО РОЗВИТКУ – ДЖЕРЕЛО ЗАГОСТРЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ

Кузьменко Л.В., Шапран О.Є.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Аграрний сектор економіки України відіграє особливу роль в її розвитку. Саме він, в значній мірі, визначає рівень продовольчої безпеки суспільства й експортного потенціалу країни, темпи подолання безробіття та зростання життєвого рівня населення.

Аналіз нинішнього соціально-економічного стану показує, що економічна криза в країні загострюється, спад обсягів виробництва продовжується, ступінь зубожіння та незадоволеність народних мас станом справ в країні зростає.

Однією з основних причин, що обумовлюють таку ситуацію, є нераціональна модель аграрного розвитку. Їй властива явно виражена соціальна поляризація, що породжує антагонізм, загострення соціальних протиріч та протистояння відповідних секторів цієї моделі. Як відомо з літератури, нинішня модель аграрного розвитку включає індивідуальний (ІС) та корпоративний (КС) сектори. ІС представлений одноосібними фермерськими (ФГ) і домашніми (ДГ) господарствами, а корпоративний – виробничими сільськогосподарськими підприємствами різного обсягу землі використання (до 1000 га; від 1000 до 4000 га; від 4000 до 10000 га) та агрохолдингами.

Характерні особливості ІС – самозабезпечення та дрібнотоварне виробництво, відсутність або обмеженість фінансових ресурсів, а тому низька продуктивність, не конкурентоспроможність по відношенню до КС.

КС займається, переважно, комерційно привабливими та експортованими видами продукції. При цьому агрохолдинги – гігантські приватні об'єднання виробничих, переробних, посередницьких, транспортних (з розвинутою інфраструктурою: засоби транспорту, склади, термінали, порти, елеватори тощо) та збутових підприємств (мережі супермаркетів), що підпорядковані одній юридичній особі.

Характерною особливістю агрохолдингів є висока забезпеченість фінансовими ресурсами, а звідси – високоінтенсивні агротехнології, високі продуктивність, прибутковість та темпи зростання обсягів виробництва. Негативні риси агрохолдингів – орієнтація на зовнішній ринок з метою швидкого одержання надприбутків, а тому як наслідок: ігнорування державних інтересів та продовольчої безпеки населення; надмірне використання мінеральних добрив та хімікатів, що загострює проблему забруднення навколишнього середовища та втрати родючості ґрунтів; негативний вплив, закабалення та поглинання господарств ІС та менш сильних господарств КС.

Таким чином, українська модель аграрного розвитку, як і модель розвитку економіки в цілому, носить риси олігархічного капіталізму, що веде до загострення соціальної напруги та поглиблення економічної кризи.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Кужель Н.Л., Коломієць Р.С.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

Однією з основних складових успішного функціонування будь-якої організації та загального підвищення ефективності виробництва є розвиток персоналу.

Розвиток персоналу представляє собою систематично організований процес безперервного професійного навчання працівників для підготовки їх до виконання нових виробничих функцій, професійно-кваліфікаційного просування, формування резерву керівників та вдосконалення соціальної структури персоналу

Питання розвитку персоналу досліджені багатьма провідними зарубіжними та вітчизняними науковцями, такими як Беседіна В.Н., Волгіна Н.А., Гриньова В.М., Карташова С.А., Кібанов А.Я., Коваленко Н.Я., Колпаков В. М., Крушельницька О. В., Левченко О. М., Нікіфорова А.А., Савченко В. А., Синенко Н. В., Хміль Ф.І., та інші. Однак в умовах економічної нестабільності проблемам управління розвитком персоналу приділялося недостатньо уваги, тому тема для дослідження є досить актуальною на сьогодні.

На нашу думку, розвиток персоналу слід розглядати як одну з підсистем системи управління персоналом, оскільки він входить в комплекс взаємопов'язаних елементів, які діють автономно, проте спрямовані на досягнення спільної мети – ефективного та продуктивного управління.

Підсистема управління розвитком персоналу здійснює: навчання, перепідготовку і підвищення кваліфікації, вступ в посаду та адаптацію нових робітників, оцінку кандидатів на вакантну посаду, періодичну оцінку кадрів, планування та службово-професійного просування кадрів, тощо. Здійснення заходів з розвитку персоналу потребує вкладення певних інвестицій, проте, як показує практика, це сприяє прогресивним перетворенням в організації.

Ефективне управління розвитком персоналу можливе лише за умови комплексної, чіткої послідовності дій та гнучкості. Таким чином управління персоналом повинно вирішувати наступні питання:

- розробка стратегії з питань формування кваліфікованого персоналу;
- визначення потреб у навчанні працівників в розрізі спеціальностей;
- вибір форм і методів професійного розвитку персоналу;
- вибір програмно-методичного та матеріально-технічного забезпечення процесу навчання як важливої умови його якості;
- фінансове забезпечення всіх видів навчання в потрібній кількості.

Підводячи підсумок, можемо зазначити, що у вирішенні проблем навчання персоналу разові заходи результатів не дадуть. Повинна бути ціла система, спрямована на професійний розвиток та кар'єрний ріст фахівців організації.

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Кулик Н.М., Зуєв Г.І.

Державний вищий навчальний заклад

«Донбаський державний педагогічний університет», м. Слов'янськ

У роботі розглянуто питання формування моделей системи адаптивного управління для вітчизняних підприємств.

Концепція адаптивного управління сьогодні виступає потужною зброєю для опору мінливості умов функціонування та розвитку суб'єктів господарювання.

Основна мета діяльності підприємства – отримання прибутку та розвиток. Дослідники в сфері управління частково ототожнюють процеси розвитку та адаптації підприємств і як найбільш важливі фактори виділяють наступні: технічні, структури потреб, виробничі [1, с.72].

Адаптивна модель процесів управління в соціально-економічних системах вирішує задачу синтезу механізму оптимального управління та складається з двох частин: адаптивної системи планування (пошук оптимальної траєкторії руху) та адаптивної системи реагування (пошук управляючих впливів, корегуючи відхилення від оптимальної траєкторії руху системи).

Реалізуємими моделями поведінки підприємства у сфері функціонування є консервативна, активна та змішана моделі. Для кожного підприємства вибір моделі адаптивного реагування індивідуальний.

Процеси активної адаптації підприємства безпосередньо пов'язані з механізмом адаптивного управління, а ефект антиципації – з процесами пасивної адаптації. Адаптивність підприємства співвідноситься з можливостями до самоорганізації підприємства як системи (змінюється структура та організація) та саморегулювання системи (змінюється спосіб регулювання).

До адаптаційних заходів в системі управління відносяться: оптимізація рівня ризику прийняття рішення та маневрування ресурсами; використання економіко-математичних методів та моделей діагностики, що підвищують оперативність прийняття управлінських рішень; забезпечення високої маневреності та гнучкості цілей і стратегій розвитку підприємства за рахунок процесів пасивної та активної адаптації та ін.

Без вирішення проблем формування і розвитку адаптивного економічного механізму функціонування підприємств до конкуренції неможливо ліквідувати кризовий соціально-економічний стан. Найвищий рівень адаптації економічного механізму функціонування підприємств – це потужний засіб захисту національної соціально-економічної безпеки країни.

Література:

1. Кузьменко Л. М. Управление функционированием и развитием экономики региона: Монография / Л.М. Кузьменко. – НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2004. – 284с.

МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ

Кулик Н.М., Стопник О.Є.

Державний вищий навчальний заклад

„Донбаський державний педагогічний університет”, м. Слов’янськ

Розглянута актуальна проблема ефективності системи управління культурою організації як цілісної соціально-економічної системи в умовах постіндустріальної економіки. Ефективність розглядається як багаторівневе інтегральне утворювання найбільш важливими характеристиками якого виступають синергізм, оптимізаційний характер, адекватність інформації, інновації. Визначені підходи до методології оцінювання ефективності системи управління культурою організації.

В основу методології виміру й оцінки ефективності управління культурою організації, як соціально-технічної системи покладено теоретичні концепції і моделі функціонування організацій у системі ринкових відносин.

У системах закритого типу методологія вимірювання й оцінювання ефективності діяльності підприємства ґрунтується на аналізі й розрахунку показників, які відображають використання внутрішніх ресурсів, залучених або спожитих у процесі виробництва продукції чи послуг. При цьому слід зазначити, що існують різні варіанти розрахунку зазначених показників ефективності, а конкретний зміст їх залежить від мети вимірювання та контролю.

Перша модель ефективності системи управління організаційною культурою підприємства орієнтована на одержання максимальних виходів системи, тому організації детально аналізують саме виробничу діяльність, зіставляючи її економічні результати з використаними виробничими ресурсами.

Друга модель акцентує увагу на внутрішніх процесах. Головне – використання трудових ресурсів організації, тому тут важливі такі категорії, як інтеграція діяльності, задоволеність членів колективу, мораль, соціальний клімат тощо.

У системах відкритого типу ефективність системи управління організаційною культурою підприємства вимірюється з урахуванням факторів зовнішнього середовища, які прямо або опосередковано впливають на її функціонування і розвиток [1, с. 203-204].

Системний підхід до вимірювання ефективності системи управління організаційною культурою підприємства характеризується тим, що головна увага приділяється здатності фірми одержувати всі необхідні для виробництва продукції й послуг ресурси з навколишнього середовища.

Література:

1. Кузьмин А.М. Психотехнологии и эффективный менеджмент./ А.М. Кузьмин – М.: Технологическая школа бизнеса, 2005. – 426 с.

СКЛАДОВІ МЕТОДИКИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кулінічев П.К.

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Для вирішення завдання управління конкурентоспроможністю підприємства необхідне формування комплексної концепції, що створює можливість формування й корегування цілей та стратегій розвитку підприємства, враховуючи досягнутий рівень конкурентоспроможності; узагальнює методи управління конкурентоспроможністю; оптимізує організаційно-економічний механізм підтримки управління конкурентоспроможністю. Рекомендується відокремити три етапи здійснення конкурентного аналізу:

- 1) дослідження конкурентного оточення;
- 2) дослідження конкурентів;
- 3) оцінка конкурентних переваг підприємства.

Модель оцінювання конкурентної позиції підприємства базується на використанні методики комплексної оцінки конкурентоспроможності підприємства та реалізується у виявленні наявних ресурсів підприємства, оцінки ефективності використання потенціалу конкурентоспроможності і визначення рівня його конкурентоспроможності відносно підприємств, які функціонують в одній галузі та належать одній продуктивній групі.

Принцип динамічності оцінок передбачає, що конкурентну позицію підприємства, чинники зовнішнього і внутрішнього середовища, які впливають на неї, міжфакторні взаємозв'язки слід розглядати як динамічні функції (1, 2):

$$KПn=f(F_t,t), \quad (1)$$

$$F=w(t), \quad (2)$$

де $KПn$ – конкурентна позиція підприємства; F_t - чинники зовнішнього і внутрішнього середовища, які також є динамічними функціями; t - час.

Важливими завданнями конкурентного аналізу є визначення обсягу та динаміки ринкових часток компаній-конкурентів, дослідження факторів та тенденцій динаміки ринкової частки досліджуваної фірми, визначення виду статистичного розподілу ринкових часток, формування груп фірм, які знаходяться на ринку і розрахунок середньої ринкової частки для кожної групи.

Література:

1. Коломицева А. О. Оцінка конкурентної динаміки в умовах впливу інновацій / А. О. Коломицева, Л. О. Головань // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2013. - №2. – С. 168-174.
2. Хрущ Н. А. Особливості застосування елементів конкурентного аналізу в стратегічному управлінні підприємствами / Н. А. Хрущ, Л. В. Ваганова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. - № 6, Т. 1. – С. 115-118.

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ІНТЕРНЕТ-ПРОДАЖІВ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

Кучіна С.Е., Бешенко В.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуті питання пов'язані з ефективністю використання Інтернет-мережі для охоплення більшого сегмента потенційних споживачів страхової продукції.

За останні декілька років Інтернет суттєво змінив страховий бізнес у багатьох країнах. Сьогодні страхові премії, які зібрані через мережу, досягають декількох десятків відсотків від сумарної страхової премії, що отримується страховиками в розвинених країнах. У компаніях треба розвивати напрям інтернет-продажів [1].

Купівля полісу через Інтернет значно спрощує процедуру укладення договору страхування для клієнта. Клієнт заходячи на сайт, може спокійно ознайомитися з усім пакетом документів, прорахувати декілька видів страхування, вибрати для себе найбільш зручну з економічної точки зору послугу. Заповнивши інтерактивну заявку на сайті компанії, клієнт самостійно вибирає для себе усі умови страхового договору - термін дії, ризики, об'єкт страхування і автоматично отримує знижку на страховий поліс [1,3].

Пропоновані через Інтернет страхові продукти притягнуть споживачів низькими цінами (як правило на 10-15% дешевше) і швидкістю укладення оборудки. Інтернет-продажі допоможуть знизити накладні витрати компанії, пов'язані з орендною платою, комісійною винагородою посередників, агентів і т.ін., тому клієнт платить за послугу за «собівартістю», що для нього вигідніше [2]. On – line страхування дозволить істотно зменшити витрати страхових компаній. Вже одно це дозволить понизити страхові внески. Вигода для клієнтів полягає не лише в зменшенні вартості пакету послуг і в отриманні зручної і повної інформації про продукт, а і у формуванні свого цікавого пакету. Продаж страхових полісів через Інтернет – це нова технологія. Такий підхід до збуту страхових послуг припускає відносно стандартизовані продукти і високу міру розвитку страхової культури на ринку.

Таким чином, створення нової послуги - замовлення полісу on-line на сайті страхової компанії - реальне завдання, рішення якого може стати дуже ефективним і перспективним.

Література:

1. "4P" маркетингу страхових компаній : монографія / Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. та ін.; кер. авт. кол. О.В. Козьменко.— Суми : Університетська книга, 2014.— 431 с. 2. Козоріз Г.Г. Пріоритетні напрями модернізації страхового ринку України в умовах глобальних викликів / Г.Г. Козоріз // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 26–34.3. Гриньова К. Інтернет-страхування в Україні: правовий аспект / К. Гриньова // Правовий тиждень. – № 29 (207), 20 липня 2010 р. – С. 11.

БРИФ В ОСНОВІ РОЗРОБКИ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Кучіна С.Е., Євсюков В.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуті питання пов'язані з визначенням поняття брифінг, його видами та розробкою основних елементів. Брифінг – це інструктаж або нарада, в рамках якої формулюються цілі та завдання маркетингового дослідження. Викладення такої інформації у письмовому вигляді носить назву бриф. На основі брифу дослідницькі організації готують контракт із підприємством. Професійні дослідники часто говорять: “Хороший бриф на вході - хороші результати на виході”[1,2].

Види брифів ”[1] :

- маркетинговий бриф – описує ставлення до ринку і конкурентів, стратегію і цілі кампанії.
- медіа-бриф – для планування і проведення рекламної кампанії (охоплення, частота, цикли, якість контакту).
- креативний бриф – завдання на створення рекламного продукту (ролика, плаката і т.п.), в ньому прописують тон, стиль комунікацій, обмеження, образи.
- комунікаційний бриф – це опис очікуваного комунікаційного ефекту від споживача.

Приклад розробки комунікаційного брифу для підприємства «Мир інструменту» наведено у табл. 1.

Таблиця 1 – Комунікаційний бриф

Project Title / Назва проекту	НП «Найкраща ціна місяця» для Харкова та Харківської області
Background	З метою збільшення виручки і залучення споживачів було прийнято рішення проведення акції – знижка до 20% на добірку популярних товарів з асортименту магазину на квітень. Пропозиція діє тільки до кінця місяця Залучення споживачів планується за рахунок привабливих цін. У конкурентів на території Харківського регіону аналогів немає.
Причини виводу на ринок, конкурентна обстановка.	Збільшення виручки за рахунок зростання активної частки споживачів
Business objectives Бізнес Цілі	РФЕ, Консервативні важкі споживачі

Література:

1. Ромат Е. Реклама : Учебник для вузов. 8-е изд. / Е. Ромат, Д. Сендеров. – СПб. : Питер, 2013. – 512с. 2. Реклама: інтеграція теорії та практики : тези доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21 листопада 2014 р.) / відп. ред. Є.В. Ромат. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 176 с.

ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕРНЕТ-РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

Кучіна С.Е., Корнус В.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуті основні види неетичних методів просування в Інтернеті.

В Україні останнім часом спостерігається стрімке зростання та розвиток Інтернет - маркетингу у діяльності підприємств. Інтернет - реклама має можливості вирішувати практично всі завдання, що ставлять споживачі-підприємства: від створення сайту, розміщення оголошень до онлайн - консультацій та отримання відгуків і пропозицій, сприяє посиленню лояльності торгівельній марки, її пізнаваності, прискореному проникненню на ринок та росту об'єму продажів. [1].

Великою проблемою сьогодення постає етична сторона Інтернет - реклами. Все більше неетичних методів просування використовуються в Інтернеті з різних причин. Інформація по неетичним засобам у Інтернет - просуванні вже присутня в літературі, що дозволяє робити висновки про її поширеність. Першим з методів виділяють спам. Спам (англ. Spam) - масова розсилка комерційної, політичної та іншої реклами або іншого виду повідомлень (інформації) особам, які не виражають бажання їх отримувати. Частка спаму в світовому поштовому трафіку становить близько 83%. Крім того, одержувач спаму змушений платити за отримання реклами - адже підключення до Інтернет коштує грошей. Отже, спам завдає прямої матеріальної шкоди його одержувачам, не кажучи вже про час, витрачений на його видалення. Одне це говорить про те, що спам, безумовно, неетичний. [2].

Незручності для користувачів складають також надмірна нав'язливість банерів, спамерських повідомлень і т.д. [3]. Ще однією важливою етичною проблемою виділяють недостовірність інформації, поширення реклами побудованої на пропаганді жорстокості, використанні порнографії і т.д.[4].

Проте користувачі Інтернету навчилися протистояти та ігнорувати подібні методи реклами, що призводить до зниження поширеності подібних оголошень. На боротьбу зі спамом направлено безліч ресурсів, причому як технічних так і людських. Наразі використання вказаних неетичних засобів Інтернет – реклами знаходиться на стадії спаду. Обізнаність Інтернет - аудиторії про засоби боротьби призвела до створення спеціальних програм, які блокують подібні рекламні оголошення.

Література:

1. Матеріали з сайту компанії “Метастудія” <http://www.metastudio.com.ua> 2. Гуров Ф.Н.. Продвижение бизнеса в Интернет: все о рекламе в сети / Гуров Филипп Никитич. - Мовсква:Вершина, 2008 - 136с. 3. Білинська С.,Жичкина А. Сучасні дослідження віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези, результати/ М.:Юнити-дана, 2004. – 165 с. 4. Борисов Б.Л. Технології реклами й PR: Навчальний посібник для Вузів/ М.:Фаир-пресс, 2001. – 624с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Кучинський В.А., Лисенко С.О.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Сучасна система управління персоналом базується на тому, що люди є найважливішим економічним ресурсом підприємства, джерелом його прибутків, конкурентоспроможності та процвітання.

Соціально-економічною основою активізації зусиль персоналу підприємства, яка спрямована на підвищення результативності їхньої діяльності, завжди є мотивація праці. Система мотивації характеризує сукупність взаємозв'язаних заходів, які стимулюють окремого працівника або трудовий колектив у цілому щодо досягнення індивідуальних і спільних цілей діяльності підприємства.

Система мотивації на рівні підприємства має базуватися на певних вимогах, а саме:

1. Надання однакових можливостей щодо зайнятості та посадового просування за критерієм результативності праці.
2. Узгодження рівня оплати праці з її результатами та визнання особистого внеску в загальний успіх.
3. Створення належних умов для захисту здоров'я, безпеки праці та добробуту всіх працівників.
4. Підтримування в колективі атмосфери довіри, зацікавленості в реалізації загальної мети, можливості двосторонньої комунікації між керівниками та робітниками.

Варто запропонувати наступні методи мотивації персоналу:

1. Постановка перед працівниками чітко сформульованих і досяжних цілей.
2. Систематичний аналіз досягнутих працівниками цілей.
3. Залучення працівників до різних програм навчання і підвищення кваліфікації.
4. Створення якомога прозорішої системи оцінки і оплати їх праці.
5. Делегування працівникам управлінських повноважень.
6. Підвищення персональної відповідальності кожного працівника з наданням права вибору методів вирішення поставлених задач.
7. Публічне визнання успіхів працівників в роботі, підтвердження їх цінності для підприємства різними доступними для керівництва способами.
8. Увага безпосереднього керівництва до думки працівників.
9. Створення атмосфери відкритого суперництва з регулярним підведенням підсумків змагання.

РОЗВИТОК ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

Кучинський В.А., Романенко Ю.І.
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Одним із ключових факторів виробництва будь-якого виду товарів і послуг поряд з інвестиційним капіталом (основними фондами й оборотними коштами) є трудові ресурси. У сучасних умовах саме трудові ресурси розглядають як найбільш коштовний капітал, яким володіє підприємство. Науково-технічний прогрес і пов'язане з ним різке збільшення частки наукомістких технологій обумовлює ріст вимог до професійних, соціально-психологічних якостей і культурного рівня працівника. Ефективне управління трудовими ресурсами як особлива функція діяльності, пов'язана з найманням працівників, їхнім навчанням, оцінкою й оплатою їхньої праці, є важливою передумовою для ефективного функціонування виробництва.

Головна мета управління персоналом складається в забезпеченні підприємства працівниками, що відповідають вимогам даного підприємства, та їх ефективне використання для досягнення цілей організації.

Основними задачами, що вирішують структури по управлінню персоналом, є: планування потреби підприємства в трудових ресурсах, пошук і добір потрібних працівників, навчання і підвищення їхньої кваліфікації, управління трудовою мотивацією, створення умов для підвищення продуктивності праці, контроль за зміною статусу працівників, правові питання трудових відносин.

Вся організаційно-управлінська діяльність спрямована на активізацію усіх внутрішніх ресурсів працівників і їх максимально ефективного використання. Таким чином, актуальність дослідження проблем, пов'язаних із оптимізацією процесу управління персоналом на сьогодні важко перебільшити.

Підприємству слід інтенсифікувати власні зусилля у таких напрямках роботи з персоналом: кадрове планування; аналіз роботи, нормування праці й оцінка виконання; система стимулювання; оргкультура – норми поведінки і трудові цінності, які культивуються в організації; система заходів для адаптації нових працівників до роботи в організації і до трудового колективу; навчання – направлено як на освоєння знань і навичок необхідних для успішної роботи, так і на передачу їм установок і пріоритетів, що складають ядро організаційної культури.

Високі результати дає досвід багатьох українських підприємств, коли в єдину службу управління персоналом поєднуються відділ кадрів, відділ праці, відділ навчання і психологічна служба.

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ларка Л.С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Основним напрямом удосконалення інноваційної діяльності підприємства в сучасних ринкових умовах є оптимізація використання основних ресурсів проектів: матеріальних, людських та фінансових [1]. Застосування інструментарію структуризації для інноваційних проектів дозволяє систематизувати комплекс робіт та узгодити його з членами проектної команди. Традиційно в межах циклу робіт зі структуризації інноваційних проектів будують робочу, організаційну та витратні структури, що являють собою ієрархічні структури, які відображають логічні зв'язки між роботами, виконавцями та джерелами фінансування проекту. Базовою серед наведених структур є робоча структура інноваційного проекту [2]. При розробці робочої структури проекту необхідно урахувати необхідність проведення таких циклів робіт:

- встановлення мети проекту (формулювання цілі, встановлення кількісних індикаторів досягнення мети, визначення для кожного учасника цілі для досягнення, визначення політики з використання наявних ресурсів, визначення строків досягнення мети);
- визначення можливостей реалізації проекту (оцінювання виробничого, інноваційного, фінансового, маркетингового, кадрового потенціалів, розрахунок ризиків);
- попередній розрахунок техніко-економічних параметрів інноваційної продукції (блок робіт НДР: аналіз джерел інформації, розроблення технічного завдання, теоретичні та експериментальні дослідження, випробовування макетів, блок робіт ДКР: розробка технічної пропозиції);
- дослідження ринку (визначення мети дослідження, формулювання пошукових запитань та гіпотез, розробка анкет, визначення обсягу вибірки, проведення опитування, аналіз та інтерпретація результатів дослідження);
- створення проектної команди (тестування претендентів, визначення їх сумісності та очікуваного синергетичного ефекту);
- планування робіт (планування матеріально-технічного забезпечення та побудова сітьової моделі);
- розробка інноваційної продукції (блок робіт ДКР: ескізний проект, технічний проект, розроблення робочої документації);
- забезпечення виходу нової модифікації на ринок.

Література: 1. Інноваційний менеджмент у період модернізації економіки : колект. моногр. / О. В. Литвин. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. – 216 с. 2. Щукин А.И. Методы проектно-оперативного управления развитием инвестиционного потенциала инновационной деятельности : монография / А. И. Щукин – Днепропетровск : Монолит, 2011. – 405 с.

СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ларка Л.С., Бебешко О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Бюджетне управління дозволяє вирішувати наступні завдання [1]:

- створити ефективну систему управління фінансами підприємства;
- оптимізувати доходи й витрати як в цілому по підприємству, так і за окремим його структурним підрозділам;
- отримувати консолідовану звітність;
- розраховувати й оцінювати показники фінансових результатів діяльності підприємства;
- підвищити ефективність управління підприємством в цілому.

Практика розробки й впровадження систем бюджетного управління виділяє такі бюджетні моделі [2]:

- індивідуальна модель комплексного бюджетування,
- універсальна бюджетна модель,
- бюджетування окремих видів діяльності,
- бюджетування фінансових потоків,
- бюджетування товарно-матеріальних потоків.

Саме вибір оптимальної бюджетної моделі на етапі розробки фінансової та бюджетної структури дозволить підприємству не тільки скоротити час і витрати, але й отримати максимальний результат, який виражатиметься у підвищенні прозорості бізнесу й поліпшенні фінансових показників його діяльності у найближчий строк, а також у забезпеченні можливості подальшого росту й розвитку системи.

Процес бюджетування починається зі складання бюджету продажів. Одночасно з бюджетом продажів доцільно встановити бюджет комерційних видатків. Бюджет комерційних видатків безпосередньо пов'язаний з бюджетом продажів, комерційні видатки плануються тими ж підрозділами. Далі розробляють бюджет виробництва, який спирається на бюджет продажів, ураховує виробничі потужності. Одночасно з бюджетом виробництва варто розробляти бюджет виробничих запасів. Далі планують бюджет прямих витрат на матеріали, бюджет прямих витрат на оплату праці, бюджет виробничих накладних витрат, бюджет управлінських витрат. Наступним кроком є складання бюджету коштів.

Література:

1. Дядечко Л.П. Бюджетування грошових коштів : сутність та роль в управлінні підприємствами : монографія / Л. П. Дядечко, Ю. О. Оліфірова, С. В. Бабій. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. – 250 с.
2. Бюджетування як інструмент забезпечення життєдіяльності підприємства : монографія / за ред. А. В. Череп. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 220 с.

ІЄРАРХІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ

Ларка Л.С., Бойко К.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Залежно від способу організації опрацювання даних і взаємодії користувачів, який підтримується конкретною мережною операційною системою, виділяють два типи інформаційних систем: ієрархічні мережі та мережі «клієнт – сервер». В ієрархічних мережах усі задачі, пов'язані із зберіганням, опрацюванням даних, їх поданням користувачеві, виконує центральний комп'ютер. Користувач взаємодіє з центральним комп'ютером за допомогою термінала. Операціями введення / виведення інформації на екран управляє центральний комп'ютер. Переваги ієрархічних систем: відпрацьована технологія забезпечення надійності та збереження даних; надійна система захисту інформації і забезпечення секретності.

Недоліки: висока вартість апаратного і програмного забезпечення, високі експлуатаційні витрати; залежність швидкодії і надійності мережі від центрального комп'ютера.

У системах «клієнт – сервер» опрацювання даних поділене між двома об'єктами: клієнтом і сервером.

Клієнт – це задача, робоча станція, користувач. Він може сформулювати запит для сервера: відкрити файл, здійснити пошук запису тощо.

Сервер – це пристрій або комп'ютер, що виконує опрацювання запиту. Він відповідає за зберігання даних, організацію доступу до цих даних і передачу даних клієнтові.

У системах «клієнт – сервер» навантаження з опрацювання даних розподілене між клієнтом і сервером, тому вимоги до продуктивності комп'ютерів, що використовуються як клієнт і сервер, значно нижчі, ніж в ієрархічних системах. За організацією взаємодії прийнято виділяти два типи систем, що використовують метод «клієнт – сервер»:

- рівноправна мережа;
- мережа з виділеним сервером.

Рівноправна мережа – це мережа, в якій немає єдиного центру управління взаємодією робочих станцій, немає єдиного пристрою зберігання даних. Операційна система такої мережі розподілена по всіх робочих станціях, тому кожна робоча станція одночасно може виконувати функції як сервера, так і клієнта. Мережа з виділеним сервером – у цьому випадку один із комп'ютерів виконує функції зберігання даних загального користування, організації взаємодії між робочими станціями. Робочі станції взаємодіють через сервер, тому логічну організацію такої мережі можна подати топологією «зірка», де центральний пристрій – сервер.

НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ

Ларка Л.С., Кузнецова А.Ф.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Ефективність комплексу маркетингу для промислового підприємства в ринкових умовах безпосередньо залежить від правильності організації маркетингових досліджень кон'юнктури ринку. Кожна складова комплексу маркетингу потребує ретельних досліджень з боку керівництва підприємства та співробітників маркетингових підрозділів з метою узгодження подальших дій з умовами конкретної ринкової ситуації.

Кон'юнктура – це існуюча на ринку економічна ситуація, яку характеризують співвідношення між попитом та пропозицією, рівень і динаміка цін, товарних запасів, інші показники та чинники (історичні, національні, природно-кліматичні, територіальні, політичні, соціально-економічні тощо). Основними напрямками дослідження кон'юнктури ринку є дослідження пропозиції товарів (обсяг, структура, динаміка, виробничий та сировинний потенціал, еластичність пропозиції); попит (міра задоволення, вектор зміни, місткість ринку, еластичність); пропорційність ринку (співвідношення попиту та пропозиції, співвідношення ринків засобів виробництва, предметів споживання і послуг, товарна структура товарообороту, частки ринку, структура продавців за формами власності, структура покупців, регіональна структура ринку); тенденції розвитку ринку (тенденції обсягів продажу, тенденції зміни цін, тенденції зміни товарних запасів, тенденції надходження інвестицій); коливання, стійкість та циклічність ринку, регіональні відмінності стану й розвитку ринку, ділова активність ринку (портфель замовлень (стан, динаміка), кількість, розмір, частота, динаміка угод, міра завантаженості потужностей); ризики (інвестиційні, прийняття маркетингових рішень, випадкові ринкові коливання); масштаб ринку, рівень його монополізації та стан конкуренції (кількість і характеристики продавців; рівень приватизації; розподіл ринку; доля малого та середнього бізнесу на ринку). При визначенні типу необхідної інформації для проведення МД на промисловому підприємстві необхідно брати до уваги специфіку комплексу маркетингу для продукції промислового призначення. Наприклад, джерелами вторинної інформації при проведенні кабінетних досліджень можуть бути законодавство України, статистичні збірники, спеціалізовані журнали, результати аналогічних досліджень, галузеві довідники, Державні стандарти України, звіти Торгівельно-промислової Палати України тощо. При зборі первинної інформації необхідно більше уваги приділяти раціональній, а не емоціональній складовій мотивації прийняття рішення про купівлю продукції.

Література:

1. Григорук П.М. Аналіз даних маркетингових досліджень : монографія / П. М. Григорук. - К. : Кафедра, 2012. – 426 с.

ЯКІСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ ПРИ ОБҐРУНТУВАННІ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Ларка Л.С., Кушхова Х.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Якісне оцінювання ризику – оцінка, результати якої стосовно вірогідності настання подій або масштабів їх наслідків, пов'язаних з предметом оцінки ризику, визначаються такими якісними термінами як "високий", "середній", "низький", "незначний".

Завдання якісного оцінювання ризику – визначити можливі види ризику, оцінити принциповий ступінь їх небезпеки і виділити фактори, що впливають на рівень ризику. Як правило, якісний аналіз підприємницького ризику проводиться на стадії розробки бізнес-плану. У повсякденному житті свої власні ризики люди найчастіше оцінюють на якісному рівні.

Якісний аналіз ризику містить декілька аспектів:

1) пов'язаний з необхідністю порівняння очікуваних позитивних результатів з можливими економічними, соціальними та іншими, як сьогодишніми, так і майбутніми, наслідками.

2) пов'язаний з виявленням впливу рішень, що приймаються за умов невизначеності, на інтереси суб'єктів економічного життя. Без зацікавленості в результатах економічних рішень немає ризику.

Ризикованій ситуації притаманні такі основні умови:

- наявність невизначеності;
- наявність конфлікту;
- наявність альтернатив і необхідність вибору однієї з них (відмова від вибору також є різновидом вибору);
- зацікавленість в результатах;
- можливість оцінити наявні альтернативи і прийняти рішення.

Усі чинники, що тою чи іншою мірою впливають на ступінь ризику, можна поділити на дві групи: об'єктивні та суб'єктивні.

Об'єктивні чинники не залежать безпосередньо від фірми та менеджерів (ОПР): інфляція, конкуренція, політичні та економічні кризи, екологія, мита, наявність режиму найбільшого сприяння, можлива робота в зоні вільного економічного підприємництва тощо.

Суб'єктивні чинники характеризують ОПР (безпосередньо менеджерів, фірму): виробничий потенціал, технологічне забезпечення, рівень предметної та технологічної спеціалізації, організацію праці, ступінь кооперативних зв'язків, рівень техніки безпеки, рівень компетентності та інтелектуальний потенціал СПР, вибір типу контрактів з інвестором чи замовником тощо.

Кінцева мета ризик-менеджменту відповідає цільовій функції підприємництва. Вона полягає в отриманні найбільшого прибутку при прийнятному для підприємця співвідношенні прибутку і ризику.

СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Ларка Л.С., Нелюб К.П.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Демографічна політика ґрунтується на комплексі різних заходів: економічних, правових, виховних і пропагандистських. Ефективність демографічної політики можна визначити як досягнення поставленої мети у короткий термін з мінімальними економічними витратами.

Демографічна політика не може і не повинна підміняти собою соціальну і економічну політику. Спроби вирішувати соціально-економічні проблеми заходами демографічної політики ніколи не приводили до бажаних і ефективних результатів. Основні напрями демографічної політики включають: державну допомогу сім'ям з дітьми, створення умов для поєднання батьківства з активною професійною діяльністю, зниження захворюваності і смертності, збільшення тривалості життя, поліпшення якісних характеристик населення, регулювання міграційних процесів, урбанізації і розселення, соціальну підтримку інвалідів, немолодих і непрацевдатних і тому подібне. Ці напрями повинні бути узгоджені з такими важливими сферами соціальної політики, як: зайнятість, регулювання доходів, освіта, охорона здоров'я, професійна підготовка, житлове будівництво, розвиток сфери послуг, соціальне забезпечення.

Багатовекторність демографічної ситуації породжує різноплановість політики в нових соціально-економічних умовах, орієнтованої як на стимулювання народжуваності, так і на соціальну підтримку сімей з дітьми, зміцнення здоров'я й поліпшення якості життя населення, продуктивніше використання людського потенціалу, зниження рівня смертності.

У силу історичної тривалості розв'язання проблеми демографічної кризи нині на перший план виходять питання вирішення якісних параметрів демографічного потенціалу.

Принципово важливою є державна підтримка сім'ї та сімейних цінностей, які є фундаментом, на основі якого формується вся система заходів демографічної політики.

В сучасному світі важливим капіталом є «людський», який висуває підвищені вимоги до якості демографічного потенціалу, а турбота про якість демографічного капіталу супроводжується затратами часу, ростом своєрідних трансакційних витрат, тобто, соціальних витрат на виховання, освіту та утримання дітей, інших ресурсів, серед яких особливу цінність має час батьків, який також є своєрідним капіталом.

За роки незалежності України демографічний розвиток відбувався під впливом значного ряду факторів – глобалізаційних, історичних, політичних, соціально-економічних, регіональних.

ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОСНОГО МАРЖИНАЛЬНОГО ПРИБУТКУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ

Ларка М.І, Феррара А.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний університет», м. Харків*

Одним з найважливіших розділів бізнес-плану підприємства є його виробнича програма, яка визначає потрібні обсяги виробництва продукції в плановому періоді. При розробці виробничої програми часто виникає проблема її оптимізації. Оптимізація виробничої програми може проводитися з різною метою, а саме: визначення максимально можливого обсягу виробництва продукції та економічної межі нарощування обсягів виробництва; планування оптимальної структури номенклатури та асортименту вироблюваної продукції. Нерідко така оптимізація ускладнюється наявністю певних стримуючих факторів, до числа яких можуть належати: ліміт наявної кількості вихідної сировини; ліміт кількості машинного часу обладнання; ліміт трудових затрат; ліміт обсягів складських приміщень, ліміт обсягів холодильних камер тощо. В таких випадках основним чинником, який визначає суть процесу оптимізації, стає саме наявна величина стримуючого фактора. Послідовність заходів процесу оптимізації виробничої програми з метою отримання максимального прибутку при наявності будь-якого стримуючого фактору може бути представлена наступним чином:

- на основі аналізу наявного «портфелю замовлень» визначаються можливі обсяги продажів усього асортименту продукції, що пов'язаний з цим стримуючим фактором;
- визначається величина питомого маржинального прибутку по кожному виду продукції як різниця між оптовою ціною підприємства (ціною реалізації без ПДВ) та питомими змінними витратами;
- визначаються величини відносного маржинального прибутку по кожному виду продукції на одиницю стримуючого фактора шляхом множення питомого маржинального прибутку на кількість одиниць продукції, які можливо виробити з використання одиниці стримуючого фактору;
- проводиться ранжирування, тобто визначення пріоритетності виробництва окремих видів продукції на основі розрахованих значень відносного маржинального прибутку;
- визначаються витрати стримуючого фактора на послідовний випуск окремих видів продукції у відповідності з результатами ранжирування і можливостями її реалізації до його повного вичерпання.

Завершаючим етапом розглянутого вище процесу має стати визначення величини додаткового прибутку, який буде отримано внаслідок проведеної оптимізації у порівнянні зі звичайною виробничою програмою чи оптимізацією за іншими критеріями..

ОПТИМИЗАЦИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРОГРАММЫ ПРЕДПРИЯТИЯ ПРИ НАЛИЧИИ «УЗКИХ МЕСТ»

Ларка Н.И., Феррара А.Н., Ларка А.В.

Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», г. Харьков

Весь процесс внутризаводского планирования базируется на разработке производственной программы предприятия, которая определяет необходимые объемы производства продукции в плановом периоде, которые в полной мере отвечают номенклатуре и ассортименту имеющегося «портфеля заказов» или требованиям плана реализации. Производственная программа предприятия должна формироваться таким образом, чтобы в полной мере соответствовать этим требованиям с учетом всех имеющихся в наличии производственных ресурсов и обеспечивать при этом получение максимально возможной прибыли, т.е. быть оптимальной. В практической деятельности промышленных предприятий нередко возникают такие ситуации, когда его производительность или производительность отдельных его структурных подразделений ограничивается из-за наличия каких-либо «узких мест».

«Узким местом» или сдерживающим фактором называется такой производственный фактор из-за которого «сужается», то есть, ограничивается возможность производства и реализации какого-либо отдельного вида продукции.

К числу таких сдерживающих факторов могут относиться: ограничения по количеству исходного сырья; ограничения по количеству машинного времени оборудования; ограничения по трудозатратам; ограничения по объему складских помещений, холодильников и т.п.

При наличии таких «узких мест» оптимизация производственной программы с целью получения максимальной прибыли должна проводиться на основе наибольших значений маржинальной прибыли, которая получается на единицу измерения сдерживающего фактора, а не на единицу объема производства, то есть, оптимизация производственной программы проводится не по удельной маржинальной прибыли, а по относительной маржинальной прибыли на единицу сдерживающего фактора. Исходя из этого производственная программа предприятия строится таким образом, чтобы в первую очередь производились не те виды продукции, которые имеют максимальное значение удельной маржинальной прибыли, а те из них, которые обеспечивают получение максимальной маржинальной прибыли на единицу сдерживающего фактора. Порядок постановки на производство отдельных видов продукции определяется на основе рассчитанных величин относительной маржинальной прибыли на единицу сдерживающего фактора и учета его использования вплоть до его полного расходования.

При проведении такой оптимизации в обязательном порядке должны учитываться результаты маркетинговых исследований о возможных объемах реализации всех рассматриваемых видов продукции.

ОЦІНКА ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Ларка С.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Сучасний стан економіки диктує необхідність пошуку нових підходів до інвестиційної політики та механізмів її реалізації. Одним з таких підходів для підприємств є особлива форма інвестування – лізинг, що на даному етапі розвитку економіки є єдиною перспективною формою довгострокового залучення інвестицій. Розробка та оцінка стратегії інвестування передбачають: визначення розміру інвестицій, необхідних для здійснення наміченої програми; їх розподіл у часі, тобто по періодах вкладення; вибір джерел інвестування; аналіз фінансового становища підприємства при позначеній стратегії; оцінку економічної ефективності інвестицій.

Оцінка ефективності лізингу в цілому повинна базуватися на тому ж підході, що і до інвестицій – зіставлення доходів та витрат. Причому розрахунок економічної ефективності лізингових операцій повинен мати свої особливості для окремих учасників лізингу залежно від виду об'єкту, умов договору та інших факторів. Як правило, оцінка ефективності лізингових операцій здійснюється шляхом порівняння результатів за альтернативними варіантами вирішення завдання. Однак, якщо при проведенні оцінки ефективності інвестицій даний процес найбільше стосується одного з учасників – інвестора, і критерієм ефективності інвестицій є перевищення його доходів над витратами, то в лізингу відкриваються нові сторони загальноприйнятого підходу до формування ефекту.

При оцінці ефективності лізингового процесу, насамперед, варто розрізняти визначення ефективності лізингу для основних його суб'єктів – лізингодавця та лізингоодержувача. Для кожного з них формується свій критерій ефективності. Цей момент є дуже важливим в оцінці. Розрахунки ефективності лізингу необхідні, для оцінки доцільності лізингу в порівнянні з іншими формами фінансово-господарських операцій; та для комплексного економічного аналізу співвідношення доходів від проведення лізингової угоди з одноразовими та поточними витратами на їхнє одержання при різних умовах договору. Щоб порівняння різних варіантів було об'єктивним, необхідно розробити методичні принципи для підготовки інформації та проведення розрахунків. Виконання розрахунків повинне здійснюватися в кілька етапів: вибір оціночного показника, вибір методів порівняння ефективності, обґрунтування параметрів, що характеризують альтернативні варіанти, порівняння результатів по варіантах. В рамках періоду, що оцінюється, необхідно сформулювати всі платіжні потоки витрат та доходів, пов'язаних із проведенням лізингу. Їхнє формування повинно враховувати методи амортизації основних фондів, податкові пільги, чинне законодавства з регулювання відносин учасників договору, джерела фінансування.

ІННОВАЦІЇ В БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ: ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ

Ласукова А.С.

Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету, м. Суми

Сучасний стан світової економіки вимагає від країн швидкого та динамічного розвитку інноваційної діяльності в усіх сферах. Не виключенням є і банківська система, яка забезпечує безперервність руху грошових коштів між усіма учасниками економічних відносин (як резидентів, так і нерезидентів). Загострення конкуренції в банківському бізнесі є тригером процесу імплементації різних інноваційних розробок. Як правило, це забезпечує не лише отримання позитивного фінансового ефекту, а й приносить вигоди банку у напрямку підвищення лояльності клієнтів, впізнаваності бренду банку, зростання ефективності бізнес-процесів, зниження вартості банківських операцій тощо. Підтвердженням цьому є дослідження компанії Infosys «Інновації в роздрібному банкінгу», яке показало, що в сегменті роздрібного банківського бізнесу вже у 2013 році 60 % банків впроваджувало інновації та 77 % усіх банків цього сегменту збільшувало бюджет на інноваційні розробки, тоді як ще у 2009 році таких банків було лише 37 % [1]. Як і на підприємствах виробничої сфери, інновації в банківському бізнесі поділяються на декілька видів. Зокрема, це інновації суто фінансового характеру (наприклад, створення нових банківських продуктів), технологічні інновації (наприклад, впровадження нових технологій у процес обслуговування клієнтів) та організаційно-структурні інновації (наприклад, інновації, які спрямовані на покращення якості обслуговування клієнтів через оптимізацію взаємодії різних структурних підрозділів банку). Особливо активно банками сьогодні впроваджується другий тип інновацій, оскільки це напряму пов'язано із динамічним розвитком ІТ-індустрії. Також, банки почали активізувати свою присутність в Інтернет-просторі не лише за рахунок провадження Інтернет-банкінгу для клієнтів, а й за рахунок, наприклад, роботи у соціальних мережах.

Поряд із зазначеним, банківська система України вже тривалий час перебуває у стані перманентної латентної кризи, яка суттєво гальмує інноваційний розвиток банківського бізнесу. Також, на сьогодні у вітчизняних банків наявні проблеми з реальним оцінюванням свого інноваційного потенціалу, мобілізацією ресурсів для фінансування інноваційних розробок та їх впровадження, забезпеченням безпеки та надійності ведення банківського бізнесу в Інтернеті тощо. Отже, підводячи підсумок, зазначимо, що вирішення наявних проблем суттєво прискорить інноваційний розвиток банківського бізнесу України та забезпечить його ефективне функціонування.

Література:

1. Innovation in Retail Banking – Simplify Technology to Innovate (September 2013, 5th annual edition) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infosys.com/finacle/resources/industryreports/Pages/innovation-retail-banking.aspx>

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Левкова О. Ю., Рудь Н. Т.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Інноваційний розвиток підприємства може забезпечити лише його висококваліфікований персонал. Формування і вдосконалення потенціалу персоналу підприємства відбувається під впливом певних факторів. Фактори можна розділити на внутрішні, які відносяться до конкретного працівника, і зовнішні, що мають відношення безпосередньо до підприємства, в якому працює працівник. Вчені по-різному підходять до визначення інноваційного потенціалу персоналу підприємства. На нашу думку, інноваційний потенціал персоналу підприємства визначає здатність і можливості працівників формувати, генерувати, освоювати і використовувати знання в інноваційній діяльності підприємства. Заслуговує на увагу робота [1], де автор виділяє такі складові інноваційного потенціалу персоналу: природний, особистісний, трудовий, інтелектуальний, творчий, підприємницький. Ми погоджуємося з підходом [2] і виділяємо комунікативний, природний, інтелектуальний, підприємницький, мотиваційний. Такий поділ дозволяє розробити систему оцінки персоналу за допомогою балів. Головна ідея цієї оцінки – кількісно виразити за допомогою балів найсуттєвіші характеристики як працівника, так і роботи, яку він виконує. В методиці [3] покладена оцінка чотирьох факторів інноваційної активності: інтелектуальний ресурс, інноваційна сприйнятливість, організаційно-управлінський ресурс і соціально-психологічний клімат. Автор пропонує два варіанти. Перший – для кожного показника розробляється десятибальна шкала, в якій визначаються кількісні показники для його точної оцінки. Другий варіант більш – для експрес-оцінки інноваційної активності персоналу з мінімальними витратами праці і часу. Для кожного з показників можливі всього два значення – «0» при негативній оцінці і «1» при позитивній оцінці. Ми пропонуємо третій підхід: повністю відповідає – 1,0; частково – 0,5; не відповідає – 0. Оцінка інноваційного потенціалу персоналу підприємства дозволить виявити слабкі місця в його розвитку, прийняти коригуючі управлінські рішення, визначити пріоритетні напрямки підвищення конкурентоспроможності персоналу.

Література:

1. Хадасевич Н. Р. Формирование инновационного потенциала персонала организации: дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Н. Р.Хадасевич. – Сургут: 2008. – 152 с.
2. Турило А. М. Класифікація інноваційного потенціалу персоналу підприємства / А. М. Турило, М. В. Адаменко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №2. – С. 10–14.
3. Леванова Н. Е. Разработка методики оценки инновационной активности персонала организации [Текст] / Н. Е. Леванова // Молодой ученый. – 2011. – №5. Т.1. – С. 203–206.

ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Лець Г.С., Кобзева К.В.

«Донбаський державний технічний університет», м. Лисичанськ

Розвиток та загострення конкуренції в Україні примушують підприємства все більше уваги приділяти побудові ефективної системи логістики, що дає змогу досягти промисловим підприємствам відповідного рівня конкурентоспроможності. Сучасним підходом до управління витратами є використання сучасних методів створення конкурентних переваг на основі управління витратами, зокрема:

- метод цільових затрат Target Costing - засіб управління витратами, що застосовується для зниження будь-яких витрат, пов'язаних з товаром упродовж усього періоду його життєвого циклу, шляхом об'єднання зусиль виробничих, дослідних, маркетингових і економічних підрозділів компанії;
- метод поступового зниження витрат за принципом японської системи Kaizen Costing, в основу якої покладено організаційні заходи, які залучають менеджерів усіх рівнів і працівників до процесу неперервного пошуку поліпшень і способів підвищення ефективності на своїх робочих місцях;
- система ЛТ "точно в строк" орієнтована на зменшення витрат мінімізацією тривалості виробничого циклу на основі використання принципу "виробництво не запускається, доки не отримано замовлення";
- метод бенчмаркінгу - нова технологія, яка дає змогу виділяти та порівнювати ключові індикатори різних аспектів діяльності підприємства.

Впровадження цих методів логістики на підприємстві дає реальні результати: невеликий розмір виробничих партій; низький рівень запасів; висококваліфікований персонал; гнучкі виробничі технології; малий час переналагодження устаткування; низькі виробничі витрати тощо.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що використання українськими підприємствами старих традиційних методів управління функціями постачання, виробництва та розподілу не можуть забезпечити значних конкурентних переваг у динамічному ринковому середовищі. Саме тому вітчизняним підприємствам необхідно впроваджувати до власної системи управління логістику, що дає змогу задовольнити потреби ринку з мінімальними загальними витратами.

Література:

1.Карий О.І. Інформаційне забезпечення управління логістичними витратами на підприємстві. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами. – Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2003

2.Савчук В.П. Практическая энциклопедия: [Текст] Финансовый менеджмент. – К: Издательский дом «Максимум», 2005.

НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Лещинська М. В.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Метою аналізу виробничо-господарської діяльності є оцінювання рівня ефективності застосування виробничих ресурсів для виробництва і реалізації продукції, виявлення ефективності операційної діяльності підприємства.

Напрямами аналізу та оцінки виробничо-господарської діяльності підприємства є такі:

- підсистема виробництва включає аналізування стану розвитку виробничих підрозділів; складність технології; систему та рівень якості; стан виробничих потужностей (продуктивність устаткування); розвиток та впровадження інновацій. До критеріїв оцінювання сфери виробництва належать: технічна оснащеність праці, коефіцієнт зносу, відновлення, введення та вибуття основних засобів, рівень завантаженості устаткування, фондovіддача підприємства, кількість інноваційних розробок, раціоналізаторських пропозицій, винаходів, матеріалоемність продукції;

- підсистема персоналу забезпечує включає оцінювання розвитку виробничих підрозділів, підбору і розстановку кадрів з урахуванням їх психологічної сумісності, забезпечення перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, систему оплати праці. До критеріїв можна віднести: динаміку продуктивності праці; коефіцієнти обороту, вибуття, плинності; динаміку оплати праці; середню заробітну плату; кількість відпрацьованих годин одним працівником; вартість соціального пакета для працівників підприємства;

- підсистема збуту відповідає за ефективність виробничо-господарської діяльності. Від неї залежить прибутковість, ліквідність, ділова активність, платоспроможність та майновий стан усього підприємства. Сфера збуту включає в себе: обсяги продажу, продаж за товарними групами, ринкову частку та її динаміку, транспортне забезпечення, розташування складів, рівень товарних запасів, кількість збутового персоналу та рівень його досвіду, післяпродажне обслуговування, ціни й знижки, маркетингову цінову політику;

- фінансова підсистема забезпечує всі сфери господарювання. На всіх стадіях виробничо-господарської діяльності неможливо без використання коштів для подальшого розвитку: для купівлі матеріалів, напівфабрикатів, сировини, комплектуючих; зберігання продукції; для створення умов праці та її оплати, підтримання й оновлення основних засобів. Основними критеріями фінансової сфери можна назвати рівень ліквідності, стабільності, платоспроможності та ділової активності.

Література:

1. Управління виробничо-господарською діяльністю машинобудівних підприємств в умовах ринку : [монографія] / М. Г. Белопольський [та ін.] ; Приазовський державний технічний університет. - Донецьк : Східний видавничий дім, 2010. - 218 с.

КАР'ЄРА ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Лисенко М. О., Жидких В. А.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

Ефективне формування, реалізація та розвиток кар'єрного зростання персоналу господарюючих суб'єктів набуває все більшого значення в сучасних економічних умовах. Кар'єра в широкому розумінні означає успішне просування в службовій, науковій чи виробничій діяльності, в досягненні слави, більш високого статусу, влади, матеріальних цінностей. Кар'єра – це шлях до успіху, що сприяє становищу в суспільстві, службовій діяльності, а також для досягнення такого становища. Необхідно зазначити, що кар'єрне зростання персоналу на підприємстві є невід'ємною частиною процесу розвитку персоналу, який є важливим фактором успішної діяльності підприємства. Розвиток персоналу на підприємстві досягається через застосування комплексу заходів, що охоплює професійне навчання, перепідготовку, підвищення кваліфікації, а також планування кар'єри персоналу підприємства.

Головним завданням планування, управління і реалізації кар'єри є забезпечення взаємодії всіх видів кар'єр, що передбачає вирішення конкретних завдань, а саме:

- пов'язати цілі організації і окремого працівника;
- планувати кар'єру конкретного працівника з врахуванням його потреб і ситуації;
- забезпечити відкритість процесу управління кар'єрою;
- підвищувати якість планування кар'єри;
- формувати доступні для розуміння критерії службового й професійного зростання для конкретних кар'єрних рішень;
- визначити шляхи просування, які дозволяють задовольнити кількісні й якісні потреби організації в персоналі в потрібний момент і на потрібному місці.

Кожне підприємство обирає для себе доцільні методи розвитку персоналу залежно від його можливостей та цілей. Розробка індивідуальних кар'єрних стратегій може бути одним з ефективних методів підвищення кар'єрного зростання персоналу. Це надасть змогу добитись таких позитивних результатів як задоволення потреб персоналу в розвитку свого мотиваційного потенціалу, у тому числі й професійного зростання; підвищення конкурентоздатності співробітників, упевненості його у власних силах; забезпечення стабільності поведінки співробітників за рахунок створення системи їх планового переміщення всередині підприємства; можливість планувати професійний розвиток співробітників з урахуванням як їх особистих інтересів. Отже, професійний розвиток працівників є важливим фактором зростання кадрового потенціалу та успішної діяльності підприємства. Розвиток кар'єрного зростання персоналу на підприємстві забезпечить орієнтацію управлінської діяльності на підвищення конкурентоспроможності персоналу, підсилить статус управління кар'єрою, розширить можливості у вирішенні питань зайнятості.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ПРИ ОЦІНЦІ КЛЮЧОВОГО ПОКАЗНИКА ЕФЕКТИВНОСТІ КРІ ДИСТРИБУТОРСЬКОЇ КОМПАНІЇ

Літвиненко М.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі виявлено основні напрямки підвищення ефективності діяльності кондитерських дистрибуторських компаній, а саме запропоновано інноваційний підхід до оцінки ключового показника ефективності КРІ.

Політична ситуація в Україні болоче відобразилась на планах виробників кондитерських виробів та призвела до формування нової сутності ринку кондитерської продукції, що потребує істотних змін у визначенні ключового показника ефективності КРІ. В основі КРІ запропоновано використовувати АВС-аналіз товарів. Принциповою відмінністю поточного підходу від попередніх є відмова від аналізу в розрізі товарних груп.

Критерієм оцінки роботи з продуктами тієї чи іншої категорії товару обрано нумеричну дистрибуцію. Нумерична дистрибуція – кількість торгових точок, які працюють з товаром на території (ІДІ). Дистриб'ютор сам має право вибирати які з найменувань є для нього найбільш значимими, які товарні групи, на його думку вимагають додаткових вкладень коштів у локальні заходи. Всі товари продуктового кошика на підставі планів продажів розподіляються по категоріях: новинки; категорія А; категорія В. На підставі експертної думки сформовано результативну матрицю (табл. 1)

Таблиця 1 – Матриця результатів

Шкала зусиль	Значимість категорії	1.2	1	0.6
	Категорія Д, %	New	A	B
1.5	45% и выше	1.80	1.50	0,6
1	40%-44,99%	1.20	1.00	0.60
0.7	35%-39,99%	0.90	0.70	0.50
0.45	30%-34,99%		0.50	0.30

Кожній категорії товару, на підставі експертної думки, привласнюються коефіцієнти значимості. Для кожного порога дистрибуції (Д) (з рівним кроком) формується «шкала зусиль». Чим вище ми ставимо завдання по дистрибуції, тим більше зусиль необхідно затратити для досягнення мети, а значить і коефіцієнт «Зусиль» приймає більше значення. КРІ визначається по сумі набраних балів по всіх категоріях товару.

Література:

1. Дорошук Н.Б. Дистрибуция на практике / Н.Б. Дорошук, В.В. Кулеша – М.: Издательский дом «Вильямс», 2012. – 240 с.

ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Логвінова О.П.

Інститут Хімічних технологій Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Рубіжне

Стійкий розвиток будь-якого суб'єкта господарювання визначається рівнем його інноваційної активності. Останніми роками стан інноваційної діяльності в Україні можна охарактеризувати як незадовільний. Посилення кризових явищ у національній економіці у 2014-2015 рр. завдало руйнівного впливу на інноваційну сферу нашої країни. Упровадженням інновацій у 2012 р. займалося 1371 підприємство або 13,6% обстежених промислових підприємств, тоді як у країнах ЄС цей показник в середньому становить 50% [1].

Важливою проблемою щодо активізації інноваційної діяльності підприємств є недосконалість законодавчої бази. Незважаючи на значну кількість законодавчих актів, які мають регулювати інноваційну діяльність, більшість з них мають декларативний характер, часто суперечать один одному та не надають реальної підтримки інноваційно активним підприємствам. Тому актуальним є вивчення проблем активізації інноваційної діяльності.

Також стримує активізацію інновацій недостатнє її фінансування. Загальна сума витрат на фінансування інноваційної діяльності в Україні у 2013 р. склала 9562,6 млн. грн., тоді як у 2012 р. її величина дорівнювала 11480,6 млн. грн., а у 2011 р. – 14333,9 млн. грн. Основним джерелом фінансування інновацій були власні кошти підприємств (72,9% у 2013 р., проти 63,9% у 2012 р. та 52,9% у 2011 р.), що свідчить про незадовільну структуру джерел фінансування інновацій, зниження їх привабливості для інвесторів.

Недостатня розвиненість інноваційної інфраструктури стримує активізацію інновацій, оскільки її призначенням є у забезпечення взаємодії учасників інноваційної діяльності шляхом надання фінансових, консалтингових, маркетингових, інформаційно-комунікативних, юридичних та освітніх послуг. Погіршення матеріальної бази підприємств, посилення технологічного відставання, погіршення інформаційного забезпечення інноваційної сфери, відтік найбільш кваліфікованих кадрів і фінансове виснаження зумовлюють зниження інноваційного потенціалу підприємств, що не дозволяє активно розробляти й впроваджувати інновації. Важливим стримуючим чинником щодо активізації інновацій є ризик, який в останні роки підсилюється через макроекономічну нестабільність.

Врахування проблем активізації інноваційної діяльності підприємств дозволить забезпечити їх сталий розвиток і розбудову національної економіки.

Література:

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. Київ. 2013. — 287 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Логвінова О.П.

*Інститут Хімічних технологій Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля, м. Рубіжне*

Забезпечення інноваційної привабливості підприємства є передумовою підвищення його інноваційної активності та сталого розвитку, що зумовлює необхідність поглибленого вивчення цього питання. В сучасних наукових працях поняття інноваційної привабливості підприємства визначається як сукупність інноваційно-орієнтованих показників конкурентоспроможності суб'єкта на інноваційному ринку, сформовану на основі технічних, фінансових, організаційних, наукових та кадрових характеристик даного суб'єкта. Поряд з інноваційним потенціалом підприємства, інноваційною інфраструктурою та інноваційною культурою інноваційна привабливість є складовою інноваційної системи підприємства.

Інноваційна привабливість визначає перспективи розвитку підприємства та можливості здійснення на його базі інноваційних проєктів, а також задоволення учасників проєктів їх результатами. Метою формування інноваційної привабливості підприємства є прискорення досягнення цілей суб'єкта при отриманні максимального ефекту. Користувачами інформації щодо інноваційної привабливості підприємства можуть бути наступні господарюючі суб'єкти: керівництво підприємства; акціонери, власники підприємства; споживачі інноваційної продукції; інвестори; окремі дослідники-інноватори, науково-дослідницькі, страхові та інші організації; державні органи влади; конкуренти; торгові посередники та торгівельні підприємства; засоби масової інформації, контактні аудиторії та ін. Умовою забезпечення інноваційної привабливості підприємства є узгодження інтересів окремих суб'єктів господарювання. Чинниками інноваційної привабливості підприємства є рівень конкуренції на інноваційному ринку, інноваційний клімат, інноваційний потенціал підприємства, а також ступінь розвитку інноваційної інфраструктури. Інноваційна привабливість підприємства пов'язана з його інвестиційною, ринковою, регіональною, галузевою привабливістю. Отже, інноваційна привабливість підприємства є багатоаспектною економічною категорією та комплексною характеристикою, яка відображає доцільність ефективність його інноваційної діяльності, а також забезпечує стабільність економічного розвитку.

Література:

1. Копшинська К. О. Структура та контурність функціонування інноваційної системи підприємства / К. О. Копшинська // Вісник Київського політехнічного інституту. — 2013. — № 44. — С. 79-85.

КРАУДСОРСИНГ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ МАРКЕТИНГУ

Логвінова О.П.

Інститут Хімічних технологій Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Рубіжне

В останні роки значного розповсюдження набуває краудсорсинг – нова маркетингова технологія, завдяки якій втілюються в життя бізнес-ідеї, масштабні проекти фірм та компаній при злагодженій роботі і чітко визначеними етапами та завданнями, при залученні людських можливостей [1].

Використання краудсорсингу передбачає передачу певних завдань групі людей, які виконують ці завдання на добровільній та безкоштовній основі. Виконавцями завдань краудсорсингу можуть бути звичайні люди, які не є фахівцями у відповідній галузі. Ці люди збираються у спільноти, координують свої дії, обговорюють проблеми та шляхи їх вирішення за допомогою сучасних інформаційних технологій. Краудсорсинг може набувати різних форм, які поєднуються за сферою життя, за типом вирішуваних завдань та ін. [1, 2].

Застосування краудсорсингу дозволяє підприємствам залучати клієнтів до бізнес-процесів, використовуючи їх креатив на власну користь, підвищувати лояльність клієнтів шляхом формування у них почуття причетності до створення або удосконалення продукту, почуття власної значущості, нарощувати обсяги продажів тощо. Краудсорсинг забезпечує зменшення ризику управління товарним виробництвом на основі використання дешевих інформаційних технологій для залучення людей зі сторони. Використання праці виконавців на безкоштовній основі дозволяє заощадити кошти підприємства шляхом скорочення вартості та часу виконання завдань. Зацікавленість виконавців сприяє підвищенню якості вирішуваних завдань.

Застосування краудсорсингу може бути пов'язане з деякими проблемами. Використання цієї технології на постійній основі зумовлює зменшення зацікавленості виконавців. Часова обмеженість зумовлює неможливість точно визначити час вирішення завдання. Можливе виникнення надмірної кількості ідей, непридатних до практичної реалізації. Також краудсорсинг зумовлює ліквідацію професійних фахівців компаній. Можливе ослаблення контролю за виконанням завдань та зниження їх ефективності. Тому краудсорсинг доцільно використовувати як допоміжний інструмент у маркетинговій діяльності підприємства.

Література

1. Рожук Я.В. Нова хвиля розвитку маркетингу в дослідженнях технології краудсорсингу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Випуск 13, Ч. 3. 2015 р. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». – С. 141-144.
2. А. Мосс. Что такое краудсорсинг? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://crowdsourcing.ru/article/what_is_the_crowdsourcing.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ КОКСОХІМІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Магомедов М.С., Черепанова В.О.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Діяльність коксохімічних підприємств України проаналізуємо на прикладі УНВА «Укркокс», до складу якого входять 23 підприємства і організації, в тому числі: 12 коксохімічні заводи, одне коксохімічне виробництво ПАТ «Євраз-ДМЗ ім.Петровського», «Фенольний завод» ТОВ НВО «Інкор і Ко », ТОВ «ТАР АЛЬЯНС». У 2014 році виробництво основних видів коксохімічної продукції різко скоротилося. Так, коксу валового 6% вологості в 2014 році було вироблено на 3820,8 тис тонн менше, ніж у 2013 році, металургійного коксу - на 3313,6 тис тонн менше, кам'яновугільної смоли - на 198,8 тис.тонн менше, сирого бензолу - на 71,1 тис тонн менше, сульфату амонію (з 100% вмісту азоту) - на 13.3 тис.тонн менше, сірчаної кислоти - на 33,5 тис.тонн менше, пеку електродного - на 9.9 тис.тонн менше. В результаті в 2014 році збиток від звичайної діяльності по асоціації збільшився в порівнянні з 2013 роком на 3500,6 млн. грн. Показник чистого доходу, що залишається в розпорядженні підприємств по асоціації в 2014 році має негативне значення як і в 2013 році. За 2014 рік він знизився на 3307,5 млн.грн. Середньооблікова чисельність працівників, зайнятих в коксохімвиробництві асоціації також скоротилася на 944 осіб порівняно з 2013 роком[1]. Таким чином, спостерігається різке погіршення в роботі УНВА «Укркокс», що свідчить про необхідність вдосконалення інструментів адаптивного управління діяльністю коксохімічних підприємств. У теорії адаптивного управління питання формування та ефективного використання його інструментів досить вивчені не були. Тому запропонована авторська система інструментів, які класифіковані на дві групи – адміністративні та економічні. До першої відносяться: форми організації бізнесу, організаційна структура управління підприємством, оптимальна система управління запасами й енергозабезпеченням, управління технологічністю та якістю виробництва, а також ефективна система управління персоналом. До другої – загальнодержавні норми оподаткування, кредитування, митні збори та ін.; фінансування діяльності підприємств та пошук резервів; бухгалтерський облік, контроль і аналіз за доходами й видатками; система збалансованих показників; впровадження безбюджетного управління. В даний час найбільш уразливими та потребують вдосконалення такі інструменти як: управління запасами та енегозабезпеченням, технологічністю та якістю виробництва, а також контроль і аналіз за доходами й видатками коксохімічних підприємств асоціації.

Література:

1. Годовой отчет УНПА "Укркокс" за 2014 год. – Днепропетровск, 2015. – 76 с.

ДОСВІД КОРЕЇ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В УКРАЇНІ

Максименко О. О.

*ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Красноармійськ*

У сучасних економічних умовах для України цікавим є досвід подолання глобальної економічної кризи Республіки Корея, завдяки впровадженню креативної економіки з метою зміни існуючих економічних систем. Метою статті є аналіз досвіду Республіки Корея для адаптації політики України до впровадження економіки знань. Визначено, що одним з нових, але динамічно розвинутих сегментів світової економіки стає креативна галузь, продукція якої створюється переважно інтелектуальною і творчою працею. Популярність корейської масової культури в світі за останні кілька років помітно зросла. Це має не тільки культурне, а й економічне значення. Досліджено, що двигуном економічного зростання Республіки Корея є стратегія імітації та повторення стратегій розвинених країн в сфері традиційних галузей. Однак така зовнішньоекономічна політика вичерпала свій потенціал після глобальної економічної кризи. Сфери світової економіки з високою додатковою вартістю стали зміщуватися з областей праці і капіталу (індустріальна економіка), знань та інформації (економіка знань) в область інноваційних технологій і креативних ідей (креативна економіка). Оригінальні креативні та інноваційні ідеї по створенню нових видів товарів на основі Інтернету, смартфонів і ін. Стають рушійною силою економічного зростання. Основні напрямки політики уряду Республіки Корея у сфері креативної економіки полягають у створенні нової додаткової вартості і робочих місць за рахунок злиття науки і техніки з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), між різними галузями промисловості, а також сферами промисловості і культури. Відповідно до зміни в глобальній економіці уряд Республіки Корея розробило нову зовнішньоекономічну стратегію для розвитку на цій основі креативної економіки, заснованої на використанні науково-технічних розробок і більш тісної інтеграції корейської економіки зі світовою.

Встановлено, що найважливішим фактором, що забезпечує позитивні темпи економічного зростання Республіки Корея, є вдосконалення і використання науково-технічного потенціалу, який перетворюється в один з найбільш активних елементів сучасного відтворювального процесу. Основу галузей промисловості складають високотехнологічні виробництва. Рушійною силою економічного зростання країни став високорозвинений сектор інформаційно-комунікаційних технологій, який сприяє реалізації її експортної стратегії. Отже, досвід Республіки Корея може представляти конкретну цінність для України та механізми реформування шляхом впровадження «методу економічного знання», а також ефективність тих чи інших заходів щодо активізації інноваційної діяльності при розробці власної національної економічної стратегії в умовах глобалізації.

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ АУДИТУ ДОХОДІВ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Малініна Т.П., Філяєва А.А., Єршова Н.Ю.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Значний внесок у вирішення проблеми аудиту доходів виробничих підприємств зробили вітчизняні і зарубіжні вчені-економісти: А. Бабо, Ф. Вуд, В. Бачинський, М. Білуха, Ф. Бутинець, С. Голов, С. Котляров, П. Куцик, Є. Мних, В. Озеран, В. Пархоменко, М. Пушкар, А. Садовников, Л. Солошенко, В. Сопко, М. Чумаченко та ін. Доходи виступають як кінцевий результат роботи окремих підприємств, служать джерелом їхнього подальшого розвитку, поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Аудит доходів виробничого підприємства. представляється у вигляді певної послідовності етапів, кожен з яких передбачає сукупність здійснюваних аудитором процедур. Предметом аудиторських послуг з перевірки доходів виробничого підприємства є достовірність операцій з отримання доходів та їх відображення у звітності. Мета проведення аудиту доходів виробничого підприємства – визначення достовірності формування таких показників, як виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, операційні та позареалізаційні доходи підприємств. Основними завданнями при перевірці доходів виробничих підприємств є: перевірка дотримання положень облікової політики в частині обліку доходів; визначення видів діяльності, що здійснюються на підприємстві, та наявності дозволів на їх здійснення; перевірка наявності доходів від здійснення господарської діяльності; перевірка дотримання договірних зобов'язань перед покупцями (замовниками); встановлення відповідності відображення сум доходів на рахунках бухгалтерського обліку, в облікових регістрах та звітності відповідно до наявних первинних документів; перевірка правильності оцінки доходів відповідно до вимог П(С)БО. При наявності відхилень між даними синтетичного обліку доходів і фінансової звітності, аудитор повинен з'ясувати причини таких відхилень та надати рекомендації з виправлення встановлених помилок. Виявлені факти відхилень обліку доходів за видами діяльності суб'єкта господарювання, недотримання законодавства реєструються в робочих документах аудитора, а потім узагальнюються у аудиторських звіті та висновку. Існує два основних способи організації програм аудиту: за циклами та у порядку класифікації фінансової звітності.

Особливість аналітичних процедур при аудиті доходів обумовлює: визнання доцільності щодо повноти формування доходу відповідно до кон'юнктури ринку і економічного потенціалу господарюючого суб'єкта; обґрунтованість структури формування доходу за видами діяльності; інтенсивність і якість формування доходів відповідно до зміни кон'юнктури зовнішнього середовища; раціоналізація витрат і повнота використання сприятливого середовища; розмежування дії об'єктивних і суб'єктивних чинників формування доходів і витрат; вимірювання ділової активності та креативного менеджменту за центрами відповідальності тощо.

УПРАВЛІННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯМ НА ТОВАРИ ПРОМИСЛОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Мардус Н.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Упродовж історичного розвитку економічної науки теоретична розробка проблеми ціни пройшла ряд якісно відмінних етапів, які підлягають адекватному теоретичному усвідомленню і пов'язані з визначенням типу товарного виробництва.

Як показали результати дослідження наукових праць щодо еволюції теорії ціни, то можна зазначити, що однастайності в даному питанні серед економістів поки не простежується. Автори теорії ціни тлумачать її визначення спираючись на окремі пріоритетні чинники ціноутворення (витрати, корисність, попит, пропозиція, додана вартість), тобто, з'ясування сутності поняття ціни та її функцій вченими–економістами цілком залежить від існуючої моделі управління економікою, за якою у цінах інтегрується складна система соціально–економічних і політичних відносин між індивідуумами, виробниками та споживачами.

У даний час і в даних умовах розвитку ринкових відносин при формуванні ціни необхідно її нове трактування, особливо якщо це пов'язано із встановленням ціни на товари промислово–технічного призначення. Тому, рекомендовано для застосування у ринковому ціноутворенні такої моделі ціни, яка включає комплекс ціноутворювальних чинників, основними із яких є набір таких якісних характеристик, які здатний прийняти споживач і які розглядаються як «цінність для споживання у ціні» та її оптимізація в просторі й часі.

З метою формування цінової стратегії промислового підприємства було досліджено методи ціноутворення й обґрунтовано комплексний підхід до визначення ціни у поєднанні як витратних так і ринкових методів ціноутворення.

У ході дослідження обґрунтовано, що кінцевий розрахунок ціни полягає у поєднанні стратегічних цілей підприємства, цілей цінової політики і методів розрахунку ціни. Розрахунок ціни на товар припускає виконання ряду послідовних етапів, які вже висвітлювалися науковцями з питань але, при дослідженні підходів, щодо визначення остаточної ціни (ціни споживання) ігнорувались такі важливі етапи розрахунку ціни як визначення потенційних споживачів (груп споживачів), що мають великий вплив на формування цільового сегменту (сегментів) ринку і як наслідок – впливають на процес ціноутворення. До того ж треба зазначити, що процес встановлення остаточної ціни товару не повинен бути одноразовим, а він повинен бути постійним і безперервним і мати зворотній зв'язок.

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА – ЕКОНОМІКА МАЙБУТНЬОГО

Марценюк К., Рудь Н.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

У сучасній системі ринкового господарювання розвиток «зеленої» економіки поступово набуває все більшого значення у становленні ефективної, інноваційно-зорієнтованої, конкурентоспроможної економіки. За висновками Всесвітнього фонду охорони природи вже зараз вимоги людини щодо ресурсів перевищують можливості Землі на 50 відсотків. В Україні з відсталими технологіями ця проблема є особливо гострою. Якщо ж нічого не змінювати у способах господарювання, тоді вже до 2050 року нам знадобиться ресурси майже трьох таких планет, як Земля [1]. Експерти ООН радять звернути увагу на формування нової «зеленої» економіки, яка передбачає зростання ролі держави і міждержавних органів у економічному регулюванні, створенні умов для розвитку бізнесу на основі нових «зелених» технологій та екологізації індустріальних галузей господарства. Дослідження підходів до визначення поняття «зелена економіка» і їх аналіз [2] дозволили нам дати авторський підхід до економіки майбутнього як гармонічного поєднання освіти, науки, виробництва та ринку з метою запобігання шкоди навколишньому середовищу і людині, зростання доходів та комфорту соціуму.

Науковці виділяють чимало ринкових механізмів та економічних інструментів для переходу на засади зеленої економіки.

ОЕСР пропонує використовувати набір ключових показників, які повинні відображати розвиток «зеленої економіки», пов'язуючи відповідні екологічні показники з показниками поточної або майбутньої економічної діяльності, а також рівнем благополуччя [3].

Показники природоохоронної діяльності підприємництва відображають потенціал зеленої економіки як джерела інновацій, у той час як показники зайнятості в зеленій економіці є оцінкою її соціального потенціалу.

Відтворення зеленої економіки є інвестицією в здоров'я суспільства та майбутнього покоління. Держава повинна шляхом цільових державних видатків, субсидій і стимулів сприяти розвитку зелених секторів, ринків для зелених технологій та інновацій, удосконалювати регуляторну політику та потоки фінансової допомоги, **перехід до «зелених» державних закупівель.**

Література:

1. Стан і перспективи розвитку зеленої економіки та зеленого бізнесу в Україні. Аналітична доповідь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eep.org.ua/page/green_economy/uk/
2. Єлісеєва Г.Ю. Статистичне дослідження стану зеленої економіки в структурі національної економіки / Г.Ю. Єлісеєва // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201482/33.html>
3. Грицюк Т.І. Стратегічні пріоритети розвитку «Зеленої економіки» у країнах світу / Т.І. Грицюк, Т.В. Василенко // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3081>

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЦІ ТА МЕНЕДЖМЕНТІ

Марчук Л.С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуто питання, що стосуються загальної характеристики сучасних напрямків розвитку інформаційних технологій та їх вплив на економіку і менеджмент. У загальному випадку інформаційна технологія — це сукупність методів і способів нагромадження, оброблення, зберігання, передавання, подання та використання інформації[1].

Сучасний стан розвитку інформаційних технологій характеризується стійкою тенденцією до зростання обсягів та інтенсивності інформаційних потоків майже в усіх галузях знань. Діяльність будь-якої економічної системи, зокрема й підприємства (комерційного, виробничого, наукового) супроводжується нагромадженням, зберіганням та обробленням величезних масивів інформації[2].

Можна виокремити такі сучасні вимоги до даних і їх обробки:

- дані мають бути значного обсягу;
- характеризуватися різноманітністю (кількісною, якісною, текстовою);
- результати обробки мають бути конкретними й зрозумілими;
- інструменти для обробки первинних даних — простими в користуванні[3].

Нині існують численні інформаційні технології, спрямовані на полегшення економічної діяльності людини. Наявні системи поділяються на певні типи, передусім за безпосереднім призначенням та підходами, що використовуються в них[4]. Системи першого типу зорієнтовано на операційну обробку даних — системи обробки даних (СОД). До них належать спеціалізовані пакети програм для статистичного аналізу, математичні пакети тощо. Другий тип ІС зорієнтований на задачі аналізу даних та управління — системи підтримки та прийняття рішень (СППР). До третього, одного з найпоширеніших типів ІС, застосовуваних в управлінні, належать такі[5-6]: АСУ — автоматизовані системи управління; СППР — системи підтримки прийняття рішення; ЕС — експертні системи.

Таким чином, можна стверджувати, що інформаційні технології є найважливішим джерелом для розвитку економіки та менеджменту.

Література:

1. Кузнецов В.В., Арутюнова Л.М. Організаційний потенціал підприємства./ Кузнецов В.В., Арутюнова Л.М. // Навчальний посібник. — Ульяновськ. - 2007. — С.11.
2. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент./ Микитюк П.П. // Видавництво «Річ». - 2011. — С.74.
3. Твердохліб М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту./ Твердохліб М.Г. // Київ - 2009. — С.43.
4. Пригожин А.І. Методи розвитку організацій./ Пригожин А.І. // - М.:МЦФЭР – 2013. — С.75.
5. Мильнер Б.З. Теорія організації – Підручник ИНФРА./ Мильнер Б.З. // – 2012. — С.233.
6. Красношапка В.В. Управління людськими ресурсами / Красношапка В.В. //— М.: Омега – Л., 2008. — С.49.

СУЧАСНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ

Маслак О.І., Шевчук Ю.В.

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

Інвестиційна політика підприємств є основою їх ефективного функціонування в умовах ринкової економіки. У зв'язку з цим актуальним є визначення чинників економічного середовища, які на неї впливають.

Одним з найвагоміших індикаторів стану розвитку економіки є обсяг капітальних інвестицій. Дослідження статистичних даних щодо його динаміки в Україні (у млн. грн) засвідчило наявність низхідної тенденції (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010-2014 роки

	2010	2011	2012	2013	2014
Усього, у тому числі:	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9
Сільське господарство	11062,6	16466,0	18883,7	18587,4	18795,7
Промисловість	55384,4	78725,8	91598,4	97574,1	86242,0
Будівництво	29767,0	31990,8	40760,3	40796,2	36056,7
Транспорт, складське господарство	19322,4	25498,2	32413,0	18472,6	15498,2

Капітальні інвестиції в промисловість йдуть на спад лише з 2013 р., що пояснюється профільним характером даної галузі економіки України (рис. 1). Важливість даних чинників обумовлена тим, що дефіцит інвестицій зумовлює нарощення нереалізованого економічного потенціалу підприємствами [1, с. 43]. Крім того, державна частка фінансування знизилась із 5,96% у 2012 р. до 1,25% у 2014 р., що для підприємств промисловості стало особливо відчутним.

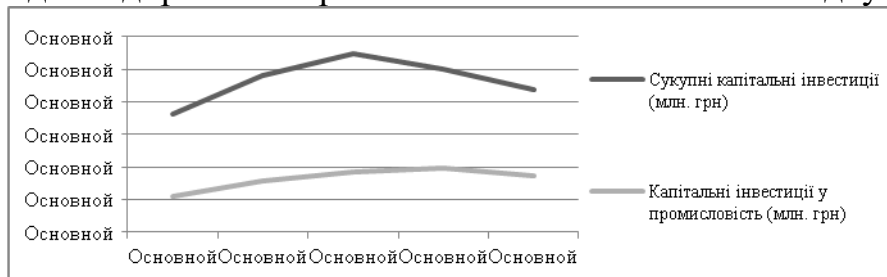

Рис. 1 – Динаміка капітальних інвестицій в Україні за 2010-2014 рр.

Таким чином, урахування даних чинників при формуванні інвестиційної політики промисловими підприємствами має сприяти їх подальшому розвитку та успішному функціонуванню.

Література:

1. Маслак О.І. Використання нереалізованого економічного потенціалу підприємств в умовах циклічного розвитку // О.І. Маслак, Н.Є. Гришко, О.А. Безручко // Економічний часопис – XXI. – 2015. – №1-2(2). – С. 43-46. 2. Державна служба статистики України – Статистична інформація – Економічна статистика – Економічна діяльність – Капітальні інвестиції – Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (2010-2014рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану.

КОНЦЕПЦІЯ ІНВЕСТИВАННЯ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ

Матросов О.Д., Доуртмес П.О.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Витрати на персонал організації – загальновизнаний для країн з ринковою економікою інтегральний показник, який містить в собі сукупність витрат, пов'язаних з залученням, винагородою, стимулюванням рішення соціальних проблем, організацією праці та поліпшенням умов труда персоналу.

Сучасне управління розглядає витрати на персонал не тільки як ціну придбання персоналу, але й визначає їх з позиції цінності персоналу.

Згідно концепції «людський капітал», інвестиції в людський капітал – це будь-яка дія, яка підвищує кваліфікацію та продуктивність праці робітників. Подібно витратам підприємців на станки та обладнання витрати, які сприяють підвищенню будь-якої продуктивності, можливо розглядати як інвестиції, бо поточні витрати, або витрати, здійснюємо з розрахунком, що ці витрати будуть компенсовані збільшеним потоком доходів у майбутньому.

Міжнародна стандартна класифікація вартості праці, рекомендована Міжнародною конференцією статистиків по праці включає в себе: оплату виробничої праці; виплати, які відносяться до невідпрацьованого оплачуваного часу; премії та грошові винагороди; вартість їжі та інші виплати в натуральній формі; вартість надання житла робітникам, оплачуваного роботодавцем; витрати роботодавця на соціальне забезпечення; вартість професійного навчання; культурно-побутових умов та інші статті, такі, як транспорт для працівників, робоча одежа, відновлення здоров'я, податки на заробітну плату.

Витрати на персонал частково підлягають віднесенню на собівартість продукції (робіт, послуг), а частково здійснюються за рахунок прибутку.

Не включаються в собівартість продукції, а фінансуються за рахунок прибутку організації або спеціальних джерел виплат, безпосередньо не зв'язаних з оплатою праці: премії за рахунок засобів спеціального призначення та цільових надходжень; матеріальна допомога; безвідсоткові позики, видані на покращення житлових умов, обзаведення домашнім господарством; оплата робітникам відпусток, додатково наданих за колективним договором (понад передбачених законодавством); надбавка до пенсії; одноразова допомога ветеранам, які йдуть на пенсію; дивіденди; відсотки та інші.

Література:

1.Скібіцький О.М., Інноваційний та інвестиційний менеджмент. – К: Центр навчальної літератури, 2009, – 480 с. 2.Червоньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. – К.: Знання – КОО, 1999. 3. Кобиляцький Л.С. Управління проектами. – К.: МАУП, 2002 – 200 с.

МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ КРЕАТИВНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ КОМАНД ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Матросов О.Д., Єльніков Д.С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглядається методика, яка побудована на основі моделі управління креативним потенціалом в інноваційних проектах з урахуванням впливу фактору новизни на ризики структурної невизначеності на фазах планування та моніторингу. Методика базується на методі оптимізації змішаної стратегії та її моделях.

Структурна схема реалізації методики управління інноваційним проектом з урахуванням фактору новизни на основі оптимізації включає:

- Планування розподілу ресурсів з застосуванням ігрової оптимізації змішаної стратегії;
- Виконання проекту згідно визначеного розподілу та запланованих строків;
- Моніторинг виконання;
- Просування відповідно плану;
- Досягнення цілі проекту;

Таким чином, в роботі показано можливість використання ігрової імітаційної моделі управління креативним потенціалом інноваційних проектів.

Запропонована методика підвищує ефективність планування та моніторингу за рахунок використання додаткових компетенцій менеджменту та дозволяє управляти ризиком інверсного просування інноваційних проектів.

На основі використання розглянутої методики вносяться відповідні зміни в програму і план навчання персоналу, в положення про навчання персоналу.

Крім того ділова гра сприяє залученню креативного потенціалу для отримання обґрунтованого календарного плану проекту, зменшення невизначеності та дозволяє пересвідчитися у відповідності досвіду виконавців задачам проекту. За допомогою гри така готовність може бути підвищена через уточнення чистих стратегій і новизни робіт та своєчасного прийняття рішення про підвищення кваліфікації чи доукомплектування команди.

Література:

1. Ванюрихин Г.І. Творчество в менеджменті // Вісник Міжнародного Університету. Серія «Менеджмент», - М., 200.-Вип.3. 2. Літун О.М., Мельников О.Н. // Креативна економіка.-2007.-№1. 3. Журавлев В.А. Креативность и инновационное развитие общества // Гуманиторно-экономический вестник, 2007.

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Матросова В. О., Ахметханов А.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Комплексне дослідження моделей інноваційної політики провідних країн надає змогу ідентифікувати основні фактори забезпечення високого рівня інноваційного потенціалу національної економіки:

- державна підтримка інноваційної діяльності, спрямована на інтеграцію науки та виробництва;
- розвиток сучасних інституцій технологічного трансферу та нових форм науково-технічної кооперації (технопарків, бізнес-інкубаторів, технологічних альянсів, кооперативних угод на дослідження і розробки та інше), що сприятиме масштабуванню інноваційної діяльності у масштабах всієї економіки;
- ефективний механізм фінансування інноваційного розвитку із урахування досвіду розвинених країн-лідерів у сфері розробки та впровадження інновацій: розвиток як прямих методів фінансування (дотації, субсидії, гранти інноваційно активним підприємствам, державні замовлення, державні контракти та інше) у сфері фундаментальних досліджень, так і непрямих методів фінансування інновацій (податкові кредити, зменшення або скасування податків, амортизаційні пільги, пільгові кредити та страхування інноваційних проектів та інше), які стимулюють динамічний розвиток прикладних НДДКР.

Інноваційний потенціал у сфері світового виробництва високотехнологічних товарів, наукомістких послуг, міжнародних високотехнологічних патентів та наукових публікацій є найбільш високим у США, Японії та країнах Європейського Союзу. Питома вага високотехнологічних галузей у сфері інноваційної діяльності становить в середньому 80%, що свідчить про формування наукомісткої спеціалізації промисловості розвинених країн та чітко визначену стратегією інноваційного розвитку, які реалізуються в комплексі адміністративно-правових, фінансово-кредитних та організаційно-економічних важелів.

В сучасних умовах інноваційний потенціал країни, виражений в системності інноваційного процесу з метою отримання позитивного ефекту від створення та поширення високих технологій у всіх галузях національної економіки, визначає рівень міжнародної конкурентоспроможності даної країни. Результатом реалізації накопиченого інноваційного потенціалу в контексті сучасних тенденцій є забезпечення конкурентних переваг; лідерство на світових ринках високотехнологічних товарів і послуг, патентів, наукових публікацій; випереджаючі темпи зростання продуктивності праці, гнучкість та адаптивність виробничого потенціалу країни до вимог світових ринків; і як слідство, - збагачення країни та зростання рівня життя населення.

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Мелень О.В., Абрамова О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Малий бізнес є невід'ємною складовою ринкового господарства. Функціонування в сучасних ринкових умовах надає йому гнучкості, мобілізує фінансові й виробничі ресурси, прискорює темпи науково-технічного прогресу, вирішує проблему зайнятості населення. Основним фінансовим інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств з певними параметрами [1]. Ефективна податкова система є однією з найважливіших складових економічного процвітання країни, що підтверджується досвідом зарубіжних країн, де обговорення податків давно вже займає почесне місце серед економічного планування.

Податкова система України є однією з найбільш складних серед країн європейського регіону. На сьогоднішній день Україна потребує серйозних змін в податковій політиці держави, які б здатні були зробити податкову систему такою, яка ефективно виконує свої функції. В податковому законодавстві України відбуваються постійні зміни, що робить неможливим планування ведення бізнесу в Україні. Така ситуація зумовлює необхідність проведення радикальної податкової реформи та створення такої податкової системи, яка б була простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, яка б створювала необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечувала достатнє наповнення Державного бюджету України і місцевих бюджетів. Одним із напрямків податкової реформи має бути використання особливих режимів оподаткування для підтримки суб'єктів малого підприємництва, що є одним з шляхів забезпечення їх ефективного розвитку. Саме спеціальний податковий режим має бути спрямований на стимулювання малого підприємництва. Для перспективного розвитку оподаткування малого бізнесу потрібно використовувати зарубіжний досвід, зокрема країн Європейського Союзу, де спрощені системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва набули поширення в таких формах державної підтримки, як: запровадження податкових пільг для малого бізнесу, спрямованих на підтримку конкурентоспроможності малих підприємств, підвищення їх інвестиційної й інноваційної активності; запровадження спеціальних режимів оподаткування; та запровадження пільг, що дозволяють спростити податкове адміністрування цієї групи платників податків.

Література:

1. Дуб К.Ю. «Оподаткування малого бізнесу в Україні: принципи, завдання та перспективи розвитку» // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukr.vipreshebnik.ru/finans/4420-opodatkovannya-malogo-biznesu-v-ukrajini.html>

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Мелушова І.Ю.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Тенденції розвитку конкурентного середовища підприємств формуються через сукупну дію та взаємодію елементів конкурентного середовища, напрям і сила впливу кожного з якого визначає характер галузевої, національної та глобальної конкуренції, що відображає специфічний вид відносин, взаємозв'язків та взаємодії суб'єктів ринку. Наведені визначення та універсальна базова класифікація конкурентного середовища, що пропонується у сучасній економічній літературі, дозволяють виявити основні елементи конкурентного середовища, а саме: ринок певного товару, його товарні та географічні границі, саме товар, конкуренція, а також конкурентоспроможність як мету та результат взаємодії підприємств.

До складу елементів конкурентного середовища товарного обігу деякі автори включають: кількість та якість реальних і потенційних суб'єктів торговельної діяльності; кількість покупців, їх потреби та поведінка, особливості менталітету; характер взаємодії учасників ринкового процесу та інтенсивність конкуренції; цілі та ефективність конкурентної стратегії, маркетингової політики; стан і особливості інституційної та ринкової інфраструктури, наявність та якість юридичних норм, що регламентують ринкову поведінку суб'єктів господарювання; розвиненість соціальних інститутів контролю тощо [1].

Однак, ми вважаємо, що суб'єкти торговельної діяльності, покупці, ринкова та інституційна інфраструктура є суб'єктами певного ринку, який виділено в якості елементів конкурентного середовища. Характер взаємодії учасників ринку, інтенсивність конкуренції відображають певний стан і розвиток конкурентних відносин і, на нашу думку, не є елементами конкурентного середовища. Віднесення до елементів конкурентного середовища конкурентної стратегії, маркетингової політики та їх ефективності є, на наш погляд, дещо некоректним, бо визначення напрямів поведінки на ринку є прерогативою діяльності суб'єктів господарювання.

Таким чином, конкурентне середовище підприємств торгівлі включає тісно взаємопов'язані між собою структурні елементи, а саме: суб'єкти (учасники ринку, продавці та покупці), ринкові умови (співвідношення між ринковим попитом та пропозицією, мобільність ресурсів, що використовуються, наявність каналів розподілу інформації, що необхідна) та об'єкти (конкурентні переваги). Усі дані складові конкурентного середовища взаємопов'язані і зміна однієї з них певним чином впливає на функціонування інших.

Література:

1. Лазебна І. Формування конкурентного середовища у роздрібній торгівлі / І. Лазебна // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 2. – С. 26-37.

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ МОНОПОЛІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Мерзлікіна Ю.М., Александров В.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Монополії відіграють вагомий роль у соціально-економічному розвитку будь-якої країни. Величезні монополісти роблять вагомий внесок у ВВП держави, забезпечують конкурентоспроможність національної економіки. Великі корпорації ефективніші за середні і дрібні не тільки тому, що домінують на ринку, але і з чисто виробничих міркувань: завдяки «ефекту масштабу», економії витрат, контролю за внутрішньою інфраструктурою, стандартизованому управлінню. Але, з іншого боку, можна сказати, що монополії блокують конкуренцію - вони заради прибутку можуть підвищити ціну, оскільки ціни на продукцію встановлюються значно вищі, ніж середні витрати на виробництво, то в наслідок відбувається застій НТР, бо підприємству-монополісту не вигідне впровадження новітніх розробок. Монополії ведуть до занепаду малий та середній бізнес; за рахунок власних засобів масової інформації впливають на свідомість населення у необхідному їм напрямі, а також здійснюють тиск на Уряд держави у пошуках неправомірних пільг та привілеїв, тощо.

З перших років існування Україна має ціль мінімізувати вплив монополій на економіку держави та створити умови для створення та розвитку ринкової економіки. У рейтингу конкурентоспроможності країн у 2015 році Україна посідає 79-у позицію. На сьогоднішній день підприємства-монополісти, сконцентровані в таких традиційних галузях, як видобуток природних копалин, енергетика, видобуток та переробка нафти і газу. Згідно з методикою Антимонопольного комітету України, монополіст – це фірма, частка ринку якої більше 35%. Самі монополізовані ринки України: паливно-енергетичний комплекс, транспорт і зв'язок. Згідно даних Антимонопольного комітету конкуренція в транспорті і зв'язку - 14,8 %, в ПЕК конкуренція становить 28 %. Галузями в яких присутня конкуренція є торгівля з показником 72,3 %, гірничо-металургійний комплекс - 56 %, агропромисловий комплекс - 69,5%, машинобудування - 46,1 %. На сьогодні 37,2 % товарів реалізуються в умовах повної або майже повної відсутності конкуренції.

Аналізуючи діяльність монополій, можна прийти до висновку, що вони можуть приносити користь тільки при досконалому антимонопольному законодавстві. Тому необхідно покращувати регулювання діяльності монополістів за рахунок: проведення більш ефективної антимонопольної політики, яка полягає в забезпеченні умов конкурентоспроможності продукції та послуг; усунення перешкод для входження на ринки нових підприємств; моніторингу рівня цін; створення сприятливого режиму для розвитку підприємств. В іншому випадку монополії стають тягарем, який здатний привести економіку держави у глибоку кризу.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Метлицька С.А., Квятковська Л.А.
*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Для прийняття ефективних управлінських рішень щодо впровадження стратегії сталого розвитку важливе значення мають міжнародні оцінки, які показують відповідність діяльності держави певним принципам і показникам. Такі оцінки визначаються за допомогою системи індикаторів, що якісно та кількісно характеризують процес переходу держави до екологічно зрівноваженого розвитку. Міжнародні рейтинги є зручним інструментом для визначення місця країни у світовій системі координат.

Сталий розвиток підприємства – це процес безперервних якісних змін, які супроводжуються поліпшенням показників ефективності діяльності підприємства та забезпечують його конкурентоспроможність на основі активізації інноваційної діяльності. Він повинен характеризуватися таким станом стійкості, при якому показники ефективності діяльності та економічного зростання при впливі дестабілізуючих факторів незначно відхиляються від досягнутого рівня [1].

Оцінюючи сталий розвиток підприємства доцільно проаналізувати наступні функціональні складові [2]:

Фінансова сталість – передбачає забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами.

– Маркетингова сталість – передбачає оцінку сталості підприємства на ринку (місткість ринку відповідного товару, частка підприємства на ринку, темпи росту об'єму продаж тощо). Для оцінки маркетингової сталості необхідно провести діагностику оновлення продукції, її прогресивності і якості.

– Виробнича сталість – пов'язана з оцінкою ефективності використання засобів праці, забезпеченістю способами використання факторів виробництва та ефективністю їх використання.

– Інвестиційна сталість – обумовлена наявністю коштів для безперервності саморозвитку, можливості підприємства сприймати інноваційні процеси суспільства.

– Соціальна сталість – пов'язана з оцінкою сталості складу персоналу, плинності кадрів, співвідношенням середньої заробітної плати на підприємстві з середньою заробітною платою по галузі тощо.

Література:

1. Міщенко С. П. Теоретичні засади стійкого розвитку / С. П. Міщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С. 168–171.
2. Семенюк О. М. Алгоритм комплексної оцінки рівня сталого розвитку підприємства / О. М. Семенюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. - № 6, Т. 2. - С. 186-189.

ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ІНТЕГРОВАНІХ ХОЛДІНГІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Миронова В.В.

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Сучасні процеси глобалізації світової економіки спричинили посилення конкуренції як на світовому, так і на внутрішньому ринках. Конкуренентоспроможність промислових підприємств залежить від правильного підбору видів діяльності, встановлення пропорцій між ними, раціонального розташування компонентів, тобто від повноти і раціональності застосування логістичного підходу. Процес гнучкої адаптації промислового підприємства до постійно мінливих умов ринку, до мінливості податкової політики та методів державного регулювання являє собою ця організаційно - технічна перебудова.

Необхідність звернення до логістичного управління промисловим підприємством спричинена: ускладненням внутрішньої структури об'єктів управління; розширенням зв'язків між підприємствами; швидким і безперервним зростанням обсягу інформації; нестабільністю навколишнього середовища; посиленням конкурентної боротьби.

Безперечною перевагою логістичного підходу управління діяльністю промислових підприємств є спрямування на слабо структуровані проблеми, пошук оптимального варіанта їх вирішення.

Будучи відносно новим інструментом управління, логістика являє собою синтез багатьох методів і принципів таких традиційних сфер діяльності, як маркетинг, виробництво, фінанси, вантажоперевезення. Використання концепцій логістики дозволяє здійснити тісну інтеграцію виробництва, матеріально-технічного забезпечення, транспорту та передачі інформації про рух товарів у єдину систему [4]. У результаті досягається кінцева мета логістичної діяльності: надання всіх матеріалів у відповідній кількості, якості й асортименті до моменту і місця споживання; зниження запасів за рахунок надання повної інформації про можливості швидкого придбання і заміни матеріалів; точне виконання всіх замовлень та надання різноманітних додаткових послуг споживачам.

У цілому логістична діяльність спрямована на створення ефективної мережі матеріального та інформаційного потоку, що складається з різних логістичних ланцюжків.

Література:

1. Денисенко М.П. Організація та проектування логістичних систем. Підручник / за ред. проф. М. П. Денисенка, проф. П. Р. Лековця, проф. Л. І. Михайлової. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 336 с.;
2. Загорна Т.О. Управління ризиками в логістичній системі підприємства / Т.О. Загорна, А.В. Ткачова // Економіка Крима. Научно-практический журнал. — 2009. — №27. — С. 89—93.;
3. Лактионова О.Е. Формирование логистических систем: методология и практика: [монография] / Лактионова О.Е. — Донецк: НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти, 2002. — 319 с. ;
4. Walker O. Logistic management. / Walker O. — Boston, Kent Publishing Company, 2002. — 423p

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЦІ

Мицюк С. В.

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ*

Інформаційні технології відіграють величезну роль в сучасній економіці. Дуже часто сьогодні можна почути таке поняття, як віртуальна або інформаційна економіка.

Це пов'язано з тим, що інформаційні технології та економіка - дві пов'язані області, які в сукупності дають позитивний економічний ефект і позитивний виробничий результат.

Без новітніх інформаційних технологій економіка не може нормально розвиватися, а держава опиниться в списку відстаючих.

Сучасні інформаційні технології в економіці застосовуються з метою ефективної та оперативної комп'ютерної обробки інформаційних ресурсів за відпрацьованими алгоритмами, зберігання великих обсягів економічно важливої інформації і передачу її на будь-які відстані в мінімальні терміни.

Необхідно зазначити, що інформаційна економіка змінила функцію грошей, які на сучасному етапі виступають в ролі засобу розрахунків.

На сучасному етапі результатом розвитку інформаційних технологій стали віртуальні банки і системи оплати, які грають величезну роль в економічній діяльності держави.

Інформаційні технології в економіці - це комплекс дій над економічною інформацією за допомогою комп'ютерів та іншої техніки з метою отримання позитивного оптимального результату.

В економіці інформаційні технології необхідні для ефективної обробки, сортування та вибірки даних, для здійснення процесу взаємодії людини і обчислювальної техніки, для задоволення потреб в інформації, для здійснення оперативних зв'язків і багато чого іншого.

Отже, інформаційні технології допомагають приймати економічно важливі рішення і беруть безпосередню участь у процесі ефективного управління діяльністю.

Сучасні моделі інформаційних технологій дозволяють прорахувати і спрогнозувати економічно важливий результат і на його основі прийняти вірне управлінське рішення.

Також, дані моделі дозволяють здійснити підрахунок сукупного економічного ефекту, ризику і гнучкості показників системи.

ВІРТУАЛЬНІ СТРУКТУРИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Мохнар М. П., Рудь Н. Т.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Розвиток інформаційних технологій, зміна конкурентної ситуації на ринку й усе більш вузька спеціалізація у сферах виробництва та послуг обумовлюють появу нових форм ведення бізнесу. Створення системи інформаційного забезпечення науково-інноваційної діяльності в Україні є сьогодні найбільш актуальним питанням організаційної підтримки як вітчизняних наукових установ і організацій, так і виробничих підприємств всіх видів економічної діяльності. Оскільки відсутні такі умови, то альтернативою класичним інноваційним структурам повинні стати віртуальні організації, адже реалізація проекту віртуального інноваційного бізнесу є значно дешевшою.

Простір віртуалізації підприємств розділяється на три основні категорії явищ [1]: віртуальний ринок; віртуальну реальність; віртуальні (мережеподібні) організаційні форми.

Нами систематизовані віртуальні організаційні структури, які сприяють протіканню інноваційних процесів залежно від стадії:

1. формування знань – дистанційна освіта; віртуальні бібліотеки; електронні настільні друкарні;
2. генерація знань – інформаційна мережа «Базис»; «ResearchClub»;
3. трансфер знань – бізнес-інкубатори; технопарки; віртуальні біржі; кластери; клуби;
4. використання знань – електронний уряд; банківські системи; платіжні картки; краудсорсинг.

Зміни у світовому масштабі відбуваються завдяки проникненню інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності людини, які суттєво змінюють підхід до управління в сучасних корпораціях. Використання Інтернету дозволяє просто і достатньо дешево організувати взаємодію споживачів, скоординувати їхню діяльність, направити в потрібне русло та вирішити завдання, рішення яких було б не під силу менеджерам, які працювали в епоху відсутності Інтернету [2].

Отже, завдяки віртуальним організаціям створюється безліч нових структур, які знаходять своє місце на українському ринку з часом появи нових технологій та інформаційного забезпечення. Створення системи віртуальних інноваційних організацій в Україні дасть змогу нашій країні піднятися на вищу сходинку економічного та технологічного розвитку. Віртуальність: це менші витрати, швидкість, інтенсивність, доступність інформації.

Література:

1. Козак І. А. Інформаційні технології віртуальних організацій: навч. посіб. / І А Козак. – К.: КНЕУ, 2005. – 336 с.
2. Рудь Н.Т. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку економіки / Н. Т. Рудь, С.І. Кушнірук, О.І. Марчук // Наукові нотатки: [міжвузівський зб.]. – Випуск 48 (січень-лютий). – Луцьк: ЛНТУ, 2015.– С. 183–194.

МІКРО- І МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ УШКОДЖЕННЮ ПРИРОДИ

Назаренко О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

У ХХІ сторіччі посилилась загроза екологічних катастроф, що потребує зміни погляду на світ, який допускає економічний прогрес за рахунок екологічного регресу. З метою мінімізування витрат суспільство організує виробництво матеріальних благ без турботи про збереження зовнішнього середовища. Антропогенний вплив на довкілля стрімко зростає. Масштаби екологічної катастрофи можна спостерігати на прикладі Донбасу. У шахтарському регіоні діяли 258 вугільних шахт і 10 розрізів, видаючи на кожні 1000 т вугілля до 800 т породи. Тому терикони займають величезні площі, що призводить до інтенсивного забруднення повітря і хімічного отруєння родючих земель і ґрунтових вод. При видобутку вугілля виділяється сотні мільйонів кубічних метрів метану, а також діоксид сірки, зола та пил, оксиди азоту та вуглецю. До джерел забруднюючих викидів відносяться відвали породи, які можуть загорятися. Всього в Донецькому басейні періодично горять близько 400 відвалів, викидаючи при цьому в атмосферу понад 500 тис. т шкідливих речовин. Потрапляючи з опадами у ґрунт, ці речовини наповнюють підземні води токсичними елементами. Відчутної шкоди навколишньому середовищу також завдає прискорене виведення шахт з експлуатації, що призводить до затоплення до 50% шахтних полів, просідання земної поверхні, зменшення орної площі та її заболочування. При видобутку вугілля з шахт відкачують понад 600 млн. м³ води в рік без інтенсивного очищення, як того вимагає технологія. Через це у річки із шахтних вод щорічно потрапляє понад 1 млн. т мінеральних солей. Відтворення навколишнього середовища передбачає запобігання шкоди природі, для забезпечення чого мають бути вироблені економічні важелі впливу на виробника. Однак, це створює ряд економічних проблем мікро і макро рівня: 1) правильно визначити витрати на охорону довкілля іноді важко, тому що не завжди можливо вказати конкретного винуватця і оцінити розмір збитків; 2) витрати з відшкодування збитків зазвичай несе підприємство-забруднювач, яке, підвищуючи ціну на екологічну продукцію, переносить витрати виробництва на суспільство, 3) часто платять за заходи по боротьбі із забрудненням і отримують прибуток від них різні групи людей, у кожної з яких є своя думка про те, як окупаються витрати; 4) державою на макро рівні має бути створена дієва законодавча система контролю над шкодою довкіллю за допомогою запровадження правових санкцій, норм викиду та системи стимулів і заохочень для виробників до збереження природи. Загалом, раціональне використання природних ресурсів передбачає перегляд традиційних принципів виробництва як хижацького використання природи і перехід до системного підходу, заснованому на екологізації економічного розвитку.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Наконечна К.В., Дерев'янчук Б.В.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

В роботі розглянуто питання щодо теоретичних основ управління інноваційною діяльністю, висвітлено сутність категорії управління інноваційною діяльністю підприємства, управління інноваційною діяльністю підприємства в умовах кризи.

На сьогодні інновація є рушійною силою економічного, технологічного, політичного, екологічного та соціального розвитку суспільства. Тому становить інтерес управління інноваціями, інноваційною діяльністю, від ефективності якого залежить розвиток суспільства загалом та активізація підприємницької діяльності зокрема. Тому особливого значення набувають проблеми вивчення управління інноваційною діяльністю.

В Україні не існує моделі управління інноваційною діяльністю адекватної розвитку інновацій в умовах кризи, а також практика комплексної оцінки розвитку інноваційної діяльності наразі не набула значного поширення. Більшість промислових підприємств і організацій, що здійснюють інноваційну діяльність, не використовують процедури оцінки інноваційного потенціалу, інноваційного ризику та інноваційної активності. Це негативно позначається на розвитку інноваційної діяльності як окремих підприємств, так і української економіки в цілому.

Мета дослідження – проаналізувати теоретичні основи управління інноваційної діяльності, висвітлити їх сутність для функції.

В.В. Стадник, Т.Г. Дудар, В.О. Козловський розглядають управління інноваційною діяльністю як складову менеджменту сучасного підприємства, що охоплює планування, організація та стимулювання інноваційної діяльності, реалізацію інноваційних проектів, розрахованих на отримання конкурентних переваг і зміцнення ринкових позицій підприємства.

С.Б. Шапіро розглядає понятійний апарат управління інноваційною діяльністю так “...важливий аспект керівництва для розвитку господарства, і абсолютно необхідного, щоб трудові колективи і господарські керівники безперервно, наполегливо, ініціативно, зацікавлено займались питанням розробки і введення нововведень, а не звертались до них від випадку до випадку під впливом зовнішніх, випадкових і при цьому небажаних обставин”.

В інноваційній сфері України спостерігається тенденція, коли підприємства не поспішають переходити на такий тип розвитку через недосконалість державної політики, світову кризу тощо.

Високий ступінь конкурентоспроможності підприємства й можливість забезпечення стабільного доходу у сучасних умовах значною мірою залежать від активності здійснення інноваційної діяльності. У розвинених країнах світу питома вага промислових підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність, ще в 1999 році досягла 70 %, і зараз спостерігається тенденція до зростання.

ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Наталіч А., Панкова Л.І.

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

В роботі розглянуто питання інновацій в сфері банківських послуг. Особливої актуальності розвиток наукових досліджень з даної проблематики набуває в умовах світової фінансової кризи. З метою забезпечення самозбереження та розвитку банківських інститутів об'єктивно постає потреба у формуванні нового, інноваційного мислення. Банківські інновації – це результат діяльності банку, спрямований на створення нових продуктів та технологій, а також інноваційних методів управління банківською установою з метою отримання додаткових доходів та конкурентних переваг. Поняття інновації може бути застосовано до всіх нововведень у всіх сферах функціонування банку, що дасть змогу досягти визначеного позитивного економічного або стратегічного ефекту (приріст клієнтської бази, збільшення частки ринку, скорочення витрат на проведення певного виду операцій тощо) [1]. Серед основних інноваційних здобутків банківської діяльності слід виокремити такі: послуга мобільного банкінгу (з поширенням смартфонів значно збільшилися і можливості мобільного банкінгу, тому банкіри продовжують розширювати перелік продуктів для різних моделей девайсів); інтернет-банкінг, який був вперше впроваджений у 2000 році за рахунок прив'язки картки до номера мобільного телефону [2]; ребрендинг, який стали масово здійснювати банки у 2005–2006 роках. У результаті спостерігаємо початок нової ери в українському банківському світі – ери транспарентності та орієнтації на масового споживача; розвиток наукових досліджень щодо інноваційних стратегій банку в умовах світової глобалізації тощо. Банківська сфера економічної системи є найбільш стабільною структурою. Однак і для неї інновації – це основа розвитку. Серед проблем, що уповільнюють інноваційний розвиток банківської сфери слід виокремити наступні: населення в Україні не підготовлене сприймати банки як фінансових радників; недосконала законодавча база стосовно захисту прав інтелектуальної власності, а також регулювання сфер, яких стосується впровадження інновацій. Тому подальші дослідження у цій галузі повинні стосуватися методів співпраці банків із населенням, аналізу розвитку банківських інновацій на основі статистичних даних, а також удосконалення нормативної і законодавчої бази України. Саме інноваційний напрям розвитку дозволить стати конкурентоспроможними на міжнародному ринку банківських послуг, значно покращити якість надання послуг та диференціювати послуги відповідно до потреб клієнта.

Література:

1. Кривич Я. М. Вплив інновацій на стратегічний розвиток банку / Я.М.Кривич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/797/3/4.pdf>.
2. Мошенець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О.Мошенець // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 12. – С. 7–8

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Нестеренко Р.О., Верютіна В.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Перехід до інноваційної економіки є можливим за умови ефективного використання інтелектуального потенціалу нації, активного розвитку інституту інтелектуальної власності, широкомасштабного впровадження в господарський обіг результатів творчої праці. Основою здійснення економічних реформ та побудови якісно нової економічної системи в Україні має стати посилення значення науково-технічних, а саме інноваційних компонентів європейської інтеграції України, як факторів активізації та якісного удосконалення виробництва відповідно до визначальних тенденцій інноваційної політики ЕС та світового економічного розвитку. Виходячи з реалій ХХІ ст., країни ЕС взяли курс на прискорений розвиток інноваційної економіки. Зміна характеру і значення нововведень в економіці, заснованій на знаннях у сфері перспективних технологій та розширення ЄС на схід стимулювали розробки нових напрямків інноваційної стратегії в Європі.

Подальше економічне зростання України та процеси європейської інтеграції України слід пов'язувати сьогодні з реалізацією інноваційної політики, в якій механізм управління інтелектуальною власністю набуває практично ключового значення. На етапі впровадження результатів досліджень у промисловість значний науково-дослідний потенціал України використовується не в повній мірі. Українські компанії віддають перевагу придбанню технологій закордоном замість розробки технологічних рішень у співпраці з українськими університетами та науково-дослідними інститутами. Формування політики управління інтелектуальною власністю (ІВ) в Україні відбувається за вкрай несприятливих умов. Про це свідчить недостатній обсяг робіт, що виконують науково-дослідні інститути, конструкторські бюро та інші господарські структури, які займаються науково-технічними дослідженнями, розробкою та захистом об'єктів інтелектуальної власності.

В інноваційній економіці, усе більшого значення поряд з технологічними інноваціями, набувають організаційні. У той же час сфера НДДКР перестає бути єдиним джерелом інновацій, а інституційні перетворення стають важливою складовою в інноваційній політиці. Саме тому, «Національна стратегія інтелектуальної власності» є невід'ємною складовою механізму управління й регулювання відносин в сфері ІВ. Прискорення інноваційного розвитку та інтеграції України в міжнародний економічний простір повинно стати метою, що буде забезпечувати найбільш сприятливі умови для розвитку та консолідації правових, інституціональних, соціальних інструментів створення, охорони, захисту, управління та використання інтелектуального потенціалу в системі формування сталого розвитку України.

МОДЕЛЮВАННЯ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ

Нікітіна Н.П., Маляр О.Ю.

Державний вищий навчальний заклад

„Донбаський державний педагогічний університет”, м. Слов’янськ

Тези присвячені проблемам формування вітчизняного освітнього менеджменту, методичної бази управлінської практики, яка б спрацювала в умовах ринкових відносин. Найпривабливішою в теорії менеджменту є орієнтація на моделювання процесів, явищ, цілісних систем.

Моделювання педагогічних процесів, у тому числі управлінських, здійснюється за такими етапами: визначення мети розв'язування педагогічної проблеми за допомогою моделі; вичленування основних компонентів педагогічної системи; виявлення об'єктивно існуючих взаємозв'язків між компонентами системи; трансформація компонентів системи в одиниці абстрактної мови; вибір способів зображення моделі та її побудова.

Моделювання стає функцією управління лише за умови розробки власної моделі розвитку закладу. Тоді функція моделювання є засобом, механізмом, інструментарієм регулятивного впливу на специфіку змін в управлінській філософії, за якої керівник впливає не на сам процес, а лише на умови, які потрібно змінювати.

Глибинний сенс раціональної технології управління, заснованої на моделюванні полягає у наступному: управлінська технологія пропонує спроектовану модель життєдіяльності організації, що визначає структуру і зміст процесу управління у закладі освіти; завдяки технологізації управлінської діяльності керівник має можливість зводити до мінімуму управлінські експерименти і користуватися методами попереднього діагностування відповідно до розробленої моделі й цільових орієнтацій; визначення конкретизованої загальної мети; реалізується важливий принцип – принцип цілісності (структурної і змістової) всього процесу життєдіяльності освітньої організації

Слід підкреслити, що вибраний принцип побудови технології за модулями має свої переваги. Якщо з будь-яких причин відбувається збій в одному з модулів, то управлінець має можливість зосередити увагу на пошуках причин тільки в цьому модулі, а це заощаджує час і затрати в управлінській діяльності, зберігаючи загальний психологічний клімат у колективі.

Можна стверджувати, і практика це підтвердила, що управління закладом освіти за власною моделлю відкриває для керівників можливість розв'язання проблеми переходу закладу з одного статусу в інший, з одного рівня функціонування на інший, з однієї філософії управління на іншу.

ПЕРЕВАГИ ФОНДОВОГО РИНКУ ЯК МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ РЕСУРСІВ

Ніколаєва А.М.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

На сучасному етапі розвитку фондовий ринок сприяє перерозподілу потоків грошових ресурсів на користь більш ефективних підприємств, подовженню горизонту інвестиційних проектів, і здешевленню фінансових ресурсів, що можуть залучати компанії, та виступає в якості найбільш ефективного провідника інновацій в економіці. Як показали дослідження, фондовий ринок має ряд переваг порівняно з іншими сегментами фінансового ринку, зокрема:

- забезпечення високої ліквідності: на відміну від банківської позики, яка дається на певний термін, куплені цінні папери легко і з малими витратами можна реалізувати причому як всю партію, так і частинами;

- диверсифікація ризику: ринки цінних паперів надають можливості для диверсифікації ризику, тобто розподілу інвестиційних ресурсів серед активів з різними рівнями ризику;

- зниження вартості запозичень забезпечується за рахунок того, що цінні папери розміщуються серед необмеженого кола інвесторів, що робить їх потенційно більш ліквідними, ніж банківські кредити. Ліквідні фондові ринки знижують ризики і вартість інвестування в проекти, які не дають віддачі протягом тривалого періоду часу;

- можливість залучення масового інвестора збільшує приплив грошей в економіку. Так як цінні папери можна придбати в будь-якій кількості, дрібні приватні інвестори можуть кредитувати масштабні проекти, купуючи невелику кількість акцій великих компаній;

- можливість залучення ресурсів на безоплатній основі (за допомогою випуску акцій);

- довгостроковий характер інвестицій: банківське кредитування часто не може бути довгостроковим в силу короткостроковості пасивів;

- існування фондового ринку стимулює інформаційну відкритість і поліпшення корпоративного управління, так як при первинних розміщеннях цінних паперів емітенти повинні максимально точно розкрити інформацію для масового інвестора;

- з виходом на фондовий ринок у підприємства з'являється статус публічної компанії, кредитна історія і можливість виходу на світовий ринок, а отже, додаткові можливості залучати інвестиції.

Таким чином, розвиток фондового ринку впливає на ефективність розподілу ресурсів завдяки забезпеченню ліквідності фінансової системи, диверсифікації ризику, зниження вартості запозичень, залученню довгострокових інвестицій, інформованості про діяльність компаній, мобілізації заощаджень і здійснення корпоративного контролю.

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Новікова І.Е.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Джерелом створення інноваційних технологій є наукові дослідження та розробки. Наразі виконання передових науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт передбачає необхідність трансферу технологій, що є прикладом ділового співробітництва в процесі якого відбувається пошук партнерів та інвесторів, а також обмін ноу-хау.

Інституціональна складова трансферу технологій передбачає наявність сукупності інститутів, що забезпечують державне регулювання у цій площині та формують специфічне інституціональне середовище взаємодії між владою, бізнесом, громадськими та науковими інституціями.

Інституціоналізацію системи трансферу в Україні пов'язують із прийняттям у 2006 р. Закону «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», який визначає правові, організаційні та фінансово-економічні засади державного регулювання діяльності у сфері технологічного трансферу й спрямований на забезпечення ефективного використання національного науково-технічного та інтелектуального потенціалу. З 2012 р. нова редакція цього Закону також врегульовує й майнові права на технологію та/або її складові, що створені у процесі виконання відповідних дослідницьких робіт, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів.

Наразі розвиток вітчизняної системи трансферу технологій пов'язують, перш за все, з розвитком національної мережі трансферу технологій та з її взаємодією з міжнародними мережами. Так, створена в Україні у 2008 р. Національна мережа трансферу технологій (NTTN), будується відповідно до методології та моделі Європейської мережі (EEN) та Української мережі трансферу технологій (UTTN) та має на меті залучення наукового потенціалу України у світовий оборот, а також консолідацію інформаційних ресурсів державних, громадських, приватних інноваційних структур України, підприємств, установ та організацій.

Принципами роботи NTTN є: відкритість для нових учасників; єдність форматів обміну технологічної інформації; сумісність з європейською мережею EEN; орієнтація на професійних учасників процесу трансферу технологій; контроль якості вхідної інформації.

В подальшому розробка державного інструментарію стимулювання розвитку технологічного трансферу має відбуватися шляхом узгодження інноваційної політики з науково-технічною, бюджетно-фінансовою, грошово-кредитною, промисловою та зовнішньоекономічною, що включатиме підтримку малих і середніх інноваційних підприємств, деолігополізацію провідних господарських галузей, підвищення мотивації впровадження нових технологій й стимулювання попиту на інноваційні технології.

АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОРУ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Носова О.В. Єршова Н.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

У сучасній економічній літературі питанням організації методики аналізу власного капіталу, оцінки платоспроможності підприємства приділяється все більша увага. Показник «власний капітал» належить до важливих фінансових показників підприємства, оскільки характеризує: забезпеченість коштами для функціонування; кредитоспроможність; платоспроможність. На методику аналізу власного капіталу підприємств та оцінювання одержаних результатів впливають такі фактори, як його організаційно-правова форма та вид економічної діяльності. З позиції фінансової діяльності, у будь-якого підприємства виникає необхідність вирішення двох основних завдань: підтримання здатності відповідати за поточними фінансовими зобов'язаннями (визначається показниками ліквідності і платоспроможності); забезпечення довгострокового фінансування в необхідних обсягах і здатності підтримувати сформовану (або оптимальну) структуру капіталу (визначає досягнення фінансової стійкості підприємства). Поняття платоспроможності пов'язане з часовим інтервалом і цим відрізняється від ліквідності. Якщо платоспроможність тотожна ліквідності на дату складання балансу, то на планові проміжки часу вона може визначатися прямими й непрямими методами. Прямі методи визначення платоспроможності засновані на розробці графіка руху грошових коштів. Непрямі методи засновані на визнанні інерційності фінансового потенціалу підприємства й на тім факті, що ймовірність неплатоспроможності підприємства з високими показниками рентабельності, ділової активності, ліквідності, з високим рівнем фінансового менеджменту менш імовірна. Тому платоспроможність підприємства на перспективу звичайно оцінюється на базі тенденцій кількісних показників фінансової стабільності і якісних показників середовища функціонування бізнесу й фінансового менеджменту. Система факторів платоспроможності спирається на модель формування цього показника. Фактори першого ступеня визначають рівень покриття найбільш термінових зобов'язань господарюючого суб'єкта джерелами платежу. В якості джерел платежу як фактора першого ступеня виступають оборотні засоби підприємства – фактори другого рівня. Джерелами поповнення оборотних засобів підприємства слугують виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) і мобілізовані активи, складові фактори третього рівня. У свою чергу мобілізовані активи і виручка від реалізації обумовлені впливом сукупності факторів четвертого рівня (якістю продукції, політикою ціноутворення, рівнем попиту, платоспроможністю споживачів, державної законодавчої політики, іммобілізованими активами, нераціонально використаними основними засобами, понаднормативними запасами готової продукції, неефективними довгостроковими і короткостроковими фінансовими вкладеннями).

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Овчаренко О.М.

Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава

У роботі розглянуто технології управління конфліктами на підприємстві.

Управління конфліктом — це цілеспрямований, обумовлений об'єктивними законами вплив на його динаміку в інтересах розвитку чи руйнування тієї соціальної системи, до якої має стосунок даний конфлікт. Це складний процес, який включає конкретні види діяльності: профілактику й запобігання виникненню конфлікту; діагностику та регулювання конфлікту на основі коригування поведінки його учасників; прогнозування розвитку конфліктів і оцінку їх функціональної спрямованості; розв'язання конфлікту.

Основна мета управління конфліктами полягає в тому, щоб запобігати деструктивним конфліктам і сприяти адекватному розв'язанню конструктивних. Від ефективності управління конфліктом залежить стабільність діяльності підприємства на яку впливають: масштаб дисфункціональних наслідків, усунення причин суперечностей, вірогідність суперечливих зіткнень. Конфлікт може бути як акселератором розвитку підприємства так і гальмувати його.

Процес вирішення конфліктів реалізується за рахунок різних технологій. Технології являють собою систему способів, методів, підходів, численних тактичних прийомів, моделей ціленаправлених ігор. На підприємствах доцільно застосовувати такі сучасні технології управління конфліктами:

Інформаційні, які по своїй суті, є технологіями протидії щодо появи та їх розростання ще на етапі свого латентного зародження і спрямовані на прискорене виявлення зацікавлених сторін, припинення розростання конфлікту. Забезпечуються шляхом ліквідації дефіциту інформації в конфлікті; виключення з інформаційного поля помилкової, перекрученої інформації; усунення чуток тощо. Дієвість розглянутої технології залежить від ряду факторів, серед них: бажання побачити реальні події; об'єктивне сприйняття конфлікту всіма учасниками конфлікту, а також того оточення, де він протікає.

Комунікативні: організація спілкування між суб'єктами конфліктної взаємодії та їхніми прихильниками; забезпечення ефективного спілкування. Вони спрямовані на створення умов, за яких змогли б нормалізуватися взаємини між людьми і групами, і в ході яких можна було б дійти згоди.

Соціально-психологічні: робота з неформальними лідерами й мікрогрупами; зниження соціальної напруженості та зміцнення соціально-психологічного клімату в колективі. Організаційні: вирішення кадрових питань; використання методів заохочення й покарання; зміна умов взаємодії співробітників, тощо. Вони передбачають організаційні заходи впливу, що змогли б нормалізувати взаємини серед співробітників, або хоча б заблокувати розвиток конфлікту. У практиці застосування сучасних технологій управління конфліктами важливо враховувати передумови, форми та способи їх розв'язання.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Олександренко І.В.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Збитковість діяльності промислових підприємств потребує пошуку альтернативних напрямів покращення їх фінансових результатів. Зокрема аналіз діяльності промислових підприємств дозволяє свідчити, що вагомим чинником збільшення прибутку та в цілому підвищення ефективності діяльності є пошук резервів покращення використання наявних активів. Виявлення основних напрямів підвищення ефективності використання активів є першочерговим завданням у процесі розробки управлінських рішень щодо діяльності промислових підприємств.

У процесі аналізу активів промислових підприємств було виявлено наступні проблеми ефективного їх використання: зменшення обсягів виробництва та реалізації промислової продукції; збільшення позикового капіталу; зниження фінансової незалежності підприємства; наявність значного обсягу короткострокової дебіторської заборгованості; уповільнення оборотності оборотних активів; збільшення тривалості обороту запасів; високий рівень зношення основних засобів; перевищення вартості виведених основних засобів над введеними в експлуатацію основних засобів; наявність значних запасів сировини та готової продукції на складі; наявність витрат, пов'язаних із нераціональним використанням майна.

Основними пріоритетами підвищення ефективності використання активів промислових підприємств є: ріст обсягів виробництва за рахунок експорту; підвищення конкурентоспроможності продукції; ріст власного капіталу за рахунок збільшення чистого прибутку; зменшення залишків виробничих запасів; реструктуризація дебіторської заборгованості; розширення діяльності; збільшення абсолютно ліквідних активів; продаж основних засобів, що не використовуються в діяльності; здача в оренду основних засобів.

Враховуючи сучасний стан діяльності промислових підприємств необхідно свідчити, що одним із напрямів підвищення ефективності використання активів є ріст чистої виручки від реалізації та чистого прибутку. Збільшення чистої виручки від реалізації дозволить підвищити ефективність використання основних засобів та прискорити оборотність фінансових ресурсів вкладених в оборотні активи промислових підприємств.

Управління активами та забезпечення ефективності їх використання на промислових підприємствах дозволить забезпечити: безперебійну роботу підприємств; зниження обсягів вільних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх утримання; високий рівень ділової активності та платоспроможності; ріст прибутку промислових підприємств при збереженні ліквідності; належний фінансовий стан підприємств; конкурентоспроможність на іноземних ринках вітчизняних промислових товарів; високий рівень інвестиційної привабливості; вигідне положення на фінансовому ринку.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Олійник К.Р., Дідур С.В.

*Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

У сучасних умовах постіндустріального суспільства підприємства здійснюють свою діяльність на ринку під впливом жорсткої конкуренції та дестабілізуючих факторів. Для того, щоб ефективно функціонувати та прогресивно розвиватись суб'єкти, що господарюють, повинні постійно відслідковувати зміни ринкового середовища, напрацьовувати методи протидії негативним факторам для збереження своєї конкурентоспроможності, впроваджувати мотиваційні заходи щодо підвищення зацікавленості організаційно-управлінського апарату в максимізації фінансових результатів.[1]

Таблиця 1

Фінансовий потенціал промислових підприємств України за 2009-2015рр.

Підприємства	Фінансовий потенціал, тис. грн..	
	2009	2015
ВАТ “Одеський завод сільськогосподарського машинобудування”	161312,7	120445,1
ВАТ “Київський дослідно – експериментальний завод сільськогосподарського машинобудування “Київсільмаш”	292092,7	394801,2
ВАТ “Український науково – дослідний інститут сільськогосподарського машинобудування”	142856,9	97821,9
ЗАТ “Уманський завод сільськогосподарського машинобудування”	286915,3	351862,4
ВАТ “Сумський завод сільськогосподарського машинобудування”	412586,5	559170,1

Проведений аналіз п'яти підприємств машинобудування за 2009-2015рр. показав, що вони відрізняються як за процесом формування, так і за процесом використання наявних фінансових ресурсів.

Особливостями управління фінансовим потенціалом промислових підприємств є наступні:

- врахування впливу конкуренції;
- потреба у формуванні фінансових ресурсів з різних джерел;
- використання методів, управлінського впливу на фінансові ресурси.[2]

Таким чином, стратегічне управління фінансовим потенціалом підприємства є дуже важливим і дієвим механізмом, що сприяє підвищенню фінансової стійкості господарюючого суб'єкта, його розвитку і ефективному функціонуванню.

Література:

1. Безбородова Т. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств / Т. В. Безбородова // Держава та регіони. — 2008. — № 5. — С. 21—23.
2. Бондаренко Н. І. Фінанси підприємств / Н. І. Бондаренко, Г. І. Войчук. — Х. : ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2004. — 62 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ФІРМОВОГО СТИЛЮ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ЗООМАГАЗИНУ.

Олініченко К.С., Дібрівський В.І.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Високоякісне обслуговування клієнтів можуть запропонувати ті фірми, які цілеспрямовано формують образ в уявленні аудиторії. Позитивний образ зоомагазину створюється діяльністю підприємства і рекламно-інформаційною роботою що і формує фірмовий стиль. Фірмовий стиль – це набір колірних, графічних, словесних, типографських, дизайнерських, постійних елементів, що забезпечують візуальну і змістову єдність товарів/послуг усієї вихідної від фірми інформації, її внутрішнього оформлення. Нами було розроблено фірмовий стиль спеціалізованого зоомагазину з продажу птахів та супутніх їм товарів під назвою «38 попугаев». Підприємство вигадано та не має аналогів на ринку м. Харкова та України. Основні елементи фірмового стилю зоомагазину «38 попугаев»: вивіска магазину виконана у гарячо-жовтому кольорі, з назвою магазину, напрямком діяльності та фірмовою птахом – папугою; корпоративні кольори: синій, жовтий та червоний – вони відповідають яскравому забарвленню папуги, а саме папуги складають більшу частину асортименту магазину; фірмовий знак (логотип) виконано з збереженням фірмових кольорів; фірмовий бланк містить кольоровий логотип магазину. Кожний працівник магазину має візитні картки та кулькові ручки, які теж вироблені у корпоративних кольорах, а прайс-листи та інша документація зберігається у фірмових папках; робітники магазину працюють у фірмових футболках, на спині яких наше гасло: «Знайди собі улюбленця!». Кожному покупцю папуги даруємо брелоку з фірмовим птахом; організовано клуб любителів птахів «Счастливый попугай» офлайн та онлайн у соціальній мережі VK (рис.1). В планах магазину – розробка свого сайту та можливість вести електронний продаж.

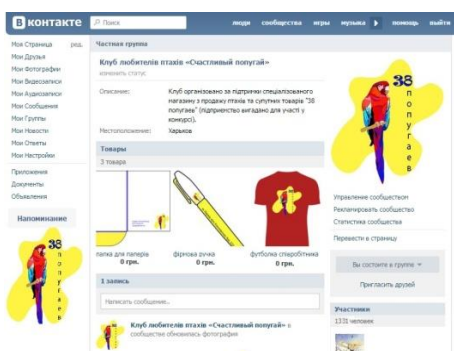

Рис. 1. Сторінка групи магазину «38 попугаев» у соціальній мережі VK

Нами були розглянуті всі елементи фірмового стилю зоомагазину «38 попугаев», що формують загальний образ магазину, як місця для купівлі птахів та засобів догляду за ними. Дотримання компанією фірмового стилю позитивно позначається на довірі споживача, тому що вважається, що це показник організованості і порядку, як у виробництві, так і в будь-якому іншому напрямку діяльності.

ПОБУДОВА ВЛАСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Опарій Є.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Основною метою підприємства є збереження капіталу та отримання прибутку. Тому для досягнення цілей підприємства розробляється інформаційна система управління фінансами, яка забезпечує досягнення цілей підприємства шляхом прийняття рішень на підставі організованої, структурованої і своєчасної інформації.

В системі підприємства виникає своєрідне від'єднання джерел формування управлінської інформації від менеджменту, тому ефективно діюча інформаційна система управління фінансами дозволяє усунути цей недолік.

Сучасний ринок програмного забезпечення пропонує широкий перелік готових програмних засобів. При виборі того чи іншого продукту треба враховувати необхідність його адаптації до особливостей конкретного підприємства, переважну спрямованість цих продуктів на вирішення завдань бухгалтерського обліку, необхідність додаткової інтеграції з іншими базами даних підприємства, потребу оволодіння спеціальних навичок роботи з програмним забезпеченням.

В найбільш загальному порядку побудова власної інформаційної системи управління фінансами відбувається наступним чином. За допомогою спеціалізованих засобів складається схема бізнес-процесів системи.

Після цього будуються моделі "як є" і "як повинно бути", оскільки реорганізація інформаційної системи управління фінансами представляє перехід від однієї моделі до іншої і дозволяє навести елементарний порядок в організації процесів. Далі розробляється технічне завдання, складається техніко-економічне обґрунтування проекту, виробляються його цілі. Готові моделі автоматизуються за допомогою сучасних програмних засобів. Підсумком робіт є система, з якої можна отримати необхідну для користувачів різних рівнів інформацію "тут и тепер", а також готувати регулярні (щоденні, щотижневі, щомісячні, щоквартальні та щорічні) звіти.

Проблематика фінансового успіху діяльності підприємства скоріше стосується категорії "ноу-хау", тобто сукупності знань, навичок та досвіду, необхідних для організації ефективної фінансової системи підприємства. Крім цього Інформаційна система управління фінансами на підприємстві – джерело інформації щодо діяльності підприємства в цілому, яка використовується на регіональному рівні продуктивними силами.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДАНИХ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Осадча В.П., Єршова Н.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Теоретичні і практичні питання обліково-аналітичного забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання досліджується вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких: Ф. Бутинець, А. Загородній, С. Голов, Г. Кірейцев, Л. Усатова, Л.В. Попова, Б.Г. Маслов та ін. На думку Л.В. Усатової, основними цілями обліково-аналітичної системи є: надання інформаційної підтримки у прийнятті рішень; проведення аналізу та оцінки ефективності діяльності підприємства в цілому і в розрізі його підрозділів; контроль і планування економічної ефективності діяльності підприємства; вибір напрямів розвитку економічного суб'єкта [1, с. 19]. Показники результатів діяльності формуються за даними фінансового та управлінського обліку, які об'єднуються в обліково-аналітичній системі підприємства і являються обліково-аналітичною інформацією. Обліково-аналітичні дані про фінансові результати формуються у двох підсистемах: облікової та аналітичної, які виконують відповідні функції в системі управління ефективністю діяльності підприємства. З метою підвищення ефективності діяльності підприємства на основі обліково-аналітичних даних про фінансові результати слід враховувати ряд обмежень, пов'язаних з необхідністю виконання вимог нормативних документів, що використовуються при зборі інформації в бухгалтерському обліку. При цьому доцільно застосовувати нормативні акти, структуровані в розрізі наступних рівнів, що відповідають ієрархічним позиціям обліково-аналітичної системи. В залежності до запропонованого підходу всі нормативні акти, що регламентують формування обліково-аналітичного забезпечення ефективності діяльності підприємства поділяються на нормативні акти відповідно: 1) з МСФЗ; 2) з національним законодавством; 3) з урахуванням галузевої специфіки підприємств; 4) з урахуванням специфіки облікової політики підприємств. Дані про фінансові результати формуються не тільки у обліку, але знаходять відображення у фінансовій та управлінській звітності. Етапи формування обліково-аналітичного забезпечення підвищення ефективності діяльності підприємства на основі даних про фінансові результати: збір і систематизація інформації про фінансові результати у розрізах видів діяльності, продукції та ін.; складання звітності; аналіз інформації; обґрунтування і оцінка фінансової політики; прогнозування ефективності діяльності підприємства на основі даних про фінансові результати.

Література:

1. Усатова Л.В. Формирование учетно-аналитической системы на предприятии // Управленческий учет. – 2008. – № 9. – С. 17-25.
10. Гуменюк О.О. Удосконалення бухгалтерської фінансової звітності відповідно до потреб економічного аналізу / О.О. Гуменюк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 4 [18]. – С. 113-115

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Пантелєєв М.С., Данильченко А.В., Мольченко А.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Пропонується організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємства на основі процесного підходу (методологія функціонального моделювання IDEF0 для опису і класифікації процесів в рамках системи якості, що утворюється відповідно до вимог нової версії стандартів ISO 9000: 2000). Згідно цього підходу процес представляється у вигляді функціонального блоку, який перетворює входи на виходи при наявності необхідних ресурсів (механізмів) в керованих умовах (рис. 1).

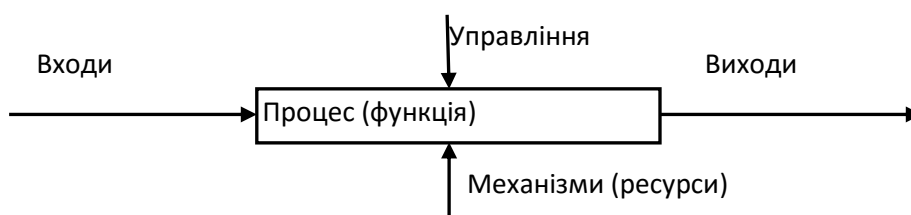

Рис. 1. Графічне представлення процесу в IDEF0

Згідно методології функціонального моделювання IDEF0, механізм та управління інноваційним розвитком підприємства можна описати складовими на макро- та мікрорівні. Макрорівень управління містить елементи регулюючих механізмів: державного регулювання, ринкових процесів, правового регулювання підприємницької діяльності, соціального регулювання, політичного регулювання і т.п. Мікрорівень конкретизує варіанти дій окремих суб'єктів підприємницької діяльності з пошуку варіантів розвитку ринкових можливостей, які спираються на безупинну і послідовну розробку і виведення на ринок різного роду новацій, з метою забезпечення тривалого виживання і стійкого розвитку в конкурентному середовищі та включає у себе [1]: 1. Аналіз зовнішнього середовища і прогнозування його розвитку. 2. Аналіз внутрішнього середовища підприємства. 3. Виділення і вибір напрямків, а в їхніх межах варіантів інноваційного розвитку. 4. Вибір цільових ділянок ринку (сегментів чи ніш) для реалізації відібраних варіантів інноваційного розвитку суб'єктів господарювання. 5. Аналіз і кількісну оцінку ризику на етапах інноваційного розвитку і всього процесу в цілому. 6. Виділення пріоритетних напрямків діяльності. 7. Формування організаційної структури управління інноваційним розвитком. 8. Планування виробничо-збутової і фінансової діяльності за обраними пріоритетними напрямками. 9. Контроль за виконанням заходів спрямованих на реалізацію потенціалу інноваційного розвитку. 10. Підготовку рішень про своєчасну зміну пріоритетів і пошук нових напрямів інноваційної діяльності.

Література:

1. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент: Підручник. – С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2010.- 334 с.

ЦІНОВІ СТРАТЕГІЇ В ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРІ
Пантелєєв М.С., Литвиненко М.М., Данильченко А.В.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Інновації в умовах ринкової економіки є товаром – тобто об'єктом купівлі-продажу. У зв'язку з цим ціноутворення продуктів інноваційної діяльності є актуальним завданням, що постає перед кожним підприємством. Досягнення цілей ціноутворення – проникнення на новий ринок, збільшення частки ринку, виведення на ринок нового товару тощо можливе лише завдяки вмілому використанню цінових стратегій. Цінова політика — це комплекс заходів щодо визначення цін, цінової стратегії і тактики, умов оплати, варіювання цінами залежно від позиції на ринку, стратегічних і тактичних цілей фірми. Цінова політика реалізується за допомогою певних стратегій, з яких слід визначити наступні [1].

1. Стратегія "зняття вершків" – передбачає максимально високі ціни під час виведення на ринок нового продукту.
2. Стратегія проникнення – передбачає встановлення низьких цін на товари з метою проникнення на нові ринки, завоювання попиту, значної частки ринку, а потім – підвищення ціни на товари.
3. Стратегія ціни у співвідношенні "ціна – просування товару на ринок" – враховує залежність ціни від витрат, пов'язаних з виведенням нових товарів на ринок.
4. Стратегія поступового зниження цін – передбачає зниження ціни в міру насичення якогось сегмента ринку цим товаром і пропонування його іншому сегменту, в якому вища цінова еластичність.
5. Стратегія цінового лідера – передбачає, що одна фірма-лідер виступає ініціатором зміни цін на ринку.
6. Стратегія наслідування лідера – передбачає, що фірма у визначенні ціни орієнтується на ціну фірми – лідера.
7. Стратегія переважних цін – встановлення на продукт трохи нижчих цін, ніж у конкурентів.
8. Стратегія цільових цін – передбачає отримання певного розміру прибутку.
9. Стратегія диференційованих цін – передбачає встановлення певних шкал можливих знижок і надбавок до середнього рівня цін для різних ринків, сегментів, покупців.
10. Стратегія дискримінаційних цін – передбачає встановлення певних шкал можливих знижок і надбавок до середнього рівня цін для різних ринків, покупців.
11. Стратегія престижних цін – передбачає продаж товарів за високими цінами і розрахована на сегменти ринку з низькою еластичністю попиту, які особливу увагу приділяють якості товару, торговій марці, а також чутливо реагують на фактор престижності.
12. Стратегія шиккування цін – передбачає встановлення діапазону цін на кілька товарів таким чином, щоб їхній ряд був достатньо диференційований.
13. Стратегія гнучких (еластичних) цін – передбачає зміну ціни залежно від здатності покупця торгуватися.
14. Стратегія стабільних цін.
15. Стратегія нестабільних цін.
16. Стратегія цін залежно від призначення товару.
17. Стратегія цін, що враховують географічний фактор.
18. Стратегії ціноутворення в межах товарної номенклатури.

Література:

1. Гаркавенко С. С. Маркетинг: Підручник. – / С. С. Гаркавенко. – Київ: Лібра, 2004. – 712 с.

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Параскєєва А.М., Шиков М.М.

Донбаський державний технічний університет, м. Лисичанськ

Дослідження стану й тенденцій розвитку вітчизняної чорної металургії із застосуванням математико-статистичних методів[1], виявили ряд особливостей як самих закономірностей розвитку підприємств галузі протягом останнього років, так і наявних статистичних даних, які істотно ускладнюють застосування методів регресійного аналізу й апарата виробничих функцій (ВФ).

Практично залишилося не дослідженим використання ВФ не тільки як інструмента ретроспективного економічного аналізу, але і як елемента синтезу виробничих ресурсів в умовах нестабільного попиту на продукцію.

Авторами доповіді була розглянута ВФ Кобба-Дугласа [1] мультиплікативного типу:

$$Y(K, L) = 0.87(cK)^{\kappa} L^{0.13}$$

де Y – результат виробництва;

K – основний капітал;

L – трудові ресурси;

c – коефіцієнт використання виробничих потужностей;

Управління виробничими факторами підприємств базується на стратегії безперервного контролю попиту на продукцію підприємства, отже, при спостереженні динаміки зменшення попиту на продукцію, ресурси підприємства повинні бути скориговані відповідно до сталого попиту на продукцію.

Бізнес-процес управління ресурсом підприємства включає наступні фази.

Фаза 1. Визначення оптимального рівня використання ресурсів підприємства при нормативній потужності підприємства й бюджетному обмеженні на статутний капітал підприємства.

Обчислені значення координат екстремума будуть відповідати умовно-оптимальним значенням виробничим факторам у межах статутного капіталу. Підставивши оптимальні значення в ВФ, знайдемо дохід підприємства.

Фаза 2. У випадку, коли має місце стійка зміна динаміки попиту на продукцію (фактична, прогнозована), будується ізокванта, що відповідає новому попиту. Перехід до нових умовно-оптимальних виробничих показників можна здійснити за допомогою методу двохкритеріальної оптимізації (ідеальна точка).

Висновок. Застосування синтезуючого алгоритму дозволить знайти нові умовно-оптимальні виробничі показники, адаптовані до факторів, що змінюються зовнішнім середовищем.

ГАЗОВІ БІРЖІ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ РИНКУ ГАЗУ В УКРАЇНІ

Перезовова І.В.¹, Бакай М.М.²

¹*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ*

²*Управління матеріально-технічних ресурсів,
Департаменту забезпечення виробництва ПАТ «Укртрансгаз», м. Київ*

Однією з визначальних умов вступу України до ЄС є вимога щодо лібералізації ринків енергоресурсів, зокрема ринку газу. У відповідності до цього з метою проведення реформування енергетичного сектору в Україні визначені ключові напрями, які склали базову основу президентської концепції реформ «Стратегія – 2020» та прописані в Коаліційній угоді, один з них це лібералізація енергетичного ринку та створення сприятливого інвестиційного клімату посередництвом глобального реформування НАК «Нафтогаз України», яке планується завершити до 2017 року [1].

Лібералізація означає наявність конкурентного вільного ринку газу з численними продавцями, прозорими умовами регуляторики та наявними місцями вільного продажу – газовими біржами. Саме застосування біржових котирувань в якості ринкових індикаторів ціни газу (без прив'язки до ціни на нафту) є однією з основних характеристик цивілізованого ринку. Світова практика свідчить, що для того щоб біржова ціна стала орієнтиром для контрактних цін, через електронні торги повинно проходити 5-10% видобутої продукції. Найбільш ефективним формування майданчиків з торгівлі природним газом – газових бірж є саме на базі газових хабів. Спотові майданчики зазвичай формуються в районах з високою концентрацією продавців і покупців газу, наприклад, у вузлах газотранспортної мережі - «хабах» [2]. Слід наголосити, що обсяги біржової торгівлі газом у Європі наближаються до 40% від загального споживання. На теперішній момент в Україні частка всіх вітчизняних трейдерів на ринку газу становить приблизно 11—12%, доступ до закордонних постачальників природного газу практично закритий, а тому ринок газу орієнтується виключно на внутрішні ресурси [3].

Література:

1. Головні реформи Міненерговугілля України у 2015 році. Дорожні карти реформування секторів енергетики – [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/officialcategory;jsessionid=A5B49F78A279D2EA3343A75F21C623B9.app1?cat_id=244977866 – Назва з екрану.

2. Ярошенко Я.Л. Газовий хаб в Україні: передумови виникнення/Я.Л. Ярошенко.// Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем” (Івано-Франківськ, 20-22 травня 2015 року): Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ: Територія друку, 2015. – 398 с.- С.362-363.

3. 5 питань про газову біржу. «Газовий хаб» зменшить залежність від Росії, але чинна влада його не зробить – [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/46939/5_pytan_pro_gazovu_birzhu_Gazovyj_khab/ – Назва з екрану.

РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ЛОГІСТИЧНОГО АУТСОРСИНГУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Передрій А.Е.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

У роботі розглянуто питання розвитку концепції логістичного аутсорсингу на сучасному етапі, виявляються можливі альтернативи його реалізації в матеріально-технічному постачанні підприємств.

Аутсорсинг як спосіб скорочення витрат на допоміжні операції з метою концентрації коштів на розвиток конкурентних переваг, головні серед яких: сучасні технології, ноу-хау, висококваліфіковані кадри, спецобладнання і інші новації. У зарубіжній практиці даний підхід відомий як використання переваг «ключової компетенції» компанії, тобто концентрація тільки на основних профільюючих функціях.

Для дослідження можливості використання аутсорсингу як ефективної форми поглиблення спеціалізації були взяті три основні функції МТО: закупівлі, транспортування і складування.

Закупівлі. Ці функції порівняно легко виділити з ряду виробничих і комерційних завдань, оскільки вони мають чітко позначений регламент часу, відповідальності та кількісні показники, що важливо для визначення якості їх виконання. Закупівлі можуть здійснювати спеціалізовані закупівельні організації та фірми. Їх завдання полегшується тим, що при цьому є можливість оптових закупівель продукції гарантованої якості з чітко фіксованими цінами. Говорячи про можливість використання аутсорсингу для виконання цієї функції, слід виходити не тільки з власної зацікавленості в цьому, а й з інтересів потенційних аутсорсерів, чи вигідно це для них, чи варто їм брати на себе відповідальність за повне і своєчасне забезпечення.

Транспортування - це зв'язуючий процес логістики, який відбирає чи не більшу частину ресурсів, що виділяються на логістичну функцію. З позиції аутсорсингу, транспорт можна розглядати з точки зору стратегії, тактики і операцій. Які види транспорту потрібні для перевезення тих чи інших продуктів і чи варто вкладати гроші в придбання і обслуговування власних транспортних засобів або доцільніше звернутися за транспортними послугами до зовнішніх перевізникам - питання стратегічне. Тактичні питання включають диспетчеризація, вибір маршрутів, перевізників, а операційні - завантаження транспорту, упаковку, забезпечення безпеки і збереження вантажу і т.д. В даний час необхідно перш за все проаналізувати види транспортно-експедиторської роботи діючих на ринку операторів. Серед провайдерів транспортних послуг можна виділити основні застосовувані ними форми діяльності: вертикальна інтеграція, диверсифікація, вузька спеціалізація і диференціація функцій.

Складування - функція, яка спочатку була пов'язана з проблемами збереження запасів. В даний час акцент перемістився: підприємства прагнуть скоротити власні витрати на експлуатацію та оснащеність складських приміщень, на переробку вантажів.

ПЕРСОНАЛ ЯК ВАГОМИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Петренко С.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Розвиток сучасних підприємств залежить від швидкості адаптації та реагуванні на загрози, що походять із зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування. Це зумовлює актуальність забезпечення економічної безпеки підприємства, що є однією з найважливіших проблем, які стоять перед вітчизняними підприємствами. За джерелом походження загрози безпеці підприємства можна розподілити на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх відносяться протиправні дії конкурентів які намагаються незаконними шляхами заволодіти інформаційною, матеріальною та інтелектуальною власністю підприємства, а до внутрішніх загроз входять протиправні дії персоналу по відношенню до власного роботодавця, що загрожує функціонуванню та розвитку підприємства. Саме внутрішні загрози мають найбільшу небезпеку для підприємства, адже ці загрози несуть за собою руйнації з середини та завдають нищівного удару по розвитку, функціонуванню, конкурентоспроможності та корпоративному іміджу підприємства. Сучасні підприємства для подолання внутрішніх загроз економічної безпеки все більше приділяють увагу побудові корпоративної культури на основі "сімейних" цінностей та традицій, що дає ефект згуртованості колективу та бажанні персоналу відстоювати інтереси свого підприємства на всіх етапах його розвитку та становлення. Така система має соціальний характер і будується на основі взаємовигідних інтересів та умов існування між підприємством та персоналом, що регулюються внутрішнім статутом, традиціями та культурними особливостями. Персонал відчуває опіку з боку підприємства, прозора бачить свої перспективи в професії та кар'єрному рості, має можливості для творчої та наукової роботи, підвищення свого соціального становища та соціального захисту. Підприємство натомість отримує внутрішній захист економічної діяльності та стабільність у функціонуванні і розвитку, зменшується плинність кадрів, а також полегшується боротьба за кращих працівників галузі та конкурентоспроможності в цілому.

Отже, побудова правильної корпоративної культури на підприємстві відіграє важливу роль у його економічній безпеці, стабільному розвитку, зростанні загальної конкурентоспроможності та корпоративного іміджу. Побудова такої культури можлива за умов правильного вибору цінностей та традицій з боку адміністративного персоналу та системного і поетапного здійснення реформ в кадровій політиці, що не відобразиться на поточній функціональності підприємства та збереже основний колектив, що надасть нових поштовхів для розвитку підприємства.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Петренко С.Ю., Літвиненко М.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Серед економічних проблем, що постають перед економікою України, на перший план наукового пошуку виходять питання підвищення ефективності діяльності підприємств. Зміст категорії ефективність складний та багатогранний, і не існує єдиного визначення цього поняття. Загалом ефективність – це категорія, що характеризує продуктивність будь яких затрат; це комплексне відображення кінцевих результатів використання засобів виробництва і трудових ресурсів.

В сучасних умовах підвищення ефективності підприємства є головним стратегічним напрямком розвитку всіх галузей економіки, об'єктивною необхідністю, викликаною вимогами економічних законів. Основні фактори підвищення ефективності виробництва – це підвищення його технічного рівня, вдосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна обсягу і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів та інші.

Важливо знайти дійові напрямки підвищення ефективності функціонування підприємств. Для розв'язання цього завдання певного значення набуває класифікація чинників його зростання. Взагалі всі чинники підвищення ефективності функціонування підприємств зводяться до трьох напрямків:

- 1) управління витратами і ресурсами;
- 2) напрямки розвитку і удосконалення виробництва та іншої діяльності;
- 3) напрями удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності.

Намагання виділити в оцінці ефективності підприємства та в пошуку шляхів підвищення останньої окремі структурні компоненти зумовлено бажанням спростити розуміння зазначених проблем. Але зрозуміло, що насправді ці проблеми комплексні, отже, для їх вирішення слід застосовувати комплексний, системний підхід, ретельно досліджуючи всі підрозділи, служби підприємства та ті процеси, які в них відбуваються. Тільки на основі системного аналізу можна отримати справді адекватну оцінку стану справ на підприємстві та розробити ефективні заходи щодо його поліпшення. Також як показує досвід провідних підприємств світу, навіть, не маючи сучасного обладнання, тільки за допомоги ефективного менеджменту, можна суттєво знизити витрати виробництва і підвищити ефективність роботи підприємства.

Література:

1 Ковальчука І.В. Економіка підприємства: Навчальний посібник / За ред. І.В. Ковальчука., К.: «Знання», 2008. – 540 с.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Підгорна О.А. Єршова Н.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Забезпечення ефективності функціонування підприємства вимагає систематичної інформації про господарські процеси, їх характер і обсяг, про наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання, про фінансові результати діяльності. Метою обліково-аналітичного забезпечення ефективності функціонування підприємства є забезпечення управлінського персоналу повною, своєчасною та достовірною інформацією при прийнятті поточних і стратегічних управлінських рішень. Дослідженню проблем обліково-аналітичного забезпечення ефективності функціонування підприємства значну увагу приділили у своїх працях вітчизняні вчені: Ф. Ф. Бутинець, Г. Г. Кірейцев, В.С. Лень, В.Г. Лінник, М.С. Пушкар, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, Л.К. Сук та інші. Проте питання структури та класифікації основних складових обліково-аналітичного забезпечення ефективності функціонування підприємства потребують подальших досліджень.

Облік і аналіз є функціональними елементами інформаційної системи підприємства. Основними функціями обліку є оперативність збирання та обробки різних видів інформації; забезпечення зацікавлених користувачів об'єктивною інформацією про фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Основними функціями аналізу є дослідження наявності, структури, динаміки економічних показників, вивчення ефективності їх використання, оцінка впливу різних факторів на фінансовий стан підприємства за допомогою аналітичних і економіко-математичних методів. Таким чином, під обліково-аналітичною системою забезпечення ефективності функціонування підприємства можна розуміти систему, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного, фінансового і управлінського обліку, включаючи оперативні дані, і використовує для економічного аналізу різні види інформації. Суть обліково-аналітичної системи полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, виконання оперативного мікроаналізу, забезпечення безперервності цього процесу і використанні його результатів для формування рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень. Звідси можна назвати такі основні функції обліково-аналітичного забезпечення ефективності функціонування підприємства, як інформаційна, облікова, аналітична.

Обліково-аналітичне забезпечення ефективності функціонування підприємства є ширшим за поняття обліково-аналітичної інформації. Слово «забезпечення» у даному терміні означає виконання процесу постачання обліково-аналітичної інформації в систему управління. Це дозволить перебудувати модель інформаційного забезпечення, пристосувавши її до застосування для оцінки ефективності конкретного підприємства таким чином, що буде в повному обсязі реалізований потенціал моделі.

ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Побережна Н.М.

***Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків***

Незважаючи на наявність кризових явищ у фінансово-господарській діяльності промислових підприємств в умовах сьогодення, питання формування інноваційно-інвестиційної моделі розбудови країни та інноваційного розвитку підприємств займають вагоме значення.

Проте розробка ефективної інноваційної політики та здатність до її впровадження на підприємстві залежать не тільки від ресурсних, фінансових, управлінських, кадрових виробничих можливостей підприємства але й від державної підтримки інноваційного розвитку підприємств та загального напрямку державної політики.

Крім, того, необхідно враховувати багато чинників, які сприяють або протидіють розвитку інноваційних процесів, а саме економічні, технологічні, політико-правові, організаційно-управлінські, соціально-психологічні.

Багато науковців виділяють різні чинники впливу на інноваційний розвиток підприємства, проте пропонуємо розподіляти їх на внутрішні та зовнішні, до яких вважаємо за потрібне віднести наступні:

1) Зовнішні чинники:

розвиненість ринкових відносин;
стан розвитку фінансово-економічної системи країни;
соціально-економічні і політичні фактори;
наявність або відсутність сприятливого інноваційного клімату та підтримки з боку держави;
позиціонування підприємств в галузі;
характеристика самої галузі та її інноваційна спрямованість розвитку;
розвиненість відповідної інфраструктури місця розташування підприємства.

2) Внутрішні чинники:

економічні чинники (відсутність або наявність коштів для фінансування інноваційно-інвестиційних проектів);

технологічні чинники (врівень достатності розвитку матеріальної та науково – технічної бази підприємства);

політико-правові чинники (умови формування та регулювання антимонопольного, податкового, патентно-ліцензійного права та рівень державної підтримки інноваційного розвитку);

організаційно-управлінські чинники (характер та стиль керівництва, вид планування здатність до гнучкого та демократичного менеджменту);

соціально-психологічні та культурні чинники (здатність гнучко адаптуватись до змін внутрішнього та зовнішнього середовища з боку керівництва та працівників підприємства).

ЕКСПЕРТНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Побережний Р.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Сьогодні, в умовах мінливого зовнішнього середовища та зростання конкуренції за нові ринки збуту, перед підприємством постає нагальна потреба у розвитку якісного управлінського процесу, бо саме від якості управління залежить беззбиткове успішне функціонування та подальший розвиток підприємства.

При цьому, необхідно відзначити, що якість управління залежить в свою чергу саме від використовуваних сучасних управлінських технологій. Невід’ємною частиною прийняття важливих, своєчасних управлінських рішень є експертні технології.

Керівники та менеджери, які володіють сучасними технологіями управління повинні мати необхідні знання, досвід, навички, а саме – бути професіоналами. Відсутність професіоналізму може призвести як до малих так і до великих помилок і втрат при прийнятті рішень у складних управлінських ситуаціях.

Саме тому, «...зниження ризику отримання помилкового рішення, підвищення обґрунтованості, а в кінцевому рахунку, підвищення ефективності при прийнятті управлінських рішень може бути досягнуто при використанні експертних технологій» [1, с. 12], до яких необхідно віднести: технологію отримання, обробки та аналізу експертної інформації.

Експертні технології при прийнятті управлінських рішень використовуються як для безпосереднього рішення проблем підприємства та проведення експертиз, так і для забезпечення процедури прийняття ефективних дієвих рішень, яка складається з наступних етапів:

- 1) визначення сімейства цілей, їх пріоритетності та механізму досягнення (методи побудови результируючих дерев цілей та критеріїв);
- 2) експертний прогноз (метод експертних кривих для опису динаміки прогнозує мого розвитку об’єкту експертизи);
- 3) сценарії очікуваного розвитку ситуації (мозкова атака у комбінації з методами використання аналітичної інформації);
- 4) генерування альтернативних варіантів (з використанням мозкового штурму, методів Цвіккі або складання автоматизованих систем генерування альтернатив);
- 5) визначення рейтингів;
- 6) оціночні системи (до яких входять: критерії, шкали, принципи вибору);
- 7) прийняття колективних рішень.

Література:

1. Литвак Б. Г. Експертные технологии в управлении : учеб пособ. / Б. Г. Литвак. – 2-ге изд., исправ. И доп. – М. : Дело, 2014. – 400 с.

ВАЖЛИВІСТЬ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ В СУЧАСНИХ БАНКАХ

Погорєлова Т.О., Миронова М.К.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

В сучасних умовах успішна діяльність банку прямо залежить від його працівників та від рівня ефективності персонального менеджменту. Однією із значних проблем функціонування банківської системи України є її недостатня забезпеченість необхідним кадровим персоналом, який здатний нетрадиційно, творчо і на високому професійному рівні вирішувати складні завдання. Банківські працівники сьогодні обслуговують різні сфери суспільного життя, а отже суттєво впливають на економічні та соціальні процеси, що відбуваються в Україні, сприяють забезпеченню ринкового механізму інструментами ефективного впливу на економіку. Саме тому для успішного вирішення проблем кадрової політики у вітчизняних банках надзвичайно важливою є розробка сучасних оцінних персонал-технологій та їх адекватних методологічних основ.

В управлінні банківським персоналом важливе значення займають процеси його оцінювання. Ефективного рівня в загальній системі управління сучасний банк досягає в першу чергу за допомогою кваліфікованих і зацікавлених співробітників, цілеспрямованої діяльності лінійних керівників усіх рівнів, керівників і спеціалістів кадрових служб на основі розробленої концепції роботи з персоналом. На всіх етапах цієї роботи методологічною базою формування правильних рішень є оцінка персоналу - засіб реалізації як цілей кадрової політики, так і загальних цілей діяльності усього банку.

У сучасних банках оцінювання персоналу здійснюється лише в системному режимі.

Система оцінки персоналу в сучасних банках містить такі елементи:

- мета та завдання оцінки персоналу - визначають направленість оцінки персоналу;
- зміст оцінки - визначає принципи побудови системи, її показники;
- методи оцінки - способи одержання, виміру і фіксації необхідної оцінної інформації;
- програма проведення оцінки - встановлює набір процедур, відповідно до яких організовується й проводиться оцінка.

Таким чином, система оцінювання персоналу банку орієнтована на те, щоб ознайомити працівників зі змістом функцій, що вони виконують та обговорити можливі перспективи їх професійного зростання і просування по службі. Це дозволяє суб'єкту оцінювання та співробітнику банку, якості якого оцінюються, вирішити питання про напрям поглиблення знань та розширення досвіду, необхідного для ефективного вирішення кадрових завдань.

У сучасних банках нині існує широкий діапазон методів оцінювання персоналу. В контексті окремих конкретних ситуацій банківської діяльності вони можуть використовуватися у різних комбінаціях та варіантах.

НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОКСОХІМІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Подрез О.І.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Коксохімічне виробництво – це найбільш екологічно небезпечне та працевитратне виробництво. За даними звітності УНВА «Укркокс» за 2014 рік[1]сумарні викиди забруднюючих газів в атмосферу зменшилися на 11,517 тис.тонн або на 38% менше, ніж в 2013 році. Зменшення викидів відбулося за рахунок скорочення виробництва коксу і коксохімічної продукції. Це сталося в результаті зупинки на гарячу консервацію коксових батарей і інших об'єктів коксохімічного виробництва Донецької і Луганської областей. Нарахування суми зборів за забруднення навколишнього природного середовища за підсумками виробничої діяльності Укркокса за 2014 рік склало понад 21млн. грн, в тому числі: за викид в атмосферу забруднюючих речовин понад 19 млн.грн; за скидання забруднених речовин у водні об'єкти - понад 114 тис.грн; за розміщення відходів - понад 1600 тис. грн. Найбільший викид в атмосферне повітря було проведено ПАТ "Авдіївський КХЗ" та КХП ПАТ "АМК".

За 2014 рік підприємства Укркокса проводили природоохоронні заходи, такі як: заміна рам завантажувальних люків, ремонт газовідвідної арматури на коксових батареях, ожокушування газопроводів коксового газу, капітальний ремонт природоохоронного обладнання та інші.

Як показують проведені дослідження, підвищення екологічної безпеки коксохімічного виробництва – актуальна проблема, яка стосується безпеки як працівників підприємств, так і життєдіяльності населення, яке проживає в безпосередній близькості до них.

Другою важливою проблемою населення цих регіонів є працевлаштування. За звітності Укркокса[1] в 2014 році в порівнянні з 2013 роком чисельність працюючих на підприємствах асоціації скоротилася на 944 особи, або на 6,4%. Найбільше скорочення чисельності відбулося на ПАТ "Макіївкокс" (383 осіб) та ПАТ "Авдіївський КХЗ" (162 особи). При цьому середньомісячна зарплата одного працюючого по галузі 5060,2 грн., що на 11,8% вище, ніж в 2013 році.

Отже, для коксохімічних підприємств доцільно розробляти заходи з підвищення соціально-екологічної ефективності їх виробництва. Теоретичною основою цього процесу є формування єдиного комплексного підходу до визначення ефективності управлінських рішень з виробництва, економіки, екологічної та соціальної безпеки, а також з енергозбереження.

Література:

1. Годовой отчет УНПА "Укркокс" за 2014 год. – Днепропетровск, 2015. – 76 с.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Подлужна Н.О., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Донецьк

У світовій практиці рівень розвитку економіки знань визначають за показником Індекс економіки знань, який розроблено Всесвітнім банком. Цей індекс демонструє здатність країни використовувати знання для забезпечення економічного розвитку. На основі використання комплексу понад 145 кількісних і якісних показників відбувається порівняння окремих показників 146 країн за шкалою від нуля (низького показника) до десяти (вищого). В основі методології лежать чотири складові області: економічні стимули і інституційний режим; кваліфікована робоча сила (освіта і людські ресурси); ефективна інноваційна система; сучасна і адекватна інформаційна інфраструктура.

Відповідно з даними індексом Україна в 2009 році зайняла 51 місце з 145 країн. При цьому, перші місця зайняли Данія, Швеція, Швейцарія та Нідерланди. Великобританія зайняла 7 місце, США – 9, Росія – 60. Однак у 2012 р. Україна зайняла 56 місце з поміж 145 країн.

Встановлено, що перевагами цієї методології є то, що вона призначена для допомоги країнам-партнерам виявляти їх сильні і слабкі сторони в порівнянні з іншими країнами. Тому може бути корисною для ідентифікації проблем і можливостей, з якими країни можуть стикатися, а там, де це необхідно, - фокусувати увагу політиків або планувати нові інвестиції.

Визначено, що до недоліків методології, що запропонована Світовим банком, є:

1. Непридатність використання методики для оцінки динаміки розвитку однієї країни.

2. Перехід до становлення економіки знань вимагає розробки довгострокових стратегій, які повинні фокусуватися на розвитку тільки чотирьох областей економік знань.

3. Оцінка на основі інтегрального індексу дозволяє врахувати значну кількість факторів. Однак його побудова пов'язана з певними проблемами: вибором показників, що входять в інтегральний індекс, і їх обґрунтуванням, а також визначенням і обґрунтуванням ваг, з якими приватні показники увійдуть в інтегральний.

4. Наявність якісних складових в оцінці економіки знань, які важко оцінити кількісним чином, не дає можливості вірогідної оцінки стану економіки знань.

5. Показник Індекс економіки знань був оприлюднено лише три рази в 2000, 2009 та 2012 рр.. Для вимірювання економіки знань необхідна наявність свіжих порівнянних даних і рівномірного тимчасового ряду.

Таким чином, універсальної інформаційної та методологічної методики оцінки економіки знань на сьогоднішній день не існує. Тому виникає необхідність у формуванні набору індикаторів і відповідних аналітичних інструментів, що дозволяють оцінити різні функціональні аспекти економіки знань.

РОЛЬ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Позняк К.С., Бала В. В.

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

В умовах, що склались в Україні на сьогоднішній день, результати роботи підприємства залежать від системи управління, що забезпечує економічну самостійність підприємства, його здатність конкурувати та мати стійкий фінансовий стан на ринку. Підприємство здійснює велику кількість матеріальних витрат на забезпечення виробничо-господарської діяльності. Тож постає необхідність в управлінні витратами, що забезпечує прийняття своєчасних та обґрунтованих рішень, які забезпечують прибутковість підприємства, і саме система контролінгу витрат найбільш підходить до виконання цієї функції. Питанням управління витратами підприємств присвячено багато робіт як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед вітчизняних вчених слід виділити праці В.І. Гончарова, О.В.Родіонова, В.Г. Ткаченко, М.М. Федорова. В своїх дослідженнях вони визначають основні концепції та підходи до сучасного управління витратами на підприємствах.

У системі контролінгу витрат калькулювання продукції має важливе значення. Калькуляція являє собою розрахунок у грошовому вимірнику результату будь-якого господарського процесу – заготівлі матеріальних ресурсів, виробництва продукції в основному та допоміжних цехах, реалізації продукції або матеріальних цінностей, визначення втрат від браку тощо. Проте основним завданням калькуляції є отримання інформації про собівартість для організації та управління процесом виробництва і контролю за рівнем цін та замовлень. Калькулювання потрібне для обґрунтування ціни і цінової політики підприємства. За допомогою калькулювання собівартості продукції можна чітко визначити, яку ціну краще обрати, враховуючи обсяг продажу та спрогнозувати, яка виручка буде в результаті. Використання калькулювання продукції дає змогу встановлювати різний рівень цін для різних обсягів замовлень. Тобто, чим більший обсяг замовлення, тим нижча ціна за одиницю і навпаки. Слід розуміти, що здійснювати калькуляцію необхідно чітко, включаючи всі дані.

Таким чином використання калькулювання собівартості продукції в системі контролінгу витрат дає можливість за короткий термін отримати необхідні дані для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо можливого коливання ціни та обсягів замовлень, що в свою чергу надасть можливість постійно контролювати існуючий у підприємства сегмент ринку збуту.

Література:

1. Маслак О.І. Діагностика фінансового стану в системі контролінгу // Тези наукових доповідей Всеукраїнської науково-технічної конференції учених і спеціалістів «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства».- Кременчук, 9-10 квітня 2009 р. - С. 314-316

АУТСТАФФИНГ ТА АУТПЛЕЙСМЕНТ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Полінкевич О.М.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Реінжиніринг як метод удосконалення інноваційних бізнес-процесів передбачає використання аутсорсингу, ауттаскінгу, інсорсингу, аутстаффіngu, аутплейсменту. Перші три методи пов'язані з організаційними рішеннями щодо використання тих чи інших структурних підрозділів у діяльності підприємства. Аутстаффіng та аутплейсмент передбачає використання праці замовного персоналу або допомогу у працевлаштуванні звільненим працівникам. Аутстаффіng (outstaffing – позаштатний) – це технологія позикової праці або лізинг персоналу, де замовник платить за наданий персонал. Він прийнятний для підприємств, чий бізнес має сезонний характер або запроваджуються інноваційні процеси європейських країн. Дозволяє не відпускати свій персонал «у відпустку за власний рахунок». Проте вимагає жорсткої підтримки трудового законодавства [1]. Перевагами аутстаффіngu є: скорочення витрат на оплату; високий ступінь відповідності використовуваного таким чином співробітника займаної посади; можливість збереження робочого місця завдяки зниженню витрат на його утримання; співробітник знає, що компанія, яка виявилася в ситуації необхідності зниження витрат переведе його в штат іншої компанії. Аутплейсмент (outplacement – розміщення поза межами) – це «розміщення» або працевлаштування співробітників у разі масового вивільнення і робота з ними, що передбачає психологічну підтримку, допомогу в пошуку роботи. Це послуга, яка підтримує авторитет організації (замовника), що здійснює вивільнення. Прийнятний лише для підприємств з великою (більше 200 осіб) кількістю персоналу, коли після значного скорочення важливо зберегти репутацію справедливого роботодавця. Як правило, дешевше замовити аутплейсмент, ніж відповідати на судові позови, втрачаючи ділову репутацію. Не завжди може задовольнити вимогу обуреного звільненого персоналу. Він потребує певних фінансових витрат. Мета аутплейсмента – мінімізувати втрати компанії, пов'язані з вивільненням працівників. Ці втрати включають в себе: соціальні виплати співробітникам, які звільняються; виплати за судовими позовами; збитки від несумлінної поведінки співробітників. Аутплейсмент не слід плутати з аутстаффіngом – хоча в обох випадках співробітникові надається гарантія працевлаштування, однак при цьому: при аутплейсменті співробітник звільняється і переходить на роботу в штат до нового роботодавця, а мета аутплейсмента – мінімізувати втрати як фірми, так і працівника в зв'язку з його звільненням; при аутстаффіngu працівник виводиться за штат компанії, хоча фактично продовжує працювати в ній, перебуваючи в штаті аутсорсера, а мета аутстаффіngu – мінімізація витрат на оплату праці.

Література:

1. Аникин Б. А. Аутсорсинг и аутстаффиng : высокие технологии менеджмента : учеб. пособ. / Б. А. Аникин, И. Л. Рудая. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 288 с.

ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Полішук Т. А.

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

Управління економічними процесами в країнах з низьким експортним потенціалом національної економіки покликане сприяти вирішенню надзвичайно важливого стратегічного завдання – забезпечити позитивні структурні зміни в господарському комплексі через підтримку розвитку тих галузей, які є пріоритетними для розвитку цього потенціалу. В сучасних умовах основою економічного потенціалу країни є машинобудівна галузь, яка відіграє вирішальну роль у створенні матеріально-технічної бази національного господарства. Однією з передумов економічного піднесення вітчизняних машинобудівних підприємств є інноваційно-технологічне оновлення та модернізація їх виробничих систем, що дасть змогу привести їх стан до європейських стандартів виробництва, без чого вихід підприємств на ринки розвинених європейських країн є малоймовірним. Зважаючи на значний рівень зношеності виробничих систем вітчизняних машинобудівних підприємств, а також на складне фінансове становище більшості з них, інноваційно-технологічне оновлення виробництва потребує значних інвестицій.

Задоволення інвестиційних потреб суб'єктів господарювання може здійснюватися за різними сценаріями, що потребує обґрунтованого вибору найкращої альтернативи. Одним із вагомих чинників є привабливість і здійснимість стратегічних цілей, які визначають варіант інноваційно-технологічного оновлення. В умовах зміни вектору міжнародного співробітництва України – такими цілями є зростання експортоспроможності підприємств на світовому ринку. Актуальність цієї проблеми для вітчизняних машинобудівних підприємств, які втратили традиційні ринки збуту своєї продукції у зв'язку із руйнуванням усталених економічних зв'язків із Російською Федерацією, є очевидною.

Технологічні аспекти розвитку експортоспроможності вітчизняних машинобудівних підприємств стосуються:

- зміни технологічних укладів, що сприятиме створенню виробництв нових типів продукції або ж підвищенню ефективності виробничих процесів;
- зростання масштабів виробництва на основі наявних технологічних укладів, як сукупності технічних способів виробництва товарів і послуг і адекватних їм організаційно-економічних форм господарської діяльності.

Зазначені процеси мають йти паралельно – залежно від стану виробничої системи конкретного підприємства чи перспективності розвитку галузі, в межах якої воно функціонує. Обґрунтування доцільності реалізації певного варіанту технологічного оновлення машинобудівного підприємства і має стати предметом наступних досліджень.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АСОРТИМЕНТОМ НАУКОМІСКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Полякова А.І.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуто питання принципів та етапів формування системи адаптивного управління асортиментом.

Управління асортиментом наукоміської продукції у мінливому економічному середовищі потребує розробки системи адаптивного управління асортиментом. Систему адаптивного управління асортиментом наукоміської продукції можна розглядати як взаємодію управлінських та організаційних відносин в діяльності підприємства, які націлені на досягнення стабільності внутрішнього середовища підприємства в умовах постійно змінного зовнішнього середовища.

Основні цілі формування системи адаптивного управління асортиментом наукоміської продукції ґрунтуються на забезпеченні конкурентного положення на ринку, ефективного та стабільного функціонування підприємства-виробника наукоміської продукції, а також самозбереження та смовдосконалення у довгостроковій перспективі.

Змістовний підхід до формування системи адаптивного управління асортиментом наукоміської продукції полягає у визначенні об'єму і послідовності комплексу заходів, націлених на забезпечення механізму адаптації, що забезпечують підвищення фінансового потенціалу і конкурентоспроможність в умовах недостатньої інформації про бізнес-середовище.

Функціональна системотологія дозволяє виділити основні методологічні (упереджувального впливу на зовнішні загрози), методичні (цілеспрямованості, синергізму, структурності) та операційні принципи (економічного моніторингу, обґрунтованості комплексності, науковості, та адаптивності), які повинні бути покладені в розробку системи адаптивного управління асортиментом наукоміської продукції.

Етапами формування даної системи є: дослідження рівня адаптивності та можливостей використання потенціалу системи, визначення цілей та потреб системи, забезпечення та інформаційними, матеріально-технічними, фінансовими, кадровими ресурсами.

По-друге, відбувається створення системи адаптивного управління асортиментом наукоміської продукції - визначення у загальному плані побудови систем, її особливостей, складових елементів та типу структури.

По-третє, будується система адаптивного управління асортиментом наукоміської продукції.

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ГАЗОПОСТАЧАННЯ

Полянська А. С.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ*

Діяльність підприємств по газопостачанню обмежена структурою існуючих потужностей і технологічними особливостями виробничої діяльності. Оптимізація діяльності підприємств залежить від удосконалення системи управління. Адже гарантією успішної діяльності підприємств у непередбаченій ринковій та конкурентній ситуації, що постійно змінюється є наявність ефективної системи управління, яка базується на аналітичних, організаційних, контролюючих, мотивуючих та регулюючих механізмах функціонування. Аналітичний механізм забезпечує опрацювання значного масиву інформації та формалізується у функції планування для формування місії, цілі та завдань розвитку підприємства в поточній ситуації та довгостроковій перспективі.

Враховуючи, що газові мережі є системами, що постійно вдосконалюються під впливом середовища їх функціонування, важливо досліджувати вплив на процеси управління широкого спектру некерованих зовнішніх (метеорологічних, хронологічних, організаційних) та керованих внутрішніх (цілі, завдання, працівники, структура, технології) факторів. Існування тісної залежності між станом зовнішнього середовища, поведінкою підприємства і його внутрішнім середовищем зумовлює необхідність своєчасної адаптації цілей, організації діяльності, функції і методів управління до нових ринкових умов. Сучасна організація галузевих підприємств характеризується змінами, пов'язаними із прагненням поліпшити виробничо-економічні показники, пристосуватись до вимог споживачів послуг, використовуючи сучасні способи виробництва й обслуговування. Це виявляється у злитті та придбанні компаній, розподілі та виділенні підприємств, перетворенні або комплексній зміні методів управління для вирішення проблем виживання або підвищення ефективності роботи. Оцінити результати таких змін дозволяє функція контролю, яка встановлює відповідність фактичних результатів заплановим параметрам діяльності. Ефективне здійснення контролю забезпечує своєчасне і оперативне коригування діяльності, що відображається у змісті функції регулювання. Важливим критерієм коригування діяльності є досягнення стійкості підприємства у системі газопостачання, яка багато в чому залежить від здатності зрівноважувати вплив зовнішнього середовища, відображений у значеннях результуючих показників функціонування підприємств розподілу і постачання газу, на спроможність внутрішнього середовища підприємства якісно постачати газ споживачам.

Таким чином, управління газопостачанням у мережах необхідно розглядати як керований процес зміни параметрів функціонування даної системи відповідно до змін зовнішнього і внутрішнього середовища з метою виконання нею свого основного функціонального призначення – забезпечення постачання газу відповідним споживачам необхідної кількості і якості.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Порсюрова І.П.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Облік є однією з найважливіших функціональних компонент інформаційної системи торговельного підприємства, яка забезпечує формування інформаційних масивів даних за всіма бізнес-процесами та господарськими операціям. Інтеграція сучасних методів обліку і програмно-технічних засобів суттєво полегшує процеси збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження і використання інформації щодо операцій з цінними паперами в інтересах внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Для підприємств торгівлі, які мають програмне забезпечення MS Office, пропонуємо використовувати програму MS Access з метою створення бази даних щодо операцій з цінними паперами. Її структура описується набором полів, для формування яких необхідно вибрати «Ім'я поля», «Тип даних», «Опис даних», «Довжину», «Формат» та інші атрибути.

Файл MS Access включатиме три таблиці. Таблиця 1 матиме ключове поле у структурі бази даних під назвою Довідник «Торговельне підприємство: Таблиця 1» у якому описується вид цінних паперів підприємства. В полі «Ім'я» вказуємо вид цінного паперу, якими безпосередньо володіє підприємство (акції, облігації, векселі, похідні цінні папери тощо). Обираємо «Лічильник», а саме числовий, тому що в описі даних буде вказано кількість та ціна цінних паперів. За вказаним алгоритмом створюємо Таблицю 2 зі структурою Довідник «Вид операції з цінними паперами: Таблиця 2» вказуємо вид господарської операції: купівля (продаж) цінних паперів, емісія, обмін, нарахування та виплата прибутків (дивідендів, відсотків тощо) за операціями з цінними паперами, викуп, погашення, анулювання цінних паперів тощо. У таблиці 3 зі структурою Довідник «Відображення операцій з цінними паперами в бухгалтерському обліку: Таблиця 3» вказуємо обов'язково ключове поле, «Лічильник» та описуємо інформацію в «Опис даних», а саме на яких рахунках відображуються вищезазначені операції з цінними паперами.

На основі даних, що відображені у Довідниках вищевказаних таблиць створюємо «Схему даних», яка об'єднує всю інформацію та нагально демонструє, які операції з цінними паперами здійснює підприємство торгівлі та як відображено це в системі бухгалтерського обліку. Користувачі інформації отримують повну та загальну інформацію про діяльність підприємства.

Таким чином, за допомогою програмного продукту MS Office, що включає програму MS Access можливо створити бази даних щодо здійснення операцій з цінними паперами. Це дозволить полегшити облік акцій, облігацій, векселів, похідних цінних паперів з подальшим відображенням у фінансовій звітності. Обробка обліково-аналітичної інформації щодо операцій з цінними паперами у комп'ютерному середовищі торговельного підприємства є необхідною для контролю та управління його діяльності.

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Поставна Л.П., Іванова Я. Д.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

В умовах розвитку ринкової економіки в Україні зростає роль форм і методів управління підприємством. Часто сучасні форми і методи управління є не досить ефективними, а отже, не досягають поставлених цілей. Вирішенню цієї проблеми має сприяти чітко структурована та детально розроблена стратегічно орієнтована політика організації, найважливішою складовою частиною якої є кадрова політика. В сучасних умовах кадрова політика організації спрямована на формування такої системи роботи з кадрами, яка орієнтувалася б на отримання не тільки економічного, але і соціального ефекту за умови дотримання чинного законодавства. Кадрова політика сучасних підприємств має бути спрямована на ринкові умови господарювання, а головна її мета полягає в забезпеченні персоналу відповідних професій та належної кваліфікації в межах конкретного підприємства.

Кадрова політика – це сукупність правил і норм, цілей і уявлень, які визначають напрям і зміст роботи з персоналом. Через кадрову політику здійснюється реалізація цілей і завдань управління персоналом (рис. 1). Кадрова політика визначає основний напрям у роботі з персоналом підприємства для створення високопрофесійних працівників, які б сприяли розвитку організації. Механізмом реалізації кадрової політики є система планів, норм і нормативів, організаційних, адміністративних та соціальних заходів, спрямованих на вирішення кадрових проблем і задоволення потреб організації в персоналі.

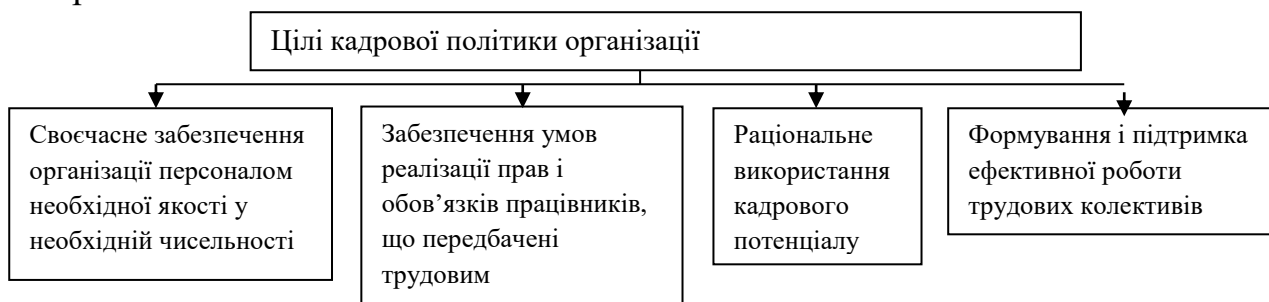

Рисунок. 1 – Цілі кадрової політики організації

Обґрунтування вибору кадрової політики залежить від того, наскільки якісно були проведені підприємством маркетингові дослідження можливості реалізації своєї продукції та її конкурентоспроможності. Необхідно також зазначити, що кадрова політика являється перш за все частиною стратегічно зорієнтованої політики організації та ґрунтується на кадровій концепції організації, що є поряд з виробничою, фінансово-економічною, науково-технічною та маркетинговою політикою. Отже, формування ефективної кадрової політики організації повинно відбуватись через забезпечення головної мети організації, вибору її засобів та методів.

ВИМОГИ ДО РЕЗУЛЬТАТНИХ ПОКАЗНИКІВ ПОТЕНЦІАЛУ ПРОЕКТНОЇ, ПРОЦЕСНОЇ ТА ВІДТВОРЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМ

Потрашкова Л. В.

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

Розвиток комп'ютерних технологій дозволяє сьогодні отримувати коректну результатну оцінку потенціалу економічних систем, використовуючи для цього математичні моделі їхньої майбутньої діяльності. Для удосконалення таких математичних моделей необхідно здійснити ревізію концептуальних засад результатної оцінки потенціалу економічних систем. В цій роботі викладені міркування щодо наявності залежності певних особливостей методики та показників результатної оцінки потенціалу економічної системи від форми діяльності цієї системи.

Під потенціалом економічної системи (суб'єкта), згідно з результатним підходом, розуміють здатність цієї системи здійснювати певну діяльність [1]. Тому результатною оцінкою потенціалу економічної системи виступає оцінка майбутніх результатів відповідної діяльності цієї системи [2]. Вважаємо, що на методику та показники результатної оцінки потенціалу системи впливає форма діяльності цієї системи (проектна, процесна, відтворювальна).

Проектна діяльність – це неповторюваний обмежений у часі набір дій, який створює унікальний кінцевий результат. Тому результатним показником потенціалу проектної діяльності системи виступає показник майбутніх кінцевих результатів цієї діяльності (тобто кінцевих результатів відповідного проекту).

Процесна діяльність – це регулярно повторювана послідовність дій. Внаслідок умовної необмеженості цієї діяльності у часі доцільно застосовувати два типи оцінок її потенціалу – кінцеву (оцінку результатів за весь період діяльності системи) та проміжну (за обмежений період або цикл діяльності).

Різновидом процесної діяльності системи є *відтворювальна діяльність*, результатами якої виступають майбутні ресурси системи. Такі ресурси, які виступають і факторами, і результатами деякої діяльності, називаються самозростаючими. Тому результатними показниками потенціалу відтворювальної діяльності виступають показники *самозростаючих ресурсів*.

Підприємство є економічною системою, яка базується на процесах відтворення. Самозростаючим ресурсом підприємства, який дає загальну вартісну характеристику його активів, є капітал. Тому саме показник капіталу повинен виступати основним результатним показником потенціалу підприємства. Тоді результатну оцінку потенціалу підприємства дасть оцінка майбутньої величини капіталу цього підприємства на кінець планового періоду.

Література:

1. Карапейчик И. Н. Понятие потенциала в экономике: задачи и направления исследований / И. Н. Карапейчик // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7 (133). – С. 16–25.
2. Потрашкова Л. В. Оцінка потенціалу підприємства в умовах ризику та невизначеності / Л. В. Потрашкова // Управління розвитком. – 2015. – № 2(180). – С. 81–86.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ ПРЕЗЕНТАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ ОРГАНІЗАЦІЇ

Потрашкова Л. В., Голованов І. А.

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

З давніх-давен люди винайшли і використовували різні засоби передачі і демонстрації інформації один одному. З ходом розвитку комп'ютерних, інформаційних і мультимедійних технологій, ми маємо можливість не тільки детально надавати матеріал аудиторії, але і буквально занурювати її в нього [1].

Виходячи з наведеного, метою цієї роботи є розробка методики формування комплексу презентаційних матеріалів організації.

Розроблена методика включає такі етапи:

1. Формування змісту презентаційного (рекламного) повідомлення, яке необхідно розповсюдити серед цільової аудиторії.

2. Формування множини I видів презентаційних матеріалів, які можуть виступати носіями заданого повідомлення.

3. Формування множини J способів розповсюдження презентаційних матеріалів організації.

4. Оцінка витрат (трудових або матеріальних) на виготовлення та розповсюдження презентаційних матеріалів кожного виду: $\{ p_{ij} \mid i \in I, j \in J_i \}$.

5. Встановлення величини обмежень P на витрати з виготовлення та розповсюдження презентаційних матеріалів із заданим повідомленням.

6. Формування N варіантів комплексу презентаційних матеріалів організації. Кожний n -й комплекс описується множиною видів презентаційних матеріалів I^n та множинами способів розповсюдження цих презентаційних матеріалів $\{ J_i^n \mid i \in I^n \}$. Витрати з виготовлення та розповсюдження презентаційних матеріалів кожного комплексу відповідають встановленим обмеженням: $\sum_{i \in I^n} \sum_{j \in J_i^n} p_{ij} = P, \quad n = \overline{1, N}$.

7. Формування множини критеріїв оцінки презентаційних матеріалів організації. До цієї множини має входити критерій *доступності матеріалів для цільової аудиторії*. Якщо організація бажає виглядати сучасною та креативною в очах своєї цільової аудиторії, то до переліку критеріїв оцінки її презентаційних матеріалів необхідно включити такі критерії, як *оригінальність* та *відповідність сучасним технологіям*. Вважаємо, що вказані критерії визначають запам'ятовуваність презентаційних матеріалів організації.

Література:

1. Гончарик Н. Г. Цифрові мультимедійні технології - смислові засоби передачі інформаційного змісту // Проблеми створення інформаційних технологій: зб. науч. тр. - 2012. - Вип. 21. - С. 74-76.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Прокопенко Н. Ю., Кобзєва К. В.

«Донбаський державний технічний університет», м Лисичанськ

В даний час основною умовою стабільного функціонування на ринку будь-якого підприємства є вдосконалення методів управління. Один з інструментів вдосконалення систем управління підприємством - впровадження інформаційних систем, яке дозволяє організувати ефективне планування всієї господарської і фінансової діяльності, підвищити рентабельність підприємства на 5-15%; знизити ризики за рахунок оперативного отримання інформації про всі бізнес-процеси підприємства, за рахунок своєчасного прийняття рішень.

Однак в даний час позитивний ефект, безпосередньо пов'язаний з впровадженням інформаційних систем на підприємстві, спостерігається приблизно у 40% підприємств, що впровадили такі системи. Це становить близько 26-28% підприємств, які намагалися впровадити інформаційні системи. Для збільшення шансів на успішне впровадження інформаційних систем, необхідно на стадії прийняття рішення про впровадження інформаційних систем, розробити систему показників автоматизованого бізнес-процесу і оцінити вплив на неї інформаційних систем.

Система прогнозованих показників ефективності процесів в організації призначена для контролю трьох основних потоків інформації:

1. Інформація про якість продукції або послуги, ступеня її відповідності встановленим і прогнозованим вимогам клієнта, стабільності та відтворюваності параметрів продукту.

2. Інформація про якість процесу, його ефективності і ресурсоемності, стабільності і відтворюваності параметрів процесу.

3. Інформація про ступінь задоволеності клієнта, можливості і здійсненності передбачуваних потреб клієнта.

Таким чином, при плануванні проекту впровадження інформаційних систем в першу чергу необхідно створити систему показників бізнес-процесів і оцінити вплив впроваджуваної інформаційної системи на ключові показники бізнес-процесів. Запропонована система показників бізнес-процесів дозволить на етапі прийняття рішення про впровадження інформаційних систем сформулювати основні вимоги до її функціоналу. Це дасть можливість значно скоротити витрати на придбання інформаційних систем за рахунок придбання тільки необхідних компонентів (модулів) системи, що відповідають за необхідний функціонал.

Література:

1. Липа В. В., Потапов А. І. Оцінка витрат на розробку програмних засобів. - М .: Фінанси і статистика, 1988. - 156 с.
2. Пітеркін С. В., оладки Н. А., Ісаєв Д. В. «Точно вчасно» для Росії. Практика застосування ERP-систем. - М .: Паблішер, 2003. - 368 с.

НАГЛЯДОВА РАДА ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Пустовіт Д.А., Александров В.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

У час реформ, коли Україні необхідна інвестиційна підтримка, виконавча влада зацікавлена у підвищенні показників рейтингу країни перед Світовим банком та Міжнародною фінансовою корпорацією «Doing Business».

Рейтинг «Doing Business» є одним із визнаних ресурсів для оцінки інвесторами ділового клімату та, відповідно, основою для прийняття інвестиційних рішень. Дослідження «Doing Business» ставить за мету порівняти умови підприємницької діяльності в різних країнах світу, оцінити рівень сприятливості правових норм та їх динаміку з плином часу. Зрозуміло, що умови ведення бізнесу, у кожній країні мають свої особливості, обумовлені відмінностями законодавчого та технічного регулювання, рівнем економічного розвитку та національними традиціями. За оприлюдненими результатами доповіді Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації «Doing Business» у 2016 році Україна займає 84 місце в рейтингу ведення бізнесу, піднявшись на 4 позиції в порівнянні з 2015 роком, але опустилася на одну сходинку в важливій позиції «Захист міноритарних інвесторів», де посіла 88 місце з 189 країн. Посприяти покращенню ситуації в даній категорії повинен прийнятий 7 квітня 2015 року Верховною Радою України законопроект №2259 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів», який набуває чинності 1 травня 2016 року. Цей закон є революційним у сфері корпоративного управління для України, бо вирішує низку проблем стосовно прозорості та незалежності в управлінні корпорацією, а також закріплює на законодавчому рівні нову практику – створення наглядової ради та залучення незалежних директорів. Наглядова рада не має змоги впроваджуватися в бізнес, вона виконує функцію спостереження, контролю та має змогу надання рекомендацій щодо стратегічного планування та розвитку корпорації. Незалежні директори мають виконувати роль експертів, які за допомогою своєї репутації та досвіду у сфері управління зможуть змодельовати вигідну для корпорації стратегію управління.

На нашу думку такі нововведення є позитивними, бо вони захищають права акціонерів та допомагають зробити незалежний експертний аналіз стану корпорації. Особливо ці зміни важливі для державних компаній, бо вони будуть змушені в обов'язковому порядку висвітлювати інформацію про свою діяльність та склад керівників за допомогою залучення незалежного аудиту, що збільшує рівень прозорості управління державними підприємствами.

Також ці зміни роблять великий крок у напрямі забезпечення прав міноритарних інвесторів та приближення норм корпоративного управління України до стандартів Європейського Союзу, що обов'язково покращить інвестиційний клімат України.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Рета М.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Бухгалтерський облік завжди виступав інструментом управління господарською діяльністю і джерелом інформації, яка має суспільне значення.

Незважаючи на зіткнення інтересів постачальників та споживачів інформації, внаслідок того, що користувачі бухгалтерської інформації мають різні, а іноді і протилежні цілі, у сучасних умовах важливою проблемою глобальної економіки є потреба розширення об'єктів обліку та показників звітності.

Тому система бухгалтерського обліку повинна мати гнучку структуру та виконувати значний перелік функцій. У той же час, глобалізація викликає появу нових тенденцій у сфері організації бухгалтерського обліку. І, у першу чергу, глобалізація знаходить свій прояв у застосуванні Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в багатьох країнах світу, розширенням об'єкту обліку та показників звітності, уніфікованих підходів до держаного регулювання обліку.

Державне регулювання системи бухгалтерського обліку на сьогоднішній день стає досить дискусійним питанням, стосовно якого існує дві протилежні думки: від пропозицій дворівневого регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності (з боку держави та з боку професійного співтовариства) до пропозицій надання повної свободи керівництву щодо переліку показників звітності.

Наявність альтернативних варіантів у частині регламентації ведення бухгалтерського обліку та зведення ролі держави лише до регулювання загальних принципів може призвести до неможливості визначення вартості майна і неможливості співставлення результатів господарської діяльності різних підприємств.

Ф.Ф. Бутинець [1, с. 116] наголошує, що можливість організації бухгалтерського обліку власником на його розсуд призведе до того, що бухгалтерський облік стане замкнутою системою.

Таким чином, дослідження сутності системи бухгалтерського обліку на основі її практичної спрямованості дозволить систематизувати дослідження в галузі бухгалтерського обліку і розширити його функціональні можливості з метою формування інформаційного забезпечення користувачів обліково-аналітичної інформації.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Міфологія. Частина 2. – Житомир: ЖДТУ, 2003.–524 с.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО –АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Рета М.В., Однойко О.Є., Коробейніков В.С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Ефективність діяльності підприємств тісно пов'язана з удосконаленням системи управління підприємства і, зокрема, управління процесом формування фінансових результатів, який потребує відповідного обліково-аналітичного забезпечення. Обліково – аналітичне забезпечення можливо розглядати з різних точок зору, проте, безперечно воно представляє собою інформаційну систему, яка на вході має не упорядковану інформацію про стан господарюючого суб'єкту та його зовнішнього середовища, а на виході – систематизовану, однорідну та пристосовану для прийняття управлінських рішень. Синтез та перетворення інформації відбувається за допомогою інструментарію таких ключових елементів обліково-аналітичного забезпечення, як фінансовий, податковий, управлінський облік та економічний аналіз. Організація обліково-аналітичного забезпечення можлива за декількома напрямками: 1) за об'єктами обліку, 2) за структурними підрозділами, 3) за бізнес – процесами, 4) за господарськими процесами та ін. А головною запорукою ефективного функціонування обліково-аналітичної системи стає забезпечення комунікації та координації між усіма складовими системи управління підприємства, доповнюючи та розширюючи її можливості, а також забезпечення інформаційної підтримки процесу прийняття рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення процесу формування фінансових результатів представляє собою один з важливих елементів обліково-аналітичної системи підприємства. На сьогоднішній день для визначення фінансових результатів вітчизняні підприємства використовують метод «витрати– випуск», і тому його величина знаходить у прямій залежності від порядку визначення доходів і витрат, їх складу та методів оцінки. Економічна сутність понять «доходи» і «витрати» наведена в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», а порядок обліку та оцінки наведено у П(С)БО 15 «Доходи» та П(С)БО 16 «Витрати». Згідно з цими документами доходи і витрати групуються в бухгалтерському обліку за видами діяльності та відображаються у фінансовій і податковій звітності, але такий підхід не забезпечує можливості отримання розгорнутої аналітики, яка вкрай необхідна для процесу управління підприємством.

У зв'язку з цим необхідним є підвищення рівня аналітичності процесу формування фінансових результатів підприємства. Це стає можливим за рахунок організації обліку фінансових результатів за сегментами, а також організації обліку за центрами відповідальності, центрами витрат, доходів та прибутків.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ – ТЕХНОЛОГІЙ В КАСТОМІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОГО ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЧА

Решетнікова І.Л.

***ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ***

В докладі розглядаються питання необхідності індивідуалізації комплексу маркетингу і можливості, що їх відкривають інтернет – технології в сучасних умовах, оскільки за останніми даними дослідницьких компаній on-line аудиторія складає 56,2% населення України, при цьому в містах з населенням понад 500 тисяч – 63,5%, а в Києві -75%.

Сьогодні споживач став більш вимогливий до вибору продукту, володіючи інформацією про конкурентів, ціни та якості товарів і послуг, він потребує більше уваги до себе, врахування його індивідуальних потреб та побажань. Проблема індивідуалізації товарної пропозиції найбільш гостро постає в сфері послуг, де природно існує індивідуальний контакт із споживачем і можливість накопичення та використання інформації про його поведінку.

В той же час, використання сучасних інтернет-технологій в маркетингу дає можливість здійснити індивідуальне ставлення до споживача і зробити його економічно ефективним. Можна говорити про масову індивідуалізацію складових маркетингового комплексу, що відбувається як на споживчому, так і на промисловому ринках завдяки сучасним інформаційним технологіям.

Використання індивідуального підходу значно спрощується в сфері послуг але навіть в товарному виробництві, такі великі виробничі компанії як, Nordstrom, Adidas, Dell, Nike, кастомізують товарну пропозицію.

Основою для практичного впровадження концепції індивідуального маркетингу виступає клієнтська база даних з повною інформацією про споживача, склад його сім'ї, поведінку, уподобання та звички і чим детальніша інформація, тим більш імовірніший індивідуальний вплив. Саме процес надання послуг, який завжди пов'язаний з прямим контактом з покупцем, в значній мірі спрощує процес створення клієнтської бази даних.

Сайт компанії акумулює інформацію про відвідувачів та їх поведінку, також цю інформацію бажано доповнити даними з CRM-системи, а потім аналізує за допомогою вбудованих аналітичних інструментів, або спеціального встановленого програмного забезпечення. Отримані звіти дають можливість сегментації, персоналізації сторінок сайту в залежності від сегменту або бачити бажану поведінку споживачів яка призводить до конверсії на сайті та інше.

Таким чином, сайт підприємства, з одного боку, виступає місцем створення персональної бази даних споживачів, а з іншого - засобом впливу на індивідуального споживача через кастомізацію товарної пропозиції, сприятливу ціну, зручний спосіб отримання та адресну комунікацію.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Решетняк Н.Б., Єгорова Ю.В.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харківський національний університет будівництва та архітектури, м. Харків

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій, які пронизують всі сфери діяльності суспільства, створюють можливості для підвищення ефективності виробництва, всебічно впливають на функціонування підприємств й фактично формують єдиний інформаційний простір.

В той же час значна кількість підприємств в Україні продовжують використовувати застарілі енергоємні технології, діють в умовах невизначеності і високої динамічності ринкового середовища, що у підсумку зумовлює їх низьку адаптивність до негативних зовнішніх впливів і призводить до неефективного функціонування в умовах жорсткої конкуренції.

У зв'язку з цим виникає необхідність у масовому впровадженні сучасних інформаційних технологій в економіку України, що дозволить прискорити перехід до інноваційної моделі розвитку, заснованої на використанні новітніх досягнень науки і техніки, нових матеріалів, ресурсо- та енергозберігаючих технологій. При цьому доцільно використовувати досвід іноземних країн, що за останні десятиліття здійснили «стрибок» у технологічному розвитку, таких як Південна Корея, Малайзія, Тайвань, Китай, Сінгапур.

В Україні розвиток інформаційних технологій істотно стримують недосконалість законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності, існуюча система оподаткування, неефективність судово - правової системи. Крім того, можливості їх розвитку та застосування значною мірою обмежуються фінансовим становищем підприємств.

Отже, поширення інформаційних технологій постає важливим завданням інноваційного розвитку підприємств та економіки в цілому і передбачає здійснення наступних заходів, таких як:

- створення автономних систем з електронного бізнесу і комерції;
- розробка нових технічних стандартів і регуляторної бази;
- формування інформаційної інфраструктури і забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів;
- організація ефективної системи кібернетичної безпеки заради виключення витоку важливої інформації;
- підготовка найсучаснішого програмного забезпечення і висококваліфікованих ІТ – спеціалістів;
- збільшення інформатизації та технологічної освіченості суспільства;
- формування розвиненої інформаційної інфраструктури.

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРИКЛАДНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Рибалко-Рак Л.А., Давидкін О.Є.

***Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі», м. Полтава***

Управлінська праця реалізує функцію координації процесу виробництва, вона пов'язана з перетворенням інформації та вимагає залучення висококваліфікованих спеціалістів і характеризується високою складністю управлінського процесу, високим рівнем використання енергії, пам'яті і психічної напруженості суб'єкта управління. Управлінській праці притаманний специфічний творчий характер, що пов'язаний з постійним пошуком і вирішенням завдань в процесі управління.

Актуальні проблеми управлінської праці та її особливості розглядаються в працях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема – Б. Андрушкова, Л. Балабанової, М. Виноградського, Й. Завадського, Г. Осовської, Ф. Хміля та інших. Проте, подальшого розвитку потребує дослідження сучасних інструментів раціональної організації управлінської праці та особливостей їх використання в ринкових умовах на сучасному підприємстві.

Зміст управлінської праці залежить від її об'єкта і визначається структурою виробничих процесів, методами і засобами праці, її технічним оснащенням, а також процесом комунікації, що виникає під час виконання управлінських функцій [1-3].

Під організацією управлінської праці розуміють порядок, правила службової поведінки в апараті управління, спрямовані на виконання перспективних і поточних завдань керівниками, фахівцями й іншими працівниками управління відповідно до діючих посадових інструкцій і положень про структурні підрозділи [2]. Організація праці ґрунтується на розробці комплексу регламентів, що визначають місце і роль кожного структурного підрозділу і кожного працівника в системі управління, порядок взаємозв'язків між ними, форми впливу на об'єкт управління, взаємодію із зовнішнім середовищем.

Впровадження системного підходу до організації управлінської праці на підприємстві та її наступна оцінка є напрямими перспективних розвідок щодо зазначеної проблеми дослідження.

Література:

1. Балабанова Л.В. Організація праці менеджера: [Навч. посіб.] / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак . – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
2. Виноградський М.Д. Організація праці менеджера: [Навч. посіб.] / М.Д. Виноградський., А.М. Виноградська, О.М. Шканова. – К.: «Кондор», 2002. – 518 с.
3. Осовська Г.В. Основи менеджменту: [Навч. посіб.] / Г.В. Осовська, О.В. Рєвнінцева. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 232 с.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ: ЕЛЕМЕНТИ ЦИКЛІЧНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ

Рибалко-Рак Л.А., Пазюк М.М.

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі», м. Полтава*

У сучасній теорії і практиці функціонування підприємств і організацій використовуються концепції, що відображають сутність різних методів для вирішення проблем управління якістю.

Широкого впровадження набув цикл Е. Демінга, пов'язаний із проектуванням, виробництвом і збутом продукції, аналізом і змінами, що впливають із його результатів, для підвищення рівня якості – цикл PDCA «планування – виконання – перевірка – корегуючі дії». Його циклічна модель акцентує увагу на безупинній природі вдосконалення, що вимагає постійного повторення. Сфера управління якістю не є статичною, вона перебуває в постійній динаміці еволюційного розвитку. Свідченням цього є новітні розробки вчених, що ґрунтуються на світових надбаннях.

На основі класичної схеми безперервного вдосконалення при постійному застосуванні вище зазначеного циклу було закладено концепцію «Шість сигм». Це підхід до вдосконалення бізнесу, спрямований на пошук помилок, їх усунення і виключення причин наступної появи у бізнес-процесах за рахунок концентрації уваги на вихідних параметрах, що є критично важливими для споживача. Це стратегічний підхід, що може бути використаний для будь-яких процесів, продуктів і галузей. Пізніше в межах концепції «Шість сигм» цикл Шухарта – Демінга трансформувався в цикл MAIC: Measure (вимірною) – Analyze (аналізую) – Improve (удосконалюю) – Control (контролюю). Останнім часом спостерігається тенденція – доповнити цей цикл низкою інших стадій. Найчастіше зустрічається варіант DMAIC, доповнений стадією Define (визначай). Деякі науковці виокремлюють вісім шаблів – R DMAIC SI: Recognize (усвідомлюю) – DMAIC (як описано вище) – Standardize (стандартизую) – Integrate (інтегрую) [11].

Сучасні вимоги до якості товарів і послуг, постійно зростаючий ринковий тиск змушують підприємства, організації брати до уваги нові стратегічні аспекти діяльності, серед яких формування систем управління якістю – засобу забезпечення стійкого становища на ринку, що створює ряд можливостей – економічних, науково-технічних, виробничих, управлінських, маркетингових – як для окремого суб'єкта господарської діяльності, так і економіки країни в цілому.

Література:

1. Munro R.A. Linking Six Sigma with QS-9000 // Quality Progress. – 2000. – Vol. 23, № 45. – p. 112– 113.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Рижак А.І., Алексєєва Н.Ф.

***Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук***

Враховуючи те, що в умовах загальноекономічної кризи економічні і соціальні проблеми села надзвичайно загострилися, широке розповсюдження і розвиток сільського зеленого туризму є особливо бажаними.

Позитивний вплив сільського зеленого туризму на вирішення соціально-економічних проблем села полягає передусім у тому, що він : розширює сферу зайнятості сільського населення; спонукає до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, в цілому сіл; стимулює розвиток соціальної інфраструктури; позитивно впливає на екологію районів України; сприяє відродженню, збереженню та розвитку місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток, історико-культурної спадщини.

Проте досі залишаються невирішеними питання із нормативно-правовою базою регулювання сільського зеленого туризму, впровадженням системи підготовки профільних фахівців, навчанням і перекваліфікацією сільських господарів, незайнятого сільського населення.

Для побудови конкурентоспроможної на світовому ринку туристичної галузі, здатної задовольнити попит українських та іноземних туристів та відпочиваючих на селі необхідно вирішити наступні завдання : створення законодавчих, нормативно-правових, соціально-економічних, організаційно-управлінських умов для перетворення туризму на соціально та екологічно орієнтовану, економічно ефективну сферу діяльності, а також забезпечення сталого розвитку туризму; підвищення ефективності державної політики у сфері туризму і діяльності курортів; посилення ролі місцевих громад і громадських організацій у запровадженні принципів сталого розвитку туризму; організації на державному рівні системи пільгового кредитування сільських господарів, що займаються прийомом та обслуговуванням відпочиваючих на селі; формування та розвиток системи фінансової підтримки малого підприємництва, кредитування спеціалізованими банківськими установами, мікрокредитування; інформаційного, консультативного та кадрового забезпечення; організації пропагандистської роботи, спрямованої на формування сприятливої громадської думки щодо підприємницької діяльності в сфері сільського зеленого туризму.

Створення комплексних передумов для розвитку сільського зеленого туризму повинно стати вагомим складовим у вирішенні питань підвищення рівня життя сільського населення і засобом покращення фінансового становища держави.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Різніченко Л.В.

***Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук***

В умовах інформатизації економічного простору реклама виступає найдієвішим і найпоширенішим засобом впливу на споживачів у процесах маркетингових комунікацій. Процес проведення рекламної кампанії на туристичному підприємстві характеризується великими обсягами інформації, що підлягає обробці, складними інформаційними зв'язками між кожним етапом рекламної кампанії, що потребує обґрунтування цілей забезпечення ефективності його діяльності. Реклама виступає як інструмент ринку й дає можливість донести потенційному споживачу звернення про пропоновану послугу, або діяльність самого підприємства.

До переваг рекламної кампанії туристичного підприємства можна віднести: залучення великої кількості потенційних споживачів послуг на основі механізмів переконання, інформатизації та електронної комерції. Щоб виділити найефективніші засоби реклами потрібно регулярно анкетувати клієнтів, обробляючи здобуту інформацію й окреслювати слабкі місця процесу рекламування. Так як економічна ефективність реклами найчастіше вимірюється зміною обсягів продажів туристичних послуг, необхідно постійно контролювати результати реклами (доходи, потреби і запити споживачів) й залежно від результатів вносити корективи, або розробити цілком нову рекламну кампанію.

Одними із основних функціональних компонентів інформаційної системи підвищення ефективності діяльності туристичного підприємства виступають модулі: дослідження ринкового середовища, визначення цілей та засобів реклами, виявлення потенційних споживачів рекламного продукту, формування, планування та прогнозування бюджету витрат і доходів від здійснення рекламної політики туристичного підприємства, оцінювання змісту та формування графіку рекламної кампанії, здійснення реклами та контроль, оцінка ефективності рекламної діяльності.

Застосування інформаційних систем в маркетинговій діяльності туристичного підприємства допоможе досягнути йому ряд переваг, тобто досконаліше вивчити об'єкт рекламної діяльності, підвищувати якість туристичних послуг та діяльності самого підприємства, контролювати й прогнозувати результати рекламної діяльності на основі автоматизації основних виробничих процесів, здійснювати порівняння ефективності використання різних засобів реклами (Інтернет, газети, телебачення, презентаційні засоби, зовнішня реклама тощо), проводити тестування засобів розповсюдження рекламної інформації, раціонально розподілити кошторис на проведення рекламної кампанії й здійснювати оперативний контроль за його виконанням, оцінювати та аналізувати ефективність рекламної кампанії й на її основі забезпечувати більшу прибутковість підприємства туріндустрії.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

Різніченко Л.В., Карпова В.С.

*Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського,
м. Кременчук*

В сучасних умовах розвитку під впливом науково-технічного прогресу та інформаційних технологій, а також всезростаючого значення мережі Інтернет значну роль відіграє електронна комерція, формування та розвиток якої зумовлено успішним веденням господарської діяльності усіма суб'єктами електронного бізнесу у міжнародному просторі. Під поняттям електронної комерції розуміють відносини, спрямовані на отримання прибутку, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [1]. Дослідженню питань, пов'язаних з сутністю та специфікою функціонування електронної комерції в Україні було присвячено значна кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених: В. Плєскач, І.Т. Балабанова, Т. Хофмана, А. Саммера, Г. Дункана, І.І. Ярова, О.Ю. Кудіна та інших. Аналізуючи розвиток електронної комерції в Україні, слід зазначити, що в 2015 р. обсяг світового ринку електронної комерції досяг 1,6 трлн. дол. Річні витрати одного споживача в Україні становлять 714 доларів, в Росії — 828 доларів, в Німеччині — 677 доларів, в США — 1104 долари. На сьогодні частка он-лайн роздрібного товарообороту в загальному обсязі роздрібної торгівлі в Україні є низькою — 1,5–2%, в розвинених країнах даний показник становить не менше 7–8 %. В табл. 1 наведено дані щодо обсягів продажів електронної комерції в 2013–2017 роках за окремими регіонами [2].

Таблиця 1

Розвиток основних сфер електронної комерції в світі за 2010–2017рр.

Частки продажів електронної комерції в 2013-2017 роках, %					
	2013	2014	2015	2016	2017
Північна Америка	33,4	31,6	29,6	28,7	28,1
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	31,1	34	37,6	39,8	41,4
Західна Європа	26,2	25,1	23,6	22,7	21,9
Східна Європа	4	3,9	3,5	3,3	3,1
Латинська Америка	3,4	3,3	3,3	3,3	3,2
Близький Схід і Африка	1,9	2,1	2,2	2,3	2,3

Щодо перспектив розвитку електронної комерції в Україні, то її стан можна назвати лише початковим, проте сьогодні перспективним для України є створення електронних ринків, систем управління ланцюжком комплектації, систем управління взаємовідносинами з клієнтами.

Література:

1. Закон України «Про електронну комерцію» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/675-19>
2. Одарченко А. М. Особливості електронної комерції та перспективи її розвитку в Україні/ А. М. Одарченко, К. В. Сподар// Бізнес Інформ. — 2015. — №1. — С. 342–346.

ФОРМУВАННЯ СИГНАЛЬНОЇ КАРТИ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕГРАЛЬНОГО РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Рішук Л.І.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м.Івано-Франківськ*

Проблема управління ризиками є надзвичайно актуальною для промислових підприємств. Вагомим етапом процесу ризик менеджменту є ідентифікація та оцінка ризиків господарської діяльності. Сигнальна карта ризиків відіграє важливу роль у поточному та стратегічному плануванні підприємства, оскільки наглядно показує найбільш загрозливі ризики підприємства.

Її будують за двома параметрами: ймовірність настання події (ризик) та ступінь впливу її наслідків. Ця діаграма, що наглядно показує важливі ризики, може допомогти керівникам підприємств виробити об'єктивну думку про ризики. Щоб побудувати точну сигнальну карту на підприємстві потрібно розробити та впровадити систему збору та обробки інформації про ризики, що є завданням ризик-менеджера.

На основі розрахункових даних підсумкової оцінки ймовірності настання ризику та ступеню його впливу проводиться їх ранжування та відбір для побудови сигнальної карти. Зважаючи на принципи АВС-аналізу та Паретто, обираються 20-30% ризиків із найбільшими значеннями підсумкової оцінки для позначення на карті. Для прикладу, для нафтопереробних підприємств такими ризиками є: ризик недопостачання сировини, ризик зниження фінансової стійкості, ризик незавантаженості обладнання, ризик простоювання потужностей, ризик виготовлення неякісної продукції, ризик припинення реструктуризації виробничих потужностей, ризик недотримання партнерами умов договору, ризик зростання цін на сировину, ризик зменшення надходження інвестицій.

Кожен вид ризику на карті зафарбовується іншим кольором, тому наглядно видно ризики, які є найбільш загрозливими для діяльності підприємства. Червоний колір означає, що цей вид ризику є особливо небезпечним, оскільки має високий ступінь впливу наслідків та настання його є високою ймовірним. Оранжевим кольором позначені ризики, які мають високу оцінку за одним із досліджуваних параметрів. Види ризиків, які позначені жовтим кольором, мають середні оцінки щодо ймовірності виникнення та ступеня впливу наслідків.

Необхідно зазначити, що сформована карта ризиків не є сталою, ризики можуть переміщатися з квадрату в квадрат залежно від зміни внутрішніх та зовнішніх чинників.

Регулярна побудова сигнальної карти ризиків дає можливість простежувати, як змінюється ситуація на підприємстві та оцінити ефективність ризик-менеджменту. Таку карту можна складати як для підприємства загалом, так і для окремих його відділів чи проектів і вона відіграє важливу роль в його поточному і стратегічному плануванні та виборі стратегії розвитку.

КОМЕРЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗДРІБНОГО ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Рогова О.О., Коноваленко О.Д.

*Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

Комерційна діяльність роздрібного торговельного підприємства пов'язана з повсякденним життям людини, задоволенням потреб її у товарах і послугах. Розвиток комерційної діяльності торговельних підприємств є визначальним напрямком зростання економіко-торгівельної галузі.

Важливим елементом комерційної діяльності підприємств роздрібної торгівлі є формування оптимального асортименту товарів. Від обсягу та асортиментної структури товарообороту залежать розмір і структура товарних запасів, прибуток і рентабельність торговельної діяльності магазину[1,с.74].

Державне регулювання розвитку роздрібної торгівлі повинно здійснюватись на підставі таких принципів:

1) організаційно-господарська незалежність — самостійність і свобода вибору суб'єктами комерційного підприємництва організаційно-правових форм та видів комерційної діяльності, спеціалізації та асортиментного профілю торговельних підприємств, методів обслуговування покупців;

2) цивілізованість — високий рівень торговельного обслуговування;

3) самоокупність — повернення суб'єктами господарювання витрат у процесі торговельної діяльності та запобігання банкрутству;

4) конкурентоспроможність суб'єктів господарювання — ефективне функціонування в умовах конкурентного середовища і конкурентної боротьби за умов дотримання антимонопольного законодавства;

5) контрольованість — попередження та профілактика порушень[3,с.112].
Державну підтримку торговельної діяльності слід здійснювати шляхом:

а) надання позик на придбання, створення нових або розширення підприємств;

б) фінансування участі у капіталі великих підприємств;

в) довгострокових інвестиційних проектів для створення нових робочих місць;

г) технічного оснащення існуючих об'єктів торгівлі;

д) надання гарантій перед банками, фінансовими компаніями;

е) підвищення кваліфікації кадрів, консультаційна допомога[2,с.54].

Література:

1. Грищенко І. М. Комерційна діяльність у роздрібній торгівлі //Актуальні проблеми економіки. - 2007. - № 3. - С. 103 – 107; 2. Лошенко І. Р. Перспективні тенденції розвитку інфраструктури роздрібного ринку України //Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 10. - С. 107-113.; 3. Марченко О. Роздрібна торгова мережа великих міст: стан і основні тенденції розвитку //Підприємництво, господарство і право. - 2003. - № 4. - С. 145-147.; 4. Михайлова Е. Внешняя и внутренняя среда розничной торговли в двадцать первом веке //Маркетинг. - 2005. - № 2. - С. 91-100

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТІ

Романів І.М., Рудь Н.Т.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Одним із головних питань розвитку вищої освіти є формування такої її структури, яка б в контексті соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі, забезпечувала би якісну підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, гармонійно розвинутих спеціалістів. Це завдання, забезпечується переходом освіти до інноваційного типу, що є характерною особливістю сучасного її розвитку [1, с. 78–84]. Основними елементами освітньої інновації є її носій, який має певну інноваційну ідею та проводить інноваційний експеримент; споживач інновації – студент або група слухачів (які здобувають знання з певного напрямку); а також інституції, що забезпечують освоєння інновацій у навчальний процес (заклади вищої освіти; органи управління освітою; науково-методичні установи; науково-виробничі підприємства) [2, с. 16–27]. Структуру інноваційного процесу у вищій школі можна представити як взаємодію трьох компонент: створення новацій; впровадження новацій; розповсюдження (дифузія) раніше освоєних інновацій [1, с.78–84]. Автори [3, с. 82–85] рекомендують ряд заходів щодо активізації інноваційних підходів у вищій освіті.

Ми пропонуємо введення для технічних спеціальностей дисциплін інноваційного спрямування, це дало б можливість командної проектної підготовки випускників. В Луцькому НТУ є можливість об'єднання студентів технічних спеціальностей, економістів, фінансистів, маркетологів, менеджерів, логістів, управлінців персоналу, статистиків. В таких проектах ідея, як правило, технологічна, при роботі над проектом кожний виконує свій напрямок роботи, що наближає виконання проекту до реальної практичної ситуації.

Сьогодні слід надавати більшого значення проектним технологіям навчання. Успіх у нашому житті – здатність людини організовувати своє життя, як проект, з визначенням для себе цілей і розробкою певного плану реалізації даних цілей.

Література:

1. Корольова Т. С. Особливості інноваційних процесів у сфері вищої освіти / Т. С. Корольова // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. – Економічні науки. – 2009. – Вип. 2 (15). – С. 78–84. 2. Мельникова О. В. Інновації у вищій освіті як чинник формування національної економіки знань / О. В. Мельникова // Зб. наук. пр. Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. – Економіка. – 2014. – Вип. 14. – С. 16–27. 3. Павлова Т. В. Інноваційний розвиток вищої освіти при інтеграції до європейського освітнього середовища / Т. В. Павлова, І. М. Котова // Матеріали Міжн. наук.-метод. конф. «Проблеми інтеграції національних закладів вищої освіти до Європейського освітнього середовища»: Харків: 2012. – 29–31 жовтня – С. 82–85.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Романчик Т.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В умовах глобальної економічної кризи, спаду економічної активності підприємств захист їх діяльності від зовнішніх та внутрішніх загроз часто стає умовою забезпечення існування на ринку. Економічна безпека - поняття багатоаспектне. Вона забезпечується на економічному, комерційному, науково-технічному, інформаційному, кадровому, фізичному, соціальному рівнях. Навіть поверхневий аналіз стану економіки України свідчить про вкрай негативні тенденції розвитку підприємницьких структур. А саме: зменшення кількості підприємств, скорочення обсягів виробництва, збільшення частки збиткових підприємств, підвищення рівня зносу основних засобів і т. ін. Це є наслідком недостатньої захищеності підприємств від дії комплексу негативних чинників підвищеної загрози. Одним з таких факторів, що формує економічну безпеку промислового підприємства, є нездатність підприємства за своїми техніко-економічними параметрами виготовлювати продукцію, що здатна задовольнити потреби сучасного споживача. Головна умова виживання виробничого підприємства у ринкових умовах – підвищення конкурентоспроможності його продукції. Це складна проблема для підприємства в умовах активних кризових процесів. Продукція вітчизняних товаровиробників мусить відповідати потребам ринку за показниками якості і за цінами, що сформувалися на ньому. Наразі спостерігається неготовність більшості українських підприємств до виробництва продукції відповідно до згаданих параметрів, що обумовлено високим рівнем зносу основних засобів, використанням застарілих технологій виробництва, високими цінами на ресурсну складову продукції та багатьма іншими причинами. У зв'язку з цим перед підприємствами постає низка проблем, що потребують першочергового вирішення: модернізація, модифікація, розвиток виробництва з врахуванням досягнень науково-технічного прогресу і т.п. Їх вирішення потребує залучення додаткового обсягу інвестицій. В умовах обмеженого фінансування це часто викликає необхідність залучення позикових коштів, що погіршує показники фінансового стану підприємства, підвищує рівень ризику та впливає на рівень економічної безпеки підприємства. Підприємства знаходяться у складній ситуації, коли для забезпечення своєї економічної безпеки вони повинні розвивати виробництво, але для цього потрібні значні інвестиції. При цьому власні засоби для розвитку воно може отримати тільки при виготовленні конкурентоспроможної продукції. Отже, метою забезпечення економічної безпеки є комплексна та збалансована протидія потенційним та реальним загрозам, усунення або мінімізація яких гарантує суб'єкту господарювання успішність функціонування в нестабільних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища.

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТУ В АКТИВІЗАЦІЇ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ СТРАХОВИКІВ

Рулінська О.В.

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Бурхливий розвиток Інтернету, полегшення доступу в Мережу за допомогою комп'ютерів, мобільних телефонів і інших портативних пристроїв зробили його частиною повсякденного життя людей і відкрили нове середовище для діяльності всіх компаній, в тому числі і страхових.

Робота в Інтернеті надає страховикам можливість підвищити рівень продажів, зберігаючи витрати на низькому рівні та дозволяє збільшити зручність споживачів при купівлі страхових продуктів. Про зростання значущості Інтернету як каналу продажу свідчить і той факт, що в 2015 році в Україні частка тих, хто робить покупки он-лайн, досягла 36%, що знаходиться на рівні з іншими країнами Східної і Центральної Європи [1].

На сайті страхової компанії клієнт має можливість самостійно вибрати страховку, здійснити розрахунок вартості поліса, порівняти його з аналогічними пропозиціями від інших компаній, отримати консультацію страховика, здійснити оплату будь-яким із зручних способів, отримати поліс та страхову виплату не виходячи з дому.

Інтернет надає можливість страховикам підвищити продаж страхових полісів і за рахунок налагодження співпраці з страховими порталами та супермаркетами. На таких сайтах, зазвичай, представлена велика кількість страхових компаній, клієнт може порівняти ціну і умови договору та здійснити купівлю страховки. На Україні найбільш популярними є такі страхові супермаркети як «Е-Polis» та «Робополис».

Інтернет відіграє важливу роль в активізації продажу страхових продуктів партнерами (банки, автосалони, туристичні агентства) та власними агентами. Так через спеціальний Інтернет-портал страховика, агенти або працівники фірми-партнера мають можливість оперативно оформити страховий поліс для клієнта та передати дані щодо укладення договору в інформаційну систему страхової компанії [2].

Значний потенціал розвитку Мережі свідчить про те, що вітчизняним страховикам слід звернути особливу увагу на розробку стратегічних основ роботи в Інтернет середовищі, що, окрім підвищення рівня продажів, дозволить отримати і безліч інших конкурентних переваг.

Література:

1. Что украинцы покупают в интернете — исследование TNS. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ain.ua/2015/04/03/573520>
2. Литовченко І.Л. Інтернет-маркетинг в діяльності страхових компаній / І.Л. Литовченко, О.В. Рулінська. - Соціально– економічні проблеми і держава, — 2014. – Вип.2 (11) — С.179-187.

КОНТАКТНИЙ ПЕРСОНАЛ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС ПІДПРИЄМСТВА НАДАВАЧА ПОСЛУГ

Сагайдак М.П.

Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНУ», м. Кривий Ріг

Особливість контактного персоналу, як стратегічного інтелектуального ресурсу підприємств сфери послуг, полягає у тому, що він є активною складовою будь-якого операційного процесу. Контактний персонал, який відданий своїй справі, може активно сприяти зростанню результативності діяльності підприємства і досягненню ним успіху, може ставитися й байдуже до виконання власних функціональних обов'язків, а відтак і до розвитку підприємства, а також може взагалі нехтувати виконанням різного роду функцій у силу об'єктивних і суб'єктивних причин чи протистояти нововведенням. З метою уникнення останніх двох явищ, для керівництва підприємств-послугодавачів доцільним є використання інструментарію маркетингу персоналу, як підсистеми HR-менеджменту, зокрема на етапах постійного моніторингу задоволеності контактного персоналу виконуваною роботою, аналізу кандидатур, які можуть бути звільненими, проведення їх психологічної підтримки та сприяння подальшому працевлаштуванню. Актуальним даний інструмент є також на етапах пошуку талантів, з подальшою їх ротацією, з метою більш повного задоволення останніх результатами своєї праці, удосконалення взаємодії з таким персоналом у середині підприємства.

Аналіз літературних джерел дозволив з'ясувати, що під маркетингом персоналу такі вчені, як В. Ардзінов, В. Крупко, С. Легомінова, В. Томілов, розуміють дослідження ринку праці з метою забезпечення покриття потреб підприємства у персоналі. Інші вчені, такі як В. Никифорова, В. Колпаков, О. Желєзцов, А. Кібанов, А. Тлеубердінова, Л. Пащук, вважають, що маркетинг персоналу – це вид управлінської діяльності, спрямований на визначення, аналіз та покриття потреби в персоналі. Деякі інші точки зору дотримуються вчені І. Петрова та Л. Шимановська-Діанич, які під кадровим або персонал-маркетингом розуміють сукупність заходів щодо пошуку, відбору та залучення до роботи висококваліфікованих спеціалістів, здатних забезпечити досягнення цілей підприємства. При цьому І. Петрова значно розширює функції кадрового маркетингу, включаючи до них заходи з аналізу очікувань співробітників стосовно побудови кар'єри на підприємстві задля більш повного їх задоволення результатами своєї праці. На нашу думку, за такого підходу, головними завданнями персонал-маркетингу є не лише дослідження внутрішнього і зовнішнього ринку праці з метою залучення фахівців високої кваліфікації, а й своєчасна підготовка робочих місць і вимог до майбутніх співробітників задля розкриття та ефективного використання їх потенціалу. Тому двоєдиною метою тут є створення відповідних умов праці і налагодження довготривалих партнерських відносин топ-менеджменту підприємства з контактним персоналом для найкращого задоволення його потреб, з метою забезпечення досягнення маркетингових цілей підприємства надавача послуг.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БРОКЕРІВ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Сагер Л.Ю., Сигида Л.О.

Сумський державний університет, м. Суми

Основним видом посередників, що функціонують на біржовому ринку, є брокери. Біржовий брокер – це особа чи організація, що отримала ліцензію на участь у торгівлі на біржовому ринку за дорученням клієнтів. Залежно від особливостей діяльності брокерів можна поділити на дві групи:

1. Універсальні брокери, або брокери з повним обслуговуванням (full service broker) пропонують широкий спектр послуг, а також додаткові консультації і дослідження. Зокрема універсальні брокери здійснюють фінансове та пенсійне планування, регулярне оновлення портфеля операцій клієнта, індивідуальні консультації щодо купівлі-продажу біржових товарів, управління інвестиційним портфелем та його повний фінансовий і юридичний супровід.

2. Дисконтні брокери (discount broker) тільки виводять операцію на ринок, не надаючи при цьому консультацій. Клієнту не приділяється індивідуальна увага і надається значно менше порад.

Переваги та недоліки використання універсальних та дисконтних брокерів подано в табл. 1.

Таблиця 1 – Переваги та недоліки використання універсальних та дисконтних брокерів

<i>Переваги універсального брокера</i>	<i>Недоліки універсального брокера</i>
• клієнт обслуговується досвідченим професіоналом, переважно з багаторічним досвідом роботи; • спеціально для клієнта розробляється стратегія діяльності, яка враховує всі особливості клієнта; • якщо у клієнта є власні ідеї щодо напрямків здійснення інвестування, клієнт може порадитися з брокером щодо доцільності чи недоцільності продовження діяльності за визначеним напрямом	☐ використання універсального брокера значно дорожче, ніж використання дисконтних брокерів; ☐ часто універсальні брокери встановлюють додаткові збори; ☐ універсальні брокери не завжди підходять для інвесторів з невеликим капіталом (досить часто такими брокерами устанавлюються мінімальні суми, які мають бути доступними як на депозитному рахунку клієнта, так і в межах кожної угоду)
<i>Переваги дисконтного брокера</i>	<i>Недоліки дисконтного брокера</i>
дисконтні брокери працюють в більш прямій манері; дисконтні брокери пропонують високу якість та ефективне обслуговування; дисконтні брокери набагато дешевші, ніж універсальні брокери	☐ клієнт отримує менше консультацій, ніж використовуючи універсального брокера

Таким чином, вибір брокера для взаємодії залежить від особистих бажань клієнтів та їхніх очікувань.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Саснєус М.А.

Одеський національний економічний університет, м.Одеса

Управління та організація діяльності підприємств у сучасних умовах не можуть відбуватися без використання логістичного підходу. У цьому контексті визначення місця логістичних систем в управлінні вітчизняних підприємств з метою ефективної та раціональної організації матеріальних та інформаційних потоків є вельми актуальним. У сучасних умовах дуже важливим є вивчення ринку постачання ресурсів, контроль матеріалів й готових виробів, удосконалення систем матеріально-технічного та інформаційного забезпечення підприємств на основі логістичного підходу.

Незважаючи на велику кількість досліджень і публікацій щодо формування і використання логістичних систем в управлінні підприємством, питання їх використання все ще залишаються дискусійними. Ця проблема знайшла висвітлення у працях закордонних науковців: Д. Бауерсокса, Джонсона Дж. С., Вуд Д. Ф., Вордлоу Д. Л., Мерфі-мол. П. Р., Уотерса Д., Майкла Р. Ліндерса, Харольда Е. Фірона, М. Крістофера, Г. Зоммерера. За останні десятиріччя з'явилися також роботи вітчизняних науковців, в яких досліджуються сучасні проблеми логістики : О. Бурдяка, Є. Крикавського, К. Ковтуна, Р. Ларіної, В. Ніколайчука, М. Окландера, Г. Плахути, Б. Плоткіна, В. Смирчинського, О. Тридіда та інших. Такий підхід до управління підприємством базується на формуванні та впровадженні у виробничу діяльність, на основі використання різноманітних мікро- логістичних систем, сучасних зарубіжних концепцій - "Just-in-time", "Kanban", "MRP" для планових та контролюючих поточкових процесів. В їх основу покладено розуміння того факту, що для будь-якого підприємства центральним є питання прибутковості у результаті найкращого задоволення потреб споживачів. При цьому основна увага спрямовується на клієнта, споживача та виконуються його запити у найкоротші терміни й з мінімальними витратами для підприємства. На сьогодні логістика ще не настільки активно затребувана вітчизняним бізнесом, як у закордонних країнах, де історія и розвитку налічує близько півстоліття. Термін "логістика", відомий донедавна лише вузькому колу спеціалістів, набуває сьогодні широкого використання. Це обумовлено тим, що поняття "логістика" почало вживатися в економіці. Однозначного судження про етимологію поняття "логістика" немає. Водночас значне коло питань, які стосуються транспортних вантажо-розвантажуваних робіт, економіко-математичного моделювання щодо визначення ефективності логістичних потоків, використання логістичних систем в управлінні матеріальними та інформаційними потоками досліджено недостатньо. Недостатність науково-методичного забезпечення щодо використання логістичних систем в управлінні підприємством, потреба у належному вирішенні вище окреслених питань та розширення діапазону наукового пошуку у цій сфері.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ ТА ЛОЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сак Т. В.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Сучасні умови ведення бізнесу вимагають особливу увагу приділяти формуванню кадрової безпеки. За допомогою таких критеріїв як надійність та лояльність персоналу можна комплексно оцінити існуючий рівень безпеки та визначити ймовірність загроз з боку працівників підприємства. Виділяють основні напрями забезпечення надійності та лояльності персоналу з використанням сучасних технологій в управлінні. Якісний підбір персоналу. Ненадійних та нелояльних співробітників можна не допустити на етапі відбору кадрів. Широкого розповсюдження набули методики: 1) скринінг – спосіб відбору претендентів на посаду, при якому кандидат оцінюється тільки по деяких формальних ознаках, а особистісні якості та психологічні особливості претендентів на посаду не досліджуються; 2) «Executive Search» – підбирається персонал на керівні посади та фахівці рідкісних професій, передбачає ініціативний пошук кандидатів, навіть якщо вони на даний час не зайняті активним пошуком роботи; 3) «Headhunting» – передбачає «переманювання» конкретного фахівця з однієї організації в іншу, найчастіше у фірмах профілю замовника, з числа тих, що вже довели свою успішність у бізнесі [2]. Застосування ефективної системи мотивації (поєднання матеріальної та нематеріальної винагороди; застосування прогресивних форм оплати праці: бонусна система, участь в розподілі прибутку).

Формування корпоративності працівників, створення сприятливого морально-психологічного клімату, що перешкоджають нелояльній поведінці.

Проведення періодичних атестацій працівників на предмет відповідності посаді та відношення до роботи з використанням тестування, психологічної і психофізіологічної діагностики, поліграфа.

Підвищення інформованості працівників про стратегії та плани підприємства, формування довіри, делегування повноважень [1].

Забезпечення захисту комерційної та іншої службової таємниці.

Отже, забезпечити надійність та лояльність персоналу можливо шляхом використання сучасних технологій професійного підбору працівників, задоволення основних потреб персоналу (умови праці, оплата, соціальні програми) та подальшого впливу на морально-психологічний клімат у колективі.

Література:

1. Назаров Н. К. Аналіз стану кадрової безпеки та лояльності персоналу промислових підприємств / Н. К. Назаров, Х. Ю. Чжан // Проблеми економіки. – 2015. – №3. – с. 149-155.
2. Холодницька А. В. Сучасні технології підбору персоналу та можливості їхнього практичного використання / А. В. Холодницька // Науковий вісник Полісся. – 2015. – № 1 (1). – с. 61-64.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ТУРОПЕРАТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сакун Л.М.

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м.Кременчук*

В сучасних умовах інформатизації та комп'ютеризації швидкий розвиток туристичного бізнесу вимагає нового підходу до обробки інформації і процесу прийняття рішень.

Нині все більше українських туристичних підприємств починають використовувати у своїй повсякденній діяльності можливості мережі Інтернет. Під час опитування менеджерів провідних туроператорів міста Києва було з'ясовано, що більшість потенційних клієнтів отримують інформацію з таких джерел, як: друкована реклама – 29%, реклама на радіо – 5%, телебаченні – 4%, Інтернет-реклама – 25%, виставки – 3%, зовнішня реклама – 1%, порада друзів – 33%. Туроператор через мережу Інтернет має необхідний оперативний зв'язок з постачальниками та продавцями послуг, можливість бронювання та продажу послуг і підтвердження проведення відповідних операцій.

В туроператорській та турагентській діяльності, крім реального сектору збуту тур продукту широко використовується віртуальний сектор збуту, який в умовах сьогодення є найперспективнішим та інноваційним засобом електронних продажів. Віртуальний збут в туроперейтингу може відбуватися через пошукові системи (пошукові сайти) (TourPoisk), довідкові системи з модулем «Пошук туру», сайти – цінові агрегатори, IT-технології для туроперейтингу (GDS, ADS, CRS, BSP), професійні сайти для турбізнесу (турбіржа; е-маркетинг; е-продажі), он-лайн сервіс на сайті туроператорів та турагентів (автоматизовані модулі), віртуальні агентства (IT-tour).

Перевагами віртуальних турів є: по-перше, те, що туроператори і їхні клієнти з самого початку усвідомлюють такі переваги, як інформативність, наочність, виразність. По-друге, віртуальні тури дають економію часу і грошей як для туроператора, так і для клієнта. По-третє, впливають на остаточний вибір споживача безпосередньо в офісі туристичного підприємства.

Веб-сайти туристичних видань спрямовані на надання корисної інформації як для професіоналів туристичного бізнесу, так і для туристів. На Україні існує значна кількість сайтів туристичних видань. Найбільш популярними є: "UTG - Українська Туристична газета" (<http://panukrain.kiev.ua>); Українська туристична газета "Весь світ в кишені" (<http://www.ukrinfo.net>); Українська Туристична Інформаційна система (www.cibis.ru); Туристична ділова газета (<http://www.ttg-russia.ru>); Туристична газета "Магазин Мандрівок" (<http://travelshop.argoline.ru>) ті інші.

Отже, інформаційно-пошукові системи значно спрощують і прискорюють процес формування товарної, цінової та збутової політики туристичних підприємств, задовольняють потреби всіх категорій споживачів, які бажають отримати туристичну послугу. Крім того, використання інформаційних технологій у туроперейтингу знижує не лише собівартість туру, а й ймовірність похибки із-за високої технологізації збутових процесів усіх посередників.

РЕКЛАМА: ФУНКЦІОНУВАННЯ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ

Сапожнікова Л.Я.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Услід за науковцями (В.Зірка, О.Пономарів, Н.Грицюта, Ю.Пирогова, П. Паршин, Д. Повод та ін.) дотримуємось думки, що важливою ознакою «рекламної продукції є висока ефективність, яка досягається завдяки мовному впливу, маніпулюванню, аргументації, наявності мовної гри в комерційній рекламі» [1, с. 260]. Мовне маніпулювання, за визначенням дослідниці Ю. Пирогової, полягає у використанні особливостей мови і принципів її вживання з метою прихованого впливу на адресата. Такі можливості містить в собі оцінна лексика, яка функціонує в рекламі продовольчих товарів, оскільки, на наше переконання, являє собою значний маніпулятивний засіб. Одиниці такого мовного корпусу здатні формувати впливовий компонент, дозволяють реалізувати комунікативні стратегії (переконання, спонукання до дії – здійснення купівлі). З цією метою використовуються лексичні одиниці з позитивною конотацією, які передають тональність, що нагадує довірливу розмову з розумним співрозмовником, інформативність, доказовість рекламного повідомлення стосовно оригінальності й неповторності товару або послуги. На прикладах можна простежити, як оцінне твердження набуває характеру аргументів: «Випий цю філіжанку кави – і на тебе чекають незабутні враження», «Заради цього пива друзі дістануть для тебе зірку». Цим навіюється помилкове уявлення про щастя й шляхи його досягнення, твердження, що наявність товару здатна зробити споживача безмежно щасливим.

Використання оцінної лексики в рекламному тексті на упаковці «Кави зі Львова» підкреслює невимушене спілкування, повідомлення інтимізується за допомогою синтаксичних конструкцій, що сприяє встановленню контакту між адресантом і адресатом: «Ви забираєте не тільки кавові зерна. Щось значно більше, глибше, безцінне. Частину шляхетного лєвового серця, шматочок гостинної львівської душі». Апелювання до цінносних категорій робить текст емоційно значущим для реципієнта рекламного звернення.

Маніпулятивний потенціал повідомлення полягає в використанні одиниць на позначення категорій смаку, корисності, рекомендацій щодо вживання, які є базовими в формуванні значень «найкращий», «вийнятковий»: «Чай ірландський до сніданку» – смачний напій що збадьорює та надає наснаги протягом усього дня. «Зелений чай з мелісою». Дуже добре смакує з молоком. Отже, нав'язується позитивна думка: тільки наш товар вартий вашої уваги.

Як свідчить дослідження, оцінна лексика стає запорукою успішності рекламного тексту, програмуючи споживача прийняти визначену рекламодавцем позицію.

Література:

1. Пирогова Ю.К., Паршин П.Б. Рекламный текст: семиотика и лингвистика / Ю.К. Пирогова, П.Б.Паршин. – М.: ИД Гребенникова, 2000. – 270 с.

СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ КАК СОВРЕМЕННЫЙ ИНСТРУМЕНТ ПРОДВИЖЕНИЯ БИЗНЕСА

Свищёва Н.С., Кобелева Т.А.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

В современном мире появляется все больше и больше новых инструментов маркетинга, в частности email-рассылка, социальные сети, интернет-аукционы, электронная коммерция. Рассмотрим подробнее такой инструмент продвижения бизнеса как социальные сети.

Социальная сеть — платформа, онлайн-сервис или веб-сайт, предназначенный для построения, отражения и организации социальных взаимоотношений в Интернете, то есть для знакомства и общения. Для бизнеса в Украине чаще всего используют такие площадки: Вконтакте, Youtube, Facebook, Instagram. Менее популярны: Одноклассники, LinkedIn, Twitter, Periscope.

Продвижение в социальных сетях имеет ряд преимуществ: не требует больших финансовых вложений, направлено на создание имиджа компании и построение долгосрочных отношений с клиентами, мгновенная связь с потребителями (получение отзывов, проведение опросов и т.п.), широкий охват целевой аудитории без привязки к месторасположению.

Перед началом работы в социальных сетях необходимо провести анализ рынка, что едино для всех инструментов маркетинга: определить целевую аудиторию, ее проблемы и потребности, на основе этого разработать маркетинговую стратегию продвижения товара или услуги. Такая стратегия чаще всего направлена на формирование тематик и форм подачи контента, то есть того, что будет публиковаться на странице компании в социальной сети.

После выбора критериев позиционирования продукта (компании) приступают к созданию страницы сообщества в социальной сети. Страница компании (группа) в социальной сети должна отвечать ряду требований: иметь релевантное название, краткое описание деятельности, информацию о предоставляемых товарах и услугах, контактную информацию.

Взаимодействие с потенциальными потребителями происходит ежедневно: человек с целевой потребностью (отвечающей тематике бизнеса) вступает в группу, получает необходимый и полезный контент, убеждается, что именно данная компания сможет лучше всего удовлетворить его потребность. Далее следует процесс покупки. Также в социальных сетях очень просто подтолкнуть человека к повторной покупке, постоянное напоминание о потребности способствует этому.

Таким образом, социальные сети – один из современных инструментов для продвижения бизнеса: требует небольших ресурсов, поддерживает и повышает спрос, формирует имидж фирмы.

УЗАГАЛЬНЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Севрук Є.М.

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

Налічується значна кількість різноманітних наукових підходів до трактувань поняття оборотні активи. Варто відмітити, що тривалий час у науковій літературі поняття оборотні активи вдосконалювалося. Але залишалося відкритим питання щодо групування названих трактовок в залежності від критерію, покладеного у основу сформульованого визначення.

Однією з перших напрацювань у цьому напрямку є наукові розробки Колумбет О. П. [1, с. 328], яка виділила декілька підходів економістів до трактування сутності даної категорії: - сукупність оборотних активів та фондів обігу; - оборотні засоби підприємств, що відображаються в активі їх бухгалтерського балансу; - грошові кошти та їх еквіваленти, що використовують в даному операційному циклі; - сукупність матеріальних цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу; - засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції. В свою чергу, Н. О. Власова, М. В. Чорна і В. А. Гросул у своїй праці [2, с. 6 – 10] об'єднали наявні визначення оборотних активів в чотири групи, в залежності від способів трактування поняття вченими. Так, згідно з їх дослідженням, до першої групи слід віднести визначення, що пояснюють оборотні активи через їх грошову природу, що виконують функцію платіжно-розрахункового обслуговування кругообігу. До другої групи належать визначення, що пояснюють оборотні активи як частину капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи. Третя група науковців трактує оборотні активи як частину майна підприємства. Нарешті, четверта група економістів трактує оборотні активи як авансовану вартість.

На нашу думку доцільно об'єднати визначення оборотних активів, які зустрічаються в сучасних джерелах в дві групи. До першої пропонуємо віднести визначення, які пояснюють оборотні активи як майно, незалежно від того, які саме елементи враховані. Тобто, оборотні активи витрачаються та споживаються в процесі здійснення підприємством своєї господарської діяльності. Відповідно, до другої необхідно віднести визначення, які пояснюють економічну сутність оборотних активів як авансовану вартість. В такому випадку, оборотні активи не витрачаються і не споживаються, а реалізуються та повертаються підприємству змінюючи свою форму.

Література:

1. Колумбет О. П. Оборотні активи: сутність, класифікація та структура у вітчизняній і зарубіжній практиці / О. П. Колумбет // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. - 2013. - Вип. 23-24. - С. 324-332. 2. Власова Н.О., Чорна М.В., Гросул В.А. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібно́ї торгівлі: монографія / Н.О. Власова, М.В. Чорна, В.А. Гросул. – Х:ХДУХТ, 2014, 258 с.

КОНЦЕПЦІЇ БРЕНДУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ ЗА ЦІЛЬОВИМИ ГРУПАМИ СПОЖИВАЧІВ

Сидорук С.В.

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

У складних реаліях сьогодення ключовим фактором успіху у готельному бізнесі є регіональний бренд, як найбільш очевидна і сприймана характеристика, від якої залежить соціально-економічний, культурний і політичний розвиток регіону, його інвестиційна привабливість, зовнішня торгівля та розвиток експортоорієнтованої моделі готельного бізнесу. Варто відзначити, що суть складових концепції бренду готельних послуг в регіоні буде різною в залежності від цільових груп, для яких розробляється бренд готельних послуг в регіоні (табл.1).

Таблиця 1

Складові концепції брендингу регіону в залежності від цільових груп споживачів

Складові елементи бренду готельних послуг	Турист	Транзитник	Бізнесмен
Зміст бренду	Високий рівень привабливості регіону для відвідування місць, де зосередженні туристичні ресурси, умови призначені для відпочинку, відвідування культурних заходів, лікування чи оздоровлення	Високий рівень привабливості регіону в транспортному сполученні	Високий рівень привабливості регіону для ведення бізнесу та для реалізації інвестиційних проєктів
Функціональні та споживчі асоціації	Екологічно чистий регіон, багата історико-культурна спадщина, екскурсійний регіон, визначні культурні та спортивні заходи	Високий рівень транспортної активності регіону	Регіон-діловий центр, високий рівень розвиненості бізнесової інфраструктури, швидкі темпи окупності інвестицій, високий рівень прибутковості, сприятливе податкове середовище, висока оборотність активів
Візуальний образ	Образи, що характеризують привабливість регіону для туристів, можливості відпочинку у ньому	Образи, пов'язані із ідентифікацією регіону як місця з вигідними та безпечними умовами транспортування.	Чіткі ділові образи, що дозволили б висвітлити регіон як бізнесовий осередок
Слоган	«Незабутні враження від відпочинку»	«Регіон для реалізації транспортного потенціалу»	«Вашим інвестиціям найкомфортніше саме в нашому регіоні» «Бізнесовий центр країни»

Визначення ефекту впливу регіонального бренду на регіональний ринок готельних послуг є досить неоднозначним, це залежить від споживчих очікувань та уподобань, моді на готельні послуги та фактору сезонності.

Література:

1. Розвиток регіональних ринків готельних послуг: монографія /З.В.Герасимчук, С.В.Сидорук.-Луцьк: Вежа-Друк, 2014.-272с.

КОМПЛЕКСНЕ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ З КЛІЄНТАМИ

Сінческул І.Л., Ларка М.І.

***Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків***

Першим кроком на шляху до створення повноцінного комплексного управління взаємовідносинами з клієнтами є створення ланцюжка поставок, а саме встановлення тих, хто є ключовими споживачами або ключовими споживчими групами, тобто тими, хто має критичний вплив на успіх бізнесу будь-якої організації. Стартовою позицією при цьому є корпоративний бізнес-план. Програми партнерства з основними споживачами розробляються і реалізуються окремими командами обслуговування клієнтів. Рівень обслуговування, який необхідний цим споживачам фіксується в договорах на поставку товарів і надання послуг. У багатьох випадках типові угоди коригуються і доповнюються пунктами з урахуванням спеціальних запитів окремих ключових споживачів. При розгляді угод щодо постачання продукції і надання послуг саме цей пункт (обслуговування) стає основною точкою контакту зацікавлених сторін. У той же час успішне виконання замовлення вимагає обов'язкової інтеграції внутрішніх планів по виробництву, дистрибуції та транспортуванні самої компанії. Мета тут формулюється наступним чином: розробити безперервний процес, що починається від постачальників матеріальних і енергетичних ресурсів в напрямку організації, включає сам процес виробництва продукції та закінчується в різних споживчих сегментах. Не варто також забувати, що велике значення в управлінні постачанням відіграють запаси компанії. Запаси компанії можна розділити на базові (незавершене виробництво, готова продукція на складі підприємства, а також продукція, що знаходиться в дорозі) та змінні (пояснюються змінами, що відбуваються в ході виробничих процесів, а також коливаннями поставок і попиту) складові.

Таким чином, для розвитку стійких партнерських взаємовідносин з клієнтами необхідно намагатися досягти наступних цілей: створити орієнтовані на інтереси споживачів команди, які будуть обслуговувати окремі і, в першу чергу, стратегічно важливі групи споживачів; створити контактну групу, яка буде обробляти запити, що надходять від усіх поточних і потенційних споживачів; здійснювати безперервне збирання, накопичення і уточнення інформації про їх запити і на її основі своєчасно вносити корективи в технічні параметри продукції; розробити гнучкі виробничі системи, які будуть оперативно реагувати на мінливі ринкові умови; управляти партнерськими відносинами з постачальниками, щоб домогтися швидкого реагування на запити споживачів і забезпечити неухильне поліпшення якості і своєчасності виконання замовлень споживачів; мінімізувати час доведення продукції до стану, прийняттого до споживання.

Домогтися виконання цих цілей можна використовуючи оперативні дані і гнучкі інтегровані показники по кожному конкретному клієнтоорієнтованому процесу виробництва і постачання продукції.

АКТУАЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Скіба Т. С.

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Сучасний глобальний ринок стрімко змінюється від ринку продавця до ринок покупця. В цей період глибоких соціальних, економічних і політичних змін для того, щоб залишатися конкурентоспроможними на світовому ринку, компанії повинні бути обізнані про всі аспекти формування глобального економічного порядку. Крім того, потрібно врахувати еволюцію глобальних комунікацій і їх вплив на те, як ведеться міжнародний. Багато в чому географічна відстань не має значення. Телекомунікації, Інтернет, і супутники допомагають компаніям оптимізувати планування, виробництво, процеси закупівель та просування товару. Інформація й по її сліду, потік товарів, стрімко рухається по всій земній кулі. Все більш і більш потужні мережі, що охоплюють всю земну кулю, забезпечуючи надання послуг, які виходять далеко за межі національних і континентальних кордонів.

Після того як компанія вирішила вийти на міжнародний рівень, вона повинна вирішити, ступінь залученості маркетингу. Ці рішення повинні відображати значне дослідження і аналіз ринкового потенціалу і можливостей компанії. Консенсус дослідників і авторів в цій області пропонує три щодо різних підходів до стратегічних рішень у фірмах, які беруть участь в міжнародних ринках. Регулярний іноземний маркетинг. На цьому рівні, фірма має постійний виробничий потенціал, присвячений виробництву товарів і послуг, які будуть продаватися на зарубіжних ринках. Фірма може наймати іноземних або вітчизняних зарубіжних посередників, або вона може мати свої власні ресурси продажів або дочірніх продажів на зарубіжні ринки. Основним напрямком діяльності та виробництва для обслуговування внутрішніх потреб ринку. Проте, у міру зростання попиту за кордоном, виробництво виділяється для зарубіжних ринків і товари можуть бути адаптовані для задоволення потреб окремих зарубіжних ринків. Очікуваний прибуток від зовнішніх ринків перейти в регулярне положення, в якому компанія стає залежною від зарубіжних продажів і прибутку для задоволення своїх цілей.

Міжнародний маркетинг (Multidomestic), який виражається в ефективних бізнес-заходах, спрямованих на планування, ціноутворення, заохочування і спрямовування потоку товарів і послуг компанії для споживачів або користувачів в більш ніж одній країні для отримання прибутку.

Глобальний маркетинг. Настає найглибша зміна орієнтації компанії до ринків і пов'язаної з ними діяльності з планування. На даному етапі компанії вважають весь ринок, в тому числі на внутрішньому ринку, як глобальний.

Література:

1. Cateora Philip R. International marketing / Philip R. Cateora, Mary C. Gilly, John L. Graham. — McGraw-Hill/Irwin, 2011. – 659 p.

ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА УПРАВЛІНСЬКУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА

Скоробогатова Н.Є.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

В умовах сучасних економічних процесів, що відбуваються під час глобалізації суспільного життя, особливо гостро постає проблема ідентифікації ризиків макроекономічної нестабільності та своєчасного врахування їх впливу на управлінську політику підприємства [1]. Поточне планування господарської діяльності підприємства спрямоване на формування продуктової програми, цілей і заходів з урахуванням результатів виконання стратегічних завдань.

Бюджети є інструментом для виконання функцій планування і контролю витрат, а також забезпечують спосіб комунікації короткочасних цілей працівників підприємства і координації багатьох видів діяльності. Всі три сфери господарської діяльності підприємства – виробництво, збут продукту і фінансування – повинні бути достатньо точно узгоджені між собою. Рішення взаємозв'язку і взаємозалежності цих сфер знаходить вираз у моделі бюджетного планування, яка дозволяє більш чітко уявити зміст і результати намічених дій по досягненню поставлених цілей, оцінити і скоординувати необхідні для здійснення запланованої господарської діяльності фінансові, матеріальні та трудові ресурси, прорахувати і «розшити» вузькі виробничі місця, контролювати витрати підприємства. Бюджетне планування полягає в розрахунку певних параметрів досягнення поставлених цілей перед підприємством і його підрозділами. Метою бюджетного планування є розробка фінансового плану для управління прибутком, координації і контролю господарських операцій в певному періоді.

Координація дій кожного з елементів господарської діяльності дає великий ефект за рахунок усунення протиріч між показниками ефективності, встановлюваними для них. Координуюча функція бюджетної програми полягає в синхронізації показників виробничих потужностей, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємства між продуктами, підрозділами і один з одним. Координація діяльності підрозділів покликана згладжувати негативний вплив і знижувати ризик виникнення можливих проблем, які можуть виникнути, у тому числі і через суперечності при виконанні різних виробничих функцій.

Таким чином, вважаємо, що застосування інструментів бюджетування дозволяє здійснювати оперативне управління підприємством та вживати своєчасних заходів задля мінімізації негативного впливу факторів макроекономічної невизначеності.

Література:

1. Геець В. Економіка України 2016 року / В. Геець // Бізнес [Електронне видання]. – Режим доступу: http://www.business.ua/politics/ekonom_ka_ukra_ni_2016_roku-282704

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Скрипка С.М., Кобзєва К.В.

Донбаський державний технічний університет, м. Лисичанськ

Сучасна економічна ситуація в українській економіці склалася під впливом світової економічної кризи, яка потребує прийняття своєчасних та радикальних рішень щодо її приборкання та подолання негативних наслідків у виробничій та соціальній сферах.

Основою швидкого виходу із скрутної економічної сфери може стати перехід від застарілої технологічної бази до новітніх інноваційних технологій.[1]

Хоча Україна за кількістю науковців входить до першої десятки країн світу, у ній відбувається зменшення кількості промислових підприємств, що займалися створенням і використанням передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій: у 2013 р. такою діяльністю займалося 1483 промислових підприємства, що на 2,6% менше, ніж у 2012 р.[2]

Стимування інноваційної діяльності промислових підприємств України пов'язано з фінансово-економічною нестабільністю в державі та кризовим станом більшості підприємств, які змушені реалізовувати інноваційні процеси за рахунок власних коштів.

Великою перешкодою на шляху розвитку інноваційної діяльності в Україні є законодавча база. Вагомим недоліком законодавства України є нескоординованість законодавчих актів між собою.

Для забезпечення ефективного інноваційного розвитку економіки потрібна взаємозалежна система, яка здатна зробити інновації вигідними, зручними і мінімально ризикованими для довгострокового вкладення капіталу.

Створення такої системи вимагає впровадження економічного механізму стимулювання інноваційної діяльності з врахуванням взаємних інтересів учасників інноваційного проекту, суміщення кількох сфер економіки (системи бухгалтерського обліку й оподаткування, ринку, лізингу, тощо).

Література:

1. Лазарева Є., Дослідження закономірностей інноваційних перетворень у регіональній економіці / Є. Лазарева // Економіст. - 2009. - №9. - с. 35 -37
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: стат. збірник; відпов. за випуск Кармазіна О.О. – К.: Державна служба статистики України, 2014 р. – 314 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Скрипниченко В.А., Гапонюк І.О.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Сьогодні енергетика світу базується на невідновлюваних джерелах енергії. В якості головних енергоносіїв виступають нафту, газ і вугілля. Найближчі перспективи розвитку енергетики пов'язані з пошуками кращого співвідношення енергоносіїв і, перш за все з тим, щоб спробувати зменшити частку рідкого палива. Можна сказати, що людство вже сьогодні вступило в перехідний період - від енергетики, що базується на органічних природних ресурсах, які обмежені до енергетики на практично невичерпної основі, перевага яких полягає в їх відновлюваності і в тому, що це екологічно чисті джерела енергії. Альтернативні джерела енергії це відновлювані джерела енергії, до яких належать енергія сонячна, вітрова, геотермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів, та вторинні енергетичні ресурси. На сьогодні вже побудовані геліостанції в США (Каліфорнії). Вони мають економічні показники, які не поступаються станціям інших типів. У ряді країн створені геотермальні станції - у США (станція Гейзерс має потужність 1 млн. кВт), на Філіппінах і в Італії; приливні - у Франції, Канаді, КНР; вітрові - у США та Данії.

Створенням палива з біомас активно займаються практично в усьому світі і навіть є країни, які вже перейшли на цей вид палива в певній мірі (у Фінляндії потреби в пальному вже на 20% задовольняються за рахунок біопалива, а лідирує в ЄС щодо використання біомаси у якості джерела енергії Німеччина).

Щоб повністю замінити нафту біопаливом повинен пройти певний термін. Але вже зараз можна побачити основні переваги біодизельного палива: у вихлопі набагато менше токсичних відходів, сажі (на 50%) та викидів CO та CO₂; воно дешевше нафтопродуктів; може використовуватися як в чистому вигляді, так і в суміші зі звичним паливом; в суміші придатне для будь-якого дизельного двигуна практично без переробки; саме по собі значно безпечніше для навколишнього середовища, ніж звичайне паливо (менше токсична, ніж звичайна кухонна сіль); легко розкладається мікроорганізмами (на 90% за 3 тижні); подовжує життя двигуна (не утворюється нагар в циліндрах); не має неприємного запаху. Крім того, до альтернативних джерел енергії відносять і атомну енергетику.

На сьогодні для розвитку альтернативних джерел енергії в Україні необхідно забезпечити формування довгострокової стратегії розвитку альтернативних джерел енергії, створити досконалу законодавчу базу, а також формування привабливого інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій, створення податкових канікул як для виробників, так і для споживачів альтернативного палива протягом певного періоду.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕНЕРГЕТИКИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ

Скрипниченко В.А., Козлов М.С.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Світова енергетика перебуває в стані безпрецедентної невизначеності, запаси традиційних енергоресурсів — нафти, газу й вугілля — стабілізувалися, а вартість їх видобутку неухильно підвищується. Це поклало кінець енергетичної ейфорії середини ХХ століття й змінило ставлення світу до споживання енергії: тепер головними аспектами стали ефективність і раціональність.

Ставка на економію не повністю себе виправдала, незважаючи на енергозберігаючі технології, споживання ресурсів продовжує зростати. До 2035 р. попит на первинну енергію збільшиться більш ніж на 35% (порівнянні з 2014 р.) до 16,7 млрд. т. нафтового еквівалента. Світ потребує більш екологічної, безпечної, надійної і стійкої енергосистеми і головну роль у її побудові можуть зіграти відновлювані джерела енергії.

У 2014 році інвестиції у відновлювану енергетику відновили активне зростання після певного падіння у 2012-2013 роках. Незважаючи на низькі ціни на нафту, інвестиції у проекти відновлюваної енергетики зросли на 4% і сягнули рекордного рівня 329 мільярдів доларів.

Лідером за обсягом інвестицій у відновлювану енергетику залишається Китай. У 2015 році Китай інвестував рекордні 110,5 млрд. доларів, що на 17% більше ніж у 2014 році. Європейські країни натомість продовжують скорочувати інвестиції: у 2015 році у відновлювані джерела енергії було інвестовано 58,5 млрд. доларів, що на 18% менше ніж у 2014 році, та майже втричі менше ніж рекордні 132 млрд. інвестицій у 2011 році.

Інвестиції у відновлювану енергетику сягнули рекордного рівня у 2015 році. Як і в попередні роки, найбільше коштів було інвестовано в проекти сонячної енергетики – 161,5 млрд. доларів або майже половину усіх інвестицій у проекти відновлюваної енергетики. Примітно, що 67,4 млрд. доларів було інвестовано в дрібні проекти, зокрема, домашні електростанції на дахах будинків.

Обсяг інвестицій у вітрову енергетику склав майже 110 млрд. доларів.

До 2030 року більше 2/3 нових потужностей буде працювати на відновлюваних джерелах енергії, але навіть в 2030 році ключову роль у світовому енергобалансі все ще займатимуть викопні джерела енергії. З огляду на це потрібно не лише розвивати відновлювані джерела енергії, але й заборонити будівництво вугільних електростанцій з низьким рівнем ефективності.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВО БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ

Скрипниченко В.А., Манько А.В.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Поновлювальні джерела енергії у майбутньому становитимуть значну частку в енергетичному балансі світу. Сьогодні продовжують розвиватись явища, що ставлять виклики перед цивілізацією: вичерпуються традиційні джерела енергії, зростає вартість їх видобування, утворюється надмірна кількість органічних відходів промислового, сільськогосподарського та побутового походження, інтенсивно забруднюється природне середовище.

Біопаливом вважається будь-яке паливо, що містить не менше 80% (за об'ємом) матеріалів, отриманих від живих організмів. Біомасу в енергетичних цілях можна використовувати у процесі безпосереднього спалювання деревини, соломи, сапропелю (органічних донних відкладень), а також у переробленому вигляді як рідкі (ефіри ріпакової олії, спирти) або газоподібні (біогаз — газова суміш, основним компонентом якої є метан) палива.

Відповідно до Директиви 2003/30/EU Європейського Парламенту . відрізняють наступні види рідкого біопалива:

- „біодизель”: метиловий (етиловий) ефір жирних кислот, вироблюваний з рослинного масла або тваринних жирів;
- „біоетанол”: етанол вироблюваний з біомаси;
- „чисте рослинне масло”: рослинне масло, вироблюване з масляних видів рослин шляхом пресування або екстракції.

Розвиток енергії з поновлюваних джерел - особливо з вітру, води, сонячної енергії і біомаси – повинно бути головною метою енергетичної політики України. Для цього існує декілька причин:

- енергія з поновлюваних джерел грає важливу роль в скороченні викидів вуглекислого газу (CO₂);
- збільшення частки енергії з поновлюваних джерел допомагає забезпечити енергетичну безпеку шляхом зменшення залежності України від джерел енергії, що імпортуються;
- у перспективі поновлювані джерела енергії стануть економічно конкурентні порівняно з традиційними джерелами використовуваними сьогодні;
- впровадження енергії з поновлюваних джерел сприяють розвитку агропромислової сфери, допомагають створювати нові робочі місця.

Підтримка розвитку біопалива в Україні повинна базуватися на наступних чинниках:

- гармонізації законодавства України по біопаливу із законодавством ЄС;
- підготовка та впровадження стратегії розвитку ринку біопалива України;
- введення програми просування використання біопалива в транспорті;
- забезпечення експорту біопалива на ринок ЄС;
- введення фінансових стимулів і інвестиційно-інноваційної підтримки в сфері виробництва біопалив.

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ

Совсун К. С.

Донецький національний технічний університет, м. Красноармійськ

На сучасному етапі в Україні часто поняття «управління знаннями» порівнюють до інформаційно-технологічної складової діяльності підприємств, пов'язуючи його із забезпеченням інтегрованого пошуку інформації та зручної роботи з результатами пошуку, з автоматичною категоризацією інформації, забезпеченням можливості автоматично отримувати необхідну інформацію. Заперечувати таку складову в управлінні знаннями, безумовно, не можна. Загальновідомо, що управління знаннями – це робота не стільки з інформацією, скільки безпосередньо із знаннями, а також з тими факторами, які впливають на обмін знаннями та розповсюдження їх між співробітниками (комунікації, взаємодії, культура довіри). У науковій літературі можна зустріти різні визначення:

- управління знаннями – це систематичні процеси, завдяки яким розпізнаються, створюються, зберігаються, розподіляються і застосовуються необхідні для успіху організації знання;

- управління знаннями – це створення організаційних, технологічних і комунікаційних умов, за яких знання та інформація сприятимуть вирішенню стратегічних і тактичних завдань організації.

Проте, для більш точного вираження суті управління знаннями слід дати таке визначення: управління знаннями – система дій, спрямованих на деяку сукупність суб'єктів розумової діяльності з метою її активізації, підвищення ефективності, і практичної реалізації, що супроводжується пошуком, передачею, оцінкою і застосуванням знань.

У сучасних дослідженнях виділені основні підходи до управління знаннями, які можна згрупувати в три напрямки:

1. Інформаційно-технологічний підхід – концентрується на будь-яких технологічних рішеннях, які дають можливість зберігати і поширювати інформацію. Особлива увага приділяється інформаційним технологіям, спочатку – тим, які призначені для пошуку, зберігання, класифікації, передачі даних та інформації, а в сучасних умовах, в першу чергу, тим, які забезпечують спільну роботу, обмін знаннями та кращими практиками.

2. Організаційний підхід – визначає, якою має бути структура організації, щоб процеси управління знаннями в ній стали максимально ефективними. Ключові компоненти – структури і процеси.

3. Екологічний підхід – розглядає комунікації людей, середовище їх взаємодії і циркуляцію знання як єдину систему. Тут акцент зроблено на людських ресурсах, тобто, на тому, як взаємодії співробітників, їх знання, ідентичності, цінності та установки, а також особливості середовища і культури, в якій всі вони знаходяться, формують складну адаптивну систему організаційних знань / інтелектуального капіталу. Ключові компоненти – люди і культура.

КРЕАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ

Соколенко Т.М., Кочура Л. В.

Державний вищий навчальний заклад

„Донбаський державний педагогічний університет”, м. Слов'янськ

Стаття присвячена проблемі новітніх управлінських технологій, а саме залученню до організаційних змін внутрішнього креативного потенціалу організації. Досліджена значущість впливу креативного потенціалу керування на досягнення внутрішньо групової організаційної згуртованості й формування соціально-продуктивного організаційного стану в умовах соціально-економічної диференціації. Доведено, що організація має внутрішню логіку переходу від керування по ієрархії до керування по координації, здатної набагато підвищувати програмуючу здатність керування.

На думку Бурцева П.В. [1], інструментом виявлення особливості керування в умовах соціально-економічної диференціації є уява про те, що диференціація стає емерджентною властивістю керування, що не просто характеризує окремі її елементи, але й впливає в різному ступені на організаційний простір і характер керування.

Соціально-економічна диференціація впливає на керування організацією в трьох напрямках: через зовнішній тиск; у пошуку нових схем керування; диференціація ускладнює завдання координації всередині організації, стандартизує й виправдує схему ієрархії посадових статусів і твердого поділу компетентності.

Сьогодні відбувається нове народження ієрархії – ієрархії, розімкнутої по творчих інтенціях і здатної вмістити інновації, зміни в рамках структуризації організаційного простору. Стан організаційних відносин розглядається як вибір. Розвилка організаційного розвитку на сучасному етапі полягає в тому, що організація, у її традиційному варіанті, неадекватна вимогам часу. Організації нового типу складаються під впливом різних факторів, серед яких найбільш значимим виступає розподіл компетентності, обов'язків й прав членів організації.

Особливість керування виробничою організацією в умовах соціальної диференціації виражається у відтворенні вертикально інтегрованої організаційної системи, контракті субординації в управлінській взаємодії й вимагає надання більшої автономії членам виробничої організації, як умови компенсації внутрішньо організаційних нерівностей, із цього погляду виробнича організація має внутрішню логіку переходу від керування по ієрархії до керування по координації, здатної набагато підвищувати програмуючу здатність керування.

Література:

1. Бурцев П.В. Креативний потенціал керування виробничою організацією. / П.В. Бурцев. – Ростова н/Д: СКНЦ ВШ ЮФУ, 2012. – 248 с.

РЕІНЖИНІРІНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗМІН

Соколенко Т.М., Матвієнко О.О.

Державний вищий навчальний заклад

„Донбаський державний педагогічний університет”, м. Слов’янськ

В роботі розглянуто питання сутності реінжинірингу бізнес-процесів як інструменту менеджменту змін в рамках антикризового управління.

Концепція управління перетворюваннями бізнесу стосується будь-яких змін в стратегії, виробництві, структурі та культурі як приватних, так і державних підприємств. „Менеджмент змін” включає у своє коло всі аспекти управління (організаційні, кадрові, комунікаційні, інформаційні).

Ефективним інструментом розробки антикризових стратегій є реінжиніринг бізнес-процесів.

Існують різні підходи до оцінки доцільності і результативності реінжинірингових програм. Якщо їх об’єднати, то можна виокремити інтегральну модель реінжинірингу. Сутність її полягає в тому, що для досягнення успіху організації необхідне чітке функціонування усіх її структурних елементів: стратегії, людських ресурсів, виробничих ресурсів, перманентна розробка і впровадження нових виробничих, інформаційних і комунікаційних технологій.

Використовують два взаємопов’язаних типи бізнес-реінжинірингу: кризовий реінжиніринг, який спрямований на вихід організації із кризи, і реінжиніринг розвитку, який застосовується в умовах, коли зменшується динаміка розвитку організації і посилюється погроза тиску з боку конкурентів. Для більшості вітчизняних організацій найбільш актуальним є кризовий реінжиніринг.

Здійснення бізнес-реінжинірингу припускає планування і реалізацію наступних етапів:

- постановка задач, уточнення цілей організації;
- створення моделей існуючої організації;
- перепроєктування бізнес-процесів;
- розробка системи організаційних взаємодій персоналу;
- підготовка підтримуючих інформаційних систем;
- з’ясування ресурсів, які необхідні для здійснення реінжинірингу;
- впровадження основних процесів на основі інтеграції, навчання персоналу, переходу до нової організації діяльності.

Враховуючи, що при впровадженні класичного реінжинірингу для значної кількості українських підприємств потрібна досить серйозна підготовка, то він повинен слідувати за впровадженням маркетингу, логістики, фінансового менеджменту.

ПРОМИСЛОВЕ ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Солоха Д.В., Бєлякова О.В.

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

Однією з найважливіших умов ефективного економічного розвитку промислових підприємств з погляду забезпечення економічної безпеки України в цілому є інтенсифікація формування передової технологічної структури на рівні промислових підприємств і з урахуванням наявної науково-технічної інфраструктури регіону.

Характерні для сучасного періоду проблеми розвитку промислових підприємств взагалі відбивають низький рівень інтенсивності науково-технологічного розвитку в попередній період часу. Недостатній розвиток науково-технологічної сфери промислового сектора дає підстави очікувати низьких темпів господарського розвитку в найближчій перспективі.

Цілісна система методологічних принципів управління ефективним розвитком промислового підприємства повинна враховувати загальні закономірності розвитку, що визначають найважливіші структурно-функціональні характеристики підсистем і елементів цього механізму, що забезпечують погоджену взаємодію різних сфер суспільної діяльності, організаційних форм, що реалізують і науково-технічну, і виробничу, і соціальну діяльність на різних стадіях процесу розвитку. На базі узагальненої системи принципів будуються системи управління адекватні цілям і завданням конкретних напрямків розвитку для промислових підприємств.

Концепція формування механізмів ефективного розвитку промислових підприємств з урахуванням регіональних особливостей повинна виходити з необхідності комплексної багатоаспектної динамічної внутрішньої впорядкованості її підсистем і їх узгодженості із зовнішнім соціальним і організаційно-економічним середовищем.

Механізм управління розвитком повинен стати головною частиною системи управління конкретним промисловим підприємством, і бути узгодженим в соціально-економічному, функціональному, організаційному, правовому й інформаційно-технологічному аспектах із напрямками розвитку як на національному, так і на регіональних рівнях.

Таким чином, ефективний економічний розвиток промислових підприємств, розглянутий із системних позицій, може бути визначений як ступінь досягнення результату, заданого функцією розвитку (якщо припустити, що під функцією розвитку розуміється забезпечення умов для задоволення потреб) і як ступінь відповідності отриманого результату (ефекту) такого, що мав би місце при створенні всіх необхідних умов розвитку і повному використанні усіх факторів росту.

АМОРТИЗАЦІЯ І ЗНОС У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: НОВІ ПРОЦЕДУРИ ТА ПРАВИЛА

Солоха О.Ю., Чайка Т.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Реформування бюджетного обліку, запровадження НП(С)БОДС дає змогу стверджувати, що існують нерозкриті аспекти щодо особливостей нарахування зносу і амортизації у бюджетних установах, що робить дане питання актуальним для проведення подальших досліджень.

Бюджетні установи, як і підприємства інших форм власності, для надання послуг забезпечені засобами праці – необоротними активами. Але особливістю бюджетних установ є те, що основні засоби не створюють матеріальні блага. На відміну від комерційних і виробничих підприємств у бюджетних установах нарахований знос не створює резерв для відновлення основних засобів. [1].

Новим для бухгалтерського обліку бюджетної установи є те, що НП(С)БОДС 121 дає визначення термінів «знос», «амортизація», «вартість, яка амортизується». Важливо чітко розуміти, що таке ліквідаційна вартість, та як визначати строк корисного використання об'єкта необоротних активів. Слід зазначити, що суб'єкт державного сектору отримав право визначати інші строки корисного використання, але він має навести відповідні обґрунтування в розпорядчому документі про облікову політику установи. Перегляд строків корисного використання у випадках визнання втрат від зменшення корисності активу та у випадках переоцінки активу дозволяє бухгалтерам бюджетного сектору надавати справедливую фінансову звітність. Слід також підкреслити, що ліквідаційна вартість може бути змінена у випадках суттєвого підвищення ціни об'єкта або у разі втрати його корисності. [2] Нарухування амортизації здійснюється з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт став придатним для використання. Припиняється нарахування амортизації — із місяця, що настає за місяцем вибуття об'єкта основного засобу, переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервації, а поновлюється — починаючи з місяця, що настає за місяцем введення об'єкта в експлуатацію після реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації [3]. Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі можна вважати розробку методики обліку накопичення коштів амортизаційних відрахувань із метою використання їх для відтворення необоротних активів у бюджетних установах, тому що механізму оновлення основних засобів у бюджетних установах, окрім прямого фінансування, на сьогодні не існує [1].

Література:

1. Черкашина Т.В. Амортизація і знос [Електронний ресурс] – Режим доступу: [global-national.in.ua>archive/6-2015/185.pdf](http://global-national.in.ua/archive/6-2015/185.pdf). 2. Інформаційний бухгалтерський портал «Дебет-Кредит» - Амортизація основних засобів у бюджетних установах [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dt-kt.com/amortizatsiya-osnovnih-zasobiv-u-byudzhetnih-ustanovah-povi-protsedura-ta-pravila/> 3. НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Стадник В.В., Мельничук А.І.

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

Важливою умовою життєздатності сучасних підприємств є їх здатність оперативно відгукуватись на зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі. Високі адаптивні властивості особливо потрібні у секторі надання послуг, зокрема – на підприємствах індустрії гостинності. Тут високі стандарти обслуговування мають доповнюватися індивідуально скоригованим змістом, так як сама сутність послуги як продукту передбачає двоєдину характеристику її якості – якості продукту і якості обслуговування при наданні цього продукту.

Ще більше таких факторів у великих готельно-ресторанних комплексах, які можуть бути елементами ширшого і складнішого інтеграційного порядку – коли вони задіяні у наданні туристичних послуг і є учасниками динамічної чи стабільної мережі індустрії гостинності. Виокремлення, оцінка їх важливості для позитивного сприйняття споживачами якості таких послуг і врахування їх для розвитку бізнесу – є одним із пріоритетів і передумов успішності таких інтеграційних утворень, основою побудови бізнес-моделі індустрії гостинності.

Бізнес-модель передбачає проектування інфраструктури, необхідної для просування продукту або послуги на ринок так, щоб це було просто і зручно для покупця, і водночас забезпечувало прибуток для фірми. Нами сформовано бізнес-модель готельно-туристичного комплексу з виділенням функціонального наповнення її організаційно-структурних елементів.

Структурування функцій і процесів при побудові бізнес-моделі здійснювали із урахуванням того, як саме у такій інтегрованій підприємницькій структурі відбувається створення споживчої цінності. Доведено, що для індустрії гостинності важливо при формуванні бізнес-моделі врахувати фактор гетерогенності – як у ресурсній складовій, так і у способах і процесах задоволення потреб споживачів, на сприйняття яких можуть суттєво впливати відмінності у ментальності, культурі споживання тощо. Тому в таких бізнес-моделях провідною має бути функція маркетингу.

Організації індустрії гостинності працюють у тісній співпраці між собою – оскільки їх послуги доволі часто є комплексними. Це означає потребу в постійному партнерстві – і для цього під бізнес-модель проектується бізнес-система – з виділенням тієї кількості учасників, які мають виконувати необхідні для створення споживчої цінності функції. Важливо обґрунтовано підійти до вибору складу учасників – для мінімізації витрат адміністрування і підвищення ефективності організаційної взаємодії. Водночас необхідно забезпечити достатній рівень гетерогенності у складі учасників – для того, щоб можна було досягти необхідного рівня диференціювання послуг і продуктів для значної сукупності клієнтів. Формування методичних підходів до визначення впливу факторів гетерогенності на організаційну взаємодію у готельно-туристичних комплексах і має стати предметом наступних досліджень.

РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПЕК

Станьковська І. М.

*Івано-Франківського національного університету нафти і газу,
м. Івано-Франківськ*

В сучасних умовах глобалізації, розширення співпраці з Європейським Союзом, поступовим розвитком енергетичного ринку та ринку газу в Україні, що стимулює формування умов конкуренції, а відповідно і необхідності забезпечувати конкурентоспроможність підприємств, що формують паливно-енергетичний комплекс, виникає необхідність запроваджувати системи управління якістю виробництва та надання послуг підприємствами нафтогазової галузі.

Як відомо сучасна наука в сфері якості пройшла у своєму розвитку певні еволюційні етапи та має у своєму арсеналі цілий набір концепцій управління якістю, зокрема: концепцію загального контролю якості (TQC – Total Quality Control); концепцію забезпечення якості (QA - Quality Assurance); концепції постійного покращення (AQI – Annual Quality Improvement, KAIZEN); концепція будинку якості (QH – Quality House); концепція загального управління якістю (TQM – Total Quality Management) та інші.

Кожна концепція управління якістю має в своїй основі філософську складову розуміння поняття «якості» та «управління якістю». Для практичної реалізації даних концепцій на підприємствах, зокрема і паливно-енергетичного комплексу, в Україні проводиться узгодження державних стандартів ДСТУ до міжнародні стандарти серії ISO, які містять як загальні настанови, щодо систем управління якістю, так і вузькоспеціалізовані технічні внутрішньогалузеві стандарти.

Загальними настановами до функціонування систем якості на підприємствах є, ідентичні або гармонізовані до міжнародних, Державні стандарти України з індексом ДСТУ ISO:

- Державний стандарт України ДСТУ ISO 9000:2007 (ISO 9000:2005, IDT). Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. Чинний від 1.01.2007 року;
- Державний стандарт України ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги. Чинний від 1.09.2009 року;
- Державний стандарт України ДСТУ ISO 9004:2009. Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності. Чинний від 30.10.2009 року;
- ДСТУ ISO 14001:2006 (ISO 14001:2004, IDT). Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосовування;
- ДСТУ ISO/TS 29001:2010. Системи управління якістю. Вимоги до організацій, які постачають продукцію і надають послуги в нафтовій, нафтохімічній і газовій промисловості (ISO/TS 29001:2010, IDT).

У відповідності до концепцій управління якістю підприємствам НГК слід забезпечувати основне - необхідність задоволення потреб споживача.

МІЖНАРОДНІ МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ

Старостіна А.О., Кравченко В.А.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Специфіка міжнародних досліджень, яка впливає на їх складність, пов'язана з розвитком процесів глобалізації, завдяки яким успіх бізнесу в сучасних умовах великою мірою залежить від присутності компанії на зарубіжних ринках.

Це, у свою чергу, вимагає від топ-менеджменту прийняття складних управлінських рішень стосовно розподілу ресурсів компанії для ведення бізнесу на різних ринках.

Головною рисою міжнародних маркетингових досліджень, які визначають їх суть і специфіку, є те, що вони вимагають порівняльного аналізу привабливості декількох зарубіжних ринків і відповідного розподілу ресурсів компанії між ними. Виходячи з цього, міжнародні маркетингові дослідження – це систематизований процес визначення цілей, об'єму, збору, обробки об'єктивної ринкової інформації, необхідної для розробки рекомендацій відносно форм виходу, стратегії ринкової діяльності і розподілу ресурсів компанії для ведення бізнесу в більше ніж одній зарубіжній країні, на основі здійснення порівняльного аналізу їх привабливості. Міжнародні маркетингові дослідження є складнішим процесом ніж дослідження, що проводяться у рамках національних ринків. Складність міжнародних маркетингових досліджень пов'язана з низкою чинників, основними серед яких виступають наступні: складність міжнародних ринків; істотна національна специфіка ринків; відсутність повної інформації про міжнародні ринки; існування різних методичних підходів до розрахунків статистичних показників, що ускладнює порівняльний аналіз даних; існування істотних культурних відмінностей між країнами, що ускладнює вибір дослідниками методів збору інформації, розробки анкет і здійснення вибіркового спостереження; існування більшої кількості замовників, респондентів і конкурентів-дослідників; суб'єкти маркетингових досліджень взаємодіють не лише з суб'єктами у рамках однієї країни, але і з суб'єктами з інших країн; триваліший період окупності витрат на проведення досліджень.

Необхідно зазначити, що маркетингові дослідження як національних, так і міжнародних ринків, мають однакову методологічну основу, виконуються за подібними алгоритмами, використовують схожу техніку збору даних. Проте, специфіка міжнародних маркетингових досліджень обумовлює і наявність відмінностей між дослідженнями національних і міжнародних ринків, які, в першу чергу, стосуються аналізу факторів макро- та мікроринкового середовища, формулювання управлінської проблеми та мети дослідження, розробки анкети.

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Стефанова К.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Діяльність підприємств в сучасних умовах, яка пов'язана з деякою законодавчою невизначеністю відносно майбутнього та перспектив їх подальшого розвитку, супроводжується різноманітними ризиками. Передкерівниками підприємств виникають задачі прогнозування, оцінки ризиків і створювання ефективної системи управління. В цих умовах зростає роль системи внутрішнього аудиту[1].

Внутрішній аудит є важливою функцією управління, яка охоплює облік, фінансовий аналіз і контроль, порівняння і оцінку фактично досягнутого результату з поставленою метою і задачами підприємства. Внутрішній аудит систематично контролює діяльність всіх об'єктів управління, виявляє причини відступу від стандартів, відхилення від цілей поставлених перед конкретним об'єктом, що сприяє оперативному усуненню виявлених порушень.

Під внутрішнім аудитом розуміють незалежну оцінку діяльності підприємства, визначення його платоспроможності та запобігання банкрутству. Внутрішній аудит – це незалежна діяльність з перевірки і оцінки роботи організації в її інтересах [2]. Виходячи із зарубіжного досвіду, слід відзначити, що внутрішні аудитори здійснюють незалежне оцінювання управлінських функцій підприємства, в тому числі і власної діяльності.

Внутрішній аудит є частиною внутрішнього контролю, метою якого є забезпечення достатньої впевненості щодо досягнення наступних базових цілей: достовірність та правдивість інформації; виконання правил, планів, процедур, законів, положень та контрактів; забезпечення захисту активів; економне та ефективне використання ресурсів; досягнення поставлених цілей діяльності та окремих програм [3].

Таким чином, внутрішній аудит є одним із складових системи контролю підприємства та впливатиме на всебічну оцінку його діяльності як суб'єкта бізнесу. Доцільно в усіх галузях економіки, на кожному підприємстві запровадити систему внутрішнього аудиту з тим, щоб за цю роботу відповідала конкретна особа чи спеціальний відділ.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. – 2-е вид., перероб. та доп. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 672 с.
2. Ченаш В.С. Внутрішній аудит як система забезпечення ефективного управління підприємством // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – №6. Т.2. – С.116-119.
3. Дяченко Л.Є., Безнесюк Я. М. Впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах м'ясопереробної галузі // Облік і фінанси АПК. – 2010. – №2. – С.91-93.

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сухомлин Л.В., Карпова В.С.

*Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського,
м. Кременчук*

Динамічний розвиток ринкових процесів в Україні, реформування усього комплексу виробничих відносин зумовлюють необхідність створення принципово нової системи управління великими промисловими підприємствами. Для досягнення стійкої конкурентоспроможності на ринку актуальним залишається питання пошуку інноваційних моделей розвитку, однією з яких є активізація логістичного підходу до формування стратегії інноваційного розвитку великих багатопрофільних промислових підприємств, під яким пропонується розуміти процес побудови механізму, що забезпечить взаємозв'язок усіх можливих стратегій діяльності окремих елементів логістичної системи та забезпечить досягнення загальної мети підприємства [1]. Питання управління логістичними процесами на підприємстві в інформаційному просторі України знайшли своє відображення в багатьох роботах вітчизняних та закордонних вчених: Сергєєва В.І., Миротіна Л.Б., Порошиної О.Г., Д. Клосса, М. Окландера, С.А. Уварова, П.Є. Щеглова та ін. Суть реалізації логістичної концепції на сучасних підприємствах полягає в розробленні та впровадженні логістичних систем управління матеріальними і відповідними інформаційними потоками. Загальною метою логістичного підходу до управління підприємством є раціоналізація потокових процесів у рамках керованої системи з позиції єдиного матеріалопровідного ланцюга, інтеграція окремих частин якого здійснюється на технологічному, технічному, економічному та методологічному рівнях, а мінімізація витрат часу і ресурсів досягається шляхом оптимізації наскрізного управління фінансовими, матеріальними та інформаційними потоками [2].

Сьогодні інформаційна інтеграція логістичних складових в межах систем матеріально–технічного забезпечення, виробництва та збуту продукції на основі системного підходу є резервом якісного підвищення результативної діяльності підприємства. Тому запорука успішної організації логістичної діяльності на промисловому підприємстві залежить від того, наскільки ефективно система оптимізації потокових процесів використовує інструменти логістичного управління, а також від обізнаності його керівників та спеціалістів із концепціями логістики, логістичними системами та методами їх моделювання.

Література:

1. Поліщук Н.В. Логістика і контролінг як інтегровані функції менеджменту/ Н.В. Поліщук [електронний ресурс]// <http://ena.:8080/bitstream/ntb/9910/61.pdf>.
2. Забуранна Л.В. Логістичне управління підприємством: сутність та передумови розвитку [Текст] / Л.В. Забуранна // Сталий розвиток економіки. — 2014. — № 7. — С. 120–123.

ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСАД ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Тарасівська Л.С.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ*

Для забезпечення потреб держави у нафтопродуктах належної якості необхідною є перебудова підприємств нафтопереробної промисловості України на засади екоменеджменту, а це в свою є можливим тільки шляхом проведення докорінної реконструкції діючих потужностей із застосуванням сучасних технологій і обладнання з метою підвищення конкурентоспроможності галузі загалом і підприємств зокрема.

Автором визначено, процедуру реструктуризації промислових підприємств як комплекс заходів, спрямованих на відновлення організаційної, технічної, економічної, екологічної та фінансової складової господарської діяльності. У розрізі кожної із них пропонуємо проаналізувати наступні показники:

1 Організаційний рівень діяльності: організаційна структура управління; трудовий колектив; імідж підприємства.

2 Технічний рівень діяльності: безпечність технологічного процесу; забезпеченість належними виробничими фондами для здійснення виробничого процесу; озброєність і забезпеченість природоохоронними фондами; наявність ресурсів (природні, матеріальні, трудові, інформаційні).

3 Економічний рівень діяльності: економічні результати виробництва (собівартість, ціна, прибуток, рентабельність); ефективність виробничих і природоохоронних витрат; екологічні платежі; економічні показники утилізації відходів та використання альтернативних джерел енергії.

4 Екологічний рівень діяльності: вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище та реципієнтів; екологічність і показники якості продукції; утилізація відходів; використання альтернативних джерел енергії.

5 Фінансовий рівень діяльності: забезпеченість платоспроможності екологічної діяльності (джерела фінансування); рівень реінвестування екологічної діяльності; рівень стимулювання екологічності виробництва як з точки зору окремого підприємства так і держави загалом.

Провівши комплексний аналіз вище наведених показників можна оцінити наявність передумов для здійснення процедури реструктуризації і можливості використання засад екологічного менеджменту на промислових підприємствах.

Отже, практичне використання засад екологічного менеджменту можливе за умови моніторингу екологічного стану виробництва, наукового та консалтингового забезпечення заходів із зміни сировини, технологій, розширення асортименту продукції, використання альтернативних джерел енергії, впровадження енерго- і матеріалозберігаючих технологій, утилізація та використання промислових відходів, а також підвищення рівня екологічної освіченості і культури населення.

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В УКРАЇНІ

Тарасенко Д.Л., Кравцова Р.В.

Донецький державний університет управління, м. Маріуполь

На сьогоднішній день в Україні відсутня ефективна державна політика щодо інформаційного та документального забезпечення. Особливо актуальним залишається питання практичного впровадження електронних систем документообігу в діяльність державних органів та підприємств. Адже сучасний розвиток інформаційних технологій дає змогу створити дієві системи інформаційного забезпечення органів державної влади. Перевага електронного документообігу над традиційним є безперечною, адже, основною проблемою традиційної технології управління документообігом є практична неможливість централізовано відслідковувати рух документів організації в реальному масштабі часу. Отже, електронний документообіг – це сукупність технологій, які не тільки значно оптимізують, але й істотно змінюють роботу будь-якої організації [2]. Відносини, пов'язані з електронним документообігом та використанням електронних документів, регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, законами України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про інформацію», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про державну таємницю», «Про телекомунікації», «Про обов'язковий примірник документів», «Про Національний архівний фонд та архівні установи» [1]. Реальними позитивними ознаками електронного документообігу є [2 с. 220]: можливість вміщення в документ, крім тексту, мультимедійних даних; можливість використання заздалегідь заготовлених форм; висока швидкість передачі інформації за великою кількістю адрес; економія паперу; висока компактність архіву; висока швидкість пошуку і одержання інформації; можливість захисту документів від несанкціонованого доступу та розмежування прав доступу співробітників до інформації. До основних проблем впровадження документообігу в діяльність державних органів та підприємств можна віднести:

- наявність відповідного ступеню захисту електронного документу;
- незадовільний стан забезпечення комп'ютерною технікою, яка б відповідала сучасним програмним вимогам;
- низький рівень обізнаності суспільства в сфері інформаційних технологій.

Таким чином, проблеми впровадження документообігу можливо вирішити на рівні самого державного органу чи організації за рахунок правильного використання документообігу.

Література:

1. Останні надходження законопроектів до Верховної Ради України за період 16.01.2020 - 23.01.2020 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc20?id=&date1=23.01.20>
2. Ніколашин А.О. Юридичне підтвердження електронних облікових документів / А.О.Ніколашин // Подільський державний аграрно-технічний університет. Збірник наукових праць ПДАТУ. – Т.ІІ №12 Кам'янець-Подільський, 2004.– С. 219-221.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ БЕЗПЕКИ ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ

Тарасенко О.Ю., Комаренко А.С.

Донецький державний університет управління, м.Маріуполь

На сьогоднішній день захист інформації займає важливе значення і залежить, перш за все, від комп'ютерних інформаційних систем і технологій, завдяки чому ця тема набирає все більшої актуальності. Щоб забезпечити якісний захист інформації для цього потрібно визначити відповідні заходи.

Будь-який збій в функціонуванні інформаційних систем може привести до втрати важливих документів, порушення цілісності даних, потрапляння важливих файлів до шахраїв або до конкурентних осіб. Розкрадання і порушення інформації завдає істотної шкоди економіці в цілому і фізичним особам зокрема. Таким чином, інформація вимагає високого рівня безпеки.

Інформаційна безпека - це стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення [1].

Захист інформації представлений комплексом заходів, спрямованих на забезпечення найважливіших аспектів інформаційної безпеки (цілісності, доступності та, якщо потрібно, конфіденційності інформації та ресурсів, що використовуються для введення, зберігання, обробки і передачі даних) [2].

До переліку основних шляхів підвищення рівня безпеки обробки даних можна віднести [3] :

1. Захист інформації паролем;
2. Шифрування даних і програм;
3. Розмежування прав доступу до об'єктів баз даних;
4. Захист від некоректного використання ресурсів комп'ютерної системи;
5. Віддалений доступ.

Захист даних виключає можливість їх несанкціонованого використання, зміни або знищення, отже, захист даних є необхідним атрибутом функціонування інформаційних систем. На основі проведеного дослідження було виявлено основні шляхи підвищення рівня безпеки обробки даних. Таким чином, політика безпеки даних повинна бути максимально чіткою і мати кілька рівнів складності. Чим більше є захищеною інформація, тим менше ймовірність того, що її можуть порушити конкуренти або недоброзичливці.

Література:

1. Інформаційна безпека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_безпека
2. Рагулін П.Г. Інформаційні технології / П.Г. Рагулін - Владивосток: ТІДОТ. Дальневост. ун-ту, 2004. - 208 с.
3. Хомоненко А.Д., Базы даних / А.Д. Хомоненко - Видання друге . принт, 2002. - 672с.

ЗАХОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ПРОДАЖУ ТОВАРІВ ПРИ ФОРМУВАННІ ТОВАРНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Тімченко О.Д.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Сьогоднішній динамічний розвиток економіки призводить до того, що підприємства та організації вимушені постійно еволюціонувати, щоб не залишитися за бортом прогресу і бізнесу. Абсолютно всі ринки насичені такою мірою, що компаніям доводиться буквально битися за покупців, і це призводить до розуміння виняткової ролі процесу продажу товарів в діяльності підприємства. Продукція або послуга, вироблена підприємством, повинна бути продана: тобто, з урахуванням всіх переваг і побажань клієнтів, і з отриманням найбільшої вигоди. Тому головне завдання будь-якого підприємця - сумістити бажання клієнтів і власні виробничі можливості. У цьому випадку у нього буде можливість довести покупцю незаперечні переваги свого товару, а для того, щоб покращити збутову діяльність підприємства, необхідно спочатку продіагностувати її стан і виявити ефективність функціонування вже існуючої товарної стратегії на підприємстві. Щоб підвищити рівень продажу товарів, необхідно приймати стратегічні заходи, спрямовані на створення більш ефективної збутової політики. Стимулювати - означає «активізувати діяльність», тобто оживити діяльність з метою продажу товарів.

Стимулювання продажу товарів - це використання заходів, розрахованих на швидке реагування ринку у відповідь на пропонування підприємством своєї продукції. По суті, це пряме заохочення споживачів придбати продукти чи послуги підприємства, а для сфери торгівлі - включити ці товари до свого асортименту для наступного їх продажу. Отже, основними заходами стимулювання продажу товарів при формуванні товарної стратегії підприємства повинні бути:

- забезпечення швидкого зростання обсягів збуту продукції підприємства;
- заохочення споживачів спробувати товар або здійснити повторні закупки;
- заохочення системи посередницьких торговельних організацій;
- заохочення працівників підприємства направити зусилля на реалізацію продукції підприємства.

Товарна стратегія відіграє виняткову роль в діяльності підприємства, а стимулювання продажу товарів є однією з найважливіших функцій стратегічного управління. Використання різноманітних засобів та проведення різного роду заходів є саме тими інструментами, які забезпечують ефективну політику реалізації. Саме вона регулює товарну стратегію таким чином, щоб забезпечити максимум задоволення споживачів. Динамічний розвиток економіки призводить до того, що потрібно постійне дослідження та моніторинг даної сфери для забезпечення зростання підприємств і економіки в цілому.

ОЦІНКА СУПУТНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗБИТКІВ ПРАВОВЛАСНИКІВ ПРИ ПОРУШЕННІ ВИКЛЮЧНИХ ПРАВ

Ткачов М.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

При порушенні виключних прав від контрафактної діяльності виникає низка видів економічних збитків, які потребують свого опрацювання та визначення. Неправомірні дії порушників виключних прав правовласників на товарному ринку крім простої констатації факту порушення та визначення прямих (реальних) збитків виробника оригінальної або ліцензійної продукції потребують певних дій ліцензіара щодо відновлення порушених прав, які існували до порушення, а також ліквідації існуючих загроз такому порушенню. Ці дії в першу чергу пов'язані з доведенням факту правопорушення, визначення та розрахунок розміру економічних збитків, при необхідності проведення судових процедур, перегляду змісту, складу та розміру діючих ліцензій, перегляд обсягів та періодичності реклами і т.п. Все це потребує додаткових витрат правовласника, яких при відсутності правопорушення не було б. Тому, на наш погляд, ці витрати також носять ознаки збитків, які ми пропонуємо називати супутніми, в зв'язку з тим, що їх формування не носить ознак обов'язковості. Зазвичай, правовласник робить все можливе для відновлення свого частково або повністю втраченого права на ОІВ, але він може цього і не робити. До супутніх збитків, на нашу думку, слід віднести і збитки держави від контрафакту і безпосередніх споживачі цієї продукції. Останні види вказаних нами збитків не мають прямого відношення до правовласника, тому їм також присутні ознаки супутності.

Загальна структурна модель визначення загальної суми прямих (реальних) збитків правовласників від порушення їх виключних прав $Z_{\text{суп}}$ пропонується для використання в наступному вигляді (3.16):

$$Z_{\text{суп}} = Z_{\text{н/вир}} + Z_{\text{дов}} + Z_{\text{зб}} + Z_{\text{суд}} + Z_{\text{рекл}} + Z_{\text{держ}} + Z_{\text{спож}},$$

де $Z_{\text{н/вир}}$ – супутні збитки правовласника від не прямої (супутньої) виробничої діяльності, яка прямо не пов'язана з об'єктом контрафакту, але сприяє її розміру та дохідності (сервіс, ремонт, наладка, поставки супутніх матеріалів, витрати на дослідження ринку та його диверсифікацію і т.п.); $Z_{\text{дов}}$ – витрати на доведення правовласником факту правопорушення; $Z_{\text{зб}}$ – витрати на проведення оцінки розміру збитків від порушення виключних прав; $Z_{\text{суд}}$ – судові витрати правовласника, які мають місце при відсутності узгодженого рішення між порушником і правовласником; $Z_{\text{рекл}}$ – витрати на проведення додаткової реклами в зв'язку з наявністю тенденцій зменшення попиту споживачів на оригінальні вироби; $Z_{\text{держ}}$ – збитки держави в результаті виробництва та дистрибуції контрафактної продукції; $Z_{\text{спож}}$ – можливі збитки споживачів контрафактної продукції за рахунок невідповідної її якості та показників призначення.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ткачова Н.П.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Конкурентоспроможність є найбільш важливим показником ринкового положення як підприємства, так і його продукції. Для більш чіткого визначення цього терміну, на наш погляд, слід сформуванати основоположні принципи, на засадах яких і формуються показники конкурентоспроможності.

Базовими принципами оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства, на нашу думку, слід вважати наступні:

- комплексність – результати дослідження конкурентоспроможності підприємства повинні сполучати і оцінку ефективності процесу його адаптації до змінних умов функціонування, і ступінь реалізації стратегічного потенціалу, і конкурентні позиції підприємства відносно одного або декількох конкурентів, що розглядаються як база порівняння;
- системність – основою для оцінки рівня конкурентоспроможності і розробки відповідних рекомендацій можуть виступати лише результати системного аналізу впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства з урахуванням між факторних взаємозв'язків та обумовленого ними синергічного ефекту;
- об'єктивність – результати дослідження та оцінки конкурентоспроможності підприємства повинні базуватися на повній та достовірній інформації про зовнішні та внутрішні умови його функціонування і відображати реальні конкурентні позиції суб'єкта господарювання;
- динамічність – основним завданням дослідження конкурентоспроможності є не статична оцінка фактичних конкурентних позицій підприємства на конкретний момент часу, а прогнозування їх змін та розробка на цій основі ефективних управлінських рішень;
- безперервність – процес дослідження та оцінки конкурентоспроможності та змін її рівня має носити безперервний характер (шляхом створення системи моніторингу ринку, чинників конкурентоспроможності, конкурентних позицій підприємства), оскільки дискретні оцінки не завжди дають можливість своєчасно зафіксувати стрибкоподібні зміни чинників конкурентоспроможності, оцінити можливі тенденції динаміки конкурентних позицій підприємства та своєчасно прийняти та реалізувати відповідні управлінські рішення;
- оптимальність – у відповідності з цим принципом об'єктом дослідження є не лише сам рівень конкурентоспроможності, але і ступінь ефективності його досягнення, тому конче необхідною є комплексна оцінка шляхів досягнення певних конкурентних позицій з урахуванням як прямих витрат, пов'язаних з реалізацією заходів по регулюванню конкретного чинника, так і потенційних витрат на розвиток та підтримку конкурентної переваги в майбутньому.

ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Тульчинська С.О.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут», м. Київ

У період макроекономічної дестабілізації зростає роль держави, коли ринкові механізми та умови їх функціонування діють не в повному обсязі ефективно. Обмеженість ринкових механізмів щодо науково-інноваційної діяльності можна простежити за низкою напрямів, а саме:

1) можливістю забезпечення надходження коштів на наукові, передусім фундаментальні дослідження, які не зразу окупляться, а то й можуть бути збитковими взагалі;

2) окремі суб'єкти науково-інноваційної діяльності неспроможні зосередити необхідні кошти для здійснення масштабних інновацій, оскільки поглиблення та удосконалення наукового пізнання робить НДДКР усе дорожчими, розвиток науки набуває дедалі більш міждисциплінарного й міжнародного характеру;

3) інновації можуть виявитися економічно ефективними лише при значних масштабах упровадження. Для приватного капіталу інвестування інновацій далеко не завжди є привабливими, оскільки вимагає значних витрат і пов'язано з ризиками щодо одержання кінцевого результату;

4) гіпертрофована самостійність суб'єктів науково-інноваційної діяльності у реалізації інноваційних процесів може призвести до несумісності різноманітних ланок технологічних ланцюгів, що також пов'язано зі значними економічними витратами;

5) існують інноваційні процеси, які взагалі не можуть здійснюватися на комерційній основі, зокрема: вагомі фундаментальні дослідження, інновації, спрямовані переважно на задоволення суспільних потреб – оборони, екології, засобів зв'язку, транспортних комунікацій загальнодержавного значення, освоєння космічного простору, іригаційних систем та ін.;

6) за рахунок високої вартості нових видів продукції і послуг, особливо у сучасних умовах макроекономічної дестабілізації, вони можуть бути недоступними для масового споживання, що призводить до необхідності підтримки та стимулювання платоспроможного попиту на результати науково-інноваційної продукції.

Отже, у випадках, коли ринкова саморегуляція виявляється недостатньою, доцільно застосовувати макроекономічне регулювання науково-інноваційної діяльності. При цьому метою макроекономічного регулювання повинно бути спрямованість на зацікавленість суб'єктів господарювання у здійсненні науково-інноваційної діяльності, а не безпосереднє втручання в організацію науково-інноваційної діяльності.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК КЛАСТЕРІВ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Тульчинський Р.В.

*Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая,
м. Київ*

Аналіз сучасних літературних джерел виділив умови, що впливають на розвиток кластерів за вимогами необхідності дотримання рівня економічної безпеки підприємств. Фактори, що стримують процес розвитку кластерів:

- низька якість управління бізнесом;
- висока чутливість до впливу факторів зовнішнього середовища, що негативно відображається на рівні економічної безпеки кластера та організацій, що входять до нього;
- відсутність орієнтації багатьох підприємств на вихід до міжнародного ринку;
- слабкий рівень розвитку територіальних коопераційних структур, які, як правило, самостійно не можуть виконати завдання розробки та реалізації пріоритетів щодо просування інтересів корпоративного бізнесу;
- недостатній рівень планових рішень зі стратегії територіального господарського розвитку;
- довготривалі горизонти досягнення очікуваних результатів, а саме реальні вигоди від створення кластерів проявляються лише через 5-10 років функціонування.

Позитивні умови, що сприяють розвитку кластерів та забезпеченню економічної безпеки підприємств:

- посилення конкуренції, що зумовило формування стійких довгострокових коопераційних зв'язків;
- зміна умов господарювання (різноманітні податкові, законодавчі, політичні та інші зміни), що підвищують ефективність функціонування кластерних об'єднань підприємств;
- існування технологічної та наукової інфраструктур;
- розвиток інформаційних технологій, що забезпечують обмін інформацією між суб'єктами кластеру з приводу потреб, техніки і технологій та позитивним чином впливають на економічну безпеку усіх кластерних об'єднань;
- наявність стійкої регіональної стратегії розвитку кластерів;
- психологічна готовність населення до кооперації.

Отже, за результатами дослідження позитивних та негативних умов зовнішнього середовища, що тим чи іншим чином впливають на розвиток кластерних об'єднань можна зробити висновок щодо необхідності інтенсифікації спільних зусиль держави, громад та підприємництва щодо забезпечення сприятливого клімату функціонування кластерів, що значно підвищить рівень економічної безпеки підприємств.

ДО ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ БАГАТОВАРІАНТНОГО ВИРОБНИЦТВА

Усов М. А., Федоров О. О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Різноманітне виробництво характеризується наступним чином:

$$\begin{aligned} X_i \cap X_j &\neq \emptyset; i = j \\ X_i &= \{g_{ip}\}; g_{ip} \in \{0, 1\}; i, j = \overline{1, n}; p = \overline{1, m}; \end{aligned} \quad (1)$$

де X_i, X_j — безліч деталей і технологічних операцій, необхідних для виготовлення i -го і j -го виробів;

p — кількість характеристик виробів детального і технологічного властивості.

Одним з можливих шляхів підвищення його ефективності полягає в концентрації виробництва конструктивно і технологічно близьких виробів в k -ті періоди. Для максимальної спеціалізації використовувався критерій оптимізації, де мінімізується кількість характеристик (детальних і технологічних):

$$\sum_k \sum_{\substack{i, j = \overline{1, n} \\ i \neq j}} d_{ij}^k \rightarrow \min \quad (2)$$

де d_{ij} — міра близькості між порівнюваними виробами.

В якості запобіжного близькості запропоновано використовувати вирази на основі коефіцієнтів подібності Дейка, Жаккарда, Рао, Хамман [2]. Розглядалося випадок $|X_i| = |X_j|$. Отримані однакові розподілення.

Література:

1. Салига В. І. Федоров А. А. Модель поточної спеціалізації в завданні розподілу квартальної програми. «Електротехнічна промисловість», вип. 8 (454), 1977. с. 23-25.
2. Завдання метрики в задачах класифікації об'єктів різної природи / А. А. Федоров, Ю. В. Лопухін, А. Ю. Скобликов // АСУ та прилади автоматики: всеукр. Міжвід. наук.-техн. зб. - Х.: Вид-во ХНУРЕ, 2010. - Вип. 151. - С. 96-100.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Фальченко О.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

З введенням Міжнародних стандартів фінансової звітності виникає безліч проблем і ситуацій технічного характеру, зокрема, підприємства, які повинні будуть складати звітність відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності, повинні вкласти значні кошти на впровадження нових стандартів і покриття відповідних витрат, а також з'являється питання контролю правильності бухгалтерської звітності, складеної по МСФО, з боку державних органів і професійних об'єднань бухгалтерів і аудиторів.

Процес підготовки та складання фінансових звітів повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності і фінансовий стан підприємства.

Впроваджуючи Міжнародні стандарти фінансової звітності, компанії стають прозорішими. Зокрема, звітність таких підприємств, складена за міжнародними стандартами, дає змогу об'єктивно оцінювати фінансовий стан підприємства і ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, а також сприяє росту довіри потенційних інвесторів до облікових даних звітних форм.

Варто зазначити, що Міжнародні стандарти фінансової звітності – це стандарти виключно звітності, тобто заключного етапу бухгалтерської роботи. Вони не висувають ніяких спеціальних вимог до обліку, і компанія має право вибирати будь-який доступний спосіб отримання міжнародної звітності.

Міжнародні стандарти фінансової звітності мають як значні переваги, так і суттєві недоліки, проте, про кінцеві висновки про використання таких стандартів можна буде зробити, лише аналізуючи практичну інформацію.

Міжнародні стандарти фінансової звітності можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності, згідно Міжнародних стандартів фінансової звітності, роблять її адекватнішою і здатною відобразити реальний майновий стан організації. У зв'язку з цим цінність Міжнародних стандартів фінансової звітності важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів. Це ще раз підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності для всіх секторів економіки України.

Запровадження єдиних світових стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності дасть змогу усунути економічні й торговельні бар'єри, активізувати надходження іноземних інвестицій, мати вихід на світові ринки капіталу, формувати конкурентоспроможне ринкове середовище.

ПІДХОДИ ДО ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «РОШЕН»

Фатич В.В., Якимець Т.В., Гришко Н. Е.
«Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського»,
м. Кременчук

Задля збереження конкурентних переваг в умовах ринкової економіки підприємства змушені шукати нові шляхи й методи оптимізації поточних витрат, економії ресурсів і забезпечення економічної безпеки підприємства [3].

Найпоширенішим діями підприємства є спрямування всіх зусиль на те, щоб знайти шляхи зниження витрат виробництва рис.1.

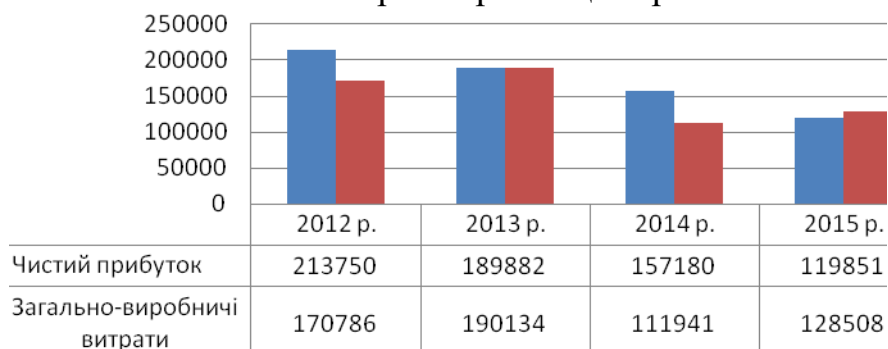

Рис. 1 Співвідношення прибутку і витрат ТОВ «Рошен» протягом 2012-2015 рр [2].

Протягом аналізованого періоду ми можемо спостерігати скорочення витрат і прибутку, але темп скорочення чистого прибутку перевищує темп скорочення загально-виробничих витрат, окрім 2015 року – витрати перевищили прибуток на 8 657, його скорочення сягало 6,73%. В даних умовах розвитку скорочення розміру витрат є необхідним заходом. Отже, для зниження розміру витрат і підвищення рівня прибутку доцільним буде реалізація на підприємстві таких заходів: підвищення технічного рівня виробництва; автоматизацією та механізацією виробничих процесів; зниження матеріаломісткості й трудомісткості продукції; вивчення причин браку та зниження собівартості тощо [1].

Таким чином, максимальний ефект скорочення виробничих витрат можливо досягнути лише при використанні комплексних програм зниження витрат, а не окремих дій.

Література:

1. Савчук В. П. Финансовый менеджмент : практическая энциклопедия / В. П. Сав-чук. – К. : Максимум, 2008. – 884 с.
2. StockWorld [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.stockworld.com.ua/>
3. Гришко Н.Є. Управління економічною безпекою підприємства на засадах превентивного регулювання/ Н.Є. Гришко// Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Серія «Економічні науки». Кременчук: КрНУ, 2014. – 1/2014/ (3). – С. 44–51.

ПРОЦЕСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Філіна С.В.

***ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава***

Розвиток торговельних підприємств споживчої кооперації на сучасному етапі становлення незалежної ринкової економіки в Україні є актуальною проблемою.

Розвиток торгівельних підприємств споживчої кооперації на основі процесного менеджменту має певну специфіку та визначається тим, що створюючи нову споживчу вартість, вони надають послуги з просування товарів від виробників до споживачів, а також здійснюють обслуговування споживачів у процесі продажу товарів. Це зумовлює необхідність реалізації заходів, спрямованих на підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств такого стратегічно важливого сектору економіки України, як споживча кооперація загалом, і, зокрема – торговельних підприємств.

У той же час, на сучасному етапі розвитку споживчої кооперації в цілому існує низка проблем, які, з одного боку – є наслідком переходу національної економіки на ринкові важелі управління, а з іншого – безпосередньо стосуються неефективного менеджменту на підприємствах цього сектору економіки. На проблеми першого порядку звертає увагу у своїх дослідженнях Н.О. Макухіна, яка доводить, що «повільне і здебільшого суперечливе реформування економіки, тривалий час економічної кризи, лібералізація економічних відносин, правова невизначеність, посилення конкуренції на ринку споживчих товарів, суттєво послабило економічну стабільність та конкурентоспроможність торговельних підприємств споживчої кооперації». У свою чергу, Н.С. Євстафієва пов'язує проблему цього порядку з «...істотним руйнуванням ресурсного потенціалу кооперації в умовах глобальної кризи, важким соціальним станом сільського населення, складною соціально-демографічною ситуацією, низьким соціально-культурним рівнем розвитку села». Докорінні причини виникнення проблем цього порядку С.Р.Семів пов'язує з відсутністю належної державної підтримки, неконкурентоспроможністю підприємств споживчої кооперації у порівнянні з приватними і закордонними торговельними посередниками різних типів.

Але, на нашу думку, неспроможність пристосуватися до цих змін і забезпечити свій конкурентоспроможний розвиток є проблемою неефективного менеджменту у самій системі споживчої кооперації, про що свідчить недостатній рівень менеджменту, нехтування керівниками науково-обґрунтованими методиками визначення ефективності торговельних операцій, недостатній рівень забезпечення кваліфікованими кадрами, неузгодженість дій між членами в системі кооперації, помилки у виборі партнерів і ціноутворенні, зниження ефективності виробництва та реалізації продукції, невикористання потенціалу ефекту від масштабних операцій.

КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Філіна С.В., Левадний Д.А.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

Рівень ефективності господарської діяльності підприємства залежить від його системи управління, досконалість якої визначається низкою чинників, одним з яких є ступінь розвитку системи комунікацій. Ефективність комунікацій залежить від способу організування діяльності підприємства, рівня технічного забезпечення процесів інформаційного обміну, якісних параметрів інформації та людського фактору.

Місце комунікацій у процесі управління підприємством наведено на рис.1.

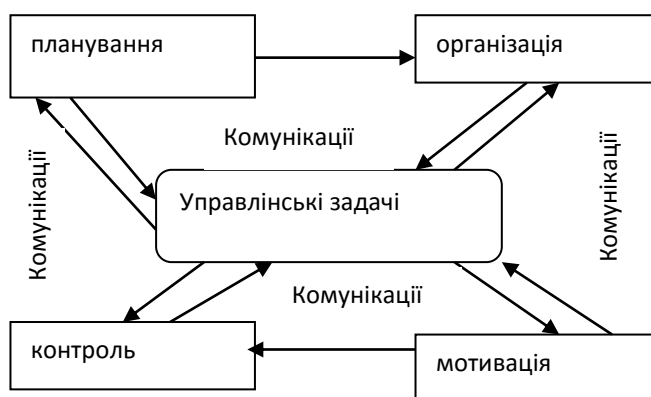

Рис.1. Місце комунікацій у процесі управління підприємством [1, с. 112]

Ефективне управління комунікаціями є однією з найважливіших складових успішної діяльності підприємств взагалі особливо зважаючи на їх складну і багаторівневу структуру управління.

Використання комунікацій як інструмента впливу на внутрішнє та зовнішнє середовища підприємства є одним із засобів удосконалення механізмів управління підприємством, які забезпечують його ефективне функціонування в умовах ринкової економіки.

Відповідно без наявності єдиного підходу до управління комплексом комунікацій підприємства неможливе його ефективне функціонування в сучасних умовах ринку, які характеризуються високим рівнем конкуренції, швидкими темпами розвитку та швидкими змінами його структури та факторів впливу.

Література:

1. Демина И. Н. Место и роль коммуникации в бизнес-процессах [Текст] / И. Н. Демина // Известия Иркутской государственной экономической академии. – 2012. - № 2. – С. 112-121.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Філіна С.В., Подзерко К.В.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

На сьогоднішній день існує багато підходів до управління підприємством, кожний з яких відповідає методології певного наукового розділу та, відповідно, наголошує на певному аспекті функціонування підприємства.

На сьогодні виділяють чотири основних підходи до управління: ситуаційний, функціональний, системний та процесний.

Пошук раціонального механізму поєднання функцій управління і координації, інтеграції між ними на основі функціонального підходу необхідний для адаптації структури управління підприємства, оптимального використання наявних можливостей, об'єктивної оцінки сильних і слабких сторін діяльності, своєчасного та ефективного реагування на зміни ринку.

Зв'язок між функціями управління може бути описаний наступною схемою наведеною на рис. 1:

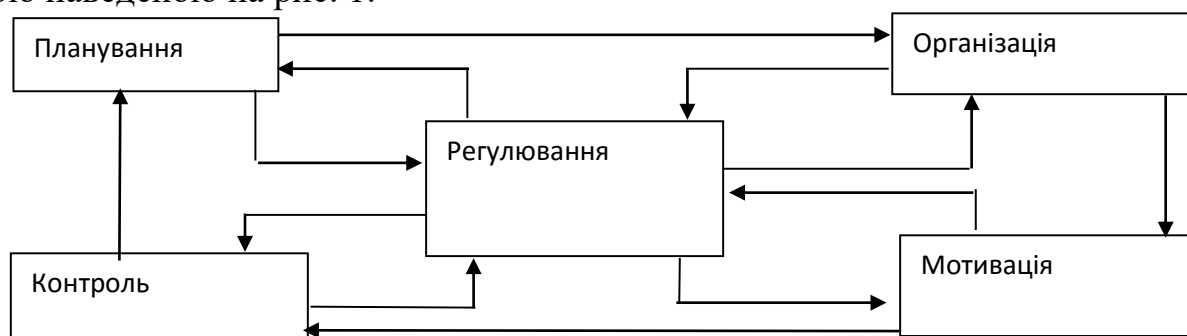

Рис. 1. Взаємозв'язок загальних функцій управління

Функціональний підхід орієнтує підсистеми підприємства (структурні підрозділи, окремих робітників) на виконання певних, закріплених за ними функцій і не дає можливості орієнтації на кінцевий результат усієї діяльності.

Здійснення управління за допомогою функціонального підходу надасть змогу керівництву можливість активно впливати на майбутній розвиток підприємства та систему управління ним.

Адже з метою ефективного управління виробництвом діяльність апарату управління розчленовується на відокремлені, але взаємопов'язані між собою функції. Диференціація функцій менеджменту дозволяє виділити окремі задачі і види управлінської діяльності і регламентувати раціональні правила та процедури їх здійснення. Розгляд менеджменту як сукупності і процесу взаємозалежних функцій забезпечує синтез різних шкіл наукового управління.

РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ – СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Філіна С.В., Сачек Н.Л.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

У сучасних умовах серед проблем, пов'язаних із забезпеченням нормального та ефективного розвитку підприємства, однією із головних є проблема управління розвитком його персоналу.

Розвиток персоналу – одна з найважливіших складових загального підвищення ефективності управління підприємством. В економічно нестабільні періоди проблемі розвитку персоналу приділяли недостатньо уваги, але саме у період кризи розвиток персоналу є однією з основних умов економічного зростання. Досягти високих результатів діяльності можливо лише при оволодінні знаннями, уміннями і цілеспрямованістю. Освіта і навчання персоналу повинні бути безперервними і забезпечувати необхідний професійний розвиток.

В економічній літературі виділяють основні елементи розвитку персоналу підприємства (рис. 1).

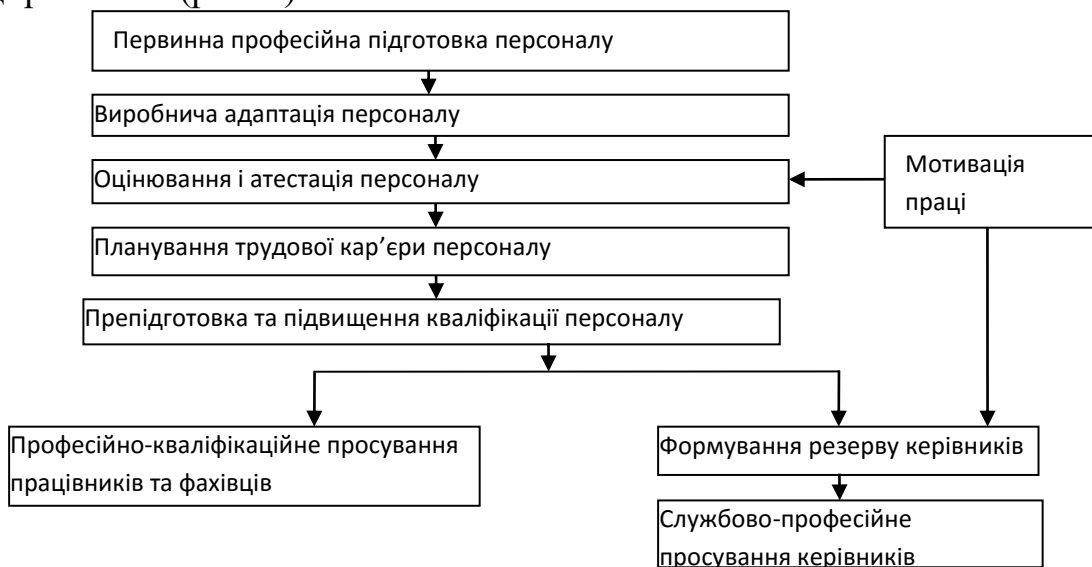

Рис. 1. Складові розвитку персоналу підприємства [79, с. 258]

Об'єктом системи розвитку персоналу є професійно-кваліфікаційні, особистісні та інші важливі для підприємства характеристики персоналу.

Реалізація заходів щодо удосконалення процесу розвитку персоналу допоможе персоналу підвищити якість своєї роботи, надасть можливість підвищити професійний рівень працівників та їх кваліфікацію для виконання нових, більш складних завдань і проектів, підготує їх до неминучих змін та допоможе розвитку навичок спілкування.

Література:

1. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу [Текст] : [навч. посібник] / В. А. Савченко. – К.: КНЕУ, 2008. – 512 с.

ФАКТОРИ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Філіна С.В., Семенов М.М.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

Сучасне зовнішнє середовище підприємств характеризується надзвичайно високим рівнем складності, динамізму та невизначеності. Здатність пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі – основна умова в бізнесі та інших сферах життєдіяльності. Під зовнішнім середовищем розуміють всі умови і фактори, що виникають у навколишньому середовищі, незалежно від діяльності конкретного підприємства, але які надають або можуть вплинути на її функціонування і тому потребують прийняття управлінських рішень.

Класифікація факторів зовнішнього середовища внаслідок їх різноманіття досить різна і в її основу можуть бути покладені різні принципи. Залежно від ступеня впливу (прямий і непрямий вплив) на функціонування фактори зовнішнього середовища підприємства схематично відображено на рис. 1.

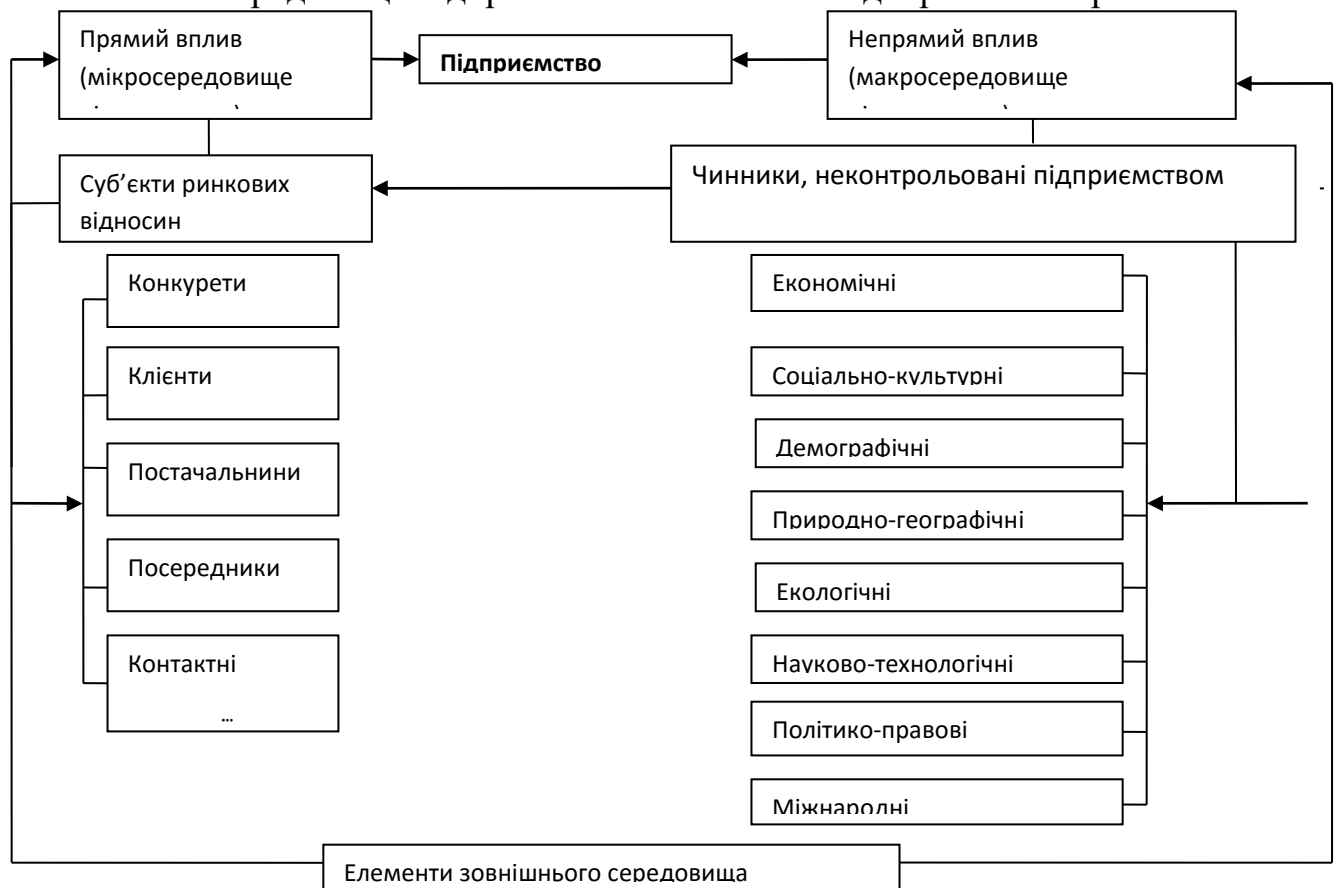

Рис. 1. Фактори зовнішнього середовища підприємства

Аналіз впливу факторів зовнішнього середовища є насамперед засобом, що допомагає керівнику побачити, передбачити та оцінити в достатньо конкретному значенні вплив різних факторів на підприємство, та базуючись на цій інформації, приймати максимально ефективне управлінське рішення.

ВНУТРІШНЯ БУХГАЛТЕРСЬКА ЗВІТНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Хайло І.І., Токарь Н.Б.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

За сучасних умов система управління стає дедалі актуальнішою складовою діяльності будь-якого підприємства, без якої неможливе ефективне керування. Результативність управління залежить від якості одержаної інформації, і тому визначальним критерієм наявності дійсно працюючої системи управлінського обліку є існування на підприємстві системи внутрішньої бухгалтерської звітності, яка є найважливішим джерелом даних для аналізу та прийняття управлінських рішень. У багатьох випадках ця інформація належить до сфери комерційної таємниці, доступ до неї обмежений.

Метою складання внутрішньої бухгалтерської звітності є надання оперативної інформації відповідно до вимог управлінського персоналу в сфері планування, оцінки та контролю на підприємстві. Основою для цього стає первинна документація, зведені облікові документи та внутрішні положення підприємства.

Обов'язково повинні бути дотримані принципи формування управлінської бухгалтерської звітності, такі як: принцип адресності – звітність повинна задовольняти вимогам користувачів на різних рівнях управлінської ієрархії; достовірності - інформація, представлена у звітності, повинна бути підтвердженою відповідними первинними і внутрішніми документами; повного відображення - повинна містити всю необхідну інформацію, але не бути перенавантажена зайвою; періодичності – використання різних періодів часу; конкретності - містить лише ту інформацію, яка визначена метою її складання; варіативності - містить кілька варіантів подій, які можуть впливати на рішення, що приймається на її основі; аналітичності - містить детальну аналітичну інформацію по відповідних її об'єктах; корисності – повинен використовуватися принцип мінімізації витрат праці і часу. Оперативність та різноманітність форм внутрішньої бухгалтерської звітності потребує спеціальних знань про всі сфери діяльності підприємства, високий ступінь інформованості про системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку.

Для ефективного управління підприємством недостатньо інформації, що є в фінансових звітах, бо вона дає уявлення лише про стан підприємства за минулий та звітний рік, а далекоглядний керівник повинен прогнозувати та грамотно оцінювати можливі варіанти подальшого розвитку. Тому розробка форм управлінської бухгалтерської звітності, що надає необхідну інформацію для такого аналізу, стає важливим елементом, який дозволяє керівництву розуміти межі можливостей підприємства, отримувати оперативні відомості, що оформлені належним чином та в тому вигляді, в якому ними зручно користуватися для прийняття управлінських рішень.

ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ПРАВИЛ І МЕТОДІВ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КЕРІВНИКА НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ханькович Н. Д., Кобзева К. В.

«Донбаський державний технічний університет», м. Лисичанськ

Сучасний світ підносить успішну людину не як особистість, яка досягає успіху лише в одній справі, а як того, хто успішний в різних сферах одночасно. Здатність братися за багато справ і все виконувати на високому рівні, завдяки вмінню розпоряджатися своїм часом: саме такі керівники і домагаються в житті найбільшого успіху. У цьому і полягає актуальність тайм-менеджменту.

Дані численних досліджень доводять, що не всі сучасні керівники вміють правильно організовувати свій робочий і особистий час. Головною причиною цього є відсутність відповідних навичок і знань.

Для найбільш універсальних методів раціонального використання часу був вивчений досвід багатьох успішних людей, які зазвичай встигали робити більше інших. Отже, прості правила раціонального використання часу:

1. Використання методу Ейзенхауера, який полягає в тому, що потрібно написати список важливих справ в порядку їх важливості;
2. Закон Парето говорить, що «20% зусиль дають 80% результату, а інші 80% зусиль - лише 20% результату». Тому рекомендується виділити ті 20% справ, які забезпечують максимальний ефект, і починати свій день з них;
3. Залишати «запасний час» на непередбачені справи;
4. Застосовувати метод ефекту дрібниць. Записувати потрібну інформацію, не сподіватися на пам'ять;
5. Після рішення важливого завдання, виділяти час на відпочинок.

Відзначимо, що для керівника дуже важливо вивчати витрати свого часу для того, щоб виявляти «поглиначів» часу і усувати їх, тому йому необхідно користуватися методом хронометражу. Основними «поглиначами» часу, вважаються: нечітка поставка мети, відсутність пріоритетів у справах, спроби занадто багато зробити за один раз, погане планування робочого дня, недостатнє делегування, телефонні розмови, недостатня підготовка до бесід і обговорень, розмови на сторонні теми, недостатня кількість сучасних технічних засобів управління. Таким чином, керівникам і його підлеглим необхідно дотримуватися основних правил і користуватися методами тайм-менеджменту, які в кінцевому результаті призведуть до раціонального використання часу, що позначиться на підвищенні ефективності роботи на підприємстві.

Література:

1. Л. С. Шевченко. Менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. – Х. : Право, 2013. – 216 с.
2. Скібіцька Л. І. Офісний менеджмент [текст] : навч. посіб. / Л. І. Скібіцька, В. І. Щелкунов, Т. В. Сівашенко, Ю. М. Чичкан-Хліпова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 616 с.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМОЛОГІЇ

Хоменко М.М.

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Світовий туризм виступає як глобальний чинник розвитку економіки, соціальної сфери, духовної культури тобто всіх складових цивілізації. Туризм – провідне соціально-економічне явище сучасності, яке підпорядковане дії об'єктивних законів розвитку людського суспільства. Туристична діяльність стимулює процеси консолідації націй, виховує толерантність, підвищує рівень гостинності, формує комунікативну культуру, сприяє стабільності у суспільстві. Туризм – галузь людської життєдіяльності світоглядного значення. Людська цивілізація перетворюється на своєрідний «інноваційний простір», а в наукових школах йде мова про створення принципово нової суспільно-гуманітарної теорії «туризмології» [1]. На сучасному етапі розвитку суспільства утворюється туристична наука як організована система знань про туризм. За визначенням українських вчених поняття «туризмологія» найбільш вдало в концептуальному вигляді відбиває сутність такого явища як туризм [1,2]. Формування науки про туризм як узагальнення різноманітних матеріалів спостереження над практикою туризму відбувається на двох основних рівнях. На вищому рівні здійснюється постановка проблем, формулювання ідей та гіпотез, визначення концептуальних аспектів туризму та розробка теоретичних моделей. На нижчому рівні теоретично осмислюється практика туризму та здійснюється узагальнений аналіз складових: економіки, екології, екскурсології, маркетингу, курортології, географії, логістики.

Виникнення теорії туризмології має важливе значення для розвитку людської цивілізації на сучасному історичному етапі. Туризмологія характеризується багатьма функціональними науковими напрямками, зокрема, плануванням, фінансуванням, управлінням людськими ресурсами та іншими за інтегрування з такими науковими галузями як соціологія, психологія, медицина, історія. Основними дослідницькими підходами та поглядами на явище туризму є інституційний, історичний, організаційний, економічний, соціологічний, географічний, системний, міждисциплінарний, прогностичний. Туризмологія – науковий міждисциплінарний напрям, в якому поєднуються різноманітні дослідження туризму як суспільного явища. Туризмологія розглядається як цілісна система загальних і прикладних наук про туризм та туристичну діяльність, а теорія туризму – це складова туризмології, тобто її теоретична основа.

Література:

1. Герасименко В.Г. Місце теорії туризму в структурі туризмології [Текст] // В.Г. Герасименко / Вісник Львівського інституту економіки і туризму. Львів: ЛІЕТ, 2012. -№7. - С.60-68.
2. Туризмологія: Концептуальні засади теорії туризму [Текст]: наук.-навч. вид. / Кер. проекту та відповід. редактори: Пазенок В.С., Федорченко В.К. – К.: КУТЕП, 2008. – 825 с.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Чаговець В.В.

Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

Формування електронних ресурсів навчальної дисципліни для інформаційно-освітнього середовища навчального закладу є необхідним, але дуже трудомістким процесом, який вимагає від викладача ретельного підбору їх складу, підготовки робочих файлів відповідно до вимог програмної оболонки. Підготовка комплексу ресурсів відбувається за всіма видами навчальної роботи: викладання теоретичного матеріалу, проведення практичних або лабораторних робіт, консультацій та контролю знань. Для кращої організації підготовчих робіт пропонується розробляти технологічну карту робіт, що відображає класифікацію навчальних матеріалів за такими блоками: блок подання теоретичного (практичного матеріалу), блок самостійної роботи, блок взаємодії з викладачем і блок контролю знань. Можливі складові теоретичної підготовки з дисципліни наведено на рис 1.

Теоретична підготовка		
Блок подання теоретичного матеріалу	Блок взаємодії з викладачем	Блок контролю знань
Робоча програма	On-line та off-line консультації	Питання для самоконтролю
Слайди лекцій, лекції у схемах, рисунках, word- або pdf-тексти, гіпертексти,	Тематичні форуми, чати	Контрольні роботи
Відео-лекції, мультимедійні навчальні фільми	Блок самостійної роботи	Тести з кожної теми
	Матеріал для самостійного опрацювання	Підсумковий тест

Рис1. Складові теоретичної підготовки з дисципліни

Блок матеріалу для практичної (лабораторної) роботи може містити, наприклад, інтерактивні лабораторні практикуми, ділові ігри, кейси тощо. У технологічній карті для кожного ресурсу блока слід вказувати програмне середовище, у якому буде створено електронний ресурс, і вибраний тип файлів. Завдяки ретельно сформованій структури курсу можна швидко підготувати програмно-методичний комплекс дисципліни і дистанційний курс. Досвід розробки декількох діючих дистанційних курсів свідчить про доцільність такого підходу до формування електронних ресурсів дисципліни. По-перше, буде краще організовано роботу самого викладача, а по-друге, оптимізується робота зі створення дистанційного курсу у вибраній системі.

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ СЕМ

Черв'як А. А., Параскєєва О.М.

Донбаський державний технічний університет, м. Лисичанськ

Актуальність впровадження СЕМ (системи екологічного менеджменту) на підприємстві вже давно доказана багатьма вченими різних країн. Грамотно сформована СЕМ дає змогу зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Крім того, за рахунок раціоналізації використання ресурсів і правильної утилізації відходів можна збільшити прибутки підприємства. Формуванням СЕМ займаються керівники, тому у більшості випадків персонал підприємства не обізнаний у цій сфері. Часто робітники виконують свої обов'язки тільки з метою підвищення обсягів виробництва, не зважаючи на наслідки своєї праці. Таким чином, для здобуття більшого результату в області функціонування СЕМ, необхідний розвиток екологічної культури персоналу.

Що ж розуміють під екологічною культурою сьогодні? Екологічна культура – це і знання основних закономірностей і взаємозв'язків у природі й суспільстві; і емоційно-почуттєві переживання; і емоційно-цілісне та діяльнісно-практичне становище до природи. Вона формується в інтеграції трьох напрямків: екологічної свідомості, морально-естетичного і діяльнісно-практичного становлення[1]. Розвиток екологічної культури людини повинен відбуватися на всіх стадіях життя людини, від дошкільника до спеціаліста. І кожен з нас скаже, що він обізнаний у цій сфері. Але на сьогоднішній день результат ми бачимо самі – глобальне потепління. Тому необхідно додатково розвивати екологічну культуру людей і на підприємствах. Для цього екологічними фахівцями на необхідно проводити наступні формальні і неформальні заходи: представлення на зборах результатів діяльності підприємства, які негативно впливають на НС, обговорення шляхів зменшення негативного впливу; проведення лекцій, тренінгів, ділових ігор, спеціальних інформаційних кампаній, розвиваючих екологічну культуру; пропаганда дбайливого ставлення до використання водних і земельних ресурсів, зелених насаджень і особливо охоронюваних природних територій; проведення акцій озеленення офісів і прилеглих до підприємства територій (посадка кімнатних рослин, дерев, чагарників); передача екологічної інформації молодшим поколінням; створення на веб-сайті компанії розділу, присвяченого екологічній політиці підприємства та ін. Ці заходи будуть мотивувати працівників до екологізації свого мислення. Отже, екологічна культура людини займає перше місце у стані глобальної екології, тому що саме з чоловіка і його ставлення до природи починається екологічна політика кожної країни і світу в загалі.

Література:

1. Курняк Л. М. Екологічна культура: поняття та формування / Л. М. Курняк. // Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України. - 2015. - № 4.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

Чередник А.С., Різниченко Н.С.

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

Останні роки спостерігається стрімкий розвиток та тенденція поширення інформаційних технологій, формування інформаційних ресурсів, розбудова нового інформаційного суспільства, які призвели до виникнення і розповсюдження нової сфери підприємницької діяльності – «електронної комерції». Впровадження електронного бізнесу і його складової, електронної комерції, дає можливість бізнес-структурам реалізовувати свою комерційну діяльність у всесвітній мережі Інтернет.

Через вплив всесвітньої економічної кризи, ряду політичних, економічних, правових факторів, відбувається різкий спад та уповільнення розвитку електронного бізнесу в Україні, що спричинено також дефіцитом інвестицій, недовірою до безпеки даних та інформації, зарегульованістю комерційних та правових процесів.

У ході досліджень виявлено, що за останні роки обсяги вітчизняної інтернет-торгівлі збільшилися у п'ять разів, що свідчить про покращення рівня безпеки on-line покупок та збільшення довіри населення до цього виду операцій. Ріст e-commerce в Україні відбувався до 2012 року, а вже протягом 2013-2016 років, відбувається стрімке падіння (див. рис. 1), що пов'язано з складним фінансовим станом як держави, так і населення (зростання курсу валют, падіння купівельної спроможності населення, різке підвищення комунальних тарифів тощо).

З прийняттям нового Закону «Про електронну комерцію» (від 03.09.2015р.) ми наближаємося до європейських стандартів, тому аналітики прогнозують повернення стабільності та її поступове зростання, як і у докризові роки.

Рис. 1 - Статистика розвитку e-commerce в Україні у 2010-2016 рр.

Попри всі недоліки електронного бізнесу є безліч підстав, що спонукають українців віддавати перевагу саме йому, серед них: економія часу та відсутність залежності від зовнішніх обставин, можливість купувати зарубіжні товари, які ще не представлені на українському ринку, різноманітність асортименту та нижча вартість, зручні способи оплати та доставки товарів. Підвищення рівня інтеграції e-commerce можливе через реалізацію програм вдосконалення структури правового забезпечення електронного бізнесу в Україні.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Черепанова В.О., Велика Д., Солодовникова Т.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Сучасні умови торгівельної діяльності характеризуються такими рисами. По-перше, низькою купівельною спроможністю населення, яка пояснюється падінням його платоспроможності. По-друге, зниженням якості харчової продукції та в тому числі алкогольних виробів. По-третє, високі націнки з боку держави у вигляді акцизних марок. По-четверте, висока конкуренція серед торгових підприємств. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у виборі науково обґрунтованої економічної стратегії розвитку торгового підприємства.

Під економічною стратегією розуміють економічно ефективне досягнення цілей економічними методами та прийомами[1]. Вона складається з окремих елементів, до яких відносяться: товарна стратегія, стратегія ціноутворення, стратегія взаємодії підприємства з ринками стратегічних ресурсів, стратегія поведінки підприємства на ринках грошей і цінних паперів, стратегія інвестиційної діяльності, стратегія запобігання неспроможності (банкрутства), стратегія зниження трансакційних витрат, стратегія зниження виробничих витрат, стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємства, стратегія стимулювання персоналу.

Найбільшу актуальність для торгівельного підприємства мають перші дві стратегії – це товарна та цінова стратегії. Аналіз існуючих в Україні підходів щодо формування ціни показав, що доцільно використовувати систему знижок і націнок виходячи з умов постачання та реалізації алкогольної продукції. При цьому знижки (націнки) поділяються на некумулятивні, кумулятивні і ступінчасті.

Некумулятивні знижки за обсяг разової закупівлі визнані заохочувати покупців до придбання як можна більшого обсягу продукції. Тому ці знижки можна використовувати для клієнтів, що здійснюють закупки алкогольної та безалкогольної продукції разовими партіями – на весілля, похорони, свята тощо. Використовуючи такі знижки, фірма може стимулювати клієнтів закупляти весь обсяг товарів тільки у даної фірми. Кумулятивні знижки – це знижки ціни у разі перевищення сумарної величини закупок, що здійснювалися на протязі визначеного періоду часу, навіть, якщо ці знижки були малі по об'єму окремих партій. Їх пропонується використовувати для стимулювання закупівлі товарів у постійних постачальників. Система ступінчастих знижок полягає у стимулюванні закупівлі елітного алкоголю більшими партіями. Тоді, чим більше буде продаж елітного алкоголю, тим більшу знижку одержать покупці від покупки неелітного та безалкогольного товару.

Література:

1. Сасенко М. Г. Стратегія підприємства: Підручник. – Тернопіль: «Економічна думка». – 2006. – 390 с.

ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ У СВІДОМОСТІ СПОЖИВАЧА

Чернобровкіна С.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуті питання формування бренду у свідомості споживача, який отримує певний досвід під час контакту з брендом на різних етапах:

- 1) до здійснення покупки;
- 2) під час здійснення покупки;
- 3) після здійснення покупки (рис. 1).

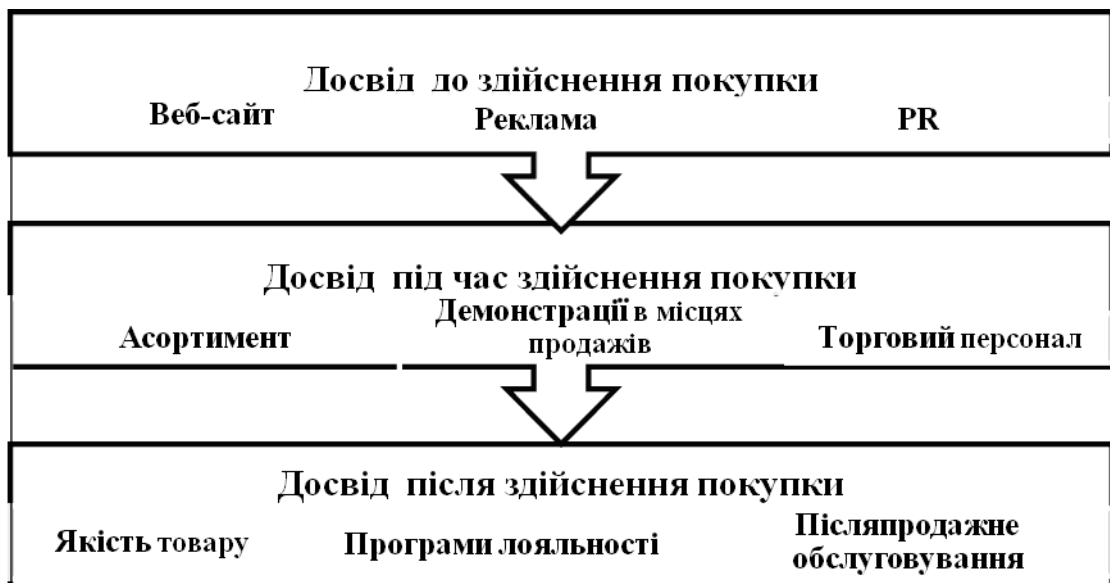

Рис. 1 – Фактори, що впливають на формування бренду у свідомості споживача

На першому етапі формуються знання про бренд. Тому важливо, щоб маркетингові комунікації, по-перше, створили поінформованість про бренд; по-друге, сформували сприйняття бренду та пов'язані з ним очікування; по-третє, донесли основні вигоди та переваги марочного товару до потенційного покупця; по-четверте, допомогли включити бренд у комплект вибору покупця.

На другому етапі формується сприятливе враження про бренд. Цьому сприяють якість обслуговування і професіоналізм торгового персоналу, атмосфера в магазині, мерчандайзинг, акції стимулювання збуту на місці продажів (роздача пробних зразків, дегустації).

На третьому етапі повинна сформуватись лояльність споживача до бренду. Тому усі заходи повинні бути націлені, по-перше, на підтримку сприятливого іміджу серед споживачів, які вчинили покупку бренду; і, по-друге, на досягнення ними високого рівня задоволеності від зробленої покупки.

В результаті споживач повинен отримати позитивне враження на всіх етапах контакту з брендом. Негативний досвід, придбаний покупцем на одному з етапів, призведе до неефективності брендингу в цілому.

ПРІОРИТЕТИ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ВІТЧИЗНЯНИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Черномазюк А.Г.

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

В сучасних умовах функціонування машинобудівних підприємств діагностика конкурентних переваг стає об'єктивною необхідністю, оскільки в конкурентній боротьбі за ринки збуту продукції виграє той, хто точніше оцінює ситуацію і використовує результати проведеної аналітичної роботи для формування конкурентної стратегії. Тлумачення в економічній літературі конкурентної переваги підприємства дозволяє розглядати її як унікальну цінність підприємства порівняно з конкурентами, здатність адаптуватися до мінливих умов, можливість ефективнішого функціонування підприємства порівняно з конкурентами і збереження його міцних ринкових позицій.

Кожне підприємство володіє унікальним набором ресурсів і це впливає на вибір підприємством певної конкурентної стратегії. У роботі проаналізовано конкурентні стратегії провідних машинобудівних підприємств Хмельницької області. Встановлено, що більшість із них дотримується стратегії диференціації, урізноманітнюючи товарний асортимент новими модифікаціями з урахуванням індивідуалізованих потреб цільових груп споживачів. Особливістю цих підприємств є те, що вони виготовляють продукцію кінцевого споживання. Це такі державні підприємства як «Новатор», «Красилівський агрегатний завод», ПАТ «Укрелектроапарат», ПАТ «Темп» та деякі інші. Ті ж підприємства, що входять у технологічний ланцюжок, постачаючи комплектуючі виробнику кінцевого продукту, здебільшого орієнтуються на конкурентну стратегію лідерства за витратами.

На жаль, ця конкурентна стратегія не дає змоги вітчизняним машинобудівникам виступати важливою ланкою процесу створення споживчої цінності і, відповідно, підтримувати виробництво високорентабельним. Водночас її поширення у практиці їх діяльності зумовлено низькими інноваційними можливостями машинобудівних підприємств. Висловлено припущення, що саме з цих причин рівень операційної рентабельності вітчизняних машинобудівників коливається в межах 3-5%.

За результатами дослідження зроблено висновок про доцільність розвитку тих ресурсних складових машинобудівних підприємств, які можуть стати основою конкурентної стратегії диференціювання та інноваційної монополії. Передусім це інтелектуальна складова, втілена у нематеріальних активах підприємства – і не тільки у сфері інженерного винахідництва, а й у сфері управлінських технологій. Дослідження можливості використання їх потенціалу для розвитку конкурентних переваг вищого порядку і стане предметом наступних досліджень.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ І СКЛАДОВІ

Черчик А.О.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Нині еколого-економічна безпека стає одним з базових критеріїв оцінки ефективності менеджменту підприємства. Особливої актуальності такий підхід набуває для підприємств-природокористувачів, зокрема – лісових господарств, які ватро розглядати як складні динамічні екосистеми, економічна ефективність яких в довгостроковій перспективі значною мірою визначається екологічною політикою підприємства, реалізацією принципів невиснажливого та відтворюваного лісокористування. З огляду на це виникає необхідність формування системи управління еколого-економічною безпекою (СУЕЕБ) лісогосподарського підприємства, яку ми розглядаємо як сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів впливу на чинники та ресурси його внутрішнього середовища для обґрунтування, прийняття та реалізації рішень щодо забезпечення екологічнобезпечного та економічно ефективного розвитку з урахуванням зовнішніх умов (загроз і можливостей) та обмежень, забезпечення постійного відновлення лісоресурсного потенціалу.

Мета СУЕЕБ – забезпечення високого рівня еколого-економічної безпеки лісогосподарського підприємства на довготермінову перспективу.

Складовими СУЕЕБ є: суб'єкти, об'єкти впливу, предмет та механізм забезпечення ЕЕБ. Суб'єктів СУЕЕБ можна поділити на дві групи: внутрішні (особи та підрозділи, які здійснюють функції гарантування ЕЕБ безпосередньо на підприємстві) та зовнішні (законодавчі та виконавчі органи влади, галузеві міністерства та відомства, контролюючі органи та установи, навчальні заклади, наукові, фінансові установи). Об'єктами СУЕЕБ є чинники внутрішнього середовища лісогосподарського підприємства, на які спрямовані зусилля щодо забезпечення ЕЕБ.

Складовими механізму забезпечення ЕЕБ є: екологічне цілепокладання та обґрунтування екологоорієнтованої стратегії як основи для розробки політики розвитку підприємства, планування заходів щодо реалізації обраної стратегії; організація діяльності; контроль за дотриманням вимог еколого-економічної безпеки; мотивація персоналу до впровадження та проведення заходів щодо забезпечення еколого-економічної безпеки. Це передбачає впровадження та реалізацію стандартів ISO 14001, екологічну сертифікацію, сертифікацію системи управління якістю; планування природоохоронної діяльності; внутрішній екологічний моніторинг, аудит і коригування діяльності; аналіз результатів роботи та їх послідовне поліпшення.

Представлені теоретичні викладки слугуватимуть основою для пошуку шляхів узгодження економічних та екологічних інтересів в практичній діяльності лісогосподарських підприємств.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ В ОРГАНІЗАЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Чечін П. О., Чупандін В. В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Постійні зміни довкілля вимагають від персоналу промислового підприємства вдосконалення знань, умінь та професійних навичок, використання яких підвищує конкурентоспроможність організації, збільшує її інноваційний потенціал.

В сучасних дослідженнях підкреслюється необхідність формування організаційної культури як необхідної умови інтеграції співробітників різних підрозділів організації та механізму активізації творчого потенціалу.

Організаційна культура - складне соціальне явище, що формується всередині організації під впливом ряду чинників.

Інновації розглядаються сучасними організаціями як центральний елемент стратегії, від якого залежить конкурентоспроможність на ринку.

Впровадження нової техніки, технологій, ідей спричиняє за собою зміни в статусі, доході, звичній ситуації, будучи мотивованими, вони не чинитимуть опір змінам, а можливо і творчо підійдуть до їх реалізації, прискорюючи та вдосконалюючи цей процес.

З іншого боку, виробництво інновацій можливе при обопільній довірі керівництва і персоналу: працівники впевнені, що їх інновації будуть взяті до розгляду і їх зусилля винагородяться; а керівництво переконане у виправданості інвестицій в людський капітал. Високий освітній і професійний рівень персоналу, а також підвищення кваліфікації навчання і його розвиток є умовою формування інноваційної складової організаційної культури.

Організаційна культура здатна не лише сприяти підвищенню продуктивності і якості праці співробітників, але й підтримувати місію і стратегію організації. Фактично йдеться про формування ефективної для всієї організації в умовах сьогодення і завтрашнього дня організаційної культури.

Впровадження інноваційної культури вимагає забезпечення відповідних умов в організації. Деякі умови вже існують, інші необхідно створювати одночасно з формуванням інноваційного змісту культури.

Література:

1. Калініченко Т.І. Теоретичні підходи до тлумачення організаційної культури / Т.І.Калініченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С.62-67.
2. Камерон К. , Куїнн Р. Діагностика та зміна організаційної культури. СПб.: Питер, 2001. – 320 с
3. Корпоративна культура: Навч. посіб./ Г. Л. Хаєт, О. Л. Єськов, та інш./ За заг. ред. Г. Л. Хаєта. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 403 с.

ЗАВДАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Чорна М.В., Шуміло О.С.

*«Харківський державний університет харчування та торгівлі»,
«Харківський національний університет будівництва та архітектури»,
м. Харків*

У сучасних мінливих економічних умовах забезпечення рівня економічної безпеки торговельних підприємств стає однією із актуальніших проблем.

З цією метою необхідним є використання системного підходу під час управління економічною безпекою, що надасть можливість керувати нею в єдності її складових, що тісно взаємодіють із зовнішнім середовищем.

Система економічної безпеки підприємства торгівлі – це сукупність необхідних взаємопов'язаних елементів (заходів), спрямованих на забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства шляхом протидії загрозам і створення безпечних умов для його розвитку.

Тобто маємо управлінську (керуючу) систему та систему, що підлягає впливу – систему економічної безпеки підприємства.

У процесі управління система управління економічною безпекою торговельного підприємства має вирішувати такі завдання:

- цілепокладання – визначення стану та поведінки системи, що потребується;
- стабілізація – утримання системи в заданому стані, в умовах впливу загроз;
- виконання розробленої програми щодо її функціонування – система економічної безпеки підприємства повинна досягати запланованого стану в умовах, коли змінюється значення змінних відносно детермінованих законів;
- відстеження – утримання відповідного стану системи економічної безпеки, тобто забезпечення потрібного рівня безпеки в умовах невизначеності або їх змін;
- оптимізація – утримання або надання системі стану екстремального значення параметрів під час визначених умов і заданих обмежень.

Вирішення зазначених завдань системою управління економічною безпекою торговельного підприємства сприятиме стійкому функціонуванню, запобіганню загрозам та розвитку торговельного підприємства в сучасному економічному просторі.

ІНСТРУМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Чорній Б.П.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

Залучення інвестиційних ресурсів із врахуванням класифікації джерел може відбуватися за рахунок власних, залучених, позичкових фінансових ресурсів та бюджетних асигнувань. Проблема полягає у визначенні оптимального співвідношення між джерелами і обсягами залучення інвестиційних ресурсів.

На наш погляд, велике значення у механізмі залучення інвестиційних ресурсів мають методи, в межах реалізації яких використовують певні інструменти та процедури, а саме:

по-перше, планування – управління рухом фінансових ресурсів, інвестиційне проектування; планування організації залучення інвестиційних ресурсів; варіативне моделювання інвестування; узгодженість планів розвитку галузей, регіонів, держави, фінансово-кредитної сфери тощо;

- по-друге, стимулювання – стимулювання до ефективного використання інвестиційних ресурсів, податкове стимулювання (ставки, пільги, санкції); диференційовані ставки тарифів на використання ресурсів; пільги при інвестуванні у певні соціально-значущі об'єкти;
- по-третє, прогнозування – тенденцій, направленості, джерел залучення інвестиційних ресурсів із врахуванням інноваційного розвитку та сучасних умов нарощення загроз і ризиків; розвитку підприємства; результатів дії механізму залучення інвестиційних ресурсів;
- по-четверте, регулювання – забезпечення заданих параметрів відтворення, координація дій суб'єктів інвестування та фінансових органів;
- по-п'яте, оцінка і облік – аналіз ринку інвестиційних ресурсів та інвестиційного клімату; оцінка ресурсів у т.ч. фінансових; облік вартості активів підприємства; аудит, моніторинг та контроль за використанням інвестиційних ресурсів.

Отже, механізм залучення інвестиційних ресурсів – це конкретний спосіб організації, мобілізації й використання інвестиційних ресурсів. Особливість інвестиційного механізму підкреслюється обсягами фінансових ресурсів, джерелами їх залучення, способами та формами їх використання, суб'єктами інвестиційного процесу. Дія механізму залежить від узгодженості його структури та системності функціонування, що забезпечує досягнення його головної мети – досягнення стабільного економічного розвитку підприємств розподілення електроенергії.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ

Чорноус Г.О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Програмно-технічний та технологічний базис світового інформаційно-економічного простору сьогодні розвинутий настільки, що дозволяє корінним чином змінити не лише характер функціонування, а й управління суб'єктами економічної діяльності та економікою в цілому. Сучасна комп'ютерна підтримка управління може бути організована відповідно до оцінки продуктивності (Business Performance Management, BPM), на базі процесів (Business Process Management, BPM) або сервісів, що надаються бізнесу (Business Service Management, BSM), відповідно до ланцюжків поставок (Supply Chain Management, SCM), з урахуванням відносин з клієнтами (Customer Relationship Management, CRM), життєвого циклу виробів (Product Lifecycle Management, PLM), у відповідності до контенту (Enterprise Content Management, ECM) або знань (Enterprise Knowledge Management, EKM) тощо. Кожному напрямку відповідає велика кількість програмних додатків: від базових бухгалтерських до ERP (Enterprise Resource Planning), а також ECM, EMM, SSTD, EAM, MES, WMS, CMMS, HRM, CTMS та інших спеціалізованих систем. В останні роки виникла тенденція переходу від розрізнених систем до комплексних пакетів – аналітичних платформ бізнес-інтелекту (Business Intelligence, BI). Проведене дослідження продемонструвало, що на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства розроблено потужну програмно-технічну та технологічну базу для підтримки управлінських процесів в економіці, більшість основних здобутків уже впроваджено в Україні. При цьому розробка інформаційних систем управління, технологій, що створюють нові можливості для оптимізації процесу прийняття рішень, нині перевершує за актуальністю багато інших ІТ-проектів. Сучасні ІТ управління в економіці мають поєднувати наступні новітні технологічні надбання: технології управління інформацією; технології інтелектуального аналізу даних; технології моделювання в реальному часі; мобільні технології; технології підтримки рішень в масштабі реального часу, технології реалізації управлінських впливів в масштабі реального часу.

В основу розроблення відповідних інформаційних систем управління запропоновано покласти гібридний підхід, що дозволить поєднати переваги напрацьованого програмного забезпечення підтримки прийняття рішень, синтезувати якісно різні підходи до обґрунтування рішень, комбінувати різні інтелектуальні методи та моделі, широко залучити гібридні алгоритми.

Запропоновано будувати інтелектуальні інформаційні системи управління на основі концепції мережевої організації систем з колективною взаємодією програмних агентів, що дозволяє дієво і раціонально інтегрувати різні види програмного забезпечення на основі існуючої ІТ-інфраструктури та найкраще відповідає зростаючій складності суспільної і господарської взаємодії.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Шайхлісламова М.Р., Колесніченко А.С.

***Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків***

Під впливом глобалізаційних тенденцій, взаємопроникнення процесів різних економічних напрямів і сфер діяльності, в умовах посилення факторів мінливості й невизначеності оточуючого середовища зростає важливість інформаційного забезпечення суб'єктів господарювання, які постійно приймають управлінські рішення. Інформація стає невід'ємною частиною управління, що вимагає удосконалення підходів до способів її обробки та оновлення методик звітування.

Окремі аспекти щодо ролі фінансової звітності в процесі управління розглядаються в роботах: Ф. Бутинця [1], А. Закутньої [2], О. Лишиленка [3] та інших. Однак, залишаються відкритими для дослідження питання, пов'язані з практичним використанням фінансової звітності для цілей інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання.

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" фінансова звітність - це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Метою складання фінансової звітності є забезпечення користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності та фінансовий стан підприємства.

Фінансова звітність складається з: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до звітів. Інформація, відображена у фінансовій звітності, повинна бути: достовірною, послідовною, зіставною, доречною, своєчасною, повною та об'єктивною. Фінансова звітність забезпечує користувачів актуальними інформаційними даними, що дозволяє реалізувати функції управління: планування, організацію, мотивацію, регулювання і контроль [2, с. 483].

Таким чином, прийняття управлінських рішень ґрунтується на зваженій оцінці та кваліфікованому аналізі показників господарської діяльності економічних суб'єктів, що залежить від якості складання фінансової звітності.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: Підр. для студ. ВНЗ спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненко, Т.В. Давидюк та ін. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 2-е вид., пер. і доп. — Житомир: ПП "Рута", 2002. — 544 с.
2. Закутня А. О. Роль фінансової звітності як основного джерела інформаційного забезпечення в управлінні підприємством [Текст] / А.О. Закутня // Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи НБУ, Серія: Економічні науки. Зб. наукових праць студ., магістрантів та молодих вчених. — Суми: УАБС НБУ. — 2013. — С. 259-270.
3. Лишиленко О.В. Фінансовий облік: Підручник / О.В. Лишиленко [2-ге вид., перероб. і доп.]. — Київ: Вид-во "Центр навчальної літератури", 2007. — 556 с.

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Шевченко Д.О., Янченко Н.В.

*«Харківський національний університет будівництва та архітектури»,
м. Харків*

Як будь-яким іншим видам діяльності підприємства, маркетингом необхідно управляти. Керування маркетингом - це аналіз, планування, перетворення в життя та контроль за поведінням заходів, розрахованих на встановлення, зміцнення та підтримку вигідних обмінів із цільовими покупцями заради досягнення певних завдань організації, таких як одержання прибутку, ріст обсягу збуту, збільшення частки ринку та т.п.

До головних інструментів маркетингу ставляться облік, прогнозування попиту, аналіз кон'юнктури ринку, реклама.

Облік - це система реєстрації даних, використовувана для відбиття господарської діяльності з метою одержання масиву інформації для ефективної організації процесу керування. Основна мета обліку - виявлення проблем і формування цілей маркетингу. Цілі можуть бути: 1) пошуковими, тобто передбачати збір якихось попередніх даних, що проливають світло на проблему; 2) описових, тобто передбачати опис певних явищ; 3) експериментальними, тобто передбачати перевірку гіпотези про якийсь причинно-наслідковий зв'язок.

Основна мета маркетингового аналізу - вивчення попиту на продукцію та формування портфеля замовлень. Від портфеля замовлень залежать виробнича потужність підприємства та ступінь її використання в процесі подальшої діяльності. Якщо попит на продукцію падає з якихось причин, то відповідно зменшується портфель замовлень, іде спад виробництва, ростуть собівартість продукції, збитки та підприємство може стати банкрутом. Тому аналіз попиту на профільну продукцію підприємства має велике значення.

Аналіз кон'юнктури ринку є основним, але не єдиним напрямком аналізу маркетингової діяльності підприємства. Аналіз маркетингової діяльності містить у собі:

- вивчення платоспроможного попиту на продукцію, ринків її збуту та обґрунтування плану виробництва та реалізації продукції відповідного обсягу та асортиментів;
- аналіз факторів, що формують еластичність попиту на продукцію, і оцінка ступеня ризику незатребуваної продукції;
- оцінка конкурентоспроможності продукції та вишукування резервів підвищення її рівня;
- розробка стратегії, тактики, методів і коштів формування попиту та стимулювання збуту продукції;
- оцінка стабільності та ефективності виробництва та збуту продукції.

Основна мета маркетингового аналізу - вивчення попиту на продукцію та формування портфеля замовлень.

УПРАВЛІННЯ АДАПТАЦІЄЮ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Шимановська-Діанич Л.М., Давидов Д.В.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

Вирішуючи проблеми, які стоять перед суб'єктами господарювання, щодо підвищення ефективності управління їх персоналом, слід зазначити, що питання розробки дієвих механізмів управління його адаптацією є досить важливим. Це зумовлено тим, що саме від управління адаптацією персоналу залежить вирішення важливих для підприємства завдань: зменшення стартових витрат щодо входження працівника в робочий колектив; зниження тривожності і невпевненості, які долає новий працівник; створення умов для більш повного і швидкого розкриття його потенціалу і т.ін. [2, с. 213].

У найзагальнішому вигляді адаптація – це процес пристосування працівника до умов зовнішнього і внутрішнього середовища [1, с. 42], а адаптованість людини проявляється у її поведінці, у показниках трудової діяльності: ефективності праці тощо. Крім того, варто зазначити, що адаптація персоналу підприємства має на меті не лише успішне оволодіння ним нової посади, пристосування до колективу та нових умов праці, а й системні зміни у сприйнятті та свідомості працівника [3, с. 143], що зумовлює існування різних типів і видів адаптації персоналу (рис. 1) які потребують управління.

Рис. 1. Типи і види адаптації персоналу підприємства за напрямками

У свою чергу, успішне управління адаптацією персоналу сприятиме формуванню такої робочої сили, яка володіє більш високими здібностями і сильною мотивацією до виконання завдань, що стоять перед підприємством.

Література:

1. Володина Н. Адаптация персонала [Текст] / Н. Володина // Управление персоналом. – 2006. – № 11. – с. 41-45.
2. Лазарева С. С. Эффективная система адаптации персонала: компоненты и этапы построения [Текст] / С. С. Лазарева // Управление человеческим потенциалом. – 2007. - №03(11). – с. 212-220.
3. Чернява Г. Л. Особливості вдосконалення системи адаптації персоналу [Текст] / Г. Л. Чернява, Г. Г. Корнілаєва // Культура народов Причерноморья. — 2011. — № 207. — с. 142-144.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Шимановська-Діанич Л.М., Пилипенко О.Ю.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава*

Стратегічне управління підприємством є динамічним процесом, який відбувається відповідно до впливу чинників зовнішнього середовища і виступає однією з умов досягнення високого рівня його конкурентоспроможності. Крім того, ефективне функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання визначається і стратегією ефективного використання та розвитку персоналу. Саме стратегічне управління персоналом, яке має ґрунтуватися на принципах системного підходу, дасть змогу ефективно розвиватися підприємству і бути конкурентоспроможним [1]. Основні елементи стратегічного управління персоналом у зіставленні з принципами традиційного управління персоналом наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика основних елементів стратегічного та традиційного управління персоналом підприємства [2]

Елементи системи управління персоналом	Зміст елементів при класичному підході до управління персоналом	Зміст елементів при стратегічному підході до управління персоналом
Ресурси підприємства	Фізичний капітал, грошовий капітал	Фізичний капітал, грошовий капітал, кадровий потенціал
Витрати на персонал	Прямі витрати	Довгострокові інвестиції
Залучення персоналу	Грошовий стимул	Активний пошук, реклама, соціальні заходи
Витрати на навчання	Мінімальні	Визначаються за критерієм «витрати-результат»
Соціальна інфраструктура	Відсутні	Формуються окремі компоненти за критерієм «витрати-результат»
Стиль управління	Авторитарний	Визначається ситуацією
Організація праці	Індивідуальна	Індивідуальна, групова
Регламентація виконавця	Жорстка	Різний ступінь свободи
Мотивація праці	Матеріальна	Поєднання економічних і матеріально-психологічних стимулів, використання різних мотивів діяльності
Функції кадрових служб	Переважно облікові	Переважно аналітичні і організаційні

Аналіз вищезначеної таблиці дає можливість зробити висновок, що стратегічне управління персоналом – це багатогранний процес, здійснення якого дозволить забезпечити підприємство висококваліфікованими та конкурентоспроможними працівниками, створити умови для більш повного розкриття їх потенціалу та ефективного його використання, збалансувати інтереси підприємства та працівників, що, у свою чергу, дозволить об'єднати всю кадрову роботу для реалізації конкурентної стратегії підприємства, істотно підвищити ефективність господарювання та досягти його конкурентних переваг.

Література:

1. Галиця, І. О. Креативний менеджмент: курс на стратегічне використання інтелектуально-інноваційного потенціалу співробітників [Текст] / І. О. Галиця // Економічний вісник університету. – 2013. – Вип. 20/2. – С. 29–30.
2. Шимановська-Діанич, Л. М. Управління розвитком персоналу організації: теорія і практика [Текст] : монографія / Л. М. Шимановська-Діанич. – Полтава : ПУЕТ, 2012. – 462 с.

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА АКТИВІЗАЦІЮ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Широкова О.М.

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

Значення кадрового потенціалу у розвитку підприємств, галузей національного господарства та країни в цілому набуває першочергового, базового значення, особливо при існуючих тенденціях розвитку та впровадженні найновітніших технологій в науці і техніці.

Такий, гіпердинамічний розвиток інформаційної середи, від так і розвиток суспільства, з загальносвітової точки зору, додають актуальності проблемам виявлення, оцінки та використання потенціальних можливостей кадрових ресурсів.

При тому, що інформатизація суспільства дозволяє швидко та високоякісно досягти необхідного рівня підготовки кваліфікованих кадрів у тій кількості яка дійсно необхідна для ефективного розвитку виробництва, досі не вирішеним є завдання пошуку і провадження таких підходів до використання кадрових ресурсів, які дозволять реалізувати їх потенційні здібності.

З цього виходить, що у сучасних умовах необхідно кардинально змінити концепцію активізації кадрового потенціалу за рахунок удосконалення підходів до управління персоналом, а саме: перетворення працівника від об'єкта управління в об'єкт вивчення. Зокрема, врахування особистісних та професійних характеристик працівника, які дадуть змогу створити найкращі умови для реалізації його трудового потенціалу та максимального задоволення його очікувань та потреб.

Тому, для отримання належної віддачі від працівника підприємство повинно орієнтуватися перш за все на індивідуальні особливості працівників на основі забезпечення повноти, оперативності, комплексності, системності вивчення індивідуальних стимулів при прийнятті кадрових рішень та управлінні кадровим потенціалом з використанням сучасних інструментів організації праці (таких як: креативне оформлення робочого місця з врахуванням індивідуальних критеріїв, використання гнучкого графіку роботи, впровадження перспективних форм виконання обов'язків працівника, широке запровадження сучасних та інформаційних технологій при здійсненні трудової діяльності тощо.)

З огляду на це, активізація кадрового потенціалу, яка відповідає найсучаснішим умовам роботи світового бізнес-середовища, дає змогу вирішувати актуальні питання трудової діяльності, які сприяють підвищенню ефективності роботи відповідних економічних систем.

Проте, для підприємств України необхідним є адаптація наявних технологій активізації кадрового потенціалу до вітчизняних умов ведення господарської діяльності, а також сприйняття працівниками таких технологій.

Крім цього, перешкоджаючим фактором впровадження таких технологій є рівень нормативно-правового забезпечення праці в Україні.

ФУНКЦІОНУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Шиян А.С., Гришко Н.Є.

*Кременчуцький національний університет ім.. Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

Для сьогодення переваги акціонерної форми власності в Україні реалізовані не у повному обсязі, бо нестабільна соціально-політична та економічна ситуація у державі не сприяє розвитку корпоративних форм та становленню ефективного механізму формування акціонерного капіталу. У той же час у розвинутих країнах з ринковою економікою розвиток акціонерної форми власності сприяє концентрації капіталу та інтегруванню його у напрямках, що забезпечують конкурентоспроможність суб'єктів господарювання національної економіки (підприємств, фірм, корпорацій тощо) на внутрішньому та світовому ринках. Аналіз даних про результати діяльності АТ та інших організаційно-правових форм підприємства наведені на рисунку 1.

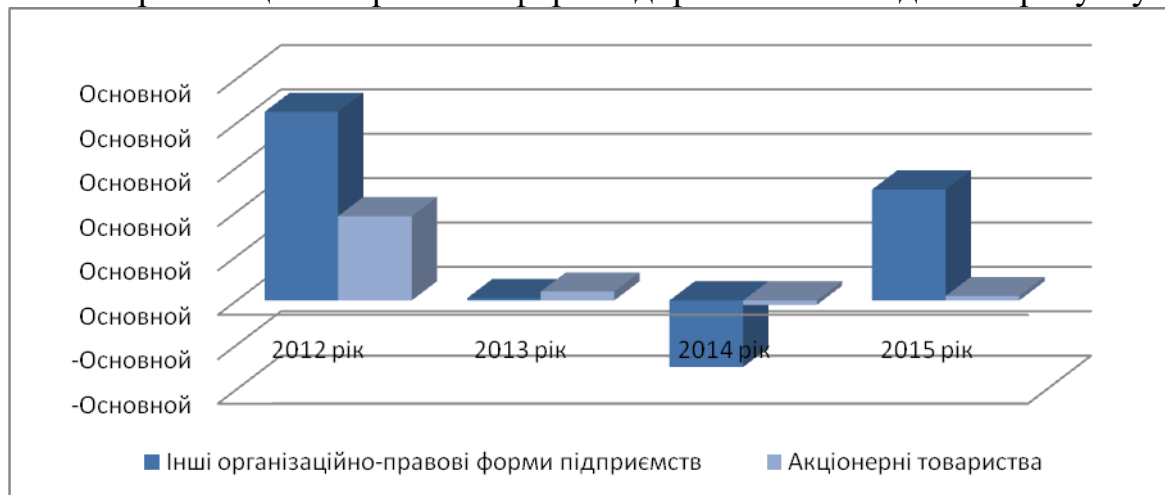

Рис. 1. Прибуток АТ та інших організаційно-правових форм підприємств в 2012–2015 рр.

В докризових умовах підйому економіки України прибуток АТ сягав 48,0% від загального обсягу. Чверть загального прибутку АТ припадає саме на банки, тобто вони мали найбільший внесок у зазначений показник. Падіння у 5 разів чистого прибутку банків у формі АТ в 2014 р. і значно вплинуло на загальну статистику. Можна стверджувати, що АТ в Україні досяг значного рівня розвитку. Формування і широке розповсюдження акціонерного капіталу є одним з основних принципів, на якому базується проведення ринкових реформ та є їх невід'ємною частиною. Але залишається багато явних та прихованих проблем подальшого акціонування капіталу.

Література:

1. Баюра Д.О. Система корпоративного управління в Україні: стан та перспективи розвитку [Текст]: монографія / Д.О. Баюра; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К.: ВПЦ "Київський університет", 2009. — 288 с.; 2. Мочерний С.В. Політекономія: підручник / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна. — 3-е вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2006. — 390 с.

МАРКЕТИНГ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕГРОВАНИХ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Шкурупська І.О.

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Аналіз наукової думки щодо визначення поняття «інтегровані маркетингові комунікації» продемонстрував наявність різноманітних підходів. На основі узагальнення наукових розробок пропонується визначати інтегровані маркетингові комунікації як скоординоване поєднання маркетингових заходів, специфічне для об'єкта просування, що застосовується для досягнення комунікаційної, економічної та соціальної ефективності маркетингової діяльності підприємства, що функціонує у взаємодії реального та віртуального середовища. Особливістю інтегрованих маркетингових комунікацій є бінарність їх природи: об'єднання каналів і засобів просування - як існуючих в реальній, так і у віртуальній економіці (за рахунок Інтернет-простору). На рис. 1 показано, що фірма може розгортати маркетингові комунікації як в реальному, так і у віртуальному просторі окремо, паралельно, так і інтегровано в обох сферах (зона перетину). Чим більше зона перетину ІМК в реальною і віртуальною економіках, тим вище синергетичний ефект, який прагне отримати фірма.

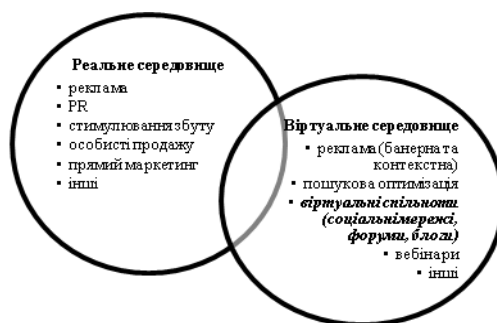

Рисунок 1 – Бінарність природи інтегрованих маркетингових комунікацій

За допомогою таких Інтернет-засобів, як соціальні мережі реалізуються інтерактивні маркетингові комунікації. В результаті фірма отримує зустрічну інформацію про реакцію цільових та інших аудиторій на здійснюване за допомогою ІМК вплив. Отже, в рамках комплексу інтегрованих маркетингових комунікацій маркетингологи готують «комунікацію на замовлення» з метою більш чіткого відповідності очікуванням і смакам споживачів. Частка використання деяких традиційних каналів комунікації знижується за рахунок зростання частки використання Інтернет-комунікацій.

Література:

1. Шкурупская И.А. Интегрированные маркетинговые коммуникации на рынке гелиоэнергетического оборудования / И. Л. Литовченко, И. А. Шкурупская // Маркетинг і менеджмент інновацій. – Суми: СумДЕУ, 2013. – №4 (2013). – С. 52-65 .2. Социальные сети и их значение в интернет-маркетинге. SMM и SMO.[Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://pr-cy.ru/lib/seo/Sotsial-nye-seti-i-ikh-znachenie-v-internet-marketinge-SMM-i-SMO>

СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ АДАПТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Штенкер А.А., Кобзева К.В.

Донбаський державний технічний університет, м. Лисичанськ

Адаптація персоналу в організації (для нових робітників і при інноваційних змінах) є необхідною ланкою в менеджменті[1]. Тому, важливим фактором стає детальне структурування адаптації, для прийняття оптимального управлінського рішення. Чим швидше працівник може адаптуватися до нових умов, тим раніше він почне працювати ефективно, що, безсумнівно, призведе до більш швидкої інтеграції самого адаптивного процесу в механізмі роботи підприємства[2].

Прийняття оптимального управлінського рішення залежить від чіткого розуміння процесу адаптації та вчасно виявленої проблеми. Використання функціональної моделі IDEF0 дозволить представити адаптацію персоналу у вигляді бізнес-процесу та простежити різні варіанти прийняття управлінського рішення. Структурна модель адаптації у вигляді декомпозиції моделі IDEF0 наведено на рис.1. Для наочності представимо бізнес-процес адаптації персоналу у вигляді 4 фаз.

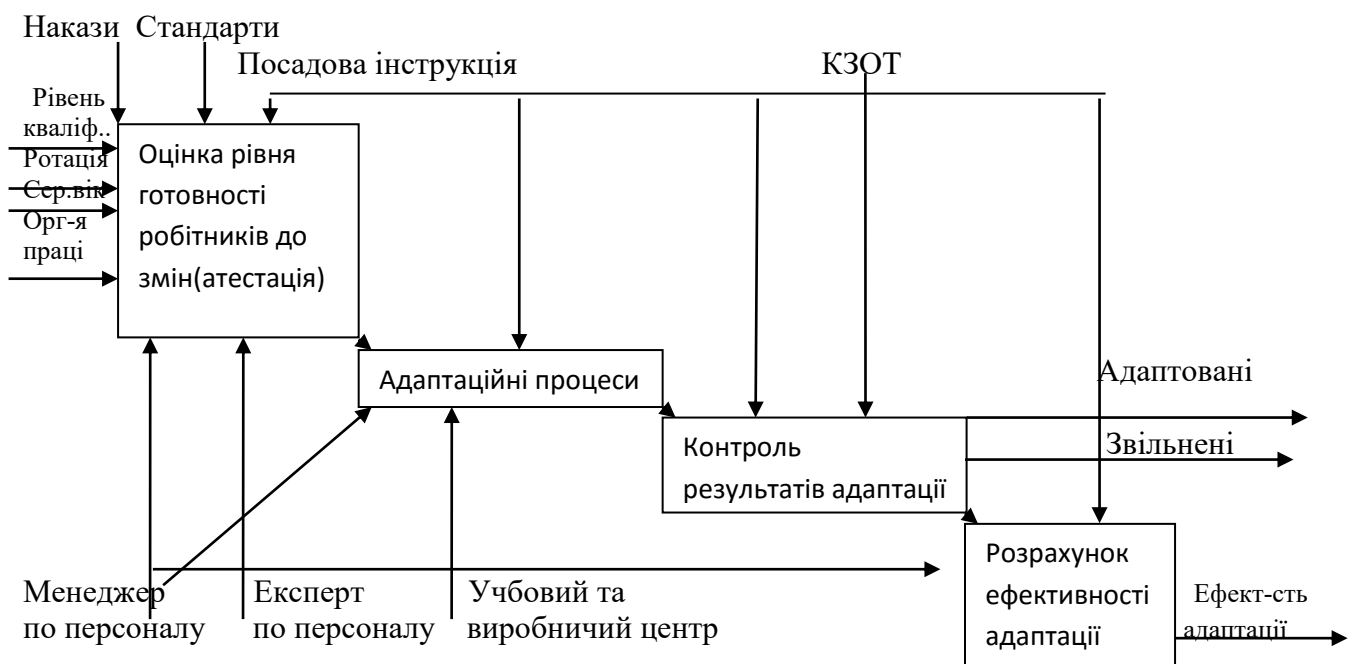

Рисунок 1 – Структурна модель адаптації промислового підприємства

Таким чином, економічний ефект від використання програми адаптації персоналу буде отримано за рахунок скорочення втрачених можливостей, пов'язаних з тривалим адаптаційним періодом.

Література:

1. Любінова Н.Г. «Менеджмент - шлях до успіху»/ Н.Г. Любінова- М., Агропромиздат, 1992, – с.189.
2. Інтернет-ресурс- <http://www.cfin.ru/itm/bpr/idefo.shtml>

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ

Шульгіна Т.С., Павленко К.О.

Донецький національний технічний університет, м. Красноармійськ

Сучасний етап розвитку України пов'язаний із необхідністю формуванням ефективної економічної системи. Істотним чинником забезпечення ефективної діяльності, високої конкурентоспроможності, сталого економічного розвитку є наявність на підприємстві людських ресурсів, здатних професійно вирішувати поставлені цілі та визначені завдання, тому першочерговим завданням керівництва підприємств і відділів з управління персоналом стає пошук і утримання професійних і креативних співробітників. Грамотно проведений підбір та відбір персоналу дозволяє уникнути надлишкового персоналу, допомагає раціонально використовувати професійні можливості людини, сприяє накопиченню професійного досвіду попередніх поколінь.

Пошук і набір кадрів - це перший і один з найбільш важливих етапів у загальному циклі руху персоналу на підприємстві. Використання HR-менеджментом ефективних технологій підбору персоналу дозволяє створити сильну згуртовану команду співробітників, спільна діяльність яких проходить в рамках корпоративної культури і спрямована на продуктивну роботу з метою досягнення поставлених цілей.

Для кожного підприємства найкращими є саме ті методи підбору персоналу, які сприятливі в його умовах. Рішення залишається за фахівцями HR-служби, але, щоб воно було вірним і обґрунтованим, необхідно володіти всім набором прийомів і інструментів, що дозволяють підібрати високопрофесійних і успішних співробітників.

В сучасних умовах доцільно виділити чотири найпоширеніші методи підбору персоналу: рекрутинг, head hunting, прелімінарінг, executive search. Все більшої популярності набувають нестандартні методи підбору персоналу, які передбачають проведення співбесід з претендентами на вакантні посади в досить екстремальних умовах: case-інтерв'ю; проєктивне інтерв'ю; структуроване інтерв'ю; провокаційне інтерв'ю; brainteaser-інтерв'ю; стресове інтерв'ю. Жоден з перерахованих методів відбору персоналу не забезпечує 100% гарантію правильного вибору, тому при виборі методу підбору персоналу необхідно виходити з позиції і посади, фінансового стану підприємства, терміновості вакансії і ситуації на ринку праці.

Від того, як якісно проведена процедура процесу відбору кадрів, в подальшому може позначитися на роботі даного підприємства, його прибутковості і існування. Відбір нових високоспеціалізованих працівників покликаний не тільки забезпечити режим нормального функціонування підприємства, але, і закладає фундамент його майбутнього успіху.

ОСВІТА ДЛЯ МАРКЕТОЛОГІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Юдіна Н.В.

«Київський політехнічний інститут», м. Київ

Згідно теорії поколінь, людей, народжених у період після 2000 року, прийнято відносити до малодослідженого покоління Z, яке характеризується тісною інтеграцією життя людства у період їх народження із інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ). Вже стало загальновизнаним, що специфічними особливостями такого покоління стають дезорієнтація, «кліпове мислення», «фаббінг», гіперактивність тощо.

Проведене Порталом дистанційних курсів «Футуролог» дослідження поведінки різних вікових груп дозволило сформулювати гіпотезу, що характерні специфічні ознаки представників покоління Z залежать не від історичних особливостей періоду народження його представників, як це вважалося раніше, а саме від ступеню інтеграції в поточне життя людини сучасного покоління ІКТ. Із подальшим розвитком інформаційного суспільства та ще більшою інтеграцією у життя людства ІКТ така гіпотеза передбачає певну уніфікацію поведінки споживачів, яка не залежить від їх віку, що суттєво розширить вікові межі покоління Z. Ґрунтуючись на висунутій гіпотезі, слід передбачати, що вибухоподібне поширення (яким відрізняються ІКТ) характерних ознак покоління Z серед більшості людей різного віку, зокрема, дезорієнтації, формує високу уразливість суспільства до впливу маркетингових інструментів. Загострення конкурентного протистояння комерційних інтересів у інформаційному просторі, у який тісно інтегруються сьогодні економічні стосунки, що формує принципово новий тип ринку інформаційного суспільства - Інтернет-ринок [1; 2] – може призвести до потужних і поки мало передбачених наслідків. Зокрема, згідно зробленим прогнозам, на Інтернет-ринку ринкова влада поступово зсуватиметься до принципово нового інструменту управління діяльністю людини - технологіям Штучного Інтелекту.

Тому одним з найважливіших напрямів в інформаційному суспільстві повинна стати глибока освіта маркетологів. При цьому її головним специфічним завданням має стати ґрунтування професійних знань і навичок з маркетингу не тільки на головних принципах концепції стійкого розвитку, але й перш за все на загальнолюдських цінностях, принципи чого напевно саме маркетологам у найближчому майбутньому слід наново сформулювати для інформаційного суспільства у цілому, повторивши все те, що вже неодноразово проходило випробовування часом.

Література:

1. Юдіна Н. В. Футурологія інтернет-пространства // Маркетинг услуг. – 2014. – Т. 4. – С. 264-277.
2. Юдіна Н. В. Футурологія глобалізації дистанційних курсів [Текст] / Н. В. Юдіна // Молодий вчений. — 2015. №2-6 (17). – С.1473-1476.

СТАНОВЛЕННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Юдіна Н.В., Бєженов В.С.,

*Національний технічний університет
«Київський політехнічний інститут», м Київ*

Для подолання економічної кризи в умовах відсутності джерел фінансування державі потрібно переходити на власні інтелектуальні ресурси [1]. Тому державі потрібно утримати у своєму правовому полі тих українських інноваторів-підприємців, які мають можливість зробити вагомий внесок у розвиток високотехнологічної економіки України. По-перше, слід ввести законодавче регулювання вагомості інвесторів і міноритаріїв у прийнятті рішень. Сьогоднішня модель управління бізнесом високотехнологічних інноваційних розробок передбачає, що той, хто володіє контрольним пакетом акцій компанії, може одноосібно вирішувати всі питання без участі міноритаріїв, що призводить до погіршення фінансового ризику для бізнесу останніх. Для удосконалення управління цим процесом необхідно впровадження режиму «договорів відповідальності» між усіма акціонерами, що дозволить убезпечити гроші інвесторів і підвищити привабливість країни.

По-друге, треба на державному рівні ввести систему пільг і особливих пропозицій для новаторів ринку. Наприклад, з метою економії на енергоносіях багато держав запроваджують систему пільг підприємствам і громадянам, орієнтованим на поновлювані джерела енергоресурсів. Подібні дії з боку держави залучатимуть інноваторів, що у довгостроковому періоді поліпшуватиме економіку. Тому вкрай важливо забезпечити пільги новаторам-виробникам високотехнологічної продукції, яка є пріоритетною для України, що використовують внутрішню сировину. Цей крок може залучити українських підприємців до виробництва, наприклад, електромобілів. По-третє, бажане забезпечення на постійній основі мораторію на перевірки малого високотехнологічного інноваційного бізнесу. Наприклад, необхідно введення електронних процедур перевірки та аудиту такого бізнесу, навіть без безпосереднього залучення у цей процес особисто підприємців. Це потребуватиме формування централізованої структури, однак вона дозволить не тільки знизити кількість невідповідного стандартам бізнесу, а й надасть поштовх до залучення інвестицій і відкриття нових інноваційних підприємств.

Міжнародний досвід показує, що вкладення у наукомісткі сфери із одночасними процесами оптимізації і адаптації законодавства саме під високотехнологічну економіку є одним із дієвих шляхів майбутнього розвитку України у довгостроковому періоді. На даному етапі навіть не так важливо буде винахід нових підходів до управління економікою, як проведення своєрідного бенчмаркінгу, який буде достатньо ефективним впровадження міжнародного досвіду у цій сфері у якості аналогії.

Література:

1. Юдина Н. В. Антикризисные маркетинговые инструменты инновационного развития предприятий // Маркетинг и финансы. – 2014. – Т. 1. – С. 60–72.

СТАНДАРТИ ТА ГАРАНТІЇ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Юр'єва І.А.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглянуто питання соціальних стандартів як складової забезпечення соціальної відповідальності організації. Процес формування соціальних стандартів та створення системи соціальних стандартів, гарантій та нормативів розпочався в державі із прийняттям Закону України “Про прожитковий мінімум”.

Принципами формування державних соціальних стандартів і нормативів є: забезпечення визначених Конституцією України соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного; законодавче встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів; диференційований за соціально-демографічними ознаками підхід до визначення нормативів; наукове обґрунтування норм споживання та забезпечення та ін.

Соціальні стандарти встановлюються і гарантуються державою. Саме вона зобов'язана забезпечити всім громадянам достатній життєвий рівень. Це зазначено в ст. 48 Конституції: „...кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло”.

Існування соціальних стандартів, що відображають якість життя дозволяє здійснювати ефективну соціальну політику, закладаючи необхідні для виконання умови в бюджет. Соціальна політика є ефективною тільки тоді, коли базується на дієвій системі стандартів, відповідальності за їх виконання.

В основу соціальних стандартів повинні бути покладені науково-обґрунтовані соціальні нормативи. Норматив в широкому розумінні – це економічний показник, відповідно до якого виконується будь-яка робота чи програма.

З урахуванням того, що до прожиткового мінімуму прив'язуються соціальні гарантії, які зазвичай є нижчими за прожитковий мінімум, то і вони є мінімальними і ніяк не можуть бути нормою.

Відповідно до Закону України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” основні соціальні гарантії не можуть бути нижчими за законодавчо встановлений прожитковий мінімум.

Література:

1. Іваненко О. Визначення поняття, сутності та видів соціальної відповідальності: актуальні проблеми / О. Іваненко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dniprokniga.dp.ua/46-ivanenko-o.-viznachennja-ponjattja-sutnosti-ta.html>.
2. Церкаевич Л. В. Сучасні тенденції соціальної політики в країнах Європейського союзу. – СПб., 2012. – С. 33.
3. Келли Д. The psychology of personal constructs . цитовано по книзі Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. Основные приложения, исследования и применения. СПб.: Питер, 2011 г. – 608с.

СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ, ОРІЄНТОВАНІ НА СПОЖИВАЧА

Янченко Н.В.

*«Харківський національний університет будівництва та архітектури»,
м. Харків*

Виробництво та споживання - це невід'ємна частина життя та діяльності людей. Виробництво та споживання завжди взаємозалежні. Не можна споживати більше, чим зроблене (не вважаючи поставок по імпорту). Тому виробництво служить деяким регулятором споживання продукції, товарів, благ і послуг.

Між виробником і споживачем продукції виникають складні взаємини. Виробник, наприклад, може створити дефіцит продукції та поставити споживача в залежність; у свою чергу споживач може піти до іншого виробника, якщо перший установить високі ціни або знизить якість продукції.

В умовах ринкової економіки, нестійкості загальної кон'юнктури ринку стратегія керування покликана сприяти стабілізації виробничо-господарської діяльності підприємства. Стабільність доходу підприємства і його успіх прямо залежать від якості стратегічних рішень. Однак домогтися стійкого зростання доходів без маркетингових досліджень неможливо.

Існує кілька основних принципів, що дозволяють формувати правильне подання про поведінку споживачів: споживач незалежний; мотивація та поведінка споживача досягаються за допомогою дослідження; поведінка споживачів піддається впливу; споживче поведінка соціально законно.

Незалежність споживача проявляється в тому, що його поведінка орієнтується на поставлену їм ціль. Товари та послуги можуть їм прийматися або відкидатися в тій мірі, у якій вони відповідають його запитам. Вони досягають успіху, якщо представляють споживачеві вибір і реальна вигода. Розуміння цього та постійне пристосування до поведінки споживача - одне з важливих вимог для виживання підприємства в умовах конкуренції.

Дослідження мотивації та поведінки споживачів необхідно, тому що поведінка різних споживачів (кінцевого споживача підприємств і установ) на ринку відповідно різниться по потребах і цілям закупівель, діям на ринку, мотивації поведінки та т.п.

Маркетингові дослідження - систематичне визначення кола даних, необхідних у зв'язку з вартістю перед підприємством маркетингової ситуації, їхній збір, аналіз і звіт про результати.

Підприємство не може домогтися успіху, якщо не виконується одна з функцій маркетингу - дослідження поведінки споживачів. У самому широкому розумінні поведінка споживачів визначається як дії, безпосередньо пов'язані з одержанням товарів і послуг, їхнім споживанням і розпорядженням ними, включаючи прийняття рішень, які передують і впливають за цими діями.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Яценко С.О., Побережна Н.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Ефективність управління фінансовою діяльністю підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища, перш за все, залежить від якості, повноти та достовірності інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Необхідно відзначити, що діяльність сучасного підприємства відрізняється глибиною та складністю умов господарювання, динамізмом технологічних, економічних, соціальних, інвестиційних та інноваційних процесів; складається із значної кількості подій та явищ, кожне з яких є джерелом інформації. Тому, для прийняття саме дієвих та доцільних управлінських рішень, менеджерам та управлінцям, важливого значення набувають мінімізація та раціональне використання інформації.

Створення раціонального потоку інформації повинне відповідати таким принципам:

- виявлення інформаційних потреб і способів найефективнішого їх задоволення;

- об'єктивність віддзеркалення процесів діяльності, використання природних, трудових матеріальних і фінансових ресурсів;

- єдність інформації, що надходить з різних джерел, усунення дублювання і суперечностей у первинній інформації;

- оперативність інформації, що забезпечується використанням новітніх засобів зв'язку і впровадженням методів дистанційної передачі первинних даних безпосередньо на сприймаючі пристрої ЕОМ;

- розробка програм користування й аналізу первинної інформації для конкретних завдань [1, с. 54].

Основними джерелами необхідної інформаційної бази фінансового менеджменту є зовнішні та внутрішні джерела, до яких можна віднести наступні:

- 1) Зовнішні джерела інформації:

- показники макроекономічного розвитку країни і галузі, до якої відноситься підприємство;

- показники кон'юнктури фондового та грошових ринків;

- показники діяльності постачальників, покупців, конкурентів.

- 2) Внутрішні джерела інформації:

- показники фінансового обліку підприємства;

- показники управлінського обліку.

Література:

1. Мошенський С. З. Економічний аналіз : підручник / С. З. Мошенський, О. В. Олійник. – Житомир : ПП «Рута», 2013. – 704 с.

ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Яцина В. В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Останнім часом на етапі фінансово-економічного розвитку промислових підприємств спостерігаються суттєві трансформації у процесі формування основних принципів управління господарською діяльністю. Це пов'язано із подоланням фінансово-економічної кризи, що суттєво вплинула на подальший розвиток промисловості в Україні та відобразилась на її макроекономічних показниках. Внаслідок історичних та політичних обставин, що склалися протягом останніх десятиріч, спостерігається негативна тенденція занепаду виробничого комплексу, зокрема, зменшення обсягів реалізованої продукції, особливо у машинобудуванні, скорочення інвестицій в основний капітал, високий ступінь автономності промислових підприємств та обтяження їх виконанням непрофільних функцій, внаслідок чого суттєво зростають їх додаткові витрати та знижується конкурентоспроможність. Для подолання існуючих перешкод та зростання ефективності господарчої діяльності, на першому місці багатьох компаній постає питання про необхідність пошуку нових механізмів ефективного здійснення бізнес-процесів та форм межфірмових відносин. Перспективним шляхом ефективного розвитку українського виробництва є специфікація прав власності з можливістю залучення зовнішніх ресурсів, що успішно реалізується на основі впровадження аутсорсингу в якості організаційного механізму здійснення економічної діяльності. Його використання набуло широкого розповсюдження у світовій практиці ведення бізнесу, але використання цієї стратегії в Україні перебуває у початковій стадії та реалізується здебільшого на ринку інформаційних технологій, логістичних та кадрових функцій компанії. Передача інших функцій та процесів, зокрема виробничих, на аутсорсинг, є найбільшою актуальною проблемою для промислових підприємств. Внаслідок того, що аутсорсинг безпосередньо пов'язаний з розподілом прав власності та правомочностей між економічними суб'єктами, неможливо залишити поза увагою інституційний аспект, що проявляється у впливі трансакційних витрат на прийняття рішення щодо доцільності його застосування у виробничій діяльності. Розмір трансакційних витрат є одним із головних чинників визначення економічної доцільності виготовлення промислових товарів власними силами або із залученням зовнішніх виконавців. Використання аутсорсингу у виробничій діяльності сприяє зменшенню трансакційних витрат та дозволяє сконцентрувати увагу на пріоритетних завданнях. Внаслідок цього, вирішення проблемних питань щодо ефективності господарського механізму на основі аутсорсингу з точки зору трансакційних витрат, останнім часом є найбільш актуальним та затребуваним завданням на пострадянському просторі.

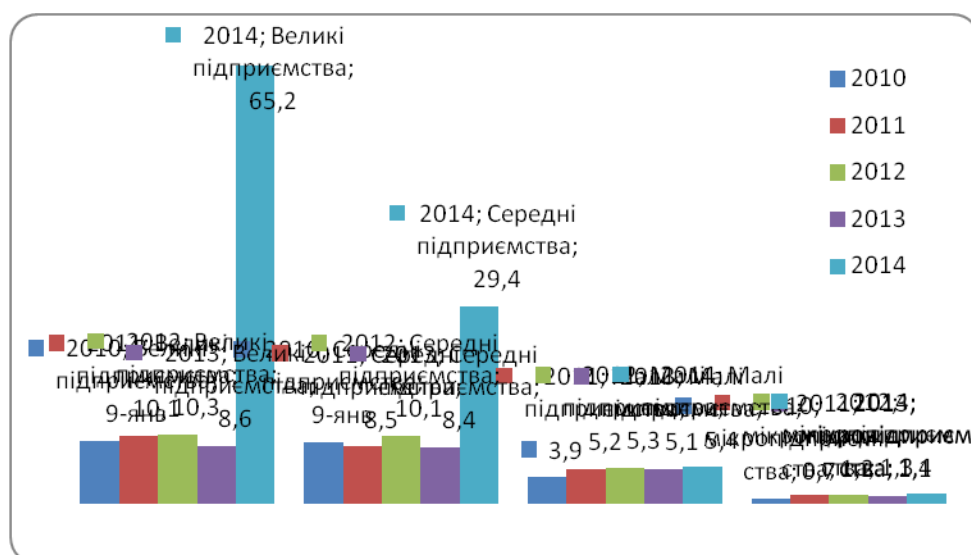
ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ

Ященко І.В., Маслак В.І.

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук*

Управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона включає такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат ресурсів; планування витрат за їхніми видами; облік та аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат. До найважливіших галузей промисловості усіх розвинених країн належить машинобудування.

Додана вартість за витратами виробничого підприємства за їх розмірами за видами економічної діяльності

Аналіз даних про витрати виробництва, дозволяє зробити висновок, про збільшення у 2014 році показника для великих підприємств. Це свідчить що більше вразливі великі підприємства до зовнішніх чинників.

Література:

1. Федулова Л. І. Технологічна структура економіки України / Л. І. Федулова // Економіст. — 2008. — № 5. — С. 28—33.
2. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи / [Н. В. Тарасова, І. С. Калініченко, В. А. Романенко та ін.] ; під заг. ред. чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. — Ніжин : ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2007. — 308 с

СЕКЦІЯ 17. НАВКОЛОЗЕМНИЙ КОСМІЧНИЙ ПРОСТІР. РАДІОФІЗИКА ТА ІОНОСФЕРА

ПАРАМЕТРЫ ВОЛНОВЫХ ПРОЦЕССОВ В ИОНОСФЕРЕ НАД УКРАИНОЙ, ВЫЗВАННЫХ ЕСТЕСТВЕННЫМИ ИСТОЧНИКАМИ

Аксенова Е. Д.¹, Панасенко С. В.²

¹Национальный технический университет

“Харьковский политехнический институт”,

²Институт ионосферы НАН и МОН Украины, г. Харьков

Атмосфера и ионосфера Земли редко находятся в спокойном состоянии. В них постоянно имеют место как аperiодические, так и квазигармонические вариации, вызванные различными высокоэнергичными источниками. Особый интерес представляет выявление и оценка параметров волновых процессов – акустико-гравитационных волн в атмосфере, ионосферными проявлениями которых являются перемещающиеся ионосферные возмущения (ПИВ). Эти волны служат не только индикатором различных естественных и искусственных процессов, но и существенно влияют на распространение радиоволн различных диапазонов.

Характеристики ПИВ могут быть определены с использованием методов дистанционного зондирования, к которым относится использовавшийся в данной работе метод некогерентного рассеяния (НР). Этот метод позволяет оценить параметры ПИВ, проявляющихся как квазипериодические вариации мощности НР сигнала, концентрации электронов, температур электронов и ионов, вертикальной скорости движения плазмы в зависимости от времени и высоты.

В данной работе исследовались ПИВ, вызванные прохождением утреннего и вечернего солнечного терминатора (СТ), а также частным солнечным затмением, имевшим место 20 марта 2015 г. При этом анализировались вариации параметров как НР сигнала, так и ионосферной плазмы. Решение о прохождении ПИВ принималось при наличии квазигармонических вариаций во всех рассмотренных зависимостях, если их периоды, диапазон высот и время наблюдения были близки между собой.

Результаты исследований показали, что ПИВ, сопровождавшие утренний СТ наблюдались с запаздыванием, а вечерний СТ – с опережением относительно времени прохождения СТ на исследуемых ионосферных высотах. Периоды преобладающих ПИВ обычно составляли 40 – 80 мин, их длительности не превышали 2 – 5 периодов. Относительные амплитуды вариаций мощности НР сигнала составляли 0.1 – 0.3, а для температур электронов и ионов равнялись 0.03 – 0.1. В период солнечного затмения наблюдались ПИВ в диапазоне высот 150 – 250 км. Их период был близок к 50 мин, а относительные амплитуды достигали 0.2 и 0.08 для вариаций мощности и температур соответственно.

Для всех исследованных событий вертикальная фазовая скорость ПИВ была направлена вниз и увеличивалась с ростом высоты. Следовательно, источники ПИВ находились в нижней атмосфере, скорее всего, на стратосферных высотах. На параметры ПИВ также оказывали влияние геомагнитная и метеорологическая активность и другие природные явления.

РАЗРАБОТКА ИЕРАРХИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ КЛАССОВ НА ЯЗЫКЕ ПРОГРАМИРОВАНИЯ C++ ДЛЯ ФИЛЬТРАЦИИ ДАННЫХ НЕКОГЕРЕНТНОГО РАССЕЯНИЯ

Багринцев А. А.¹, Панасенко С. В.²

¹Национальный технический университет

“Харьковский политехнический институт”,

²Институт ионосферы НАН и МОН Украины, г. Харьков

При обработке данных, полученных с помощью харьковского радара некогерентного рассеяния (НР), одной из основных задач является их фильтрация от разного рода внешних и внутренних помех. При этом необходимым условием является сохранение на диске как исходных, так и отфильтрованных данных. Дело в том, что, например, при анализе регулярных или квазипериодических вариаций НР сигнала когерентные отражения от космических аппаратов (в том числе и космического мусора) являются помехой, а при анализе распределения космического мусора по орбитам – полезным сигналом. Сохранение исходных высотно-временных рядов также позволяет провести повторный анализ экспериментальных данных, если будут разработаны новые, более точные методики либо потребуются решить какие-либо специфические задачи.

Поскольку объемы экспериментальных данных значительные (например, за одни сутки измерений их объем составляет несколько десятков гигабайт), а доля модифицированных в результате фильтрации данных сравнительно небольшая (обычно не превышает 10 – 15 % от общего объема), создание и хранение полной копии массива данных является нецелесообразным. Поэтому для оптимизации процесса обработки и использования оперативной и дисковой памяти компьютера была построена иерархия классов на основе связанных списков, которые позволяют хранить дополнительную информацию лишь об измененных наборах данных.

Иерархические классы были разработаны с использованием языка программирования C++. Базовые классы содержат поля, хранящие информацию о координатах точки соответственно в одномерном, двумерном и трехмерном пространстве и методы, позволяющие устанавливать и считывать значения этих полей. Производные классы описывают векторы или матрицы, состоящие из базовых классов, и содержат информацию о размерах объекта, его минимальном и максимальном значении, а также участках, где содержатся отфильтрованные данные. Методы производных классов позволяют находить экстремальные значения и производить такие операции над массивами, как их запись в файл и считывание из файла.

С использованием разработанной библиотеки классов была написана программа фильтрации высотно-временных вариаций мощности НР сигнала, которая позволила устранить целый ряд помех (когерентные отражения, импульсные помехи, скачки уровня сигнала) и выявить, в частности, волновые процессы на ионосферных высотах.

ПОВЫШЕНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЧАСТОТНОЙ ФИЛЬТРАЦИИ ЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СИГНАЛОВ

Брезгунов А.В.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Для передачи информации широко используются импульсы прямоугольной формы с модуляцией $S_P(t)$ (радиоимпульсы) и без модуляции $S(t)$ (линейные сигналы). Воздействующие на них помехи $n(t)$, изменяют форму немодулированных импульсов, а у радиоимпульсов изменяется форма огибающей и значение несущей частоты f_0 . Уменьшение полосы частот Δf при фильтрации импульса длительностью T может значительно понизить мощность $P_{\text{ш}}$ помех $n(t)$, которая при её равномерной плотности распределения N_0 имеет значение $P_{\text{ш}} = \Delta f \cdot N_0$. Однако, уменьшение полосы частот для немодулированных импульсов $S(t)$ ограничено полосой частот $\Delta f \approx 1,5/T$, а для радиоимпульсов $S_P(t)$ $\Delta f \approx 3/T$, в которой сосредоточена их основная энергия.

Идея повышения энергетической эффективности частотной фильтрации импульсов заключается в учёте того, что за время T параметры импульса прямоугольной формы неизменны, а параметры помехи изменяются. Если импульс $S^*(t) = S(t) + n(t)$ или $S_P^*(t) = S_P(t) + n(t)$ повторить K раз, задерживая на время T относительно предыдущего импульса, то получится искусственно удлинённый в K раз импульс $S^*_y(t)$ и радиоимпульс $S^*_{py}(t)$. Это эквивалентно тому, что полоса частот Δf для удлинённых импульсов $S_y(t)$ или $S_{py}(t)$, где сосредоточена его основная энергия, уменьшилась в K раз, а энергия помехи останется сосредоточенной, как и прежде в Δf . Используя узкополосный полосовой фильтр с $\Delta f \approx 1,5/KT$ для $S^*_y(t)$ и для $S^*_{py}(t)$ с $\Delta f \approx 3/KT$ можно понизить мощность гауссовой помехи $P_{\text{ш}} = \Delta f \cdot N_0$ приблизительно в K раз без изменения мощности импульсов P_C , так как их энергия будет сосредоточена полосе частот в K раз меньшей, чем у помехи. Соотношение $P_C/P_{\text{ш}}$ возрастёт в K раз.

После многократного повторения $S^*(t) = S(t) + n(t)$ или $S_P^*(t) = S_P(t) + n(t)$ получится непериодический сигнал ($S_y(t)$ или $S_{py}(t)$), и периодический сигнал помехи $n_y(t)$, с периодом T повторения $n(t)$. В частотных спектрах импульса $S^*_y(t)$ и радиоимпульса $S^*_{py}(t)$ появятся спектральные линии на частотах $f_i = i/T$ ($i=1, 2, 3, \dots$) для $S^*_y(t)$ и для $S^*_{py}(t)$ на частотах $f_p = f_0 \pm j/T$ ($j=1, 2, 3, \dots$).

При «стыковке» радиоимпульсов для недопущения скачка фазы в моменты «стыковки», необходимо чтобы число периодов высокочастотного колебания частотой f_0 было целым. Помехи $n(t)$ в подавляющем числе случаев будут «стыковаться» с разрывом фазы, а если в момент «стыковки» их фазы будут отличаться величину близкую к 180° , то заметная часть энергии $n(t)$ в её начале будет теряться при переходе фазы через 0° .

Если «удлинение» использовать в широко распространённой технологии OFDM, где полоса частотной фильтрации Δf_l одного из l подканалов больше его полосы частот Δf приблизительно в $l/2$ раз, то соотношение $P_C/P_{\text{ш}}$ после фильтрации в подканале, возрастёт в $K \cdot l/2$ раз, при $P_{\text{ш}} = \Delta f \cdot N_0$.

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ СКОРОСТИ ДВИЖЕНИЯ ПЛАЗМЫ, ИНДУЦИРОВАННОГО ВЕТРОМ НЕЙТРАЛЬНОЙ СРЕДЫ, ПРИ УЧЁТЕ НЕСОВПАДЕНИЯ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ И МАГНИТНЫХ ПОЛЮСОВ

Гринченко С.В.¹, Дзюбанов Д.А.²

¹Институт ионосферы,

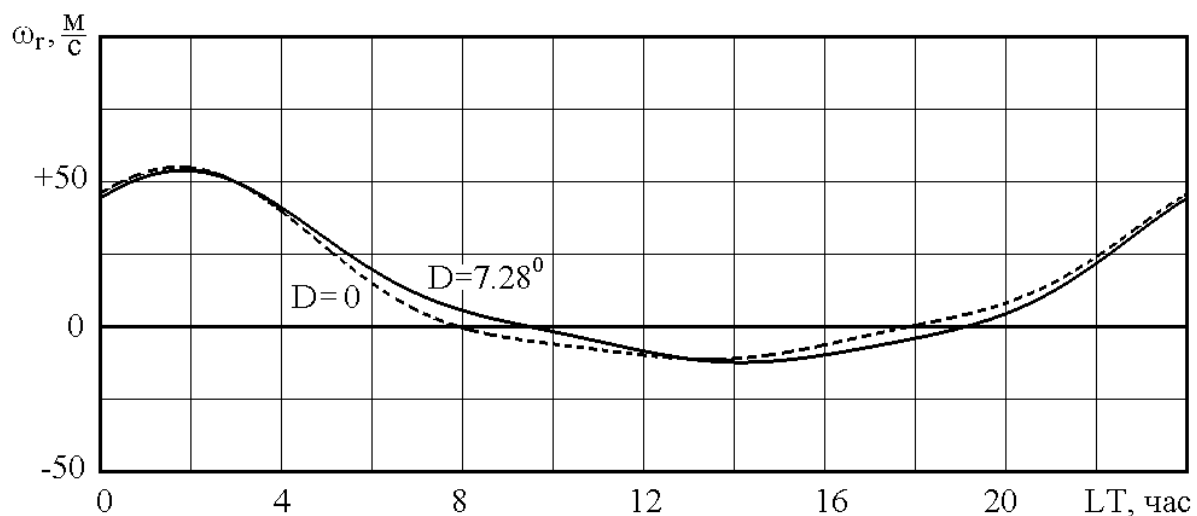
²Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», г. Харьков

Движение ионосферной плазмы определяется процессами диффузии, увлечением нейтральными ветрами и электрическим дрейфом.

Одной из составляющих скорости движения ионов (в частности, ионов O^+) ионосферной плазмы является скорость $\vec{\omega}$ в среде нейтральных частиц вдоль силовых линий магнитного поля Земли. Если вектор скорости горизонтального нейтрального ветра $\vec{v}_n = (v_{nx}, v_{ny}, v_{nz}) = (v_{n\phi}, v_{n\lambda}, -v_{nr})$, то радиальная проекция вектора скорости движения ионов вдоль магнитной силовой линии $\omega_r = -(v_{n\phi} \cos D + v_{n\lambda} \sin D) \cdot \cos I \cdot \sin I + v_{nr} \sin^2 I$. Углы D и I – склонение и наклонение магнитного поля. Для случая горизонтальных нейтральных ветров, когда радиальная составляющая нейтрального ветра $v_{nr} = 0$, скорость $\omega_r = -(v_{n\phi} \cos D + v_{n\lambda} \sin D) \cdot \cos I \cdot \sin I$. Если дополнительно пренебречь склонением ($D \approx 0$), скорость $\omega_r = -v_{n\phi} \cdot \cos I \cdot \sin I$.

На рисунке представлены результаты вычисления радиальной проекции вектора скорости движения ионов вдоль магнитной силовой линии в день осеннего равноденствия на высоте 300 км над Харьковом при магнитоспокойных условиях ($A_p = 2$) и уровне солнечной активности, характеризующимся индексом $F_{10.7} = 100$, при учёте несовпадения магнитного и географического полюсов (угол склонения над Харьковом равен 7.28°), а также при пренебрежении им.

РЕАКЦИЯ ИОНОСФЕРЫ НА СОЛНЕЧНОЕ ЗАТМЕНИЕ

20 МАРТА 2015 г. НАД ХАРЬКОВОМ

Домнин И. Ф.¹, Емельянов Л. Я.¹, Ляшенко М. В.¹, Черногор Л. Ф.²

¹Институт ионосферы, ² Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, г. Харьков

Представлены результаты экспериментальных и модельных исследований вариаций параметров ионосферной плазмы, динамических и тепловых процессов в ионосфере во время солнечного затмения (СЗ) 20 марта 2015 г. над Харьковом. Для наблюдения использовались радар некогерентного рассеяния и цифровой ионозонд.

СЗ началось в 09:09 UT, закончилось в 11:21 UT. Максимальное покрытие диска Солнца по площади составило 44%, по диаметру – 54%. СЗ протекало на фоне фазы восстановления сильной магнитной бури, которая имела место 17–18 марта 2015 г. ($K_{pmax}=8$). Гелиогеофизическая обстановка во время затмения была возмущенной ($D_{st min} \approx -50$ нТл, $K_p=5$, $A_p=24$, $F_{10.7}=113$).

В момент максимального покрытия Солнца (10:15 UT) высота максимума слоя F2 ионосферы увеличилась от 240 до 280 км. На высотах 190 и 210 км уменьшение концентрации электронов в максимальную фазу затмения составляло примерно 18.5 и 16.5% соответственно. Уменьшение температуры электронов при этом составило 12.1, 12, 17.7, 17, 19.5, 19, 15.5 и 13.4% на высотах 190, 210, 240, 290, 340, 410, 490 и 580 км соответственно. В вариациях температуры ионов эффекты СЗ проявились слабо.

На высотах, больших 308 км, наблюдалось увеличение абсолютных значений скорости V_z нисходящего движения ионосферной плазмы с максимумом вблизи момента максимальной фазы СЗ и последующим их восстановлением. Величина изменения V_z увеличивалась с ростом высоты, а наибольшие изменения (относительно данных контрольных суток и среднего значения накануне и после СЗ) составили 19, 28, 30, 43, 55 м/с на высотах 363, 418, 473, 528, 583 км соответственно.

Изменения диффузионной составляющей качественно подобны изменениям V_z . Вариации меридиональной составляющей скорости нейтрального ветра и эквивалентного нейтрального ветра в течение СЗ и после него достигали 10–30 м/с.

Изменение плотности диффузионного потока плазмы составило примерно $0.4 \cdot 10^{12}$, $1.2 \cdot 10^{12}$, $1.1 \cdot 10^{12}$ и $0.8 \cdot 10^{12}$ $\text{м}^{-2} \cdot \text{с}^{-1}$ на высотах 250, 300, 350 и 400 км соответственно. Плотность полного потока плазмы изменилась на $0.85 \cdot 10^{13}$, $0.77 \cdot 10^{13}$, $1.16 \cdot 10^{13}$, $1.17 \cdot 10^{13}$, $0.94 \cdot 10^{13}$, $0.77 \cdot 10^{13}$, $0.91 \cdot 10^{13}$ и $0.82 \cdot 10^{13}$ $\text{м}^{-2} \cdot \text{с}^{-1}$ на высотах 250, 300, 350, 400, 450, 500, 550 и 600 км соответственно.

Уменьшение величины энергии, подводимой к электронам, в момент максимального покрытия диска Солнца составило 32–34 % на высотах 200–300 км. Уменьшение плотности потока тепла, переносимого электронами, при этом достигло 63, 50 и 42 % на высотах 300, 350 и 400 км соответственно.

Магнитная активность заметно повлияла на ионосферные эффекты СЗ 20 марта 2015 г. над Харьковом.

РАЗРАБОТКА УСТРОЙСТВА ФОРМИРОВАНИЯ СИГНАЛОВ ДЛЯ КОНТРОЛЯ РАДАРА НЕКОГЕРЕНТНОГО РАССЕЯНИЯ

Емельянов Л. Я.¹, Богомаз А. В.¹ Бравичев Б. Р.²

¹Институт ионосферы,

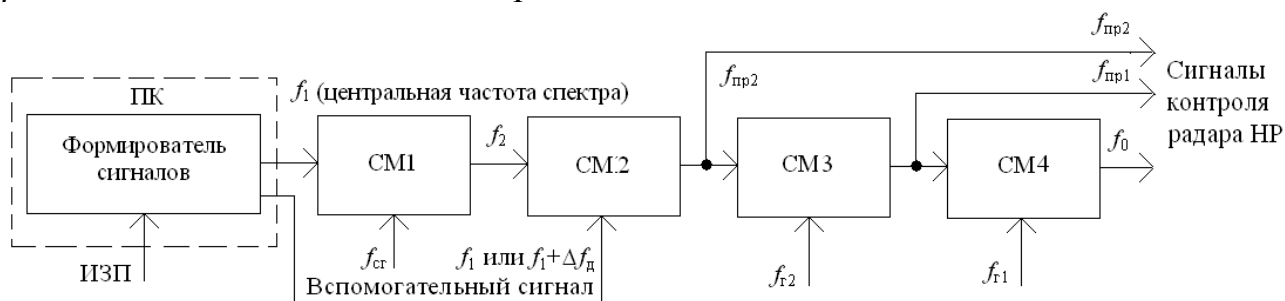
²Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», г. Харьков

С целью контроля точности измерения параметров ионосферы методом некогерентного рассеяния (НР) предложено устройство формирования сигналов для тестирования приёмных и обрабатывающих систем радара НР. Требования к этому устройству выработаны на основе анализа характеристик НР сигнала.

Данное устройство, в отличие от действующего, основанного на формировании спектра сигнала с помощью ФНЧ и преобразовании частоты с помощью независимых гетеродинов, позволяет благодаря когерентной структуре осуществлять контроль измерения скорости движения плазмы, а также синтезировать контрольный сигнал нескольких видов (гармонический сигнал; шумоподобный сигнал с равномерным спектром в выбираемой полосе частот; сигнал, подобный НР сигналу для различных состояний ионосферы) с задаваемыми программным способом параметрами.

Устройство включает в себя формирователь (на базе ПК) сигнала с центральной частотой спектра f_1 и вспомогательного гармонического сигнала, а также тракт переноса спектра контрольного сигнала на несущую частоту радара f_0 , выполненный на основе четырёх балансных смесителей СМ1–СМ4.

Принцип формирования шумоподобного сигнала основан на его синтезе в виде суммы гармонических составляющих со случайной фазой и амплитудами, соответствующими рассчитанному по параметрам ионосферы спектру. Для обеспечения когерентности используются сигналы первого, второго и синхронного гетеродинов радиоприёмного устройства (РПрУ) радара с частотами $f_{г1}$, $f_{г2}$ и $f_{сг}$. Доплеровский сдвиг спектра контрольного сигнала имитируется с помощью сдвига частоты вспомогательного сигнала на величину Δf_d .

Контрольный сигнал может подаваться (непрерывно или на определённой части радиолокационной развёртки) на вход РПрУ непосредственно или с помощью контрольной антенны по эфиру через антенно-фидерный тракт радара, а также в тракты первой $f_{пр1}$ и второй $f_{пр2}$ промежуточных частот РПрУ. Длительность и задержка начала контрольного сигнала относительно импульса запуска передатчика (ИЗП) устанавливается экспериментатором.

ВАРИАЦИИ КРИТИЧЕСКИХ ЧАСТОТ F-ОБЛАСТИ АВРОРАЛЬНОЙ ИОНОСФЕРЫ, СОПРОВОЖДАВШИЕ СТАРТЫ РАКЕТ С КОСМОДРОМА ПЛЕСЕЦК

Живолуп Т. Г.¹, Панасенко С. В.¹, Черногор Л. Ф.²

¹Институт ионосферы НАН и МОН Украины,

²Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, г. Харьков

Обнаружение и оценка параметров волновых процессов, вызванных стартом ракеты, является актуальной задачей по нескольким причинам. С одной стороны, старты и полеты ракет представляют собой своего рода активные эксперименты в геокосмосе, в которых расстояние до космодрома и выделяемая энергия, зависящая от массы ракеты, являются известными величинами. С другой стороны, наблюдаемые волновые возмущения сами по себе являются индикатором исследуемых событий. При наличии одновременных измерений, проведенных рядом разнесенных в пространстве измерительных комплексов, по значениям параметров наблюдаемых процессов можно определить местоположение, время старта и оценить массу стартовавшей ракеты.

Целью данной работы является анализ вариаций критических частот F2-слоя авроральной ионосферы, имевших место после старта ракеты “Союз” с космодрома Плесецк, по данным ионозондовых наблюдений.

Для диагностики ионосферных возмущений использовались данные двух ионозондов (Dynasonde), расположенных вблизи г. Тромсе (Норвегия) и г. Лонгьир (архипелаг Свальбард, Норвегия). Расстояние от космодрома Плесецк до ионозондов составляет около 1200 км и 2000 км соответственно. Данные ионозондов находятся в свободном доступе в сети Интернет (<http://dynserv.eiscat.uit.no>).

Значения высокоширотных и планетарных индексов геомагнитной активности в день старта, а также в предыдущие и последующие сутки A и A_p равнялись 1 – 10, а K и K_p в основном не превышали значения 3. Это свидетельствует о том, что в дни стартов ракеты “Союз”, как в предшествующие и последующие дни, состояние магнитного поля Земли было спокойным, что способствовало обнаружению возмущений в ионосферной плазме, сопровождавших старты ракет.

Для выявления ионосферных возмущений исследовались временные вариации частоты f_oF2 . В тех случаях, когда определить ее значения было невозможно, использовались вариации f_xF2 .

Обнаружены волновые возмущения, наблюдавшиеся с запаздываниями 30 – 60 мин и около 70 мин относительно момента времени трех стартов ракет для ионозондов вблизи г. Тромсе и г. Лонгьир соответственно. Показано, что эти возмущения имеют горизонтальные скорости 340 – 680 м/с, которые соответствуют скоростям акустико-гравитационных волн на этих высотах. Дополнительным аргументом в пользу того, что возмущения могут быть вызваны стартом ракеты, является возрастание времени запаздывания волнового процесса с увеличением расстояния до космодрома.

ЗМІНА ХАРАКТЕРИСТИК ПОШИРЕННЯ РАДІОХВИЛЬ ПІД ЧАС ІОНОСФЕРНИХ ЗБУРЕНЬ

Кацко С. В.

Інститут іоносфери МОН і НАН України, , г. Харків

Для забезпечення надійного радіозв'язку з високою якістю треба враховувати стан іоносфери як при плануванні радіозв'язку, так і під час повсякденної діяльності. Необхідність знати поточний стан іоносфери різко зростає у випадках різких коливань параметрів іоносфери при іоносферних збуреннях, що зумовлені геомагнітною активністю [1].

Спостереження за станом іоносфери проводяться на всій території Землі з використанням різноманітних станцій спостереження, основу яких складають станції вертикального зондування (ВЗ) іоносфери. Основні параметри, які можна отримати зі станцій ВЗ для проведення необхідних розрахунків трас: критичні частоти шарів іоносфери, діючі висоти шарів віддзеркалення та ін. Одна станція ВЗ іоносфери може обслуговувати територію $\pm 15\text{--}20$ градусів по довготі (1600–2200 км) і до 5–10 градусів по широті (500–1100 км). Відсутність іоносферних даних зі станцій ВЗ на території країни негативно позначаються не лише на можливості виконання заходів радіоконтролю для всіх радіочастотних центрів, але й на проведенні радіозв'язку в декаметровому діапазоні частот різними службами [2].

Докладний аналіз експериментальних даних, отриманих в обсерваторії Інституту іоносфери (м. Харків, Україна) за допомогою радару некогерентного розсіяння й іонозонду „Базис” дозволив оцінити вплив динамічних процесів в іоносферній плазмі під час підвищення рівня геомагнітної активності на зміну основних характеристик іоносферних каналів поширення радіохвиль і визначити межі цих змін [3]. Завдяки даним про зміни концентрації електронів та їх температур під час негативних і позитивних іоносферних збурень проведено розрахунки зміни частоти зіткнень електронів з іонами, показника поглинання радіохвиль, частотної ємності іоносферного каналу та набігу фази радіохвилі. Показано, що варіації параметрів іоносфери під час іоносферних збурень викликають суттєві зміни параметрів радіоканалів, тому для адаптації радіотехнічних засобів різного призначення до змін умов під час іоносферних бур необхідний безперервний моніторинг за станом іоносфери.

Література:

1. Afraimovich E. L. Geomagnetic storms and the occurrence of phase slips in the reception of GPS signals / E. L. Afraimovich, O. S. Lesyuta, I. I. Ushakov, S. V. Voeykov // Ann. Geophys. – 2001. – V. 45, N. 1. – P. 55–71.
2. Davies K. Ionospheric Radio / K. Davies. – Peter Peregrinus, London, 1990. – 587 p.
3. Черногор Л. Ф. Возмущение параметров ионосферного канала распространения радиоволн в течение геокосмических бурь / Л. Ф. Черногор, С. В. Кацко // Вестник Поволжского государственного технологического университета «Радиотехнические и инфокоммуникационные системы». – 2013. – Т. 3, № 19. – С. 5–17.

РАЗРАБОТКА СЕРВИСА СИСТЕМЫ ПОДСПУТНИКОВОГО ЗОНДИРОВАНИЯ ДЛЯ ЦЕНТРА ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ И СОСТОЯНИЯ КОСМИЧЕСКОЙ ПОГОДЫ С ДАННЫМИ ИНСТИТУТА ИОНОСФЕРЫ

Мирошников А. Е.¹ Парновский А.С.²

¹Институт ионосферы НАН и МОН Украины, г. Харьков

²Институт космических исследований НАНУ-ГКАУ, г. Киев

На базе Национального космического агентства Украины создается центр предупреждения о состоянии космической погоды и подспутникового мониторинга, где Институт ионосферы НАН и МОН Украины выступает одним из соисполнителей.

Основными заданиями центра являются: сбор и хранение данных в режиме реального времени; мониторинг и анализ обстановки в режиме 24/7; выдача предсказаний и прогнозов.

Потенциальными клиентами центра могут быть:

- НафтоГаз, УкрЭнерго, УкрЗализниця;
- Укрметеоцентр, СМИ, заинтересованные граждане;
- ГСЧС (предупреждение об экстремальных событиях);
- пользователи ГНСС и магнитометрических данных;
- НЦУИКС, операторы КА;
- ГосАвиаСлужба, УкрАвиаРух, авиакомпании;
- ВСУ (подразделения связи);
- различные научно-исследовательские институты.

В создании проекта также участвуют:

- Институт космических исследований НАНУ-ГКАУ – общая координация, подготовка нормативной документации, методики, работа с пользователями, организация международных связей;
- Главный центр специального контроля ГКАУ – сбор и хранение данных
- Радиоастрономический институт НАН Украины – предоставляет карты ТЕС, данные магнитометра;
- Институт геофизики НАН Украины – данные сети магнитометров.

Институт ионосферы планирует создать систему сервиса для центра предупреждения о состоянии космической погоды и подспутникового мониторинга. Этот сервис будет работать с данными, полученными методом некогерентного рассеяния (системы экспресс-обработки), и предоставит данные региональной модели ионосферы CERIM ION. На первом этапе будет разработана система визуализации данных, которые будут предоставляться после измерительных кампаний. На втором этапе планируется создание программ для предоставления таких данных в режиме реального времени.

**ЦИФРОВАЯ ОБРАБОТКА СИГНАЛА НР
С ЦЕЛЬЮ УЛУЧШЕНИЯ ВЫСОТНОГО РАЗРЕШЕНИЯ
ПРИ ИОНОСФЕРНЫХ ИЗМЕРЕНИЯХ**

Рогожкин Е.В.¹, Пуляев В.А.², Лялюк А.И.²

¹Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт»,

²Институт ионосферы НАН и МОН Украины, г. Харьков

Для повышения достоверности определения по характеристикам сигнала рассеяния высотно-временных зависимостей ионосферных параметров необходимы меры по улучшению точности расчета высотного распределения мощности $P(h)$ сигнала НР. Задача настоящего исследования – моделирование и усовершенствование цифровой обработки сигнала для улучшения высотного разрешения данного параметра, чтобы иметь возможность снижения как статистической, так и систематической погрешностей в последующих расчетах.

Существующие методы цифровой компьютерной записи не только снимают вопрос об использовании специальных сигнальных процессоров, но и существенно расширяют информационные возможности предполагаемых нами расчетов. Как оказалось, эти расчеты в значительной мере облегчаются наличием имеющегося соотношения между длительностью зондирующего импульса и частотой дискретизации принимаемого сигнала рассеяния.

Так, в Институте ионосферы в практике ионосферных измерений используется зондирующий импульс длительностью 100 км, а отсчеты на выходе радиоприёмного устройства следуют с периодом, соответствующим продвижению импульса вдоль высоты на расстояние $\Delta h = 18$ км [1]. Кратность, равная 6, позволяет реализовать следующий алгоритм обработки. Для ряда последовательных моментов продвижения импульса составляются уравнения вида $S_i = P_1 + P_2 + P_3 + P_4 + P_5 + P_6$, каждое из которых содержит шесть слагаемых в виде мощностей сигналов от облученных соседних (в пределах длительности зондирующего импульса) высотных участков. Отсчеты S_i образуются как результат дискретизации, а вот слагаемые $P(h)$ предлагается задать полиномом порядка $n = 5$ в виде $P(h) = a_0 + a_1h + a_2h^2 + a_3h^3 + \dots + a_nh^n$.

Указанные допущения позволяют составить систему линейных алгебраических уравнений относительно коэффициентов указанного полинома. В ней число уравнений равно числу неизвестных, поэтому есть возможность реализовать стандартные методы решения. Результаты расчетов в этом случае позволяют улучшить высотное разрешение вплоть до 18 км, что приближает его к оптимальному, например, для высот ниже максимума ионизации.

Литература:

1. Определение параметров ионосферы методом НР: монография / В.А. Пуляев, Д.А. Дзюбанов, И.Ф. Домнин. – Харьков: НТУ “ХПИ”, 2011. – 240 с.

ВАРИАЦИИ ПЛАЗМЕННЫХ ТЕМПЕРАТУР В ИОНОСФЕРЕ НАД ХАРЬКОВОМ В ТЕЧЕНИЕ ГЛУБОКОГО МИНИМУМА СОЛНЕЧНОЙ АКТИВНОСТИ

Сюсюк М. Н.¹, Котов Д. В.², Черногор Л. Ф.³, Богомаз А. В.²

¹Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт»,

²Институт Ионосферы НАН и МОН Украины,

³Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, г. Харьков

Исследование высотно-временных вариаций температур электронов и ионов в ионосфере имеет важное фундаментальное и прикладное значение. Тепловые процессы в значительной степени определяют состояние и поведение системы Земля – атмосфера – ионосфера – магнитосфера. Особенный интерес представляет изучение ионосферы во время редких геофизических явлений, в частности, таких как глубокий и продолжительный минимум 23-го цикла солнечной активности.

В данной работе предоставлен обзор экспериментальных данных полученных при помощи радара некогерентного рассеяния (г. Харьков). Массив данных получен для минимума солнечной активности и периода выхода из него (2008 – 2010 гг.). Так же проведено сравнение экспериментальных данных с данными международной эмпирической модели IRI (International Reference Ionosphere).

Рассматривались такие параметры ионосферы, как температуры ионов (T_i) и электронов (T_e). Для всех сезонов высотный диапазон измерений составлял 300 – 450 км. Для всех рассматриваемых дат отмечался значительный рост температур электронов и относительно небольшой рост температур ионов при восходе Солнца и их спад после захода Солнца. Минимальные температуры наблюдались в ночное время, когда температуры электронов и ионов становились равными друг другу, и составляли приблизительно 800 К для лета, и 600 К для осени и 635 К для зимы. Максимальные температуры электронов и ионов отмечались в полуденное время. Так, летом T_e достигала в среднем 2800 К; осенью 2700 К; зимой – около 2750 К. Суточные вариации температур ионов имели плавный характер. Для всех сезонов значение $T_{i\max}$ не превышало 1200 К.

При сравнении экспериментальных данных с моделью IRI, обнаружено, что модель значительно завышает значения температур ионов и электронов. Разница в температурах, в ночное время суток, составляла в среднем около 500 К, но в некоторых случаях она была больше 700 К (увеличение в два раза). Таким образом, отмеченные закономерности следует учитывать при коррекции модели ионосферы для центральноевропейского региона.

СЕКЦІЯ 18. НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МАКРОКІНЕТИЧНОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ПРОЦЕСУ БІОЛОГІЧНОЇ ОЧИСТКИ ГАЗОПОДІБНИХ ВИКИДІВ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПРОЕКТНИХ РОЗРАХУНКІВ АПАРАТІВ ОЧИСТКИ ПОВІТРЯ ВІД ЕКОЛОГІЧНО НЕБЕЗПЕЧНИХ РЕЧОВИН

Бахарєва Г.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Газоподібні викиди різного промислового походження за об'ємом, складом шкідливих речовин та їх концентраціями є небезпечним та потужним джерелом забруднення навколишнього середовища. Негативність впливу посилюється ще й тим, що переважно ці джерела забруднення знаходяться у зонах помешкання та життєдіяльності людей.

Відомо, що установки біологічної очистки повітря є екологічно чистими, дешевими та простими в експлуатації. Тому, всебічне дослідження процесів біологічної очистки газоподібних викидів за допомогою таких установок є актуальною темою.

Мета даної роботи – винайти наукові основи для проектних розрахунків апаратів біологічної очистки від водорозчинних та нерозчинних у воді забруднень за допомогою початкових розробок макрокінетичних математичних моделей, а саме: визначення поняття макрокінетичної математичної моделі біологічного очищення, як системи двох аналітичних функцій, що кількісно відображають взаємозалежність питомої швидкості деструкції забруднення, його концентрації, часу протікання процесу та початкової концентрації біомаси, а також, що задовольняють взаємозв'язки цих же параметрів в диференційній формі.

Комплекс виконаних теоретичних та експериментальних досліджень біологічної очистки повітря, початкові розробки макрокінетичних математичних моделей (визначення поняття макрокінетичної математичної моделі біологічного очищення) у сукупності є науковими основами для проектних розрахунків апаратів біологічної очистки від водорозчинних та нерозчинних у воді забруднень, характерних для викидів багатьох підприємств, які містять багатокомпонентні системи, що є дуже важливим кроком у захисті навколишнього середовища від екологічно небезпечних речовин.

Основне значення таких досліджень полягає у розробці науково обґрунтованих методик розробки макрокінетичних математичних моделей біологічної очистки газоподібних викидів, як основ для подальших розрахунків проектних параметрів апаратів для біологічної очистки від водорозчинних та неводорозчинних газоподібних забруднень.

Таким чином, можна зробити висновок, що визначення поняття макрокінетичної математичної моделі біологічного очищення є першим, але дуже важливим кроком на шляху удосконалення розрахунків проектних параметрів апаратів для біологічної очистки.

ПИТАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Березуцький В.В.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Природокористування є основою людської цивілізації, яке забезпечує необхідний і належний рівень її існування. Сучасний стан використання природних ресурсів в Україні та рівень антропогенного навантаження на природу, привело до глибокої екологічної кризи, що загрожує національній безпеці та здоровому образу життя населення. У деяких районах країни можна спостерігати руйнівне використання природних ресурсів, що призводить до спустошення та загублення екосистем.

Все частіше іде мова про руйнівні паводки у Карпатах. Але паводки є наслідками того, як без жалю вирубається ліс. За повоєнні 10—15 років було оголене 20 відсотків покритої лісом площі, а зараз ці цифри ще більше. Це впливає на гідрологічний режим гірських річок. При цьому кожна наступна повінь супроводжувалась усе більшими зсувами ґрунтів та селевими потоками. Учені (лісо знавці) не сумніваються в тому, що переруби в гірських лісах, зменшують здатність лісових екосистем затримувати опади і регулювати поверхневий стік води. Виходячи із цього, усі органи самоврядування та державні установи мають передусім аналізувати й враховувати антропогенне навантаження. Сьогодні навіть без додаткових досліджень є можливість здійснити такі протипаводкові заходи, які значно поліпшать екологічний стан Карпатського регіону.

Рослинний і тваринний світ Харківської області є досить різноманітним. Харківська область відноситься до лісостепової зони, а тому флора і фауна Харківщини складається з типових представників цієї зони. Проте, в нашій області є багато рідкісних, зникаючих тварин і рослин. Їх занесено до «Червоної книги України». На території Харківщини було створено велику кількість природоохоронних комплексів, що сприяють захисту флори і фауни нашої області від негативного впливу діяльності людини. У «Червоній книзі Харківської області» наведені відомості про 386 видів рідкісних і зникаючих тварин Харківської області (серед яких 41 вид, занесений до списку МСОП, 163 види — до Червоної книги України, 51 вид — до різноманітних Європейських червоних списків) [1].

Ще багато проблем із використанням земельного фонду країни, забрудненням ґрунту та природних вод відходами. Виходячи з вище вказаного, раціональне і гармонічне природокористування у сучасному стані, являється однією із головних (поряд запобіганню ядерної катастрофи) задач, як у регіональних, так і у глобальних та національних масштабах.

Література:

1. Червона книга Харківської області. Тваринний світ / За ред. Г. О. Шандикова, Т. А. Атемасової. Гол. ред. В. А. Токарський — Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. — 472 с.

ПОЛІПШЕННЯ ХІМІКО-БІОЛОГІЧНОГО СТАНУ ҐРУНТІВ ПІСЛЯ ДЕПОНУВАННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

Березюк Л.Л.¹, Віштак І.В.²

¹*Вінницький кооперативний інститут,*

²*Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця*

Загрозливим є забруднення ґрунтів твердими побутовими відходами (ТПВ), які містять токсичні речовини, патогенні мікроорганізми, організми, що викликають паразитарні, респіраторні, алергічні, шкірні та інші захворювання людини. В роботах [1-3] детально досліджено динаміку санітарно-бактеріологічного складу ТПВ під час їхнього компостування в різні пори року. На відміну від літнього компостування [1], тривалість весняного [2] є на порядок довшою (242 дні порівняно із 21 днем) за рахунок відмінності природних показників даних періодів року. Виявлено ширшу номенклатуру санітарно-бактеріологічного складу ТПВ навесні завдяки наявності стафілококів та аскарид, відсутніх у ТПВ під час літнього компостування [3].

Занепокоєння також викликають місця нагромадження відходів, які містять важкі метали (ВМ). Для зменшення концентрацій ВМ в ґрунті ефективним є метод електрохімічної ремедіації, що оснований на використанні електричного струму для виділення ВМ і дозволяє відновлювати ґрунти безпосередньо на поверхні землі без їх відбору у спеціальні ємності. В статті [4] наведена математична модель питомих енерговитрат очищення ґрунтів полігонів ТПВ від забруднення ВМ. В роботі [5] визначено, що експоненціальне збільшення нормативу збору за розміщення відходів при зменшенні їхнього класу небезпеки (збільшенні небезпечності) економічно стимулюватиме запровадження процесів роздільного збирання та сортування ТПВ в Україні.

Література:

1. Березюк О. В. Моделювання динаміки санітарно-бактеріологічного складу твердих побутових відходів під час літнього компостування / О. В. Березюк, С. М. Горбатюк, Л. Л. Березюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2013. – № 4. – С. 17-20.
2. Моделювання динаміки санітарно-бактеріологічного складу твердих побутових відходів під час весняного компостування / О. В. Березюк, М. С. Лемешев, Л. Л. Березюк, І. В. Віштак // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 1. – С. 29-33.
3. Березюк О. В. Порівняння динаміки санітарно-бактеріологічного складу твердих побутових відходів під час компостування / О. В. Березюк, Л. Л. Березюк // Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку : V всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. студ., аспір. та молод. вчених, 10-20 лист. 2015 р. : матеріали конф. – Ірпінь : НУДПСУ, 2015. – С. 218-220.
4. Березюк О. В. Моделювання питомих енерговитрат очищення ґрунтів полігонів твердих побутових відходів від забруднення важкими металами / О. В. Березюк // Комунальне господарство міст. Серія : безпека життєдіяльності людини – освіта, наука, практика. – 2015. – № 1 (120). – С. 240-242.
5. Березюк О. В. Регресія збору за розміщення твердих побутових відходів / О. В. Березюк, І. В. Віштак // Молодь в технічних науках : дослідження, проблеми, перспективи (МТН-2015) : міжнар. інтернет-конф., 23-26 квіт. 2015 р. : матеріали конф. – Вінниця : ТОВ "Нілан-ЛТД", 2015. – С. 23-25.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ПЕРЕРОБКИ ТА УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ

Березюк О.В.

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Відходи споживання та виробництва є одним із основних джерел антропогенного забруднення навколишнього середовища в глобальному масштабі і виникають як невідворотний результат споживчого відношення і неприйнятно низького коефіцієнта використання ресурсів. Наприклад, у колишньому СРСР щорічно кольорова металургія видобувала близько 2 млрд. т. гірських порід, а товарна продукція із них складала лише близько 1 %. В Україні у відходи потрапляють майже 80-85 % або 20-30 млрд. т. перероблюваної сировини із щорічним її приростом в межах до 2 млрд. т. у гірничодобувній, металургійній, хімічній та паливно-енергетичній галузях. З них понад 200 млн. т. складають токсичні та інші небезпечні відходи. Щорічний приріст площ, зайнятих відходами, складає 50 тис. гектарів [1].

Разом із тим промислові відходи можуть бути широко застосовуватись у будівництві для одержання цінних матеріалів: як наповнювач при виробництві бетонів [2, 3], як сировина при виготовленні дрібноштучних стінових матеріалів [4], а також при виробництві цементу, ніздрюватих бетонів, пористих наповнювачів, будівельної кераміки [5]. Це пояснюється тим, що багато мінеральних та органічних відходів за своїм хімічним складом і технічними властивостями близькі до природної сировини. Перспективними також є використання дрібнодисперсних відходів металообробки для мінімізації об'ємів іммобілізованих рідких радіоактивних відходів [6].

Таким чином, враховуючи те, що виробництво будівельних матеріалів належить до числа найбільш матеріаломістких галузей промисловості, використання промислових відходів як сировини при виготовленні будівельних матеріалів може бути використане для суттєвого зниження темпів вичерпання природних ресурсів.

Література:

1. Коц І. В. Вібраційний гідропривод для пресування промислових відходів / І. В. Коц, О. В. Березюк // Вісник ВПІ. – 2006. – № 5. – С. 146-149.
2. Лемешев М. С. Легкі бетони отримані на основі відходів промисловості / М. С. Лемешев, О. В. Березюк // Сборник научных трудов SWorld. – Иваново : МАРКОВА АД, 2015. – № 1 (38). Том 13. Искусствоведение, архитектура и строительство. – С. 111-114.
3. Сердюк В. Р. Фізико-хімічні особливості формування структури електропровідних бетонів / В. Р. Сердюк, М. С. Лемешев, О. В. Христич // Вісник ВПІ. – 1997. – № 2. – С. 5-9.
4. Очеретний В. П. Дрібноштучні стінові матеріали з використанням відходів промисловості / В. П. Очеретний, В. П. Ковальський // Вісник ВПІ. – 2005. – № 1. – С. 16-21.
5. Очеретний В. П. Активізація компонентів цементнозольних композицій лужними відходами глиноземного виробництва / В. П. Очеретний, В. П. Ковальський, М. П. Машницький // Вісник ВПІ. – 2006. – № 4. – С. 5-19.
6. Сердюк В. Р. Використання Бетелу-М для іммобілізації рідких радіоактивних відходів / В. Р. Сердюк, О. В. Христич // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – № 1 (5). – С. 50-54.

ИССЛЕДОВАНИЯ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОТХОДОВ ХИМИЧЕСКОГО ПРОИЗВОДСТВА ДЛЯ ЗАЩИТЫ ЛИТЕЙНЫХ ФОРМ

Бондаренко Т.С., Васьковец Л.А.

Харьковский национальный университет

«Харьковский политехнический институт», г. Харьков

Изучены процессы, протекающие в покрытии при его формировании и взаимодействии с металлом.

Установлено, что в покрытии в первоначальной стадии его формирования (в нанесенном состоянии) протекает реакция образования соединений типа силикатов алюминия в тонкодисперсном состоянии. Это способствовало упрочнению покрытия и увеличению $\delta_{сж}$.

Основной кристаллической фазой покрытия после воздействия расплавленной стали является корунд. Обнаружены также зерна шпинелида. Предположено, что это явилось следствием включения в состав стекловидного компонента покрытия атомов железа. Последнее усилило флюсующее действие расплава стекла, что приводило к большей блокировке зерен корунда и уменьшению их размеров. Структура покрытия приобрела более однородный характер. Контакт покрытие-сталь характеризовался высокой плотностью, что явилось одной из причин уменьшения степени окисления чугуна изложниц и облегчения процесса стрипперования слитков

Образование в приконтактном с изложницей слое покрытия шпинелидов замедляло процесс диффузии кислорода к рабочей поверхности изложницы.

Прочность сцепления покрытия с изложницей явилась следствием чисто механического закрепления и наличия промежуточного между изложницей и покрытием оксидного слоя.

Исследовано влияние разработанного покрытия СК₅80В на изменения, протекающие в структуре чугуна в процессе эксплуатации изложниц.

Установлено, что увеличение стойкости изложниц, защищенных покрытием, является следствием образования в приконтактной зоне перлита, благоприятного влияния покрытия изложницы и степень окисления чугуна, подавления термического удара при заливке стали в изложницу, диффузии элементов покрытия в рабочую поверхность изложницы и упрочнения чугуна.

Разработан технологический процесс механизированного приготовления и нанесения покрытий на рабочую поверхность изложниц.

Установлено, что применение покрытия повысило выход годного спокойного конструкционного металла в среднем на 10–12 %, стойкости изложниц на 16–19 %, снизило расход чугуна на 1,7 кг/т стали и привариваемость слитков к изложницам, устранило отдельные технологические операции, в частности, чистку и душирование изложниц, улучшило условия труда на участках подготовки составов изложниц и в разливочных пролетах.

РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ В ПРОЦЕССЕ МОЙКИ АВТОМОБИЛЕЙ

Букатенко Н. А., Лисогор Е.С.

***Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков***

В настоящее время, в условиях возрастающих требований к экологической безопасности на многочисленных автомобильных мойках, необходимо проведение целенаправленных работ по сокращению водопотребления и ресурсосбережению дефицитной пресной воды хозяйственно-питьевого качества. На автомойках Украины ежесуточно расходуется около 30 000 м³ питьевой воды, прошедшей дорогостоящую обработку на водопроводных станциях или подаваемой из артезианских скважин. За год расход воды на городских мойках и автомойках предприятий достигает около 10 млн. м³. Поэтому, большое значение приобретает разработка и внедрение замкнутых систем водоснабжения, в том числе, применение мобильных моек автомобилей с регенерацией воды. Создание таких систем позволит снизить штрафы, защитить водные объекты от загрязнения и засоления, значительно сократить объемы забираемой из них питьевой воды, что приобретает особенно важное значение для таких регионов Украины, где испытывается дефицит в пресной воде.

Большое многообразие очистных сооружений (ОС), предназначенных для очистки воды после мойки автотранспорта, являются дорогостоящими и малоэффективными. Для размещения созданных ОС требуются большие производственные площади, и, что самое главное, эти ОС не имеют устойчивой очистной способности от таких экологически опасных примесей, имеющих в отработанных моющих растворах, как нефтепродукты (НП), синтетические поверхностно-активные вещества (СПАВ) и взвешенные вещества (ВВ). Современные автомобильные мойки зарубежных фирм оснащены ОС, обладающими относительно высокой эффективностью очистки и надежностью работы по сравнению с ОС отечественного производства. Однако, при обслуживании они требуют специальной подготовки высококвалифицированного персонала, являются дорогостоящими и рассчитаны на моющие средства импортного производства. Все выше указанное, а также анализ существующих схем очистки сточных вод (СВ) после мойки автомобилей, показывает необходимость разработки новых экологически безопасных технологических решений и оборудования для очистки СВ с использованием отечественных моющих веществ.

НЕБЕЗПЕКА НАНОМАТЕРІАЛІВ І НАНОТЕХНОЛОГІЙ

Васьковець Л.А., Бондаренко Т.С., Винник А.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Зараз увага усього світу спрямована на розвиток нанотехнологій (НТ) - технологій отримання та використання речовин і матеріалів з розмірами частинок до 100 нм. Наночастинки (НЧ) і наноматеріали (НМ), що з них утворені, мають фізичні, хімічні і біологічні характеристики, що суттєво відрізняються від властивостей такої самої речовини у формі суцільних фаз або макроскопічних дисперсій. Вони знаходять широке застосування у сфері медицини, спорту, мікроелектроніки, хімічної, харчової промисловості, будівництві та ін. За прогнозами у 2014 р. майже 15 % усіх товарів світу мали використовувати нанотехнології.

Швидкий прогрес нанотехнологій поряд з позитивною стороною створює величезні ризики для здоров'я людини та навколишнього середовища (НС). Їх токсичність пов'язують з розвитком окислювального стресу та пошкодженнями ДНК, що призводить до запалення, апоптозу і некрозу тканин. Доведена їх надзвичайна стабільність, завдяки чому НЧ майже не біотрансформуються та не елімінуються з клітин, викликаючи деструктивні процеси. НЧ не ідентифікуються захисними системами організму і накопичуються у легенях, нирках, головному мозку, шлунково-кишковому тракті. Чинять нейротоксичну, кардіо- та гепатороксичну дію, викликають тератогенні та канцерогенні ефекти, впливають на згортання крові, сприяють транспорту токсичних ксенобіотиків через бар'єри організму. В організм людини НЧ можуть надходити із повітрям, водою, їжею, лікарськими препаратами, косметичними засобами та ін. У НС НЧ можуть потрапляти під час отримання НЧ, НМ, їх використання, переробки та утилізації, спалювання побутових відходів та ін. Вивчення екотоксичності НЧ вказує на високу їх небезпеку для живих організмів, накопичення у ґрунтах, донних відкладеннях, живих організмах.

Таким чином, НЧ та НМ – принципово новий небезпечний фактор впливу на людину та НС. Забезпечення безпеки виробництва та споживання нанопродукції є надзвичайно актуальною проблемою сучасності, від ефективності якої, як вказують дослідники НТ, буде залежит виживання людства у 21 столітті.

З урахуванням темпів розвитку наноіндустрії першим етапом зменшення ризику негативних впливів НМ та НТ на людину та НС є забезпечення майбутніх фахівців знаннями про небезпечні властивості НЧ та заходи безпеки. Перший крок на цьому шляху має бути спрямований на впровадження в освітні програми підготовки студентів дисциплін з безпеки НМ та НТ.

ОЦІНКА СТУПЕНЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРАЦІ РОБІТНИКА ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

Горбенко В.В., Світкова Д.В., Котлюба Т.Є.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Результат праці працівника може впливати на досягнення мети підрозділу або підприємства в цілому. Тому, вивчення оцінки діяльності виробничого персоналу є важливою задачею керівників підприємств. Визначення ефективності праці кожного працівника, виявлення відповідності його посади, розкриття недоліків у відносинах людей, усунення їх, правильне комплектування трудового колективу, дозволяє, як наслідок, здійснювати правильний підбір і розстановку кадрів.

На сьогоднішній день залишається актуальною задачею вибір методів оцінок роботи окремо взятого співробітника і колективу в цілому.

У роботі проаналізовані існуючі методи оцінки діяльності персоналу з вказівкою сильних і слабких сторін цих методів. Незадоволеність керівників багатьох підприємств (організацій) традиційними методами атестації, спонукає їх шукати нові методи оцінки персоналу. Нові нетрадиційні методи атестації розглядають робочу групу як основної одиниці організації, роблять акцент на оцінку і здатність працювати в групі. Оцінка кожного співробітника і робочої групи проводиться з урахуванням результатів роботи організації в цілому. До уваги приймається не тільки успішна робота сьогодні, але і здібність до професійного розвитку і освоєння нових професій і навиків.

Вибір методу оцінки персоналу для кожної конкретної організації є унікальною задачею, вирішити яку може тільки керівник самої організації.

В наданій роботі запропоновано метод аналітичної оцінки діяльності виробничого персоналу.

У даному методі всю виробничу діяльність пропонується виразити у вигляді показників діяльності (десять показників). Кожному показнику привласнюється ваговий коефіцієнт відповідно до його значущості у виконанні виробничої задачі. Результати роботи представляємо у вигляді звіту.

Запропонована в даній роботі аналітична оцінка діяльності виробничого персоналу була опрацьована на працівниках інженерно-технічного персоналу одного з підприємств м. Харкова. Отримані результати показали, що в зону невідповідності потрапило 5% співробітників. В цьому випадку виникла необхідність отримання додаткових професійних знань для поліпшення показників по професійній ерудиції, а також поліпшення трудової дисципліни.

За наслідками проведених досліджень був зроблений висновок про доцільність застосування цього метода серед працівників виробничої сфери діяльності.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТБО В КАЧЕСТВЕ ВТОРИЧНЫХ РЕСУРСОВ

Гуренко И.В.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

В Европейских странах действуют строгие правила относительно сортировки мусора для его последующей переработки. Наибольших успехов в решении этой проблемы добились Швейцария, Германия и Швеция, где люди сами предварительно сортируют свыше 80% отходов. В Дании, Бельгии, Швейцарии, Нидерландах, Австрии, Франции, Италии, США и Японии не только сортируют отходы, но и используют твердый мусор как вторичное сырье. В большинстве стран этот показатель превышает 50%. В то же время в Украине в качестве вторичных ресурсов используется лишь около 5% твердых бытовых отходов (ТБО).

Причин, несколько: во-первых, в Украине элементарно отсутствует система раздельного сбора составляющих ТБО, во-вторых, не хватает мощностей по переработке и утилизации мусора, в том числе и на функционирующих современных мусоросжигательных заводах.

Сегодня перерабатывающим предприятиям все сложнее найти поставщиков отходов бумаги, потому они вынуждены импортировать макулатуру из-за границы. В то же время население свои бумажные отходы просто выбрасывает на мусорные свалки. А ведь современные высокотехнологические методы переработки вторичного сырья обеспечивают значительную экономию лесных массивов и энергоресурсов. В большинстве европейских стран упаковочная бумага, гигиенические изделия из бумаги, газеты производятся полностью из макулатуры и вторичного сырья.

В Украине предприятия перерабатывают только три группы отходов: ПЭТ-бутылки, стекло и бумагу. Во многих городах уже давно внедрена система раздельного сбора этих видов мусора. Однако, если в контейнеры для пластика люди охотно выбрасывают бутылки, то в отделения для бумаги и стекла попадает все подряд. К примеру, из ПЭТ-бутылок переработчики делают не только новые пластиковые изделия, но и специальную пленку, которая используется в строительстве дорог. Таким образом, элементарно выбрасывая бутылку в нужное отделение, вы помогаете отремонтировать кусочек дороги. А, никому не нужные полиэтиленовые кульки используются в производстве черепицы.

Ежегодно, миллионы бытового мусора складываются на украинских свалках и полигонах. Многие из них давно перегружены или не отвечают нормам экологической безопасности. В то же время, пока в стране не существует четко налаженной системы раздельного сбора, помочь родному городу не утонуть в мусоре может каждый. Для этого нужно лишь научиться правильно, обращаться с домашними отходами.

По мнению специалистов, проблема отходов должна решаться на месте их образования путем внедрения ресурсовозобновляющих технологий (РВТ).

НОВІТНІ НЕБЕЗПЕКИ ТА ДОСЯГНЕННЯ В ГАЛУЗІ ПЕРЕРОБКИ МЕТАЛЕВОГО БРУХТУ, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК НЕБЕЗПЕК В ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ ТА ЕКОЛОГІЇ

Єршов Д.І.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

На сьогоднішній день, нажаль, як відомо найбільша кількість надзвичайних ситуацій відбувається з вини так званого «людського фактору». Низька освіченість керівників не дозволяє використовувати навіть ті технологічні надбання людства, що вже існують та можуть широко впроваджуватися. Переробка металевих брухтів в Україні за розмірами вже розвинулася до величезних обсягів. Торік в Україні було перероблено, а також відправлено на експорт лому чорних металів на рівні трохи менше за 5 млн. тон. Нажаль, через відсутність розуміння керівниками підприємств небезпеки лому металів змащеного суспензійними охолоджувальними рідинами (СОР), ці відходи збираються, сортируються та потім переробляються на підприємствах разом з широким спектром іншого металевих брухтів не зважаючи на небезпеку термічної переробки такого брухту без відповідного очищення, що є небезпечним для здоров'я робітників цих підприємств.

Також є широко відомим фактом те, що залишки СОР, що просочуються в ґрунт, потрапляють в водойми та випаровуються в атмосферу становлять небезпеку для сталого розвитку не тільки окремих видів живих організмів, але й в цілому для взаємодій між видами та порушують сталі зв'язки що існують в біогеоценозах. Як приклад можна навести природний зв'язок в ланках консументів та редуцентів, що підтверджує збільшення накопичення небезпечних речовин при проходженні небезпечних речовин по трофічному ланцюгу. Через те що людина утворює антропогенні ланцюги свого трофічного ряду, неможливо й далі недооцінювати окремі випадки захворювань на виробництві, що виникають внаслідок просочування та випаровування небезпечних речовин в навколишнє середовище.

При цьому всьому де які керівники досить не забезпечують зниження антропогенного навантаження на природне навколишнє середовище. Як найкращі приклад можна привести той факт, що до сих пір в нових та існуючих учбових центрах не проектується та не будуються душові кімнати для персоналу та навчаючихся, що дозволили б більш широко використовувати вело транспорт та підвищувати рівень здоров'я людей, через можливість підтримувати повноцінну гігієну на базі гелео- та гео- енергетичних установок. На підприємствах не проводиться агітація керівництвом про необхідність використання вело транспорту. Крім того по всьому світу, а не тільки в Україні відбувається зменшення кількості тролейбусних та трамвайних маршрутів на тлі збільшення маршрутів з електробусами, що призводить до збільшення кількості відпрацьованих акумуляторних батарей. І це все відбувається на тлі розгорнутою сучасними державами боротьби з двигунами внутрішнього згоряння. Як відомо, Великобританія та інші розвинуті країни світу починаючи вже з 2050 року планують заборонити продаж автомобілів з двигунами внутрішнього згоряння, через їх надлишкову небезпечність для навколишнього природного середовища та неможливість істотно покращити показники цього типу двигунів на сучасному етапі розвитку науки.

Запропоновано нове бачення концепції розвитку сучасної України, як екологічно свідомої держави, що починала б новий етап розвитку з забезпечення розвитку вищої освіти спрямованої на більш повне та раціональне використання вже існуючих безпечних для навколишнього природного середовища технологій. Для більш повного використання існуючих безпечних технологій необхідно підвищувати рівень знань не лише студентства, але й в обов'язковому порядку й спеціалістів, що вже працюють та навчають. Інакше не досягти того, щоб керівники усіх ланок нарешті зрозуміли, що екологічна безпека підприємства - це економія коштів та ресурсів. Ця концепція знайшла більш повне відображення в статтях, в котрих я приймав участь до цього часу.

ШЛАМОЗОЛОКАРБОНАТИЙ ПРЕС-БЕТОН НА ОСНОВІ ВІДХОДІВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Ковальський В. П., Бондар А. В.

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Одним із напрямків зниження їх собівартості є зменшення витрат енергоємних компонентів за рахунок використання побічних продуктів промисловості, таких як відходи енергетичної промисловості (зола-винесення), металургійної промисловості (бокситовий шлам) та видобувної промисловості (відходи каменерізання). [1, 2]. Їх переробка і застосування вигідні як з економічної, так і екологічної точки зору, адже відбувається звільнення площ значних земельних угідь від накопичених відвалів шкідливих техногенних відходів і зниження витрат на їх складування та утримання. Перспективними також є використання дрібнодисперсних відходів металообробки для мінімізації об'ємів іммобілізованих рідких радіоактивних відходів [3].

Шламосолокарбонатний прес-бетон складається з відходів каменерізання карбонатних порід, золи-винос (ЗВ) Ладизинської ТЕС, червоного шламу (ЧШ) Миколаївського глиноземного заводу з добавкою портландцементу.

Технологія приготування формувальної суміші включає в себе наступні стадії. Суміш, у відповідному співвідношенні карбонатного відсіву, золи-винос, червоного шламу і портландцементу змішують і подрібнюють в бігунах протягом 15 хв. Потім зволожують суміш до $W = 8\%$ і вивантажують в прес-форму та пресуються на гідравлічному пресі при тиску 25 МПа. Використання вібраційного гідроприводу для пресування дозволяє отримати вироби підвищеної міцності та щільності [4-6].

Вироби отримані на основі шламосолокарбонатного прес-бетону мають марку за міцністю від М15 до М35 (МПа) коефіцієнт розм'якшення від 0,74 до 0,9, морозостійкість 25-50 циклів в залежності від тиску пресування та методів пресування. Висока густина 2,1-2,4 г/см³ вказує на необхідність пресування цегли з наскрізними пустотами.

Література:

1. Очеретний В. П. Дрібноштучні стінові матеріали з використанням відходів промисловості [Текст] / В. П. Очеретний, В. П. Ковальський // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2005. - № 1. - С. 16-21.
2. Ковальський В. П. Використання золи виносу тес у будівельних матеріалах [Текст] / В. П. Ковальський, О. С. Сідлак // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. - 2014. - № 1. - С. 35-40.
3. Сердюк В. Р. Фізико-хімічні особливості формування структури електропровідних бетонів / В. Р. Сердюк, М. С. Лемешев, О. В. Христич // Вісник ВПІ. - 1997. - № 2. - С. 5-9.
4. Коц І. В. Вібраційний гідропривод для пресування промислових відходів / І. В. Коц, О. В. Березюк // Вісник ВПІ. - 2006. - № 5. - С. 146-149.
5. Савуляк В.І., Березюк О.В. Дослідження динаміки приводу плити для пресування твердих побутових відходів // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2002. - № 4. - С. 83-86.
6. Лемешев М.С., Христич А.В. Формування мікроструктури бетонів для захисту від іонізуючого випромінювання. //Вісник ВПІ. - Вінниця: ВДТУ, 1998.- №2.-С.18-23.

СТІЙКІСТЬ РОБОТИ ТЕЦ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Корець А.Р.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Проблема підвищення стійкості роботи об'єктів господарювання в мирний та воєнний часи є досить гострою, бо могутність держави базується на стабільній економіці. Виведення економіки з ладу може призвести до того, що країна не зможе захищати свої кордони і підтримувати життєдіяльність населення.

Загроза ураження промислових регіонів та центрів під час надзвичайних ситуацій викликає необхідність проведення заходів цивільного захисту, які підвищують стійкість роботи об'єктів господарювання.

Руйнування об'єктів господарювання і великі втрати серед населення, а також порушення широкого кооперування різних галузей господарства – основна причина різкого скорочення випуску військової, сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, що життєво позначається на боєздатності збройних сил і життєдіяльності держави.

ТЕЦ призначена для вироблення електричної та теплової енергії та передачі її людині. В сучасному світі без електрики нічого майже не буде працювати. Вироблення теплової енергії має також велике значення особливо взимку! Тому стійкість роботи в умовах сучасних загроз має велике значення.

Потенційними джерелами небезпек для ТЕЦ-3 визначено: природний газ(метан), мазут топковий, масло, бензин, дизельне паливо, сірчана кислота концентрована, аміак водний технічний (25%), соляна кислота концентрована, гідразингідрат (64%). Потенційними видами небезпеки для філії ТЕЦ-3, є : порушення герметичності обладнання, викид (вплив) небезпечних речовин, виникнення зони загазованості,пожежа протоки горючих рідин.

При проведенні аналізу небезпеки ТЕЦ-3 було встановлено, що максимальна аварія в блоках: №1,2,7,11 – що вражає фактор теплове випромінювання, яке призводить до опіків 1-го ступеня; в №3,4,5,6,10 – приміщення котельного відділення вражає фактор ударна хвиля; а в №8,9 – приміщення кислотної, вражаючий фактор пари реагентів.

Таким чином було встановлено, що для стійкості роботи ТЕЦ-3 потрібно уникнути небезпечних та шкідливих речовин, які знаходяться на території електростанції. Кожен працівник повинен вміти діяти у випадку виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Література:

1. Кодекс цивільного захисту України. ВРУ №5403–VI від 02.10.2012 р.
- 2.Кулаков М.А. та інші Цивільна оборона: Навч. посіб. для спец. вищ. навч. закл. / За ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2008. – 312 с.
- 3.Стеблюк М.І. Цивільний захист: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 487 с.

ВПЛИВ ТИПУ МОНІТОРУ НА УМОВИ ПРАЦІ КОРИСТУВАЧІВ

Кузьменко О.О., Тамаза Д.Р.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Досвід користування моніторами з електронно - променевими трубками (ЕПТ) виявив основні напрямки професійно – зумовлених захворювань користувачів, які пов'язані: з впливом на очі та зір і серцево – судинну систему; кістково – м'язовим дискомфортом; ураженням шкіри; порушеннями репродуктивної функції; а також порушеннями, викликаними стресом, які, в свою чергу, приводять до фізіологічних та психологічних розладів здоров'я та трансформації поведінки людини.

З переходом до моніторів на рідких кристалах в умовах відсутності електромагнітних і електростатичних полів очікували зменшення проблем зі здоров'ям. Однак фахівці відзначають тільки зниження захворювань шкіри, поява яких було зумовлені осіданням на обличчі, руках працівників важких позитивно заряджених частинок пилу, що містять бактерії, мікроорганізми і які притягаються в зону дихання до негативно зарядженого екрана електронно-променевої трубки.

Як в ЕПТ –моніторах, так і в РК – моніторах, зображення створюють самосвітні об'єкти, в той час коли людина звикла сприймати оточуючий світ у відбитому світлі. В РК- моніторах стан усугубляється тим, що яскравість їх екрану буває завищеною, а світло від РК - панелей поляризоване, що посилює втому очей. Зберігається небезпека сухості очей, бо , як и у випадку з ЕПТ, користувач рідко моргає.

При роботі з РК-монітором вплив гіподинамії залишається головною проблемою, яка позначається на серцево-судинній системі, кістково-м'язовому апараті і репродуктивній функції, приводячи до утворення застійних зон і порушення кровообігу.

Незалежно від виду моніторів залишається негативний вплив на здоров'я і працездатність користувачів шкідливих і небезпечних факторів робочої зони й особливостей праці (незадовільнених мікроклімату й освітлення, шуму й вібрації, високої напруги та небезпеки пожежі). Необхідно також ураховувати психофізіологічні фактори: нервово-емоційне напруження, статичність та незручність пози через нехтування ергономічними вимогами, монотонність праці, розумові перенавантаження та інше.

Слід звернути увагу користувачів на зміну природного режиму сну. Як показує опитування студентів, більшість із них працює за комп'ютером у нічний час, що суттєво позначається на функціонуванні імунної й нервової систем, на здатності організму до зняття стресу.

Незалежно від типу монітору всім користувачам слід рекомендувати вести здоровий спосіб життя

В'ЯЖУЧІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОМИСЛОВИХ ВІДХОДІВ ВІННИЧИНИ

Лемешев М. С

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Пошук нових в'язучих речовин обумовлений в основному двома причинами: з однієї сторони, великою енергоємністю і, як наслідок, високою собівартістю виробництва портландцементу; з другої сторони, потребою в матеріалах зі спеціальними властивостями (стійкістю до дії високих температур, агресивних речовин, радіаційного випромінювання, біологічних організмів, з високою чи низькою густиною тощо) [1].

У Вінницькій області на території колишнього ВО "Хімпром" накопичено близько 800 тис. тон шкідливих хімічних відходів – фосфогіпсів [2]. Другим шкідливим продуктом виробничої діяльності регіону є накопичення золошлакових відходів на Ладижинській ТЕС і теперішня їх кількість дорівнює біля 20661 тис. тон [3]. На підприємствах металообробних виробництв регіону накопичено близько 300 тис тон дисперсних металевих відходів – шлами [4].

В "Лабораторії ресурсозберігаючих технологій та спеціальних бетонів" Вінницького національного технічного університету проводяться дослідження по комплексній переробці техногенних відходів (золи-виносу, фосфогіпсу, металевих шламів) для отримання комплексного в'язучого [5-6].

Отримання фосфогіпсозолоцементних та металофосфатних в'язучих на основі відходів хімічної промисловості і металообробних виробництв дозволяють вирішити актуальну для України проблему енерго та ресурсозбереження шляхом створення нових будівельних матеріалів поліфункціонального призначення [6-7].

Література:

1. Коц І. В. Вібраційний гідропривод для пресування промислових відходів / І. В. Коц, О. В. Березюк // Вісник ВПІ. – 2006. – № 5. – С. 146-149.
2. Очеретний В. П. Дрібноштучні стінові матеріали з використанням відходів промисловості / В. П. Очеретний, В. П. Ковальський // Вісник ВПІ. – 2005. – № 1. – С. 16-21.
3. Очеретний В. П. Активізація компонентів цементнозольних композицій лужними відходами глиноземного виробництва / В. П. Очеретний, В. П. Ковальський, М. П. Машницький // Вісник ВПІ. – 2006. – № 4. – С. 5-19.
4. Сердюк В.Р. Пути использования дисперсных металлических шламов. // В. Р. Сердюк, М. С. Лемешев, О. В. Христич // Матеріали міжнародної науково-технічної конференції "Енергозберігаючі технології. застосування відходів промисловості в будівельних матеріалах та будівництві".- Київ: Пульсари. – 2004. - С.119-126.
5. Савуляк В.І., Березюк О.В. Дослідження динаміки приводу плити для пресування твердих побутових відходів // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2002. – № 4. – С. 83-86.
6. Сердюк В. Р. Золоцементне в'язуче для виготовлення ніздрюватих бетонів / В. Р. Сердюк, М. С. Лемешев, О. В. Христич // Сучасні технології матеріали і конструкції в будівництві. Науково-технічний збірник. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця. – 2011. – №1(10). – С. 57-61.
7. Сердюк В. Р. Комплексне в'язуче з використанням мінеральних добавок та відходів виробництва / В. Р. Сердюк, М. С. Лемешев, О. В. Христич // Будівельні матеріали, вироби та санітарна техніка. Науково-технічний збірник. – 2009. – Випуск 33. – С. 57-62.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХОДІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Максименко М.С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Економічна ефективність заходів з охорони праці - відношення корисного результату (поліпшення умов і охорони праці) до витрат на заходи з охорони праці. Ефективними є ті витрати, які в найбільшій мірі сприяють досягненню поставленої мети. Кількісні показники економічної ефективності, що дозволяють визначити величину ефекту і вибрати найкращий варіант вирішення завдання, поділяються на натуральні і вартісні.

Натуральні показники, такі як зниження виробничого травматизму, використовуються в зіставленні з вартісними показниками для визначення вартості рішення задачі. Вартісні показники дають можливість зіставити показники економічного результату, отриманого внаслідок проведення заходів з охорони праці, з здійсненими витратами.

При цьому виробляється спільний облік економічних результатів від реалізації заходів та витрат, пов'язаних з їх здійсненням на основі розрахунку наступних трьох основних показників:

- Чистого економічного ефекту;
- Загальної економічної ефективності;
- Порівняльної економічної ефективності.

Показник чистого економічного ефекту розраховується в усіх випадках економічного обґрунтування заходів і визначається у вигляді різниці між приведеними до річної пропорційності економічними результатами заходів і витратами на їх здійснення.

Показник загальної економічної ефективності визначається як відношення економічних результатів до витрат.

Показник порівняльної економічної ефективності декількох заходів визначається у вигляді різниці приведених на ці заходи витрат з урахуванням фактора часу. Цей показник розраховується в тих випадках, коли порівнювані варіанти забезпечують досягнення тотожних соціальних і економічних результатів, але потрібні різні витрати на їх реалізацію. Показник використовується для вибору варіанту, який обумовлює мінімальні витрати на його здійснення.

За даними досліджень, комплекс заходів щодо поліпшення умов праці може забезпечити приріст продуктивності праці на 15-20%. Так, нормалізація освітлення робочих місць збільшує продуктивність праці на 6-13 % і скорочує похибку на 25%. Раціональна організація робочого місця підвищує продуктивність праці на 21%, раціональне фарбування робочих приміщень - на 2-55%.

СУЧАСНІ ВИМОГИ ЩОДО ОЧИЩЕННЯ ПОВЕРХНЕВОГО СТОКУ ПІДПРИЄМСТВ.

Максименко О.А.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Згідно із сучасними вимогами щодо очищення поверхневого стоку підприємств, у системі дощової каналізації повинно бути забезпечено очищення найбільш забрудненої частини поверхневого стоку, що утворюється в період випадання дощів, танення снігу та мийки дорожніх покриттів. Для територій підприємств першої групи не менше ніж 70 % річного об'єму. Для підприємств другої групи, територія яких може бути забруднена специфічними речовинами з токсичними властивостями або значною кількістю органічних речовин, потрібно передбачати очищення всього поверхневого стоку[1].

Класифікація промислових об'єктів здійснюється відповідно до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів [2].

Поверхневі стічні води з території промислових зон, будівельних майданчиків, автопідприємств перед скиданням у дощову каналізацію населеного пункту або централізовану систему загальносплавної каналізації повинні очищатися на локальних очисних спорудах. Очисні споруди поверхневих стічних вод повинні проектуватися для кожного водозбірного басейн, який має випуск у водойму.

За умов дотримання вимог чинного законодавства [3], [4], [5] для невеликих відокремлених систем дощової каналізації з випуском у водойми, що не використовуються для питного водопостачання, допускається не передбачати очищення дощових вод від атмосферних опадів із покрівель будівель окремо розташованих підприємств першої групи, що не мають викидів забруднювальних речовин в атмосферу.

Умови та місця випуску поверхневого стоку у водні об'єкти, у тому числі облаштування аварійних випусків, слід приймати відповідно до Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами та вимог чинного законодавства [3], [4], [5].

Література:

1. ДБН В.2.5-75:2013 "Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування" Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів.
2. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19 червня 1996 р. №173, зареєстровані в Мін'юсті України 24.07.96 №379/1404).
3. Водний Кодекс України (введено в дію Постановою ВР України від 06.06.95 р. № 214/95-ВР).
4. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. № 4004 –ХІІ.
5. Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України (Затверджено указом Президента України від 06.04.2011 р. № 400).

ШЛЯХИ ЗДОБУТТЯ ЦІННИХ КОМПОНЕНТІВ З ВІДХОДІВ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мезенцева І.О., Любченко І.М., Котлярова С.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

У Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» на кафедрі «Охорона праці та навколишнього середовища» вивчена можливість отримання цінних компонентів із відходів підприємств.

При обробці порожнин кувальних, вирубних, формувальних та інших штампів, прес-форм, ливарних форм, висадочного і фасонного металорізального інструменту, деталей паливної апаратури, газотурбінних

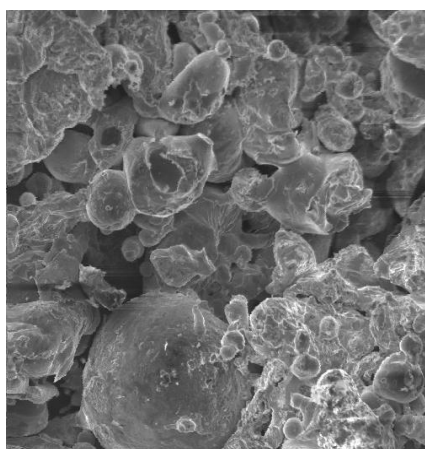

Рис.1. Знімок продуктів ерозії, отриманих після електроерозійної обробки нікелевих сплавів (збільшення 200).

двигунів, різних приладів і виробів застосовують електроерозійний метод. В залежності від виду електричного розряду (іскри, дуги), параметрів імпульсу струму, напруги та інших умов електроерозійна обробка включає чотири основні різновиди: електроіскрову, електроімпульсну, електроконтактну і анодно-механічну. Кожна з цих обробок відрізняється вихідними технологічними характеристиками, обладнанням і має свою сферу промислового застосування. Проведення таких технологічних процесів неминує призводить до утворення відходів (продуктів ерозії), що містять значну кількість легуючих елементів. За допомогою скануючого мікроскопа були досліджені розміри і форми поверхні середніх і великих частинок продуктів ерозії (рис 1). З малюнку можна бачити, що частинки розташовуються в хаотичному

порядку, покриті оксидною плівкою, їхня форма близька до сферичної.

Вивчення можливості утилізації легуючих елементів з відходів, отриманих електроерозійним способом обробки деталей, виготовлених із сплавів нікелю представляє значний науковий і практичний інтерес. Враховуючи склад продуктів ерозії, був запропонований високотемпературний процес відновлення.

Для оптимізації процесу були вивчені всі необхідні для його проведення параметри: тип і кількість відновника, температура, час і товщина шару шламу.

Математична модель, що описує кінетику виходу продукту реакції, дозволила визначити оптимальні умови одержання відновленої металевої основи. Така основа являє собою сплав, що містить в основному Ni (54 - 64%), а також Cr (11 - 15%), Mo (3 - 7%), W (2 - 4%) і в малих кількостях Co, Ti, Fe. Отримана комплексна присадка може бути використана при легуванні чавуну.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ПЕРЕРОБКИ ТА УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ КАРБОНАТНИХ ПОРІД

Очеретний В.П., Бондар А.В.

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Широке використання вторинних матеріальних ресурсів, залишків сировини, які втратили споживацькі властивості, промислових відходів і дисперсних техногенних побічних продуктів, які не потребують або потребують лише домелу і не містять шкідливих домішок, дозволяє зменшити потреби у природній сировині, що 10-30% знижує витрати на виробництво будівельних матеріалів та виробів [1-3].

Новим напрямком розвитку галузі будівельних матеріалів є виробництво сухих будівельних сумішей (СБС) – складних багатокомпонентних композиційних матеріалів, які набули широкого поширення завдяки своїй високій якості. Актуальним питанням в умовах ресурсо- та енергозбереження є розробка СБС з пористою структурою на основі заповнювачів та мікронаповнювачів з щільних та пористих вапняків та відходів їх каменерізання. Використання карбонатних відходів вапняку у виробництві сухих будівельних сумішей обумовлено достатньо широким поширенням природного вапняку, великими запасами некондиційних вапнякових відходів у відвалах, високими технічними та еколого-економічними показниками властивостей матеріалів і виробів з нього [4].

Дослідження показали, що карбонатні відходи вапняку є найоптимальнішим мікронаповнювачем до СБС, так як тонкодисперсні частки карбонатів можуть брати активну участь у процесах структуроутворення і суттєво впливати на властивості матеріалу, що дозволяє отримати поризовані суміші з міцністю на стиск і згин, відповідно, $R_{ст.}=4,9$ МПа, $R_{зг.}=1,5$ МПа [5].

Література:

1. Дворкин Л. И. Строительные материалы из отходов промышленности / Л. И. Дворкин, И. А. Пашков. – К.: Вища школа, 1989. – 208 с.
2. Лемешев М. С. Фосфогіпсозолоцементні та металофосфатні в'язучі з використанням відходів виробництва / М. С. Лемешев, О. В. Христич, О. В. Березюк // Сучасні екологічно безпечні та енергозберігаючі технології в природокористуванні: зб. тез доп. в двох частинах. – ч. 1. – К.: КНУБА. – 2011. – С. 125-128.
3. Сердюк В. Р. Проблеми стабільності формування макроструктури ніздрюватих газобетонів безавтоклавного твердіння / В. Р. Сердюк, О. В.Христич, М. С. Лемешев // Будівельні матеріали, вироби та санітарна техніка. – Випуск 40. – Київ: Інформаційно-видавничий центр «Знання» України. – 2011. – С. 166-170.
4. Очеретний В. П. Використання відходів вапняку та промислових відходів у виробництві сухих будівельних сумішей / В. П. Очеретний, В. П. Ковальський, А. В. Бондар // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – УНІВЕРСУМ-Вінниця. – 2009. – № 6. – С 36-40.
5. Очеретний В. П. Вплив мінеральних мікронаповнювачів на властивості поризованих сухих будівельних сумішей / В. П. Очеретний, В. П. Ковальський, А. В. Бондар // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: «Будівництво». – Випуск 10 (18). – 2014. – С. 44-47.

РЕФЕРАТИВНЫЙ ПЕРЕВОД НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ, КАК ВАЖНЕЙШЕЕ ЗВЕНО ИНФОРМАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И МЕЖЪЯЗЫКОВОЙ КОММУНИКАЦИИ

Паршина Н.О., Сухоруков В.А.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

В работе рассмотрены вопросы научно-технического перевода как важнейшего способа своевременного и безошибочного обмена информацией в условиях дальнейшего развития международного сотрудничества.

Эффективное использование научно-технической информации позволит ускорить темпы социально-экономического развития общества.

Научно-технический перевод и также и такие виды работы, как реферирование и аннотирование, имеют непосредственное отношение к обмену научно-технической информацией, информационному процессу и познавательной деятельности.

В процессе перевода происходит максимально возможное проникновение в смысл читаемого. В настоящее время на практике все большее значение приобретает реферативный перевод, заключающийся в том, что на основе анализа исходного текста осуществляется переход от лексических единиц этого текста к более крупным единицам содержательного плана с перефразированием исходного текста средствами языка перевода, что приводит к появлению нового свернутого текста, сохраняющего смысловое соответствие с исходным.

Из этого следует, что при переводе текстов задача заключается в том, чтобы отыскать в языке перевода такие элементы, которые максимально удовлетворяют целям межкультурной коммуникации, учитывая, что выбор возможных способов выражения осуществляется на основе определенных стратегий, которые могут определяться как языковыми, так и внеязыковыми факторами.

В зависимости от коммуникативного задания выбирается либо *полный*, либо *сокращенный* перевод (в некоторых источниках именуемый также реферативным, хотя эти термины не вполне адекватны).

Сокращенному переводу могут подлежать практически все типы текстов: от простого делового письма до романа. Результатом применения сокращенного перевода являются такие тексты, как тезисы, конспекты, рефераты, аннотации, переложения, дайджесты и т. п. Всякий раз размеры такого текста, его лексико-семантический, синтаксический и стилистический образ зависят от того способа, который выбирается переводчиком для достижения цели. В сущности, сокращенный перевод выполняется одним из фундаментальных способов перевода: *выборочный* перевод или *функциональный* перевод.

Современные специалисты, владеющие иностранными языками, могут оказать квалифицированную помощь работникам научно-технического труда в вопросе распространения новой зарубежной информации о научном и техническом состоянии в самых разнообразных областях материального мира.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЖИДКИХ ПРОДУКТОВ ПИРОЛИЗА АВТОПОКРЫШЕК ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДИЗЕЛЬНОГО ТОПЛИВА

Позднякова Е. И.

*Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет,
г. Харьков*

В последнее десятилетие интенсивно развиваются исследования по получению альтернативных дизельных топлив на основе смеси традиционного дизельного топлива и продуктов, полученных при переработке растительных масел. Производство такого топлива связано с использованием больших площадей сельскохозяйственных угодий и растительных масел, которые могут быть применены для получения продуктов питания, дефицит которых наблюдается во всем мире.

Целью работы является разработка альтернативного дизельного топлива, состоящего из смеси традиционного дизельного топлива и жидких продуктов пиролиза автопокрышек при содержании последних до 20 %. При этом не применяется сырье для получения продуктов питания, используются отходы утилизации автопокрышек и экономится традиционное дизельное топливо. Непосредственно без предварительной обработки пиролизную жидкость нельзя использовать в качестве компонента топлива. Она обладает резким неприятным характерным запахом, вызванным наличием меркаптанов с большой молекулярной массой. Йодное число пиролизной жидкости достигает 96 I₂/100 г, что свидетельствует о высоком содержании непредельных углеводородов. По нашим данным их содержание может достигать 30 %. Кроме того, содержание ароматических соединений в пиролизной жидкости достигает 93 %. Эти соединения легко окисляются и полимеризуются с образованием смолоподобных осадков. Содержание серы в пиролизной жидкости составляет 0,7-1,1 %, а присутствие меркаптанов способствует быстрой коррозии металлов. Таким образом, пиролизная жидкость нуждается в предварительной очистке. По нашему мнению, оптимальным методом удаления таких нежелательных соединений может быть традиционный метод гидроочистки, широко применяемый в нефтеперерабатывающей промышленности. В результате гидроочистки резко сократится содержание непредельных, ароматических углеводородов и меркаптанов, которые являются причиной смолообразования. Обработанную таким образом пиролизную жидкость предлагаем смешивать с традиционным дизельным топливом в определенных соотношениях. Это альтернативное топливо можно рекомендовать для двигателей, работающих на малых оборотах, которые малочувствительны к цетановому числу топлива. Примером таких двигателей являются тракторные, комбайновые двигатели и др. сельскохозяйственная техника. Использование предлагаемого топлива позволит резко сократить объемы накопления изношенных автопокрышек.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN У ЗАХИСТІ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Семенов Є.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Багато хто з людей чув за останні декілька років про нову революційну ІТ-технологію Blockchain. Ще це за така технологія, і навіщо вона нам потрібна? Давайте тріщинки заглибимось!

Blockchain – це технологія надійного розподіленого зберігання достовірних записів, за великим рахунком, про що завгодно. Все, що можливо записати на аркуш паперу, можливо записати і в blockchain з однією відмінністю – в blockchain нереально підмінити або підробити записи. Технологія побудована на трьох дуже важливих принципах: розподіленості, відкритості та захищеності.

Всі дані blockchain зберігаються на комп'ютерах користувачів blockchain-мережі. Всі користувачі мережі рівноправні і, взагалі кажучи, можуть робити все, що завгодно, в тому числі безуспішно намагатися обдурити інших користувачів. Заборонити їм ніхто не може, тому що все знаходяться в рівних умовах, мають рівні права і можуть в рівній мірі виконувати і навіть порушувати свої обов'язки. Іншими словами система є децентралізованою.

Всі дані в blockchain легко перевіряти, а значить, вам не обов'язково довіряти іншим учасникам мережі, адже ви завжди можете їх перевірити і отримати гарантовано достовірну відповідь. Для захисту даних і користувачів в blockchain широко використовується шифрування. Завдяки цьому ви одночасно отримуєте здавалося б несумісне – відкритість і достовірність.

Завдяки цим перевагам останнім часом відбувається швидке розповсюдження технології blockchain у світі. Україна також не пасе задніх!

Так у понеділок, 22 лютого 2016, в Україні відбувся реліз блокчейн-системи для проведення державних аукціонів. Декілька раніше, а саме 11 лютого відбулася інша подія – в Києві пройшло підписання меморандуму про створення електронної системи проведення голосувань на блокчейне Ethereum. З часом сподіваються, що це зможе замінити вибори в Україні. Є також цікаві приклади і використання у інших сферах. Так наприклад, є данні, згідно з якими історії хвороб понад мільйон жителів Естонії переводять в blockchain.

Виходячи з всього вище сказаного, та наведених прикладів використання blockchain для застосування екологічного управління або наприклад зберігання даних про забруднення навколишнього природного середовища має дуже великі перспективи. Так відсутність, або скорочення чиновників в екологічному управлінні може призвести взагалі до зникнення корупції в сфері екології, що в свою чергу значно підвищить рівень управління в цій галузі.

Дані, що будуть міститись в базах даних з використанням blockchain будуть достовірними, їх неможливо буде підробити і в той же самий час кожен з охочих буде мати до них доступ. Чи не є це шляхом до здорового суспільства та кращого життя – можливо, майбутнє покаже!

ЗАЛІЗНИЧНА БЕЗПЕКА

Семиврагов М.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Залізничний транспорт – виробничо-технологічний комплекс організацій, призначений для забезпечення потреб суспільного виробництва і населення.

Законодавство про залізничний транспорт загального користування складається з Законів України "Про транспорт" який затверджується Кабінетом Міністрів України та іншими законодавчими актами України

Нормативні документи, що визначають порядок і умови перевезень, користування залізничного транспорту, безпеки руху, охорони праці, перетину залізничних колій іншими видами транспорту, пожежної безпеки, санітарні норми та правила на залізничному транспорті України є обов'язковими для всіх осіб на території України.

Залізничні вокзали та інші підприємства залізничного транспорту повинні забезпечувати безпеку життя і здоров'я громадянам, які користуються його послугами.

Організація перевезень пасажирів, багажу встановлюється Порядком обслуговування громадян залізничним транспортом, який затверджується Кабінетом Міністрів України, а умови перевезень - Правилами перевезень пасажирів.

Залізниці та підприємства залізничного транспорту забезпечують безпеку життя і здоров'я громадян, які користуються його послугами, а також безпеку руху поїздів, охорону навколишнього середовища згідно з законодавством України.

Безпека на залізничному транспорті - комплекс організаційних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення роботи та утримання в справності залізничних споруд, колій, рухомого складу.

Рухомий склад, обладнання та інші технічні засоби, які використовуються на залізничному транспорті, повинні відповідати вимогам безпеки руху, схоронності вантажів, охорони праці, екологічної безпеки і мати відповідний сертифікат.

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій на залізничному транспорті – це підготовка та реалізація комплексу правових, соціально-економічних, технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання безпеки.

Державний нагляд за безпекою руху поїздів на залізничному транспорті України здійснюють Міністерство транспорту України, Укрзалізниця та їх органи на місцях у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Залізничний транспорт є однією з важливих базових галузей економіки України. Його діяльність як частина транспортної системи сприяє нормальному функціонуванню всіх галузей України.

ВІЙСЬКОВІ СКЛАДИ В УКРАЇНІ

Твердохлєбова Н.Є., Твердохлєбова А.С.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Велика концентрація військових баз в окремих регіонах країни обумовлює високу ймовірність виникнення надзвичайних ситуацій, що супроводжуються масовими і потужними вибухами боєприпасів і пожежами, внаслідок чого відбувається висока забрудненість довкілля токсичними газами, пилом, сажею, летучою золою, отруйними і канцерогенними речовинами з різними фізико-хімічними властивостями і ступенями впливу на навколишнє природне середовище, а також загрожують потоками некерованих снарядів і ракет населенню та об'єктам економіки.

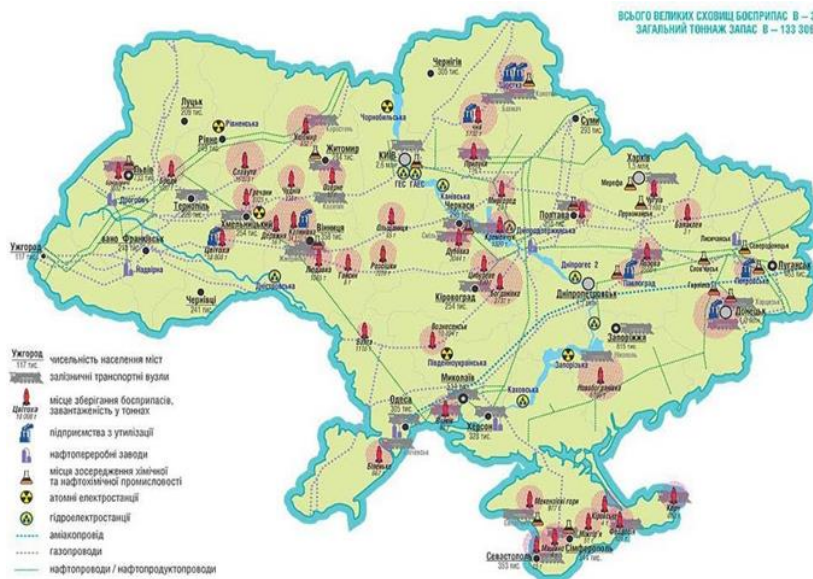

Рис. Великі сховища боєприпасів в Україні

Характерним для пожеж на об'єктах з боєприпасами (БП) і вибуховими речовинами (ВР) є те, що горіння, зазвичай, супроводжується одиничними і груповими вибухами БП. Пожежі на об'єктах з БП здатні до самопоширення як у межах даного об'єкта, так і на інші об'єкти.

Основними показниками небезпеки на складах БП є:

- ємність арсеналу, складу, сховища БП і ВР;
- кратність перевищення кількості БП і ВР над гранично допустимою на складі;
- можлива кількість людей, у яких будуть істотно погіршені умови життєдіяльності при максимальній гіпотетичній аварії на складі БП;
- можливе число загиблих при максимальній гіпотетичній аварії на складі БП (у тому числі і при порушенні умов життєдіяльності);
- можлива наявність третіх осіб у зонах смертельного ураження при максимальній гіпотетичній аварії;
- середній індивідуальний (колективний) ризик загибелі військовослужбовців від аварій на складі БП;
- умовна ймовірність загибелі при аварії більше 10 чоловік із числа третіх осіб;
- можливий екологічний збиток при максимальній гіпотетичній аварії;
- очікуваний радіус зон екологічної катастрофи та підвищеної екологічної небезпеки.

НАУКОВІ ШЛЯХИ УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ СКИДІВ ДЕЯКИХ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН

Уberman В.І.¹⁾, Васьковець Л.А.²⁾

¹⁾ НДУ «Український НДІ екологічних проблем»,

²⁾ Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Авторами в [1] виявлено широкопоширені випадки подвійного екологічного оподаткування скидів деяких забруднюючих речовин, визначено загальні причини таких помилок: відсутність узгодженості між вимогами актів екологічного законодавства та нормами ст. 245 Податкового кодексу України. Доведено, що до конкретних причин належить використання науково некоректних визначень стосовно хімічних речовин у Списку А переліку [2]. Зокрема, показник «мінералізація води», який визначено у [2] як одну речовину, та його складові «сульфати» та «хлориди» у відповідності до вимог [1] для фактичного обсягу скидів зворотної води усіх водокористувачів України оподатковується в абсурдно великому обсязі, який перебільшує 35 % доходів державного бюджету. На підставі аналізу виявлених помилок та вимог водного законодавства пропонується внести наступні зміни та доповнення в [2]. Назву Списку А змінити на таку: «Забруднюючі речовини та показники речовинного складу зворотної води, що нормуються у всіх випадках скидання зворотних вод». Назви Списків Б – Г починати словами «Забруднюючі речовини, групи речовин ...». Структурувати Список А за категоріями речовин: забруднюючі речовини; токсичні речовини у стічній воді; забруднюючі речовини, що внесені місцевими природоохоронними органами зі списків Б та В; групи забруднюючих речовин (яка включає, зокрема, сульфати та хлориди); сумарні показники речовинного складу зворотної води (яка включає, зокрема, мінералізацію води). Крім того, пропонується виправити у ст. 245 Податкового кодексу України наслідки грубої помилки стосовно застосування ставки податку за найменшою величиною гранично допустимої концентрації (ГДК) до речовин, на які не встановлено ГДК. За одержаними результатами подано пропозиції Мінприроди та Державній фіскальній службі України щодо внесення змін у відповідне законодавство.

Література:

1. Уberman В.И. Сбросы загрязняющих веществ: проблемы экологического налогообложения / В.И. Уberman, Л.А. Васьковец // Зб. наук. ст. за матер. VII-ї міжн. наук.-метод. конф. НТУ «ХПІ» та 105-ї міжн. конф. EAS - «Безпека людини у сучасних умовах», 3 – 4 грудня 2015 р.: за ред. проф. В.В. Березуцького. – Харків, ГО СФБЖДЛ, 2015. – С. 196-206.

2. Перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується (затв. постановою Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1996 р. № 1100) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1100-96-п>.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ СХЕМА ПРОЦЕССА УТИЛИЗАЦИИ ТВЕРДЫХ ПЛАСТМАССОВЫХ ОТХОДОВ ГРУППЫ СН

Чунихина Л.Н., Макаренко В.В.

*Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт», г. Харьков*

Значительная часть пластмассовых промышленных и бытовых отходов вывозятся и складироваться неорганизованно, с грубым нарушением санитарно-экологических требований, что отрицательно влияет на состояние окружающей природной среды. Проблемы связанные с охраной окружающей среды, требуют значительных капитальных вложений.

В данной работе предложена технологическая схема переработки и утилизации полимерных отходов. Технология утилизации отрабатывалась на Харьковском предприятии «Коксохимзавод». Процесс коксования и термохимической деструкции проводится в специальных коксовых печах, в которых размещены несколько узких (до 0,45 м) и длинных (14-17 м) камер из огнеупорного кирпича, которые герметически закрывают и обогревают снаружи природным и ликоксовым газом.

Технологический процесс термохимической переработки вторичного полимерного сырья состоит из следующих операций:

1. прием и хранение вторичного сырья;
2. сортировка и перепакетирование сырья;
3. транспортировка вторичного сырья к коксовым батареям;
4. загрузка пакетов сырья в камеры коксовых батарей;
5. термическая деструкция вторичного сырья.

Во время технологического процесса использовались следующие виды оборудования: адсорбер –АРД – 500 – 40С, холодильники – КТ – 800 - 25х2,экспаустер –ТВ – 100 – 1.12. Термохимическая деструкция твердого вторичного полимерного сырья осуществляется в герметичных реакторах (камерах) емкостью 20 м³ коксовых печей с газовым обогревом без доступа воздуха при температуре 400-600 °С в среде водорода Н₂с получением газообразных и жидких продуктов. При термохимической деструкции вторичного полимерного сырья (отходов) в агрегате коксовой печи, образуется высококалорийный отопительный газ, с теплотой сгорания одного кубического метра газа, равной 4500 Ккал. При этом возможно сужение массовой концентрации сероводорода от 3,5 мг/дм³ до 3,2 мг/дм³.

Калорийность "полиэтиленового" газа существенно выше, чем у коксового за счет содержания пропилена, пропана и других "тяжелых" компонентов.

ДОСЛІДЖЕННЯ АКУСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КОНЦЕРТНОГО ЗАЛУ СТУДЕНТСЬКОГО ПАЛАЦУ

Янчик О.Г., Білоношко О.С., Масоха Т.Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Робота присвячена актуальній темі дослідження акустичних характеристик концертного залу студентського палацу їх вплив умов праці звукооператора та глядачів.

Основна задача – дослідити акустичні характеристики концертної студентської зали використовуючи нормативно-правові акти з охорони праці з метою:

створення ефективного звукопоглинання в діапазоні низьких і високих частот звуку в концентрі залі;

доцільного вибору та розміщення звуковідтворювальної апаратури, що покращить акустику залу;

покращення умов праці звукооператора щодо забезпечення звукового супроводу під час концертів.

Найважливішим показником, що характеризує акустичні якості залу, є реверберація, тобто наявність відзвуку (залишкового звучання) у приміщенні після припинення основного звуку.

Проміжок часу від моменту припинення роботи джерела звуку до моменту, коли його рівень звукового тиску зменшується на 60 дБ, називається стандартним часом реверберації.

Оптимальний час реверберації $T_{\text{опт}}$ – час, при якому створені найкращі умови чутності.

Теоретично приблизно $T_{\text{опт}}$ для залів різного призначення і для частоти 500 Гц визначається за формулою

$$T_{\text{опт}} = k \cdot \lg V,$$

де k – коефіцієнт, що враховує призначення залу; V – об'єм приміщення.

Практичне значення отриманих результатів витікає з результатів дослідження акустичних характеристик концертної студентської зали використовуючи нормативно-правові акти з охорони праці що надає можливість створення ефективного звукопоглинання в діапазоні низьких і високих частот звуку в концентрі залі, доцільного вибору та розміщення звуковідтворювальної апаратури та робочого місця звукооператора.

Наукове видання

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ:
НАУКА, ТЕХНІКА, ТЕХНОЛОГІЯ, ОСВІТА, ЗДОРОВ'Я**

**Тези доповідей
XXIV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
У чотирьох частинах
Ч. III**

Укладач

проф. Лісачук Г.В.

Відповідальний секретар

Кубрак К.М.

Формат 60×86 /16. Ум. друк. арк. 19.4 Наклад 150 прим.

Надруковано у ТОВ «Планета – Принт»
61002, м. Харків, вул. Фрунзе, 16
Свідоцтво № 24800170000040432 від 21.03.2001 р.